BIBLIOGRAFIA LITERATURY POLSKIEJ

„NOWY KORBUT"

Eliza Orzeszkowa

Halina Gacowa

Digitalizacja przeprowadzona w ramach zadania „Cyfrowe zasoby dokumentacji literatury polskiej w wolnym dostępie" realizowanego przez Fundację Akademia Humanistyczna w partnerstwie z Instytutem Badań Literackich Polskiej Akademii Nauk i Muzeum Literatury im. Adama Mickiewicza. Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

BIBLIOGRAFIA LITERATURY POLSKIEJ

NOWY KORBUT

HALINA GACOWA

ELIZA ORZESZKOWA

OSSOLINEUM

• NOWY KORBUT •
LITERATURA POZYTYWIZMU
I MŁODEJ POLSKI

Pamięci

Edmunda Jankowskiego

INSTYTUT BADAŃ LITERACKICH
POLSKIEJ AKADEMII NAUK

BIBLIOGRAFIA LITERATURY POLSKIEJ

• NOWY KORBUT •

PRACA ZAINICJOWANA PRZEZ
KAZIMIERZA BUDZYKA
REDAKTORA NACZELNEGO
DO 1963 R.

17 vol. II

OSSOLINEUM

INSTYTUT BADAŃ LITERACKICH
POLSKIEJ AKADEMII NAUK

HALINA GACOWA

ELIZA ORZESZKOWA

WROCŁAW • WARSZAWA • KRAKÓW
ZAKŁAD NARODOWY IM. OSSOLIŃSKICH
WYDAWNICTWO
MCMXCIX

Publikację wydano z pomocą finansową Komitetu Badań Naukowych

Okładkę projektował
WOJCIECH GÓRKA

Redaktor Wydawnictwa
JOLANTA KONDRO

Redaktor techniczny
RYSZARD ULANECKI

ISBN 83-04-04506-0

Printed in Poland

Zakład Narodowy im. Ossolińskich – Wydawnictwo
Wrocław 1999

Skład i łamanie: Pracownia Składu Komputerowego TYPO-GRAF

Druk i oprawa: Zakłady Graficzne w Poznaniu

WSTĘP

Początkowy okres pracy nad monografią bibliograficzną *Eliza Orzeszkowa* pod kierunkiem prof. dra Edmunda Jankowskiego dla serii *Nowego Korbuta* przypadł na lata 1967–1970. Wykorzystano wówczas przede wszystkim zasoby Kartoteki Bibliografii literackiej zawartości czasopism polskich XIX i XX wieku (do 1939 r.) w Instytucie Badań Literackich PAN, zbiory przechowywane w Archiwum E. Orzeszkowej, tomy „Polskiej Bibliografii Literackiej" za lata 1944–1967 oraz częściowo zbiory bibliotek warszawskich. Tu trzeba podkreślić niezwykle cenny udział E. Jankowskiego w zakresie wiedzy o twórczości Orzeszkowej, zwłaszcza o zasobach rękopiśmiennych.

Do pracy nad tomem dotyczącym Orzeszkowej powróciłam w 1995 r., realizując projekt badawczy zlecony przez Komitet Badań Naukowych. Ten tom jest czwartym z kolei indywidualnym opracowaniem w serii *Nowego Korbuta*. Poprzednie tomy: *Józef Ignacy Kraszewski*. Oprac. S. Stupkiewicz, I. Śliwińska, W. Roszkowska-Sykałowa. Kraków 1966; *Bolesław Prus* (*Aleksander Głowacki*). Oprac. T. Tyszkiewicz. Warszawa 1981; R. Loth: *Jan Kasprowicz*. Wrocław 1994.

Tomy poświęcone jednemu autorowi znacznie różnią się między sobą, choć zostały opracowane dla tej samej serii *Nowego Korbuta*. W zasadzie we wszystkich tych tomach został zachowany podział na bibliografię podmiotową (*Twórczość*) i przedmiotową (*Opracowania*), a także dział: *Materiały* (umieszczony po *Twórczości*).

Korzystając z doświadczeń i konkretnych ustaleń Prof. dr. Romana Lotha w tomie o Kasprowiczu miałam zadanie znakomicie ułatwione, co z wielką wdzięcznością podkreślam. Jednak działalność literacka, publicystyczna i społeczna Orzeszkowej tak dalece różni się od zainteresowań i działalności Kasprowicza, że musiało to zaważyć na układzie poszczególnych działów w bibliografii podmiotowej i przedmiotowej.

Prócz artykułów o tematyce literackiej znaczna część wypowiedzi Orzeszkowej dotyczyła spraw społecznych, zwłaszcza bliska jej była tzw. kwestia kobieca. Szczególnie chętnie wysyłała listy otwarte do redakcji wielu czasopism i telegramy z różnych okazji (jubileuszowe, zjazdy, wystawy). Musiały one zostać zgrupowane w odrębnych działach.

Charakterystyczną cechą mniej znanych zainteresowań Orzeszkowej było jej zamiłowanie do małych form wypowiedzi. Jej liczne aforyzmy i złote myśli były drukowane, ale znaczna ich część pozostała w rękopisach w Archiwum E. Orzeszkowej. W tymże Archiwum znajdują się także rękopisy jej przekładów.

Tylko kilka z nich ukazało się w druku, nie budząc zainteresowania badaczy twórczości Orzeszkowej. Zapewne jedyna wypowiedź o jej przekładach należy do E. Jankowskiego i to na marginesie rozważań o jej utworach poetyckich (*Próby wierszopisarskie Orzeszkowej*. „Prace Polonist." 1952).

W bibliografii podmiotowej w obrębie każdego działu przestrzegano zasad chronologii. Zarejestrowano tu wszystkie utwory Orzeszkowej, nawet te zaginione. Starano się zebrać i opisać możliwie wszystko co wyszło spod jej pióra, nie pomijając nawet notatek nie drukowanych, przechowywanych w Archiwum E. Orzeszkowej. Wszystkie pierwodruki utworów literackich zostały sprawdzone z autopsji, to samo dotyczy znacznej części przedruków. Nie udało się dotrzeć do pewnej liczby artykułów, listów otwartych i telegramów, drukowanych zwłaszcza w czasopismach lwowskich, wileńskich i petersburskich.

Na opis utworu literackiego składają się następujące elementy:

– Tytuł przyjęty przez autorkę lub nadany przez pierwszego wydawcę (wówczas tytuł w klamrze)
– Data powstania
– Autograf
– Projektowany tytuł (o ile taki istniał)
– Wydania następne
– Dedykacja (o ile istnieje)
– Przeróbki (tu wystawienia teatralne, adaptacje filmowe, radiowe i telewizyjne)
– Przekłady.

W bibliografii podmiotowej przy utworach i artykułach drukowanych w czasopismach podawano: tytuł pisma, rok, numer lub zeszyt, a także w nawiasie dzień i miesiąc. Datę podawano według tzw. nowego stylu. Jedynie wyjątkowo, dotyczy to zwłaszcza datowania dokonanego przez Orzeszkową według tzw. starego stylu, podawano w nawiasie datę właściwą.

Przy opisie autografów i kopii uwzględniono ich dzieje i miejsce obecnego przechowywania lub zaznaczono zaginięcie czy zniszczenie w czasie ostatniej wojny.

Przy przedrukach w wydaniach zbiorowych i wyborach utworów wymieniano miejsce i rok druku, a w nawiasie numer tego wydania i ewentualnie tom. Pełny opis tego wydania zbiorowego znajduje się w dziale: *Wydania zbiorowe i wybory twórczości* pod tymże numerem.

Nie rejestrowano przedruków fragmentów utworu, publikowanych najczęściej w czasopismach, wypisach szkolnych itp.

Przy opisie wystawień teatralnych podawano miasto, nazwę teatru i rok. Przy adaptacjach radiowych i telewizyjnych podawano nazwisko autora adaptacji lub reżysera i czas realizacji.

Bibliografię przekładów na języki obce podawano w alfabetycznym porządku języków, a w ich obrębie chronologicznie. O ile były ku temu dane – wymieniano nazwisko tłumacza, tytuł przekładu i adres wydawniczy. Uwzględniano też fragmenty przekładów. Stosowano odsyłacze do działu: *Wybory twórczości w przekładach*.

Zasięg chronologiczny bibliografii podmiotowej i przedmiotowej ograniczony został z jednej strony od powstania pierwszego, zaginionego później, utworu około 1849 r. – z drugiej zaś strony do końca 1997 r.

Do druków pisanych tzw. grażdanką stosowano transkrypcję fonetyczną według ogólnie przyjętych zasad. Miejsce druku podawano zawsze w formie używanej w Polsce (np. Paryż, a nie Paris). Przy czasopismach drukowanych za granicą starano się ustalać miejsce ich ukazywania się i zapisywać w nawiasie po tytule pisma. Nie zawsze to się udawało, zwłaszcza w czasopismach z terenu dziewiętnastowiecznej Rosji i obecnej Białorusi. Czasem podawano też miejsce druku przy czasopismach ukazujących się w Polsce np. *Slavia Orientalis* (W-wa) lub *Robotnik* (W-wa) i *Robotnik* (Radom).

Dział *Materiały*, zwykle umieszczany po *Twórczości*, a przed *Opracowaniami*, składa się z czterech części:

– Zielniki
– Archiwalia
– Listy do Orzeszkowej
– Utwory poświęcone Orzeszkowej.

Wydaje się celowe, aby na końcu działu *Materiały* zgromadzić informacje, choćby w ograniczonym zakresie, o drukowanych utworach różnych pisarzy, którzy wyrażali swoje związki z twórczością Orzeszkowej lub odwoływali się do jej bibliografii. Tego typu zapisów nie było w żadnym drukowanym tomie w serii *Nowego Korbuta*.

W bibliografii przedmiotowej stosowano ostrożną selekcję poszczególnych tekstów, odrzucając jedynie drobne notatki anonimowe lub podpisane nie rozwiązanym pseudonimem czy kryptonimem. Najczęściej te drobne notatki były pomijane w działach: *Jubileusze* i *Kult pośmiertny*.

WAŻNIEJSZE ŹRÓDŁA INFORMACJI

1. Kartoteka Bibliografii literackiej zawartości czasopism polskich XIX i XX wieku (do 1939 r.) w Instytucie Badań Literackich PAN w Warszawie.
2. Zbiory przechowywane w Archiwum E. Orzeszkowej w Instytucie Badań Literackich PAN w Warszawie.
3. „Polska Bibliografia Literacka" 1944–1986 oraz dalsze nie drukowane tomy w maszynopisie i kartotece do 1996 r. w poznańskiej Pracowni Bibliografii Bieżącej Instytutu Badań Literackich PAN.
4. Bibliografie i monografie, zarysy monograficzne i zbiory studiów i materiałów wymienione w działach bibliografii przedmiotowej Orzeszkowej.
5. Bibliografie przekładów literatury polskiej na języki obce.
6. E. Jankowski: Komentarze. W wyd.: E. Orzeszkowa. Listy zebrane. T. 1–9. Wrocław 1954–1981.
7. Słownik pseudonimów pisarzy polskich. Oprac. zespół pod red. E. Jankowskiego. T. 1–4. Wrocław 1994–1996.
8. Zasoby bibliotek warszawskich: Biblioteki Instytutu Badań Literackich

PAN, Biblioteki Narodowej, Biblioteki Publicznej m.st. Warszawy, Biblioteki Uniwersyteckiej oraz krakowskiej Biblioteki Jagiellońskiej i wrocławskiej Biblioteki Zakładu Narodowego im. Ossolińskich.

W pracy nad bibliografią Orzeszkowej korzystałam z pomocy przede wszystkim kierownictwa i pracowników Biblioteki Instytutu Badań Literackich PAN. Jestem im za to niezmiernie wdzięczna. Bogate zbiory, zwłaszcza dziewiętnastowiecznych książek i czasopism, tak chętnie udostępniane, czasem bez zbędnych formalności wprost w magazynie, były dla mnie podstawowym źródłem informacji. Szczególnie jestem wdzięczna mgr Elżbiecie Nieznańskiej za pomoc przy korzystaniu z Archiwum E. Orzeszkowej. Wnikliwe uwagi i cenne rady prof. dra Romana Lotha, autora pracy o Kasprowiczu w serii *Nowego Korbuta*, przyczyniły się do ulepszonego kształtu tej monografii bibliograficznej.

W pierwszej wersji pracy pod kierunkiem śp. Edmunda Jankowskiego, wybitnego znawcy twórczości Orzeszkowej, życzliwą pomoc okazywały mi koleżanki z Pracowni Dokumentacji i Edytorstwa XIX w., zwłaszcza dr Cecylia Gajkowska i dr Dobrosława Świerczyńska. Wiele uzupełnień otrzymałam z Poznania od koleżanki od lat związanej z serią *Nowego Korbuta* mgr Wiesławy Szymanowskiej. Nie sposób wymienić wszystkich, którzy okazali mi pomoc w tej pracy, ale i tym nie wymienionym najserdeczniej dziękuję.

Halina Gacowa

WYKAZ SKRÓTÓW

adapt. – adaptacja, adaptował
akc. – akcesja
ang. – angielski
anonim. – anonimowy
Antropol. – Antropologiczny
arch. – archiwum
Arch. E. O. – Archiwum Elizy Orzeszkowej w IBL PAN w Warszawie
Archeol. – Archeologiczny
art. – artykuł
Artyst. – Artystyczny
AU – Akademia Umiejętności

b.d. – bez daty
b.m. – bez miejsca
b.r. – bez roku
białorus. – białoruski
Bibl. – Biblioteka, Biblioteczny
Bibl. Jagiel. – Biblioteka Jagiellońska
Bibl. Kras. – Biblioteka Ordynacji Krasińskich
Bibl. Nar. – Biblioteka Narodowa
Bibl. Ossol. – Biblioteka Zakładu Narodowego im. Ossolińskich
Bibl. PAN w Kr. – Biblioteka Polskiej Akademii Nauk w Krakowie
Bibl. Publ. m.st. W-wy – Biblioteka Publiczna miasta stołecznego Warszawy
Bibliogr. – Bibliograficzny
biogr. – biograficzny
biul. – biuletyn
BN – Biblioteka Narodowa (seria wydawnicza)
bułg. – bułgarski

c.d. – ciąg dalszy
chiń. – chiński
chorw. – chorwacki
ciesz. – cieszyński
codz. – codzienny
cz. – część
czasop. – czasopismo
czes. – czeski

dat. – datowany
dn. – dnia
dod. – dodatek
Dom. – Domowy
dot. – dotyczy
druk. – drukował, drukowany
Dwutyg. – Dwutygodnik
dyr. – dyrekcja, dyrektor
Dzien. – Dziennik

egz. – egzemplarz
Enc. – Encyklopedia
esper. – esperanto
estoń. – estoński
Estr. – K. Estreicher: *Bibliografia Polska*
Etnograf. – Etnograficzny

Filol. – Filologiczny
Filoz. – Filozoficzny
fiń. – fiński
fot. – fotografia, fotograficzny
fotooff. – fotooffsetowy
fragm. – fragment
franc. – francuski

Gaz. – Gazeta
Gimn. – Gimnazjum

hebr. – hebrajski
Hist. – Historyczny, Historia
hiszp. – hiszpański
holend. – holenderski
Hum. – Humanistyczny

IBL PAN – Instytut Badań Literackich Polskiej Akademii Nauk
Ilustr. – Ilustrowany, ilustrował
im. – imienia
in. – inny, inne
inc. – incipit
inf. – informacja
inw. – inwentarz

jap. – japoński
Język. – Językowy
jw. – jak wyżej

k. – karta
Kal. – Kalendarz
Kat. – Katowice
Katol. – Katolicki
Klas. – Klasyczny
koresp. – korespondencja
Kr. – Kraków, Krakowski
KUL – Katolicki Uniwersytet Lubelski
Kult. – Kulturalny
Kur. – Kurier
Kwart. – Kwartalnik

l. – lata
lit. – literacki, literatura
litew. – litewski
Lubel. – Lubelski
Lud. – Ludowy
Lubl. – Lublin
Lw. – Lwów, Lwowski

łac. – łaciński
łotew. – łotewski
Łódz. – Łódzki

Mies. – Miesięcznik
mołd. – mołdawski
Morszczinier – M. Morszczinier: Chudożestwiennaja litieratura stran narodnoj diemokratii w pieriewodach na russkij jazyk... Moskwa 1951
Muz. – Muzyczny, Muzyka

nadb. – nadbitka
Nar. – Narodowy
nast. – następny
Nauk. – Naukowy
nawiąz. – nawiązanie
Neofilol. – Neofilologiczny
niem. – niemiecki
not. – notatka
nr – numer

odb. – odbitka
oddz. – oddział
ogł. – ogłosił, ogłoszony
ok. – około
omów. – omówienie
oprac. – opracowanie, opracował
osob. – osobny

PAL – Polska Akademia Literatury
pam. – pamiętnik, pamiątkowy
PAN – Polska Akademia Nauk
Państw. – Państwowy
PAU – Polska Akademia Umiejętności
Pedag. – Pedagogiczny
Petersb. – Petersburg, Petersburski
pierwodr. – pierwodruk
podp. – podpis, podpisał
pol. – polski
polem. – polemika
Polit. – Polityczny
Polonist. – Polonistyczny
popr. – poprawiony
Por. – Poranny (tylko w tytułach)
por. – porównaj
poszerz. – poszerzony
powiel. – powielony
powst. – powstał
powsz. – powszechny
poz. – pozycja
Pozn. – Poznań
przedr. – przedruk, przedrukowany
Przegl. – Przegląd
przekł. – przekład
Przew. – Przewodnik
Przyj. – Przyjaciel
pseud. – pseudonim
pt. – pod tytułem
Publ. – Publiczny

r. – rok
R. – rocznik (w opisie bibliograficznym)
red. – recenzja
red. – redakcja, redagował
reż. – reżyser, reżyserował
rkps – rękopis
Roczn. – Rocznik, Roczniki (w tytule)
Rodz. – Rodzinny
ros. – rosyjski
rozdz. – rozdział
Rozpr. – Rozprawy (w tytule)
rozszerz. – rozszerzony
rum. – rumuński

s. – strona, stron
S. – seria
scen. – sceniczny
serbsko-chorw. – serbsko-chorwacki
slawist. – slawistyczny

słowac. – słowacki
słoweń. – słoweński
społ. – społeczny
spr. – sprawozdanie, sprawozdawczy
streszcz. – streszczenie
sygn. – sygnatura
szk. – szkolny

t. – tom
T. – Teatr (w opisie inscenizacji)
teatr. – teatralny
tłum. – tłumaczenie, tłumaczył
Tor. – Toruń, toruński
tow. – towarzystwo
TV – telewizja, telewizyjny
Tyg. – Tygodnik, Tygodniowy
tyt. – tytuł

UJ – Uniwersytet Jagielloński
ukr. – ukraiński
Uniw. – Uniwersytet, Uniwersytecki
UŚ – Uniwersytet Śląski
uzup. – uzupełnił, uzupełniony

vol. – volumin

w. – wiek
Warsz. – Warszawski
węgier. – węgierski
wiad. – wiadomości
wiecz. – wieczorny
Wielkopol. – Wielkopolski
Wil. – Wilno, Wileński
właśc. – właściwie
włos. – włoski
woj. – wojewódzki
Wr. – Wrocław, Wrocławski
WSP – Wyższa Szkoła Pedagogiczna
Współcz. – Współczesny
W-wa – Warszawa
ww. – wiersze (liczone w utworze)
wyd. – wydanie, wydał
wyd. por. – wydanie poranne
wydz. – wydział
wygł. – wygłoszony
wyst. – wystawiony

z. – zeszyt (jako odpowiednik numeru pisma)
Zach. – Zachodni
zbior. – zbiorowy
zesz. – zeszyt, zeszyty (w tytułach)
zmien. – zmieniony
zniszcz. – zniszczony
zob. – zobacz

żyd. – żydowski

ZARYS BIOGRAFICZNY

ORZESZKOWA ELIZA

Pseud. i krypt.: Bąk (z Wa-Lit-No); E. O.; Gabriela Litwinka; Li....ka.

Ur. 6 czerwca 1841 w majątku rodzinnym Milkowszczyzna koło Grodna; córka Benedykta Pawłowskiego, zamożnego ziemianina o wykształceniu prawniczym, i Franciszki z Kamieńskich. Po śmierci ojca w 1843 i drugim zamążpójściu matki w 1849 jej wychowaniem zajmowała się głównie babka, Elżbieta Kamieńska. Po śmierci jedynej siostry Klementyny w 1851 została umieszczona na pensji sakramentek w Warszawie, gdzie przebywała do 1857. Na pensji była koleżanką Marii Wasiłowskiej, późniejszej Konopnickiej. Na jej zdolności literackie wywarł znaczny wpływ nauczyciel języka polskiego Ignacy Kowalewski. Ukończyła pensję w szesnastym roku życia i w kilka miesięcy później została wydana za mąż za krewnego jej ojczyma, Piotra Orzeszkę. Zamieszkała w majątku męża Ludwinów koło Kobrynia na Polesiu. Tu rozpoczęła pracę samokształceniową oraz zorganizowała szkółkę dla dzieci wiejskich. W 1862 dłuższy czas spędziła w Warszawie, dążąc do zerwania niedobranego małżeństwa. W powstaniu styczniowym wzięła udział, podejmując prace w zakresie służby pomocniczej na rzecz powstańców. Późną wiosną 1863 gościła w Ludwinowie przez około dwa tygodnie Romualda Traugutta, którego następnie odwiozła do granic Królestwa. Z tego powodu jej mąż został aresztowany jesienią 1863, a w marcu 1865 zesłany do guberni permskiej. Po sprzedaży Ludwinowa zamieszkała w Milkowszczyźnie i tu kontynuowała pracę oświatową, organizując szkółkę dla dzieci wiejskich oraz rozpoczęła twórczość literacką.

Debiutowała w 1866 w *Tygodniku Ilustrowanym* opowiadaniem „Obrazek z lat głodowych". Jeszcze przed powrotem do kraju Piotra Orzeszki po amnestii w 1867 wszczęła proces o unieważnienie małżeństwa. Powodem było uczucie do młodego lekarza Zygmunta Święcickiego. Jednak do powtórnego jej małżeństwa nie doszło, choć uzyskała unieważnienie ślubu w 1869. Pod koniec tego roku przeniosła się do Grodna, a w 1870 sprzedała Milkowszczyznę. Do tej decyzji przyczynił się jej doradca prawny i jeden z nielicznych przyjaciół, Stanisław Nahorski. Wiążąca ich później miłość doprowadziła po latach dwudziestu kilku do małżeństwa w 1894, po śmierci żony Nahorskiego. W swych utworach zajmowała się najważniejszymi problemami współczesności. Brała udział w ruchu emancypacyjnym kobiet, pisząc m.in. rozprawę„Kilka słów o kobietach" (1870) oraz „Martę" (1873). W 1875–1876 wygłosiła kilka odczytów w Warszawie (m.in. „O wpływie nauki na rozwój miłosierdzia", „O niedolach dziecięcych"). W 1879 w Wilnie założyła wspólnie z Wincentym Chełmińskim spółkę księgarsko-wydawniczą pod firmą „E. Orzeszkowa i S-ka". Księgarnią kierował Wacław Makowski. Firma ta wydała dwadzieścia pozycji rozpoczynając od studium społecznego Orzeszkowej „Patriotyzm i kosmopolityzm" (1880). Po zamknięciu księgarni i rozwiązaniu spółki wydawniczej przez carski Departament Policji pozostawała przez pięć lat w Grodnie pod nadzorem policyjnym. W 1883 warszawski wydawca Salomon Lewental zawarł z nią umowę na tanie zbiorowe wydanie jej pism. Ukazało się 47 tomów w latach 1884–1889. Wiele utworów Orzeszkowej tłumaczono na obce języki. W czasie wielkiego pożaru Grodna w 1885 uległo zniszczeniu jej mieszkanie wraz ze znaczną częścią księgozbioru i autografami niektórych utworów. Jej ówczesna działalność na rzecz pogorzelców (apele do władz, listy, artykuły) przyniosła znaczne efekty finansowe dla najbardziej poszkodowanych.

W 1886–1888 napisała swoje dwie najlepsze powieści: „Nad Niemnem" i „Chama". Drukowała w czasopismach artykuły i studia dotyczące literatury, spraw społecznych oraz o tematyce folklorystycznej („Ludzie i kwiaty nad Niemnem", 1888–1891). Ulubionym jej zajęciem było tworzenie artystycznych zielników z suszonych kwiatów. W 1891 uroczyście obchodzono ćwierćwie-

cze jej twórczości literackiej. Dwa lata później dedykowano jej księgę pt. „Upominek", w której znalazły się utwory wielu autorów. W 1894–1896 prowadziła wykłady z literatury i kultury polskiej dla młodych dziewcząt. Zajmowała się ponadto działalnością społeczno-filantropijną. Na rzecz Kasy ubogich organizowała często loterie, pomagała osobiście i skłaniała znajomych do ofiar na cele charytatywne, zabiegała o zagraniczne stypendia dla zdolnej młodzieży.

W 1899 była ostro atakowana przez część prasy za umożliwienie druku rosyjskiego tłumaczenia „Argonautów" z rękopisu, co spowodowało wyprzedzenie polskiego pierwodruku. W 1902 była współorganizatorką jubileuszu Marii Konopnickiej, dla której za uzyskane fundusze zakupiono dom z ogrodem w Żarnowcu. W 1904 Orzeszkowa była kandydatką do nagrody Nobla, ale jej nie otrzymała. W 1905 przeciwstawiając się, nie po raz pierwszy zresztą, wzrastającemu antysemityzmowi, współdziałała przy wydaniu zbioru szesnastu nowel żydowskich „Z jednego strumienia", poprzedzonego przedmową jej pióra. W tym też roku podjęła współpracę z *Kurierem Litewskim*, od 1907 była kierowniczką literacką, w 1907–1909 drukowała tu felietony „O książkach". W 1908–1909 współpracowała z *Przeglądem Powszechnym* (tu jej proza poetycka „Z myśli wieczornych"). Była też członkiem honorowym Koła literacko-artystycznego we Lwowie oraz Towarzystwa Literatów i Dziennikarzy Polskich w Warszawie. Zmarła 18 maja 1910 w Grodnie i tam została pochowana. W pogrzebie 23 maja 1910 uczestniczyły delegacje z różnych stron Polski. W testamencie zapisała bibliotekę i dary z okazji jej jubileuszy wileńskiemu Towarzystwu Przyjaciół Nauk, którego była współzałożycielką i pierwszym członkiem honorowym.

TWÓRCZOŚĆ

UTWORY LITERACKIE

PROZA

1849

1. Dzwon pogrzebowy. Powst. ok. 1849.

Inf. zob.: Wspomnienia. Część pierwsza. *Sfinks* 1911 t. 13 z. 39 s. 344.

Autograf zaginiony.

1860–1865

2. Życzenia. Powst. zapewne w 1860–1862.

Pierwodr. z autografu, będącego wówczas w posiadaniu H. Korwin-Krukowskiego, w: Z teki pośmiertnej E. Orzeszkowej. *Tyg. Ilustr.* 1910 nr 23 (4 czerwca); przedr.: *Zgoda* (Chicago) 1910 nr 26; *Przegl. Powsz.* 1911 t. 112 z. 10 nr 334.

Autograf zaginiony.

Tekst wariantowy z kajetu Orzeszkowej, będącego wówczas w posiadanu H. Korwin-Krukowskiego, inc.: „Na cóż się smucić..." w: Z puścizny po E. Orzeszkowej. (W czwartą rocznicę zgonu 18, V). *Tyg. Ilustr.* 1914 nr 20 (16 maja). [Tu ponadto z tego kajetu druk. dwie notatki Orzeszkowej, inc.: „Dziwne i straszne są wyroki nieba...", inc.: „Szczęśliwą jestem, o Panie mój..."].

Kajet z 1860–1862 – zaginiony.

3. Do myśli. Powst. zapewne w 1860–1862.

Pierwodr. z autografu, będącego wówczas w posiadaniu H. Korwin-Krukowskiego, w: Z teki pośmiertnej E. Orzeszkowej. *Tyg. Ilustr.* 1910 nr 23 (4 czerwca); przedr.: *Zgoda* (Chicago) 1910 nr 26.

Autograf zaginiony.

Tekst wariantowy z kajetu Orzeszkowej, będącego wówczas w posiadaniu H. Korwin-Krukowskiego, inc.: „Myśli moja, gdzie lecisz szybkim ptaka lotem?..." w: Z puścizny po E. Orzeszkowej. (W czwartą rocznicę zgonu 18, V). *Tyg. Ilustr.* 1914 nr 20 (16 maja).

Kajet z 1860–1862 – zaginiony.

4. Poselstwo. Powst. 1860–1865.

Pierwodr. z autografu, będącego wówczas w posiadaniu H. Korwin-Krukowskiego, w: Z teki pośmiertnej E. Orzeszkowej. *Tyg. Ilustr.* 1914 nr 23 (4 czerwca); przedr.: *Zgoda* (Chicago) 1910 nr 26.

Autograf zaginiony.

5. Bóg i cnota. Powst. w 1860–1865.

Pierwodr. i przedr. jw. poz. 4.

Autograf zaginiony.

6. Kobieta. Powst. 1860–1865.

Pierwodr. i przedr. jw. poz. 4.

Autograf zaginiony.

7. W dzień jesienny. Powst. 1860–1865.

Pierwodr. i przedr. jw. poz. 4.

Autograf zaginiony.

8. Do zbiegłych lat. Powst. 1860–1865.

Pierwodr. i przedr. jw. poz. 4.

Autograf zaginiony.

9. W inny świat. Powst. 1860–1865.

Pierwodr. i przedr. jw. poz. 4.

Autograf zaginiony.

Dwie strofy wcześniej pominięte ogł. K. Krzewski [K. Lilienfeld]: Pani E. Orzeszko. *Gaz. Pol.* 1929 nr 17 s. 3.

10. Ludzie i robaki. Powst. ok. 1864.

Autograf powieści autorka podobno spaliła.

Zob. wstęp E. Orzeszkowej: Do Czytelników. Dat.: Grodno 1884 r. Styczeń. W wyd.: Tanie zbior. wyd. powieści. T. 1. W-wa 1884 s. III; list E. Orzeszkowej do A. Wodzińskiego, dat.: Grodno, 10 września 1896 roku. Ogł. adresat: E. Orzeszkowa. (Autobiografia w listach). *Bibl. Warsz.* 1910 t. 3 s. 26.

11. Pan Marszałek. Powst. ok. 1864.

Autograf powieści autorka podobno spaliła.

Zob. źródła inf. jw. poz. 10.

12. Gustaw Waza w zamku Petersona. Powst. ok. 1864.

Autograf opowiadania autorka podobno spaliła.

Zob. źródła inf. jw. poz. 10.

13. Beata. Powst. ok. 1865.

Pierwodr.: Ocalały fragm. dwóch końcowych rozdziałów powieści ogł. E. Jankowski: E. Orzeszkowej „Beata". *Arch. Lit.* T. 2. *Miscellanea Lit. 1864–1910.* Wr. 1957 s. 447–455 i nadb.

Fragm. autografu-brulionu w Arch. E. O. nr 53.

Zob. też fragm. autografu w Arch. E. O. nr 58. [Tu na k.

ochronnej obcą ręką: „Klara", dopisek ręką L.B. Świderskiego „Regina" oraz „ok. 1866"].

Inny tytuł: Regina.

Zob. wstęp E. Orzeszkowej: Do Czytelników. Dat.: Grodno 1884 r. Styczeń. W wyd.: Tanie zbior. wyd. powieści. T. 1. W-wa 1884 s. III.

1866

14. Obrazek z lat głodowych. Powst. wczesną wiosną 1866.

Pierwodr.: *Tyg. Ilustr.* 1866 t. 13 nr 352 (23 czerwca) –353.

Autograf zaginiony.

Wyd. nast.: J. Czecha *Kal. Kr. na r. 1869* s. 41–47; Tanie zbior. wyd. powieści. T. 31. W-wa 1886 (poz. 456); *Bluszcz* 1906 nr 14; Pisma. T. 1. W-wa 1912 (poz. 470); Pisma. T. 1. W-wa 1937 (poz. 473); Wybór pism. Moskwa 1944 (poz. 474); Opowiadania. Newton 1946 (poz. 475); Wybór pism. Paryż 1946 (poz. 476); W-wa 1950 *Mała Biblioteczka Książki i Wiedzy* 25 (razem z opowiadaniem: W zimowy wieczór); toż wyd. 2 W-wa 1952; Wybór pism. W-wa 1952 (poz. 484); Nowele. W-wa 1953 (poz. 485); Opowiadania. Wil. 1953 (poz. 486); Pisma zebrane. T. 1. W-wa 1953 (poz. 478); Dzieła wybrane w dwunastu tomach. T. 10. W-wa 1954 (poz. 487); Dzieła wybrane. T. 10. W-wa 1957 (poz. 490).

Przekłady

mold.: An die foamiete. Tłum. M. Bruchis. W wyd.: Powiestir. Kiszyniów 1956.

niem.: Ein Bild aus den Hungerjahren. Tłum. K. Harrer. W antologii: Meistererzählungen. Berlin 1959; przedr. w wyd.: An einem Winterabend. Erzählungen. Lipsk 1963.

ros.: Kartinka iz wriemien goda. Razskaz. *Żywopisnoje Obozrienije* (Petersb.) 1895 nr 33. – W gołodnyj god. Tłum. N. Nikolskaja. W wyd.: Izbrannyje proizwiedienija. T. 2. Moskwa 1948 (poz. 549); W gołodnyje gody. Tłum. Ju. Mirskaja. W wyd.: Soczinienija w piati tomach. T. 5; Razskazy. Moskwa 1954 (poz. 550); toż w wyd.: Razskazy. Moskwa 1954 (poz. 551).

rum.: Tablou din anii de foamete. Tłum. E. Linţa. W: Nuvele clasice polone. Bukareszt 1963.

ukr.: Malunok z hołodnych lit. Tłum. O. Meduszczenko. W wyd.: Wybrany twory. Kijów 1950 (poz. 565); toż w wyd.: Powisti. Opowidannia. Kijów 1952 (poz. 566); toż w wyd.: Opowidannia ta powisti. Kijów 1956 (poz. 567).

15. Początek powieści. [Z wstępem dot. teorii powieści].

Pierwodr. razem z „Pawlinką" W. Łuszczewskiego i z „Wyprawą po złote runo" W. L. Anczyca w zbiorku zatytułowanym: Zbiór oryginalnych powiastek i gawęd. [Dodatek nadzwyczajny do *Tygodnika Ilustrowanego*. W-wa 1866].

Autograf zaginiony.

Wyd. nast.: Tanie zbior. wyd. powieści. T. 31. W-wa 1886 (poz. 459); Pisma. T. 10. W-wa 1913 (poz. 470); Pisma. T. 1. W-wa 1937 (poz. 473); Pisma zebrane. T. 1. W-wa 1953 (poz. 478).

Przekłady

czes.: Počatek románu. Tłum. J. J. Langner. Praga 1895 *Knihovna Besed lidu* t. 4 (47).

serbsko-chorw.: Početak pripovijesti. Tłum. J. Matic. *Prosvjeta* 1900 s. 594, 623, 655.

16. Rozstajne drogi. Dat.: Warszawa, 1866 roku.

Pierwodr.: *Gaz. Pol.* 1867 nr 5 (7 stycznia)–10.

Autograf zaginiony.

Wyd. nast.: Tanie zbior. wyd. powieści. T. 31. W-wa 1886 (poz. 459); Pisma. T. 1. W-wa 1913 (poz. 470); Pisma zebrane. T. 37. W-wa 1952 (poz. 478).

16 a. Wspomnienia z powiatu pińskiego. [Opowiadanie]. Powst. pod koniec 1866.

Pierwodr.: *Tyg. Ilustr.* 1867 nr 380 (5 stycznia)–381.

Autograf zaginiony.

1867

17. Ostatnia miłość. Powst. w pierwszej połowie 1867.

Pierwodr.: *Gaz. Pol.* 1867 nr 143 (28 czerwca)–149, 152–157, 164–173, 177–182.

Autograf zaginiony.

Wyd. osob. pt. Ostatnia miłość. Powieść. W-wa 1868. Wyd. nast.: Tanie zbior. wyd. powieści. T. 1. W-wa 1884 (poz. 459); W-wa 1901; Pisma. T. 10. W-wa 1913 (poz. 470); Pisma. T. 1. W-wa 1937 (poz. 473); Pisma zebrane. T. 1. W-wa 1953 (poz. 478); W-wa 1963.

Dedykacja: Stefanii z Tołłoczków Żukowej.

Motto z utworu V. Hugo: Les Misérables.

Przekłady

litew.: Paskutinė meile. Tłum. S. i S. Dabusiai. Kowno 1969. Wyd. 2 Kowno 1995.

łotew.: Pedeja milestiba. Romans. Tłum. R. Luginska. Ryga 1981.

ros.: Posledniaja lubow. Tłum. O. Smirnowa. W wyd.: Sobranije soczinienij w szesti tomach. Red. D. Szimilis. Priedisłowije: E. Cybienko. T. 1. Moskwa 1991 (poz. 554).

18. W klatce. Powieść. Powst. 1867.

Pierwodr.: *Tyg. Ilustr.* 1869 nr 83 (3 lipca)–103.

Autograf zaginiony.

Wyd. osob.: W-wa 1870. Wyd. nast.: Tanie zbior. wyd. powieści. T. 3. W-wa 1884 (poz. 459); Pisma. T. 12. W-wa 1913 (poz. 470); Pisma. T. 2. W-wa 1937 (poz. 473); Pisma zebrane. T. 2. W-wa 1950 (poz. 478); obszerne fragm. z rysunkami A. Uniechowskiego ogł. *Przyjaciółka* 1958 nr 40, 50–52; 1959 nr 1–25; W-wa 1962.

Motto dla części 1 pt. „Kameleon" z utworu V. Hugo: Nędznicy; dla części 2 pt. „Wrażenie i miłość" z utworu V. Hugo: Pracownicy morza.

Przekłady

franc.: Tłum. Władysławowa Miłkowska ok. 1873. [Zob. notatkę w *Tyg. Wielkopol.* 1873 nr 7 s. 83].

ros.: W kletkie. Tłum. A. Bronowickaja. W wyd.: Połnoje sobranije soczinienij w 8-mi tomach. T. 7. Kijów 1904 (poz. 542).

1868

19. Z życia realisty. Obrazek.

Pierwodr.: *Tyg. Mód* 1868 nr 37 (12 września)–51.

Autograf zaginiony.

Wyd. nast.: Tanie zbior. wyd. powieści. T. 2. W-wa 1884 (poz. 459); Pisma. T. 12. W-wa 1913 (poz. 470); Pisma zebrane. T. 37. W-wa 1952 (poz. 478).

Przekłady

n i e m.: Aus dem Leben eines Realisten. Tłum. H. Ruhe. *Alte und neue Welt* ok. 1890.

r o s.: Iz żyzni riealista. Powiest'. Tłum. A. Bronowickaja (?) *Nabludatiel* (Petersb.) 1889 nr 10. – Iz żyzni riealista. Tłum. A. Bronowickaja. W wyd.: Połnoje sobranije soczinienij w 8-mi tomach. T. 6. Kijów 1904.

20. Syn stolarza. Powst. sierpień 1868.

Pierwodr.: J. Ungra *Kal. Warsz. popularno-nauk. ilustr. na r. zwyczajny 1869* s. 55–64.

Autograf zaginiony.

Wyd. nast.: Tanie zbior. wyd. powieści. T. 31. W-wa 1886 (poz. 459); Pisma. T. 10. W-wa 1913 (poz. 470); Pisma zebrane. T. 37. W-wa 1952 (poz. 478).

Przekład serbochorw.: Stolarev sin. Tłum. J. Matić. *Vijenac* (Zagrzeb) 1899 nr 47–49.

21. Na prowincji. Powieść. Powst. 1868.

Pierwodr.: *Tyg. Mód* 1869 nr 29 (17 lipca)–50 (pt. Na prowincji. Powieść w dwóch częściach).

Autograf zaginiony.

Wyd. osob.: W-wa 1870. Wyd. nast.: Tanie zbior. wyd. powieści. T. 4–5. W-wa 1884 (poz. 459); Pisma. T. 11. W-wa 1913 (poz. 470); Pisma zebrane. T. 3. W-wa 1951 (poz. 478); W-wa 1965.

Motto: „Ci którzy dowodzą, że bez pracy i trudu dojść do czegokolwiek można, podają ludziom truciznę. (Benjamin Franklin)".

Przekład ros.: W prowincii. Tłum. A. Bronowickaja. W wyd.: Połnoje sobranije soczinienij w 8-mi tomach. T. 5. Kijów 1903 (poz. 542). – W prowincii. Powiest'. W dwuch czastjach. Tłum. A. Bronowickaja (?). Kijów-Petersb.-Charków 1903 (razem z utworem: Meir Ezofowicz). – W prowincii. Roman. Tłum. T. Gribowa-Lur, M. Landman. Moskwa 1977. – W prowincii. W wyd.: Izbrannoje. Minsk 1985. – W prowincii. Tłum. T. Lur, M. Landmann. W wyd.: Sobranije soczinienij w szesti tomach. T. 1. Moskwa 1991 (poz. 554).

1869

22. Pan Graba. Powieść. Ukończona w maju 1869.

Pierwodr.: *Tyg. Romansów i Powieści* 1869 nr 43 (23 października)–52; 1870 nr 53–82 (pt. Pan Graba. Powieść w trzech częściach).

Autograf zaginiony.

Wyd. osob.: Cz. 1–3. Lw. 1872 *Bibl. najciekawszych Powieści i Romansów* t. 28–30. Wyd. nast.: Tanie zbior. wyd. powieści. T. 10–12. W-wa 1884 (poz. 459); Pisma. T: 13–14. W-wa 1913 (poz. 470); Pisma zebrane. T. 5–6. W-wa 1950 (poz. 478).

Przekłady

e s p e r.: La ĝemo de la vivo. Fragmento el „Pan Graba". Tłum. M. Czerwiński. W-wa 1912.

n i e m.: Herr Graba. Tłum. M. Blumberg. *Neue freie Presse* (Wiedeń) 1886 (Estr. L-Q. 1881–1900 s. 310 błędnie: „Herr Graba übersetzt von Goldbaum w Neue Fr. Presse. Wien 1887") – Herr Graba. Roman. Tłum. M. Blumberg. T. 1–3. Berlin 1888 [przekład autoryzowany].

r o s.: Pan Graba. Tłum. Ja. Ja. W wyd.: Połnoje sobranije soczinienij w 8-mi tomach. T. 2. Kijów 1902 (poz. 542).

Motto z komedii „Ptaki" Arystofanesa.

23. Cnotliwi. Powieść. Ukończona jesienią 1869.

Pierwodr.: *Gaz. Pol.* 1871 nr 35 (14 lutego)–42, 47–64.

Autograf zaginiony.

Wyd. osob.: W-wa 1871. Wyd. nast.: Tanie zbior. wyd. powieści. T. 13. W-wa 1885 (poz. 459); Pisma zebrane. T. 4. W-wa 1951 (poz. 478); W-wa 1965.

Przekłady

c z e s.: Cnostni. Novella. Tłum. J. B. [J. Bittner]. *Slovanské Listy* (Praga) 1875 č. 54–78; 1876 č. 79–112. – Ctnostni. Novella. Tłum. J. Bittner. Praga 1884.

n i e m.: Tłum. E. Bett. *Danziger Zeitung* (Gdańsk, przed listopadem 1887). – Die Tugendhaften. Erzählung. Tłum. E. Bett. Mit Illustrationem von A. Lewin. Berlin [1905].

24. Zacni złodzieje. Opowiadanie.

Pierwodr. J. Ungra *Kal. Warsz. na r. 1870.* W-wa [1869] s. 54–66.

Autograf zaginiony.

Wyd. nast.: Pisma zebrane. T. 37. W-wa 1952 (poz. 478).

1870

25. Pamiętnik Wacławy. Ze wspomnień młodej panny. Powst. 1869–1870.

Pierwodr.: *Tyg. Mód* 1871 nr 1 (7 stycznia)–36 (Dodatek z powieściami).

Autograf zaginiony.

Wyd. osob.: T. 1–2. W-wa 1871. Wyd. nast.: Tanie zbior. wyd. powieści. T. 6–9 (tu podtytuł: Powieść). W-wa 1984 (poz. 459); Pisma. T. 15–16. W-wa 1913 (poz. 470); Pisma zebrane. T. 38–40. W-wa 1950 (poz. 478); W-wa 1959; W-wa 1968; W-wa 1975; W-wa 1988.

Adapt. radiowa:

Pamiętnik Wacławy. Adapt. R. Nobis. Reż. J. Owidzki. Nadano: 22 IX 1984.

Przekład ros.: Dniewnik Wacławy. Tłum. A. Bronowickaja. T. 1–2. Kijów 1902; toż w wyd.: Połnoje sobranije soczinienij w 8-mi tomach. T. 4. Kijów 1902 (poz. 542).

26. Pajęczyna. Obrazek. Powst. 1870.

Pierwodr.: *Kal. Ilustr. na r. zwyczajny 1871.* W-wa 1871 [cenz. 9 sierpnia 1870].

Autograf zaginiony.

Wyd. osob.: W-wa 1871 *Biblioteczka kieszonkowa romansów i powieści.* Wyd. nast.: Pisma. T. 17. W-wa 1914 (poz. 470); Pisma zebrane. T. 37. W-wa 1952 (poz. 478).

Przekład czes.: Pavučina. Tłum. V. Bardoun. *Moravska Orlica* (Brno) 1877.

1872

27. Wesoła teoria i smutna praktyka. Opowiadanie. Powst. przed marcem 1872.

Pierwodr.: *Tyg. Romansów i Powieści* 1872 t. 7 nr 168 (16 marca)–183, t. 8 nr 184–185.

Fragm. autografu (dziewięciokartkowy wariant) w Arch. E. O. nr 11.

Wyd. nast.: Tanie zbior. wyd. powieści. T. 14. W-wa 1885 (poz. 459); Pisma. T. 17. W-wa 1914 (poz. 470); Pisma zebrane. T. 7. W-wa 1950 (poz. 478).

Motto z komedii Molièra: Georges Dandin, ou le Mari confondu.

28. Na dnie sumienia. Powieść. Powst. przed 15 sierpnia 1872.

Pierwodr.: *Gaz. Pol.* 1872 nr 185 (23 sierpnia)–288 (z przerwami).

Fragm. autografu, częściowo w tekście wariantowym, w Arch. E. O. nr 17.

Wyd. osob.: T. 1–2. W-wa 1873. Wyd. nast.: Tanie zbior. wyd. powieści. T. 15–18. W-wa 1885 (poz. 459); Pisma zebrane. T. 41–42. W-wa 1951 (poz. 478).

Dedykacja: Panu Janowi Pileckiemu.

Przekłady

niem.: Tłum. Moser. *Deutsche Zeitung* (Wiedeń) ok. 1887.

ros.: Na dnie sowiesti. Tłum. Ja. Ja. W wyd.: Polnoje sobranije soczinienij w 8-mi tomach. T. 2. Kijów 1902 (poz. 542).

1873

29. Marta.

Pierwodr.: *Tyg. Mód i Powieści* 1873 nr 8 (22 lutego)–28 [pt. Marta. Powieść].

Autograf zaginiony.

Wyd. osob.: W-wa 1873. Wyd. nast.: Tanie zbior. wyd. powieści. T. 19. W-wa 1885 (poz. 459); Lw.–Złoczów (1907) *Bibl. Powsz.* nr 633–637; toż Lw. [po 1923]; Pisma. T. 18. W-wa 1914 (poz. 470); Pisma. T. 3. W-wa 1937 (poz. 473); Pisma zebrane. T. 8. W-wa 1949 (poz. 478); toż wyd. 2. W-wa 1951; toż wyd. 3. W-wa 1952; W-wa 1949 (Na odwrocie k. tyt.: „Wydanie drugie". Za wyd. pierwsze uznano tekst druk. w wyd. zbior.: Pisma zebrane. W-wa 1949); *Przyjaciółka* 1949 nr 26–51; 1950 nr 1–9, 11–17, 19–23; Dzieła wybrane. T. 1. W-wa 1953 (poz. 487); toż W-wa 1954; toż W-wa 1957; Wstęp: M. Żmigrodzka. Posłowie: Z. Żabicki. Przypisy: W. Billip. W-wa 1953 (Tekst wg Dzieł wybranych. T. 1. W-wa 1953); W-wa 1954 *Złota Bibl.*; Oprac. J. Cieślikowski. Wr. 1956 *Nasza Bibl.*; toż wyd. 2 poprawione. Wr. 1958; Przypisy: W. Billip. W-wa 1959; Posłowie: Z. Żabicki. W-wa 1960; Posłowie: Z. Żabicki. W-wa 1962 *Bibl. Powsz.*; W-wa 1967 (Z krótką notą bibliograf.); Posłowie: Z. Żabicki. W-wa 1968; W-wa 1970 *Seria z Delfinem*; toż W-wa 1973; Lubl. 1979; Lubl. 1983.

Przekłady

chiń.: Ku-yen-lei. Tłum. Czung Hsien-Min. Szanghaj 1952 [J. Wilgat: Literatura polska w świecie. W-wa 1965 s. 113: Ju yen lei. (Pei-tsin) 1952]. – Ma-er-ta. Tłum. Tsin Si-tsia. Peitsing 1959 [Tłum. z ros.].

czes.: Marta. Roman. Tłum. F. Vondráček. Praga 1906.

esper.: Marta. Rakonto el pola lingvo, kun permeso de la autorino. Tłum. L. L. Zamenhof. Paryż 1910; wyd. 2 Paryż 1924, wyd. 3 Paryż 1928.

hebr.: Marta. Tłum. E. N. Frenk. W-wa [1927].

holend.: Een vrouwenlewen. Naar het Poolsch. Tłum. Mevroun van Heuveling. Utrecht 1898.

jap.: Tłum. M. Hikosaka. Przekład z esperanto miał ukazać się w Tokio ok. 1911. [Zob. m.in. *Głos Wielkopolanek* 1911 nr 9 s. 2]. – Marta. Tłum. Rikurô Kiyomi. Tokio 1929 *Bibl. Kaizô.* T. 88. Cz. 2.

litew.: Marta. Tłum. G. Juodvalkytė. Wil. 1964. Wyd. nast. Wil. 1994.

niem.: Ein Frauenschicksal. Socialen Zeitroman. Tłum. Leonhard Brüxen [L. Brix]. Drezno i Lipsk 1887 [Przekład autoryzowany]; wyd. nast. Wr. 1887. – Marta. Tłum. P. Ball. Posłowie: D. Scholze. Berlin 1984. Wyd. nast. Berlin 1988.

ros.: Marta. Powiest'. Tłum. A. Sacharowa (?). *Gazeta A. Gatcuka* 1886 nr 11–20, 22–23. – Marta. Tłum. A. Sacharowa. Kijów 1902. – Marta. Tłum. Ja. Ja. W wyd. : Polnoje sobranije soczinienij w 8-mi tomach. T. 3. Kijów 1902 (poz. 542). – Marta. Tłum. Ja. Krotowskaja. W wyd.: Soczinienija w piati tomach. T. 1. Moskwa 1953 (poz. 550). – Marta. Roman. Tłum. Ja. Krotowskaja. Poslesłowije A. Dejcza. Moskwa 1960. – Marta. Tłum. Ja. Krotowskij. W wyd.: Sobranije soczinienij w szesti tomach. T. 2. Moskwa 1991 (poz. 554).

rum.: Marta. Tłum. S. Cassvan, J. Wulin. Prefata de I. C. Chitimia. Bukareszt 1965.

słowac.: Marta. Tłum. J. Brandobur. Ilustrácie a obálka L. Nesselman. Bratysława 1956; toż wyd. 2 Bratysława 1973.

szwedz.: Ett Qvinnoöde [Los kobiety]. Tłum. J. Hajdukiewiczówna (?). *Aftonbladet* (Sztokholm) 1888 od 25 kwietnia do 6 czerwca [Zob. *Kraj* 1892 nr 22 s. 11; *Niwa* 1892 nr 10 s. 80 – tu wymieniono nazwisko tłum.].

tadżycki: Marta [Fragm.]. Tłum. Anar. *Sadoi Šark* 1976 nr 3. – Marta. Roman. Tłum. A. Ostonova. Duszambe 1977 [Tłum. z ros.].

uzbecki: Marta. Roman. Tłum. L. Tożiewa. Taszkent 1965.

żyd. (jidisz): Marta. Roman. Cz. 1–2. Tłum. M. Rubinsztajn. W-wa 1927.

1874

30. Eli Makower. Powieść. Powst. przed lipcem 1874.

Pierwodr.: *Tyg. Ilustr.* 1874 t. 14 nr 340 (4 lipca)–365; 1875 t. 15 nr 367–391 (pt. Eli Makower. Powieść w dwóch tomach).

Autograf zaginiony.

Wyd. nast.: Tanie zbior. wyd. powieści. T. 20–22. W-wa 1885 (poz. 459); Pisma. T. 6–7. W-wa 1912–1913 (poz. 470); Pisma zebrane. T. 43–44. W-wa 1950 (poz. 478).

Przekłady

niem.: Der Kampf um die Scholle. Tłum. L. Brüxen [L. Brix]. *Allgemeine Zeitung der Judenthums* (Berlin) 1888 [zob. *Przegl. Lit.* Dod. do *Kraju* 1888 nr 31 s. 15; *Kraj* 1891 nr 50 s. 28].

ros.: Eli Makowier. Tłum. Ja. Ja. W wyd.: Polnoje sobranije soczinienij w 8-mi tomach. T. 3. Kijów 1902 (poz. 542); Eli Makowier'. Roman. Tłum. A. S. Borasztejn. W wyd.: Sobranije soczinienij. T. 10–11. Petersb. [1908–1909] (poz. 546).

31. Stracony. (Z opowiadań prawnika) Nowela. Powst. 1874.

Pierwodr.: *Tyg. Mód i Powieści* 1875 nr 1 (2 stycznia)–5.

Autograf zaginiony.

Wyd. nast.: w zbiorku: Z różnych sfer. T. 1. W-wa 1879 (poz. 458; tu zostały przywrócone skreślenia cenzury); Tanie zbior. wyd. powieści. T. 32. W-wa 1886 (poz. 459); Pisma. T. 6. W-wa 1937 (poz. 473); Pisma zebrane. T. 16. W-wa 1949 (poz. 478).

P r z e k ł a d y

c z e s.: Ztraceny. Náčrtek z vypracováni právnikova. Tłum. C. Frič. Praga 1882 *Bibl. Česka Rodinná.* r. I t. 2 (Przekład autoryzowany). – Ztracení. Tłum. V. R. Praga 1911.

n i e m.: Wr. 1887 [Inf. niepewna; zob. *Kraj* 1891 nr 50 s. 28]. – Tłum. K. Kanemann. *Thurgauer Zeitung* 1890; toż *Berliner Volksblatt* (Berlin) 1890 [Zob. *Świat* 1890 nr 10 s. 239].

r o s.: Pogibszyj. Tłum. [W. Zahorski ?]. *Otieczestwiennyje Zapiski* (Petersb.) 1883 nr 10.

32. Pani Luiza. (Z opowiadań prawnika). Nowela. Powst. zapewne w 1874.

Pierwodr.: *Tyg. Mód i Powieści* 1876 nr 8 (19 lutego)–14.

Autograf zaginiony.

Wyd. nast.: w zbiorku: Z różnych sfer. T. 1. W-wa 1879 (poz. 458); Tanie zbior. wyd. powieści. T. 32. W-wa 1886 (poz. 459); Pisma. T. 6. W-wa 1937 (poz. 473); Pisma zebrane. T. 16. W-wa 1949 (poz. 478); Wybór pism. W-wa 1952 (poz. 484).

1875

33. Dziwak. (Z opowiadań prawnika). Nowela. Powst. luty 1875.

Pierwodr.: *Niwa* 1875 t. 8 nr 16 (15 sierpnia)–19 (tu z podtytułem: Z opowiadania prawnika).

Autograf zaginiony.

Wyd. nast.: w zbiorku: Z różnych sfer. T. 1. W-wa 1879 (poz. 458); Tanie zbior. wyd. powieści. T. 32. W-wa 1886 (poz. 459); Pisma. T. 6. W-wa 1937 (poz. 473); Pisma zebrane. T. 16. W-wa 1949 (poz. 478).

P r z e k ł a d y

c z e s.: Podivin. Tłum. J. J. Langner. Praga 1896 *Levné Svazký Novel* t. 64.

r o s.: Czudak. Iz wospominanij adwokata. Razskaz. *Otieczestwiennyje Zapiski* (Petersb.) 1881 nr 12. – Czudak. (Iz zapisok adwokata). Razskaz. *Dieło* (Petersb.) 1884 ijun.; 1885 apr.

s e r b s k o - c h o r w.: Čudnovat čovek. Tłum. L. Kneževic'. Belgrad 1925 *Odabrana dela poljske književnosti* kn. 3 [zbiór zawiera: H. Sienkiewicz, Dve livade; E. Orzeszkowa: Milord. – Čudnovat čovek].

34. Rodzina Brochwiczów. Powieść. Powst. 1875.

Pierwodr.: *Kłosy* 1876 nr 549 (6 stycznia)–596.

Autograf zaginiony.

Wyd. nast.: Tanie zbior. wyd. powieści. T. 23–24. W-wa 1885 (poz. 459); Pisma zebrane. T. 46–47. W-wa 1951 (poz. 478).

P r z e k ł a d r o s.: Siemja Brochwiczej. Powiest' w 2-ch czastjach. Tłum. [A. Bronowickaja]. – Siemja Brochwiczej. Tłum. A. Bronowickaja. W wyd.: Połnoje sobranije soczinienij w 8-mi tomach. T. 6. Kijów 1904 (poz. 542).

35. Pompalińscy. Powieść. Powst. 1875.

Pierwodr.: *Przegl. Tyg.* 1876 Dodatek powieściowy za październik, listopad i grudzień.

Autograf zaginiony.

Wyd. osob.: W-wa 1876 (w 100 egzemplarzach; nakładem Red. *Przegl. Tyg.*). Wyd. nast.: Tanie zbior. wyd. powieści. T. 25–26. W-wa 1885 (poz. 459); Pisma zebrane. T. 45. W-wa 1950 (poz. 478); Wstępem opatrzyła M. Żmigrodzka. Przypisy oprac. L. Joachimowicz. Tłum. i adaptacja tekstów franc. K. Dolatowska. T. 1–2. W-wa 1952 *Bibl. Przyjaciółki* nr 8 a (pt. Pompalińscy).

P r z e k ł a d y r o s.: Pompalinskie. Tłum. A. Bronowickaja. W wyd. : Połnoje sobranije soczinienij w 8-mi tomach. T. 5. Kijów 1903 (poz. 542). – Gospoda Pompalinskie. Roman. Priedisłowije K. Tiużkina. Moskwa 1966.

1876

36. Maria. Powieść. Powst. 1876.

Pierwodr.: *Tyg. Mód i Powieści* 1877 nr 25 (23 czerwca)–42.

Autograf zaginiony; zachowana jedynie notatka dot. planu powieści w Arch. E. O. nr 803.

Wyd. nast.: Tanie zbior. wyd. powieści. T. 27. W-wa 1886 (poz. 459); Pisma zebrane. T. 48. W-wa 1951 (poz. 478); Nota edytorska: Z. Mycielska-Golik. W-wa 1972.

Dedykacja: Pannie Wilhelminie Kościałkowskiej.

P r z e k ł a d r o s.: Marija. Tłum. A. Bronowickaja. W wyd.: Połnoje sobranije soczinienij w 8-mi tomach. T. 6. Kijów 1904 (poz. 542).

37. Szara dola. (Z opowiadań prawnika). Powst. 1876.

Pierwodr.: *Gaz. Lubel.* 1876 nr 73 (28 czerwca)–82, 84–92.

Autograf zaginiony.

Wyd. nast.: w zbiorku: Z różnych sfer. T. 1. W-wa 1879 (pt. Szara dola. Z opowiadań prawnika. Nowela; zob. poz. 458); Tanie zbior. wyd. powieści. T. 32. W-wa 1886 (poz. 459); Pisma. T. 6. W-wa 1937 (poz. 473); Pisma zebrane. T. 16. W-wa 1949 (poz. 478); Nowele. W-wa 1949 (poz. 480); Wybór nowel. T. 1. W-wa 1950 (poz. 481); W-wa 1951 *Mała Biblioteczka „Książki i Wiedzy"* 30.

P r z e k ł a d y

r o s.: Niewiesiełaja sud'ba. Powiest'. *Żywopisnoje Obozrienije* (Petersb.) 1882 nr 38–41.

s e r b s k o - c h o r w.: Crna sudba. Tłum. J. M. Hrvatska (Zagrzeb) 1901 nr 212.

w ę g i e r.: Közönséges sors. Egy jurista elbeszélésciből. *Függentlensék* 1890.

1877

38. Daj kwiatek! Obrazek.

Pierwodr.: *Izraelita* 1877 nr 23 (15 czerwca)–28.

Autograf nie dat.: na obwolucie obcą ręką: „Chaita; łachmaniarka z Ongrodu)". Arch. E. O. nr 21.

Wyd. nast.: *Tydzień* 1879 t. 9 nr 36–41 (pt. Chaita. Obrazek); w zbiorku: Z różnych sfer. T. 3. Lw. 1882 (poz. 458); Tanie zbior. wyd. powieści. T. 33. W-wa 1886 (poz. 459); W-wa 1905; w zbiorze nowel o tematyce żydowskiej. Z jednego strumienia... W-wa 1905; Pisma. T. 9. W-wa 1913 (poz. 470); *Z bliska i z daleka* (W-wa) 1914 nr 26, 30; Pisma. T. 8. W-wa 1937 (poz. 473); Wybór nowel. W-wa 1948 (poz. 479); Pisma zebrane. T. 18. W-wa 1949 (poz. 478); Wybór pism. W-wa 1952 (poz. 484). Panna Antonina i inne nowele. W-wa 1986 (poz. 502).

Przekłady

a n g.: Give me a flover! Tłum. S. S. Deptula. W książce: J. L. Baron: Candles in the night. Jewish tales by gentile authors. Filadelfia 1944 s. 209–239.

e s p e r.: La nepo kaj avino. [Fragm.]. *Pola Esperantisto* (*Esperantysta Pol.*) (Kr.) 1931 nr 5.

h e b r.: Tenī li peraḥ. Tłum. J. Warszawiak. Wyd. w antologii: Antōlogjah šel hdsifrūt hāpōlānīt hahadāšāk. W-wa 5696 [1935].

n i e m.: Gieb ein Blümchen. Tłum. E. Bett. *Auf der Höhe* (Lipsk) 1885 z. 45 s. 321–343. – Eine Blume. Novelle. Tłum. A. Karpeles. *Allgemeine Zeitung des Judenthums* (Berlin) 1892 nr 2–6.

r o s.: Daj cwietok. Razskaz. *Wiek* (Petersb.) 1882 t. 12 nr 1 s. 1005–1035. – Daj cwietoczek! Razskaz. Tłum. A. Sacharowa. *Żywopisnoje Obozrienije* (Petersb.) 1882 nr 17–18. – Cwietok. Razskaz. Tłum. A. Sacharowa. *Razskazy i oczerki* 1889 t. 3 s. 115–118. – Bielyj cwietok. Nowiella. Tłum. M. Biekietowa. *Wiestnik Inostrannoj Litieratury* (Petersb.) 1899 nr 3 s. 29–38. – Daj cwietok. Tłum. E. i I. Leontiewych. W wyd.: Iz odnogo rusła. T. 2 Moskwa 1907 Uniwersalnaja Bibl. nr 33, wyd. 2 Moskwa [1909], wyd. nast. Moskwa [1914]. – Daj cwietok. W wyd.: Sobranije soczinienij. T. 11. Petersb. 1909 (poz. 546); Daj cwietok. Tłum. S. Michajłowa-Sztern. W wyd.: Dobraja pani i drugije razskazy. Moskwa 1916 *Narodno-Szkolnaja Bibl.*, toż wyd. 2 Moskwa 1918 (poz. 548); – Daj cwietok! Tłum. K. Marciszewskaja. W wyd.: Izbrannyje proizwiedienija. T. 2. Moskwa 1948 OGIZ (poz. 549).

u k r.: Daj kwitoczku. W wyd.: Wybrany twory. Uporiadkuwały O. Ezernicka ta H. Salko. Charków 1929 (poz. 564).

w ę g i e r.: *Függentlensék* 1890.

39. „Silny Samson". Obrazek miejski.

Pierwodr.: *Echo* 1877 nr 178 (14 sierpnia)–187 (pt. „Silny Samson". Obrazek z życia Żydów).

Autograf zaginiony.

Wyd. nast.: w zbiorku: Z różnych sfer. T. 2. W-wa 1879 (poz. 458); Tanie zbior. wyd. powieści. T. 34. W-wa 1886 (poz. 459); Pisma. T. 3. W-wa 1899 (poz. 464); z pewnymi zmianami dokonanymi przez autorkę. W zbiorze nowel o tematyce żydowskiej: Z jednego strumienia. W-wa 1905; W-wa 1905 (pt. Silny Samson); Pisma. T. 9. W-wa 1913 (poz. 470); Pisma T. 7. W-wa 1937 (poz. 473); Nowele. W-wa 1949 (poz. 480); Pisma zebrane. T. 17. W-wa 1949 (poz. 478); W-wa 1950 *Mała Biblioteczka „Książki i Wiedzy"* 24; Wybór nowel. T. 1. W-wa 1950 (poz. 481); Dzieła wybrane. T. 10. W-wa 1954 (poz. 487); Dzieła wybrane. T. 10. W-wa 1957 (poz. 490); Oprac. G. Pauszer-Klonowska. W-wa 1960.

Przekłady

f r a n c.: Samson le Fort. Tłum. M. Aschkenazy. *Journal de Genève* (Genewa) 1884. – Le Fort Samson. Tłum. W. Mickiewicz. *Revue Internationale* (Florencja) 1884 (od 25 sierpnia do 10 października).

n i e m.: Simson der Held. W wyd.: Zwei Erzählungen: Simson der Held. Der Sonnerstrahl. Berlin 1889. – Der Starke Simson. Eine Erzählung. Tłum. A. Karpeles. Praga 1897 *Jüdische Universalbibliothek* nr 51. – Der Starke Simson. Tłum. F. Landesberger. W wyd.: Der Starke Simson und Anderes. Berlin 1903 (poz. 529).

r o s.: Moguczij Samson. *Otieczestwiennyje Zapiski* (Petersb.) 1880 nr 8 s. 509–544. – Silnyj Samson. Gorodskaja kartinka. Tłum. W. Ł. [W. Ławrow]. *Russkaja Mysl* (Moskwa) 1886 nr 10 s. 172–210. – Moguczij Samson. Razskaz. Moskwa 1886 *Narodnaja Bibl.*; toż wyd. 2 Moskwa 1891; (nie odszukano wyd. 3); wyd. 4 Odessa 1898. – Silnyj Samson. Tłum. W. Ławrow. W wyd.: Powiesti i razskazy. T. 1. Moskwa 1895 (poz. 532). – Moguczij Samson. Tłum. N. I. P. Moskwa 1899 *Dobryje duszy. Cztienije dla dietiej i dla naroda* nr 41; toż wyd. 2 Moskwa 1905. – Silnyj Samson. W wyd.: Dwa polusa. – Cham. Kijów 1902 (poz. 538). – Silnyj Samson. W wyd.: Powiesti i razskazy. Kijów 1902 (poz. 540); Silnyj Samson. W wyd.: Sobranije soczinienij w dwienadcati tomach. T. 5. Kijów 1902 (poz. 541). – Silnyj Samson. Tłum. A. Bronowickaja. W wyd.: Połnoje sobranije soczinienij w 8-mi tomach. T. 1. Kijów 1902 (poz. 542). – Silnyj Samson. Tłum. W. Ławrow. W wyd.: I piesnia pust zapłaczet... Moskwa 1905 *Bibl. Russkoj Mysli*. – Silnyj Samson. W wyd.: Sobranije soczinienij. T. 11. Petersb. 1909 (poz. 546). – Silnyj Samson. Tłum. E. i I. Leontiewych. W zbiorze: Iz odnogo rusła. T. 2. Moskwa 1914 *Uniwiersalnaja Bibl.* nr 390.

s z w e d z.: Starke Simson. Tłum. E. Weer [E. Wester]. Ok. 1894. (zob. *Kraj* 1894 nr 44); *Tyg. Ilustr.* 1899 nr 1 s. 5. – Starke Simson. Tłum. E. Weer. [E. Wester]. W wyd.: Ljusstrålar. Berättelser. Sztokholm 1902 (poz. 559).

40. Meir Ezofowicz. Powst. 1877.

Pierwodr.: Z ilustr. M. E. Andriollego. *Kłosy* 1878 t. 26 nr 653 (3 stycznia)–689 (pt. Meir Ezofowicz. Powieść z życia Żydów).

Autograf-brulion, ofiarowany Leopoldowi Méyetowi z dedykacją: „Najlepszemu z przyjaciół – Autorka", przechowywany był w Bibl. Kras. sygn. 5170; uległ zniszcz. w 1944.

Autograf notatki dot. planu utworu w Arch. E. O. nr 804.

Wyd. osob.: Z ilustr. M. E. Andriollego. W-wa (1879; pt. Meir Ezofowicz. Powieść z życia Żydów); toż wyd. tytułowe. W-wa 1879. Wyd. nast.: Tanie zbior. wyd. powieści. T. 28–29. W-wa 1886; toż wyd. nast. W-wa 1898 (poz. 459); Pisma. T. 3. W-wa 1899 (poz. 464); (wyd. skrócone) z upoważnienia autorki oprac. dla użytku młodzieży P. Trzciński. T. 1–2. W-wa 1902 *Bibl. dla Młodzieży* t. VI–VII (pt. Meir Ezofowicz. Powieść); Pisma. T. 8. W-wa 1913; toż wyd. 2 W-wa 1926; toż wyd. 3 W-wa 1936 (poz. 470); Pisma. T. 4–5. W-wa 1937 (tu ogł. z autografu-brulionu; poz. 473); Pisma zebrane. T. 9–10. W-wa 1947; toż wyd. 2 W-wa 1950; toż wyd. 3 W-wa 1951 (poz. 478); T. 1–2. W-wa 1951; W-wa 1952 (pt. Meir Ezofowicz. Powieść w dwóch tomach); Wybór pism. W-wa 1952 (poz. 484); Dzieła wybrane w dwunastu tomach. T. 2. W-wa 1953 (poz. 487); Posłowie: J. Krzyżanowski. Przypisy: M. Bokszczanin. Pozn. 1957; Dzieła wybrane. T. 2. W-wa 1957 (poz. 490); Posłowie: J. Krzyżanowski. Przypisy: M. Bokszczanin. W-wa 1973, toż. wyd. nast. W-wa 1988.

Dedykacja: „Wszystkim ziomkom moim z dobrą wiarą i wolą pragnącym światła i pokoju bez względu na to, gdzie i jak oddają oni cześć Bogu – powieść tę poświęcam. Autorka".

Tekst. ogł. w *Kłosach* został okrojony przez wydawcę S. Lewentala. Powycinano z niego fragm. mogące nie podobać się tym, których Orzeszkowa opisywała. Zob. L. B. Świderski: Jak spreparowano „Meira Ezofowicza". *Prosto z Mostu* 1937 nr 19.

Adaptacje sceniczne i przeróbki

Andrzej Marek [M. Arnstein]: Jehuda Lubrowicz. Sztuka w 5 aktach osnuta na tle stosunków żydowskich z muzyką i śpiewami, zaczerpnięta z powieści E. Orzeszkowej „Meir Ezofowicz".

Wyst. W-wa, T. Fantazja 1901.

Meir Ezofowicz. Przerobił na scenę J. Piasecki.

Wyst. Kr., T. Ludowy 1902.

A. Kallas [A. Korngut]: Meir Ezofowicz. Sztuka w pięciu aktach. Przerobiła z powieści na scenę... Lw.-Złoczów [1907] *Bibl. Powsz.* nr 621 [Słowo wstępne: A. Kallas i W. Zukerkandel: Do Czcigodnej Jubilatki E. Orzeszkowej]; toż wyd. nast. Lw.-Złoczów [po 1923].

Wyst. Wil. 1907, 1909; Lw. 1911.

Meir Ezofowicz. Dramat w 5 aktach. Przerobiony przez Z. Sarneckiego.

Wyst. Łódź i Wil. 1907.

Meir Ezofowicz. Adapt. scen.: I. Kamińska.

Wyst. W-wa, Państwowy T. Żydowski 1954–1965.

Wyst. gościnne m.in.: Bydgoszcz 1954, Kr. 1954, Paryż 1956, Berlin 1957, Londyn 1957, Holandia 1957, Lubl. 1961, Pozn. 1961.

H. Odyniec [H. Omeliński]: Meir Ezofowicz. Dramat w 5 aktach z powieści E. Orzeszkowej. Przeróbka dokonana ok. 1886–1887. Na wyst. nie zezwolił cenzor. Rkps w Bibl. Nar. w W-wie akc. 8100.

Przekłady

a n g.: Meir Ezofowitch. Tłum. Iza Young. Nowy Jork 1898. – An Obscure Apostle. A Dramatic Story. Tłum. C. S. de Soissons. Londyn 1899. – The Forsaken or Meir Ezofowich. Tłum. E. Königsberger. Bournemouth. 1980. Wyd. nast. Bournemouth 1983.

c z e s.: Meir Ezofovič. Román ze života polských Židův. Tłum. F. A. Hora. Ilustr. M. E. Andriolli. Praga 1882 (właśc. 1881; przekład autoryzowany); toż wyd. nast. Praga 1886. – Meir Ezofovič. Povídka ze života Židův běloruských. Praga 1882 [właśc. 1881; wyd. bezprawne]. – Meir Ezofovič. Tłum. F. Hřivna. Praga 1953 *Květnice* 16.

f r a n c.: Histoire d'un Juif, avec un avant-propos du traducteur. Tłum. W. Mickiewicz. Paryż 1887; wyd. nast. pt. Meir Ezofowicz. Wstęp: A. Kregel. Komentarz historyczny: A. Derezansky. Ilustr. M. E. Andriolli. Wyd. nowe przejrzeli: Z. Bobowicz. H. Raczymow. Paryż 1983. – Meyer et Isaac, moeurs Juives. Tłum. V. Tissot (Ilustr. M. E. Andriolli) *Le Voleur* (Paryż) 1887 nr 1547–1579 (24II – 6X); wyd. osob.: Édition illustrée de vingt-six grandes compositions d'Andriolli. Paryż 1888. – Meir. Roman de moeurs juives. Tłum. B. Kozakiewicz. *Le Siècle* (Paryż) 1906 10 juillet – 30 août; wyd. osob. Paryż 1909. – L. Aïeule [Fragm.]. *Notre Pologne* (Paryż) 1931/32 nr 2.

h e b r.: Tłum. I. Bernfeld. *Ojczyzna* (Lw.) 1884. – [Podobno w oddzielnym wyd. przed 1891. Zob. *Kraj* 1891 nr 50 s. 28]. – Meir Yuzefovič. Tłum. H. Ravin. Tel-Aviv 1951.

l i t e w.: Mejeris Ezofavičius. Apysaka. Tłum. H. D. Žilevičius. Kowno 1930. – Mejeris Ezofovicius. Tłum. G. Juodvalkytė. Wil. 1973.

n i e m.: Meier Ezofowicz. Erzählung aus dem Leben der Juden. Tłum. L. Brüxen [L. Brix]. Drezno i Lipsk 1885 (właśc. 1884; przekład autoryzowany); toż wyd. 2 Drezno 1885 (Fotokopia k. tytułowej tego wyd. wg ogłoszenia druk. w piśmie: *Auf der Höhe* (Lipsk) 1885 nr 44. Zob. w Arch. E. O. nr 731; fotokopia k. tytułowej ze zbiorów Bibl. Seminarium Hist. Literatury Pol. UJ sygn. 6904. Zob. w Arch. E. O. nr 702); toż wyd. 3 Drezno 1891 [Przekład uzyskał złoty medal na wystawie prac kobiecych w Chicago w 1894]. – Licht in der Finsternis. Ein Judenroman aus Polen. Tłum. A. von Guttry. Monachium i Berlin 1916.

r o s.: Meir Ezofowicz. *Bibl. Zapadnoj Połosy Rossii* (Petersb.) 1879 [właśc. 1880] t. 2 – *Ryżskij Wiestnik* 1879 [zob. *Przegl. Tyg.* 1879 nr 46]. – *Gazeta A. Gatzuka* 1880. – Mejer Ezofowicz. Powiest' iz byta Żidow w dwuch czastjach, s illustracijami Andriolli. Moskwa 1881. – *Swiet* (Petersb.) 1882 (Dodatek powieściowy). – Mejer Ezofowicz. Roman iz jevrejskogo byta. Tłum. F. W. Dombrowski. Petersb. 1899. – Meir Ezofowicz. Roman. Pieriewod pod red. S. S. Zielinskoho. T. 1–2. Kijów 1902. – Meir Ezofowicz. W wyd.: Sobranije soczinienij w dwienadcati tomach. T. 3–4. Kijów 1902 (poz. 541); toż wyd. nast. Kijów 1904. – Mejer Ezofowicz. Powiest' w dwuch czastjach. W wyd.: W prowincji. Mejer Ezofowicz. Kijów 1903 (poz. 544). – Meir Ezofowicz. W wyd. Połnoje sobranije soczinienij. T. 5. Kijów 1903 (poz. 542). – Meir Ezofowicz. W wyd.: Sobranije soczinienij. T. 3. Petersb. 1907 (poz. 546). – Meir Ezofowicz. Powiest' w dwuch czastjach. Tłum. I. Smidowicz. Moskwa 1912 *Uniwiersalnaja Bibl.* nr 751–752; toż wyd. nast. Moskwa 1923 *Wsieobszczaja Bibl.* nr 57; toż wyd. nast.: Izbrannyje proizwiedienija. T. 1. Moskwa 1948 OGIZ (poz. 549). – Meir Ezofowicz. (Powiest'). Tłum. L. Kormcz. Moskwa-Petersb. 1915 *Czitalnaja Narodnoj Szkoły.* – Mejer Jozefowicz. Istoriczeskij roman. Tłum. S. Michajłowa-Sztern. Moskwa 1929. – Meir Ezofowicz. Tłum. M. Abkina. W wyd.: Soczinienija w piati tomach. T. 1. Moskwa 1953 (poz. 550). – Meir Ezofowicz. Tłum. M. Abkina. W wyd.: Sobranije soczinienij w szesti tomach. T. 2. Moskwa 1991 (poz. 554).

s e r b s k o - c h o r w.: Meir Ezofovič. Tłum. S. Subotin. Nowy Sad 1955. Brankovo Kolo. Godina 2. Kniga 2.

s ł o w a c.: Meir Ezofovič. Tłum. Babiaková-Bajová. Martin 1952 *Knihy Živeny* 68.

s z w e d z.: I de djupa dalarna. Tłum. E. Weer (E. Wester). Sztokholm 1895.

u k r.: Mejir Ezofowycz. W wyd.: Wybrany twory. Charków 1929 (poz. 564).

w ł o s.: Mair Ezofowicz. Tłum. M. Olivotti. *La Patria* (Rzym) 1902 nr od 19 kwietnia do 12 lipca. – Tłum. fragm. Marina Bersano Begey. W: Le più belle pagine della letteratura polacca. Mediolan 1965 s. 182–185.

ż y d. (jidisz): Meir Jezefowicz. T. 1–2. W-wa 1920. – Meir Jezefowicz. W-wa [1924].

41. Julianka. Obrazek miejski. Powst. 1877. Pierwodr.: *Kur. Warsz.* 1878 nr 11 (14 stycznia)–29.

Autograf znajdował się w Bibl. Kras.; zniszcz. w 1944.

Fragm. autografu pierwotnej red., inc.: „Kobieta, z którą przed kilku tygodniami...", w Arch. E. O. nr 60.

Wyd. nast.: w zbiorku: Z różnych sfer. T. 2. W-wa 1879 (poz. 458); Tanie zbior. wyd. powieści. T. 34. W-wa 1886 (poz. 459); Pisma. T. 7. W-wa 1937 (wyd. z autografu; zob. poz. 473); Pisma zebrane. T. 17. W-wa 1949 (poz. 478); Nowele. W-wa 1953 (poz. 485); Dzieła wybrane w dwunastu tomach. T. 10. W-wa 1954 (poz. 487); Posłowie: M. Jarochowska. Ilustr. I. Kuczborska. W-wa 1955 *Książka Nowego Czytelnika* (pt. Julianka); Dzieła wybrane. T. 10. W-wa 1957 (poz. 490); Opowiadania. W-wa 1958 (poz. 491). Wyd. nast.: W-wa 1963, W-wa 1970, W-wa 1973; Opowiadania. W-wa 1970 (poz. 496). Wyd. nast.: W-wa 1971, W-wa 1973.

Przeróbka

Adapt. i reż.: J. Skalski. Wyst. TV (Teatr dla dzieci) 11 V 1997

Przekłady

c z e s.: Juliánka. Tłum. A. Obermannová. Ilustr. Z. Kudělka. Praga 1964.

f r a n c.: Juliette. Nouvelle polonaise. Tłum. W. Mickiewicz. *Revue Universelle Internationale* (Paryż) 1884 nr 1–3, 5–12.

n i e m.: Jule. Erzählung. Tłum. A. Erlich. *Nord und Süd* (Wr.–Berlin) 1887 t. 40 z. 120 [Przekład autoryzowany]; toż przedr. w wyd.: Verlorene Seelen. Novellen. Wr. 1887 (poz. 527).

r o s.: Julijanka. Oczerk iz polskogo gorodskogo byta. *Dieło* (Petersb.) 1881 nr 10; toż *Moskowskij Tielegraf* (Moskwa) 1881. – Julijanka. Razskaz. Tłum. W. M. Ławrow. Petersb. 1898 *Knižka za Knižkoj* nr 7; toż wyd. nast.: Petersb. 1900, Petersb. 1908, Petersb. 1910, Petersb. 1912. – Podkidysz (Julianka). Powiest'. Moskwa 1900; toż wyd. nast. Moskwa 1912. – W wyd.: Powiesti i razskazy. T. 2. Moskwa 1900 (poz. 532). – Julijanka. Gorodskaja kartinka. Tłum. W. M. Ławrow. Moskwa 1901; toż wyd. nast. Moskwa 1904. – Julijanka. Petersb. 1902. – Julijanka. Gorodskaja kartinka. Petersb. 1904. – Julijanka. Gorodskaja kartinka. Tłum. W. M. Ławrow. Moskwa 1905 *Bibl. dla Siemi i Szkoły*; toż wyd. 2 Moskwa 1916. – Julijanka. Razskaz dla starszych. Moskwa 1910 *Bibl. nowoj szkoły* nr 36. – Julijanka. Tłum. S. Michajłowa-Sztern. W wyd.: Dobraja pani i drugije razskazy. Moskwa 1916 *Narodno-Szkolnaja Bibl.* (poz. 548); toż wyd. 2 Moskwa 1918. – Julijanka. Tłum. M. Żywowa. W wyd.: Soczinienija w piati tomach. T. 5. Moskwa 1954 (poz. 550).

r u m.: Julianka. Tłum. O. Zaicik. Bukareszt 1962.

42. Milord. Obrazek miejski. Powst. 1877.

Pierwodr.: *Kur. warsz.* 1878 nr 254 (12 listopada)–258, 260–261, 263, 265–266, 268–274, 276–280.

Autograf zaginiony.

Wyd. nast.: w zbiorku: Z różnych sfer. T. 2. W-wa 1879 (poz. 458); Tanie zbior. wyd. powieści. T. 35. W-wa 1886 (poz. 459); Pisma. T. 7. W-wa 1937 (poz. 473); Pisma zebrane. T. 17. W-wa 1949 (poz. 478).

P r z e k ł a d y

r o s.: Miłord. *Otieczestwiennyje Zapiski* (Petersb.) 1881 nr 2. – Miłord. Powiest'. Tłum. W. M. Ławrow. *Russkaja Biesieda* (Petersb.) 1895; toż w wyd.: Miłord. – Babuszka. Moskwa 1896 *Bibl. Russkoj Mysli* V (poz. 533); toż wyd. 2 Moskwa 1904. – Miłord. Kartinka iz gorodskoj żyzni. Tłum. (W. M. Ławrow ?). W wyd.: Miłord. Kartinka iz gorodskoj żyzni. – Babuszka. Moskwa 1902 (poz. 539).

s e r b s k o - c h o r w.: Mylord. Gradska slika. Tłum. I. Velikanović. W wyd.: Izabrane pripovijesti. T. 2. Zagrzeb 1903 *Slovenska Knjižnica izdaje Matica Hrvatska* kn. 11 (poz. 556). – Milord. Tłum. L. R. Kneževic. *Delo* (Belgrad) 1912 kn. 62–64; toż w wyd.: Čudnovat čovek. Belgrad 1925 *Odabrana dela poljske književnosti* kn. 3 (poz. 557).

43. Złota hrabinka. Opowiadanie lekarza. Spisały W. Z. Kościałkowska i El. Orzeszkowa.

Pierwodr.: *Ateneum* 1877 t. 3 z. 2 (sierpień)–3.

Autograf zaginiony.

Wyd. nast.: *Kur. Lw.* 1888 nr 97–125; Pisma zebrane. T. 51. W-wa 1952 (poz. 478).

P r z e k ł a d r o s.: Zołotaja grafiniuszka. Tłum. Emilia Hejbowicz i jej córka. *Żywopisnoje Obozrienije* (Petersb.) 1884 nr 24–30. [Zob. list E. Hejbowicz do E. Orzeszkowej z 30 XI 1886 Wilno. Rkps w Arch. E. O.].

1878

44. Czternasta część. Obrazek miejski. Powst. 1878.

Pierwodr.: *Kur. Warsz.* 1878 nr 101 (3 maja)–102, 105, 107, 109, 111, 113–117, 120–121, 124–125.

Autograf znajdował się w Bibl. Kras. sygn. 5175, dedykowany L. Méyetowi: „Ojcu familii – z zatwierdzeniem n e g o t i o r u m g e s t o r Córka"; zniszcz. w 1944. Zachowana 1 k. w Arch. E. O. nr 265.

Wyd. nast.: w zbiorku: Z różnych sfer. T. 2. W-wa 1879 (poz. 458); Tanie zbior. wyd. powieści. T. 34. W-wa 1886 (poz. 459); Pisma. T. 7. W-wa 1937 (wyd. z autografu, zob. poz. 473); Pisma zebrane. T. 17. W-wa 1949 (poz. 478); Panna Antonina i inne opowiadania. W-wa 1952 (poz. 483); Wybór pism. W-wa 1952 (poz. 484).

P r z e k ł a d y

n i e m.: Tłum. A. Erlich. Przekład ukończony w 1885. [Zob. E. Orzeszkowa: Listy zebrane. T. 3. Komentarze s. 399]. – Tłum. L. Brüxen. [L. Brix]. Przekład ukończony w 1887. [Zob. E. Orzeszkowa: Listy zebrane. Komentarze s. 399].

r o s.: Czetyrnadcataja czast'. Razskaz. Tłum. M. Biekietowa. *Otieczestwiennyje Zapiski* (Petersb.) 1883; toż *Wiestnik Jewropy* (Moskwa) 1883 nr 9 s. 73–122. – *Zaria* (Kijów) 1883 [Zob. *Przegl. Tyg.* 1883 nr 42 s. 527]. – Tłum. B. G. *Raduga* 1884 nr 23–24. – Czetyrnadcataja czast'. Tłum. W. M. Ławrow. W wyd.: Powiesti i razskazy. T. 2. Moskwa 1900 (poz. 532); przedr. w wyd.: Izbrannyje proizwiedienija. T. 2. Moskwa 1948 OGIZ (poz. 549); przedr. w wyd.: Soczinienija w piati tomach. T. 5. Moskwa 1954 (poz. 550).

u k r.: Czotyrnadcata czastyna. Kartynka z miśkoho żyttia. Tłum. W. Zachidnyj. W wyd.: Wybrany twory. Kijów 1950 (poz. 565). – Czotyrnadcata czastyna. Kartynka z miśkoho żyttia. Tłum. W. Zachidnyj i Ju. Nazarenko. W wyd.: Powisti. Opowidannia. Kijów 1952 (poz. 566); przedr. w wyd.: Opowidannia ta powisti. Kijów 1956 (poz. 567).

45. Sielanka nieróżowa. Obrazek miejski. Powst. 1878.

Pierwodr.: *Tydzień* (Lw.) 1878 t. 7 nr 63 (10 listopada)–70.

Autograf zaginiony.

Wyd. nast.: w zbiorku: Z różnych sfer. T. 3. Lw. 1882 (poz. 458); Tanie zbior. wyd. powieści. T. 33. W-wa 1886 (poz. 459); Pisma. T. 8. W-wa 1937 (poz. 473); Pisma zebrane. T. 18. W-wa 1949 (poz. 478); Nowele. W-wa 1949 (poz. 480); Wybór nowel. T. 1. W-wa 1950 (poz. 481); Oprac. C. Roszkowski. W wyd.: Sielanka nieróżowa. (Obrazek miejski). Tadeusz. W-wa 1951 *Mała Biblioteczka „Książki i Wiedzy"* 33 (poz. 482); Wybór pism. W-wa 1952 (poz. 484); Nowele. W-wa 1953 (poz. 485); Dzieła wybrane w dwunastu tomach. T. 10. W-wa 1954 (poz. 487); Dzieła wybrane. T. 10. W-wa 1957 (poz. 490).

P r z e k ł a d y

c z e s.: Nerůžova selanka. Tłum. F. A. Hora. Praga 1883 *Slovanská Knihovna* t. 2.

m o ł d.: Idile triste. Tłum. M. Bruchis. W wyd.: Powiestir'. Kiszyniów 1956 (poz. 526).

r o s.: Sierienkaja idillija. Powiest'. Tłum. W. Ł. [W. Ławrow]. *Russkaja Mysl* (Moskwa) 1882 nr 4 s. 256–314; toż w wyd.: Powiesti i razskazy. T. 1. Moskwa 1895 (poz. 532). – Nieradostnaja idillija. Tłum. M. Abkina. W wyd.: Soczinienija w piati tomach. T. 5. Moskwa 1954 (poz. 550); toż przedr. w wyd.: Razskazy. Moskwa 1954 (poz. 551).

w ę g i e r.: A szegénység ösvénye. Lengyel beszély. Tłum. L. Csopey. *Nemzet* 1885 nr 1148 (311) – 1162 (325).

1879

46. Sylwek Cmentarnik. Powst. pod koniec 1879.

Pierwodr.: *Ateneum* 1880 t. 3 z. 1 (lipiec)–3, t. 4 z. 1–3.

Autograf zaginiony.

Projektowany tytuł: Nieskończenie mali.

Wyd. osob.: Wil. 1881 (właśc. 1882) Wydawnictwa E. Orzeszkowej i S-ki XVII (pt. Sylwek Cmentarnik. Powieść). Wyd. nast.: Tanie zbior. wyd. powieści. T. 30. W-wa 1886 (pt. Sylwek Cmentarnik. Powieść. Zob. poz. 459); *Zgoda* (Chicago) 1894 nr 22–51 (z przerwami); Wil. 1910 (pt. Sylwek Cmentarnik. Powieść); Pisma zebrane. T. 49. W-wa 1951 (poz. 478).

Przekłady

n i e m.: Tłum. A. Erlich. [Zob. E. Orzeszkowa: Listy zebrane. T. 3. Komentarze s. 406].

Kopia upoważnienia E. Orzeszkowej w jęz. niem. dla tłumaczki Malwiny Blumberg do przełożenia na jęz. niem. „Sylwka Cmentarnika". Powst. 1887. Kopia obcą ręką [M. Siemaszkówny ?]. Rkps w Arch. E. O. nr 842.

r o s.: Silwiek s pogosta. Roman. Tłum. A. Sacharowa. *Żywopisnoje Obozrienije* (Petersb.) 1883 nr 1–5. – Silwiek. Roman. Cz. 1–2. Moskwa 1883. – Silwiek. Roman. Tłum. W. Ł. [W. Ławrow]. *Russkaja Mysl* (Moskwa) 1884 nr 1–2, 4–6; toż wyd. nast.: Silwiek. Roman w 2-ch czastjach. Moskwa 1898. – Silwiek – mogilszczik. Roman. Tłum. F. W. Dombrowski. Petersb. 1899; toż wyd. nast. Petersb. 1901. – Silwiek Mogilszczik. Tłum. A. Bronowickaja. W wyd.: Połnoje sobranije soczinienij w 8-mi tomach. T. 7. Kijów 1904 (poz. 542).

1880

47. Widma. Ukończone po 25 lutym 1880.

Pierwodr.: *Kłosy* 1880 t. 31 nr 801 (4 listopada)–809.

Autograf zaginiony.

Wyd. osob.: Wil. 1881 Wydawnictwa E. Orzeszkowej i S-ki XVI (pt. Widma. Powieść). Wyd. nast.: Tanie zbior. wyd. powieści. T. 35. W-wa 1886 (poz. 459); Z przedmową S. Krzemińskiego. W-wa 1908 *Bibl. Dzieł Wybor.* nr 544 (pt. Widma. Powieść); Pisma. T. 8. W-wa 1937 (poz. 473); Pisma zebrane. T. 18. W-wa 1949 (poz. 478).

Przekłady

c z e s.: Ztracený. Náčrtek z vypravováni právnikova. Tłum. C. Frič. W wyd.: Ztracený. Náčrtek z vypravováni právnikova. – Prěludy. Povidka. Praga [1882] *Ceská Bibl. Rodinná* (poz. 514).

n i e m.: Nebelbilder. Tłum. A. Erlich. *Nord und Süd* (Wr.–Berlin) 1885 t. 34 z. 101, 102; toż przedr. w wyd.: Verlorene Seelen. Novellen. Wr. 1887 (poz. 527).

r o s.: Prizraki. Powiest'. Tłum. F. W. Dombrowski. Petersb. 1892 [właśc. 1891].

48. Wzgórze i góry. [Alegoria].

Pierwodr.: Ziarno. Wydawnictwo zbior. dla głodnych. W-wa 1880 s. 30 (cenz. 20 maja [1 czerwca] 1880).

Autograf w Bibl. Jagiel. sygn. 7814 IV (T. 2).

Wyd. nast.: E. Orzeszkowa: Listy. T. II. Cz. I. W-wa 1938 s. 280; toż przedr. E. Jankowski. W wyd.: E. Orzeszkowa: Listy zebrane. T. 3. Wr. 1956 (Komentarze s. 364–365).

49. „Pokociło się" i „Dam nogę". Scena z życia dwóch braci. Powst. przed czerwcem 1880.

Pierwodr.: Wil. 1880 (na okładce: 1881) Wydawnictwa E. Orzeszkowej i S-ki III (cenz. 16 [28] września 1880).

Autograf zaginiony.

Kopia z zaznaczonymi przez kopistę skreśleniami cenzury w Arch. E. O. nr 125.

Inna kopia, zweryfikowana przez Wacława Wejtkę 26 X 1932 z oryginałem w posiadaniu A. Makowskiej, w Dziale Rękopisów Instytutu Badań Literackich PAN w W-wie nr inw. 101 (Dar J. Michalskiego).

Wyd. nast.: Tanie zbior. wyd. powieści. T. 39. W-wa 1888 (poz. 459); Pisma zebrane. T. 52. W-wa 1952 (poz. 478).

Wyst. Kr. 1893 (pt. Pokociło się i Dam nogę, obrazek sceniczny w 1 akcie).

Wyst. Pozn. 1896, 1898 (pt. Koroniarz i Litwin, komedia w 1 akcie).

50. Zefirek. Obrazek z życia kobiet. Ukończony w połowie września 1880.

Pierwodr.: *Tyg. Powsz.* 1881 nr 25 (19 czerwca)–34; toż przedr. *Tydzień Pol.* 1881 nr 41–51.

Autograf w Lit. Arch. Nar. Muz. w Pradze sygn. IX E. 45.

Wyd. nast.: w zbiorku: Z różnych sfer. [T. 3]. Seria nowa. Lw. 1882 (poz. 458); Tanie zbior. wyd. powieści. T. 33. W-wa 1886 (poz. 459); Pisma. T. 8. W-wa 1937 (poz. 473); Pisma zebrane. T. 18. W-wa 1949 (poz. 478).

Przeróbki

Zefirek. Adapt. radiowa: A. Lisowska-Niepokólczycka. Reż. K. Krymkowa. Nadano: Słuchowisko dla Szkół Pol. Radia 27 X 1967.

Adapt. TV: reż. K. Krymkowa. Wyst. W-wa, T. Klasyki dla młodzieży 2 IV 1978.

Przekłady

m o l d.: Silfida. Tłum. M. Bruchis. W wyd.: Powiestir. Kiszyniów 1956 (poz. 526).

r o s.: Silfida. Razskaz. *Otieczestwiennyje Zapiski* (Petersb.) 1882 nr 8. – Zefirczik. Powiest'. Tłum. W. Wasilewski. Petersb. [1901]. – Silfida. Tłum. E. Żywowa. W wyd.: Soczinienija w piati tomach. T. 5. Moskwa 1954 (poz. 550); toż w wyd.: Razskazy. Moskwa 1954 (poz. 551).

[Pisząc o przekł. ros. mylnie czasem podawano tytuł: Lilfida].

w ę g i e r.: *Kultura* 1912 s. 993–1478 (z przerwami).

[Zob. maszynopis przekł. węgier. w IBL PAN nr 597].

1881

51. Złota nitka. Powst. w marcu 1881.

Pierwodr.: *Kur. Warsz.* 1881 nr 168 (29 lipca)–171, 173–174, 176 (ogł. bez zgody autorki. Zob. E. Orzeszkowa: List otwarty do pana Walerego Przyborowskiego. Dat.: 7 sierpnia, 1881 r. Miniewicze. *Kur. Codz.* 1881 nr 176; przedr. *Prawda* 1881 nr 33; *Nowiny* 1881 nr 219).

Autograf zaginiony.

Wyd. nast.: w zbiorku: Z różnych sfer. (T. 3). Seria nowa. Lw. 1882 (poz. 458); Tanie zbior. wyd. powieści. W-wa 1886 (poz. 459); Pisma zebrane. T. 18. W-wa 1949 (poz. 478).

Dedykacja: Panu Leopoldowi Méyetowi w dowód wdzięcznej przyjaźni ofiaruje Autorka.

P r z e k ł a d y

c z e s.: Zlatá nitka. Tłum. J. Hudec. *Zora* (morawska) 1882 s. 18–19, 39–41, 60–66. – Tłum. [F. A. Hora]. *Plzeňské listy* 1884 s. 48–78.

n i e m.: Ein goldener Faden. Tłum. M. Posner. *Nord und Süd* (Wr.-Berlin) 1886 t. 38 nr 108 (przekład autoryzowany).

r o s.: *Otieczestwiennyje Zapiski* [Petersb. zob. *Kraj* 1891 nr 50 s. 28]. – Zołotaja nitka. Powiest'. Tłum. N. Pliskij. *Wiek* (Petersb.) 1882 t. 8 z. 1 s. 155–187; toż *Russkaja Biesieda* (Petersb.) 1895 [zob. Morszczinier s. 61].

52. Pierwotni. Powieść. Ukończona latem 1881.

Pierwodr.: *Tyg. Romansów i Powieści* 1883 nr 732 (6 stycznia)–754 [z licznymi skreśleniami redakcyjnymi].

Autograf zaginiony.

Pierwotny tytuł: Zburzone gniazdo; inne projektowane tytuły zob. E. Orzeszkowa: Listy zebrane. T. 6. Kr. 1967 s. 65.

Wyd. osob.: W-wa 1884 [tu tekst pełny z rkps]. Wyd. nast.: Pisma. T. 9. W-wa 1937 (poz. 473); Pisma zebrane. T. 11. W-wa 1949 (poz. 478). Wstępem opatrzyła M. Żmigrodzka. Przypisy E. Przylubskiej. W-wa 1952.

Dedykacja: Panu Janowi Karłowiczowi w dowód głębokiego szacunku i z braterskim serdecznym uściśnieniem dłoni przeséła Autorka.

Adapt. radiowa: reż. W. Maciejewska pt. Adolfina. Wyst. T. Polskiego Radia 1 I 1976.

P r z e k ł a d y

n i e m.: Die Ursprünglichen. Tłum. A. Erlich. *Deutsche Zeitung* (Wiedeń) 1887.

r o s.: Tłum. A. Sacharowa (?). *Nabludatiel* (Petersb.) 1886. [Zob. *Kraj* 1891 nr 50 s. 28].

53. Zygmunt Ławicz i jego koledzy. Powst. 1881.

Pierwodr.: *Ateneum* 1882 t. 1 z. 3 (marzec), t. 2 z. 1–3, t. 3 z. 1.

Autograf zaginiony.

Autorka zamierzała dać tytuł: Na ciemnej karcie; później życzyła sobie, aby w wyd. S. Lewentala (Tanie zbior. wyd. powieści) tytuł zmieniono na: Ginące siły. [Zob. *Kraj* 1891 nr 50; toż przedr. Pisma krytycznoliterackie. Wr. 1959 s. 576; także list E. Orzeszkowej z 13 XI 1883. Rkps w Arch. E. O. nr 374].

Wyd. nast.: Tanie zbior. wyd. powieści. T. 36. W-wa 1886 (poz. 459); Pisma zebrane. T. 49. W-wa 1951 (poz. 478); Wstępem opatrzyła M. Żmigrodzka. Przypisy oprac. S. Kijek. W-wa 1952 *Bibl. Przyjaciółki* nr 7; Wybór pism. W-wa 1952 (poz. 484); Posłowie: M. Żmigrodzka. Przypisy: M. Grabowska. W-wa 1954; Dzieła wybrane w dwunastu tomach. T. 3. W-wa 1954 (poz. 487); Dzieła wybrane. T. 3. W-wa 1957 (poz. 490).

P r z e k ł a d r o s.: Sigizmund Ławicz i jego towariszczi. Tłum. Ja. Ja. W wyd.: Połnoje sobranije soczinienij w 8-mi tomach. T. 3. Kijów 1902 (poz. 542).

54. Panna Antonina. Powst. grudzień 1881.

Pierwodr.: *Biesiada Lit.* 1883 t. 16 nr 393 [3 sierpnia]–400 (pt. Panna Antonina. Opowiadanie).

Autograf przechowywany był w Bibl. Kras.; zniszcz. w 1944.

Wyd. nast.: *Nowa Reforma* 1887 nr 13, 15–22; w wyd.: [Dzieła]. T. 1. Panna Antonina. W-wa 1888 [właśc. 1887; zob. poz. 460]; Przy dochodzeniu śledczym. Nowele. W-wa 1900 (poz. 465); W-wa 1907 *Biblioteczka Uniw. Lud.* 11. Wyd. nast.: wyd. 2 W-wa 1913; [nie odszukano wyd. 3], wyd. 4 W-wa 1925, wyd. 5 W-wa 1930, wyd. 6 W-wa 1948; Pisma. T. 11. W-wa 1938 (poz. 473); Wybór nowel. W-wa 1948 (poz. 479); Pisma zebrane. W-wa 1949 (poz. 478); Nowele. W-wa 1949 (poz. 480); Wybór nowel. T. 1. W-wa 1950 (poz. 481); Panna Antonina i inne opowiadania. W-wa 1952 (poz. 483); Pisma wybrane w dwunastu tomach. T. 11. W-wa 1954 (poz. 487); Dzieła wybrane. T. 11. W-wa 1957 (poz. 490); Opowiadania. W-wa 1958 (poz. 491); Opowiadania. Wstępem opatrzył J. Detko. W-wa 1967 (poz. 494). Wyd. nast.: W-wa 1979, W-wa 1982, W-wa 1994; Opowiadania. W-wa 1970 (poz. 496). Wyd. nast.: W-wa 1971, W-wa 1973; Róże, Cecylie, Florentyny. Opowiadania pisarzy polskich. W-wa 1974 s. 397–436; Panna Antonina i inne nowele. W-wa 1986 (poz. 502).

P r z e k ł a d y

a n g.: Miss Antonina. Tłum. J. Rodzińska. Wyd. w antologii: Polish short stories. Selection of the stories: Z. Żabicki. Polish Editor: J. Lewicka. W-wa 1960.

c z e s.: Slečna Antonina. Tłum. J. Vejdoch. *Vesna* 1890 nr 7–68 (z przerwami).

f r a n c.: Mademoiselle Antonina. Tłum. J. Ostrowski. Wyd. w antologii: La nouvelle classique polonaise. Nouvelles choisies Z. Zabicki. W-wa 1959 Édition „Polonia".

r o s.: *Siewiernyj Wiestnik* 1891. [Zob. *Kraj* 1891 nr 50 s. 28]. – Antonina. Razskaz. Tłum. E. Niemierowskaja. *Russkoje Bogatstwo* [Petersb.] 1902 nr 1 s. 72–96. – Panna Antonina. Tłum. B. Abramow. W wyd.: Soczinienija w piati tomach. T. 5. Moskwa 1954 (poz. 550); toż w wyd.: Razskazy. Moskwa 1954 Massowaja sierija (poz. 551).

w ł o s.: La signorina Antonella. Tłum. A. Beniamino i H. Mirecka. Rzym 1960. Wyd. nast.: Katania 1972.

1882

55. Dobra pani. Ukończona w ostatnich dniach czerwca 1882.

Pierwodr.: Ognisko. Książka zbior. wydana dla uczczenia 25-letniej pracy T. T. Jeża. W-wa 1882 (właśc. 1883) s. 373–403 (pt. Dobra pani. Nowela).

Autograf zaginiony.

Wyd. nast.: [Dzieła]. T. 1. Panna Antonina. W-wa 1888 (właśc. 1887; poz. 460); Trzy nowele. Z przedmową T. Jeske-Choińskiego. W-wa [1897] (poz. 462); W-wa 1909 *Biblioteczka Uniw. Lud. i Młodz. Szk.* nr 137. Wyd. nast.: wyd. nowe W-wa 1917, W-wa [1923], wyd. 4 W-wa 1927, wyd. 5 W-wa 1929, wyd. 6 W-wa 1931, wyd. 7 W-wa [1934], jako wyd. 6 W-wa 1947 *Biblioteczka Uniw. Lud.* 137, toż jako wyd. 7 W-wa 1948; *Ognisko* (Paryż) 1928 nr 349–355; Z przedmową H. Politura. Charków 1929; Pisma. T. 11. W-wa 1938 (poz. 473); Wybór nowel. W-wa 1948 (poz. 479); W-wa 1949 *Mała Biblioteczka „Książki i Wiedzy"* 15; Pisma zebrane. T. 20. W-wa 1949 (poz. 478); Nowele. W-wa 1949 (poz. 480); Wybór nowel. T. 2. W-wa 1950 (poz. 481); Z rysunkami A. Uniechowskiego. W-wa 1951 *Książka Nowego Czytelnika*. Wyd. nast.: wyd. 2 W-wa 1953, wyd. 3 W-wa 1955; Dzieła wybrane w dwunastu tomach. T. 11. W-wa 1954 (poz. 487); Dzieła wybrane. T. 11. W-wa 1957 (poz. 490); Dobra pani. A... B... C... W-wa 1958 (poz. 492). Wyd. nast.: W-wa 1959, W-wa 1960, W-wa 1960 (listopad), wyd.

5 W-wa 1962, wyd. 6. Wstęp: K. Kuliczkowska. W-wa 1965, W-wa 1967, W-wa 1968; Opowiadania. Wstępem opatrzył J. Detko. W-wa 1967 (poz. 494). Wyd. nast.: W-wa 1979, W-wa 1982, W-wa 1994; A... B... C... Dobra pani. W-wa 1968 (poz. 495); Opowiadania. W-wa 1970 (poz. 496). Wyd. nast.: W-wa 1971, W-wa 1973; Rzeszów 1985; Panna Antonina i inne nowele. W-wa 1986 (poz. 502); A... B... C... i inne opowiadania. W-wa 1992 (poz. 504); Opowiadania wybrane. Wybór i oprac.: J. Fąfara. Rzeszów 1992 (poz. 505). Wyd. 2 Rzeszów 1993; Bielsko-Biała 1993; W-wa 1994; A... b... c... Dobra pani. W-wa 1994 (poz. 506). Wyd. nast.: W-wa 1997; Dobra pani. A... b... c... Toruń 1994 (poz. 507); Łódź 1995; [Wybór nowel] A... B... C... Dobra pani. Łódź 1995 [razem z nowelami B. Prusa i M. Konopnickiej], Łódź 1996; Wybór nowel. Gloria victis. A... b... c... Dobra pani. Łódź 1996 (poz. 508).

P r z e r ó b k a

Adapt.: M. Witwińska. Nadano: Polskie Radio 13 I 1969.

P r z e k ł a d y

e s p e r.: Bona Sinjorino. Novelo. Tłum. Kabe [K. Bein]. Berlin [1909] *Esperanta Biblioteko Internacia* nr 3. Wyd. nast.: Berlin 1924.

Przekład za zgodą autorki.

n i e m.: Wyd. w antologii: Polnische Novellen. Ok. 1904. [Zob. *Tyg. Ilustr.* 1904 nr 12 s. 238]. – Eine gute Frau. Tłum. K. Harrer. W: Polnische Meistererzählungen. Berlin 1959.

r o s.: Dobraja barynia. Nowiella. *Gaz. A. Gatzuka* 1884 nr 15–18 [Zob. Morszczinier s. 61]; toż ogł. *Żywopisnoje Obozrienije* (Petersb.) 1890 nr 19–20; toż ogł. *Wsiemirnaja Illustracija* 1890 [Por. *Kraj* 1891 nr 50 s. 27]. – [Wyd. w zbiorku opowiadań dla dzieci pt.:] Podsnieżnik [1898]. – Dobraja pani. Tłum. S. Michajłowa-Sztern. Wyd.: Dobraja pani i drugije razskazy. Moskwa 1916 (poz. 548). Wyd. 2 Moskwa 1918. – Dobraja pani. Tłum. N. Kislakowaja. W wyd.: Soczinienija w piati tomach. T. 5. Moskwa 1954 (poz. 550).

u k r.: Dobra pani. W wyd.: Wybrany twory. Uporiadkuwały O. Ezernicka ta H. Salko. Charków 1929 (poz. 564). – Dobra pani. Tłum. I. Wilde. W wyd.: Wybrany twory. Kijów 1950 (poz. 565); toż w wyd.: Powisti. Opowidannia. Kijów 1952 (poz. 566); toż w wyd.: Opowidannia ta powisti. Kijów 1956 (poz. 567).

w ę g i e r.: A nagyságos asszony. A Hét. 1905 II s. 695–698, 712–714, 726–729, 746–749.

[Zob. maszynopis dot. przekł. węgier. przechowywany w IBL PAN nr 597].

w ł o s.: La bouona signorina. Rzym 1960.

[Nie podano nazwiska tłum.]

56. Bańka mydlana. Obrazek. Powst. w 1882.

Pierwodr.: *Kraj* 1882 nr 25 (31 grudnia)–26; 1883 nr 1/2–7; toż przedr. *Kur. Lw.* 1883 nr 2–31 (z przerwami).

Autograf zaginiony.

Wyd. nast.: Tanie zbior. wyd. powieści. T. 35. W-wa 1886 [pt. Bańka mydlana. Obrazek miejski. Zob. poz. 459]; Pisma. T. 8. W-wa 1937 (poz. 473); Pisma zebrane. T. 18. W-wa 1949 (poz. 478).

P r z e k ł a d y

n i e m.: Seifenblasen. Tłum. J. Ruhe. *Sonntags-Blatt* (Gdańsk) 1888. [Zob. *Kraj* 1891 nr 50 s. 28].

r o s.: *Kijewlanin* 1883. [Zob. E. Orzeszkowa: Listy zebrane. T. 1 s. 359].

57. Turia. Obrazek rzymski. Powst. w 1882.

Pierwodr.: *Nowa Reforma* 1882 nr 24 (29 grudnia)–26; 1883 nr 2–4, 6–9; toż przedr. *Wiek* 1883 Dodatek do nr 50–67 (z przerwami).

Autograf w Arch. E. O. nr 88.

Wyd. nast.: Tanie zbior. wyd. powieści. T. 40. W-wa 1886 [poz. 458; tu drobna zmiana w dedykacji]; Pisma zebrane. T. 50. W-wa 1951 (poz. 478).

Dedykacja: Młodej pomocnicy i przyjaciółce mojej, z którą wspólnie uczę się czytać o dawno ubiegłych wiekach, Marii Siemaszkównie obrazek ten poświęcam. Autorka.

P r z e k ł a d y

c z e s.: Turia. Římský obrázek. Tłum. A. Schvab-Polabský. *Květy* (Praga) 1885 s. 393–401, 560–568, 664–670.

r o s.: Turia. Tłum. A. Bronowickaja. W wyd.: Połnoje sobranije soczinienij w 8-mi tomach. T. 7. Kijów 1904 (poz. 542).

58. Via Appia. (Wyjątek z powieści). Powst. zapewne w 1882 jako część „Ardeliona".

Pierwodr.: *Kłosy* 1888 nr 1226 (27 grudnia).

Autograf zaginiony.

Wyd. nast.: Pisma zebrane. T. 52. W-wa 1952 (poz. 478).

P r z e k ł a d r o s.: Trazeja. Razskaz. Tłum. M. de Waldien. *Syn Otieczestwa* (Petersb.) 1899 nr 22–23; toż *Żyzn'* (Petersb.) 1900 t. 11 s. 125–134. [Zob. Morszczinier s. 63].

1883

59. Ardelion. [Nieukończona powieść pisana w latach: 1881, 1882 i na początku 1883].

Pierwodr.: Fragm. z zachowanego rękopisu ogł. E. Jankowski: „Ardelion" E. Orzeszkowej (1881–1883). *Pam. Lit.* R. 40: 1952 s. 312–365; odb. pt. „Ardelion" E. Orzeszkowej. W-wa 1952.

Znaczna część rękopisu uległa zniszcz. w czasie wielkiego pożaru Grodna w czerwcu 1885. Ocalałe fragm. składają się z kopii M. Siemaszkówny k. 1–145 (4 rozdziały) i autografu k. 151–220 (niedokończony rozdział 5). Fragm. rękopisu (autografu i kopii), nieogłoszone dotąd w całości, w Arch. E. O. nr 13.

Szkic planu rozdziału 6, 7 i 8 (ostatniego), w ołówkowych skrótach, dokonany ręką Orzeszkowej w Arch. E. O. nr 257.

Drobne notatki ręką Orzeszkowej w Arch. E. O. nr 811.

Wyd. nast.: Pisma zebrane. T. 52. W-wa 1952 (poz. 478).

Por. poz. 58: Via Appia.

60. Mirtala. Powieść. Powst. od lutego do połowy kwietnia i wykończona w maju 1883.

Pierwodr.: *Kłosy* 1886 nr 1071 (7 stycznia)–1100.

Autograf przechowywany w Bibl. Kras., uległ zniszcz. w 1944.

Wyd. osob.: Z piętnastu ilustracjami M. Kotarbińskiego. W-wa 1886; wyd. nowe przerobione przez autorkę. W-wa 1903. Wyd. nast.: Pisma. T. 10. W-wa 1937 [tekst wg pierwodruku; zob. poz. 473]; Pisma zebrane. T. 19. W-wa 1950 [tekst wg wyd. z 1937; zob. poz. 478].

P r z e k ł a d y

c z e s.: Mirtala. Román ze stareho Říma. Tłum. B. Kvapilová. Praga 1893 *Románova Knihovna Svetozora* t. 27.

f r a n c.: Mirtala. Tłum. A. Gawrońska. *Revue Internationale* (Florencja) 1886 t. 10 z. 2–6; t. 11 z. 1–3.

h e b r.: Aladmas nejchor (Na obcej ziemi). Tłum. A. Rakowski. Odb. z działu powieściowego roczn. *Haasyf.* W-wa 1893. – Mirtalāh. Tłum. N. Prenq. W-wa 1923. – Mirtala. Sipur. Tłum. M. Z. Wolfowsky. Tel-Aviv 1945. – „Mirtalah".

Tel-Aviv 1947. – Al gedot ha-Tibr. Tłum. Yona Hayyim Kronenberg. Tel-Aviv 1955. – Havero shel Yohanan mi-gush halav. Tłum. M. Z. Wolfowsky. Tel-Aviv 1959.

h o l e n d.: Tłum. Mevroun van Heuvelineck. Amsterdam 1900.

n i e m.: Mirtala. Roman aus dem ersten Jahrhundert nach Christus. Tłum. M. Blumberg. Stuttgart 1889 [właśc. 1890] *Deutsche Roman-Bibliothek*. [Przekład autoryzowany].

r o s.: Mirtala. Tłum. w zbiorze: Iz mira iskusstwa i nauki. 1887. [Zob. *Kraj* 1891 nr 50 s. 28]. – Mirtala. Istoriczeskaja powiest'. Tłum. A. Onufriewicz. Petersb. 1888; toż *Woschod* 1888. – W gaz. *Wostok* 1889 i w dod. powieściowym do gaz. *Swiet* (Zob. *Kraj* 1891 nr 50 s. 28). – Mirtala. Roman. Tłum. A. Sacharowa. Petersb. 1896 [Dod. powieściowy do pisma *Zwiezda*].

s ł o w e ń.: Mirtala. Tłum. V. Molé-Spitignjew. Lublana 1906.

s z w e d z.: Mirtala. Berättelse från första århundradet efter Kristus. Tłum. E. Weer [E. Wester]. Sztokholm 1894.

u k r.: Mirtala. Powist'. Tłum. M. Łebedynec'. Charków 1929.

ż y d. (jidisz): Mirtala. Roman v 3 č. Tłum. E. N. Frenk. W-wa 1911 *Velt Bibliotek*.

61. Nieśmiertelny. Powst. 1883.

Pierwodr.: *Kur. Codz.* 1883 Numer Gwiazdkowy [24 grudnia. Dod. do nr 343; pt. Nieśmiertelny. Fragment].

Autograf był w posiadaniu Wiktora Gomulickiego, obecnie zaginiony.

Wyd. nast.: Tanie zbior. wyd. powieści. T. 40. W-wa 1888 (poz. 459); Pisma zebrane. T. 50. W-wa 1951 (poz. 478).

61 a. Panu Henrykowi Nusbaumowi. Dat.: 20 X [18]83.

Pierwodr.: Ogł. L. M. [L. Méyet]: Z teki pośmiertnej E. Orzeszkowej. – Drobiazgi. *Kur. Warsz.* 1911 nr 105 (15 kwietnia).

Utwór wpisany na odwrocie fotografii E. Orzeszkowej. Kopia tekstu ze zbiorów L. Méyeta w Arch. E. O. nr 271.

62. Romanowa. Powst. w grudniu 1883.

Pierwodr.: *Świt* 1884 nr 1 (1 kwietnia)–9.

Autograf zaginiony.

Wyd. osob.: Lw. [1885] *Bibl. Mrówki* t. 210 (Księgarnia Pol. A. D. Bartoszewicza). Wyd. nast. w zbiorku: Panna Antonina. W-wa 1888 (poz. 460); w zbiorku: Przy dochodzeniu śledczym. Nowele. W-wa 1900 (poz. 465); Pisma. T. 11. W-wa 1938 (poz. 473); Wybór nowel. W-wa 1948 (poz. 479); *Gromada* [W-wa] 1949 nr 6-45 (z przerwami); Nowele. W-wa 1949 (poz. 480); Pisma zebrane. T. 20. W-wa 1949 (poz. 478); W-wa 1950 *Mała Biblioteczka „Książki i Wiedzy"* 22; Wybór nowel. T. 2. W-wa 1950 (poz. 481); Panna Antonina i inne opowiadania. W-wa 1952 (poz. 483); Dzieła wybrane w dwunastu tomach. T. 11. W-wa 1954 (poz. 487); Dzieła wybrane. T. 11. W-wa 1957 (poz. 490); Opowiadania. W-wa 1958 (poz. 491); toż wyd. nast. W-wa 1963; Opowiadania. Wstępem opatrzył J. Detko. W-wa 1967 (poz. 494), wyd. nast. W-wa 1979, W-wa 1982, W-wa 1994; Opowiadania. W-wa 1970 (poz. 496). Wyd. nast.: W-wa 1971, W-wa 1973.

P r z e r ó b k i

Romanowa. Przeróbka z powieści E. Orzeszkowej. Z obrazkami [J. Maszyńskiego]. W-wa 1891; toż wyd. 2 pt. Romanowa. Z powieści E. Orzeszkowej. Z obrazkami. W-wa 1901; toż wyd. 3 W-wa 1917 Wydawnictwo im. M. Brzezińskiego; toż wyd. 4 W-wa 1921; toż wyd. 5 W-wa 1929.

Romanowa. Wedle powieści E. Orzeszkowej. *Gaz. Gdańska* 1892 nr 154.

P r z e k ł a d y

c z e s.: Romanová. tłum. J. Paulík. Praga 1891 *Laciná Národní Knihovna* t. 100.

n i e m.: Tłum. K. Kanemann. *Karlsruher Zeitung* 1890 [zob. *Świat* 1890 nr 10 s. 239].

r o s.: Romanicha. Powiest'. Tłum. [A. Sacharowa]. *Żywopisnoje Obozrienije* (Petersb.) 1885 nr 13–17. – Romanicha. Razskaz. Tłum. [A. Sacharowa ?]. Wyd. 2 Petersb. 1899 *Kniżka za Kniżkoj* nr 63; toż Petersb. [1901]; toż Petersb. 1903; toż Petersb. 1910. – Romanowa. Tłum. N. Krymowaja. W wyd.: Soczinienija w piati tomach. T. 5. Moskwa 1954 (poz. 550).

s e r b o c h o r w.: Romanova. Tłum. J. M. M. *Hrvatska Domovina* (Zagrzeb) 1898 nr 294–296.

1884

63. Niziny. Powieść. Ukończona w styczniu 1884.

Pierwodr.: *Kraj* 1884 nr 33 (24 sierpnia)–40.

Autograf przechowywany w Bibl. Kras., uległ zniszcz. w 1944.

Wyd. osob.: Z ilustr. E. M. Andriollego. W-wa 1885 Nakładem Autorki. [Na odwrocie okładki: Powieści wiejskie]. Wyd. nast.: Tanie zbior. wyd. powieści. T. 37. W-wa 1888 (poz. 459); Pisma. T. 4. W-wa 1899 (poz. 464); Pisma. T. 4. W-wa 1912 (poz. 470); Pisma. T. 12. W-wa 1938 (poz. 473); Pisma zebrane. T. 13. W-wa 1948 (poz. 478); W-wa 1951 *Bibl. Chłopskiej Drogi* [17]; Wybór pism. Oprac. i wstępem opatrzyła M. Żmigrodzka. W-wa 1952 (poz. 484); Dzieła wybrane w dwunastu tomach. T. 4–5. W-wa 1954 (poz. 487); Dzieła wybrane. T. 4–5. W-wa 1957 (poz. 490); Lubl. 1981; Niziny. Dziurdziowie. Cham. W-wa 1991 (poz. 503).

P r z e k ł a d r o s.: Niziny. W wyd.: Izbrannoje. Minsk 1985 (poz. 552). – Niziny. Tłum. E. Waliszewskij. W wyd. Sobranije soczinienij w szesti tomach. T. 3. Moskwa 1991 (poz. 554).

P r z e r ó b k i

Chłopski adwokat. Przeróbka z powieści „Niziny". Z rysunkami. W-wa 1890 [właśc. 1889].

P r z e k ł a d r o s.: Dieriewienskij adwokat. Razskaz. Tłum. F. Dombrowski. Petersb. 1892 *Sławianskaja Bibl.* nr 4. –

Pan Kaprowski. Obrazek. Z rysunkami. W-wa 1905.

Z chłopskiej doli. Opowiadanie. (Skrócono z powieści pod tytułem „Niziny"). Z ilustr. E. Lindemana. Wil. [1908] Wydawnictwo Lud. Z. Nagrodzkiego. Książeczka 7.

Niziny. Sztuka w 4 odsłonach. Udramatyzowała W. Bruner-Niczowa. Wstępem opatrzyła M. Kierczyńska. W-wa 1948 *Biblioteczka Świetlicowa* nr 15; toż wyd. 2 W-wa 1949.

P r z e k ł a d y

l i t e w.: Sukčiai: Tv. perdirbinis iš z „Niziny" E. Ožeškienės apysakos. Kowno 1921.

P r z e r ó b k a na scenę: S. Bohuszówna: Dumblynie [Męty] ok. 1906. [Zob. list S. Boguszówny do E. Orzeszkowej z 7 XI 1906. Rkps w Arch. E. O.].

n i e m.: Tłum. A. Karpeles. Ok. 1886. [Zob. Listy zebrane. T. 3. Wr. 1956 s. 405. – List A. Karpeles do E. Orzeszkowej z 20 VII 1886. Rkps w Arch. E. O. nr 372].

r o s.: Niziny. Powiest'. Tłum. R. Gardnier. *Izjaszcznaja Litieratura* (Petersb.) 1885 nr 5–6. [Nazwisko tłum.: Redner. Zob. *Kraj* 1885 nr 36 s. 25]. – Tłum. Nizmienarski. *Zaria* (Kijów) 1885. [Zob. *Kraj* 1891 nr 50 s. 28]. – Mienszaja bratja. Petersb. 1889. – Żertwy adwokata. Roman. Petersb. 1897. – Mienszaja bratja. Tłum. A. Bronowickaja. W wyd.: Połnoje sobranije soczinienij w 8-mi tomach. T. 7. Kijów 1904 (poz. 542). – Niziny. Tłum. E. N. Waliszewskaja. Moskwa 1953; toż w wyd.: Soczinienija w piati tomach. T. 2. Moskwa 1953 (poz. 550).

P r z e r ó b k a dla ludu pt. Chadataj po kriestjanskim dielam. Petersb. 1900 *Knižka za Knižkoj* kn. 8; toż wyd. nast.: Petersb. 1904, Petersb. 1910, Petersb. 1912, Petersb. 1914.

s z w e d z.: Tlum. E. Weer [E. Wester]. Przed 1897. [Zob. *Przegl. Lit.* 1897 nr 10 s. 16].

u k r.: Nyzyny. Powist. Tlum. E. Oleśnicki. Lw. 1888 *Biblioteka Najznamenytszych Powiestej*. T. 29.

64. Hasło. Powst. w lutym 1884 [ukończone 13 lutego].

Pierwodr.: *Kur. Codz.* 1884 nr 175 (25 czerwca)–178, 180–182, 184–185 [pt. Hasło. Fragment].

Autograf zaginiony.

Wyd. nast.: *Nowa Reforma* 1887 nr 115–117, 119–121 (pt. Hasło. Fragment); Tanie zbior. wyd. powieści. T. 40. W-wa 1888 (poz. 459); Pisma zebrane. T. 50. W-wa 1951 (poz. 478).

P r z e k ł a d y

n i e m.: Die Losung. Tlum. A. Karpeles. *Gegenwarth* (Berlin) 1885 nr 22–24.

r o s.: W gaz. Dien' (Moskwa). [Zob. *Kraj* 1891 nr 50 s. 28]. – Łozung. Tlum. M. de Walden. *Syn Otieczestwa* (Petersb.) 1899 nr 15–16; toż *Siewier* 1900 nr 50–51.

65. Przygoda Jasia. Opowiadanie dla dzieci. Powst. zapewne w pierwszym kwartale 1884.

Pierwodr.: Światełko. Książka dla dzieci napisana zbiorowo przez grono autorów polskich. W-wa 1885 s. 40–76.

Autograf zaginiony.

Wyd. nast.: Z rysunkami A. Kamieńskiego. W-wa 1896; resztę nakładu wyd. firma H. Altenberga. Lw. 1899 [na okładce tytuł: Przygody Jasia]; Wyd. W. Nusbaumówna. Ilustr. A. Dunin, I. M. Bruinier. W-wa [1912; na okładce: Przygody Jasia]; Pisma zebrane. T. 51. W-wa 1952 (poz. 478).

P r z e k ł a d y

f r a n c.: Les aventures du petit Jean. Tlum. L. Golschmann i E. Jaubert. Ilustr. R. Lelonge. Paryż 1894.

r o s.: Prikluczenije Jasja. Razskaz dla dietiej. Petersb. 1885. (Dwanaście wydań; ostatnie: Wyd. 12. Moskwa 1917 *Dobryje duszy. Cztienije dla dietiej i dla naroda* nr 4). – Prikluczenije Wani. Razskaz. Tlum. F. Dombrowski. Petersb. 1892. – Prikluczenije Jasja. Swiatocznyj razskaz. Tlum. F. Dombrowski. Petersb. 1896; toż wyd. 2 Petersb. 1898; toż wyd. 3 Petersb. 1915.

66. Trybun i poeta. Powst. przed 14 sierpnia 1884.

Pierwodr.: *Dzien. Łódz.* 1884 nr 204.

Autograf-brulion w Arch. E. O. nr 459.

67. Tadeusz. Powst. latem 1884.

Pierwodr.: Fragm. ogł. *Kur. Codz.* 1884 Numer Gwiazdkowy (24 grudnia) s. 9–10 [pt. Tadeusz. (Urywek z większej całości)]; całość ogł. *Kur. Codz.* 1885 nr 167 (19 czerwca)–168, 174, 179–180 [pt. Tadeusz. Obrazek wiejski]; toż. przedr. *Nowa Reforma* 1886 nr 73–76.

Rękopisy:

Autograf przesłała autorka C. Neymanowi, jednemu z redaktorów kijowskiej księgi zbior., której wydanie nie doszło do skutku. Zatrzymał go w Kijowie Włodzimierz Wysocki.

Drugi rękopis otrzymał od Orzeszkowej E. Jelinek, który udostępnił go tłumaczowi czeskiemu.

Trzeci rękopis znajdował się w redakcji *Kur. Codz.*

Wyd. nast.: w zbiorku: W zimowy wieczór. W-wa 1888 (poz. 460); Przy dochodzeniu śledczym. Nowele. W-wa 1900 (poz. 465); Pisma. T. 1. W-wa 1912 (poz. 470); Pisma. T. 14. W-wa 1938 (poz. 473); Wybór pism. Moskwa 1944 (poz. 474); Opowiadania. Newtown 1946 (poz. 475); Wybór pism. Paryż 1946 (poz. 476); B.m. (Szkocja) 1946 Wydawnictwo Lit. Oddz. Opieki nad Żołnierzem Dowództwa I Korpusu nr 88 [pt. Tadeusz. Nowela; maszynopis powiel.]; Pisma zebrane. T. 12. W-wa 1949 (poz. 478); Nowele. W-wa 1949 (poz. 480); Wybór nowel. T. 2. W-wa 1950 (poz. 481); w zbiorku: Sielanka nieróżowa. (Obrazek miejski). Tadeusz. W-wa 1951 (poz. 482); Wybór pism. W-wa 1952 (poz. 484); Nowele. W-wa 1953 (poz. 485); Dzieła wybrane w dwunastu tomach. T. 11. W-wa 1954 (poz. 487); Dzieła wybrane. T. 11. W-wa 1957 (poz. 490); Opowiadania. W-wa 1958 (poz. 491). Wyd. nast.: W-wa 1963, W-wa 1970, W-wa 1973; Posłowie: E. Jankowski. Ilustr. J. Krajewski. W-wa 1962; Opowiadania. W-wa 1970 (poz. 496). Wyd. nast.: W-wa 1971, W-wa 1973; Tadeusz. A... B... C... Rzeszów 1985 (poz. 500); Panna Antonina i inne nowele. W-wa 1986 (poz. 502); A... B... C... i inne opowiadania. W-wa 1992 (poz. 504); Opowiadania wybrane. Wybór i oprac. J. Fąfara. Rzeszów 1992 (poz. 505). Wyd. 2 Rzeszów 1993.

P r z e k ł a d y

c z e s.: Tadéaš. Z rękopisu tlum. F. A. Hora. *Slovanský Sbornik* (Praga) 1885 s. 51–53, 99–107. – W dwutyg. *Vesna*. Od czerwca 1891. [Zob. *Świat* 1891 nr 12 s. 293].

m o l d.: Tadieusz. Tlum. M. Bruchis. W wyd.: Powiestir. Kiszyniów 1956 (poz. 526).

n i e m.: Tadeusz. Tlum. K. Harrer. Wyd. w antologii: Polnische Meistererzählungen. Berlin 1959; toż w wyd.: An einem Winterabend. Erzählungen. Lipsk 1963 (poz. 531).

r o s.: *Nowosti* (Petersb.) 1885. [Zob. *Kraj* 1891 nr 50 s. 28]. – Tadieusz. Tlum. N. Podolskaja. W wyd.: Soczinienija w piati tomach. T. 5. Moskwa 1954 (poz. 550); toż w wyd. Razskazy. Moskwa 1954 (poz. 551).

s z w e d z.: Thadeus. Bilder ur landtlifvet i Polen. *Dagny* (Sztokholm) 1887 s. 3–15 (tlum. anonim.).

w ę g i e r.: Tlum. I. Mészáros. W wyd.: Klasszikus Lengyel Elbeszélők. Budapeszt [1953] s. 80–94; toż przedr. w zbiorze: Világirodalmi Antológia. IV. Budapeszt 1956 s. 840–849.

68. Gedali. Powst. latem 1884.

Autorka podawała również tytuł: Kramarz. Nowela [Zob. Bilans literacki E. Orzeszkowej. *Kraj* 1891 nr 50; toż przedr. w wyd.: Pisma krytycznoliterackie. Wr. 1959 s. 579].

Pierwodr.: *Dzien. Łódz.* 1884 nr 208 (18 września)–216, 218–226 [pt. Gedali. Obrazek wiejski].

Autograf-brulion w Arch. E. O. nr 23.

Wyd. osob.: z drobnymi zmianami; W-wa 1885 *Książeczki dziesięciogroszowe* [pt. Kramarz. Obrazek wiejski]. Wyd. nast.: W-wa 1899 [pt. Kramarz. Obrazek]; w zbiorku: W zimowy wieczór. W-wa 1888 (poz. 460); Pisma. T. 3. W-wa 1899 (poz. 464); W-wa 1905; w zbiorze nowel o tematyce żydowskiej: Z jednego strumienia. W-wa 1905; Wil. [1907] Wydawnictwo Lud. Z. Nagrodzkiego [pt. Gedali. Opowiadanie]; W-wa 1909 [pt. Kramarz. Obrazek]; Pisma. T. 9. W-wa 1913 (poz. 470); Pisma. T. 14. W-wa 1938 (poz. 473); Wybór nowel. W-wa 1948 (poz. 479); Pisma zebrane. T. 12. W-wa 1949 (poz. 478); Wybór pism. W-wa 1952 (poz. 484); Dzieła wybrane w dwunastu tomach. T. 11. W-wa 1954 (poz. 487); Dzieła wybrane. T. 11. W-wa 1957 (poz. 490); w oprac.: G. Pauszer-Klonowskiej. W-wa 1960; Panna Antonina i inne nowele. W-wa 1986 (poz. 502).

P r z e r ó b k a s c e n.:

Adapt.: A. Sikorski. Wyst. W-wa 10 czerwca 1907 w Dolinie Szwajcarskiej.

P r z e k ł a d y

b i a ł o r u s.: Gedali. Apawiedannie. Wil. 1907 *Naszaja Niwa* nr 3.

c z e s.: Tłum. J. Hladik. *Lumir* 1890 nr 139 i nast.

h e b r.: Tłum. A. A. Kabac. *Hamelic* (Petersb.) 1901. [Zob. *Życie i Sztuka*. Ilustr. dod. *Kraju* 1901 nr 36 s. 423].

n i e m.: Gedali. Tłum. M. Blumberg. Drezno 1888. – Gedali. Tłum. L. Lewinzon. *Bibliothek die Jüdische* 1891 s. 101–136. – Gedalia, eine Dorfgeschichte. *Allgemeine Zeitung des Judenthums* (Berlin) 1893 s. 9–73 (z przerwami). – Der Dorfhausirer. Eine Erzählung. Tłum. M. Blumberg. Drezno i Lipsk 1896; toż wyd. 2 Drezno 1920. – Gedalje. Tłum. F. Landesberger. W wyd.: Der Starke Simson und Anderes. Berlin 1903 (poz. 529).

n o r w e s k i: Gedali. Tłum. I. Digernes. Wyd. w antologii: Natt over verden og andre polske noveller. Oslo 1956.

r o s.: Gedali. Razskaz. *Woschod* 1885 nr 2. – Torkasz. Razskaz. *Russkoje Bogatstwo* (Petersb.) 1888 nr 11; toż Moskwa b.r. – Gedali. Tłum. A. Sacharowa. *Żywopisnoje Obozrienije* (Petersb.) 1890 nr 37. [Przekład autoryzowany]. Hedeli. Tłum. w tyg. *Wsiemirnaja Illustracyja* (Petersb.) – 1890. [Zob. *Kraj* 1891 nr 50 s. 27]. – Tłum. w zbiorze 11 nowel: Jewriejskije siluety. Petersb. 1900 [Zob. *Kraj* 1900 nr 27 s. 11]. – Korobiejnik. Petersb. 1903. – Gedali. Tłum. E. Moszynskaja. Rostow n/D 1904. – W wyd.: Sobranije soczinienij. T. 11. Petersb. 1909 (poz. 546). – Korobiejnik. Petersb. 1908 *Knižka za Knižkoj* kn. 122; toż wyd. 2 Petersb. 1912. – Fragm. pt. Skazki Gedali. W antologii: Jewriej w polskoj litieraturie. Kijów 1909 s. 140–147. – Gedali. Razskaz. Obrabotano dla junoszestwa. Odessa 1911 Izd. „Juventus". – Gedali. Tłum. E. i I. Leontiewych. W zbiorze: Iz odnogo rusła. T. 2. Moskwa 1914 *Uniwiersalnaja Bibl.* nr 390.

s z w e d z.: Gedali. Tłum. E. Weer [E. Wester]. *Stockholms Dagblad* (Sztokholm) 1909 nr z 2 i 11 stycznia.

w ę g i e r.: Mese a Szemorusägröl. Tłum. K. Bänyai. *Alkotmány* 1911 nr 142.

ż y d. (jidisz): Gdalia. Tłum. E. N. Frenk. *Die Welt* (Köln am Rhein) 1901 [dod. żargonowy].

69. A... B... C... Powst. wczesną jesienią 1884.

Pierwodr.: Fragm. ogł. *Świt* 1884 nr 34 [18 listopada; pt. A... B... C... Nowela].

Druk przerwano z powodu protestu cenzury. Wyd. całości ze zmianami dokonanymi przez autorkę ze względu na cenzurę – przeniesienie akcji na teren zaboru pruskiego – ogł. *Gaz. Warsz.* 1886 nr 54 (9 marca)–56, 59–63, 65; toż przedr. *Nowa Reforma* 1886 nr 100 (2 maja)–101, 103–105, 107.

Autograf-brulion w Arch. E. O. nr 32 [tytuł: A... b... c...].

Odcinek pierwodr. z *Gaz. Warsz.* 1886. Zob. Arch. E. O. nr 33.

Wyd. nast.: w zbiorku: W zimowy wieczór. W-wa 1888 (poz. 460); Trzy nowele. W-wa 1897 (poz. 462); (w streszcz. ogł. *Zorza*. Dod. mies. do *Przyj. Ludu* 1901 nr 2–4).

Z niewielkimi zmianami dokonanymi przez autorkę w wyd.: W-wa 1907 *Biblioteczka Uniw. Lud.* 12; toż wyd. nowe W-wa [1912]; toż wyd. nowe W-wa 1918; toż wyd. 4 W-wa 1918; toż wyd. 5 W-wa 1925 *Biblioteczka Uniw. Lud. i Młodzieży Szk.* 12; toż wyd. 6 W-wa 1927; toż wyd. 7 W-wa 1928 (tu i w wyd. do 1938 nota: Od wydawców); toż wyd. 8 W-wa 1930; toż wyd. 9 W-wa 1931; toż wyd. 10 W-wa 1933; toż wyd. 11 W-wa 1934; toż wyd. 12 W-wa [1936]; toż wyd. 13 W-wa 1937 *Biblioteczka Uniw. Lud.* 12; toż wyd. 14 W-wa 1938; toż wyd. 15 W-wa 1938; toż wyd. nowe W-wa 1945 [tu nieco zmieniona nota: Od wydawców]; toż wyd. 17 W-wa 1946; toż wyd. 18 W-wa 1947; toż wyd. 19 W-wa 1949.

Z niewielkimi skrótami ogł. *Promyk* (Kr.–W-wa) 1910 nr 26–27, 29–31; całość ogł. *Ognisko* (Paryż) 1929 nr 436–442; Pisma. T. 14. W-wa 1938 (poz. 473).

Wybór pism. Moskwa 1944 (poz. 474); [Szkocja] 1946 Wydawnictwo Lit. Oddz. Opieki nad Żołnierzem Dowództwa I Korpusu nr 63 [maszynopis powiel.; tu również wiersz J. Kasprowicza: Hej odłogiem leży nasza rola]; Opowiadania. Newtown 1946 (poz. 475); Wybór pism. Paryż 1946 (poz. 476); Oprac. M. Romankówna. W-wa 1947 *Biblioteczka Młodego Czytelnika* 8; Wybór nowel. W-wa 1948 (poz. 479); W-wa 1949 *Mała Biblioteczka „Książki i Wiedzy"* 14; Pisma zebrane. T. 12. W-wa 1949 (poz. 478); Nowele. W-wa 1949 (poz. 480); Wybór nowel. T. 2. W-wa 1950 (poz. 481); Dzieła wybrane w dwunastu tomach. T. 11. W-wa 1954 (poz. 487); Dzieła wybrane. T. 11. W-wa 1957 (poz. 490); Dobra pani. A...B...C... W-wa 1958 (poz. 492). Wyd. nast.: W-wa 1959, W-wa 1960 [dwa wyd.], W-wa 1962, W-wa 1965, W-wa 1967, W-wa 1968; Postowie: E. Jankowski. W-wa 1962; Opowiadania. W-wa 1967 (poz. 494). Wyd. nast.: W-wa 1979, W-wa 1982, W-wa 1994; A...B...C.... Dobra pani. W-wa 1968 (poz. 495); Opowiadania. W-wa 1970 (poz. 496). Wyd. nast.: W-wa 1971, W-wa 1973; A...b...c.... Gloria vi ctis. W-wa 1982 (poz. 499); Tadeusz. A...B...C... Rzeszów 1985 (poz. 500); Panna Antonina i inne nowele. W-wa 1986 (poz. 502); Kr. 1990; Bydgoszcz (1990). Wyd. nast.: Bydgoszcz 1991 [tu też fragm. „Nad Niemnem": Legenda o Janie i Cecylii]; A...B...C... i inne opowiadania. W-wa 1992 (poz. 504); Opowiadania wybrane. Rzeszów 1992 (poz. 505). Wyd. 2 Rzeszów 1993; Bielsko-Biała 1993; W-wa 1994; A...b....c.... Dobra pani. W-wa 1994 (poz. 506). Wyd. nast.: W-wa 1997; Dobra pani. A...b...c.... Toruń 1994 (poz. 507); Łódź 1995 [razem z nowelami B. Prusa i M. Konopnickiej]; Łódź 1996; Wybór nowel. Gloria victis. A...b...c.... Dobra pani. Łódź 1996 (poz. 508).

P r z e r ó b k a

J. Chamiec: A...B...C... Inscenizacja w 3 odsłonach. W wyd.: Dziurdziowie. A...B...C... W-wa 1951 *Teatr Szk. Bibl. Harcerska*.

Adapt. radiowa

Reż.: S. Gnoiński. Nadano: 8 III 1971.

Adapt. TV

Reż.: A. Minkiewicz. Wyst. TV: Program Redakcji Programów Szkolnych 14 III 1968, 20 III 1969, 12 III 1970, 11 III 1971, 9 III 1972, 8 III 1973, 7 III 1974, 4 III 1976, 3 III 1977, 2 III 1978.

P r z e k ł a d y

a n g.: A...B...C... Tłum. I. Morska. W antologii: Polish authors of today and yesterday. Nowy Jork 1947.

c z e s.: Tłum. V. S. [Vilma Sokolová]. W zbiorze: Divči svět 1893 s. 301–323. [Zob. *Kraj* 1893 nr 14 s. 1]. – A...B...C... Květy. Tłum. F. Homolka. Praga 1916 Osení t. 61.

e s p e r.: A... B... C... Noveleto. Tłum. F. Ender. Łódź 1909 *Nova Esperanta Biblioteko* nr 2; toż wyd. nast. W-wa 1957.

h e b r.: 'Alef... bet. Tłum. J. Warszawiak. Wyd. w antologii: Antōlogjah šel hdsifrūt hapōlanīt hadadašāk. [Antologia współczesnej prozy polskiej]. W-wa 5696 [1935]

n i e m.: A... B... C... Tłum. A. Weiss. Wyd. w antologii: Polnischen Novellenbuch in deutschem Gewande. Halle 1898. [Zob. *Kraj* 1898 nr 38 Dod. pamiątkowy s. 470]. – A... B... C... Tłum. K. Harrer, H. Loppe. W wyd.: A...B...C... und andere Novellen. Berlin 1952 *Kleine deutsch-polnische Reihe* 5.

r o s.: B-a-ba. Razskaz. *Siewiernyj Wiestnik* 1887 nr 8 s. 77–95. – W dod. mies. do *Niedieli*. [Zob. *Kraj* 1891 nr 50 s. 27]. – Tłum. L. Kogan. *Narod* 1898. [Zob. *Tyg. Ilustr.* 1899 nr 24 s. 480]. – A...B...C... Tłum. A. Bronowickaja. W wyd.: Polnoje sobranije soczinienij w 8-mi tomach. T. 5. Kijów 1903 (poz. 542). – A...B...C... Tłum. F. Szejn. Wyd. w antologii: Polskaja nowiella. Moskwa 1949.

s ł o w a c.: A...B...C... Tłum. K. A. [Pisecky]. *Moravska Orlice* (Brno) 1909 nr 102 i nast.

s z w e d z.: B-A-BA... Tłum. E. Weer [E. Wester]. *Aftonbladet* 1887 nr z 7, 10 i 12 II. – Tłum. J. Hajdukiewiczówna. Wyd. zapewne w Sztokholmie przed 1892. [Zob. *Kraj* 1892 nr 22 s. 11; *Niwa* 1892 nr 10 s. 180].

u k r.: A...B...C... Opowidannia. Charków 1927; toż wyd. 2 Charków 1928. – A...B...C... Tłum. O. Warkentin. W wyd.: Wybrany twory. Kijów 1950 (poz. 565); toż w wyd.: Powisti. Opowidannia. Kijów 1952 (poz. 566); toż w wyd.: Opowidannia ta powisti. Kijów 1956 (poz. 567).

1885

70. Dziurdziowie. Powst. zimą 1884, ukończ. w styczniu 1885.

Pierwodr.: *Ateneum* 1885 t. 2 z. 2 (maj)–3; t. 3 z. 1–3; t. 4 z. 1–2 [pt. Dziurdziowie. Powieść].

Autograf zaginiony.

Wyd. nast.: Tanie zbior. wyd. powieści. T. 38: Powieści wiejskie. Dziurdziowie. Powieść. Z ilustr. E. M. Andriollego. W-wa 1888 (poz. 459); Pisma. T. 4. W-wa 1899 (poz. 464); [Z dość znacznymi skrótami:] *Przodownica* (Kr.) 1903 Dod. do nr 1–11; Pisma. T. 4. W-wa 1912 (poz. 470); Pisma. T. 13. W-wa 1938 (poz. 473); W-wa 1947; W-wa 1948 Komitet Upowszechnienia Książki; toż wyd. 2 W-wa 1949; Pisma zebrane. T. 14. W-wa 1948 (poz. 478); Wybór pism. W-wa 1952 (poz. 484); Dzieła wybrane w dwunastu tomach. T. 4/5. W-wa 1954 (poz. 487); Dziurdziowie. Cham. Kr. [1956] (poz. 488); Dzieła wybrane. T. 4/5. W-wa 1957 (poz. 490); Posłowie: M. Żmigrodzka. Przypisy: M. Straszewska. W-wa 1960; W-wa 1964; W-wa 1975 *Bibl. Klasyki Pol. i Obcej* (jako wyd. 7); Lubl. 1980 (jako wyd. 8); Lubl. 1983 (jako wyd. 9); Niziny. Dziurdziowie. Cham. W-wa 1991 (poz. 503).

P r z e r ó b k i

Czarownica. Opowiadanie skrócone z powieści E. Orzeszkowej „Dziurdziowie". W-wa 1889.

Czarownica. Z powieści „Dziurdziowie" *Przyjaciel Ludu* (Lw.) 1890 nr 8–14.

Czarownica. Opowiadanie skrócone z powieści E. Orzeszkowej „Dziurdziowie". Wyd. 2 W-wa 1898; toż wyd. 3 W-wa 1908 Wydawnictwo im. Staszyca [na okładce: „Wyd. 2-gie"]; toż wyd. 3 W-wa 1917 Wydawnictwo im. M. Brzezińskiego [powinno być: wyd. 4]; toż wyd. 4 W-wa 1920 [powinno być: wyd. 5]; toż wyd. 5 W-wa 1928 [powinno być: wyd. 6].

Dziurdziowie. Adapt. sceniczna A. Milskiej. Wstępem zaopatrzył J. Baculewski. W-wa 1949 *Biblioteczka Świetlicowa* nr 32.

Dziurdziowie. Inscenizacja w 10 obrazach. Inscenizowała J. Chamiec. W wyd.: Dziurdziowie. A...B...C... W-wa 1951 *Teatr Szkolny* (*Bibl. Harcerska*).

Dziurdziowie. Adapt. radiowa: A. Lisowska-Niepokólczycka. Reż.: W. Maciejewski. Nadano: T. Klasyki dla Młodzieży Szkolnej 22 III 1981.

P r z e k ł a d y

b i a ł o r u s.: Wiedźma. Apowieść. Tłum. Janka Swajak [M. Falski]. Kr. 1904.

c z e s.: Dziurdziové. Povídka ze vsi. Tłum. N. Mrštík. Praga 1889 *Románova Knihovna Světozora* t. 10. – Vědma. Tłum. V. Dvořáčková. [Wstęp:] K. Krejčí: Vesnický román polské demokratické spisovatelky. Praga 1961 *Světová Četba* t. 257.

m o l d.: Wrěžitoarja. Tłum. A. Gromow. [Wstęp:] G. Werwes. Kiszyniów 1966.

n i e m.: Die Hexe. Tłum. G. Rahn. Lipsk 1954; toż wyd. nast. Berlin 1961 *Roman für alle* 113; toż Berlin 1977; toż Berlin 1978; Posłowie: A. Popko-Wandelt. Berlin i Frankfurt 1982; toż Berlin 1983.

r o s.: Wied'ma. Powiest'. Tłum. A. Sacharowa. *Żywopisnoje Obozrienije* (Petersb.) 1885 nr 7–9, 12. – Tłum. w gaz. *Zaria* (Kijów) 1885. [Zob. *Kraj* 1891 nr 50 s. 27]. – Dzjurdzi. Powiest'. Tłum. N. Gros. Petersb. 1890. – W dod. mies. do czasop. *Swiet* (Petersb.) 1890. [Zob. *Kraj* 1891 nr 50 s. 27]. – Kołdunia. Razskaz. Tłum. F. W. Dombrowski. Petersb. 1893 *Sławianskaja Bibl.* nr 3 [tekst skrócony]. – Kołdunia. Razskaz. Moskwa 1897 [tekst skrócony]; toż wyd. nast.: Moskwa 1901, Moskwa 1904, wyd. 4 Moskwa [1910]. Tjażkij griech. Petersb. 1899 *Knižka za Knižkoj* nr 64 (tekst skrócony); toż wyd. nast.: Petersb. 1902, Petersb. 1904, Petersb. 1908, Petersb. 1910, Petersb. 1912, Petersb. 1914. – Wied'ma. W wyd.: Sobranije soczinienij w dwienadcati tomach. T. 5. Kijów 1902 [poz. 541, tekst skrócony]. – Wied'ma. W wyd.: Sobranije soczinienij. T. 7. Petersb. 1907 [poz. 546; tekst skrócony]. – Wied'ma. Moskwa 1923 [tekst skrócony], toż wyd. 2 Moskwa 1930. – Wied'ma. Moskwa–Leningrad 1929. – Wied'ma. Tłum. N. Sławiatynski. W wyd.: Izbrannyje proizwiedienija. T. 2. Moskwa 1948 OGIZ (poz. 549). – Dziurdzi. Tłum. E. Riftina. W wyd.: Soczinienija w piati tomach. T. 2. Moskwa 1954 (poz. 550); toż ze wstępem G. Werwesa. Moskwa 1956 [Nakład: 225 000 egz.] – Dziurdzi. W wyd.: Izbrannoje. Minsk 1985 (poz. 552). – Dziurdzi. W wyd.: Sobranije soczinienij w szesti tomach. T. 3. Moskwa 1991 (poz. 554).

s z w e d z.: Häxan. Tłum. E. Weer [E. Wester]. Sztokholm 1899.

u k r.: Widma. Tłum. O. Ezernicka. Charków 1930 [wyd. skrócone]. – Dziurdzi (Widma). Tłum. O. Meduszczenko. W wyd.: Powisti. Opowidannia. Kijów 1952 (poz. 566); toż w wyd.: Opowidannia ta powisti. kijów 1956 (poz. 567).

u z b e c k i: Wied'ma. Razskaz. Samarkanda-Taszkent 1930.

71. Legenda.

Pierwodr.: Dla pogorzelców. Pismo zbior. W-wa 1885 s. 31; toż przedr.: *Ognisko Domowe* 1885 nr 50 (10 września); *Gaz. Nar.* (Lw.) 1885 nr 176.

Autograf-brulion w Arch. E. O. nr 105.

Wyd. nast.: Tanie zbior. wyd. powieści. T. 40. W-wa 1888 (poz. 459); *Gaz. Pol.* (Chicago) 1904 nr 8; *Głos Płocki* 1908 nr 16; *Nauka i Czyn* 1946/47 nr 4; Pisma zebrane. T. 50. W-wa 1951 (poz. 478).

P r z e k ł a d y

e s p e r.: Legendo. Tłum. Frydro. *Pola Esperantisto* [W-wa] 1909 nr 2–3.

r o s.: Łegienda. Tłum. A. Sacharowa. *Dietskij Żurnał* 1886 marzec. – Łegienda. *Dietskoje Cztienije*. [Zob. *Kraj* 1891 nr 50 s. 29]. – Łegienda. Tłum. w zbiorze powiastek dla dzieci, pod tytułem „Z niw pobratymczych" 1891. [Zob. *Kraj* 1891 nr 50 s. 28]. – Tłum. *Ryżskij Wiestnik* 1891. [Zob. *Kraj* 1891 nr 45 s. 12; *Kraj* 1891 nr 50 s. 28]. – Numa Pompilij. Łegienda. Tłum. M. de Waldien. *Syn Otieczestwa* (Petersb.) 1899 nr 47; toż *Siewier* 1900 nr 48.

w ę g i e r.: Tłum. w 1888. [Zob. *Kraj* 1891 nr 50 s. 28].

72. Przy dochodzeniu śledczym. Powst. we wrześniu 1885.

Pierwodr.: *Gaz. Warsz.* 1885 nr 271 (4 grudnia)–272, 275–277, 279–281; przedr. *Nowa Reforma* 1886 nr 4 (6 stycznia), 7–11.

Autograf zaginiony.

Wyd. nast.: w zbiorku: W zimowy wieczór. T. 2. W-wa 1888 (poz. 460); Przy dochodzeniu śledczym. Nowele. W-wa 1900 (poz. 465); Pisma. T. 14. W-wa 1938 (poz. 473); Pisma zebrane. T. 12. W-wa 1949 (poz. 478); Nowele. W-wa 1949 (poz. 480); Wybór nowel. T. 2. W-wa 1950 (poz. 481).

73. Asylum.

Pierwodr. fragm. pt. Edykt Imperatora. *Kur. Codz.* 1885 Dod. do nr 355 Numer Gwiazdkowy (24 grudnia); całość ogł. *Kur. Codz.* 1886 nr 89 (30 marca)–92; przedr. *Nowa Reforma* 1886 nr 213–214, 216.

Autograf zaginiony.

Wyd. nast.: Tanie zbior. wyd. powieści. T. 40. W-wa 1888 (poz. 459); Pisma zebrane. T. 50. W-wa 1951 [poz. 478; pt. Azylum].

1885–1886

74. Z pożogi. I–VII.

Z pożogi. I. Dom Batorego.

Pierwodr.: *Kraj* 1885 nr 26 [12 lipca; pt. Wspomnienie]; przedr. *Gaz. Nar.* 1885 nr 161.

Autograf zaginiony.

Wyd. nast.: Tanie zbior. wyd. powieści. T. 39. W-wa 1888 (poz. 459); *Wieczory Rodzinne* 1907 nr 24 [pt. Z młodocianych lat Orzeszkowej]; *Słowo* 1910 nr 224 [pt. Wspomnienia]; *Tyg. Mód i Powieści* 1910 nr 25–27 [pt. Wspomnienia]; Pisma zebrane. T. 51. W-wa 1952 (poz. 478).

P r z e k ł a d y r o s.: S pożara. (Iz wospominanij). I. Dom Batorija. Tłum. W. M. Ł. [W. Ławrow]. *Russkaja Mysl* (Moskwa) 1898 nr 8; toż w wyd.: Powiesti i razskazy. T. 2. Moskwa 1900 (poz. 532).

Z pożogi. II. Tam na błoniu błyszczy kwiecie...

Pierwodr.: *Kraj* 1885 nr 27 (19 lipca; pt. Wspomnienie. II).

Autograf zaginiony.

Wyd. nast.: Tanie zbior. wyd. powieści. T. 39. W-wa 1888 (poz. 459); *Słowo* 1910 nr 233–234 [pt. Wspomnienia]; *Tyg. Mód i Powieści* 1910 nr 28–29 [pt. Wspomnienia]; Pisma zebrane. T. 51. W-wa 1952 (poz. 478); Dzieła wybrane w dwunastu tomach. T. 11. W-wa 1954 (poz. 487); Dzieła wybrane. T. 11. W-wa 1957 (poz. 490).

P r z e k ł a d y r o s.: S pożara. (Iz wospominanij). II. Tam cwietut cwiety na niwie... Tłum. W. M. Ł. [W. Ławrow]. *Russkaja Mysl* (Moskwa) 1898 nr 8; toż w wyd.: Powiesti i razskazy. T. 2. Moskwa 1900 (poz. 532).

Z pożogi. III. Wazon aurykli.

Pierwodr.: *Kraj* 1885 nr 29 [2 sierpnia; pt. Wspomnienia. III].

Autograf zaginiony.

Wyd. nast.: Tanie zbior. wyd. powieści. T. 39. W-wa 1888 (poz. 459); Pisma zebrane. T. 51. W-wa 1952 (poz. 478).

P r z e k ł a d y r o s.: S pożara. (Iz wospominanij). III. Waza s pierwocwietom. Tłum. W. M. Ł. [W. Ławrow]. *Russkaja Mysl* (Moskwa) 1898 nr 8; toż w wyd.: Powiesti i razskazy. T. 2. Moskwa 1900 (poz. 532).

Z pożogi. IV. Stary jawor.

Pierwodr.: *Kraj* 1885 nr 33 [30 sierpnia; pt. Wspomnienia. IV].

Autograf zaginiony.

Wyd. nast.: Tanie zbior. wyd. powieści. T. 39. W-wa 1888 (poz. 459); Pisma zebrane. T. 51. W-wa 1952 (poz. 478).

P r z e k ł a d y r o s.: S pożara. (Iz wospominanij). IV. Staryj jawor. Tłum. W. M. Ł. [W. Ławrow]. *Russkaja Mysl* (Moskwa) 1898 nr 9; toż w wyd.: Powiesti i razskazy. T. 2. Moskwa 1900 (poz. 532).

Z pożogi. V. W kamiennych ścianach.

Pierwodr.: *Kraj* 1885 nr 44 (15 listopada)–45; [pt. Wspomnienia. V].

Autograf zaginiony.

Wyd. nast.: Tanie zbior. wyd. powieści. T. 39. W-wa 1888 (poz. 459); Pisma zebrane. T. 51. W-wa 1952 (poz. 478).

P r z e k ł a d y r o s.: S pożara. (Iz wospominanij). V. W kamiennych stienach. Tłum. W. M. Ł. [W. Ławrow]. *Russkaja Mysl* (Moskwa) 1898 nr 9; toż w wyd.: Powiesti i razskazy. T. 2. Moskwa 1900 (poz. 532).

Z pożogi. VI. Dumny szewc.

Pierwodr.: *Kraj* 1886 nr 12 (4 kwietnia)–15 Dział lit. „Kraju" [pt. Wspomnienia grodzieńskie].

Autograf zaginiony.

Wyd. nast.: Tanie zbior. wyd. powieści. T. 39. W-wa 1888 (poz. 459); Pisma zebrane. T. 51. W-wa 1952 (poz. 478).

P r z e k ł a d y r o s.: Sapożnik Florientinij. Dieło 1887 nr 2. – S pożara. (Iz wospominanij). VI. Gordyj Sapożnik. Tłum. W. M. Ł. [W. Ławrow]. *Russkaja Mysl* (Moskwa) 1898 nr 9; toż w wyd.: Powiesti i razskazy. T. 2. Moskwa 1900 (poz. 532).

Z pożogi. VII. Jaskółki.

Pierwodr.: *Kraj* 1886 nr 31 (15 sierpnia)–33 Dział lit. „Kraju" [pt. Wspomnienia grodzieńskie].

Autograf zaginiony.

Wyd. nast.: Tanie zbior. wyd. powieści. T. 39. W-wa 1888 (poz. 459); Pisma zebrane. T. 51. W-wa 1952 (poz. 478).

Cykl „Z pożogi. I–VII" napisała Orzeszkowa po wielkim pożarze Grodna w czerwcu 1885, aby osobistymi wspomnieniami o tym mieście poruszyć ofiarność publiczną. Honorarium za ten cykl obrazków przeznaczyła autorka na korzyść pogorzelców.

1886

75. Kasandra [Kassandra]. Powst. w listopadzie 1886.

Pierwodr.: *Prawda* 1886 nr 51 [18 grudnia; pt. Kassandra]; przedr. *Nowa Reforma* 1887 nr 54–55.

Autograf-brulion w Arch. E. O. nr 122.

Wyd. nast.: Tanie zbior. wyd. powieści. T. 40. W-wa 1888 [poz. 459; pt. Kassandra]; Pisma zebrane. T. 52. W-wa 1952 (poz. 478).

76. Echo. Powst. w listopadzie 1886 [po Kassandrze].

Pierwodr.: *Głos* 1887 nr 1 (1 stycznia); przedr. *Nowa Reforma* 1887 nr 130–131.

Autograf zaginiony.

Wyd. nast.: Tanie zbior. wyd. powieści. T. 39. W-wa 1888 (poz. 459); Pisma T. 1. W-wa 1912 (poz. 470); Wybór pism. Moskwa 1944 (poz. 474); Wybór pism. Paryż 1946 (poz. 476); Pisma zebrane. T. 51. W-wa 1952 (poz. 478).

P r z e k ł a d y

r o s.: Echo. *Żywopisnoje Obozrienije* (Petersb.) 1887 nr 16. – Echo. Tłum. L. M. Frenkel. W wyd.: Izbrannyje proizwiedienija. T. 2. Moskwa 1948 OGIZ (poz. 549). – Echo. Tłum. Ju. Mirskaja. W wyd.: Soczinienija w piati tomach. T. 5. Moskwa 1954 (poz. 550).

s e r b s k o - c h o r w.: Jeka. Tłum. S. Velikanović. W wyd. Izabrane pripoviJesti. T. 2. Zagrzeb 1903 *Slavenska Knjižnica izdaje Matica Hrvatska* kn. 11 (poz. 556).

77. Anioły.

Pierwodr.: *Kur. Codz.* 1886 Dod. do nr 354 Numer Gwiazdkowy (23 grudnia); przedr. *Nowa Reforma* 1887 nr 36.

Autograf zaginiony.

Wyd. nast.: *Dzien. Pozn.* 1892 nr 210; pt. Było ich trzy. W zbiorku: Nowele i szkice. W-wa (1921; poz. 472); Pisma zebrane. T. 51. W-wa 1952 (poz. 478).

78. Bez duszy.

Pierwodr.: *Kłosy* 1886 nr 1121 (23 grudnia); przedr. *Nowa Reforma* 1887 nr 107 (pt. Bez duszy. Obrazek).

Autograf fragm. brulionu w Arch. E. O. nr 808.

Wyd. nast.: *Kur. Warsz.* 1890 nr 342; Pisma zebrane. T. 52. W-wa 1952 (poz. 478).

Rozszerzony, przepracowany tekst pt. Wiedźma. Powst. wiosną 1888. Zob. poz. 89.

1886–1887

79. Nad Niemnem. Powst. od czerwca 1886 do września 1887.

Pierwodr.: *Tyg. Ilustr.* 1887 t. 9 nr 209 (1 stycznia)–220, 222–234; t. 10 nr 235–261 (pt. Nad Niemnem. Powieść w trzech tomach).

Autograf w Bibl. Nar. w W-wie akc. 7352.

W pierwotnej koncepcji tytuł: Mezalians.

Wyd. osob.: T. 1–3. W-wa 1888. Wyd. nast.: Tanie zbior. wyd. powieści. T. 45–47. W-wa 1888–1889 (poz. 459); toż wyd. 2 ze skreśleniami cenzury. W-wa 1891; Pisma. T. 1. W-wa 1899 (poz. 464); Pisma. T. 2–3. W-wa 1912 (poz. 470); toż wyd. nowe W-wa 1925; toż wyd. 3 W-wa 1927; toż wyd. 4 W-wa 1930; toż wyd. 5 W-wa 1934; toż wyd. 6 W-wa 1936; W-wa 1934 (jako wyd. 7); Pisma. T. 15–17. W-wa 1938 [poz. 473; wyd. z autografu]; W-wa 1938 (1 vol.); Jerozolima 1943 *Szkolna Biblioteczka na Wschodzie* pod red. Ł. Kurdybachy t. 8 [pt. Nad Niemnem. Powieść]; T. 1–3. Glasgow 1943–1945 *Książnica Pol.*; Z wstępem J. Krzyżanowskiego. W: Pisma zebrane. T. 21–23. W-wa 1947 (poz. 478); toż przedr. W-wa 1948; toż przedr. W-wa 1949 [bez wstępu w t. 1 i bez notatki podającej „Osoby" chyba zamierzonej inscenizacji]; wyd. 2 W-wa 1951; toż wyd. 3 W-wa 1952; T. 1–3. W-wa 1949 Książka i Wiedza; toż wyd. popularne 2 W-wa 1950; Wybór pism. W-wa 1952 (poz. 484); Cz. 1–2. Kowno 1953 Państwowe Wydawnictwo Lit. Pięknej Litewskiej SRR; Wil. 1953; Posłowie: J. Krzyżanowski. Przypisy: E. Jankowski. T. 1–3. W-wa 1954; toż Pozn. 1957; Dzieła wybrane w dwunastu tomach. T. 6–8. W-wa 1954 (poz. 487); Przypisy oprac. E. Jankowski. W-wa 1956 (2 vol.); Tekst i przypisy oprac. H. Limanowska. Wr. 1957 *Nasza Bibl.*; Dzieła wybrane. T. 6–8. W-wa 1957 (poz. 490); Przypisy: E. Jankowski. T. 1–3. W-wa 1960 [Tekst, nota bibliograf. i posłowie J. Krzyżanowskiego wg Dzieł wybranych... z 1954]; Posłowie: J. Krzyżanowski. W-wa 1962; toż wyd. nast.: W-wa 1965, W-wa 1967, W-wa 1968, W-wa 1971 Ser. z Delfinem; toż wyd. 12. W-wa 1973; toż wyd. 13 W-wa 1976; toż wyd. 14. W-wa 1980 *Bibl. Lektur Szk.*; toż wyd. 15. W-wa 1984; wyd. 16. W-wa 1988; *Gwiazda Polarna* (Stevens Point) 1984 nr 10–50; 1985 nr 1–25; Kr. 1991 Dom Książki; Kr. [1991] Graffiti; W-wa 1991; W-wa 1992; Wr. 1995 Bibl. Klasyki; Oprac. J. Bachórz. Wr. 1996 *BN* I nr 292; Posłowie: G. Borkowska. Kr. 1997; Pozn. 1997 *Bibl. Klasyki Pol.*; Wr. 1997 *Bibl. Lektur Szk.*; W-wa 1997 *Klasyka Pol.*

[O zamierzonej inscenizacji może świadczyć notatka autorki: Osoby. Ogł. z autografu L. B. Świderski w wyd.: E. Orzeszkowa: Pisma. T. 17. W-wa 1938 s. 255-266; przedr. w wyd.: Nad Niemnem. T. 1. Glasgow 1943 s. 244–246; toż Pisma zebrane. T. 23. W-wa 1947 s. 287–289.

Autograf znajdował się w Muzeum w Grodnie].

P r z e r ó b k i

Nad Niemnem. (Przerobiła za zezwoleniem autorki dla „Gaz. Gdańskiej" Aniela K.) [A. Korngutówna]. *Gaz. Gdańska* 1895 [brak tego rocznika w W-wie i Kr.]

Zygmunt August nobilitujący Bohatyrowiczów. (Epizod legendarny z powieści „Nad Niemnem"). [Żywy obraz układu malarza Wincentego Wodzinowskiego został przedstawiony w czasie uroczystości poświęconej Orzeszkowej w 1898 w Krakowie. Zob. *Kraj* 1898 nr 6 s. 14].

Nad Niemnem. Powieść Wyd. [przerobiła i skróciła] A. Morzkowska. Lw. 1902 *Bibl. Macierzy Pol.* nr 17; toż wyd. 2 Lw. 1910.

Nad Niemnem. Sztuka przerobiona z powieści Orzeszkowej przez Konstancję Łozińską [Staniszewską] z okazji jubileuszu czterdziestolecia pracy pisarskiej Orzeszkowej w 1907 r.

Wyst. Kijów 1907, Puławy 1907, W-wa (w Dolinie Szwajcarskiej) 1907.

Rkps tej inscenizacji w Arch. E. O. nr 434 (fragm. aktu I) oraz nr 411 (fragm. aktu II, III i IV).

Legionista znad Niemna. Opowiadanie dla młodzieży. Z powieści „Nad Niemnem" za zezwoleniem autorki przerobiła J. Januszówna. Lw.-Złoczów 1910 Biblioteczka dla dzieci i młodzieży. Książeczka 41.

Legenda o Bohatyrowiczach zaczerpnięta z powieści E. Orzeszkowej „Nad Niemnem" – w układzie scenicznym i oprac. muzycznym A. Kowalskiego.

Wyst. Grodno 1929. [Z okazji odsłonięcia tam pomnika Orzeszkowej].

Maszynopis z adiustacją do druku, w załączeniu koperta z nutami i rysunkiem sceny. Powst. 1933. Zob. Arch. E. O. nr 431.

Nad Niemnem. Adapt. sceniczna i reż.: K. Barnaś.

Wyst. Tarnów, T. Ziemi Krakowskiej im. L. Solskiego 1969.

A d a p t. f i l m o w e:

Nad Niemnem. Realizacja dla Baltic-Filmu w 1939. Autor scenariusza i dialogów: J. Iwaszkiewicz. Reż.: W. Jakubowska i K. Szołowski. Zdjęcia: S. Wohl.

Film miał ukazać się na ekranach we wrześniu 1939.

Nad Niemnem: Scenariusz na podstawie powieści E. Orzeszkowej: K. Radowicz. Reż.: Z. Kuźmiński. P R F „Zespoły Filmowe". Zespół „Profil". Film wszedł na ekrany w 1986.

A d a p t. r a d i o w e:

Nad Niemnem. Cz. I–II

Adapt.: K. Radowicz. Reż.: M. Szczepkowska, K. Radowicz. Nadano: Gdańsk, T. Polskiego Radia 20 VIII i 23 VIII 1972. Wznowienie: 4 IV i 11 IV 1976.

Nad Niemnem.

Adapt.: A. Lisowska-Niepokólczycka. Reż.: Z. Rakowiecka. Nadano: W-wa T. Polskiego Radia 9 VIII–17 IX (18 odcinków) 1976.

Nad Niemnem. Cz. 1–6.

Adapt.: K. Radowicz. Reż. M. Szczepkowska i K. Radowicz. Nadano: T. Polskiego Radia 12 IX–17 X 1977 (każdy odcinek 30 min.)

Adapt. Z. Woźnicka pt. Wesele Elżusi.

Nadano: T. Klasyki dla Młodzieży 19 VI 1983 (ok. 30 min.).

Adapt. TV:

Adapt.: K. Radowicz pt. Justyna. Reż.: M. Okopiński. Wyst. TV Gdańsk 22 XII 1974 (55 min.) i 7 IX 1975 (95 min.).

Nad Niemnem.
Wyst. TV Telewizyjne Technikum Rolnicze 11 II 1976 (30 min.). Wznowienie: 14 XI 1978.
Nad Niemnem.
Wyst. TV Radiowo-Telewizyjna Szkoła Średnia 14 XI 1977 (35 min.).
Nad Niemnem.
Scenariusz na podstawie powieści E. Orzeszkowej: K. Radowicz.
Reż. Z. Kuźmiński.
Wyst. TV Polsat 1997. Wznowienie w programie II: kwiecień 1998.
Przekłady
bułg.: Kraj Neman. Roman. Tłum. D. Ikonomow. Sofia 1956 *Narodna Kultura*.
chiń.: Wstęp: I Li dzuń. (Tłum. z ros. przekł. W. Ławrowa). Wyd. W-wa 1952.
czes.: Mezi sedláky a pány. Nad Němnem. Roman. T. 1–3. Tłum. J. Paulík. Praga 1894 *Laciná Národní Knihovna* t. 125. [Przekład autoryzowany]. Země matka. Román. Tłum. R. Hanák. Praga 1921. – Nad Němnem. Roman. T. 1–3. Tłum. L. Kučerová. Ilustr. A. Moravec. Praga 1950. – Nad Němnem. Tłum. F. Nechvátal. Posłowie: K. Krejči. Praga 1974.
gruz.: Nad Nemnem. Tłum. A. Bregadze. Tbilisi 1975.
litew.: Prie Nemuno. Tłum. J. Majauskas. Wil. 1958.
łotew.: Prie Nemunas. Romans. Tłum. K. Valdmanis. Ryga 1959.
niem.: Der Njemenfischer. (Roman). Tłum. C. Poralla. Berlin 1951 *Roman für Alle*. – Am Njemen. [Fragm.]. Tłum. G. Kozielek. *Mickiewicz-Blätter für das Mickiewicz-Gremium der Deutschen Bundesrepublik* 1961 nr 17–18. – Herbst am Njemen. [Fragm.]. Tłum. W. Hoepp. *Mickiewicz-Blätter für das Mickiewicz-Gremium der Deutschen Bundesrepublik* 1964 nr 26.
ros.: Nad Niemanom. Roman. [Fragm.]. Tłum. W. M. L. [W. Ławrow]. *Russkaja Mysl* (Moskwa) 1888 nr 4–12. – Fragm. w czasop. *Dietskoje Cztienije*. [Zob. *Kraj* 1891 nr 50 s. 28]. – Nad Niemanom. Roman w triech czastjach. (1 vol.). Tłum. W. Ławrow. Moskwa 1896. – Nad Niemanom. Roman w 3 czastjach. Tłum. F. Dombrowski. Petersb. 1899; toż w wyd.: Sobranije soczinienij. T. 2–3. Petersb. 1899 (poz. 535). – Nad Niemanom. [Fragm.]. W wyd.: Dwa polusa. – Cham. Kijów 1902 (poz. 538). – Nad Niemanom. Roman. W 2-ch czastjach. W wyd.: Sobranije soczinienij w dwienadcati tomach. T. 1–2. Kijów 1902 (poz. 541); toż wyd. 2 Kijów 1904. – Nad Niemanom. Tłum. A. Bronowickaja. W wyd.: Połnoje sobranije soczinienij w 8-mi tomach. T. 1. Kijów 1902 (poz. 542). – Nad Niemanom. W wyd.: Sobranije soczinienij. T. 1–2. Petersb. 1907 (poz. 546). – Nad Niemanom. Tłum. W. Ławrow. W wyd.: Izbrannyje proizwiedienija. T. 1. Moskwa 1948 OGIZ (poz. 549); toż w wyd.: Soczinienija w piati tomach. T. 3. Moskwa 1954 (poz. 550). – [Fragm.]. Tłum. O. W. Florowskaja. *Trudy Odiesskogo Uniwiersitieta* 1958 t. 148 Ser. 7 s. 139–146. – Nad Niemanom. Roman. Tłum. W. Ławrow. Wstęp: B. Stachiejew. Moskwa 1960; toż wyd. nast. Mińsk 1985, Moskwa 1988. – Nad Niemanom. Tłum. W. Ławrow. W wyd. Sobranije soczinienij w szesti tomach. T. 4. Moskwa 1995 (poz. 554).
rum.: Pe Malûrile Niemenûlûi. Tłum. M. Virciorovcanû. Bukareszt 1986.
serbskochorw.: Na Njemenu. Tłum. P. Vujičic'. Nowy Sad 1964 *Matica Srpska*.
słowac.: Na brehoch Nemenu. Tłum. R. Žatko. Posłowie: N. A. Slaviatinskij. Bratysława 1952 *Edícia Svetových Klasikov* t. 17.
szwedz.: Vid Niemens stränder. Tłum. E. Weer [E. Wester]. Sztokholm 1897.
ukr.: Nad Nimanom. Roman. Tłum. A. Stajecki. Wstęp: G. Verwes. Kijów 1981.
węgier.: A folyó partján. Tłum. I. Mészáros. Wstęp: E. Kovács. Budapeszt 1955.

1887

80. Sen Abarysa. Powst. 20–21 marca 1887. Pierwodr.: *Głos* 1887 nr 13 (26 marca).

Autograf w Arch. E. O. nr 124.
Wyd. nast.: Tanie zbior. wyd. powieści. T. 39. W-wa 1888 (poz. 459); Pisma zebrane. T. 51. W-wa 1952 (poz. 478).

81. W zimowy wieczór. Powst. kwiecień – maj 1887 (przed 10 maja).
Pierwodr.: *Przegl. Lit. Dod. do Kraju* 1887 nr 22 (10 czerwca)–26 [pt. W zimowy wieczór. Nowela]; toż przedr. *Nowa Reforma* 1887 nr 189–200.

Autograf-brulion z 1887 w Arch. E. O. nr 31.
Wyd. nast.: w zbiorku: W zimowy wieczór. W-wa 1888 (poz. 460); Trzy nowele. W-wa [1897] (poz. 462).; Pisma. T. 1. W-wa 1912 (poz. 470); Pisma. T. 14. W-wa 1938 [poz. 473; tu także pierwodr. tekstu przerobionego przez autorkę na scenę w 1906 pt. W zimowy wieczór. Scena z życia wiejskiego]; Wybór nowel. W-wa 1948 (poz. 479); Pisma zebrane. T. 12. W-wa 1949 (poz. 478).; Nowele. W-wa 1949 (poz. 480); Wybór nowel. T. 2. W-wa 1950 (poz. 481); W-wa 1950 (razem z utworem: Obrazek z lat głodowych); toż wyd. 2 W-wa 1952; Dzieła wybrane w dwunastu tomach. T. 11. W-wa 1954 (poz. 487); Dzieła wybrane. T. 11. W-wa 1957 (poz. 490); Opowiadania. W-wa 1970 (poz. 496). Wyd. nast.: W-wa 1971, W-wa 1973.
W zimowy wieczór. Scena z życia wiejskiego. Powst. listopad 1906. [Tekst przerobiony na scenę przez E. Orzeszkową].
Autograf w Arch. E. O. nr 123.
Wyst. Grodno 1906 [pod koniec roku]; Grodno 1907, W-wa 1908, Wil. 1908.
Pierwodr.: Pisma. T. 14. W-wa 1938 (poz. 473).
Wyd. nast.: Pisma zebrane. T. 12. W-wa 1949 (poz. 478).
Przeróbki
W zimowy wieczór. Opowiadanie E. Orzeszkowej. Skróciła F. Morzycka. Z 3 rysunkami. W-wa 1895; toż wyd. 3 W-wa 1906, wyd. 4 W-wa 1918, wyd. 5 W-wa 1921 Wydawnictwo im. M. Brzezińskiego, wyd. 6 W-wa 1927.
W zimowy wieczór. Scena z życia wiejskiego. Inscenizacja Autorki, adaptacja – C.Z. [C. Wojeńskiej]. *Teatr Lud.* 1960 nr 12.
Dla teatru białoruskiego:
W zimowy wieczór. Scena s sieljanskago życja. Na biełaruskuju mowu z rukapisu pierekłaj Własť. Petersb. 1910.
Dla teatru ukraińskiego:
Przerobił i tłum. M. Starycki. Wyst. jako dramat dwuaktowy pt. Zymowyj weczir. Odessa 1898. [Zob. *Kraj* 1898 nr 20].
Adapt. radiowe:
W zimowy wieczór.
Adapt.: Z. Woźnicka. Nadano: 9 III 1970 (30 min.). Wznowienie: Radiowy T. dla Młodzieży 9 III 1980.
Przekłady
czes.: V zimní večer. Tłum. A. Černý. W wyd.: Tré povídek. Praga 1917 *Světová Knihovna* t. 1275/77 (poz. 518).
franc.: Par une soirée d'hiver. *Le Pain* 1900 24 luty i nast. [Zob. J. Lorentowicz. La Pologne en France. Paryż 1941 s. 408]. – Tłum. G. Lech i J. Maurice. Ilustr. Lecomte. *Le Monde Moderne* (Paryż) 1902 luty. [Zob. *Kraj*. Dod. *Życie i Sztuka* 1902 nr 5 s. 59]. – Par une soirée d'hiver. Tłum.

W. Zabiełło. W wyd.: Idylles brisées. Paryż 1903 [poz. 522; przekład autoryzowany].

l i t e w.: Žiemos vakaras. Tłum. K. Puida. Chicago 1912.

n i e m.: Winterabend. Tłum. K. Kaneman [Kanemann]. *Züricher Post* 1889. [Zob. *Świat* 1890 nr 10 s. 239; *Kraj* 1891 nr 50 s. 28]. – In der Spinnstube. W wyd.: E. Orzeszkowa und W. Marrené: In der Spinnstube. Der wilde Tom. Kriminal-Erzählungen. Reutlingen 1906. – An einem Winterabend. Tłum. W. Pruss. W antologii: Die Kette. Polnische Meistererzählungen. [Oprac.:] J. Z. Jakubowski i A. Milska. Weimar 1959; przedr. w wyd.: An einem Winterabend. Erzählungen. Lipsk 1963 *Reclams Universal-Bibliothek* (poz. 531).

r o s.: Tłum. w tyg. *Modnyj Żurnał*. [Zob. *Kraj* 1891 nr 50 s. 28]. – W zimnij wieczer. Razskaz. Petersb. 1893 *Kniżka za Kniżkoj* kn. 9; toż wyd. nast.: Petersb. 1901, Petersb. 1903, Petersb. 1907, Petersb. 1911, Petersb. 1912, Petersb. 1914. – Zimnij wieczer. Razskaz. Tłum. [A. Sacharowa]. *Żywopisnoje Obozrienije* (Petersb.) 1897 nr 7. – W zimnij wieczer. Razskaz. Tłum. A. Tropowskaja. Moskwa 1900; toż wyd. 2 Moskwa 1912. – W zimnij wieczer. Powiest'. Moskwa 1900; *Dobryje duszy. Cztienija dla dietiej i naroda*; toż wyd. 2 Moskwa 1908; toż wyd. 3 Moskwa 1915. – W zimnij wieczer. Tłum. A. Bronowickaja. W wyd.: Połnoje sobranije soczinienij w 8-mi tomach. T. 5. Kijów 1903 (poz. 542). – Zimnyj wieczer. Tłum. E. Riftina. W wyd. Soczinienija w piati tomach. T. 5. Moskwa 1954 (poz. 550).

u k r.: Zymowyj Weczir. Tłum. *Narodna Czasopyś* 1892. [Zob. *Kraj* 1892 nr 5 s. 10]. – Zymowyj weczir. Tłum. M. Korsunśkyj-Turczaninow. W wyd.: Zymowyj Weczir. Opowidannia. Moskwa 1902 (poz. 562). – Zymowoho wieczora. W wyd.: Wybrany twory. Charków 1929 (poz. 564). – Zymowoho wieczora. Tłum. O. Zarwa. W wyd.: Powisti. Opowidannia. Kijów 1952 (poz. 566); toż przedr. w wyd.: Opowidannia ta powisti. Kijów 1956 (poz. 567).

w ę g i e r.: Téli est. Tłum. E. Virradat. *Oroszból* 1918 nr 14–15. – Egy téli este. Tłum. I Mészáros. W wyd.: Klasszikus Lengyel Elbészélők. Budapeszt [1953] s. 29–79.

82. Za doliną róż. Powst. jesienią 1887.

Pierwodr.: *Echo Muz., Teatr. i Artyst.* 1888 nr 223 (7 stycznia)–227 [pt. Za doliną róż. Nowela]; toż przedr. *Nowa Reforma* 1888 nr 71–77.

Autograf zaginiony.

Wyd. nast.: Tanie zbior. wyd. powieści. T. 39. W-wa 1888 (poz. 459); Pisma zebrane. T. 51. W-wa 1952 (poz. 478).

P r z e k ł a d s e r b s k o - c h o r w.: Za ružinom dolinom. Tłum. S. Velikanovic'. W wyd.: Izabrane pripovijesti. T. 2. Zagrzeb 1903 (poz. 556).

83. Z greckich podań.

Pierwodr.: *Kłosy* 1887 nr 1173 (22 grudnia).

Autograf-brulion pt. Zagadka Anchiza. Z podań greckich. Arch. E. O. nr 98.

Wyd. nast.: Tanie zbior. wyd. powieści. T. 39. W-wa 1888 (poz. 459); Pisma zebrane. T. 50. W-wa 1951 (poz. 478).

P r z e k ł a d r o s.: Tłum. w czasop. *Dietskoje Cztienije*. [Zob. *Kraj* 1891 nr 50 s. 28]. – Iz grieczeskich priedanij. Tłum. W. Ławrow. *Dietskoje Cztienije* 1904 nr 1.

84. Perła szczęścia. Baśń grecka. Powst. listopad–grudzień 1887.

Pierwodr.: *Życie Ilustr.* 1887 s. 23–26. [Wyd. przez T. Paprockiego jako premium do *Życia*; cenz. 24 listopad/6 grudnia 1887].

Autograf-brulion w Arch. E. O. nr 93.

Autograf pochodzący z archiwum *Życia*, zakupiony w 1942 od Z. Przesmyckiego, w Bibl. Nar. w W-wie sygn. II 6084.

Wycinek z *Życia Ilustr.* 1887 s. 23–26 w Arch. E. O. nr 94.

Wyd. nast.: Tanie zbior. wyd. powieści. T. 40. W-wa 1888 (poz. 459); Pisma zebrane. T. 50. W-wa 1951 (poz. 478).

P r z e k ł a d y

n i e m.: Die Perle des Glüches. Tłum. M. Blumberg. *Deutsche Hausfrauenzeitung* (Berlin) 1896. [Zob. list M. Blumberg do Orzeszkowej z 25 II 1896].

r o s.: Tłum. w czasop. *Dietskoje Cztienije*. [Zob. *Kraj* 1891 nr 50 s. 28]. – Iris. Grieczeskoje priedanije. Tłum. M. de Waldien. *Siewier* 1902 nr 6. – Żemczużyna sczastja. Tłum. W. Ławrow. W wyd.: Powiesti i razskazy. Moskwa 1906 (poz. 545); toż wyd. 2 Moskwa 1918.

85. Pytanie. Powst. grudzień 1887.

Pierwodr.: *Kur. Warsz.* 1888 nr 1 (1 stycznia).

Autograf-brulion w Arch. E. O. nr 84.

Wyd. nast.: w zbiorku: Nowele i szkice. W-wa [1921] s. 40–47 (poz. 472); Pisma zebrane. T. 52. W-wa 1952 (poz. 478).

1888

86. Myszy morskie. Powst. grudzień 1887 – pierwsze dni stycznia 1888.

Pierwodr.: *Przegl. Lit. Dod. do Kraju* 1888 nr 5 (10 lutego)–7 [pt. Myszy morskie. Obrazek rzymski].

Autograf-brulion w Arch. E. O. nr 99.

Wyd. nast.: Tanie zbior. wyd. powieści. T. 40. W-wa 1888 (poz. 459); Pisma zebrane. T. 50. W-wa 1951 (poz. 478); Wybór pism. W-wa 1952 (poz. 484).

P r z e k ł a d y

r o s.: Tłum. w gaz. *Dień* (Moskwa). [Zob. *Kraj* 1891 nr 50 s. 28]. – Morskie myszy. Tłum. M. de Waldien. *Syn Otieczestwa* (Petersb.) 1899 nr 43–45; toż wyd. nast. *Siewier* 1901 nr 1–2.

u k r.: Tłum. w dzien. *Hałycka Ruś* (Lw.) 1891. [Zob. *Kraj* 1891 nr 50 s. 28].

87. Cham. Powst. listopad 1887 – marzec 1888.

Pierwodr.: *Gaz. Pol.* 1888 nr 109 (16 maja)–132, 134, 136–143, 145–158 [pt. Cham. Powieść wiejska]; toż przedr. *Nowa Reforma* 1888 nr 140–144, 146–160, 165–177, 179–182, 184–194.

Autograf ofiarowany przez autorkę L. Méyetowi znajdował się w Bibl. Kras. w W-wie sygn. 5168; zniszcz. w 1944.

Kopia nie dokończona z poprawkami Orzeszkowej, sporządzona przez dwie osoby [jedną z nich Maria Siemaszkówna], w Arch. E. O. nr 9.

Pierwotnie zamierzony tytuł: Nadniemeński rybak.

Wyd. nast.: Tanie zbior. wyd. powieści. T. 44. W-wa 1888–1889 (poz. 459); Pisma. T. 4. W-wa 1899 (poz. 464); Pisma. T. 4. W-wa 1912 (poz. 470); W-wa 1932 (właśc. 1931); toż wyd. 2. W-wa 1932; Pisma. T. 18. W-wa 1938 (poz. 473); W-wa 1939 *Biblioteczka Uniw. Lud.* 271; Jerozolima 1944 *Szkolna Biblioteczka na Wschodzie* pod red. Ł. Kurdybachy t. 42 [pt. Cham. Powieść]; Z wstępem J. Krzyżanowskiego, W-wa 1947; wyd. 2 bez wstępu J. Krzyżanow-

skiego. W-wa 1949; Pisma zebrane. T. 15. W-wa 1948 (poz. 478); Posłowie: M. Żmigrodzka. Przypisy: M. Grabowska. W-wa 1954; wyd. nast. W-wa 1956; toż w wyd.: Dzieła wybrane w dwunastu tomach. T. 9. W-wa 1954 (poz. 487); Posłowie: J. Okopień. W-wa 1956 *Bibl. Jaskółki*; Dziurdziowie. Cham. Kr. [1956] (poz. 488); Dzieła wybrane. T. 9. W-wa 1957 (poz. 490); W-wa 1967; W-wa 1970 *Ser. z Delfinem* (jako wyd. 6); W-wa 1973 *Bibl. Klasyki Pol. i Obcej*; W-wa 1973 druk brail.; toż W-wa 1974; Posłowie: J. Bartnicka. W-wa 1979 *Bibl. Klasyki Pol. i Obcej* (jako wyd. 8); W-wa 1985 *Koliber* 87 (jako wyd. 11 powojenne); Niziny. Dziurdziowie. Cham. W-wa 1991 (poz. 503).

Dedykacja: Walerii Marrené Morzkowskiej Autorka.

Przeróbki

K. Łozińska-[Staniszewska]: Cham. Sztuka w 4 aktach. Przeróbka z powieści E. Orzeszkowej.

Wyst. Kijów 1907, W-wa, T. Mały 1907, Wil. 1909.

Egzemplarz reżyserski T. Pol. w Druskienikach z zezwoleniem cenzury ros. z r. 1907. Rkps w Bibl. Nar. w W-wie sygn. II 6213.

Cham. Przeróbka filmowa w 1931 dokonana przez M. Szyjkowskiego. Oprac. muzyczne J. Maklakiewicza. Reż. J. Nowina-Przybylski.

Wyświetlany: W-wa i Kr. 1931–1932.

Cham. Scenariusz na motywach powieści E. Orzeszkowej: J. Hen. Reż.: L. Adamik. „Zespoły Filmowe". Zespół „X" 1979. Film TV 1980.

Adapt. radiowa:

Cham. Adapt.: A. Lisowska-Niepokólczycka. Reż.: Z. Rakowiecka. Nadano: T. Polskiego Radia 16 VII 1969, 5 V 1976 i 5 VI 1976 (75 min.).

Przekłady

azerbejdżański: Avam. Tłum. R. Husejnov. Baku 1959.

białorus.: Cham. ⟨Mużik⟩. Abraz. Pecjarburh 1912; toż wyd. 2 Wil. 1929.

bułg.: Prostak'. Roman. Tłum. B. Lingorska. Posłowie: B. Obretenow. Sofia 1985.

czes.: Chám. T. 1–2. Tłum. J. Koněrza. Praga [1889] *Česká Bibl. Rodinná* t. 10–11. – Chám. Tłum. H. Teigová. Posłowie: K. Krejčí. Praga 1953 *Krasna Literatura*. [Dołączony słowniczek wyrazów białoruskich].

duński: Han gav sid Ord. Tłum. A. Meyer Benedictsen. Kopenhaga 1916; toż wyd. nast. Kopenhaga 1925.

franc.: Le Rustre. Tłum. V. Achères. Wstęp: P. Cazin. Paryż 1954 *La Comédie Universelle* 23; toż wyd. nast. Paryż 1955.

litew.: Chamas. Tłum. J. Sužiedėlis. Wil. 1957.

niem.: Tłum. w *Züricher Post* 1890. [Zob. *Kraj* 1891 nr 50 s. 28]. – Der Njemenfischer. Tłum. C. Poralla. Berlin 1952 *Roman für Alle* 8. – Der Njemenfischer. Tłum. A. Klöckner. Berlin 1964.

ros.: Cham. Powiest'. Tłum. A. Sacharowa. *Russkoje Bogatstwo* (Petersb.) 1889 nr 3–7. – Cham. Powiest'. Tłum. W. Ł. [W. Ławrow]. *Russkaja Mysl* (Moskwa) 1889 nr 3–7. – Tłum. w czasop. *Zwiezda* 1889. [Zob. R. Koszutic': List do E. Orzeszkowej z 12 sierpnia 1889. Rkps w Arch. E. O.]. – Rzekomo z przedmową L. Tołstoja, wyd. firmy Posrednik 1891. [Zob. *Kraj* 1891 nr 50 s. 28; wersja nie udokumentowana]. – Cham. Istorija istninnoj lubwi. Moskwa 1892; toż wyd. nast.: Moskwa 1896, Moskwa 1901. – Cham. Tłum. W. Ławrow. W wyd.: Powiesti i razskazy. T. 1. Moskwa 1895 (poz. 532). – Cham. Powiest'. Lw. 1895 *Bibl. Najznamienitszych Powiestiej* t. 52. – Cham. Tłum. F. Dombrowski. Petersb. 1899; toż w wyd.: Sobranije soczinienij. T. 1. Petersb. 1899 (poz. 535). – Cham. W wyd.: Dwa polusa. – Cham. Kijów 1902 (poz. 538). – Cham. W wyd.: Sobranije soczinienij w dwienadcati tomach. T. 10. Kijów 1902 (poz. 541). – Cham. Tłum. A. Bronowickaja. W wyd.: Polnoje sobranije soczinienij w 8-mi tomach. T. 1. Kijów 1902 (poz. 542). – Cham. Tłum. S. Zielinski. W wyd.: Cham. – Kunst sireni. – Odna sotaja. Kijów 1903 (poz. 543); toż w wyd.: Sobranije soczinienij. T. 7. Petersb. 1907 (poz. 546). – Cham. Tłum. Nikolskaja. W wyd.: Izbrannyje proizwiedienija. T. 2. Moskwa 1948 OGIZ (poz. 549). – Cham. Tłum. M. Abkina. W wyd.: Soczinienija w piati tomach. T. 2. Moskwa 1954 (poz. 550). – Cham. Powiest'. Tłum. M. Abkina. Przedmowa: M. Polakowa. Moskwa 1956. – Cham. T. 1–3. Tłum. M. Abkina. Moskwa 1959 Wydawnictwo dla niewidomych. – Cham. Tłum. M. Abkina. Przedmowa: O. Smirnowa. Moskwa 1972. – Gospoda Pompalinskie. Cham. Tłum. N. Podolska, M. E. Abkina. Moskwa 1987 (poz. 553). – Cham. Tłum. M. Abkina. W wyd.: Sobranije soczinienij w szesti tomach. T. 3. Moskwa 1991 (poz. 554).

Przeróbka ros.:

S. Diaczenko: Gornicznaja Fiekla i mużik Antip. (Cham). Pieriedielka iz romana Orzeszko. Petersb. 1901 (jako wyd. 3); toż wyd. nast. Petersb. 1905 (jako wyd. 4).

serbsko-chorw.: Prostak. Tłum. N. Manojlovic'-Rajko. Nowy Sad 1893. – Seljačina (Ham). Tłum. S. Velikanovic'. W wyd.: Izabrane pripovijesti. T. 1. Zagrzeb 1900 (poz. 556).

słoweń.: Chám. Tłum. J. Mišianik. Martin 1951 *Knihy Živeny* sv. 67.

szwedz.: Hans hüstru. Tłum. E. Weer [E. Wester]. Sztokholm 1899.

ukr.: Tłum. w gaz. *Diło* 1889. [Zob. *Kraj* 1891 nr 50 s. 28]. – Cham. Tłum. A. Prigara. W wyd.: Opowidannia ta powisti. Kijów 1956 (poz. 567).

włos.: Il pescatore del Niemen. Tłum. V. Petrelli. Mediolan 1957 *Panorami Slavi* t. 4.

88. Muzy. Powst. w pierwszym kwartale 1888.

Pierwodr.: *Kur. Warsz.* 1888 nr 106 (17 kwietnia)–109; toż przedr. *Kur. Lw.* 1891 nr 135–136, 138–141.

Autograf-brulion w Arch. E. O. nr 85 [tu drobne różnice w stosunku do pierwodr.]; tamże niedokończona kopia obcą ręką.

Fot. art. druk. w *Kur. Warsz.* 1888 nr 106–109 w Arch. E. O. nr 556.

Fot. art. druk. w *Kur. Lw.* 1891 w Arch. E. O. nr 528.

Wyd. nast.: Nowele i szkice. W-wa [1921] [z drobnymi odmianami testu zob. poz. 472]: *Robotnik* (W-wa) 1924 nr 84; Pisma zebrane. T. 52. W-wa 1952 (poz. 478); Dzieła wybrane w dwunastu tomach. T. 12. W-wa 1954 (poz. 487); Dzieła wybrane. T. 12. W-wa 1957 (poz. 490); Pisma krytycznoliterackie. Wr. 1959 [poz. 493; tu w Dodatku krytycznym s. 601–605 zestawione odmianki tekstu].

89. Wiedźma. Powst. wiosną 1888.

Pierwodr.: Biblioteka Polska w Rumunii (1866–1891 r.) Książka pamiątkowa. Jassy 1891 s. 105–132 [pt. Bez duszy. Obrazek wiejski]; toż przedr. *Nowa Reforma* 1891 nr 52–56; *Dzien. Pozn.* 1892 nr 211.

Autograf-brulion w Arch. E. O. nr 68. Obcą ręką tytuł: Wiedźma. Nastusia Perejkowa.

Pierwotna znacznie krótsza red. tekstu pt. Bez duszy. Powst. 1886. Autograf fragm. brulionu w Arch. E. O. nr 808. Zob. poz. 78.

Wyd. nast.: w zbiorku: Ostatnie nowele. W-wa 1921 (poz. 471); Pisma zebrane. T. 52. W-wa 1953 (poz. 478).

Przekład ros.: Tłum. *Kijewlanin* (Kijów) 1891 lipiec–sierpień. [Zob. *Kraj* 1891 nr 50 s. 27].

90. Jedna setna. Powst. listopad 1888.

Pierwodr.: *Kur. Warsz.* 1889 nr 3 (3 stycz-

nia)–40 (z przerwami); toż przedr. *Nowa Reforma* 1889 nr 266–277 (z przerwami).

Autograf zaginiony.

Wyd. nast.: w zbiorze: Melancholicy. Nowele. W-wa 1896 (poz. 461); Pisma zebrane. T. 28. W-wa 1949 (poz. 478).

P r z e k ł a d y

c z e s.: Tłum. J. Rozvoda. [Zob. *Tyg. Ilustr.* 1899 nr 31 s. 616]

r o s.: Odna sotaja. Powiest'. Tłum. A. Sacharowa. *Russkoje Bogatstwo* (Petersb.) 1889 nr 12. – Odna sotaja. Tłum. W. M. Ł. [W. Ławrow]. *Russkaja Mysl* (Moskwa) 1899 nr 6. – Odna sotaja. Tłum. S. S. Zielinski. W wyd.: Sobranije soczinienij w dwienadcati tomach. T. 10. Kijów 1902 (poz. 541); toż w wyd.: Cham. – Kust sireni. – Odna sotaja. Kijów 1903 (poz. 543).

w ł o s.: La centesima parte. *Rivista Moderna di Cultura* (Florencja) 1900 nr 11/12.

91. Święty bicz. Obraz w 3-ch częściach. Powst. w 1888.

Pierwodr.: Część pierwszą i fragm. części drugiej z niedokończonego rękopisu ogł. S. Linowska: Z antyku Orzeszkowej. Nie wydany dramat pt. Święty bicz. *Meander* 1951 nr 8/9.

Autograf w Arch. E. O. nr 120.

Uwagi o rkps oraz streszczenie w wyd.: Listy E. Orzeszkowej. T. 2. Cz. 1. W-wa–Grodno 1938 s. 305–307.

Wyd. nast.: Pisma zebrane. T. 52. W-wa 1952 (poz. 478).

92. Czego po świecie szukał Smutek. Bajeczka. Powst. w 1888.

Pierwodr.: *Kur. Codz.* 1889 nr 1 (1 stycznia); toż przedr. *Nowa Reforma* 1889 nr 43–44.

Autograf w Arch. E. O. nr 115; także fragm. kopii obcą ręką.

Wycinek z *Kur. Codz.* 1889 nr 1 z poprawkami ręką Orzeszkowej w Arch. E. O. nr 116.

Wyd. nast.: *Dzien. Pozn.* 1892 nr 212–213; *Postęp* (Kr.) 1910 nr 21; *Kal. Tow. Szk. Lud.* (Kr.) 1911 s. 18–22.

Z drobnymi zmianami druk. w zbiorze: Przędze. W-wa 1903 (poz. 467); Pisma zebrane. T. 34. W-wa 1950 (poz. 478), W: Baśnie polskie. Wybór i oprac. T. Jodełka Burzecki. W-wa 1961 i wyd. nast.

P r z e k ł a d y r o s.: Czego iskała, chodia po swietu, pieczal. Skazka. Tłum. D. *Sławianskoje Obozrienije* (Petersb.) 1892 nr 10. – Czego iskała na swietie pieczal. *Polsza* (W-wa) 1983 z listopada s. 32–33.

92 a. Małe stworzenie. Powst. 1888.

Pierwodr.: *Kur. Warsz.* 1889 nr 1 (Numer noworoczny).

Autograf w Arch. E. O. nr 89.

Wycinek z *Kur. Warsz.* 1889 nr 1 w Arch. E. O. nr 90.

Wyd. nast.: w zbiorku: Nowele i szkice. W-wa [1921] (poz. 472); *Nowy Świat* (Nowy Jork) 1924 Dod. do nr 244; Pisma zebrane. T. 52. W-wa 1952 (poz. 478).

93. Śpiewna. Powst. 1888.

Inne tytuły: Baśń, Bajka.

Odczytał ją Mieczysław Frenkiel w dniu 22 stycznia 1904 w czasie koncertu w Filharmonii Warszawskiej.

Pierwodr.: Na powodzian. Księga zbior. prac literackich i artystycznych. W-wa 1904 s. 113–125 (pt. Baśń).

Autograf w Arch. E. O. nr 91 [Tytuł obcą ręką na k. ochronnej: Śpiewna].

Wyd. nast.: Pisma zebrane. T. 51. W-wa 1952 (poz. 478).

Tekst nieco odmienny i bez parowierszowego prologu pt. Bajka. (W albumie Leopolda Méyeta). Z teki pośmiertnej E. Orzeszkowej. *Kur. Warsz.* 1911 nr 57 (26 lutego).

Wyd. nast. w zbiorku: Nowele i szkice. W-wa [1921] s. 31–39 (pt. Śpiewna).

Wycinek z *Kur. Warsz* 1911 nr 57 w Arch. E. O. nr 82.

[W listach nazywała Orzeszkowa tę legendę „Śpiewną" lub „Zefirem i Śpiewną"].

1889

94. Czciciel potęgi. Powieść. Powst. na przełomie 1888/1889.

Pierwodr.: *Przegl. Tyg.* 1889 nr 49 (7 grudnia)–51; 1890 nr 1–48 (z przerwami).

Autograf-brulion w Arch. E. O. nr 8.

Wyd. osob.: W-wa 1891 Wydawnictwo Przeglądu Tygodniowego; wyd. nowe [ze zmianami wprowadzonymi przez autorkę] W-wa 1903.

Wyd. nast.: Pisma zebrane. T. 50. W-wa 1951 (poz. 478); W-wa 1968.

P r z e k ł a d y

n i e m.: Der Verehrer der Macht. Roman. Tłum. M. Blumberg. Berlin (1901; przekład autoryzowany). – Der Verehrer der Macht. Roman. Tłum. T. Kroczek. Berlin 1907.

r o s.: Tłum. *Żywopisnoje Obozrienije* (Petersb.) 1891. [Zob. *Kraj* 1891 nr 50 s. 27]. – Poczitatiel własti. Istoriczeskij roman. Tłum. A. Sacharowa. *Żywopisnoje Obozrienije* (Petersb.) 1894 nr 13–33 [przekład autoryzowany].

s z w e d z.: Gästabudet. Tłum. E. Weer [E. Wester]. Sztokholm 1906.

95. Czy pamiętasz?

Pierwodr.: *Kur. Codz.* 1889 nr 269 [29 września; podtytuł: Obrazek]; toż przedr. *Gaz. Nar.* 1889 nr 229–230.

Autograf w Arch. E. O. nr 274.

Wyd. nast.: *Dzien. Pol.* (Lw.) 1890 nr 7–9 Dod. lit.; J. Ungra *Kal. Warsz. Ilustr. na r. 1891*. W-wa 1890 s. 1–5; *Dzien. Pozn.* 1892 nr 208–209; *Nowa Reforma* 1892 nr 260–261; *Goniec i Iskra* (Lw.) 1893 nr 4–5; Iskry. Nowele. W-wa 1898 (poz. 463); toż wyd. nast.: Iskry. Nowele. T. 1. W-wa 1907 *Bibl. Dzieł Wybor.* nr 512; *Gaz. Gdańska* 1902 nr 114–118; Siteczko. Czy pamiętasz? W-wa 1907 *Biblioteczka Uniw. Lud.* 8 (poz. 468); toż wyd. nowe. W-wa (1912); toż wyd. nowe W-wa 1918; toż W-wa (1923); toż wyd. 5 W-wa 1927; toż wyd. 6 W-wa 1929 *Biblioteczka Uniw. Lud i Młodzieży Szk.* 8; toż wyd. 7 W-wa 1931; toż wyd. 8 W-wa 1933; toż wyd. 8 W-wa 1934; *Biesiada* (Pozn.) 1917 nr 35; *Nowy Świat* (Nowy Jork) 1924 Dod. z 4 maja do nr 125; Pisma zebrane. T. 31. W-wa 1951 (poz. 478).

P r z e k ł a d y

c z e s.: Tłum. J. Rozvoda. W wyd.: Jiskry. Praga 1901 *Svetová Knihovna* t. 223–224; toż przedr. Praga [1929].

r o s.: Pomnisz li? Razskaz. *Żyzn'* (Petersb.) 1898 t. 18 nr 16. – Pomnisz li? Razskaz. Tłum. I. Enbułajewa. W wyd.: Iskry. Moskwa 1900.

s e r b s k o - c h o r w.: Da li pamtiš? Tłum. J. M. *Hrvat-*

ska 1901 br. 123–124. – Sječaš li se? *Hrvatski Branik* (Mitrovica) 1900 nr 26–32.

s ł o w a c.: Pomätaš sa? Tłum. J. Gazlík. W wyd.: Iskry. Bratysława 1959.

s z w e d z.: Kommer du ihag? Novell. Tłum. N. B. Starmoon. *Göteborgs Handels- och Sjöfarts-Tidning* 1967 (z 29 kwietnia).

96. Jędza. Powst. kwiecień – październik 1889.

Pierwodr.: *Tyg. Ilustr.* 1890 nr 27 (5 lipca)–44; toż przedr. *Nowa Reforma* 1890 nr 253–299.

Autograf-brulion (pozbawiony kilku stron) z przekreślonym tytułem: Szwaczka w Arch. E. O. nr 10.

Autograf notatki planu utworu oraz zapiski różne w Arch. E. O. nr 807.

Pierwotny tytuł: Idiotka; później: Z miejskiego bruku.

Wyd. osob.: W-wa 1891. Wyd. nast.: W-wa 1899 Bezpłatny Dod. tyg. do *Gazety Polskiej*. Dod. t. 26 (XXXIX); *Dzien. Chicagowski* 1900 nr 153–220; Pisma. T. 22. W-wa 1939 (poz. 473; druk z autografu-brulionu); Pisma zebrane. T. 25. W-wa 1948 (poz. 487); toż wyd. 2 W-wa 1950; toż wyd. 3 W-wa 1951; Dzieła wybrane w dwunastu tomach. T. 12. W-wa 1954 (poz. 478); Ilustr. I. Kuczborska. W-wa 1957; Dzieła wybrane. T. 12. W-wa 1957 (poz. 490); W-wa 1966; W-wa 1969.

P r z e r ó b k a r a d i o w a

Jędza. Adapt. Z. Zawadzka. Reż. Z. Rakowiecka. Nadano: W-wa, T. Polskiego Radia 5 XI 1972 (70 min.).

P r z e k ł a d y

n i e m.: Die böse Sieben. Roman. Tłum. M. Blumberg. W wyd.: Stolze Seelen. Roman. Die böse Sieben. Roman. Regensburg 1903 (poz. 530). – Ein böses Weib. Tłum. T. Kroczek. Halle [1908] *Bibliothek der Gesamtliteratur des In- und Auslandes* nr 2102–2103.

r o s.: Tłum. w *Mir Bożyj* (Petersb.) 1892. [Zob. E. Orzeszkowa: Listy. T. 2. Komentarze s. 317].

97. Tytus Kwinkcjusz Flamininus.

Pierwodr.: *Kłosy* 1889 nr 1278 (26 grudnia); toż przedr. *Kur. Lw.* 1890 nr 12, 14.

Autograf zaginiony.

Wyd. nast.: Pisma zebrane. T. 52. W-wa 1952 (poz. 478).

Wersja późniejsza pt. W grobie etruskim. Zob. poz. 103.

98. Z pomroku. Powst. grudzień 1889.

Pierwodr.: *Ateneum* 1890 t. 1 z. 1 (styczeń).

Autograf zaginiony.

Wyd. nast.: w zbiorku: Melancholicy. Nowele. T. 1. W-wa 1896 (poz. 461); Pisma. T. 23. W-wa 1939 (poz. 473); Pisma zebrane. T. 28. W-wa 1949 (poz. 478).

Pierwotny tytuł: Melancholicy.

P r z e k ł a d r o s.: Iz sumieriek. Tłum. W. Ławrow. W wyd.: Mielancholiki.... Moskwa 1900 (poz. 537). – T'ma. Tłum. W. Ławrow. W wyd.: Powiesti i razskazy. Kijów 1902 (poz. 540); toż przedr. w wyd.: Sobranije soczinienij w dwienadcati tomach. T. 6. Kijów 1902 (poz. 541; pt. T'ma. (Powiest')); w wyd.: Sobranije soczinienij. T. 5. Petersb. 1907 (poz. 546).

99. Rotszyldówna.

Pierwodr.: *Kur. Warsz.* 1890 nr 1 (1 stycznia); toż przedr. *Nowa Reforma* 1890 nr 21–23 [pt. Rotszyldówna. Sylwetka].

Autograf-brulion w Arch. E. O. nr 73.

Wyd. nast.: Ostatnie nowele. W-wa 1921 (poz. 471); Pisma zebrane. T. 52. W-wa 1952 (poz. 478).

1890

100. Daleko. Obrazek.

Pierwodr.: *Gaz. Nar.* (Lw.) 1890 nr 11 (15 stycznia)–12; toż przedr. *Przegl. Lit. Dod. do Kraju* 1890 nr 1 (17 stycznia)–2.

Autograf-brulion w Arch. E. O. nr 272.

Wyd. nast.: w zbiorku: Iskry. Nowele. W-wa 1898 (poz. 463); toż wyd. nast. T. 1. W-wa 1907 *Bibl. Dzieł Wybor.* nr 512; Daleko. Kariery. W-wa 1909 *Biblioteczka Uniw. Lud i Młodzieży Szk.* 135 (poz. 468a); toż wyd. nowe W-wa [1923]; Pisma zebrane. T. 31. W-wa 1951 (poz. 478).

P r z e k ł a d y

c z e s.: Tłum. J. Rozvoda. W wyd.: Jiskry. Praga 1901 *Světová Knihovna* t. 223–224; toż przedr. Praga [1929].

r o s.: Daleko. Tłum. I. Enbułajewa. W wyd.: Iskry. Moskwa 1900.

s ł o w a c.: Daleko. Tłum. J. Gazdík. W wyd.: Iskry. Bratysława 1959 *Malá Světová Knižnica* sv. 32.

101. Kariery. Obrazek. Ukończony w styczniu 1890.

Pierwodr.: *Przegl. Lit. Dod. do Kraju* 1890 nr 26/27 (18 lipca)–28, przedr. *Nowa Reforma* 1890 nr 178–179 [pt. Kariery. Obrazek petersburski].

Autograf w Arch. E. O. nr 273.

Wyd. nast.: w zbiorku: Iskry. Nowele. W-wa 1898 (poz. 463); toż wyd. nast. T. 1. W-wa 1907 *Bibl. Dzieł Wybor.* nr 512; Daleko. Kariery. W-wa 1909 *Biblioteczka Uniw. Lud. i Młodzieży Szk.* 135 (poz. 468a); toż wyd. nowe W-wa [1923]; Pisma zebrane. T. 31. W-wa 1951 (poz. 478).

P r z e k ł a d y

c z e s.: Tłum. J. Rozvoda. W wyd.: Jiskry. Praga 1901 *Světová Knihovna* t. 223–224; toż przedr. Praga [1929].

r o s.: Kariery. Tłum. I. Enbułajewa. W wyd.: Iskry. Moskwa 1900.

s e r b s k o - c h o r w.: Karijere (iz knjige „Iskre"). Tłum. J. Matic'. *Vijenac* (Zagrzeb) 1900 br. 1–2. – Karijere. Tłum. I. Velikanovic'. W wyd.: Izabrane pripovijesti. T. 2. Zagrzeb 1903 (poz. 556). – Karijere. Tłum. L. R. Knežević. *Srpski Glasnik Književni* (Belgrad) 1912 kn. 29 br. 5.

s ł o w a c.: Kariéry. Tłum. J. Gazdík. W zbiorze: Iskry. Bratysława 1959 *Malá Světová Knižnica* sv. 32.

102. Ascetka. Powst. marzec – lipiec 1890.

Pierwodr.: *Ateneum* 1890 t. 3 z. 3 (wrzesień), t. 4 z. 1–3; toż przedr. *Gaz. Lw.* 1891 nr 28 (6 luty)–48 (z przerwami).

Autograf znajdował się w Bibl. Kras. w W-wie sygn. 5171; uległ zniszcz. w 1944.

Fragm. autografu-brulionu w Arch. E. O. nr 28.

Wyd. nast.: w zbiorku: Melancholicy. Nowele. T. 2. W-wa 1896 (poz. 461); W-wa [1910] *Bibl. Dzieł Wybor.* [645]; Pisma. T. 24. W-wa 1939 (poz. 473); Pisma zebrane. T. 29. W-wa 1949 (poz. 478); Nota edyt.: Z. Mycielska-Golik. W-wa 1975.

P r z e k ł a d y

r o s.: Askietka. Powiest'. Tłum. W. Ławrow. *Russkaja Mysl* (Moskwa) 1891 nr 1. – Askietka. Powiest'. Tłum. [N. Gross]. *Żywopisnoje Obozrienije* (Petersb.) 1891. [Zob. *Kraj* 1891 nr 50 s. 27; *Świat* 1891 nr 7 s. 149]. – Askietka. Powiest'. Tłum. N. Gross. Petersb. 1891. – Podwiżnica. Tłum. W. Ławrow. W wyd.: Powiesti i razskazy. T. 1. Moskwa 1895 (poz. 532).

s z w e d z.: Syster Gertrud. Tłum. E. Weer [E. Wester]. W zbiorze: Syster Gertrud jämte flera berättelser. Sztokholm 1904 [razem z utworami: Moment, Z różnych sfer].

103. W grobie etruskim.

Pierwodr.: *Kal. praktyczny ilustr. na r. 1891* [red. przez M. Wołowskiego]. W-wa 1890 s. 1–6 Dział lit. (pt. W grobie etruskim. Obrazek).

Autograf, z którego pierwodr., w Arch. E. O. nr 66.

Drugi autograf, będący podstawą druku w *Kur. Litew.* 1907 nr 121, w Arch. E. O. nr 65.

Fragm. autografu-brulionu w Arch. E. O. nr 809.

Wycinek z *Kal. praktycznego ilustr. na r. 1891* w Arch. E. O. nr 67.

Wyd. nast.: *Kur. Litew.* 1907 nr 121 [pt. W etruskim grobie. Nowela]; toż w zbiorze: Ostatnie nowele. W-wa 1921 (poz. 471); Pisma zebrane. T. 50. W-wa 1951 (poz. 478).

Wersja wcześniejsza pt. Tytus Kwinkcjusz Flamininus. Zob. poz. 97.

P r z e k ł a d e s p e r.: En etruska tombo. (El la kolekto: „Lastaj noveloj"). Tłum. J. Orzech. *Pola Esperantisto.* (*Esperantysta Pol.*) 1937 nr 6.

104. Światło w ruinach. Powst. w drugiej połowie października 1890.

Pierwodr.: *Świat* 1891 nr 9 (1 maja)–10 [z rysunkami P. Merwarta].

Autograf-brulion w Arch. E. O. nr 27.

Kopia, pisana zapewne przez Marię Obrębską, z poprawkami E. Orzeszkowej, w „Zbiorze autografów Ciechanowskiej" w Bibl. Jagiel. w Kr. [bez sygn.; tu także notatki adiustacyjne przypuszczalnie red. krakowskiego *Świata*].

Fot. kopii ze „Zbioru autografów Ciechanowskiej" w Arch. E. O. nr 625.

Wyd. nast.: w zbiorze: Melancholicy. Nowele. T. 1. W-wa 1896 (poz. 461); Pisma. T. 2. W-wa 1899 (poz. 464); W-wa 1909 *Biblioteczka Uniw. Lud. i Młodzieży Szk.* 118; toż wyd. nowe W-wa [1923]; Pisma. T. 23. W-wa 1939 (poz. 473); Wybór nowel. W-wa 1948 (poz. 479); Pisma zebrane. T. 28. W-wa 1949 (poz. 478).

Adapt. sceniczna przez Antoniego Sikorskiego nie druk. i nie wyst. (Zob. inf. A. Sikorskiego w listach do E. Orzeszkowej z 22 i 27 marca oraz 11 kwietnia 1907. Arch. E. O.).

P r z e k ł a d y

c z e s.: Světlo v ssutínàch. – tłum. J. Sajic. W wyd.: Světlo v ssutínàch. – Bratři. Praga 1916 (poz. 517). – Světlo ve zříceninách. Tłum. A. Černy. W wyd.: Tré povídek. Praga 1917 (poz. 518).

f r a n c.: Une lueur au milieu des ruines. Tłum. W. Zabiełło. W wyd.: Idylles brisées. Paryż 1903 (poz. 522).

r o s.: Swiet w razwalinach. Tłum. W. Ławrow. W wyd.: Mielancholiki. Moskwa 1900 (poz. 537). – Swiet w razwalinach. Tłum. A. Bronowickaja. W wyd.: Połnoje sobranije soczinienij w 8-mi tomach. T. 4. Kijów 1902 (poz. 542).

s e r b s k o - c h o r w.: Svjetlost u ruinama. Tłum. J. L. Lontkijevicéva. *Bosanska Vila* (Sarajewo) 1909 br. 3–9.

s z w e d z.: Ljusstrålar. Tłum. E. Weer [E. Wester]. W wyd.: Ljusstralar. Berättelser. Sztokholm 1902 (poz. 559).

105. Zrozpaczony. Powst. listopad 1890.

Pierwodr.: *Prawda* 1891 nr 1 (3 stycznia)–4; toż przedr. *Nowa Reforma* 1891 nr 73–78.

Autograf-brulion w Arch. E. O. nr 24.

Wyd. nast.: w zbiorze: Melancholicy. Nowele. T. 1. W-wa 1896 (poz. 461); Pisma. T. 23. W-wa 1939 (poz. 473); Pisma zebrane. T. 28. W-wa 1949 (poz. 478).

106. Ani kawałeczka. Obrazek. Powst. pod koniec 1890.

Pierwodr.: *Gaz. Warsz.* 1890 nr 341 (23 grudnia)–342, 344–345; toż przedr. *Nowa Reforma* 1891 nr 37–40.

Autograf-czystopis i autograf-brulion w Arch. E. O. nr 276.

Wyd. nast.: w zbiorku: Iskry. Nowele. W-wa 1898 [poz. 463; pt. Ani kawałeczka!]; toż wyd. nast. T. 1. W-wa 1907 *Bibl. Dzieł Wybor.* nr 512; Pisma zebrane. T. 31. W-wa 1951 (poz. 478).

P r z e k ł a d y

c z e s.: Tłum. J. Rozvoda. W wyd.: Jiskry. Praga 1901 *Světová Knihovna* t. 223–224; toż przedr. Praga [1929].

n i e m.: W czasop. *Politik* (Praga) 1899. [Zob. *Kraj* 1899 nr 16 s. 47].

r o s.: Ni kłoczka. Tłum. W. Ławrow. W. wyd.: Powiesti i razskazy. T. 2. Moskwa 1900 (poz. 532); toż przedr. w wyd.: Powiesti i razskazy. Moskwa 1906; toż wyd. 2 Moskwa 1918. – Ni kusoczka. Tłum. I. Enbułajewa. W wyd.: Iskry. Moskwa 1900.

s ł o w a c.: Ani kůstik. Tłum. J. Gazdík. W wyd.: Iskry. Bratysława 1959 *Malá Svetová Knižnica* sv. 32.

107. Gdzie szczęście?

Pierwodr.: Dla głodnych! Pismo zbior. z utworów kobiecego pióra wyd. staraniem Tow. Oszczędności Kobiet. Lw. 1890 s. 52–55.

Autograf-brulion w Arch. E. O. nr 72.

Wyd. nast.: w zbiorze: Ostatnie nowele. W-wa 1921 (poz. 471); Pisma zebrane. T. 52. W-wa 1952 (poz. 478).

Tekst – stenogram dokonany przez B. Balczyńską pt. Gdzie szczęście? Pozn. 1922 Nowa stenografia polska VIII.

P r z e k ł a d e s p e r.: La feliĉo – kie? Tłum. J. Orzech. *Pola Esperantisto.* (*Esperantysta Pol.*) 1937 nr 8/9 s. 120–125.

1891

108. Chochlik – Psotnik.

Pierwodr.: *Bibl. Warsz.* 1891 t. 1 z. 2 (luty); toż przedr. *Kal. praktyczny ilustr. na r. 1892* [red. przez M. Wołowskiego]. W-wa 1891 s. 7–13 [pt. Chochlik psotnik. Nowela].

Autograf zaginiony.

Wyd. nast.: *Naprzód* 1896 nr 49–52 (pt. Chochlik – Psotnik. Nowela); Przędze. W-wa 1903 (poz. 467); Pisma zebrane. T. 34. W-wa 1950 (poz. 478); Wybór pism. W-wa 1952 (poz. 484).

P r z e k ł a d y

n i e m.: Puck der Schelms. Tłum. M. Blumberg. *Zürick Post* 1907. [Zob. list. M. Blumberg do E. Orzeszkowej z 26 VIII 1907. Rkps w Arch. E. O.].

r o s.: Płutiszka biesienok. Razskaz. Tłum. A. Sacharowa. *Syn Otieczestwa* (Petersb.) 1891 nr 24 s. 186–192.

u k r.: w gaz. *Diło* 1893. [Zob. *Kraj* 1893 nr 14 s. 1].

109. Bene nati. Powieść wiejska. Powst. kwiecień – maj 1891.

Pierwodr.: Z przedmową P. Chmielowskiego, rysunkami P. Stachiewicza i portretem Autorki. Kr.–Petersb. 1891.

Autograf ofiarowany przez autorkę H. Wawelbergowi zaginął w Rosji wraz z większością jego zbiorów.

Projektowane tytuły: Na zagrodzie; Szlachcianka.

Wyd. nast.: Pisma. T. 5. W-wa 1912 (poz. 470); toż wyd. nast. W-wa 1925; Pisma. T. 19. W-wa 1938 (poz. 473); Pi-

sma zebrane. T. 24. W-wa 1948 (poz. 478); W-wa 1950; Wstęp napisała M. Żmigrodzka. W-wa 1955; W-wa 1960 *Bibl. Powsz.*

Przeróbki

Harde dusze. Sztuka w 5 aktach a 6 odsłonach, przerobiona podług powieści E. Orzeszkowej przez Zygmunta Sarneckiego.

Wyst. Lw. 1895, 1898, Pozn. 1895, Kr. 1895 i 1898, W-wa 1895, 1910 i 1918, Grodno 1905 i 1907, Wil. 1906, 1907 i 1910.

Wyd. pt. Harde dusze. Sztuka w pięciu aktach podług powieści E. Orzeszkowej pt. „Bene nati". [Udramatyzował:] Zygmunt Sarnecki. Lw. [1897] *Bibl. Mrówki* 317-319.

Rkps z pieczęciami cenzury z 1897 z zezwoleniem na wyst. sztuki w Królestwie Kongresowym. Bibl. Nar. w W-wie sygn. II 6205.

Przekład ros. przeróbki Z. Sarneckiego: Gordiecy. Tłum. G. Worobijew. Wyd. Łomża, przed 1899. [Zob. *Tyg. Ilustr.* 1899 nr 42 s. 835].

Bene nati. Adapt. M. Witwińska pt. Zaręczyny Salusi. Nadano: Polskie Radio 19 XII 1969.

Alina Kwiecińska: Przeróbka sceniczna „Bene nati" Orzeszkowej. Maszynopis w Bibl. Nar. w W-wie sygn. IV 6242.

Przekłady

czes.: Bene nati. Vesnický román. Tłum. J. Paulík. Praga 1892 *Sbornik Ilustrovaných Románů* IV/4.

niem.: Stolze Seelen. Roman. Tłum. [M. Blumberg]. W wyd.: Stolze Seelen. Roman. Die böse Sieben. Roman. Regensburg 1903 *Hausschatz-Bibl.* 3 (poz. 530). – Die Hochwohlgeborenen. Roman. Tłum. A. Klöckner. Ilustr. R. Knorr. Berlin 1965 *Roman für Alle* t. 159; toż wyd. nast. Berlin 1978.

ros.: Bene nati. Roman. Tłum. A. Sacharowa. *Wsiemirnaja Bibl.* (Petersb.) 1892 (sierpień–październik); odb. Petersb. 1892; toż Petersb. 1893. – Bene nati. Tłum. F. Dombrowski. W wyd.: Sobranije soczinienij. T. 3. Petersb. 1899 (poz. 535). – Bene nati. Tłum. A. Bronowickaja. W wyd.: Połnoje sobranije soczinienij w 8-mi tomach. T. 4. Kijów 1902 (poz. 542). – Bene nati. Razskaz. Tłum. A. S. Bornsztein. W wyd.: Sobranije soczinienij. T. 9. Petersb. 1908 (poz. 546). – Bene nati. Tłum. E. Riftina. W wyd. Izbrannyje proizwiedienija. T. 2. Moskwa 1948 OGIZ (poz. 549); toż pt. Bene nati (Błagorodnyje). W wyd.: Soczinienija w piati tomach. T. 4. Moskwa 1954 (poz. 550).

serbsko-chorw.: Bene nati. Seoska pripoviest. Tłum. I. Velikanović. W wyd.: Izabrane pripoviesti. T. 2. Zagrzeb 1903 (poz. 556).

szwedz.: Ofrälse. Novell ur landlifvet i Polen. Tłum. E. Weer [E. Wester]. Sztokholm 1898.

110. Westalka. Ukończona w lipcu 1891.

Pierwodr.: W-wa 1891.

Autograf zaginiony.

Projektowane tytuły: Wiecznie to samo; Dziewica Westy.

Wyst.: Kr. 1898.

Wyd. nast.: Pisma zebrane. T. 52. W-wa 1952 (poz. 478).

Przekład ros.: Tłum. *Wiestnik Inostrannoj Litieratury* (Petersb.) przed grudniem 1892. [Zob. *Kraj* 1892 nr 49 s. 14].

111. Siteczko. Obrazek.

Pierwodr.: *Kraj* 1891 nr 46 (27 listopada)–47; toż przedr.: *Gaz. Kołomyjska* 1892 nr 2–3, *Nowa Reforma* 1892 nr 31–33, *Dzien. Pozn.* 1892 nr 203–205.

Autograf w Arch. E. O. nr 275.

Projektowany tytuł: Wiecznie to samo.

Wyd. nast.: *Tydzień.* Dod. lit. *Kur. Lw.* 1897 nr 44–46; Iskry. Nowele. W-wa 1898 (poz. 463); toż wyd. nast. T. 1. W-wa 1907 *Bibl. Dzieł Wybor.* nr 512; Siteczko. Czy pamiętasz? W-wa 1907 *Biblioteczka Uniw. Lud.* (poz. 468); toż wyd. nast.: W-wa [1912], W-wa 1918, W-wa [1923], wyd. 5 W-wa 1927 *Biblioteczka Uniw. Lud. i Młodzieży Szk.*, wyd. 6 W-wa 1929, wyd. 7 W-wa 1931, wyd. 8 W-wa 1933, wyd. 9 W-wa 1934; Szkocja 1946 Wydawnictwo Lit. Oddz. Opieki nad Żoł[nierzem] D[owódz]twa I Korp[usu] nr 41 [maszynopis powiel.]; Pisma zebrane. T. 31. W-wa 1951 (poz. 478); Panna Antonina i inne nowele. W-wa 1986 (poz. 502).

Przekłady

fiń.: Seula. Tłum. M. Mikkola (Talvio). *Valvoja* 1902. [Zob. *Kraj.* Życie i Sztuka 1902 nr 3 s. 35].

ros.: Tłum. *Zwiezda* (Moskwa) 1892. [Zob. *Kraj* 1892 nr 19 s. 10]. – Tłum. *Sibirskij Wiestnik* (Tomsk) 1892. [Zob. *Kraj* 1892 nr 38 s. 7]. – Siteczko. Tłum. I. Enbułajewa. W wyd.: Iskry. Moskwa 1900.

serbskochorw.: Sitance. Tłum. L. R. Knežević. *Srpski Glasnik Književni* (Belgrad) 1913 kn. 30 br. 7.

słowac.: Sitko. Tłum. J. Gazdík. W wyd.: Iskry. Bratysława 1959 *Malá Svetová Knižnica* sv. 32.

112. Śmierć domu. Obrazek. Powst. listopad 1891.

Pierwodr.: *Kraj* 1892 nr 6 (19 luty)–8; toż przedr.: *Nowa Reforma* 1892 nr 72–75; *Dzien. Pozn.* 1892 nr 198–202.

Autograf-brulion bez zakończenia w Arch. E. O. nr 277.

Wyd. nast.: w zbiorku: Iskry. Nowele. W-wa 1898 (poz. 463); toż wyd. nast. T. 2. W-wa 1907 *Bibl. Dzieł Wybor.* 513; W-wa 1909 *Biblioteczka Uniw. Lud. i Młodzieży Szk.* 136; toż wyd. nowe W-wa (1923); w wersji skróconej w antologii: Nowele. Zbiorek I. W oprac. A. Drogoszewskiego. Kijów 1917 *Skarbnica Prozy i Poezji* t. III; Pisma. T. 25. W-wa 1928 (poz. 470); [Wybór nowel]. T. 1. Gloria Victis. Londyn 1946 (poz. 477); Pisma zebrane. T. 31. W-wa 1951 (poz. 478); Gloria victis. W-wa 1986 (poz. 501).

Przekłady

czes.: Smrt domu. Tłum. F. Vondraček. *Niva* 1893 s. 358–362. – Tłum. J. Rozvoda. W wyd.: Jiskry. Praga 1901 *Světová Knihovna* t. 223–224; toż przedr. Praga [1929].

ros.: Domu koniec. Oczerk. Tłum. I. Griniewskaja. *Trud* 1892 nr 4 s. 104–117. – Smiert' doma. Tłum. W. Ławrow. W wyd.: Powiesti i razskazy. T. 2. Moskwa 1900 (poz. 532). – Smert' doma. Tłum. I. Enbułajewa. W wyd.: Iskry. Moskwa 1900.

serbskochorw.: Smrt doma. Tłum. I. Velikanović. W wyd.: Izabrane pripovijesti. T. 1. Zagrzeb 1900 (poz. 556). – Smrt doma. Tłum. J. Matica. *Prosvjeta* 1910.

słowac.: Smrt' domu. Tłum. J. Gazdík. W wyd.: Iskry. Bratysława 1959 (poz. 558).

szwedz.: Husets död. Tłum. E. Weer [E. Wester]. W wyd.: Ljusstrålar. Berättelser. Sztokholm 1902 (poz. 559).

1892

113. Dwa bieguny. Powieść. Powst. marzec–lipiec 1892.

Pierwodr.: *Kraj* 1893 (od nr 1 z 13 stycznia w osobnych dodatkach arkuszowych); toż przedr. *Nowa Reforma* 1893 nr 92 (22 kwietnia)–155.

Autograf-brulion w Arch. E. O. nr 1. Fragm. autografu tamże nr 55.

Pierwotny tytuł: Dzika; w pierwszym zamyśle: Z puszczy.

Motto z „Kaina" Byrona.

Wyd. osob.: Petersb. 1893; toż wyd. 2 Petersb. 1895; Wyd. nast.: Pisma. T. 2. W-wa 1899 (poz. 464); Pisma. T. 24. W-wa 1927 (poz. 470); Pisma. T. 20. W-wa 1938 (poz. 473; wyd. z autografu-brulionu); Pisma zebrane. T. 26. W-wa 1949 (poz. 478); toż wyd. 2 W-wa 1950; W-wa 1959; W-wa 1977.

Przekłady

czes.: Dva světy. Tłum. F. Kovařovič. Praga b.r.

niem.: Tłum. *Arbeiter Zeitung* (Wiedeń) 1899. [Zob. *Kraj* 1899 nr 26 s. 43].

ros.: Dikarka. Powiest'. Tłum. H. Glinski. *Wiestnik Jewropy* (Moskwa) 1893 t. 1–5 (styczeń–maj). – Dikarka. Powiest'. Tłum. H. Glinski. Moskwa 1894 *Dla intelligientnych czitatielej* t. 34. – Dwa polusa. W wyd.: Dwa polusa. – Cham. Kijów 1902 (poz. 538). – Dwa polusa. W wyd.: Sobranije soczinienij w dwienadcati tomach. T. 9. Kijów 1902 (poz. 541). – Dwa polusa. Tłum. A. Bronowickaja. W wyd.: Połnoje sobranije soczinienij w 8-mi tomach. T. 1. Kijów 1902 (poz. 542). – Dwa polusa. (Powiest). W wyd.: Sobranije soczinienij. T. 5. Petersb. 1907 (poz. 546).

szwedz.: Två poler. Tłum. E. Weer [E. Wester]. Sztokholm 1897.

1893–1894

114. Australczyk. Powieść. Powst.: jesień 1893 – początek marca 1894.

Pierwodr.: *Kraj* 1894 nr 50 (28 grudnia)–52; 1895 nr 1–23; toż przedr. *Nowa Reforma* 1895 nr 37–110.

Autograf-brulion końcowego fragm. z datą: „22 lutego [6 marca] 1894 r." w Arch. E. O. nr 15. Fragm. autografu pierwszej red. (nie druk.) tamże nr 16.

Fragm. autografu pierwszej red. znajdował się w Bibl. Kras. w W-wie sygn. 5173; uległ zniszcz. w 1944.

Wyd. osob.: Petersb. 1896. Wyd. nast.: W-wa 1913 *Ciekawe Powieści*, styczeń nr 1 (na okładce: *Ciekawe Powieści* 37); Pisma. T. 21. W-wa 1939 (poz. 473); Pisma zebrane. T. 27. W-wa 1949 (poz. 478).

Motto: „błogosławieni, którzy cierpią dla sprawiedliwości, albowiem ich jest Królestwo niebieskie". (Ewang. u św. Mat. 5–3–10).

Przekłady

niem.: Der Australier. Roman. Tłum. [M. Blumberg]. Wiedeń 1899 (właśc. 1900) *Collection Hartleben* 4.

ros.: Iskra bożyja. Powiest'. *Wiestnik Jewropy* (Moskwa) 1895 t. 1–5 (styczeń–maj). – Czużestraniec (Australczyk). Roman. Tłum. K. Karelina. Petersb. 1897. – Awstralec. Powiest'. Tłum. S. Zielinski. Kijów 1902 [zob. też w wyd.: Sobranije soczinienij w dwienadcati tomach. T. 11. Kijów 1902]. – Awstralec. Tłum. Ja. Ja. W wyd.: Połnoje sobranije soczinienij w 8-mi tomach. T. 3. Kijów 1902 (poz. 542). – Awstralec. W wyd.: Sobranije soczinienij. T. 6. Petersb. 1907 (poz. 546).

1894

115. Pieśń przerwana. Powst. marzec 1894.

Pierwodr.: *Tyg. Ilustr.* 1894 nr 24 (16 czerwca)–39.

Autograf-brulion w Arch. E. O. nr 6. Kopia obcą ręką, tytuł i podpis autorki, tamże nr 7.

Wyd. osob.: Z ilustr. J. Maszyńskiego. W-wa 1896 *Biblioteczka Ilustr.* Wyd. nast.: Pisma. T. 2. W-wa 1899 (poz. 464); *Orędownik* (Pozn.) 1902 nr 296–299 i nast.; Pozn. 1906 Dod. niedzielny do „Dziennika Poznańskiego" Nr 232; Pisma. T. 22. W-wa 1939 (poz. 473); Pisma zebrane. T. 25. W-wa 1948 (poz. 478); Opowiadania. W-wa 1970 (poz. 496). Wyd. nast.: W-wa 1971, W-wa 1973.

Przeróbki

Pieśń przerwana. Obrazek sceniczny w 1-ym akcie przez E. Orzeszkową i Z. Przybylskiego. W-wa 1900 *Teatr Amatorski* nr 63; toż wyd. 2 W-wa 1911.

Wyst. Pozn. 1901; W-wa 1901–1902; Wil. 1906 [przez N. Młodziejowską].

W przekładzie żyd. [Pieśń przerwana. – Debiutanci. Jednoaktówki] wyst. W–wa ok. 1920.

Pieśń przerwana.

Adapt. radiowa: A. W. Piotrowski. Reż. W. Maciejewski. Nadano: Polskie Radio 3 IX 1967, 28 V 1968, 2 VI 1970 (55 min.).

Przekłady

ang.: The interrupted Melody. Tłum. M. Ochenkowska. Londyn 1912.

czes.: Přerušená piseň. Tłum. J. Rozvoda. Kladno 1900; toż wyd. nast. Pilzno 1911; toż w wyd.: Přerušená piseň a jiné povidky. Novy Bydzor b.r. (poz. 520).

esper.: La interrompita kanto. Tłum. Kabe [K. Bein]. Paryż [1905] *Kolekto esperanta* [przekład autoryzowany]. Wyd. nast.: Paryż 1922, Paryż 1928.

franc.: Le Chant interrompu. Tłum. G. Majewska i F. Rosenthal. *Le Temps* (Paryż) 1903 nr 15410–15422. – Le Chant interrompu. Tłum. W. Zabiełło. W wyd.: Idylles brisées. Paryż 1903 (poz. 522; przekład autoryzowany).

niem.: Das unterbrochene Lied. Tłum. S. Goldenring. Mit zahlreichen Bildern von E. Voigt. Reutlingen 1909 *Roman und Novellenschatz* t. 160.

ros.: Prierwannaja piesn'. Tłum. L. Chrzanowski i N. Pierielygin. Moskwa 1898. – Prierwannaja piesn'. Tłum. F. Dombrowski. Petersb. 1898. – Prierwannaja idillija. Tłum. W. Ławrow. W wyd.: Powiesti i razskazy. Kijów 1902 (poz. 540). – Prierwannaja piesn'. W wyd.: Dwa polusa. – Cham. Kijów 1902 (poz. 538). – Prierwannaja idillija. W wyd.: Sobranije soczinienij w dwienadcati tomach. T. 6. Kijów 1902 (poz. 541). – Prierwannaja piesn'. Tłum. A. Bronowickaja. W wyd.: Połnoje sobranije soczinienij w 8-mi tomach. T. 1. Kijów 1902 (poz. 542). – Prierwannaja idillija. W wyd.: Sobranije soczinienij. T. 4. Petersb. 1907 (poz. 546). – Prierwannaja idillija. Tłum. N. Nikolskaja. W wyd.: Izbrannyje proizwiedienija. T. 2. Moskwa 1948 OGIZ (poz. 549). – Prierwannaja idillija. Tłum. E. Riftina. W wyd.: Soczinienija w piati tomach. T. 4. Moskwa 1954 (poz. 550).

szwedz.: Liksom en drömbild. Tłum. E. Weer [E. Wester]. Sztokholm 1901. Wyd. nast.: Sztokholm 1906, Sztokholm 1912.

ukr.: Pererwana pisnia. Tłum. W. Strutynśkyj. W wyd.: Powisti. Opowidannia. Kijów 1952 (poz. 566); toż w wyd.: Opowidannia ta powisti. Kijów 1956 (poz. 567).

węgier.: Félbeszakadt nóta. B.M. 1912.

włos.: La canzone interrota. Tłum. E. Ventura. *La Nazione* 1901. [Zob. *Kraj* 1901 nr 26 s. 305; *Tyg. Ilustr.* 1902 nr 15 s. 288].

116. Bracia. Dat.: 3 kwietnia 1894 r.

Pierwodr.: *Ateneum* 1895 t. 1 z. 1–2 (styczeń–luty; pt. Bracia. Nowela).

Autograf-brulion w Arch. E. O. nr 22.

Wyd. nast.: w zbiorze: Melancholicy. Nowele. T. 2. W-wa 1896 (poz. 461); Pisma. T. 2. W-wa 1899 (poz. 464); W-wa 1909 *Biblioteczka Uniw. Lud. i Młodzieży Szk.* 117; toż wyd. nowe W-wa [1923]; toż wyd. nast. (na k. tytułowej:

wyd. 2) W-wa 1948; Pisma. T. 24. W-wa 1939 (poz. 473); Pisma zebrane. T. 28. W-wa 1949 (poz. 478).

Motto: „Błogosławieni cisi, albowiem oni posiądą ziemię". (Ewang. u św. Mat. 5, 10).

Przekłady

c z e s.: Bratři. Tłum. J. Sajic. W wyd.: Světlo v ssutinách. – Bratři. Praga 1916 (poz. 517).

r o s.: Dwa brata. *Mir Bożyj* (Petersb.) 1895 nr 9–10 – Bratja. Nowiella. *Nabludatiel* (Petersb.) 1896 nr 8. – Tłum. W. M. Ł. [W. Ławrow]. *Russkaja Mysl* (Moskwa) 1899 nr 7–8. – Bratja. W wyd.: Dwa polusa. – Cham. Kijów 1902 (poz. 538). – Bratja. Tłum. A. Bronowickaja. W wyd.: Polnoje sobranije soczinienij w 8-mi tomach. T. 1. Kijów 1902 (poz. 542).

s e r b s k o - c h o r w.: Braća. Tłum. I. Velikanović. W wyd.: Izabrane pripovijesti. T. 1. Zagrzeb 1900 (poz. 556).

117. Wielki. Powst. latem 1894.

[Zamierzona powieść; zawiera pięć rozdziałów i początek szóstego. Autorka później przerobiła początek i wysłała go do druku. Zob. Wielki, poz. 118].

Pierwodr.: w zbiorze: Ostatnie nowele. W-wa 1921 (poz. 471).

Autograf liczący k. 72 w Arch. E. O. nr 25. Na k. ochronnej obcą ręką tytuł: Sławny artysta.

Wyd. nast.: Pisma zebrane. T. 52. W-wa 1952 (poz. 478).

118. Wielki. Powst. jesienią 1894.

Pierwodr.: *Echo Muz., Teatr. i Artyst.* 1895 nr 1 (5 stycznia)–13.

Autograf-brulion liczący k. 42 pt. „Wielki, fragment p(rzez) El. Orzeszkową" w Arch. E. O. nr 26.

Wyd. nast.: w zbiorze: Melancholicy. Nowele. T. 2. W-wa 1896 (poz. 461); Pisma. T. 24. W-wa 1939 (poz. 473); Pisma zebrane. T. 29. W-wa 1949 (poz. 478).

Por. poz. 117.

Przekłady

r o s.: Wielikij. Powiest'. Tłum. W. Ł. [W. Ławrow]. *Russkaja Mysl* (Moskwa) 1895 nr 1; toż w wyd.: Panna Roza. - Wielikij. - Sriedi cwietow. (*Razskazy*). Moskwa 1898 (poz. 534). - Tłum. w: *Pietiersburskaja Żizn* 1895 lub początek 1896. [Zob. *Przegl. Lit.* 1896 nr 5 s. 19].

s e r b s k o c h o r w.: Velikan. *Kalendar „Żivila Hrvatska" za god 1896* s. 36-72.

119. Babunia. Powst. listopad 1894.

Pierwodr.: *Bibl. Warsz.* 1895 t. 4 z. 3 (grudzień); toż przedr. *Tydzień*. Dod. *Kur. Lw.* 1897 nr 1-5.

Autograf-brulion oraz kopia obcej ręki w Arch. E. O. nr 278.

Wyd. nast.: w zbiorku: Iskry. Nowele. W-wa 1898 (poz. 463); toż wyd. nast. T. 2. W-wa 1907 *Bibl. Dzieł Wybor.* nr 513; *Dzien. Berliński* 1902 nr 173–181; wyd. w antologii: Nowela polska. I. Oprac. J. Wiśniowski. Brody [1905] *Arcydzieła Pol. i Obcych Pisarzy* t. 38; W-wa 1907 *Biblioteczka Uniw. Lud.* 9; toż wyd. nowe W-wa [1912]; toż wyd. nowe W-wa [1918]; toż wyd. nowe W-wa [1921] *Biblioteczka Uniw. Lud. i Młodzieży Szk.* 9; toż wyd. 5 W-wa [1928]; toż wyd. 6 W-wa 1930; toż wyd. 7 W-wa 1931; toż wyd. 8 W-wa [1933]; *Przegl. Hrubieszowski* 1924 nr 6–9; Pisma zebrane. T. 31. W-wa 1951 (poz. 478).; W: Opowieści o nieumierającym świecie. Wybór S. Wortman. W-wa 1984 s. 140–155.

Przekłady

c z e s.: Babička. Tłum. V. Kredba. *Květy* (Praga) 1899 z. 1 (Zob. *Tyg. Ilustr.* 1899 nr 24 s. 480); toż przedr. Praga [1915] 1000 nejkrásnějších novell 1000 světových spisovatelů. Sv. 21. – Tłum. J. Rozvoda. W wyd.: Jiskry. Praga 1901 *Světová Knihovna* t. 223–224; toż przedr. Praga [1929].

f r a n c.: Grand'mère. Tłum. M. Domańska. *Le Correspondent* (Paryż) 1910 z 25 czerwca. – Babunia (Grand'maman). Tłum. S. Hulanicka. *Le Messager Polonais* (W-wa) 1925 nr 89–93.

r o s.: Babuszka. Razskaz. Tłum. W. Ł. [W. Ławrow]. *Russkaja Mysl* (Moskwa) 1896 nr 1; toż w wyd.: Milord – Babuszka. Moskwa 1896 (poz. 533). Wyd. 2 Moskwa 1904. – Babuszka. Tłum. I. Enbułajewa. W wyd.: Iskry. Moskwa 1900 (poz. 536). – Tłum. w wyd.: Milord. Kartinka iz gorodskoj żyzni. – Babuszka. Moskwa 1902 (poz. 539).

s e r b s k o - c h o r w.: Bakica. Tłum. I. Velikanović. W wyd.: Izabrane pripovijesti. T. 2. Zagrzeb 1903 (poz. 556). – Stara majka. Tłum. M. S. Janković. Srpská *Glasnik Književni* (Belgrad) 1905 t. 14 z. 3–4. – Bakica. *Kalendar „Živila Hrvatska"* za god 1914 s. 49–60.

s ł o w a c.: Babicka. Tłum. J. Gazdík. W wyd.: Iskry. Bratysława 1959 *Malá Svetova Knižnica* z. 32 (poz. 558).

s z w e d z.: Farmor. Tłum. E. Weer [E. Wester]. W wyd.: Ljusstrålar. Berättelser. Sztokholm 1902 (pz. 559).

w ł o s.: La Nonnina. Tłum. G. Maver. *Novellieri Slavi* 1946 s. 383–393.

120. Ogniwa. Powst. grudzień 1894.

Pierwodr.: *Kur. Warsz.* 1895 nr 78 (19 marca)–83, 85–86; toż przedr. *Tydzień*. Dod. do *Kur. Lw.* 1895 nr 22–27.

Autograf-brulion w Arch. E. O. nr 29.

Odcinki pierwodr. w *Kur. Warsz.* 1895 z inf. ręką L. B. Świderskiego w Arch. E. O. nr 30.

Wyd. nast.: w zbiorku: Melancholicy. Nowele. T. 1. W-wa 1896 (poz. 461); Pisma. T. 3. W-wa 1899 (poz. 464); W-wa 1905; w zbiorze nowel o tematyce żyd.: Z jednego strumienia. W-wa 1905; toż wyd. nast. w oprac. G. Pauszer-Klonowskiej. W-wa 1960; W-wa 1907 *Biblioteczka Uniw. Lud.* 10; toż wyd. 2 W-wa 1912; toż wyd. nowe W-wa 1919; toż wyd. 4 W-wa 1925 *Biblioteczka Uniw. Lud. i Młodzieży Szk.* 10; toż wyd. 5 W-wa 1927; toż wyd. 6 W-wa 1930; *Jedność* (Lw.) 1910 nr 20–26; Pisma. T. 9. W-wa 1913 (poz. 470); Pisma. T. 23. W-wa 1939 (poz. 473); B.M. (Szkocja) 1946 Wydawnictwo Lit. Oddz.[iału] Opieki nad Żołn.[ierzem] I Korp. (nr 101; maszyn. powiel.); Wybór nowel. W-wa 1948 (poz. 479); W-wa 1949 *Mała Biblioteczka „Książki i Wiedzy"* 16; Nowele. W-wa 1949 (poz. 480); Pisma zebrane. T. 28. W-wa 1949 (poz. 478); Wybór nowel. T. 2. W-wa 1950 (poz. 481); Opowiadania. W-wa 1958 (poz. 491). Wyd. nast.: W-wa 1953, W-wa 1970, W-wa 1973; Opowiadania. W-wa 1967 (poz. 494). Wyd. nast.: W-wa 1979, W-wa 1982, W-wa 1994; Opowiadania. W-wa 1970 (poz. 496). Wyd. nast.: W-wa 1971, W-wa 1973.

Przekłady

f r a n c.: Chaînons. Tłum. P. Rongier. *Le Messager Polonais* (W-wa) 1927 nr 89–92, 94–95, 97–98, 100–101 [przekład autoryzowany].

h e b r.: Szarszeres. Powiest. W-wa 1909.

n i e m.: Tłum. M. Blumberg. *Österreichische Wochenschrift* 1895; toż przedr. *Züricher Post* 1896. [Zob. E. Orzeszkowa: Listy. T. 2 Komentarze s. 331]. – Die Uhr. Tłum. F. Landesberg. *Die Welt* (Wiedeń) 1901. [Zob. *Życie i Sztuka*. Ilustr. dod. *„Kraju"* 1901 nr 36 s. 423]; toż w wyd.: Der starke Simson und Anderes. Berlin 1903 (poz. 529). – Die Kette. Tłum. W. Pruss. W antologii: Die Kette. Polnische Meistererzählungen. Weimar 1959; toż przedr. w wyd.: An einem Winterabend. Erzählungen. Lipsk 1963 (poz. 531).

r o s.: Tłum. w: *Słowo* (Kijów) 1896. [Zob. E. Orzeszkowa: Listy. T. 2 Komentarze s. 331; tu podano również tytuły pism z przekł. „Ogniw": *Woschod, Sbornik*]. – Uzy. Nowiella. Tłum. W. Sz. *Mir Bożyj* (Petersb.) 1897 nr 1. – Zwienja.

Razskaz. Tłum. Em. En. Petersb. 1901 [Morszczinier s. 58: Zwienja. Razskaz. Per E. Z-na. Petersb. 1901]. – Zwienja. Tłum. W. Ławrow. W wyd.: Powiesti i razskazy. Kijów 1902 (poz. 540). – Uzy. Tłum. A. Bronowickaja. W wyd.: Połnoje sobranije soczinienij w 8-mi tomach. T. 4. Kijów 1902 (poz. 542). – Staryje czasy. W antologii: Jewriej w polskoj litieraturie. Kijów 1909. – Oiepi. Powiest'. Tłum. N. Mieszkowaja. *Wiestnik Jewropy* (Moskwa) 1910 kn. 8 s. 263–285. – Bratskie uzy. Razskaz. Tłum. M. Tropowskaja. Moskwa [1912]. – Zwienja. Tłum. E. i I. Leontiewych. W wyd.: Iz odnogo rusła. T. 2. Moskwa 1914 (poz. 547). – Zwienja. Tłum. F. Szejn. W antologii: Polskaja nowiella. Moskwa 1949 s. 30–80.

1895

121. Wśród kwiatów. Powst. czerwiec 1895. Pierwodr.: *Tyg. Ilustr.* 1895 nr 27 (6 lipca)–28.

Autograf w Arch. E. O. nr 270.

Wyd. nast.: w zbiorku: Chwile. W-wa 1901 (poz. 466); Pisma zebrane. T. 32. W-wa 1951 (poz. 478).

Dedykacja: Stanisławowi Krzemińskiemu przesyła Autorka.

P r z e k ł a d r o s.: Sriedi cwietow. Tłum. W. Ławrow. W wyd.: Panna Roza. – Wielikij. – Sriedi cwietow. (Razskazy). Moskwa 1898 (poz. 534).

[Drobny szkic:]

Wśród kwiatów. I. Dmuchawiec. Powst. lato 1892.

Pierwodr.: *Kur. Warsz.* 1911 nr 78 [19 marca; przy tytule: Z teki pośmiertnej E. Orzeszkowej]; toż przedr. *Gaz. Lw.* 1911 nr 93.

Autograf w Arch. E. O. nr 269.

Dedykacja: Leopoldowi Méyetowi na pamiątkę przechadzek poniemuńskich Autorka.

1896–1897

122. Liść uschły. Powst. październik 1896 – marzec 1897.

Pierwodr.: *Kur. Warsz.* 1897 nr 190 (12 lipca)–192, 194, 196–198; toż przedr. *Tydzień.* Dod. lit. *Kur. Lw.* 1897 nr 39–43.

Autograf-brulion pt. Liść uwiędły w Bibl. Nar. w W-wie sygn. II 6085. Fot. autografu w Arch. E. O. nr 692.

Wyd. nast.: w zbiorku: Iskry. Nowele. W-wa 1898 (poz. 463; tu tekst pełniejszy o kilkanaście wierszy, które w pierwodruku zostały opuszczone); toż wyd. nast. T. 1. W-wa 1907 *Bibl. Dzieł Wybor.* nr 512; [razem z:]... I pieśń niech zapłacze. Z 6-ciu ilustr. St. Bagieńskiego. W-wa 1912 *Ciekawe Powieści* nr 2 s. 143–167 (por. poz. 152); Pisma zebrane. T. 31. W-wa 1951 (poz. 478); Wybór pism. W-wa 1952 (poz. 484); Dzieła wybrane w dwunastu tomach. T. 12. W-wa 1954 (poz. 487); Dzieła wybrane. T. 12. W-wa 1957 (poz. 490); Panna Antonina i inne nowele. W-wa 1986 (poz. 502).

P r z e k ł a d y

c z e s.: Tlum. J. Rozvoda. W wyd.: Jiskry. Praga 1901 *Světová Knihovna* t. 223–224; toż przedr. Praga [1929].

s e r b s k o - c h o r w.: Usahli list. Tłum. J. Matić. *Vijenac* (Zagrzeb) 1901 br. 31–33.

s ł o w a c.: Uschnutý list. Tłum. J. Gazdík. W zbiorze: Iskry. Bratysława 1959 *Malá Svetová Knižnica* sv. 32.

r o s.: Suchoj list. Tłum. I. Enbułajewa. W wyd.: Iskry. Moskwa 1900.

1897

123. Panna Róża. Ukończona przed 13 maja 1897.

Pierwodr.: *Kur. Codz.* 1897 nr 276 (6 października)–277, 280–283, 285–286, 289–290; toż przedr. *Kur. Lw.* 1897 nr 330–349.

Autograf w Arch. E. O. nr 279.

Wyd. nast.: w zbiorku: Iskry. Nowele. W-wa 1898 (poz. 463); toż wyd. nast. T. 2. W-wa 1907 *Bibl. Dzieł Wybor.* nr 513; W-wa 1909 *Biblioteczka Uniw. Lud. i Modzieży Szk.* 138; toż wyd. nowe W-wa [1923]; Zgoda (Chicago) 1910 nr 21–27 (Wyd. dla kobiet); Pisma. T. 25. W-wa 1928 (poz. 470); Panna Róża. [Wybór nowel]. T. 2. Londyn 1946 (poz. 477); Wybór nowel. W-wa 1948 (poz. 479); Pisma zebrane. T. 31. W-wa 1951 (poz. 478); Panna Antonina i inne opowiadania. W-wa 1952 (poz. 483); Gloria victis. W-wa 1986 (poz. 501).

P r z e r ó b k i

Róża. Adapt. Z. Zawadzka. Reż. Z. Rakowiecka.

Nadano: T. Polskiego Radia 24 VI 1969, 29 IX 1973 (31 min.).

P r z e k ł a d y

c z e s.: Slečna Růža. Tlum. V. Kredba. *Hlas Naroda* 1908 nr 260–294. – Slečna Růža. Tlum. A. Černy. W wyd.: Tře povídek. Praga 1917 (poz. 518).

r o s.: Panna Roza. Tłum. W. Ł. [W. Ławrow]. *Russkaja Mysl* (Moskwa) 1898 nr 1; toż w wyd.: Panna Roza. – Wielikij. – Sriedi cwietow. (Razskazy). Moskwa 1898 (poz. 534). – Panna Roza. Powiest'. *Siemja* 1898 nr 7–12. – Panna Roza. W wyd.: Iskry. Moskwa 1900.

s e r b s k o - c h o r w.: Gospodjica Ruža. *Hrvatska* (Zagrzeb) 1901 br. 143–153.

s ł o w a c.: Slečna Róža. Tlum. J. Gazdík. W wyd.: Iskry. Bratysława 1959 *Malá Svetová Knižnica* sv. 32.

124. Krzak bzu. Powst. maj–czerwiec 1897.

Pierwodr.: *Kraj* 1897 nr 44 (12 listopada)–47 Dział lit.-artyst.; toż przedr. *Kur. Lw.* 1897 nr 354-356, 359.

Autograf w Arch. E. O. nr 280.

Wyd. nast.: w zbiorku: Iskry. Nowele. W-wa 1898 (poz. 463); toż wyd. nast. T. 2. W-wa 1907 *Bibl. Dzieł Wybor.* nr 513; *Zgoda* (Chicago) 1910 nr 27–30 (Wyd. dla kobiet); Pisma zebrane. T. 31. W-wa 1951 (poz. 478).

P r z e k ł a d y

c z e s.: Keř bezu. Tlum. [J. Rozvoda]. *Plzenské Listy* (Pilzno) 1910 nr 141. – Keř bezu. Tlum. J. Rozvoda. Pilzno 1911.

f r a n c.: Le Touffe de lilas. Tłum. W. Zabiełło. W wyd.: Idylles brisées. Paryż 1903 (poz. 522; przekład autoryzowany). – Bouquet de Lilas. Nouvelle. Tłum. W. Malinowski. *Bulletin Polonais, Littéraire, Scientifique et Artistique* (Paryż) 1907 nr 222–223. – Le Touffe de Lilas. Tłum. J. Topas. *La Pologne* (Paryż) 1927 nr 12.

r o s.: Kust sireni. [Razskaz]. W wyd.: Sobranije soczinienij w dwienadcati tomach. T. 7. Kijów 1902 (poz. 541). – Kust siereni. Tłum. S. S. Zielinski. W wyd.: Cham. – Kust sireni. – Odna sotaja. Kijów 1903 (poz. 543).

s ł o w a c.: Orgovánový ker. Tlum. J. Gazdík. W wyd.: Iskry. Bratysława 1959 *Malá Svetová Knižnica* sv. 32.

125. Co mówił stary Klon? Nowela. Powst. listopad–grudzień 1897.

Pierwodr.: *Kraj* 1899 nr 24 (23 czerwca)–25 Dział ilustr.; toż *Gaz. Lw.* 1899 nr 8–11.

Autograf w Arch. E. O. nr 49.

Wycinki z *Kraju* 1899 nr 24–25 w Arch. E. O. nr 542.

Wyd. nast.: w zbiorku: Chwile. W-wa 1901 (poz. 466); Pisma zebrane. T. 32. W-wa 1951 (poz. 478).

126. Obrazek grecki.

[Utwór wpisany na odwrocie fotografii Orzeszkowej ofiarowanej w 1897 Janowi Karłowiczowi].

Pierwodr.: *Kur. Warsz.* 1907 nr 1 (Numer Noworoczny) s. 8.

Fot. z autografem – zaginiona. Kopia przechowywana była do 1939 wśród listów Orzeszkowej do Jana Karłowicza w Wil. Tow. Przyj. Nauk.

Wyd. nast.: ponownie z autografu przez L. M. [L. Méyeta]: Z teki pośmiertnej E. Orzeszkowej. – Drobiazgi. *Kur. Warsz.* 1911 nr 105 [pt. Panu Janowi Karłowiczowi]; za pierwodr. ogł. *Ilustr. Kur. Codz.* 1914 nr 86; z kopii ogł. pt. Utwór pośmiertny. *Tyg. Wil.* 1925 nr 10; Pisma zebrane. T. 51. W-wa 1952 (poz. 478).

127. [Wóz Żagornanta]. Powst. 1897.

[Nieukończony dramat w 3 aktach].

Nie druk.

Autograf bez tytułu w Arch. E. O. nr 121.

[Tytuł zaproponował L. B. Świderski, który ponadto omówił zachowane fragm. w komentarzu do wyd.: E. Orzeszkowa: Listy. T. II. Cz. II. W-wa 1938 s. 366–367. Zob. też E. Jankowski w wyd.: E. Orzeszkowa: Listy zebrane. T. II. Wr. 1955 s. 350–351].

1898

128. Argonauci. Powieść. Powst. listopad–maj 1898.

Pierwodr.: *Tyg. Ilustr.* 1899 nr 1 (1 stycznia)–41; toż przedr. *Czas* 1899 nr 35–240 (z przerwami).

Autograf notatki dot. planu fragm. w Arch. E. O. nr 806.

Wyd. osob.: T. 1–2. W-wa 1900 [właśc. w końcu 1899]. Wyd. nast.: Pisma zebrane. T. 30. W-wa 1950 (poz. 478).

Dedykacja: Panu Franciszkowi Godlewskiemu na pamiątkę długich, wspólnych czytań i rozmów – smug jasnych na tle zmroku od Autorki.

P r z e r ó b k a

„Argonauci". (Sceny w domu Darwida). Pięć odsłon dramatycznych E. Orzeszkowej i Antoniego Sikorskiego.

Wyst. W-wa, T. Mały 18–23 X 1908.

P r z e k ł a d y

a n g.: The Argonauts. Tłum. J. Curtin. Nowy Jork 1901. [Wycinki z czasop. amerykańskich z 1901 zawierających rec. tego przekładu w Dziale Rękopisów Bibl. Nar. w W-wie sygn. 7141 k. 29–37]. – The Modern Argonauts. Tłum. S. C. Soissons. Londyn 1901.

e s t o ń.: Argonaudid. Tłum. K. Ruus. Tallin 1957.

f r a n c.: Les Argonautes. Rkps w Arch. E. O. nr 436. [Nie podano nazwiska tłumacza i daty powst.].

m o l d.: Argonaucij. Roman. Tłum. G. Czusz. Kiszyniów 1961.

r o s.: Argonawty. Powiest'. *Wiestnik Jewropy* (Moskwa) 1899 nr 1–4 (styczeń–kwiecień; przekład z rękopisu). – Argonawty. Powiest'. Petersb. 1899 Izdanije awtora [cenz. 21 marca/2 kwietnia 1899, wyd. w maju 1899]. – Argonauti. Powiest'. Tłum. N. Pierielygin. Moskwa 1899. – Tłum. Rusanowa. *Nowosti* 1899. [Przekład nielegalny z odcinków druk. w *Tyg. Ilustr.*]. – Argonawty. Powiest'. W wyd.: Sobranije soczinienij w dwienadcati tomach. T. 8. Kijów 1902 (poz. 541). – Argonawty. (Powiest'). W wyd.: Sobranije soczinienij. T. 4. Petersb. 1907 (poz. 546). – Argonawty. Tłum. E. Riftina. Wstęp: A. Dejcz. Moskwa 1959.

Przeróbka ros.: A. Dochturowa: Argonawty. Drama w czetyriech diejstwijach. B.m. i r.

s z w e d z.: Moderna Argonauter. Roman. Tłum. E. Weer [E. Wester]. Sztokholm 1900.

u k r.: Argonawty. Roman. Tłum. O. Zarva. Kijów 1966 *Bibl. Switowoi Klasyky*.

w ł o s.: Argonauti moderni. Romanzo. Tłum. M. Olivotti. Palermo 1902 *Biblioteca per tutti* – Argonauti. Tłum. R. Sandron. Mediolan ok. 1923. – Il banchiere Darwid. Romanzo. Tłum. M. Olivotti Notari. Palermo 1930.

129. Porcelanka. Nowela. Powst. jesienią 1898.

Pierwodr.: *Słowo* 1899 nr 2 (4 stycznia)–4; toż przedr. *Czas* 1899 nr 18–20; *Dzien. Pozn.* 1899 nr 65, 68, 71, 75.

Autograf-brulion uszkodzony w Arch. E. O. nr 42.

Wyd. nast.: w zbiorku: Chwile. W-wa 1901 (poz. 466); Pisma zebrane. T. 32. W-wa 1951 (poz. 478).

P r z e k ł a d r o s.: *Kijewlanin* (Kijów) 1899. [Zob. *Tyg. Ilustr.* 1899 nr 31 s. 616].

130. Moment. Nowela. Powst. jesienią 1898.

Pierwodr.: *Kur. Warsz.* 1899 nr 118 (30 kwietnia)–122, 125–126; toż przedr. *Tydzień*. Dod. lit. *Kur. Lw.* 1899 nr 40–44.

Autograf-brulion w Arch. E. O. nr 262.

Odcinki z *Kur. Warsz.* 1899 nr 118–122, 125–126 w Arch. E. O. nr 47.

Wyd. nast.: w zbiorku. Chwile. W-wa 1901 (poz. 466); w antologii: Nowela polska. I. Oprac. dla użytku szkolnego J. Wiśniowski. Brody 1905 s. 101–127 *Arcydzieła Pol. i Obcych Pisarzy* t. 38; Pisma zebrane. T. 32. W-wa 1951 (poz. 478).

Moment. (W skróceniu). *Pogoń* (Tarnów) 1912 nr 49–51.

Dedykacja: Janowi hr. Jundziłłowi ze słowami szacunku i przyjaźni przesyła Autorka.

P r z e k ł a d y

a n g.: A Moment. Przekład bez nazwiska tłum. i daty powst. w Arch. E. O. nr 436.

c z e s.: Moment. Tłum. J. Kredba. W wyd.: Chvíle. Praga 1907 Z cizich literatur t. 11 (poz. 516).

n i e m.: Ein Augenblick. Tłum. M. Blumberg. *Österreichischer Wochenschrift* (Wiedeń) b.r. [Zob. E. Orzeszkowa: Listy. T. 2 Komentarze s. 389].

r o s.: Momient. Nowiella. Tłum. W. M. Ł. [W. Ławrow]. *Russkaja Mysl* (Moskwa) 1899 nr 1 [przekład z rękopisu autorki]; toż w wyd.: Powiesti i razskazy. T. 2. Moskwa 1900 (poz. 532). – Momient. Tłum. Z. Żurawska. *Russkoje Bogatstwo* (Petersb.) 1901 nr 6. – Momient. Tłum. E. Murawska. Rostow nad Donem 1909.

s e r b s k o - c h o r w.: Momenat. *Narodnie Noviny* Turč Sv. Martin) 1907 br. 258–269.

s z w e d z.: Sången. Tłum. E. Weer [E. Wester]. W wyd.: Syster Gertrud jämte flera berättelser. Sztokholm 1904 (poz. 560).

w ł o s.: Momento. Racconto. Tłum. L. T. *Rivista Moderna di Cultura* (Florencja) 1900 nr 5/6.

1899

131. Z różnych dróg. Nowela. Ukończona w lutym 1899.

Pierwodr.: *Tyg. Ilustr.* 1901 nr 1 (5 stycznia)–3.

Autograf w Arch. E. O. nr 43.

Kopia obcą ręką, z drobnymi różnicami w stosunku do autografu, w Arch. E. O. nr 44.

Planowany pierwotny tytuł: Z tamtego świata.

Wyd. nast.: w zbiorku: Chwile. W-wa 1901 (poz. 466); Pisma zebrane. T. 32. W-wa 1951 (poz. 478).

P r z e k ł a d y

c z e s.: S různých cest. Tłum. V. Kredba. W wyd.: Chvíle. Praga 1907 Z cizich literatur t. 11 (poz. 516).

r o s.: S raznych dorog. Tłum. M. Biekietowa. *Wiestnik Inostrannoj Litieratury* (Petersb.) 1901 nr 2. – Tłum. W. Ławrow. *Russkaja Mysl* (Moskwa) 1901 nr 3. – Raznymi putjami. Nowiella. Tłum. M. Tropowskaja. *Mir Bożyj* (Petersb.) 1901 nr 3. – S raznych putiej. Nowiella. *Siemja* 1901 nr 33–34.

s z w e d z.: På skilda vägar. Tłum. E. Weer [E. Wester]. W wyd. Syster Gertrud jämte flera berättelser. Sztokholm 1904 (poz. 560).

132. Dymy. Sielanka.

Pierwodr.: *Kur. Codz.* 1899 nr 244 (4 września)–246, 249, 251–254, 256; toż przedr. *Czas* 1900 nr 211–218.

Autograf-brulion w Arch. E. O. nr 48.

Wyd. nast.: w zbiorku: Chwile. W-wa 1901 (poz. 466); Pisma zebrane. T. 32. W-wa 1951 (poz. 478).

P r z e k ł a d y

c z e s.: Dýmy. Selanka. Tłum. V. Kredba. W wyd.: Chvíle. Praga 1907 Z cizich literatur t. 11 (poz 516).

r o s.: Dym. Idillija. Tłum. M. Kossowskij. Moskwa 1900. – Dym. Razskaz. Tłum. M. Biekietowa. *Wiestnik Inostrannoj Litieratury* (Petersb.) 1901 nr 12; toż w zbiorze: Na pomoszcz uczaszczimsja żenszczinam. Moskwa 1901.

133. Opowieść o wielkim królu Salomonie, pięknej Sulamit i mądrej królowej Sabie.

Pierwodr.: *Słowo* (Wil.) 1937 nr 161 (13 czerwca); przedr. *Kur. Lit.-Nauk.* 1937 nr 29; toż *Pion* 1937 nr 26 [1 lipca; tu krótkie wprowadzenie podpisane przez I. Kuźmińską]. Ponownie z autografu w wyd.: E. Orzeszkowa: Listy. T. 2 cz. I. W-wa 1938 s. 166–172.

Tekst przesłany T. Garbowskiemu w liście dat.: 10 (22) IX 1899, Grodno.

Autograf znajdował się wśród listów do T. Garbowskiego w zbiorach Tow. im. E. Orzeszkowej w W-wie, obecnie zaginiony.

134. Zagadka. Nowela. Powst. w pierwszych dniach listopada 1899.

Pierwodr.: *Gaz. Pol.* 1899 nr 268 (23 listopada)–269, 271–274; toż przedr. *Gaz. Lw.* 1900 nr 72–78.

Autograf-brulion w Arch. E. O. nr 46; fragm. wariantów nr 41.

Wyd. nast.: w zbiorku: Chwile. W-wa 1901 (poz. 466); Pisma zebrane. T. 32. W-wa 1951 (poz. 478).

P r z e k ł a d y

c z e s.: Hádanka. Tłum. V. Kredba. W wyd.: Chvíle. Praga 1907 Z cizich literatur t. 11 (poz. 516).

r o s.: Zagadka. Powiest'. Tłum. W. Ławrow. *Niwa* 1901 nr 8. – Zagadka. Tłum. Z. Żurawskaja. *Russkoje Bogatstwo* (Petersb.) 1901 nr 5. – Zagadka. Razskaz. Tłum. E. Osipowicz. Wil. 1911 *Obrazcowaja Bibl.* nr 26.

s z w e d z.: En gåta. Tłum. E. Weer [E. Wester]. W wyd.: Ljusstrålar. Berättelser. Sztokholm 1902 (poz. 559).

135. Sam na sam.

Pierwodr.: Prawda. Książka zbior. dla uczczenia dwudziestopięcioletniej działalności A. Świętochowskiego 1870–1895. Lw.–Petersb. 1899 s. 358–373.

Autograf-brulion w Arch. E. O. nr 51.

Wyd. nast.: w zbiorku: Przędze. W-wa 1903 (poz. 467); Pisma zebrane. T. 34. W-wa 1950 (poz. 478).

P r z e k ł a d c z e s.: Tłum. B. Jasnow. W zbiorku: Z prachu cest. Praga 1911 *Vecerni zábavy* XXXII t. 4 [Zob. K. Oliwa. *Przegl. Zach.* 1951 nr 3/4 s. 606].

1900

136. Wesele Wiesiołka. Bajka.

Pierwodr.: *Bibl. Warsz.* 1900 t. 1 z. 1 (styczeń); toż przedr. *Gaz. Lw.* 1900 nr 86–91.

Autograf w Arch. E. O. nr 50

Wyd. nast.: w zbiorku: Chwile. W-wa 1901 (poz. 466); Pisma zebrane. T. 32. W-wa 1951 (poz. 478).

P r z e k ł a d r o s.: *Wołyń* (Żytomierz) [1902] styczeń.

137. Kiedy u nas o zmroku... Nowela.

Pierwodr.: *Kraj.* Dział ilustr. 1900 nr 14/15 (20 kwietnia)–17; toż przedr. *Gaz. Lw.* 1900 nr 147–159 (z przerwami).

Autograf-brulion w dwu odmianach w Arch. E. O. nr 45.

Wyd. nast.: w zbiorku: Chwile. W-wa 1901 (poz. 466); Pisma zebrane. T. 32. W-wa 1951 (poz. 478).

138. Niepoprawny.

Pierwodr.: *Kur. Warsz.* 1900 nr 329 (28 listopada)–332, 334–336; toż przedr. *Czas* 1900 nr 298–300, 302.

Autograf zaginiony.

Wyd. nast.: w zbiorku: Przędze. W-wa 1903 (poz. 467); Pisma zebrane. T. 34. W-wa 1950 (poz. 478).

P r z e k ł a d c z e s.: Tłum. B. Jasnov. W zbiorku: Z prachu cest. Praga 1911 *Vecerni zábavy* XXXII t. 4. [Zob. K. Oliwa. *Przegl. Zach.* nr 3/4 s. 606].

139. Anastazja. Powieść. Powst. jesienią 1900, ostateczne wykończenie w styczniu 1901.

Pierwodr.: *Tyg. Ilustr.* 1902 nr 1 (4 stycznia)–22; toż przedr. *Czas* 1902 nr 87–156 (z przerwami).

Autograf przechowywany w Bibl. Kras., uległ zniszcz. w 1944.

Autograf-brulion w Arch. E. O. nr 2; notatki i plan utworu tamże nr 253.

Autograf z tytułem obcą ręką: List do malarza A. Kamieńskiego dotyczący „Anastazyi" w Arch. E. O. nr 3. [Zamieszczony w nieco zmienionej formie jako wstęp do „Anastazji"].

Wyd. osob.: W-wa 1903. Wyd. nast.: *Zorza* (W-wa) 1904 nr 1–27 (pt. Nastusia. Powieść); Pisma. T. 5. W-wa 1912

(poz. 470); toż wyd. nast. W-wa 1925; Pisma zebrane. T. 33. W-wa 1950 (poz. 478); Anastazja... I pieśń niech zapłacze. W-wa 1977 (poz. 498).

Dedykacja w formie przedmowy: Do Pana Antoniego Kamieńskiego.

Przeróbka

Anastazja. Sztuka w 3 aktach z powieści E. Orzeszkowej przerobił Adolf Walewski.

Wyst. Kr. 1904.

Przekład ros.: Anastasija. Powiest'. Tłum. N. Pieriełygin i A. Malewicz. Moskwa 1902. – Anastasija. Powiest'. W wyd.: Sobranije soczinienij w dwienadcati tomach. T. 7. Kijów 1902 (poz. 541). – Anastasija. Razskaz. *Niwa* (Petersb.) 1902 nr 30 [zapewne fragm.]. – Anastasija. Powiest'. W wyd.: Sobranije soczinienij. T. 6. Petersb. 1907 (poz. 546).

1901

140. Rocznica. Powst. zapewne pod koniec lutego lub na początku marca 1901.

Pierwodr.: *Rozwój* (Łódź) 1901 nr 81 (7 kwietnia; pt. W rocznicę); toż *Kłosy* 1901 nr 2; toż *Nowa Reforma* 1902 Dod. lit. do nr 75.

Autograf zaginiony.

Wyd. nast.: w zbiorku: Przędze. W-wa 1903 (poz. 467); *Bławatek* (Lw.) 1904 s. 43–50; Pisma zebrane. T. 34. W-wa 1950 (poz. 478).

Przekład ros.: Godowszczina. Razskaz. Tłum. E. K. *Nowyj Żurnal Inostrannoj Litieratury* (Petersb.) 1905 nr 5.

141. Z podań litewskich. Panu Leopoldowi Méyetowi na pamiątkę. Dat.: 1901 r. Marzec, Grodno.

Ogł. L. Méyet: Z teki pośmiertnej E. Orzeszkowej. – Drobiazgi. *Kur. Warsz.* 1911 nr 105 (15 kwietnia).

Utwór wpisany na odwrocie fotografii Orzeszkowej; obecnie zaginiony.

142. [„Pieśń jest wieczną"]. Powst. przed 9 marca 1901. [Inc.: „Anioł o zmroku wieczornym zleciał na pustynię...].

Pierwodr.: *Tęcza* 1936 nr 5 [maj; tytuł nadany przez red. pisma].

Autograf zaginiony.

Wyd. nast.: E. Orzeszkowa: Listy. T. 1. W-wa 1937 s. 333–334 (bez tytułu).

Jest to utwór bez tytułu, nazwany przez autorkę „alegorią", przesłany w liście bez daty do poety i muzyka H. Skirmuntta. Data stempla pocztowego: 24 II (9 III) 1901, Grodno.

143. Po co? Bajka.

Pierwodr.: *Tyg. Pol.* 1901 nr 1 (6 kwietnia)–7 [tu fascimile podpisu].

Autograf-brulion uszkodzony w Arch. E. O. nr 34.

Wyd. nast.: *Kur. Lw.* 1903 nr 38–39, 41–43, 45, 49, 51; w zbiorku: Przędze. W-wa 1903 (poz. 467); *Bławatek* (Lw.) 1907 s. 106–141; Pisma zebrane. T. 34. W-wa 1950 (poz. 478).

144. Dwie. Nowela.

Pierwodr.: *Gaz. Pol.* 1901 nr 340 (12 grudnia)–342, 344, 346–348; toż przedr. *Gaz. Lw.* 1902 nr 242–250.

Autograf-brulion w Arch. E. O. nr 35 [tekst ostateczny i warianty].

Fot. kopii obcej ręki ze zbiorów Bibl. Publ. m. st. Warszawy sygn. 3158. Zob. Arch. E. O. nr 990.

Wyd. nast.: w zbiorku: Przędze. W-wa 1903 (poz. 467); Pisma zebrane. T. 34. W-wa 1950 (poz. 478).

Przekłady

czes.: Tłum. B. Jasnov. W zbiorku: Z prachu cest. Praga 1911 *Vecerni zábavy XXXII* t. 4. [Zob. K. Oliwa. *Przegl. Zach.* 1951 nr 3/4 s. 606].

franc.: Le Rossignol oveugle (les Deux). Tłum. Konstancja z Korzeniowskich Bochwicowa. Tekst przesłany Orzeszkowej do oceny. Rkps w Arch. E. O. nr 445.

ros.: Dwie. Nowiella. Tłum. W. Ł. [W. Ławrow]. *Russkaja Mysl* (Moskwa) 1902 nr 1.

1902

145. Pytania.

Pierwodr.: *Wędrowiec* 1902 nr 7 (15 lutego)–10.

Autograf-brulion w Arch. E. O. nr 36.

Wyd. nast.: w zbiorku: Przędze. W-wa 1903 (poz. 467); Pisma zebrane. T. 34. W-wa 1950 (poz. 478).

Dedykacja: Marii Konopnickiej w hołdzie czci dla poetki, miłości dla kobiety, ofiarowuje Eliza Orzeszkowa.

W zbiorku „Przędze" dedykacja z podpisem: Autorka.

Jako motto fragm.: „Z Legend staro-brytańskich".

Przekład ros.: *Russkaja Mysl* (Moskwa) 1902 (marzec).

146. Ad astra. Dwugłos przez Elizę Orzeszkową i Juliusza Romskiego [Tadeusza Garbowskiego]. Utwór ukończony w 1902 [pisany od 1899].

Pierwodr.: *Bibl. Warsz.* 1902 t. 4 z. 1 (październik)–3; 1903 t. 1 z. 1–3, t. 2 z. 1–3, t. 3 z. 1–2; toż przedr. *Gaz. Lw.* 1903 nr 175–292 (z przerwami).

Autograf-czystopis, przechowywany w Bibl. Nar. w W-wie, uległ zniszcz. w 1944.

Autograf-brulion, przechowywany w mieszkaniu J. Krzyżanowskiego, uległ zniszcz. w 1944.

Drobne fragm. utworu oraz fragm. notatek dot. „Ad astra" w Arch. E. O. nr 263, 711, 802, 844.

Rękopisy, fotografie, fotokopie i inne materiały po T. Garbowskim, ze zbiorów K. Janiczakowej, w Arch. E. O. nr 704.

Wyd. osob.: W-wa 1904. Wyd. nast.: W-wa–Grodno 1935 Nakład Tow. im. E. Orzeszkowej [tu fragm. listów z 1899 E. Orzeszkowej i T. Garbowskiego]; Pisma zebrane. T. 35. W-wa 1950 (poz. 478).

Motto: „Są dwie melancholie na świecie: jedna jest z mocy, druga ze słabości; pierwsza jest skrzydłami ludzi wysokich, druga kamieniem ludzi topiących się. Słowacki"

[Według T. Garbowskiego – w przedmowie do wyd. z 1935 – „Wszystkie rozdziały i listy dwugłosu datowane z Kraju pochodzą od Elizy Orzeszkowej. Wszystkie inne z zagranicy napisał Juliusz Romski, oprócz krótkich listów XXXI (powinno być: XXXII), XXXII (powinno być: XXXIII) i obszernego rozdziału XXXIII (powinno być: XXXIV).... Juliusz Romski skończył część swoją „Na lodowcach" w styczniu 1902 w Krakowie, Eliza Orzeszkowa zakończyła dwugłos parę miesięcy później w Grodnie"].

Do Niej. [Fragm. niedruk. końcowego rozdziału „Ad astra", inc.: Gdybyś była okryta purpurą, zwieńczona koroną...."].

Ogł. *Bluszcz* 1907 nr 23 [9 czerwca; pt. Do Niej!]; tekst okrojony i bez tytułu ogł. *Kraj* 1907 Przegląd literacki nr 18.

Wyd. nast. z pewnymi zmianami: *Praca* (Pozn.) 1909 nr 7 (pt. Do Niej!); toż *Zgoda* (Chicago) 1909 nr 2 (Wyd. dla kobiet); toż *Tyg. Mód i Powieści* 1910 nr 23 [bez tytułu; nagłówek od red.: Urywek niedrukowany].

Z drobnymi zmianami, jako fragm. końcowego rozdziału „Ad astra" usunięty ze względu na cenzurę, ogł. W. Śledziński: Nieznany fragment „Ad astra". Do redaktora „Wiadomości Literackich". *Wiad. Lit.* 1936 nr 36 (23 sierpnia). [Tekst udostępniony przez p. Gedroyciową, żonę prezesa sądu okręgowego w Grodnie. Dostała go od Orzeszkowej].

Tekst przesłany w liście do A. Drogoszewskiego, dat.: 22 III [4 IV] 1903, Grodno. Ogł. L. B. Świderski w wyd.: E. Orzeszkowa: Listy. T. II cz. II. W-wa 1938 s. 130; toż przedr. w wyd.: Listy zebrane. T. 4. Wr. 1958 s. 113–114.

Rkps w Arch. E. O. nr 462.

P r z e k ł a d y

c z e s.: Ad astra. Duet. Tłum. P. Maternová. Praga 1911 *Knihovna Zlaté Prahy*.

r o s.: Ad astra (K zwiezdam). Duet. Tłum. S. Michajłowa. W wyd. Sobranije soczinienij. T. 8. Petersb. 1909 (poz. 546).

147. Cień. Powst. 1902.

Pierwodr.: *Kur. Warsz.* 1903 nr 28 (28 stycznia)–30; toż przedr. *Nowa Reforma* 1903 nr 49–56.

Autograf-brulion w Arch. E. O. nr 39.

Odcinki z *Kur. Warsz.* 1903 nr 28–30 w Arch. E. O. nr 40.

Wyd. nast.: w zbiorku: Przędze. W-wa 1903 (poz. 467); Berlin 1903 *Bibl. Domowa „Dziennika Berlińskiego* (tu razem: Ostoja [J. Sawicka]: Miłość babuni); *Postęp* (Kr.) 1910 nr 12, 14; Pisma zebrane. T. 34. W-wa 1950 (poz. 478).

P r z e k ł a d c z e s.: Tłum. B. Jasnov. W zbiorku: Z prachu cest. Praga 1911 *Vecerní zábavy* XXXII t. 4. [Zob. K. Oliwa. *Przegl. Zach.* 1951 nr 3/4 s. 606].

1903

148. Modlitwa. Powst. przed 10 października 1903. [Po tekście:] (z Żeromskiego przerobiona i przystosowana).

Autograf zaginiony.

Pierwodr.: Ogł. L. B. Świderski: Objaśnienia i przypisy. W wyd.: E. Orzeszkowa: Listy. T. 2 cz. 2. W-wa 1938 s. 376–377; toż przedr. w wyd.: Listy zebrane. T. 3. Wr. 1956 s. 308–309.

Przerobiony tekst modlitwy kościuszkowskiego żołnierza z rozdz. Samotny. Popioły S. Żeromskiego. T. 1. Ten fragm. powieści druk. *Tyg. Ilustr.* 1902 nr 42 z 18 października. Wzmianka o istnieniu modlitwy Orzeszkowej już w jej liście do T. Garbowskiego, dat.: 27/9 [10 października] 1903, Grodno. Przesłana w liście bez daty do T. Garbowskiego [29 II 1904].

149. Posucha. Powst. listopad 1903.

Pierwodr.: *Kur. Warsz.* 1903 nr 348 (17 grudnia)–350, 352–355, 357–358; toż przedr. *Nowa Reforma* 1903 nr 296–297; 1904 nr 1–6.

Autograf zaginiony.

Wyd. nast.: w zbiorku: Ostatnie nowele. W-wa 1921 (poz. 471; pt. Szczęśliwa); Pisma zebrane. T. 51. W-wa 1952 (poz. 478).

Motto z wiersza poety i kompozytora H. Skirmuntta.

1903–1904

150. Dziwna historia. Powst. grudzień 1903 – styczeń 1904.

Pierwodr.: *Przegl. Powsz.* 1904 t. 81 nr 243 z. 3 (marzec); toż przedr. *Ziarno* (W-wa) 1904 nr 41–46; toż przedr. *Tydzień* (Lw.) 1905 nr 11–19.

Autograf zaginiony.

Wyd. nast.: Z rękopisu ogł. *Tyg. Ilustr.* 1916 nr 41–45, 47, 49–50. [Przypis: „Nowela powyższa nie mogła być swojego czasu, ze względów cenzuralnych, drukowana w „Tygodniku"; dziś, gdy warunki te się zmieniły, podajemy ją naszym czytelnikom jako piękną pamiątkę po wielkiej Pisarce i Obywatelce"]; Pisma zebrane. T. 36. W-wa 1951 (poz. 478); Gloria victis. W-wa 1986 (poz. 501).

Motto z „Poezji" H. Skirmuntta.

P r z e k ł a d s z w e d z.: En sällsam historia. Tłum. E. Weer [E. Wester]. W wyd.: Gloria victis! (Hell de besegrade!). Sztokholm 1908 (poz. 561).

151. Mago Wielki. Nowela.

Pierwodr.: Myśl. Księga zbior. wyd. staraniem Redakcji „Ogniwa". W-wa 1904 s. 382–393.

Autograf bez tytułu w Arch. E. O. nr 70. Obcą ręką tytuł: Magon.

Wyd. nast.: Z rys. J. Zubera w antologii: Wieczory Polskie. Rocznik dla starszej młodzieży pod red. T. Piniego. Lw. 1908 s. 3–16; Ostatnie nowele. W-wa 1921 (poz. 471; pt. Magon); Pisma zebrane. T. 50. W-wa 1951 (poz. 478).

P r z e k ł a d r o s.: Magon. Nowiella. Tłum. M. Gropowskaja. *Russkaja Mysl* (Moskwa) 1905 nr 3.

1904

152.... I pieśń niech zapłacze! Powst. latem 1904.

Pierwodr.: *Czas* 1904 nr 300 (31 grudnia); 1905 nr 1–54 (z przerwami); toż przedr. *Słowo* 1905 nr 2–50 (z przerwami).

Autograf-brulion w Arch. E. O. nr 4; autograf notatek i planu, tamże nr 812.

Odcinki Słowa z 1905 z poprawkami autorki w Arch. E. O. nr 5.

Wyd. osob.: W-wa 1905. Wyd. nast.: Z 6-ciu ilustracjami St. Bagieńskiego. W-wa 1912 *Ciekawe Powieści* nr 2 [tu razem: Liść uschły]; Pisma zebrane. T. 33. W-wa 1950 (poz. 478).

P r z e k ł a d y

c z e s.: A písen at' pláče. Tłum. J. Rozvoda. W wyd.: A písen at' pláče a jiné povidky. Rokycany 1923 (poz. 519).

r o s.: ... I piesn' pust zapłaczet... Tłum. W. M. Ł. [W. Ławrow]. *Russkaja Mysl* (Moskwa) 1905 nr 4–5; toż w wyd. osob. I piesn' pust zapłaczet... Moskwa 1905.

153. Z Puszczy Białowieskiej. Legenda. Dat.: Druskieniki 1904 r.

Pierwodr.: Z autografu ogł. L. K. [L. Kotar-

bińska]. *Rodzina Pol.* (W-wa) 1935 nr 8 (sierpień).

Kopia obcej ręki przemówienia E. Orzeszkowej z 8 VIII 1904, ale z jej podpisem własnoręcznym, w Bibl. Lit. Akademii Nauk w Wil. sygn. L.R.K.-39.

Fot. tejże kopii [O rycerzu miłującym. Przemówienie w Druskienikach z r. 1904] w Arch. E. O. nr 642.

Tekst przeredagowany i poszerzony przez autorkę:

O rycerzu miłującym opowieść. Kr. 1907 Nakładem „Kółka Sławistów U.U.J." [Na okładce: Dochód przeznaczony na Seminarium polskie im. El. Orzeszkowej w Warszawie].

Tekst poprzedzony listem „Do młodzieży", przesłanym z okazji obchodu jubileuszowego w Krakowie, a wyjaśniającym genezę utworu osnutego na legendzie związanej z Puszczą Białowieską.

List do młodzieży pt. Życzenia. *Kur. Litew.* 1907 nr 288 (23 grudnia).

Wyd. nast. pt. O rycerzu miłującym. Spólnota (W-wa) 1922 nr 8; toż *Siew* 1930 nr 2; Pisma zebrane. T. 51. W-wa 1952 (poz. 478); W: Baśnie polskie. Wybór i oprac. T. Jodełka-Burzecki. W-wa 1961 i wyd. nast.; *Dunajec* (Nowy Sącz) 1981 nr 38; *Kur. Lubel.* 1982 nr 155.

1905

154. Z rąk do rąk.

Pierwodr.: *Kur. Litew.* 1905 nr 3 (16 września); toż przedr. Słowem i czynem. Jednodniówka wyd. staraniem „Czytelni Kobiet". Lw. 1905 s. 52–53.

Autograf oraz kopia obcą ręką w Arch. E. O. nr 77.

Inny autograf w Arch. E. O. nr 1024 (zob. poz. 457).

Wycinek z *Kur. Litew.* 1905 nr 3, z poprawkami autorki, w Arch. E. O. nr 97.

Wyd. nast.: *Dzien. Kijowski* 1907 nr 134; *Jutrzenka. Kal. informacyjny dla kobiet na r. Pański zwyczajny 1909.* Rzeszów 1908 s. 110; w zbiorku: Nowele i szkice. W-wa [1921] (poz. 472); Pisma zebrane. T. 52. W-wa 1952 (poz. 478).

155. Niemen. Zdjęcia migawkowe.

Pierwodr.: Znad Wilii i Niemna. Książka zbior. (Pamięci Adama Mickiewicza i Tomasza Zana w 50-tą rocznicę ich zgonu). Wil. 1906 s. 5–26 (cenz. 8/20 sierpnia 1905).

Autograf-brulion w Arch. E. O. nr 76.

Wyd. nast.: w zbiorku: Nowele i szkice. W-wa [1921] (poz. 472; pt. Niemen. Zdjęcie migawkowe); Fragm. części wstępnej z pewnymi zmianami i w skróceniu, zapewne z innego rękopisu, ogł. *Tyg. Ilustr.* 1937 nr 13 [pt. Niemen]; tekst z Nowel i szkiców. W-wa [1921] w wyd.: Pisma zebrane. T. 52. W-wa 1952 (poz. 478).

1906

156. Kto je rozsądzi? Nowela.

Pierwodr.: *Tyg. Ilustr.* 1906 nr 27 (7 lipca)–32; toż *Wędrowiec* 1906 nr 27 (7 lipca)–32.

Autograf w Arch. E. O. nr 71. Na k. ochronnej tytuł: Kto winien?

Wyd. nast.: Z drobnymi zmianami w zbiorku: Ostatnie nowele. W-wa 1921 (poz. 471; pt. Kto winien?); Pisma zebrane. T. 51. W-wa 1952 (poz. 478).

P r z e k ł a d r o s.: Kto ich rassudit? Tłum. O. Wiszniewska. *Wiestnik Inostrannoj Litieratury* (Petersb.) 1907 nr 8.

157. Z dumań wieczornych. (Szanownemu księdzu Michałowi Rutkowskiemu na pamiątkę).

Tekst przesłany ks. M. Rutkowskiemu w liście dat.: 24 VII [6 VIII] 1906, Druskieniki.

Pierwodr.: *Słowo i Czyn* (Wil.) 1910 nr 11 (14 czerwca).

Autograf w klasztorze O. Paulinów na Jasnej Górze.

Fotokopie z Bibl. Uniw. w W-wie ofiarowane w 1960 do Arch. E. O. nr 665.

Wyd. nast.: E. Orzeszkowa: Listy zebrane. T. 7 s. 366–367.

[Jest to wariantowy tekst jednej z części cyklu: Z myśli wieczornych. I. Któż się przed Tobą ostoi? *Przegl. Powsz.* 1908 t. 98 (maj). Zob. poz. 163].

1907

158. Oficer. (R. 1863). Powst. 1907.

Pierwodr.: *Kur. Litew.* 1907 nr 44 (9 marca)–63 [z przerwami; pt. Oficer. (Rok 1863). Opowiadanie]; toż przedr. *Gaz. Lw.* 1908 nr 68–97 (z przerwami).

Autograf w Bibl. Ossol. we Wr. sygn. 12669/I.

Odcinki z *Kur. Litew.* 1907 nr 44–46, 48–53, 55–60, 63 w Arch. E. O. nr 64.

Wyd. nast.: w zbiorku: Gloria victis. Wil. 1910 (poz. 469); w zbiorku: Oficer. Hekuba. Bóg wie kto. Wil. 1913; w zbiorku: Gloria victis. Oni. – Oficer (1863). Wil. 1922. Pisma. T. 25. W-wa 1928 (poz. 470); [Wybór nowel.] Gloria victis. T. I. Londyn 1946 (poz. 477); Pisma zebrane. T. 36. W-wa 1951 (poz. 478); Gloria victis. W-wa 1986 (poz. 501); Panna Antonina i inne nowele. W-wa 1986 (poz. 502).

P r z e k ł a d y

f r a n c.: L'Officier. Année 1863. Tłum. M. Gorecka. *Revue Bleue* (Paryż) 1908 nr 18–29, 22–23.

s z w e d z.: Officeren. Tłum. E. Weer [E. Wester]. W wyd.: Gloria victis! (Hell de besegrade!). Sztokholm 1908 (poz. 561).

159. Gloria victis (R. 1863). Powst. 1907.

Pierwodr.: *Tyg. Ilustr.* 1907 nr 19 (11 maja)–24, 26 [pt. Gloria victis! (1863) Nowela].

Autograf w Arch. E. O. nr 63.

Kopia obcej ręki: Upoważnienie udzielone przez E. Orzeszkową Wacławowi Makowskiemu na wydruk drugiego wyd. cyklu nowel pt. „Gloria victis" z datą: 2 III 1910 r.

Rkps w zbiorach Bibl. Publ. im. H. Łopacińskiego w Lubl. sygn. 1941. Fot. w Arch. E. O. nr 1000.

Wyd. nast.: w zbiorku: Gloria victis. Wil. 1910 (poz. 469); w zbiorku: Gloria victis: Oni. – Oficer (1863). Wil. 1922; Pisma. T. 25. W-wa 1928 (poz. 470); W-wa 1930 *Biblioteczka Uniw. Lud. i Młodzieży Szk.* 40 [pt. Gloria victis. (Rok 1863)]; toż wyd. 2 W-wa [1935]; toż wyd. 3 W-wa 1937 *Biblioteczka Uniw. Lud.* 40; toż wyd. 4 W-wa 1947; toż wyd. 5 W-wa 1947; toż wyd. 6 W-wa 1948; toż wyd. 7 W-wa 1949. W wyd.: E. Orzeszkowa i Stefan Żeromski: Nowele. Rok 1863. [Budapeszt 1940] Wyd. przez Amerykański Komitet Pomocy Polakom [pt. Gloria victis. Rok 1863]; Dachau 1946 [pt. Gloria victis. Ze słowem wstępnym: „Rok 1863"]; Monachium 1946; [Wybór nowel:] Gloria victis. T. I. Londyn 1946 (poz. 477); Szkocja [1947] Wydawnictwo

Lit. Oddziału Opieki nad Żołnierzem Dowództwa I Korpusu nr 122 [maszynopis powiel.; pt. Gloria victis. Rok 1863]; Pisma zebrane. T. 36. W-wa 1951 (poz. 478); Opowiadania. Oprac. J. Detko. W-wa 1967 (poz. 494). Wyd. nast.: W-wa 1979, W-wa 1982, W-wa 1994; Opowiadania. W-wa 1970 (poz. 496). Wyd. nast.: W-wa 1971. W-wa 1973; A... b... c... Gloria victis. W-wa 1982 (poz. 499); Gloria victis. W-wa 1986 (poz. 501); Opowiadania wybrane. Wybór i oprac. J. Fąfara. Rzeszów 1992 (poz. 505). Wyd. 2 Rzeszów 1993; Gloria victis (R. 1863). W: Nowele pozytywistyczne. W-wa 1992 s. 197-223; Wybór nowel. Gloria victis. A... b... c... Dobra pani. Łódź 1996 (poz. 508).

Przekłady

bułg.: Sława na pobedenite. Tłum. K. Kojczew. Sofia 1918 *Nowa Wsemirna Bibl.* nr 49-50.

ros.: Gloria victis (1863). Nowiella. Tłum. I. Smidowicz. *Siewriemiennyj Mir* 1908 nr 2 s. 182-204. – Sława pobieżdiennym. – Oni. Tłum. E. i I. Leontiewych. Moskwa [1911]. *Uniwiersalnaja Bibl.* nr 378; toż wyd. nast. Moskwa 1914; toż wyd. nast. Moskwa 1918; toż wyd. nast. Moskwa 1919 *Obszczaja Bibl.* nr 35. – Sława pobieżdiennym. Tłum. I. Smidowicz. Petersb. 1912 *Chudożestwiennaja Bibl.* nr 61.

szwedz.: Gloria victis! Tłum. E. Weer [E. Wester]. W wyd. Gloria victis! (Hell de besegrade!). Sztokholm 1908.

ukr.: Gloria victis! (Poborenym sława). Kijów b.r.

węgier.: Gloria victis. Tłum. S. Berendi. Wstęp: Z. Zaleski. Budapeszt 1943.

160. Oni (R. 1863).

Pierwodr.: *Kur. Warsz.* 1907 nr 157 (9 czerwca)-176 [z przerwami, pt. Oni. (Rok 1863)]; toż przedr. *Gaz. Lw.* 1907 nr 135-152 [z przerwami, pt. Oni. (Ze wspomnień 1863 roku)].

Autograf (fragm.) w Bibl. Ossol. sygn. 12669/I.

Autograf planu noweli, nie całkowicie zrealizowanego przez autorkę, w Arch. E. O. nr 616.

Wyd. nast.: w zbiorku: Gloria victis. Wil. 1910 (poz. 469); *Dzien. Chicagowski* 1912 nr 200-219; w zbiorku: Gloria victis. Oni. - Oficer (1863). Wil. 1922; Pisma. T. 25. W-wa 1928 (poz. 470); [Wybór nowel:] Gloria victis. T. I. Londyn 1946 (poz. 477); Pisma zebrane. T. 36. W-wa 1951 (poz. 478); Gloria victis. W-wa 1986 (poz. 501); Panna Antonina i inne nowele. W-wa 1986 (poz. 502).

Przekłady

ros.: Oni. Razskaz. *Ogoniok* (Petersb.) 1910 nr 19. – Oni. Tłum. E. i I. Leontiewych. W wyd.: Sława pobieżdiennym. – Oni. Moskwa [1911] *Uniwiersalnaja Bibl.* nr 378; toż wyd. nast. Moskwa 1914; toż wyd. nast. Moskwa 1918; toż wyd. nast. Moskwa 1919 *Obszczaja Bibl.* nr 35.

szwedz.: De våra. Tłum. E. Weer [E. Wester]. W wyd.: Gloria victis! (Hell de besegrade!) Sztokholm 1908.

161. Na wspaniałej Wilhelmstrasse.

Pierwodr.: *Kur. Warsz.* 1908 nr 1 (1 stycznia); toż przedr. *Przegl. Powsz.* 1908 t. 97 z. 1 [styczeń; pt. Dzień dzisiejszy].

Autograf-brulion w Arch. E. O. nr 83.

Wyd. nast.: Pisma zebrane. T. 52. W-wa 1952 (poz. 478).

162. Pani Dutkowa. Wspomnienie. Powst. zapewne w 1907.

Pierwodr.: *Przyjaciel Zwierząt* 1908 nr 1–3 (styczeń–marzec); toż przedr. *Tyg. Mód i Powieści* 1909 nr 30–32.

Autograf-brulion w Arch. E. O. nr 74.

Wyd. osob.: W-wa 1913 *Dla Młodzieży*. Wyd. nast.: w zbiorku: Ostatnie nowele. W-wa 1921 (poz. 471); *Nasz Światek* 1946 nr 16/17; Pisma zebrane. T. 52. W-wa 1952 (poz. 478); Dzieła wybrane w dwunastu tomach. T. 12. W-wa 1954 (poz. 487); Dzieła wybrane. T. 12. W-wa 1957 (poz. 490); Panna Antonina i inne nowele. W-wa 1986 (poz. 502).

Przekład esper.: Sinjorino Upupo. Rememorajo. Tłum. J. Orzech. *Pola Esperantisto* (*Esperantysta Pol.*) (Kr.) 1936 nr 7.

1908

163. Z myśli wieczornych. I Któż się przed Tobą ostoi?

Pierwodr.: *Przegl. Powsz.* 1908 t. 98 (maj).

Autograf-brulion w Arch. E. O. nr 107, 108.

Wycinek z *Przegl. Powsz.* 1908 t. 98 w Arch. E. O. nr 113.

Wyd. nast.: *Tyg. Ilustr.* 1911 nr 32; *Zgoda* (Chicago) 1912 nr 6 Wyd. dla kobiet; w zbiorku: Ostatnie nowele. W-wa 1921 (poz. 471); Pisma zebrane. T. 52. W-wa 1952 (poz. 478).

Wariantowy tekst pt. Z dumań wieczornych. (Szanownemu Księdzu Michałowi Rutkowskiemu na pamiątkę) – przesłany w liście dat.: 24 VI (6 VIII) 1906, Druskieniki.

Pierwodr.: *Słowo i Czyn* (Wil.) 1910 nr 11 (14 czerwca).

Z myśli wieczornych. II. W ogniu pracy i łez...

Pierwodr.: *Przegl. Powsz.* 1908 t. 98 (maj).

Autograf-brulion w Arch. E. O. nr 107.

Wycinek z *Przegl. Powsz.* 1908 w Arch. E. O. nr 113.

Wyd. nast.: *Tyg. Ilustr.* 1911 nr 31; Kal. „Tarnowianin" na r. 1912. Tarnów 1911; w zbiorku: Ostatnie nowele. W-wa 1921 (poz. 471); Pisma zebrane. T. 52. W-wa 1952 (poz. 478).

Z myśli wieczornych. III. Jest on jeszcze bardzo oddalony...

Pierwodr.: *Przegl. Powsz.* 1898 t. 99 (lipiec).

Autograf-brulion w Arch. E. O. nr 107.

Wycinek z *Przegl. Powsz.* 1908 w Arch. E. O. nr 113.

Wyd. nast.: *Tyg. Ilustr.* 1911 nr 30; w zbiorku: Ostatnie nowele. W-wa 1921 (poz. 471); Pisma zebrane. T. 52. W-wa 1952 (poz. 478).

Z myśli wieczornych. IV. Słyszy to wieczór...

Pierwodr.: *Przegl. Powsz.* 1898 t. 99 (lipiec).

Autograf zaginiony.

Wycinek z *Przegl. Powsz.* 1908 w Arch. E. O. nr 113.

Wyd. nast.: *Goniec Codz.* (Wil.) 1910 nr 49; *Tyg. Ilustr.* 1911 nr 34; Haliczanin. Kal. powsz. zastosowany do potrzeb wszystkich mieszkańców Galicji na r. Pański 1914. Lw. b.r. s. XV; w zbiorku: Ostatnie nowele. W-wa 1921 (poz. 471); Pisma zebrane. T. 52. W-wa 1952 (poz. 478).

Z myśli wieczornych. V. Że raz jeszcze...

Pierwodr.: *Przegl. Powsz.* 1908 t. 100 (październik).

Autograf-brulion w Arch. E. O. nr 107.

Wycinek z *Przegl. Powsz.* 1908 w Arch. E. O. nr 113.

Wyd. nast.: *Ziemia Lubel.* 1909 nr 70; *Praca* (Pozn.) 1909 nr 16; *Tyg. Ilustr.* 1911 nr 20; w zbiorku: Ostatnie nowele. W-wa 1921 (poz. 471); Pisma zebrane. T. 52. W-wa 1952 (poz. 478); *W Drodze* 1978 nr 11.

Z myśli wieczornych. VI. Zmiłuj się nad nami!

Pierwodr.: *Przegl. Powsz.* 1908 t. 100 (październik).

Autograf (dwa teksty) w Arch. E. O. nr 107 oraz nr 268.

Wycinek z *Przegl. Powsz.* 1908 w Arch. E. O. nr 113.

Wyd. nast.: *Goniec Codz.* (Wil.) 1910 nr 49; *Ziemia Lubel.* 1909 nr 70; *Praca* (Pozn.) 1909 nr 16; *Tyg. Ilustr.* 1911 nr 24; w zbiorku: Ostatnie nowele. W-wa 1921 (poz. 471); Pisma zebrane. T. 52. W-wa 1952 (poz. 478); *W Drodze* 1978 nr 11.

Z myśli wieczornych. VII. Tak szeptał tuman czarny...

Pierwodr.: *Przegl. Powsz.* 1909 t. 101 (styczeń).

Autograf zaginiony.

Wycinek z *Przegl. Powsz.* 1909 w Arch. E. O. nr 113 oraz nr 114.

Wyd. nast.: *Goniec Codz.* (Wil.) 1910 nr 62; *Tyg. Ilustr.* 1911 nr 29; w zbiorku: Ostatnie nowele. W-wa 1921 (poz. 471); Pisma zebrane. T. 52. W-wa 1952 (poz. 478).

Z myśli wieczornych. VIII. Kędy płyną dwa złote ruczaje...

Pierwodr.: *Przegl. Powsz.* 1909 t. 101 (styczeń).

Autograf-brulion w Arch. E. O. nr 111.

Wycinek z *Przegl. Powsz.* 1909 w Arch. E. O. nr 113.

Wyd. nast.: *Tyg. Ilustr.* 1911 nr 37; w zbiorku: Ostatnie nowele. W-wa 1921 (poz. 471); Pisma zebrane. T. 52. W-wa 1952 (poz. 478).

Z myśli wieczornych. IX. Nad brzegiem Renu stali...

Pierwodr.: *Przegl. Powsz.* 1909 t. 103 (wrzesień).

Autograf w Arch. E. O. nr 110.

Wycinek z *Przegl. Powsz.* 1909 w Arch. E. O. nr 113.

Wyd. nast.: *Tyg. Ilustr.* 1911 nr 38; w zbiorku: Ostatnie nowele. W-wa 1921 (poz. 471); Pisma zebrane. T. 52. W-wa 1952 (poz. 478).

Z myśli wieczornych. X. Cicho, cicho na leśnej polanie...

Pierwodr.: *Tyg. Ilustr.* 1911 nr 36.

Autograf oraz kopia obcą ręką w Arch. E. O. nr 112.

Wyd. nast.: w zbiorku: Ostatnie nowele. W-wa 1921 (poz. 471); Pisma zebrane. T. 52. W-wa 1952 (poz. 478).

164. Hekuba (R. 1863). Powst. maj 1908.

Pierwodr.: *Przegl. Powsz.* 1908 t. 100 z. 12 (grudzień)–1909 t. 102 z. 4 [ogł. bez zezwolenia autorki pt. Hekuba. (1863 r.). Powieść]; toż przedr. *Bluszcz* 1909 nr 1–14, 16–19 [druk przerwano ze względu na cenzurę; pt. Hekuba (rok 1863). Powieść]; całość przedr. *Kur. Litew.* 1909 nr 2–60 [z przerwami; pt. Hekuba. Nowela z 1863].

Autograf-brulion w Arch. E. O. nr 62.

Wyd. nast.: w zbiorku: Gloria victis. Wil. 1910 (poz. 469); w zbiorku: Oficer. Hekuba. Bóg wie kto. Wil. 1913; Pisma. T. 25. W-wa 1928 (poz. 470); [Wybór nowel:] Panna Róża. [T. II]. Londyn 1946 (poz. 477); Pisma zebrane. T. 36. W-wa 1951 (poz. 478); Dzieła wybrane w dwunastu tomach. T. 12. W-wa 1954 (poz. 487); Dzieła wybrane. T. 12. W-wa 1957 (poz. 490); pt. Hekuba. W-wa 1970; Gloria victis. W-wa 1986 (poz. 501).

P r z e k ł a d y

r o s.: Mat'. Tłum. M. Krukowski. Petersb. 1896. – Mat' i docz'. Tłum. Ja. Danilina. W-wa 1909. – Giekuba. Powiest'. Tłum. S. Wiszniewski. Petersb. 1910. – Giekuba. Powiest'. Tłum. E. i I. Leontiewych. Moskwa 1913 *Uniwiersalnaja Bibl.* nr 896–897; toż wyd. 2 Moskwa [1916]; toż wyd. 3 Moskwa 1918. – Giekuba. Tłum. E. i I. Leontiewych. Moskwa 1923 *Wsieobszczaja Bibl.* nr 5.

s z w e d z.: En moder. Tłum. E. Weer [E. Wester]. Sztokholm 1910.

165. Bóg wie kto (R. 1863). Powst. pod koniec 1908.

Pierwodr.: *Tyg. Mód i Powieści* 1909 nr 1 (2 stycznia)–5 [pt. Bóg wie kto. (Rok 1863)]; toż *Romans i Powieść* 1909 nr 1 (2 stycznia)–5 (Dod. do tyg. *Świat* 1909 nr 1–5 od 2 stycznia); toż przedr. *Nowa Reforma* 1909 nr 78–94 (z przerwami).

Autograf wykazujący różnice w stosunku do wersji drukowanej w Arch. E. O. nr 61.

Wyd. nast.: w zbiorku: Gloria victis. Wil. 1910 (poz. 469); *Straż Pol.* (Kr.) 1910 nr 28, 29/30; *Dzien. Chicagowski* 1912 nr 179–199 (z przerwami); w zbiorku: Oficer. Hekuba. Bóg wie kto. Wil. 1913; Pisma. T. 25. W-wa 1928 (poz. 470); [Wybór nowel:] Gloria victis. T. I. Londyn 1946 (poz. 477); Pisma zebrane. T. 36. W-wa 1951 (poz. 478); Gloria victis. W-wa 1986 (poz. 501); Panna Antonina i inne nowele. W-wa 1986 (poz. 502).

P r z e r ó b k a

Bóg wie kto?

Adapt. M. Witwińska.

Nadano: Polskie Radio 29 XI 1968, 20 I 1970, 21 IV 1970 (40 min.).

1909

166. Trzy chwile.

Pierwodr.: Jednodniówka Towarzystwa Wpisów Szkolnych. W-wa 1909 s. 10–11.

Autograf-brulion w Arch. E. O. nr 81.

Wyd. nast.: w zbiorku: Nowele i szkice. W-wa [1921] (poz. 472); *Nowy Świat* (Nowy Jork) 1924 dod. do nr 41; Pisma zebrane. T. 52. W-wa 1952 (poz. 478).

Tekst-stenogram w wyd.: Urywek z rozmowy. Trzy chwile. W-wa 1922 Nowa stenografia B. Balczyńskiej IX.

167. Przypomnij!

Pierwodr.: *Tyg. Mód i Powieści* 1910 nr 1 (1 stycznia).

Autograf-brulion w Arch. E. O. nr 82.

Wyd. nast.: w zbiorku: Nowele i szkice. W-wa [1921] (poz. 472); *Nowy Świat* (Nowy Jork) 1924 dod. do nr 55; Pisma zebrane. T. 52. W-wa 1952 (poz. 478).

168. Urywek z rozmowy.

Pierwodr.: w zbiorku: Nowele i szkice. W-wa [1921] (poz. 472).

Autograf-brulion w Arch. E. O. nr 75.

Wyd. nast.: Pisma zebrane. T. 52. W-wa 1952 (poz. 478).

Tekst-stenogram w wyd.: Urywek z rozmowy. Trzy chwile. W-wa 1922 Nowa stenografia B. Balczyńskiej IX.

P r z e k ł a d w ł o s.: Frammento di un colloquio. Tłum. J. Wieleżyńska-Dickstein. *I nostri Quaderni* (Lanciano) 1927 [fasc. dedicato alla Polonia].

1910

169. Trzy uderzenia dzwonu.

Pierwodr.: *Złoty Róg* (W-wa) 1911 nr 1 (23 grudnia); toż przedr. *Głos Wielkopolanek* 1911 nr 52.

Autograf-brulion pt. Jastrząb i Rybitwa. Trzy uderz[enia] dzwonu w Arch. E. O. nr 79.

Wycinek z tyg. *Złoty Róg* 1911 nr 1 w Arch. E. O. nr 80.

Wyd. nast.: *Przegl. Powsz.* 1913 t. 118 [pt. Z pośmiertnej teki Orzeszkowej. – Trzy uderzenia dzwonu]; toż przedr. *Przegl. Wielkopol.* 1913 nr 19; toż przedr. *Słowo* 1913 nr 133; w zbiorku: Nowele i szkice. W-wa [1921, poz. 472]; Pisma zebrane. T. 52. W-wa 1952 (poz. 478).

170. Angina pectoris.

[Fragm. nie dokończonej noweli].

Pierwodr.: *Złoty Róg* 1912 nr 33 [4 sierpnia; tu po tytule: (Z teki pośmiertnej).]

Autograf w Arch. E. O. nr 100.

Wycinek ze *Złotego Rogu* 1912 nr 33 w Arch. E. O. nr 101.

171. Serce dzwonu.

Pierwodr.: w zbiorku: Nowele i szkice. W-wa [1921] s. 4–15 (poz. 472).

Autograf-brulion w Arch. E. O. nr 78.

Wyd. nast.: *Nowy Świat* (Nowy Jork) 1924 dod. do nr 167; Pisma zebrane. T. 52. W-wa 1952 (poz. 478).

FRAGMENTY UTWORÓW NIE DATOWANYCH ZACHOWANYCH W RĘKOPISIE

172. [Fragm. utworu o tematyce żydowskiej].

Autograf z okresu wczesnego w Arch. E. O. nr 815.

173. [Fragm. powieści nr 1, inc.:] „W paltocie spłowiałym, okurzonym, poplamionym...".

Autograf w Arch. E. O. nr 18.

174. [Fragm. powieści nr 2, inc.:] „rzadkie i mizerne żyto a w większej nawet połowie..."

Autograf w Arch. E. O. nr 19.

175. [Fragm. powieści nr 3, inc.:] „Były to wschody wielkiego domu..."

Autograf w Arch. E. O. nr 20.

176. [Fragm. utworu, inc.:] „W obficie oświetlonej sali jadalnej..."

Autograf w Arch. E. O. nr 54.

177. Caveat [sic!] consules!

Autograf w Arch. E. O. nr 213.

178. Eliezer, syn Dardeja. Legenda żydowska. [Fragm.]

Autograf w Arch. E. O. nr 284.

179. Na cmentarzu. [Fragm.]

Autograf w Arch. E. O. nr 102.

180. Ostatnia noc. [Fragm.]

Autograf w Arch. E. O. nr 59.

181. Prządki. [Fragm.]

Autograf w Arch. E. O. nr 56.

182. (Trzy gracje). [Fragm.]

Autograf w Arch. E. O. nr 57. Dopisek obcą ręką: „Trzy od p. Pawła Glindy pochodziły". Na k. 1 ołówkiem: „Nieskończone".

182 a. Do mojej Matki. Kocham Cię! Powst. ok. 1905.

Autograf w Arch. E. O. nr 1024.

Zob. poz. 457.

WIERSZE

1864–1908

183. Marzenie. Powst. przed lutym 1864.

Pierwodr.: E. Jankowski: Próby wierszopisarskie Orzeszkowej. *Prace Polonist.* S. 10: 1952 s. 225–227 i nadb. Wyd. nast. fragm. w art.: J. Bazylewicz: Nieznany wiersz E. Orzeszkowej. *Dzien. Pol. i Dzien. Żołnierza* (Londyn) 1980 nr 55.

Rkps wpisany ręką Orzeszkowej w jej kopiarzu prywatnym w Arch. E. O. nr 238 s. 17–21. Zdaniem E. Jankowskiego należy uznać autorstwo Orzeszkowej.

184. Grzesznicy. Powst. ok. 1864, ale późniejszy od wiersza: Marzenie.

Autograf zaginiony.

[Zob. E. Jankowski: Próby wierszopisarskie Orzeszkowej. *Prace Polonist.* S. 10: 1952 s. 224 i nadb. Autor art. powołał się na list S. Żukowej do E. Orzeszkowej z 26 X 1878, przechowywany w Arch. E. O.]

185. Kwiat i kobieta.

Pierwodr.: *Tyg. Ilustr.* 1866 t. 14 nr 362 (1 września); przedr. *Biesiada Lit.* 1907 nr 23; *Dzien. Cieszyński* 1907 nr 146.

Autograf zaginiony.

186. Tęsknota. Powst. zapewne w sierpniu 1866.

Pierwodr.: *Tyg. Ilustr.* 1866 t. 14 nr 362 (1 września); przedr.: *Biesiada Lit.* 1907 nr 23; *Dzien. Cieszyński* 1907 nr 146; W: Zbiór poe-

tów polskich XIX w. Ułożył i oprac. P. Hertz. Księga 3. W-wa 1962 *Bibl. Poezji i Prozy* s. 662.

Autograf zaginiony.

187. [Parafraza wiersza J. Słowackiego: Testament mój.:] „Żyłam z Wami, cierpiałam, pracowałam z Wami...". Powst. jako podziękowanie delegacji społeczeństwa, przyjętej w Grodnie dnia 16 kwietnia 1907 w 40-lecie pracy pisarskiej Orzeszkowej.

Pierwodr.: *Kur. Warsz.* 1907 nr 169 (21 czerwca).

Autograf w Arch. E. O. nr 227.

Wyd. nast.: E. Jankowski: Próby wierszopisarskie Orzeszkowej. *Prace Polonist.* S. 10: 1952 s. 232 i nadb.

188. [Wierszowany list do Tadeusza Garbowskiego z 3 sierpnia 1908, inc.: „... Przecież to było tylko bladym odbiciem, przelotną chwilką i jętki życiem..."]. Ogł. L. B. Świderski w wyd.: E. Orzeszkowa: Listy. T. 2 cz. 1. W-wa–Grodno 1938 s. 265–266; przedr. J. Garbaczowska: Droga E. Orzeszkowej Ad astra w świetle jej korespondencji. W: *Księga pam... ku czci J. Kleinera.* Łódź 1949 s. 437–438.

Autograf w Arch. E. O. nr 504.

AFORYZMY I ZŁOTE MYŚLI

Układ wg chronologii pierwszych wydań.

PUBLIKOWANE

Publikowane w wydaniach osobnych:

189. Myśli E. Orzeszkowej. Zebrała z jej dzieł L.H. Kr. 1903 [właśc. 1902].

190. Złote myśli zebrała J. Zarębianka. W-wa 1903.

Publikowane w czasopismach i wydawnictwach zbiorowych
[Tu podano incipity aforyzmów]:

191. Tak mi się zdaje. (Sześć aforyzmów).
Pierwodr.: *Kłosy* 1884 t. 39 nr 1000.

Zawartość:
1. Cnota bez pobłażliwości jest jak diament...
2. Małego jest wzrostu ten...
3. Człowiek z wrażliwym podniebieniem...
4. Nie kochają narodu swego ci...
5. Lituję się nad tymi...
6. Starzy Egipcjanie w kształty z kamienia oblekli...
Przedr. aforyzmu 1: *Tyg. Ilustr.* 1894 nr 27.

192. Aforyzmy.
Pierwodr.: *Kur. Warsz.* 1891 nr 1; przedr. *Kur. Lw.* 1891 nr 6.

Rkps pt. „Aforyzmów garść" w Bibl. Nar. w W-wie sygn. II 6086. Fot. tegoż rkps w Arch. E. O. nr 691. Pismo ręką M. Siemaszko-Obrębskiej z własnoręcznym podpisem Orzeszkowej.

193. Złote listki. Wybrane przez L. Korotyńskiego.
Pierwodr.: *Tyg. Ilustr.* 1894 nr 27, 43.

194. Myśli.
Pierwodr.: *Życie* (Kr.) 1897 nr 2.

195. [Aforyzmy]. I–VIII.
Pierwodr. w: Jednodniówka. Monachium 1897 s. 8.

Zawartość:
I. Jakkolwiek wielkim byłby człowiek...
II. Bajka mówi prawdę...
III. Przeliczyć niepodobna, ile razy padamy ofiarą oszustwa...
IV. Stosunki z ludźmi ogołocone ze złudzeń...
V. Najgłębiej w serca ludzkie...
VI. Hołdy i owacje są jak wino...
VII. Lepiej żyć krótko...
VIII. Pisarzowi i artyście, pożyteczniej jest...

196. Myśli.
Pierwodr.: *Tydzień* (Lw.) 1899 nr 53.

197. Aforyzmy. I–X.
Ogł. w: Sami sobie. Książka zbior. na rzecz warszawskiej kasy literackiej. W-wa 1900 s. 174.

Autograf w Arch. E. O. nr 119.

Zawartość:
I. Pisarz to taki tkacz...
II. Dzieło sztuki to przezrocze...
III. Stosunki z ludźmi, ogołocone ze złudzeń...
IV. Najgłębiej w serca ludzkie patrzą te oczy...
V. Ludzie, kochający idee i dla nich żyjący...
VI. Kochaj śpiew słowika...
VII. Trwoga jest cieniem...
VIII. Miłość jak łza...
IX. Prawda podówczas posiada cenę najwyższą...
X. Ogniwami, które ludzi wszystkich plemion i wyznań czynią rodzonymi braćmi...

198. Aforyzmy. 1–16.
Ogł. w: Z nad brzegów Narwi. Jednodniówka. W-wa 1902 s. 38–40.

Zawartość:
1. Ludzie kochający idee i za nie ginący...
2. Choć trudno, idź naprzód...
3. Ogniwami, które łączą ludzi...
4. Są dwa działy natur ludzkich...
5. Kto węzłami uczuciowymi łączy się z przyrodą...
6. Nie o wszystkich, którzy patrzą na przyrodę...
7. Kochaj śpiew słowika...
8. Pisarzowi i artyście pożyteczniej jest mieć cierń w sercu...
9. „Poctis et pictoribus omnia licet!" Kłamstwo!...
10. Człowiek jest nurkiem szukającym pereł...
11. Człowiek, jak zwierzę w lesie...
12. Uczucia silne mają to podobieństwo...
13. Pomiędzy rozłączających się ludzi...
14. Jak w baśniach bogowie...
15. Z hańby jednego śmiertelnika...
16. Każdy ma swoją wyspę Ś-tej Heleny, a jest nią starość...

199. Moja najmilsza Marychno! [tu 4 aforyzmy w art. skierowanym do Marii Konopnickiej z okazji jej jubileuszu].
Wyd.: *Tyg. Ilustr.* 1902 nr 14; przedr. *Tydzień* (Lw.) 1902 nr 14.

Zawartość:
Człowiek jest nurkiem...
Orzeł samotny, z górskiego gniazda spoglądając na ziemię...
Weselsze, lżejsze, pieszczotliwsze bywają na nizinach zefirki...
Ludzkości, oprócz skrzydeł, potrzeba jeszcze dzwonów...

200. Urywki.
Pierwodr.: *Tydzień* (Lw.) 1903 nr 12.

201. Aforyzmy.
Pierwodr. w: Na powodzian w r. 1903. Lw. 1904.

202. Aforyzmy i złote myśli, wyjęte z twórczości E. Orzeszkowej. Ogł. J. Terpiłowska.
Pierwodr.: *Bluszcz* 1907 nr 23.
Zawartość:
Człowiek w ogóle, a człowiek kulturalny w szczególności...
Ten tylko, kto silnie wierzy w coś nadrealnego...
Czyny ludzkie wychodzą z wierzeń...

203. Aforyzmy.
Pierwodr.: *Wielkopolanin* (Pittsburg) 1907 nr 31.

204. Kilka zdań. I–V.
Pierwodr. w: Książka jubil. „Dziennika Poznańskiego" 1859–1909. Pozn. 1909 s. 279–280.
Fot. pierwodr. w Arch. E. O. nr 618.
Zawartość:
I. Bywają na świecie ludzie bardzo rozumni...
II. Koroną świata ziemskiego jest człowiek...
III. Smutek może być dobroczynnym dla duszy...
IV. Smutek najgłębiej i najtrwalej osiada w tych...
V. Patryota ma swoją górę Synai...

205. Aforyzm. Dat.: 15 V 1909. Warszawa.
Pierwodr.: *Szkoła* 1910 z. 6 s. 422.

206. Myśli.
Pierwodr.: *Słowo i Czyn* (Wil.) 1910 nr 12; przedr. *Kur. Warsz.* 1910 nr 143.

207. Ze spuścizny autorki (wyjątki z listów i zapisków).
Wyd.: *Lamus* 1910 z. 7 s. 392–393 [tu 6 aforyzmów].
Zawartość:
Fale ścigające fale...
Z doświadczenia wieloletniego...
Czego chcesz stary psie?...
... Bo daremnie jest się autorką bardzo slynną...
Każdy zawód w przyjaźni albo miłości...
Człowiek jest nurkiem szukającym pereł...

208. Ostatni aforyzm Orzeszkowej napisany 16 maja [1910] w Grodnie. [Inc.:] Człowiek jest nurkiem szukającym pereł...
Wyd.: *Tyg. Mód i Powieści* 1910 nr 22; toż pt. Ostatni aforyzm E. Orzeszkowej ofiarowany p. Lucynie Kotarbińskiej. Dat.: 1910 r. Maj. Grodno. *Tyg. Ilustr.* 1910 nr 23.

209. Aforyzmy.
Pierwodr.: *Tyg. Mód i Powieści* 1911 nr 2.
[Trzy dotąd nie druk. aforyzmy pochodzące z albumu, który otrzymała Teresa Prażmowska od swoich przyjaciół w dniu jubileuszu 15 października 1909].

210. Aforyzmy E. Orzeszkowej.
Wyd.: *Roczn. Gebethnera i Wolffa na r. 1911* (W-wa) s. 324–325; przedr. *Zgoda* (Chicago) 1912 nr 43 Wyd. dla mężczyzn.

211. Ze złotych myśli.
Wyd.: *Rozwaga* 1915 nr 5.

212. Myśli. Wybrał I. Chrzanowski.
Wyd.: *Rzeczpospolita* (W-wa) 1920 nr 86 wiecz., 120; 1921 nr 4 por.

213. Aforyzmy.
Wyd.: *Pion* 1938 nr 40. [Tu 10 aforyzmów wyjętych z listów Orzeszkowej, przygotowywanych do wyd. w trzecim tomie „Listów"].
Zawartość:
1. Wszędzie zapewne po trochu...
2. Jeden i ten sam człowiek...
3. Postacie, oblicza, brzmienie głosów...
4. Jednym ze źródeł szczęścia...
5. Smutek najgłębiej i najtrwalej w tych osiada...
6. Bywają ludzie tak weseli i wesołością tylko żyjący...
7. Mądrość i smutek, to rodzeństwo...
8. Jest wiele takich szczęść negatywnych...
9. Wielkie szczęścia przybywają niespodziewanie...
10. Gdyby wszyscy posiadali trochę szczęścia...

213 a. [Inc.:] „W dalekich dalach są na rajskich błękitach..." Ogł. A. Baczewski: Nieznany autograf z albumu i list E. Orzeszkowej. *Ruch Lit.* 1984 z. 3 s. 195.
[Jest to aforyzm z 1902 wpisany na jednej karcie, zapewne z albumu Wandy Nusbaum].
Przekład ros.:
[Kilka aforyzmów w książce:] Pułkownik Żyrkiewicz: Pamiati E. B. Orzeszko-Nahorskoj. Wil. 1912. [Zob. H. Mościcki: Ze wspomnień o Orzeszkowej. (W dwudziestą rocznicą zgonu). *Kur. Warsz* 1930 nr 134 s. 9].

ZACHOWANE W RĘKOPISACH

214. [Aforyzm. inc.:] Dla kobiety zarówno jak dla mężczyzny...
Autograf z datą: styczeń 1892, dar J. Krzyżanowskiego dla Arch. E. O. nr 453.

215. [Aforyzm, inc.:] Świat ma trzy balsamy... Powst. 1892.
Autograf w Bibl. Uniw. w W-wie (Kartki z Albumu Hajoty) akc. 224/54. Fot. w Arch. E. O. nr 624.

216. [Aforyzm] Powst. 15 V 1899.
Autograf w Bibl. Nar. w W-wie sygn. 7553. Fot. listu z powyższym aforyzmem, ofiarowanym Stefanii Grabiańskiej, w Arch. E. O. nr 690.

217. [Aforyzm w sztambuchu Stanisława Gierszyńskiego, z datą: 7 VIII 1899 r. Raperswil].
Autograf w Bibl. Pol. w Paryżu bez sygn. Kopia maszynowa w Arch. E. O. nr 960.

218. [Aforyzm i dedykacja dla dr Karola Zaleskiego 1906, wpisana na fot. Orzeszkowej].

Autograf oraz koperta zaadresowana ręką Orzeszkowej w Arch. E. O. nr 644.

219. [List – aforyzm dla Haliny Szoberówny 1908].

Autograf w zbiorach J. Krzyżanowskiego. Fot. w Arch. E. O. nr 657.

220. [Aforyzmy].

Autografy i kopie, przeważnie pochodzące ze zbiorów po L. Méyecie, w Arch. E. O. nr 463.

221. [Aforyzmy i złote myśli wybrane z dzieł Orzeszkowej z różnych lat].

Rkpsy w Arch. E. O. nr 817.

PAMIĘTNIKI

PUBLIKOWANE

Układ chronologiczny według daty pierwodruku.

222. Zwierzenia. *Kraj* 1891 nr 50 [Numer specjalny z 13 XII z okazji 25-lecia twórczości E. Orzeszkowej]; przedr. *Tyg. Ilustr.* 1911 nr 16–18, 20–21; toż w wyd. osob. E. Orzeszkowa: O sobie... Wstępem opatrzył J. Krzyżanowski. W-wa 1974.

Autograf zaginiony.

P r z e k ł a d r o s.: Otrywok iz awtobiografii E. Orzeszkowoj. Tłum. W. M. Ł. [W. M. Ławrow]. *Mir Bożyj* (Petersb.) 1892 nr 12. – Woprosy. Tłum. W. M. Ł. [W. M. Ławrow]. *Russkaja Mysl* (Moskwa) 1902 nr 3. – Iz wospominanij E. Orzeszko. Tłum. G. A. Dragoszewski. *Sowriemiennyj Mir* (Petersb.) 1911 nr 7–8.

223. Pamiętnik. [Wspomnienia doprowadzone do 1863, a pisane na prośbę L. Méyeta od 1891 do zgonu S. Nahorskiego w 1896].

Pierwodr.: Fragm. ogł. L. Méyet w art.: Z rodzinnych wspomnień Orzeszkowej. *Tyg. Ilustr.* 1907 nr 23 (8 czerwca); toż *Biesiada Lit.* 1907 nr 23. Całość pt. Pamiętnik E. Orzeszkowej. Z autografu ogł. L. Méyet. *Kur. Warsz.* 1911 nr 24 (24 stycznia)–25, 27–28, 31–32, 34–35, 38–39; toż przedr. *Gaz. Lw.* 1911 nr 47–78 (z przerwami); toż w wyd. osob.: E. Orzeszkowa: O sobie... W-wa 1974.

Autograf znajdował się w zbiorach Bibl. Kras. w W-wie sygn. 5176; uległ zniszcz. w 1944.

Fot. pierwodr. w *Kur. Warsz.* 1911, w Arch. E. O. nr 550.

P r z e k ł a d r o s.: Miemuary. Tłum. W. B. Moskwa 1911.

224. Autobiografia w listach. [Trzy listy z 1896 do A. Wodzińskiego].

Pierwodr.: *Bibl. Warsz.* 1910 t. 3 s. 1–27.

Autograf zaginiony.

Wyd. osob.: E. Orzeszkowa: O sobie... W-wa 1974.

P r z e k ł a d r o s.: Awtobiografija E. Orzeszkowoj w triech pismach. Tłum. Ł. Krukowski. *Russkoje Bogatstwo* (Petersb.) 1910 nr 11.

225. Wspomnienia. Część pierwsza. Panu Aurelemu Drogoszewskiemu.

Pierwodr.: *Sfinks* 1911 t. 13 z. 37 (styczeń)–39, t. 14 z. 40. Fragm. pt. Z czasów Mikołaja I. [Wyjątek ze wspomnień znalezionych w papierach zmarłej powieściopisarki]. *Naprzód* 1911 nr 201.

Autograf zaginiony.

Wyd. osob.: E. Orzeszkowa: O sobie... W-wa 1974.

P r z e k ł a d r o s.: Iz wospominanij E. Orzeszko. *Sowriemiennyj Mir* 1911 nr 7–8.

[Wspomnienia pisane pod koniec życia na życzenie A. Drogoszewskiego].

226. Dnie. [Notatnik]. Powst. 1898–1904.

Obszerne fragm. ogł. E. Jankowski w monografii: E. Orzeszkowa. W-wa 1964 *Ludzie Żywi* s. 461–470 i w wyd. nast.

Autograf w Centralnym Arch. Państwowym Litewskiej SRR w Wilnie.

ZACHOWANE W RĘKOPISACH

227. [Kopiarz prywatny w 1865].

Autograf w Arch. E. O. nr 238. Tytuł na k. ochronnej: Książeczka z dawniejszych czasów z drobiazgami.

Tu m.in. notatki, kilka wierszy zapewne przepisanych oraz kopie dwóch listów.

228. [Sztambuch].

Autograf w Arch. E. O. nr 282 [kart 191].

PRZEKŁADY

Dział ten obejmuje również tłumaczenia utworów nieliterackich.
Układ chronologiczny wg daty pierwodruku.

PUBLIKOWANE

229. A. Devan: Nędza i nędzarze w Paryżu. Pierwodr.: *Gaz. Pol.* (W-wa) 1868 nr 11–12. [Tłum. podp.: E. O.].
Autograf zaginiony.

230. E. Legouvé: Miss Zuzanna. Pierwodr.: *Gaz. Pol.* (W-wa) 1868 nr 21–28.
Autograf zaginiony.

231. W. Mueller: Ateńska dziewica. Pierwodr.: *Tyg. Mód i Powieści* 1877 nr 13; toż *Kal. Wil. na r. 1882*. Wil. 1882.
Autograf zaginiony.

232. F. Schiller: Podział świata (z Szyllera). Pierwodr.: *Tyg. Mód i Powieści* 1877 nr 13; toż. *Kal. Wil. na r. 1882*. Wil. 1882.
[Przekład wiersza: Die Teilung der Erde. Tłum. podp.: El. Orz.].
Autograf przekładu w Arch. E. O. nr 266.
Fot. pierwodr. w Arch. E. O. nr 647.

233. H. C. Andersen: Dziewczynka z zapałkami (z Andersena).
Pierwodr.: *Kal. Wil. na r. 1882*. Wil. 1882.
Autograf zaginiony.

234. Marko Wowczek [M. Wiłyńska-Markowicz]: Dwaj synowie. Nowela. Przekład z rusińskiego.
Pierwodr.: *Dzien. Łódz.* 1886 nr 117–118.
Autograf przekładu pt. „Miała synów. Nowela Marka Wowczka" w Arch. E. O. nr 234.

235. Babenko [M. Starycki]: Lirnik. Nowela Babenka. Przekład z rusińskiego.
Pierwodr.: *Dzien. Łódz.* 1886 nr 185, 187–190.
Autograf przekładu w Arch. E. O. nr 233.

236. Marko Wowczek [M. Wiłyńska-Markowicz]: Sen. Nowela. Przekład z rusińskiego.
Pierwodr.: *Dzien. Łódz.* 1886 nr 264–265.
Autograf przekładu w Arch. E. O. nr 235.

237. T. Szewczenko: Niewolnik. [Fragm. przekładu przeróbki scenicznej, wystawionej w Grodnie w 1887 przez „trupę aktorów małoruskich", w artykule pt. „O rzeczy mało znanej", przeznaczonym do *Tyg. Ilustr.*].
Pierwodr.: Ogł. E. Jankowski: Próby wierszopisarskie Orzeszkowej. *Prace Polonist.* S. X (1952) s. 230–231.
Autograf w Arch. E. O. nr 140.
Wyd. nast.: Pisma krytycznoliterackie. Wr. 1959 s. 279–281 (poz. 493).

238. H. Taine: Historia literatury angielskiej. Cz. 1. Pierwodr.: W-wa 1900–1902.
[Ukazywała się zeszytami do 1902. Przekład nie ukończony dzieła: Histoire de la littérature anglaise].
Autograf także dalszych nie druk. części w Arch. E. O. nr 236, 237.

239. S. Smolka: List otwarty do dzienników niemieckich.
Pierwodr.: *Gaz. Pol.* (W-wa) 1902 nr 6.
Autograf zaginiony.
[Przekł. z jęz. niem.]

240. L. Ackerman: [Wiersz, inc.:] „O, skruszy się wkrótce ta glina..."
Pierwodr.: Ogł. E. Jankowski w wyd.: E. Orzeszkowa: Listy zebrane. T. 5. Wr. 1961 s. 25–26.
Autograf zaginiony.
[Przekład wiersza przesłany w liście do Tadeusza Bochwica, dat.: 22 IX (5 X 19)08, Grodno. Tekst tłum. pt. „L'Amour et la Mort" z tomu: Poésies. Wyd. 4. Paris 1877].

ZACHOWANE W RĘKOPISACH

241. E. Renan: Historia początków chrześcijaństwa. T. IV. Antychryst. Cztery pierwsze rozdziały. Powst. 1884–1885.
Autograf w Arch. E. O. nr 231 i 232.
[Przekład dzieła „Histoire des origines du Christianisme", 8 tomów, 1863–1883, zlecił Orzeszkowej Piotr Chmielowski dla Biblioteki Najcelniejszych Utworów Literatury Europejskiej. Na druk. przekładu „Antychrysta" nie zgodziła się cenzura, ocalała natomiast rozprawka zamierzona jako wstęp, a drukowana w *Ateneum* 1886 t. 2 z. 1–3 pt. Ernest Renan].

242. E. Pelletan: Panna na wydaniu. Dzień ślubu.

Autograf fragm. w Arch. E. O. nr 96.

243. [Czterowiersz w jęz. franc., inc.:] „Rien ne touche un esprit”. [Wersja pol., inc.:] „Ducha, którego sam Bóg dzierży...”.

Autograf zawierający czterowiersz franc. i jego tłum. w Centralnym Arch. Państwowym Litewskiej SRR w Wilnie sygn. 1135 [wśród listów do Obrębskich k. 138].

Fotokopia w Arch. E. O. nr 768.

244. E. Orzeszkowa i M. Siemaszkówna: [Tłum. wspólne noweli niewiadomego autora, zapewne z jęz. franc., fragm. inc.:] „Miłość! miłość! dajcie pokój...”

[Dopisek obcą ręką:] Nowela.

Rkps w Arch. E. O. nr 818.

245. I. Franko: Zachar Berkut. Tłum. M. Siemaszkówny, poprawki ręką Orzeszkowej.

Zob. Arch. E. O. nr 406.

PUBLICYSTYKA I KRYTYKA LITERACKA

ARTYKUŁY, STUDIA I WYPOWIEDZI

246. Kilka uwag nad powieścią. Powst. 1866.

Pierwodr.: *Gaz. Pol.* 1866 nr 285 (20 grudnia)–286, 288.

Autograf-brulion pt. Kilka uwag o powieści, dat.: 11 lipca (st. st.) 1866 r., w Arch. E. O. nr 127.

Fot. pierwodr. w Arch. E. O. nr 560.

Wyd. nast.: Z autografu-brulionu ogł. E. Jankowski w wyd.: Pisma krytycznoliterackie. Wr. 1959 s. 23–41 [w Dodatku krytycznym s. 591–595 zestawienie różnic zachodzących między pierwodrukiem a autografem-brulionem].

247. O przekładach. Powst. 1872.

Pierwodr.: *Tyg. Wielkopol.* 1872 nr 15 (13 kwietnia)–20; toż z drobnymi różnicami w tekście pt. Kilka słów o przekładach z powodu artykułu pana Stanisława Nowińskiego pomieszczonego w Tygodniku Wielkopolskim. *Tyg. Mód i Powieści* 1872 nr 18 (4 maja)–19, 23–27.

Autograf zaginiony.

Fot. pierwodr. w Arch. E. O. nr 570.

Fot. art. w *Tyg. Mód i Powieści* 1872 nr 18–19, 23–27 w Arch. E. O. nr 526.

Wyd. nast.: Pisma krytycznoliterackie. Wr. 1959 s. 45–70 [w Dodatku krytycznym s. 595–598 zestawiono różnice obu drukowanych tekstów].

248. O jednej z najpilniejszych potrzeb społeczeństwa naszego.

Pierwodr.: *Niwa* 1873 t. 3 nr 25 (1 stycznia)–31.

Autograf zaginiony.

Fot. pierwodr. w Arch. E. O. nr 602.

249. Zabawy dziecinne.

Pierwodr.: *Tyg. Mód i Powieści* 1873 nr 12 (22 marca)–14.

Autograf zaginiony.

250. Listy o literaturze. List I-y. Wiek XIX-y i tegocześni poeci.

Pierwodr.: *Niwa* 1873 t. 4 nr 43 (1 października)–44, 46-48.

Autograf zaginiony.

Fot. pierwodr. w Arch. E. O. nr 603.

Wyd. nast.: Pisma krytycznoliterackie. Wr. 1959 s. 73-116.

251. Znad Niemna.

Pierwodr.: I (List I). *Niwa* 1874 t. 6 z. 25 (lipiec)-26; List II. Tamże 1874 t. 6 z. 33-34; List III. Tamże 1875 z. 39-40.

Autograf w Arch. E. O. nr 132.

Fot. pierwodr. w Arch. E. O. nr 693.

252. Ogrody owocowe.

Pierwodr.: *Tyg. Mód i Powieści* 1874 nr 37 (12 września)–42.

Autograf zaginiony.

253. Cnoty proste.

Pierwodr.: *Przegl. Tyg.* 1874 nr 41 (11 października)–44.

Autograf zaginiony.

Fot. pierwodr. w Arch. E. O. nr 617.

Inny tekst zob. poz. 263 a.

254. O wpływie nauki na rozwój miłosierdzia.

Pierwodr.: *Ruch Lit.* 1875 nr 39 (25 września)–43.

Autograf zaginiony.

Wyd. osob.: Lw. 1876.

[Odczyt w dniu 18 marca 1875 w W-wie w sali Ratuszowej na rzecz Towarzystwa Osad Rolnych i Przytułków Rzemieślniczych].

255. Wydziedziczeni.

Pierwodr.: *Tyg. Mód i Powieści* 1875 nr 28 (10 lipca)–30.

Autograf zaginiony.

256. O niedolach dziecięcych. Odczyt... miany d. 13 marca r.b. w sali Magistratu Warszawskiego, na rzecz Towarzystwa Osad Rolnych.

Pierwodr.: *Tyg. Ilustr.* 1876 t. 33 nr 14 (1 kwietnia)–16.

Autograf zaginiony.

257. O Zakładzie Leczniczym w Nowym Mieście nad Pilicą.

Pierwodr.: *Echo* 1877 nr 102 (11 maja).

Autograf zaginiony.

[O zakładzie przyrodoleczniczym dr. Jana Bielińskiego].

258. O powieściach T. T. Jeża z rzutem oka na powieść w ogóle. Studium. Powst. 1878.

Pierwodr.: *Niwa* 1879 t. 15 z. 97 (1 stycznia)–98, 100–101.

Autograf zaginiony.

Fot. pierwodr. w Arch. E. O. nr 519.

Wyd. nast.: Pisma krytycznoliterackie. Wr. 1959 s. 133–191.

259. Drugie dziesięciolecie (1840–1850). Powst. 1878.

Pierwodr. w: Książka jubil. dla uczczenia pięćdziesięcioletniej działalności literackiej J. I. Kraszewskiego. W-wa 1880 s. 32–43.

Autograf zaginiony.

Fot. pierwodr. w Arch. E. O. nr 600.

Wyd. nast.: Pisma krytycznoliterackie. Wr. 1959 s. 194–213.

260. Patriotyzm i kosmopolityzm. Studium społeczne. Ukończone latem 1879.

Pierwodr.: Wil. 1880 Wydawnictwa E. Orzeszkowej i S-ki I.

Autograf zaginiony.

Wyd. nast.: Tanie zbior. wyd. powieści. T. 43. W-wa 1888.

[Do tego tematu powróciła Orzeszkowa w latach późniejszych. Zob. poz. 288, 309, 310].

261. Z dziejów piśmiennictwa naszego. Powst. marzec 1881. [Poszczególne rozdziały:] Świtanie. Mikołaj Rej. Jan Kochanowski.

Pierwodr. w: *Kal. Litew. na r. 1882.* Rok pierwszy. Wil. 1882 Nakładem E. Orzeszkowej i Spółki s. 17–30.

Autograf pt. „Z przeszłości piśmiennictwa naszego" w Arch. E. O. nr 135.

Fot. pierwodr. w Arch. E. O. nr 533; fot. art. w *Przyjacielu Dom.* 1882 nr 1–3 w Arch. E. O. nr 569.

Wyd. nast.: Fragm. pt. Jan Kochanowski. Z okazji trzechsetnej rocznicy. *Przyjaciel Dom.* (Lw.) 1882 nr 1–3; całość ogł. E. Jankowski w wyd.: Pisma krytycznoliterackie. Wr. 1959 s. 249–269 [w Dodatku krytycznym s. 601 zestawiono różnice pomiędzy tekstem druk. a autografem].

262. Wstępne słowo. Dat.: Grodno, 4 (16) września 1881.

Pierwodr. w: *Kal. dla Izraelitów na r. religijny (zwyczajny) od stworzenia świata 5642 czyli od narodzenia Chrystusa 1881–1882.* Wyd. pod red. J. Goldszmita. W-wa 1881 s. 25–40.

262 a. Listy z przylądka Dobrej Nadziei z Wa-Lit-No (Litwa). W wyd.: Kartki satyryczno-humorystyczne Argus. Zebrał Alfabet [W. Chełmiński]. Wil. 1881.

Druk. pod pseud.: Bąk.

263. O Żydach i kwestii żydowskiej. Ukończono przed 27 stycznia 1882.

Pierwodr.: Wil. 1882 Wydawnictwa E. Orzeszkowej i Spółki XX.

Autograf zaginiony.

Wyd. nast.: Pisma. T. 9. W-wa 1912.

Fragm. tego art. nieco zmieniony przez autorkę ogł. pt. Perpetuum Mobile. *Noworocznik Warsz. na r. 1883.* W-wa 1882 s. 33–54.

Fragm. pt. Z „Perpetuum mobile". *Izraelita* 1882 t. 17 nr 48 (15 grudnia)–50.

Przekłady

franc.: La question juive dans la littérature polonaise. Enquete sur la question juive en Pologne. Tłum. M. Rakowska. W: La question juive en Pologne, enquete précédée d'une introduction par G. Séailles. Paryż b.r.

ros.: Fragm. pt. O jewriejach i jewriejskom woprosie. *Russkij Wiestnik* (Petersb.) 1882 nr 26–41 (z przerwami).

263 a. Cnoty proste.

Pierwodr.: *Gwiazda. Kal. Petersb. Ilustr. na r. 1884.* Petersb. 1884 s. 31–36.

Autograf zaginiony.

Inny tekst pod tym samym tytułem zob. poz. 253.

264. Do Czytelników. Dat.: Grodno 1884 r. Styczeń.

Pierwodr. w: Tanie zbior. wyd. powieści. T. 1. W-wa 1884 s. I–VIII.

Autograf zaginiony.

Wyd. nast. w: Orzeszkowa. Sienkiewicz. Prus: O literaturze. Oprac. Z. Najder. W-wa 1956 s. 141–144; Pisma krytycznoliterackie. Wr. 1959 s. 273–276.

265. Ernest Renan. Powst. luty–kwiecień 1885.

Pierwodr.: *Ateneum* 1886 t. 2 z. 1–3 (kwiecień–czerwiec).

Autograf w Arch. E. O. nr 137; autograf planu, tamże nr 249.

Fot. pierwodr. w Arch. E. O. nr 596.

[Rozprawa zamierzona jako wstęp do tłum. przez Orzeszkową „Antychrysta" E. Renana. Zob. poz. 241].

266. Moje marzenie. Powst. w połowie listopada 1886.

Pierwodr.: *Świt* 1886 t. 5 nr 140 (30 listopada).

Autograf-brulion w Arch. E. O. nr 210.

267. Dom Batorego w Grodnie.

Pierwodr.: *Tyg. Ilustr.* 1886 nr 206 (11 grudnia).

Autograf-brulion w Arch. E. O. nr 198.

268. [Art., inc.:] „Jesteśmy narodem do gruntu przenikniętym przez arystokratyzm...". Powst. 1886.

Druk: Prospekt *Głosu* 1886.

Kopia ręką M. Siemaszkówny w Arch. E. O. nr 814.

Fot. pierwodr. w Arch. E. O. nr 578.

269. O rzeczy mało znanej. Powst. grudzień 1887.

Pierwodr.: Z autografu-brulionu bez zakończenia ogł. E. Jankowski w wyd.: Pisma krytycznoliterackie. Wr. 1959 s. 277–283.

Autograf-brulion w Arch. E. O. nr 140.

[Art. przeznaczony dla *Tyg. Ilustr.* o wyst. w grudniu 1887 w Grodnie przeróbce scenicznej „Niewolnika" T. Szewczenki z fragm. przekładu. Zob. E. Jankowski: Próby wierszopisarskie Orzeszkowej. *Prace Polonist.* S. 10. 1952 s. 230–231].

270. Ludzie i kwiaty nad Niemnem.

Pierwodr.: *Wisła. Mies. geogr.-etnogr.* 1888 t. 2 z. 1, 4; 1890 t. 4 z. 1; 1891 t. 5 z. 2.

Autograf w Bibl. Publ. w W-wie sygn. 943; autograf-brulion w Arch. E. O. nr 141.

Wyd. nast.: Pisma zebrane. T. 52. W-wa 1952.

[Tytuł nadał Jan Karłowicz, red. *Wisły*. Oprac. botaniczne uzup. Antoni Ślósarski i Jerzy Aleksandrowicz].

271. [Gama uczuć ludzkich...]. Powst. czerwiec 1890.

Pierwodr.: *Świat* 1890 nr 13 (1 lipiec); przedr. *Gaz. Nar.* 1898 nr 141.

Autograf zaginiony.

Fot. pierwodr. w Arch. E. O. nr 534; fot. art. druk. w *Gaz. Nar.* nr 141 w Arch. E. O. nr 579.

Wyd. nast.: Pisma krytycznoliterackie. Wr. 1959 s. 315–317.

272. O smutku i śmiechu w literaturze. Powst. między 10 a 18 marca 1891.

Pierwodr.: *Kur. Codz.* 1891 nr 81 (22 marca).

Autograf-brulion pierwszego zarysu art. zatytułowanego obcą ręką: „O smutnym zabarwieniu literatury naszej" w Arch. E. O. nr 144.

Fot. pierwodr. w Arch. E. O. nr 532.

Wyd. nast.: Pisma krytycznoliterackie. Wr. 1959 s. 318–321.

273. Bilans literacki E. Orzeszkowej. Ukończony w połowie października 1891.

Pierwodr.: *Kraj* 1891 nr 50 (25 grudnia).

Autograf-brulion w Arch. E. O. nr 252.

Wyd. nast.: Pisma krytycznoliterackie. Wr. 1959 s. 561–588 [w Dodatku krytycznym s. 621–622 podano odmianki tekstu z autografu-brulionu].

[Wykaz dzieł wraz z krótkimi streszczeniami].

274. Zwierzenia. Powst. na początku grudnia 1891.

Pierwodr.: *Kraj* 1891 nr 50 (25 grudnia); przedr. *Dzien. Pozn.* 1892 nr 214–217.

Autograf-brulion w Arch. E. O. nr 118.

Wyd. nast.: *Tyg. Ilustr.* 1911 nr 16–18, 20–21 [tu inf., że druk. z papierów pośmiertnych, a dochód przeznaczony jest na rzecz ochronki im. E. Orzeszkowej w Warszawie].

P r z e k ł a d r o s.: *Mir Bożyj* (Petersb.) ok. 1892. [Zob. *Kraj* 1893 nr 14 s. 1].

275. Powieść a nowela. Dat.: 14 lutego 1892.

Pierwodr.: Fragm. ogł. K. Wojciechowski: Powieść a nowela. (Listy E. Orzeszkowej i P. Chmielowskiego). *Pam. Lit.* R. 12: 1913 z. 2 s. 200–205; Tenże: Historia powieści w Polsce. Rozwój typów i form romansu polskiego na tle porównawczym. Z rękopisu pośmiertnego wyd. Z. Szweykowski. Lw. 1925 s. 7–10.

Autograf zaginiony.

Fot. pierwodr. w Arch. E. O. nr 635; fot. tekstu druk. w Historii powieści w Polsce... Lw. 1925 s. 7–10 w Arch. E. O. nr 636.

Wyd. nast.: Pisma krytycznoliterackie. Wr. 1959 s. 322–325.

[Odpowiedź na ankietę rozpisaną przez Konstantego Wojciechowskiego].

276. Panu Janowi Karłowiczowi. Powst. w końcu listopada 1894.

Pierwodr.: ogł. jako przedmowa do zbiorku: Melancholicy. Nowele. T. 1. W-wa 1896.

Autograf przechowywany był w Bibl. Kras. sygn. 6464; uległ zniszcz. w 1944. Autograf-brulion w Arch. E. O. nr 226.

Wyd. nast.: Pisma. T. 23. W-wa 1939; Pisma zebrane. T. 28. W-wa 1949.

277. Ś.p. dr J. Kościałkowski. Powst. grudzień 1894–styczeń 1895.

Pierwodr.: *Kraj* 1895 nr 2 (24 stycznia).

Autograf w Arch. E. O. nr 264.

Kopia obcej ręki w Arch. E. O. nr 145; druga kopia pt. Śp. dr Józef Kościałkowski. Wspomnienie pośmiertne pióra E. Orzeszkowej. Rkps w Bibl. Ossol. sygn. 12028/II.

278. Przed osiemnastu laty. Powst. listopad lub grudzień 1895.

Pierwodr.: *Kur. Warsz.* 1896 nr 1 (1 stycznia).

Autograf zaginiony.

Fot. pierwodr. w Arch. E. O. nr 535.

Wyd. nast.: Pisma krytycznoliterackie. Wr. 1959 s. 327–329.

[Wspomnienie dotyczące pierwszego spotkania autorki z Wacławem Szymanowskim, ówczesnym redaktorem *Kur. Warsz.*].

279. Excelsior! Powst. maj 1897.

Pierwodr.: *Tyg. Ilustr.* 1897 nr 40 (2 października)–41.

Autograf-brulion w Arch. E. O. nr 147.

Wyd. nast.: Nowele i szkice. W-wa [1921] s. 191–207; Pisma krytycznoliterackie. Wr. 1959 s. 330-339 [w Dodatku krytycznym s. 607-608 podano odmianki tekstu wg autografu-brulionu].

P r z e k ł a d r o s.: Excelsior! Oczerk. *Siewier* 1898 nr 8–9.

280. Gwiazda wschodzi. Powst. listopad–grudzień 1897.

Pierwodr.: *Tyg. Ilustr.* 1898 nr 6 (5 lutego)–8.

Autograf-brulion w Arch. E. O. nr 194.

Fot. pierwodr. w Arch. E. O. nr 525.

Wyd. nast.: Pisma krytycznoliterackie. Wr. 1959 s. 341–358 [odmianki tekstu z autografu-brulionu na s. 340–341].

[Art. o Wacławie Sieroszewskim, zwłaszcza o jego książce: W matni].

281. Oblicze Matki. Powst. 1898.

Pierwodr.: *Kraj*. Dział ilustr. 1899 nr 43 (3 listopada)–45 [pt. Przed własnym progiem].

Autograf-brulion oraz kopia obcą ręką w Arch. E. O. nr 148.

Wyd. nast.: Ogl. B. Hryniewiecki: Oblicze Matki. („Przed własnym progiem" *Kraj* 1899 nr 43–45). *Nauka i Sztuka* (W-wa) 1946 t. 4 nr 7/8 i odb. W-wa 1946.

282. Emigracja zdolności. Powst. 1899.

Pierwodr.: *Kraj* 1899 nr 16 (28 kwietnia).

Autograf-brulion w Arch. E. O. nr 267 [pt. O emigracji zdolności].

Fot. pierwodr. w Arch. E. O. nr 599.

Wyd. nast.: Ogl. W. Lutosławski w książce: Iskierki warszawskie. S. I. W-wa 1911 s. 71–95; przedr. W. Czeczott

w książce: E. Orzeszkowa. (Ze wspomnień osobistych). Częstochowa 1911 s. 39–50; w wyd. Pisma krytycznoliterackie. Wr. 1959 s. 368–378 [na s. 608 odmianki tekstu z autografu-brulionu].

283. O Janie Kochanowskim. Powst. ok. 1899.

[Odczyt w Grodnie dnia 16 stycznia 1900; powtórnie wygłoszony dnia 20 listopada 1909].

Pierwodr.: *Pobudka* (Wil.) 1910 nr 2 (luty)–3 (pt. O Janie Kochanowskim. Drobny szkic).

Autograf-brulion w Arch. E. O. nr 150. Kopia podpisana przez autorkę i jej ręką dopisany tytuł: „U początku" w Bibl. Jagiel. sygn. 7738; fot. tej kopii w Arch. E. O. nr 620.

Fot. pierwodr. w Arch. E. O. nr 521.

Wyd. nast.: Tekst obszerniejszy w zbiorku: Nowele i szkice. W-wa [1921] s. 112–136; tekst za pierwodr.: Pisma krytycznoliterackie. Wr. 1959 s. 382–393 (w Dodatku krytycznym s. 609–611 początek i zakończenie odczytu druk. w zbiorku: Nowele i szkice. W-wa [1921]).

284. Połów Jacicy.

Pierwodr. w: Rok polski w życiu, tradycji i pieśni. Przedstawił Z. Gloger. W-wa 1900 s. 293–300. Wyd. fotooff. W-wa 1986.

Autograf zaginiony.

[Dot. życia nadniemeńskich rybaków].

285. O Zygmuncie Krasińskim. Powst. druga połowa marca i początek kwietnia 1901.

[Odczyt wygłoszony przynajmniej dwukrotnie pod koniec kwietnia 1901 w Wilnie i z pewnymi zmianami 3 kwietnia 1909 podczas wieczoru zorganizowanego przez Tow. miłośników sceny „Muza" w Grodnie].

Pierwodr.: *Kur. Lw.* 1912 nr 79–95 (z przerwami); tekst późniejszy: *Tyg. Ilustr.* 1913 nr 6 (8 lutego)–8.

Autograf-brulion oraz kopia obcą ręką w Arch. E. O. nr 152; inna kopia obcą ręką w Arch. E. O. nr 283; kopia (nieskończona) ręką Kazimierza Poniatowskiego w papierach po L. B. Świderskim w Arch. E. O. nr 752.

Fot. pierwodr. w Arch. E. O. nr 588.

Wyd. nast.: Nowele i szkice. W-wa [1921] s. 171–190; Pisma krytycznoliterackie. Wr. 1959 s. 424–435 (w Dodatku krytycznym s. 613–614 odmianki tekstu).

286. [Przedmowa do:] Z. Gloger: Dolinami rzek. Opisy podróży wzdłuż Niemna, Wisły, Bugu i Biebrzy. W-wa 1903; wyd. fotooff. W-wa 1990.

Autograf zaginiony.

287. [Przedmowa ukończona 15 lutego 1904 do:] Z jednego strumienia. Szesnaście nowel przez dziesięciu autorów. W-wa 1905; toż W-wa 1960.

Autograf-brulion w Arch. E. O. nr 196.

Wyd. nast.: Pisma krytycznoliterackie. Wr. 1959 s. 437–444 (w Dodatku krytycznym s. 614–615 odmianki tekstu wg autografu-brulionu).

Przekład ros.: Iz odnogo rusla. Sbornik s priedisłowijem. Tłum. E. i I. Leontiewych. Moskwa 1907. Wyd. nast.: Moskwa [1909], Moskwa [1914].

288. [Odpowiedź na ankietę red. „Promienia" zatytułowaną: Ludzkość i Ojczyzna. Pytanie I. Czy postęp dziejowy zmierza do zatarcia czy do uwydatnienia indywidualności narodowych? Pytanie III. Czy uczucia miłości ojczyzny i miłości wszechludzkiej muszą się zwalczać lub ograniczać nawzajem?].

Pierwodr.: *Promień* (Lw.) 1904 nr 8/9 (sierpień–wrzesień); przedr.: *Tyg. Mód i Powieści* 1909 nr 18–19; *Ziemia Lubel.* 1909 nr 149–150.

Autograf zaginiony.

Wycinki z *Promienia* 1904 nr 8/9 w Arch. E. O. nr 155.

Fot. art. druk. w *Tyg. Mód i Powieści* 1909 nr 18–19 w Arch. E. O. nr 581–582.

[Pytanie II zadano Wacławowi Sieroszewskiemu].

289. Kilka zdań.

Pierwodr.: *Kur. Litew.* 1905 nr 1 (14 września)–3; przedr.: *Dzien. Pol.* (Lw.) 1905 nr 216; *Gaz. Nar.* 1905 nr 215; *Praca* (Pozn.) 1905 nr 40–41; *Zgoda* (Chicago) 1905 nr 44–45 Wyd. dla kobiet (pt. O patriotyzmie).

Autograf zatytułowany obcą ręką: „Kilka zdań (o patriotyźmie)" w Arch. E. O. nr 157.

290. Teatr polski w Grodnie. Powst. 1905.

Pierwodr.: *Kur. Litew.* 1905 nr 96.

Autograf zaginiony.

Fot. pierwodr. w Arch. E. O. nr 537.

291. Do mojej Matki. Powst. 1905.

Pierwodr.: *Dzien. Kijowski* 1907 nr 134.

Autograf wśród rękopisów w Arch. E. O. nr 1024.

292. O karze śmierci. Powst. 9 marca 1906.

Pierwodr.: Ogł. E. Jankowski w Komentarzach do wyd.: Listy zebrane. T. 7. Wr. 1971 s. 634–636.

Autograf-czystopis, autograf-brulion oraz kopia obcej ręki w Arch. E. O. nr 220.

[Wypowiedź dla Salomona Polakow (Poliakoff), który zbierał dla l'Union des Maîtres des Écoles de Moscou głosy różnych pisarzy przeciw karze śmierci, celem ogłoszenia ich w osobnej księdze].

293. Do Polskiej Partii Socjalistycznej. Powst. w pierwszym kwartale 1906.

Pierwodr.: Ogł. E. Jankowski w wyd.: Listy zebrane. T. 4. Wr. 1958 s. 398–407.

Autograf-brulion w Arch. E. O. nr 197.

[Jest to fragm. nieukończonej broszury: Do członków Polskiej Partii Socjalistycznej, przered. przez autorkę w 1908 pt. Spółczesna cywilizacja. Zob. poz. 299].

294. Odczyty w Grodnie. Dat.: Dnia 20 marca (2 kwietnia) 1906.

Pierwodr.: *Kur. Litew.* 1906 nr 67 (5 kwietnia).

Autograf w Arch. E. O. nr 167.

Fot. pierwodr. w Arch. E. O. nr 527.

[O odczycie dr H. Nusbauma pt. O nienawiści, wygłoszonym 1 kwietnia 1906].

295. Do was, które oko w oko w oblicze Matki patrzycie! Powst. w pierwszej połowie maja 1907.

Pierwodr.: *Kur. Warsz.* 1907 nr 139 (22 maja); toż *Słowo* 1907 nr 134 (22 maja); toż przedr.: *Dzien. Wil.* 1907 nr 107 (24 maja)–108; *Słowo Pol.* (Lw.) 1907 nr 239; *Bluszcz* 1907 nr 21.

Autograf w Arch. E. O. nr 174.

Wycinek pierwodr. w Arch. E. O. nr 175; fot. art. druk. w *Dzien. Wil.* 1907 nr 107–108, tamże nr 668.

[Prośba do obywatelek ziemskich, aby przyjęły na wakacje dzieci z ochronki im. E. Orzeszkowej].

295 a. Literatura. Powst. w drugiej połowie maja 1907.

Pierwodr.: *Kur. Litew.* 1907 nr 110 (2 czerwca)–111.

Autograf-brulion i kopia obcą ręką w Arch. E. O. nr 170.

Fot. pierwodr. w Arch. E. O. nr 562.

Wyd. nast.: Nowele i szkice. W-wa [1921] s. 58–74; Pisma krytycznoliterackie. Wr. 1959 s. 446–455 [w Dodatku krytycznym s. 615–616 odmianki tekstu z autografu-brulionu i kopii].

Dedykacja: Panu Kazimierzowi Zdziechowskiemu te kilka słów o przedmiocie wspólnie nam drogim – przesyłam.

296. Pod światłem szczytowym. Powst. 1907.

Pierwodr.: *Kur. Litew.* 1907 nr 137 (7 lipca); przedr.: *Kur. Pozn.* 1907 nr 159; *Praca* (Pozn.) 1907 nr 32.

Autograf-czystopis w Arch. E. O. nr 216.

Autograf-brulion w Bibl. Ossol. sygn. 13916/II; fot. tego autografu w Arch. E. O. nr 216.

297. Życzenia. Powst. 1907.

Pierwodr.: *Kur. Litew.* 1907 nr 288 (23 grudnia st.st.).

Autograf pt. „Życzenia noworoczne" w Arch. E. O. nr 21.

298. Patriotyzm ekonomiczny.

Pierwodr.: *Patriotyzm pol. przemysłowy, handlowy i fabryczny* (W-wa) 1908 nr 1; przedr.: *Słowo Pol.* 1909 nr 63; *Straż Pol.* (Kr.) 1909 nr 9; *Dzien. Chicagowski* 1910 nr 24.

Autograf w Arch. E. O. nr 190.

[Art. nadesłany na ankietę warszawskiego pisma *Patriotyzm pol. przemysłowy, handlowy i fabryczny* pt. Co sądzę o patriotyzmie ekonomicznym].

299. Spółczesna cywilizacja. Powst. w pierwszej połowie 1908.

Pierwodr. w: Adamowi Krechowieckiemu... Lw. 1908 s. 15–21 [pt. Z wieczornych myśli].

Autograf zaginiony.

Wyd. nast.: *Przegl. Powsz.* 1908 t. 99 s. 145–148 (lipiec); przedr.: *Kur. Litew.* 1908 nr 171 (9 sierpnia); *Tyg. Mód i Powieści* 1909 nr 25.

[Jest to przered. fragm. nieukończonej broszury z 1906: Do członków Polskiej Partii Socjalistycznej. Por. poz. 293].

300. [Wypowiedź druk. pt.:] Orzeszkowa o Tołstoju. Powst. w drugiej dekadzie września 1908.

Pierwodr.: *Kur. Warsz.* 1908 nr 262 (21 września); przedr.: *Kur. Pol.* 1908 nr 263 (22 września); *Goniec Wil.* 1908 nr 179 (23 września); *Kur. Litew.* 1908 nr 208 (24 września); *Tyg. Mód i Powieści* 1908 nr 40 (3 października).

Autograf zaginiony.

Fot. pierwodr. w Arch. E. O. nr 263; fot. art. druk. *Goniec Wil.* 1908 nr 179 w Arch. E. O. nr 669; fot. art. druk. *Kur. Litew.* 1908 nr 208 w Arch. E. O. nr 540.

Wyd. nast.: Pisma krytycznoliterackie. Wr. 1959 s. 490–491 [na s. 490 szczegółowe inf. dot. powst. i druku tego art.].

P r z e k ł a d r o s.: Tłum. Lew Tołstoj. *Russkije Wiedomosti* (Moskwa) 1908 nr 207 (19 września).

[Ten przekład ukazał się przed drukiem wersji pol.].

301. Na mogiłę Deotymy. Powst. ok. 25 września 1908.

Pierwodr.: *Kur. Litew.* 1908 nr 212 (29 września).

Autograf-brulion w Arch. E. O. nr 178.

Fot. pierwodr. w Arch. E. O. nr 530.

Wyd. nast.: Pisma krytycznoliterackie. Wr. 1959 s. 493–496 [na s. 492–493 odmianki tekstu z autografu-brulionu].

[Jadwiga Łuszczewska zmarła w Warszawie 23 września 1908].

302. Słowo. [Wariant I. O „Sonetach krymskich" Mickiewicza]. Powst. przed 14 listopada 1908.

Pierwodr.: Ogł. E. Jankowski w wyd.: Pisma krytycznoliterackie. Wr. 1959 s. 509–512. [w Dodatku krytycznym s. 618 odmianka tekstu z kopii autoryzowanej].

Autograf-brulion oraz dwie kopie obcą ręką, jedna z poprawkami autorki, w Arch. E. O. nr 187.

[Przemówienie w dniu 14 listopada 1908 w Grodnie w czasie zebrania towarzystwa miłośników sceny „Muza"].

Zob. poz. 308.

303. O Lilli, Róży i harfiarzach. Powst. listopad–grudzień 1908.

Pierwodr.: *Kur. Warsz.* 1909 nr 1 (1 stycznia); przedr.: *Kur. Pozn.* 1909 nr 191; *Dzien. Chicagowski* 1909 nr 197; *Nowa Reforma* 1909 nr 476; *Rozwój* 1909 nr 145; *Wiek Nowy* 1909 nr 2496; *Kal. Ilustr. Kur. Litew. na r. 1910* s. 4–6.

Autograf-brulion w Arch. E. O. nr 219 k. 10–13.

Fot. pierwodr. w Arch. E. O. nr 580; fot. skrótu art. druk. w *Tyg. Mód i Powieści* 1909 nr 4 w Arch. E. O. nr 590.

Wyd. nast.: Pisma krytycznoliterackie. Wr. 1959 s. 527–530.

304. Kilka słów o Słowackim. Powst. grudzień 1908.

[Odczyt w dniu 9 stycznia 1909 w Grodnie podczas wieczoru ku czci Słowackiego zorganizowanego przez tow. miłośników sceny „Muza"; tekst odczytany z rękopisu dnia 9 października 1909 w wileńskiej „Lutni"].

Pierwodr.: *Goniec Wil.* 1909 nr 220 (12 października)–221; przedr.: *Ziemia Lubel.* 1909 nr 297–315 (z przerwami); *Zagłębie* (Sosnowiec) 1909 nr 125–126, 129.

Autograf-brulion w Arch. E. O. nr 219 k. 1–9; kopia obcej ręki tamże nr 185.

Fot. pierwodr. w Arch. E. O. nr 568 i nr 555; fot. art. druk. w *Ziemi Lubel.* 1909 nr 297–315 tamże nr 520.

Wyd. nast.: Nowele i szkice. W-wa [1921] s. 75–88; Pisma krytycznoliterackie. Wr. 1959 s. 518–525 (w Dodatku krytycznym s. 619–620 zestawiono odmianki tekstu z przekazów druk. i rękop.).

305. Przedmowa. Powst. 27–28 stycznia 1909. [Do:] Z. Ćwirko [I. Kwieciński]: Po szczęście. Karta z pamiętnika. Cz. 1–2. W-wa [1909].

Autograf-brulion w Arch. E. O. nr 202.

Wyd. nast.: Pisma krytycznoliterackie. Wr. 1959 s. 539–543.

306. [Kilka słów o Asnyku].

[Odczyt w dniu 22 lutego 1909 w Grodnie podczas wieczoru poświęconego Asnykowi. Wieczór zorganizowany przez tow. miłośników sceny „Muza"].

Pierwodr.: Fragm. z autografu ogł. E. Jankowski w wyd.: Pisma krytycznoliterackie. Wr. 1959 s. 551–552.

Fragm. autografu, zatytułowanego obcą ręką: Parę słów o Asnyku, w Arch. E. O. nr 195.

307. [Przemówienie w dniu 18 sierpnia (st. st.) 1909 we Florianowie w czasie uroczystości związanych z imieninami i rocznicą ślubu Bronisławy Bochwicowej].

Pierwodr.: Ogł. E. Jankowski w Komentarzach do wyd.: Listy zebrane. T. 5. Wr. 1961 s. 418.

Autograf-brulion w Arch. E. O. nr 228.

308. Słowo. [Wariant II]. Powst. zapewne w drugiej połowie sierpnia 1909.

Pierwodr.: Ogł. Mar. S. [M. Ślizień]: We Florianowie. *Kur. Litew.* 1909 nr 198 (15 września).

Autograf-brulion w Arch. E. O. nr 187 k. 15–16.

Fot. pierwodr. w Arch. E. O. nr 552.

Zob. poz. 302.

Wyd. nast.: Nowele i szkice. W-wa [1921] s. 52–54; Pisma krytycznoliterackie. Wr. 1959 s. 513–514 [w Dodatku krytycznym s. 619 odmianki tekstu z autografu-brulionu].

309. O patriotyzmie i kosmopolityzmie. Powst. wrzesień–październik 1909 (przed 16 października).

Pierwodr.: *Słowo i Czyn* (Wil.) 1910 nr 8 (28 kwietnia)–9; tekst bez wstępu i nieco zmieniony ogł. *Złoty Róg* 1912 nr 6 (28 stycznia)–8 [pt. Z dróg i losów myśli polskiej. Z teki pośmiertnej]; nie druk. wstęp z autografu-brulionu ogł. E. Jankowski w Komentarzach do wyd.: Listy zebrane. T. 5. Wr. 1961 s. 401–402.

Autograf-brulion obszerniejszy od tekstu drukowanego w Arch. E. O. nr 211 (pt. Z dróg i lotów myśli polskiej; na obwolucie ręką Maksymiliana Obrębskiego: Z dróg i losów myśli polskiej).

Wycinek z pisma *Złoty Róg* nr 6–8 w Arch. E. O. nr 212.

Wyd. nast.: Fragm. pt. Kosmopolityzm i patriotyzm. ⟨Z teki pośmiertnej⟩. *Przegl. Powsz.* 1912 t. 115 (sierpień).

P r z e k ł a d f r a n c.: Quelques considérations de la pensée polonaise sur le patriotisme et le cosmopolitisme. [Przekład art. miał ukazać się w tyg. lit. *L'Orient* (Konstantynopol) 1909 lub 1910. Zob. uwagi E. Jankowskiego dot. korespondencji Nahuma Sokołowa z Orzeszkową w Komentarzach do wyd.: Listy zebrane. T. 5. Wr. 1961 s. 401–403].

310. O patriotyzmie. Dat.: 1909 r. Październik. Grodno.

Pierwodr.: Z autografu-czystopisu, zaopatrując w tytuł z autografu-brulionu ogł. E. Jankowski w Komentarzach do wyd.: Listy zebrane. T. 5. Wr. 1961 s. 409–411.

Autograf-czystopis bez tytułu w Bibl. Ossol. sygn. 12179/III (w zbiorze: Autografy różnych osób z lat 1860–1922); fotokopia w Arch. E. O. nr 697, tu też kopia ręką Janiny Szoberówny.

Autograf-brulion nie dokończony z tytułem obcą ręką: O patriotyzmie w Arch. E. O. nr 206.

311. Słowo wstępne. Powst. późną jesienią 1909.

Pierwodr.: Fragm. części pierwszej pt. Mowa. W zbiorku: Nowele i szkice. W-wa [1921] s. 55–57; całość niedokończonego rękopisu ogł. E. Jankowski w wyd.: Pisma krytycznoliterackie. Wr. 1959 s. 554–558.

Autograf-brulion w Arch. E. O. nr 186.

312. O nacjonalizmie żydowskim. I–IV. Powst. pod koniec 1909.

Pierwodr.: *Kur. Warsz.* 1911 nr 264 (24 września)–267; przedr. *Kur. Wil.* 1911 nr 97.

Autograf nie ukończony, zatytułowany obcą ręką: Ostatnia praca Orzeszkowej nieskończona, w Arch. E. O. nr 188.

Wycinek z *Kur. Warsz.* 1911 nr 264–267 w Arch. E. O. nr 189.

[Nie ukończony art. o Żydach przeznaczony był dla pisma *Hajnt* i *Kur. Warsz.*, przesłany do red. przez pp. Obrębskich].

313. Listy do pani *** o niektórych drobiazgach, które drobiazgami nie są, słów kilkoro. I. O złych humorach. Powst. 1909.

Pierwodr.: *Tyg. Mód i Powieści* 1909 nr 48 (27 listopada)–50.

Autograf pt. Do pani Józefowej Kotarbińskiej o niektórych drobiazgach, które drobiazgami nie są, kiedy niekiedy słów kilkoro w Arch. E. O. nr 191.

Fot. pierwodr. w Arch. E. O. nr 589.

Wyd. nast.: Z rękopisu ze zbiorów L. Kotarbińskiej. *Rodzina Pol.* 1936 nr 4 [tu mylna inf., że to pierwodr.].

[Art. napisany na życzenie Lucyny Kotarbińskiej, redaktorki *Tyg. Mód i Powieści*].

314. Niemodne hasło. ⟨W cnocie jest siła moja!⟩. Powst. 1909.

Pierwodr.: *Bluszcz* 1910 nr 1 (1 stycznia).

Autograf zaginiony.

315. [Przedmowa do:] E. Żmijewska: Dola. Powieść. W-wa 1909. Wyd. nast.: W-wa 1910; W-wa 1959.

Autograf zaginiony.

Fot. druk. przedmowy w Arch. E. O. nr 598.

Wyd. nast.: Pisma krytycznoliterackie. Wr. 1959 s. 546–550.

316. Małżeństwo.

Pierwodr.: *Tyg. Mód i Powieści* 1911 nr 42 (21 października; pt. Orzeszkowa o małżeństwie); przedr.: *Głos Wielkopolanek* 1911 nr 44; *Przegl. Powsz.* 1911 t. 112 z. 11 nr 335 (pt. Z teki pośmiertnej E. Orzeszkowej. – Małżeństwo); *Gaz. Pol.* (Chicago) 1912 nr 45 (pt. Małżeństwo. Z teki pośmiertnej).

Autograf zaginiony.

ARTYKUŁY I WYPOWIEDZI O TZW. KWESTII KOBIECEJ

PUBLIKOWANE

317. O kwestii kobiecej z powodu artykułu pana Antoniego Nowosielskiego [pseud. Antoniego Marcinkowskiego] w Nr 126 i 127 *Gazety Polskiej*.

Pierwodr.: *Gaz. Pol.* 1870 nr 147 (7 lipca)–148.

Autograf w Arch. E. O. nr 128.

318. Kilka słów o kobietach.

Pierwodr.: *Tyg. Mód* 1870 nr 40 (1 października)–44, 48–53.

Autograf w Arch. E. O. nr 130; luźne k. wariantowe, tamże nr 131.

Wyd. nast.: Lw. 1873; wyd. 2 W-wa 1874 [tu przedmowa autorki: Do Czytelniczek. Dat.: Warszawa d. 29 lipca 1874 r.]; Tanie zbior. wyd. powieści. T. 42. W-wa 1888; toż wyd. nast. W-wa 1893; *Bławatek* 1911 s. 37–47.

P r z e k ł a d y

a n g.: [Fragm.] About women of a Century Ago. *Poland* (W-wa) 1975 nr 10. (Ang. wyd. mies. *Polska*).

f r a n c.: [Fragm.] Á propos des femmes d'il y a un siècle. *La Pologne* (W-wa) 1975 nr 8. (Franc. wyd. mies. *Polska*).

h i s z p.: [Fragm.] Sobre las mújeres de hace ún siglo. *Polonia* (W-wa) 1975 nr 8. (Hiszp. wyd. mies. *Polska*).

n i e m.: [Fragm.] Über die Frauen vor einem Jahrhundert. *Monatsschrift Polen* (W-wa) 1975 nr 8. (Niem. wyd. mies. *Polska*).

319. O kobiecie polskiej. Powst. prawdopodobnie w pierwszej połowie grudnia 1881.

[Streszczenie studium przesłane w grudniu 1881 do angielskiej książki zbior. pod red. T. Stantona].

Pierwodr.: Ogł. z biogramem Orzeszkowej przez T. T. Jeża [Z. Miłkowskiego] i w przekładzie [w streszcz. jego żony Z. Miłkowskiej] na jęz. ang. pt. „Poland". W: The Woman Question in Europe. A Series of Original Essays edited by T. Stanton. With an Introduction by F. Power Cobbe. Nowy Jork 1884 s. 426–445.

Wyd. w przekł. pol. [w streszczeniu] w książce zbior.: T. Stanton: Kwestia kobieca w Europie. (The Woman Question in Europe). Przełożył z ang. K. Sosnowski. W-wa 1885 s. 280–296 (w streszcz. pt. Polki przez E. Orzeszkową).

Fragm. z rękopisu o Entuzjastkach podała autorka w liście do redakcji *Przegl. Tyg.* wyrażając niezadowolenie z przekł. ang. i wyd. pol. Zob. List pani E. Orzeszkowej. *Przegl. Tyg.* 1885 nr 21 (24 maja) s. 319.

Całość z rękopisu ogł. w wyd.: Tanie zbior. wyd. powieści. T. 41. O kobiecie. W-wa 1888 s. 5-87 pt. O kobiecie polskiej. Studium pisane dla angielskiej zbiorowej książki Stantona: „O kobietach w Europie". Dat. Rok 1882 [Powinno być: 1881]; toż wyd. nast. W-wa 1891.

Autograf pt. „Kobieta w historii" w Arch. E. O. nr 134.

Fot. art. druk. w książce T. Stantona: Kwestia kobieca w Europie.... W-wa 1885 s. 280–296 w Arch. E. O. nr 522.

P r z e k ł a d y

r o s.: Nieskolko słow o żenszczinach. Tłum. S. Zieliński. W wyd. Sobranije soczinienij w dwienadcati tomach. T. 12. Kijów 1902.

s z w e d z.: [Fragm.] Om kvinnorna för kündra är sedan. *Tidskriften Polen* (W-wa) 1975 nr 8. (Szwedz. wyd. mies. *Polska*).

w ł o s.: Il pensiero di una donna intorno al feminismo. *Vita Femminile* (Mediolan) 1908.

320. Listy z Ustronia E. Orzeszkowej. I. Powst. latem 1883.

Pierwodr.: *Kraj* 1883 nr 38 (30 września).

Autograf w Arch. E. O. nr 142 k. 1–10.

Por. też autograf w Arch. E. O. nr 136.

321. Listy E. Orzeszkowej o sprawach kobiet. I–III. Powst. latem i jesienią 1883.

Pierwodr.: *Świt* 1884 nr 5 (29 kwietnia)–7, nr 16–18, nr 22–24; przedr. *Kraj* 1890 nr 4, 10–11.

Autograf pt. „Listy z Ustronia. II–IV" w Arch. E. O. nr 142 k. 11–29, nr 143 k. 1–17 i k. 17–31.

Por. też autograf w Arch. E. O. nr 134, 136.

Fot. art. druk. w *Kraju* 1890 nr 4, 10–11 w Arch. E. O. nr 536 i 591.

Wyd. pt. Listy o kobietach. Zob. Tanie zbior. wyd. powieści. T. 41. W-wa 1888; wyd. 2 W-wa 1891 s. 147–225.

322. W kwestii równouprawnienia kobiet wobec nauki, pracy i dostojności ludzkiej. (List otwarty do kobiet niemieckich). Powst. 1892.

Pierwodr.: *Ster* (Lw.) 1896 nr 1 (10 grudnia) i nast.; przedr. *Bluszcz* 1896 nr 53 (31 grudnia); 1897 nr 1–10 (z przerwami).

Autograf w Arch. E. O. nr 200 [tu tytuł obcą ręką: List do kobiet niemieckich].

Wyd. osob.: List do kobiet niemieckich i o Polce – Francuzom. W-wa 1900.

[List przesłany na zjazd kobiecy w Berlinie w 1892 na ręce L. Morgenstern].

P r z e k ł a d y

n i e m.: Tłum. M. Blumberg. *Berlinska Hausfrauenzeitung* 1892.

r o s.: O rawnoprawnosti żenszczin pieried mirom znanija truda i czełowieczeskogo dostoinstwa. (Otkrytoje pismo k niemieckim żenszczinam). Tłum.: S. Sobanska. Moskwa 1899 *Etiko-chudożestwiennaja Bibl.* z. 4. – Tłum. M. Geldman w wyd.: Otkrytoje pismo k niemieckim żenszczinam i francuzam – o Polkie. Moskwa [1901].

323. Polka. Powst. zapewne w 1897.

Pierwodr.: *Ster* (Lw.) 1897 nr 7.

Toż w jęz. franc.: pt. La femme polonaise. *La Revue des Revues* (Paryż) 1897 z 1 i 15 sierpnia.

Autograf w Arch. E. O. nr 146 (tytuł obcą rękę: O kobiecie polskiej).

Wyd. nast.: pt. O Polce Francuzom. W wyd.: List do kobiet niemieckich i o Polce – Francuzom. W-wa 1900.

P r z e k ł a d r o s.: Polka. Tłum. W. M. Ł. [W. Ławrow]. *Russkaja Mysl* (Moskwa) 1897 nr 11. – Polka. Istoricz. oczerki. *Żywopisnoje Obozrienije* (Petersb.) 1899 nr 29–32. – Tłum. M. Geldman. W wyd.: Otkrytoje pismo k niemieckim żenszczinam i francuzam – o Polkie. Moskwa [1901].

324. [Odpowiedź na ankietę:] „Quelle mission morale attribuez-vous au mouvement féministe dans l'évolution de la société contemporaine?" Powst. 17 XI (zapewne st.st.) 1898, Grodno.

Pierwodr.: Ogł. E. Jankowski. W wyd.: E. Orzeszkowa: Listy zebrane. T. 2. Wr. 1955 s. 383–384.

Autograf w zbiorach Lit. Akademii Nauk w Wilnie nr ČJ–95.

Fot. autografu w Arch. E. O. nr 630.

Kopia obcą ręką w Arch. E. O. nr 222.

[Art. przeznaczony był dla *Revue de Morale Sociale* (Genewa)].

325. Odezwa E. Orzeszkowej do Ślązaczek. Powst. 1903.

Pierwodr.: *Kur. Lw.* 1904 nr 98–99; toż przedr.: *Dzien. Pol.* (Dortmund) 1904 nr 5–6; *Praca* (Pozn.) 1904 nr 16; *Dzien. Berliński* 1904 nr 77–78.

Autograf w Arch. E. O. nr 168.

Fot. pierwodr. w *Kur. Lw.* 1904 w Arch. E. O. nr 894; fot. przedr. w *Dzien. Pol.* 1904, tamże nr 895; fot. przedr. w *Dzien. Berlińskim* w 1904, tamże nr 896.

Wyd. osob.: Pismo E. Orzeszkowej do Sióstr Ślązaczek. (Z rękopisu pośmiertnego). W-wa 1920 Wydawnictwo Tow. Przyjaciół im. E. Orzeszkowej. [Rękopis udzielony przez Zofię Gorzkowską. Dochód ze sprzedaży przeznaczony na plebiscyt górnośląski].

326. O sprawiedliwość.

Pierwodr.: *Kur. Litew.* 1905 nr 24 (12 października).

Autograf w Arch. E. O. nr 163.

[Domaganie się dla kobiet prawa czynnego udziału w samorządach ziemskich. Nawiązanie do art. K. Skirmunttówny: Jeszcze jedna reforma. *Kur. Litew.* 1905 nr 18].

327. List do Wujaszka.

Pierwodr.: *Kur. Litew.* 1905 nr 28 (17 października).

Autograf zaginiony.

[Dotyczy emancypacji kobiet].

328. Do wyborców i wybrańców naszych Ziem i Miast. Powst. 1906.

Pierwodr.: *Kur. Litew.* 1906 nr 46 (10 marca); toż przedr.: *Wędrowiec* 1906 nr 10 (17 marca; pt. Kobieta a wybory); *Kur. Lw.* 1906 nr 73 (pt. O prawa dla kobiet. Odezwa Polek i Litwinek).

Autograf w Arch. E. O. nr 169 [tytuł obcą ręką: O prawa wyborcze kobiet].

Wycinek z *Kur. Litew.* 1906 nr 46, tamże nr 890.

[Odezwa o konieczności udziału kobiet w życiu politycznym narodu. Podpisały ją: E. Orzeszkowa, Alina Wilejszisowa, Emma Jeleńska-Dmochowska, Konstancja Skirmunttówna].

329. Frazes.

Pierwodr.: *Dzien. Wil.* 1906 z. 6 nr 1 (19 sierpnia); toż przedr. *Słowo* 1906 nr 235.

Autograf zaginiony.

Wycinek z *Dzien. Wil.* 1906 z. 6 nr 1 w Arch. E. O. nr 551.

[Obrona praw politycznych kobiet].

330. W sprawie nazwisk żeńskich. (Ankieta).

Pierwodr.: *Poradnik Jęz.* (Kr.) 1907 nr 2 (luty).

Autograf, dat.: 23 XII 1906 w Arch. E. O. nr 221.

[Odpowiedź na ankietę Poradnika Językowego w sprawie odmiany końcówek w nazwiskach kobiecych].

331. List do Kółka dziewcząt służących we Lwowie. Powst. 1907.

Pierwodr.: W art. M. Szachnowskiej. *Zorza Ojczysta* 1907 nr 3.

Autograf zaginiony.

Odb. kserograf. z art. M. Szachnowskiej w *Zorzy Ojczystej* 1907 nr 3 w Arch. E. O. nr 1016.

332. [List do komitetu redakcyjnego „Głosu Wielkopolanek"].

Pierwodr.: *Kur. Pozn.* 1908 nr 68.

Autograf zaginiony.

333. Życzenia Kaliszankom od autorek polskich. [Tu tekst E. Orzeszkowej z 23 VII 1909].

Pierwodr.: *Goniec Wil.* 1909 nr 213.

Autograf zaginiony.

Fot. tekstu druk. w *Gońcu Wil.* 1909 nr 213 w Arch. E. O. nr 672.

[Tekst w formie listu do Komitetu wystawy kaliskiej].

334. Ostróżnie!

Pierwodr.: Z autografu-brulionu ogł. E. Jankowski. W wyd.: Listy. T. 5. Wr. 1961 s. 373–374.

Autograf-brulion w Arch. E. O. nr 215.

[Art. przeznaczony był do druku w *Jednodniówce* przygotowywanej w 1909 przez Zarząd Koła Kobiet w Kijowie. Brak wiadomości czy tam się ukazał].

335. O zadaniach kobiety – Polki.

Pierwodr.: *Kur. Pozn.* 1910 nr 118; toż *Słowo Pol.* 1910 nr 232 [w art.: Orzeszkowa a studentki lwowskie]; przedr. *Zgoda* (Chicago) 1910 nr 23.

Autograf zaginiony.

[List E. Orzeszkowej do „Zjednoczenia Studentek Polskich"].

ZACHOWANE W RĘKOPISACH

336. [Fragm. rozprawki o sprawie kobiecej].

Autograf z 1865? w Arch. E. O. nr 126.

337. [List do redaktorek Powszechnej Encyklopedii Kobiecej w sprawie artykułu do Encyklopedii]. Powst. 1892.

Autograf w Arch. E. O. nr 201.

338. Do Pań Czeskich ze stowarzyszeń kobiecych następujących... Powst. 1892.

Autograf zaginiony.

Kopia obcej ręki [zapewne M. Obrębskiej] w Bibl. Litew. Akad. Nauk w Wil. sygn. LRK-328.

Fot. tejże kopii w Arch. E. O. nr 661.

339. Krytyka poglądów na kobietę w dziele Gustawa Le Bon: „L'homme et les sociétés".

[Fragm. inc.:] „ukazała Wam tej ewentualności...

Autograf zaginiony.

Rękopis obcą ręką w Arch. E. O. nr 192.

340. [List otwarty w sprawie kobiecej].

Autograf w Arch. E. O. nr 203 [dwa warianty].

341. [Uwagi o kwestii kobiecej w formie listu].

Autograf z tytułem obcą ręką: „W sprawie kobiecej" w Arch. E. O. nr 204.

342. [List do red. Świtu w sprawie kobiecej].

Autograf w Arch. E. O. nr 208.

343. [Notatki z różnych dzieł o sprawach kobiet, czarownicach itp.].

Autograf w jęz. pol. i franc. w Arch. E. O. nr 254.

344. [Listy otwarte w sprawach kobiet].

Autograf w Arch. E. O. nr 848.

RECENZJE I OMÓWIENIA DZIEŁ

PUBLIKOWANE

345. O historii cywilizacji angielskiej przez Henryka Tomasza Buckl[e]'a.

Pierwodr.: *Gaz. Pol.* 1866 nr 157 (14 lipca)–158.

Podp.: Li....ka. [Litwinka – E. Orzeszkowa]

Autograf zaginiony.

Fot. pierwodr. w Arch. E. O. nr 559.

Polem.: M. Łonicki. *Gaz. Pol.* 1866 nr 178; E. Orzeszkowa: Do czyniącego zarzuty sprawozdaniu o dziele Buckle'a. *Gaz. Pol.* 1866 nr 192 (25 sierpnia).

Fot. art. w *Gaz. Pol.* 1866 nr 192 w Arch. E. O. nr 561.

346. O kobietach ubogich przez pannę Daubié. (La femme pauvre). Dzieło przejrzane przez... Powst. 1871.

Pierwodr.: *Tyg. Mód* 1871 nr 42 (19 października)–45.

Autograf zaginiony.

Fot. pierwodr. w Arch. E. O. nr 646.

347. Paryż w Ameryce. Dzieło Edwarda Laboulaye'a przejrzane przez...

Pierwodr.: *Tyg. Mód i Powieści* 1872 nr 1 (6 stycznia)–4.

Autograf w Arch. E. O. nr 207.

Fot. pierwodr. w Arch. E. O. nr 558.

[Omówienie pracy E. R. de Laboulaye: Paris en Amérique].

348. Wielość światów zamieszkiwanych. Studium, w którym roztrząsają się warunki zamieszkalności ziem niebieskich ze stanowiska astronomii, fizjologii i filozofii naturalnej przez Kamilla Flammariona. Dzieło przejrzane przez...

Pierwodr.: *Tyg. Mód i Powieści* 1872 nr 14 (6 kwietnia)–16.

[Dwa odcinki nr 15 i 16 umieszczono w „Dodatku z powieściami do Tygodnika Mód"].

Autograf zaginiony.

Fot. pierwodr. w Arch. E. O. nr 650.

[Omówienie książki w przekładzie J. Wagi. W-wa 1868].

349. O postępie. (E. Caro, Postęp społeczny. Przegląd dwóch światów, tom 108. Postęp przez About, Lądy i morza przez Elisée Reclus). Powst. 1874.

Pierwodr.: *Tyg. Mód i Powieści* 1874 nr 20 (16 maja)–24.

Autograf zaginiony.

Fot. pierwodr. w Arch. E. O. nr 649.

350. List E. Orzeszkowej do p. Marii Szeligi, autorki powieści: „Bez opieki". Powst. 1874.

Pierwodr.: *Opiekun Dom.* 1874 nr 41 (14 października)–44.

Fot. pierwodr. w Arch. E. O. nr 531.

Autograf zaginiony.

Wyd. nast.: M. Szeliga [M. Czarnowska-Loévy]: Bez opieki. Szkic powieściowy. W-wa 1880 s. 187–207; toż przedr. Pisma krytycznoliterackie. Wr. 1959 s. 120–132 (poz. 493).

Fot. z posłowia E. Orzeszkowej do książki M. Szeligi: Bez opieki. W-wa 1880 w Arch. E. O. nr 610.

[Polem.: Odpowiedź M. Szeligi na list p. E. Orzeszkowej. *Opiekun Dom.* 1874 nr 45; toż przedr. w jej książce s. 209–215].

351. Polemika.

Pierwodr.: *Wiek* 1881 nr 14 (20 stycznia)–16.

Autograf zaginiony.

Fot. pierwodr. w Arch. E. O. nr 557.

Wyd. nast.: Pisma krytycznoliterackie. Wr. 1959 s. 218–227 (poz. 493).

[Polem. z H. Sienkiewiczem, który surowo ocenił scenkę dramatyczną „Pokociło się" i „Dam nogę" (poz. 49) oraz zbiorek M. Konopnickiej: Z przeszłości. Fragmenty dramatyczne. Wil. 1881. Obie poz. były druk. w serii: Wydawnictwa E. Orzeszkowej i S-ki. Rec. H. Sienkiewicza, podpisana kryptogramem §, ukazała się 27 grudnia 1880 w *Gaz. Pol.* nr 288. Red. *Wieku* nie solidaryzowała się ze stanowiskiem Orzeszkowej, o czym świadczy zamieszczony przypisek do pierwodr.].

352. O książkach.

I. Maria Konopnicka: „Prometeusz i Syzyf".

Pierwodr.: *Kur. Litew.* 1907 nr 148 (21 lipca).

Autograf-czystopis oraz autograf-brulion w Arch. E. O. nr 171.

Fot. pierwodr. w Arch. E. O. nr 529.

Wyd. nast.: Nowele i szkice. W-wa [1921] s. 89–99; Pisma krytycznoliterackie. Wr. 1959 s. 458–463 [w Dodatku krytycznym s. 616 odmianki tekstu z zachowanych autografów].

[Utwór M. Konopnickiej pt. Prometeusz i Syzyf. W-wa 1907].

353. O książkach.

II. Maurycy Maeterlinck: „L'Intelligence des fleurs" („O rozumie kwiatów").

Pierwodr.: *Kur. Litew.* 1907 nr 245 (14 listopada), 247, 249–250; toż przedr. *Tyg. Mód i Powieści* 1908 nr 49–52 [pt. „O rozumie kwiatów". Streściła E. Orzeszkowa. Maurycy Maeterlink: L'Intelligence des fleurs].

Autograf-brulion w Arch. E. O. nr 172.

Wycinki pierwodr. w Arch. E. O. nr 173.

Wyd. nast.: Pisma krytycznoliterackie. Wr. 1959 s. 466–478 [w Dodatku krytycznym s. 616–617 odmianki tekstu z autografu-brulionu].

354. O książkach.

III. Adolf Nowaczyński: „Dymitr Joannowicz, car Samozwaniec, czyli polskie na Moskwie gody. – Kronika dramatyczna".

Pierwodr.: *Kur. Litew.* 1908 nr 55 (20 marca)–56.

Autograf-brulion w Arch. E. O. nr 179.

Wycinki pierwodr. w Arch. E. O. nr 180.

Wyd. nast.: [Obszerne fragm. przedr. pt.:] Orzeszkowa o Nowaczyńskim. *Prosto z Mostu* 1938 nr 48; całość ogł. Pisma krytycznoliterackie. Wr. 1959 s. 481–488 [w Dodatku krytycznym s. 617 odmianki tekstu z autografu-brulionu].

[Dramat A. Nowaczyńskiego: Car Samozwaniec czyli polskie na Moskwie gody. Kronika prawdziwa o Dymitrze Joannowiczu... W-wa–Kr. 1908].

355. O książkach.

IV. Ignacy Chrzanowski: „Historia literatury niepodległej Polski".

Pierwodr.: *Kur. Litew.* 1908 nr 241 (1 listopada), 243.

Autograf-brulion oraz dwa warianty części początkowej w Arch. E. O. nr 181.

Wyd. nast.: Pisma krytycznoliterackie. Wr. 1959 s. 499–506 [w Dodatku krytycznym s. 617–618 odmianki tekstu z rękopisów].

[Omówienie książki I. Chrzanowskiego: Historia literatury niepodległej Polski (z wypisami). Wyd. 2 W-wa 1908].

356. O książkach.

V. Zuzanna Rabska: „Zanim światła pogasną...". Powst. styczeń 1909.

Pierwodr.: *Kur. Litew.* 1909 nr 8 (24 stycznia).

Autograf-brulion w Arch. E. O. nr 183.

Wycinek pierwodr. w Arch. E. O. nr 184.

Wyd. nast.: Pisma krytycznoliterackie. Wr. 1959 s. 531–537 [w Dodatku krytycznym s. 620–621 odmianki tekstu z autografu-brulionu].

[Rec. książki Z. Rabskiej: Zanim światła pogasną... W-wa 1909].

ZACHOWANE W RĘKOPISACH

357. Szkice z dziejów pojęć moralnych. Powst. 1898.

Fragm. rękop. w Arch. E. O. nr 246, 247, 254.

358. Nowe hasło (z powodu książki p. Ign. Balickiego p.t. Egoizm narodowy). Powst. prawdopodobnie w 1902.

Autograf i kopia obcą ręką z poprawką imienia Balickiego na Zygm. w Arch. E. O. nr 218.

Kopia z podpisem Orzeszkowej w Bibl. Ossol. sygn. 12039/II.

[Omówienie książki Zygmunta Balickiego: Egoizm narodowy wobec etyki. Lw. 1902].

359. Pogadanki o książkach. (IV. Jagiellonki Polskie w XVI wieku przez Aleksandra Przeździeckiego. Tom 1 szy).

Autograf w Arch. E. O. nr 129.

360. Listy o książkach.

Kopia w Arch. E. O. nr 133.

361. Słowo wstępne. [Do recytacji poezji Wyspiańskiego, Kasprowicza, Żuławskiego, dla Tow. Grodzieńskiego]. Powst. 1909?

Autograf w Arch. E. O. nr 186.

LISTY OTWARTE DO REDAKCJI CZASOPISM ORAZ KORESPONDENCJE I POLEMIKI

PUBLIKOWANE

362. Znad Niemna. I–II–III
Pierwodr.: [List I]. *Niwa* 1874 t. 6 z. 25 (lipiec)–26; List II. *Niwa* 1874 t. 6 z. 33–34; List III. *Niwa* 1875 t. 7 z. 39–40.

Autograf w Arch. E. O. nr 132.

Fot. pierwodr. w Arch. E. O. nr 693.

363. List otwarty do pana Walerego Przyborowskiego. Dat.: 7 sierpnia, 1881 r. Miniewicze nad Niemnem.
Pierwodr.: *Kur. Codz.* 1881 nr 176 (10 sierpnia); toż przedr.: *Prawda* 1881 nr 33; *Nowiny* 1881 nr 219 [tu z notą redakcyjną pt. „W imię prawdy i uczciwości literackiej"].

Autograf zaginiony.

Fot. dokonana z *Kur. Codz.* 1881 nr 176 w Arch. E. O. nr 518; fot. z *Prawdy* 1881 nr 33, tamże nr 637; fot. z *Nowin* 1881 nr 219, tamże nr 572.

Wyd. nast.: Ogł. L. B. Świderski w komentarzu. W wyd.: Listy. W-wa 1937 s. 464–468; toż przedr. w wyd.: Listy zebrane. T. 2. Wr. 1955 s. 298–300; tekst z pierwodr. ogł. E. Jankowski. W wyd.: Pisma krytycznoliterackie. Wr. 1959 s. 244–248.

[List napisany w związku z art. Adama Goraja [Adama Brezy]: Tendencyjność i krytyka. *Kur. Warsz.* 1881 nr 148–161 (z przerwami) oraz z powodu ogłoszenia w *Kur. Warsz.* „Złotej nitki" (zob. poz. 51) bez zgody autorki].

364. [Artykuł polemiczny nie do druku]. Dat.: 1881 r.
Pierwodr.: Fragm. z autoryzowanej kopii ogł. S. Rosiak: Księgarnia „E. Orzeszkowa i S-ka" w Wilnie 1879–1882. Wil. 1938 s. 61–74; fragm. z autografu-brulionu ogł. E. Jankowski. W wyd.: Listy zebrane. T. 1. Wr. 1954 s. 338–344 całość z autoryzowanej kopii ogł. E. Jankowski. W wyd.: Pisma krytycznoliterackie. Wr. 1959 s. 229–239 (w Dodatku krytycznym zestawienie odmianek tekstu).

Autograf-brulion w Arch. E. O. nr 323.

Kopia sporządzona przez Marię Siemaszkównę, autoryzowana przez Orzeszkową jej podpisem i datą: „1881 r. w marcu", w Miejskiej Bibl. Publ. im. H. Łopacińskiego w Lublinie sygn. 2026; tamże odpis tej kopii sporządzony przez Wacława Wejtkę.

[Jest to list otwarty do L. Méyeta w sprawie wydawnictw wileńskich].

365. [List do red. *Kraju*].
Pierwodr.: *Kraj* 1885 nr 28 [w dziale: Z prowincji. Grodno].

Autograf zaginiony.

366. [List do red. *Tyg. Ilustr.*, inc.:] „Boże, jak nam jeszcze pomocy i ratunku trzeba!..."
Pierwodr.: *Tyg. Ilustr.* 1885 nr 147 (24 października); toż przedr. *Dzien. Łódz.* 1885 nr 147 (pt. O pomoc!).

Autograf zaginiony.

367. [List do red. *Tyg. Ilustr.*, inc.:] „zlanie się w jedno dwóch pism..."
Pierwodr.: *Tyg. Ilustr.* 1886 nr 158 (9 stycznia).

Autograf zaginiony.

[Dot. połączenia się *Tyg. Powsz.* z *Tyg. Ilustr.*].

368. [List do red. *Kraju*].
Pierwodr.: *Kraj* 1886 nr 6 [21 luty; w dziale: Z prowincji. Grodno]

Autograf zaginiony.

Fot. pierwodr. w Arch. E. O. nr 627.

369. [List w sprawie tłumaczeń z białorus.].
Pierwodr.: *Dzien. Łódz.* 1886 nr 264.

Autograf w Arch. E. O. nr 138.

370. Listy z Ongrodu E. Orzeszkowej. Odpowiedź pani Z. R. z Warszawy. Powst. koniec grudnia 1886.
Pierwodr.: *Świt* 1887 nr 146 (11 stycznia)–147.

Autograf zaginiony.

371. Listy znad Niemna. I–II. Korespondencje (Głosu). Powst. 1887.
Pierwodr.: *Głos* 1887 nr 18 (7 maja), nr 26 (2 lipca).

Autograf w Arch. E. O. nr 139.

Fot. z pierwodr. w Głosie 1887 nr 18, 26 w Arch. E. O. nr 565, 566.

372. [List do red. *Kur. Warsz.* o zaćmieniu słońca, obserwowanym w dniu 19 sierpnia 1887 r. we wsi Miniewicze pod Grodnem]. Ogł. pt. List E. Orzeszkowej.

Pierwodr.: *Kur. Warsz.* 1887 nr 231 (22 sierpnia; w rubryce: Ostatnie echa).

Autograf zaginiony.

Fot. pierwodr. w Arch. E. O. nr 573.

373. Jeszcze w sprawie Ochorowicza. Dat.: Miniewicze pod Grodnem w sierpniu 1888 r.

Pierwodr.: *Kur. Warsz.* 1888 nr 233 (23 sierpnia).

Autograf zaginiony.

Fot. pierwodr. w Arch. E. O. nr 574.

[List do red. *Kur. Warsz.* dot. pozytywnej oceny nowej metody leczenia za pomocą magnetyzmu].

374. [List do red. *Ojczyzny* pisany z Grodna 23 czerwca 1891].

Pierwodr.: *Ojczyzna* (Lw.) 1891 nr 14.

Autograf zaginiony.

375. [List do red. *Ojczyzny* pisany z Grodna 5 sierpnia 1891].

Pierwodr.: *Ojczyzna* 1891 nr 16.

Autograf zaginiony.

376. [List do red. *Kraju*].

Pierwodr.: *Kraj* 1891 nr 47 (4 grudnia).

Autograf zaginiony.

[Sprostowanie dot. znajomości przez Orzeszkową kilku osób mieszkających w Petersburgu].

377. List do Edwarda Piltza, red. *Kraju*, z podziękowaniem za nr 50 tegoż pisma i prośbą o wydrukowanie go.

Pierwodr.: *Kraj* 1892 nr 1 (15 stycznia).

Autograf zaginiony.

378. [Pismo do aktorów teatru krakowskiego w związku z wystawieniem „Hardych dusz" w 1895].

Pierwodr.: *Gaz. Lw.* 1895 nr 60.

Autograf zaginiony.

[Por. Bene nati, poz. 109].

379. [List otwarty do red. „Russkiej Myśli"]. Powst. luty 1898.

Pierwodr.: *Kraj* 1898 nr 14 (16 kwietnia; ogł. razem z odpowiedzią tejże red. pt. Dwa głosy); przedr. *Głos* 1898 nr 17.

Autograf zaginiony.

Wyd. nast.: Listy zebrane. T. 1. Wr. 1959 s. 368–372; Pisma krytycznoliterackie. Wr. 1959 s. 361–365.

[Jest to odpowiedź Orzeszkowej na anonimową rec. „Sylwka Cmentarnika" zamieszczoną w styczniowym numerze pisma „Russkaja Mysl" 1898 nr 1].

Przekład ros.: [Z nadanym tytułem:] Pismo w Redakciju. *Russkaja Mysl* (Moskwa) 1898 nr 3 (marzec) s. 154–158. [Po tekście Orzeszkowej zamieszczono odpowiedź red. pt. Otwiet g-zje Elizje Ożeszkowoj].

380. List E. Orzeszkowej do Literatów Rosyjskich, zapraszających ją na obchód Mickiewiczowski w Petersburgu.

Pierwodr.: Fragm. ogł. *Kraj* 1899 nr 1/2 [20 stycznia; tytuł nadany: List Orzeszkowej]; całość wyd. Kr. 1899.

Autograf w Arch. E. O. nr 149; cztery kopie odnalezione w papierach po L. B. Świderskim, tamże nr 753; maszynopis tekstu, tamże nr 1032; druk Kr. 1899, tamże nr 281.

Zob. też: Przemówienie do Rosjan z okazji uroczystego obchodu ku czci wieszcza naszego. [Wygłoszone 28 grudnia 1898 w Petersburgu].

Rękopis bez daty w Miejskiej Bibl. Publ. w Bydgoszczy sygn. 663; kopia obcą ręką, tamże sygn. 687; fot. tejże kopii w Arch. E. O. nr 658.

381. [List otwarty w sprawie rosyjskiego wydania „Argonautów", dat.:] Grodno, 21 V 99.

Pierwodr.: *Kur. Warsz.* 1899 nr 175 (27 czerwca); toż *Kur. Codz.* 1899 (27 czerwca); toż przedr.: *Głos* 1899 nr 26 (30 czerwca); *Gaz. Pol.* 1899 nr 162 (20 lipca).

Autograf zaginiony.

[Jest to odpowiedź na zarzuty stawiane Orzeszkowej za wyd. „Argonautów" w jęz. rosyjskim już w maju 1899, przed ukazaniem się w druku całości tekstu pol. Zarzuty druk. *Głos* 1899 nr 20].

Autograf-brulion listu do red. *Głosu*, dot. notatki zamieszczonej w tym piśmie (Głos 1899 nr 20), w Arch. E. O. nr 845.

Fot. listu druk. w *Kur. Warsz.* 1899 nr 175 w Arch. E. O. nr 725.

382. [Drugi list otwarty w sprawie rosyjskiego wydania „Argonautów, dat.:] Wiesbaden 3/15 lipca [1899].

Pierwodr.: *Kraj* 1899 nr 29 (28 lipca); toż przedr. *Gaz. Pol.* [pt. List E. Orzeszkowej] 1899 nr 174 (3 sierpnia).

Autograf zaginiony.

Fot. listu druk. w *Kraju* 1899 nr 29 w Arch. E. O. nr 571.

383. [List do red. *Gaz. Pol.* Jana Gadomskiego w sprawie konkursu etycznego].

Pierwodr.: *Gaz. Pol.* 1901 nr 46; przedr. we fragm. *Kraj* 1901 nr 7–8 (marzec) *Życie i Sztuka*. Ilustr. dod. „Kraju".

Autograf nie dat. w Arch. E. O. nr 205.

384. [List otwarty] Orzeszkowa do Konopnickiej.

Pierwodr.: *Tydzień* (Lw.) 1902 nr 15 (13 kwietnia).

Autograf zaginiony.

385. [List do red. *Gaz. Pol.* Jana Gadomskiego, dat.:] Grodno, d. 8 IV 1903 r.

Pierwodr.: *Gaz. Pol.* 1903 nr 98 (9 kwietnia).

Autograf w Bibl. Publ. m.st. W-wy sygn. 3158; fot. tego autografu w Arch. E. O. nr 981.

386. List otwarty do pana Ferdynanda Hoesi[c]ka z powodu wypadków zaszłych w Kiszyniewie [czerwiec 1903].

Pierwodr.: Ogł. E. Jankowski w Komenta-

rzach do wyd.: Listy zebrane. T. 8. Wr. 1976 s. 734–739.

Autograf-brulion w Arch. E. O. nr 304.

387. Listy grodzieńskie. I–II. Powst. 1903.

Pierwodr.: *Ogniwo* (W-wa) 1903 nr 43 (17 października)–44.

Autograf w Arch. E. O. nr 153; kopia z poprawkami autorki i jej podpisem, tamże nr 712.

388. [List otwarty do społeczeństwa rosyjskiego, pisany jako list do redaktora Ldowa (Rozenbluma) z „Birževye'ch Vědomosti"]. Powst. 26 IV 1905.

Pierwodr. w jęz. ros. w tłum. Ldowa [Witolda Konstantego Rozenbluma]: Polskij wopros. Otkrytoje pis'mo k russkomu obszczestwu. *Birżewyje Wiedomosti* 1905 nr 8826 (30 maja), 8828, 8830.

Autograf zatytułowany obcą ręką: „List o stosunku polsko-rosyjskim" w Arch. E. O. nr 158.

Dwa egzemplarze kopii z tytułem obcą ręką: „Artykuł o sprawach polskich z powodu konstytucji", tamże nr 159.

Wycinki z *Birżewyje Wiedomosti* 1905, tamże nr 160.

Fragm. w jęz. pol. ogł. E. Jankowski w wyd.: Listy zebrane. T. 7. Wr. 1971 s. 629–630.

389. [List otwarty:] Do Pana Redaktora gazety „Ruś".

Pierwodr.: *Ruś* 1905 nr 136 (6 czerwca); toż *Kur. Codz.* 1905 nr 171.

Autograf w Arch. E. O. nr 199.

390. Do redakcji gazety litewskiej „Wilniaus Żinios".

Pierwodr.: *Kur. Codz.* 1905 nr 171 (6 lipca); toż przedr. *Gaz. Pol.* 1905 nr 172 [pt. E. Orzeszkowa o języku litewskim].

Autograf zatytułowany obcą ręką: „W sprawie stosunku do języka litewskiego" w Arch. E. O. nr 161.

Wycinek z *Kur. Codz.* 1905 nr 171, tamże nr 162.

391. W Grodnie.

Pierwodr.: *Kur. Litew.* 1905 nr 63 (28 listopada).

Autograf w Arch. E. O. nr 164; fot. pierwodr. w *Kur. Litew.* 1905 nr 63, tamże nr 523.

[Wezwanie, aby 50. rocznicę śmierci A. Mickiewicza uczcić nie pomnikiem, a nową szkołą w Wilnie. Do listu dołączyła 100 rubli zebranych na ten cel przez Koło Polaków w Grodnie].

392. [List do redaktora *Kur. Litew.*:] O przedmowę. Dat.: Grodno, 6 stycznia.

Pierwodr.: *Kur. Litew.* 1906 nr 6 (21 stycznia).

Autograf zaginiony.

Wycinek pierwodr. w Arch. E. O. nr 230.

[Wyjaśnienie, że autorka nie napisała przedmowy do zbioru powieści ks. Edwarda Miłkowskiego, choć tak podano w prospekcie miesięcznika „Protest"].

393. Odczyty w Grodnie. Dat.: Dnia 20 marca (2 kwietnia 1906).

Pierwodr.: *Kur. Litew.* 1906 nr 67 (5 kwietnia).

Autograf zaginiony.

[O odczycie dr H. Nusbauma pt. O nienawiści, wygłoszonym 1 kwietnia 1906].

394. Także protest.

Pierwodr.: *Kur. Litew.* 1906 nr 88 (4 maja).

Autograf z dwoma wariantami tekstu w Arch. E. O. nr 165.

Wycinek z *Kur. Litew.* 1906 nr 88, tamże nr 166.

Zob. Listy zebrane. T. 7. Wr. 1971 s. 592.

395. Do Redakcji *Kraju*. Dat.: Grodno, 20 lutego 1907.

Pierwodr.: *Kraj* 1907 nr 2 (1 marca).

Autograf zaginiony.

[Podziękowanie za przesłaną książkę: „Jako lecące na wyraj żurawie"].

396. [List do red. *Dzien. Kijowskiego*]. Powst. 28 marca 1907.

Pierwodr.: *Dzien. Kijowski* 1907 nr 76.

Autograf zaginiony.

Fot. pierwodr. w Arch. E. O. nr 567.

397. Wtór do głosu wyborcy z Trok.

Pierwodr.: *Kur. Litew.* 1907 nr 236 (3 listopada).

Autograf pt. Wtór do głosu Szanownego Pana wyborcy z Trok. (Do Wolnej Trybuny) w Arch. E. O. nr 176.

Wycinek z pierwodr. w Arch. E. O. nr 177.

[Wyborca z Trok to Gabriel Sokołowski, który opublikował artykuł w *Kur. Litew.* 1907 nr 232].

398. O człowieku w niewoli.

Pierwodr.: *Dzien. Powsz.* 1907 nr 185.

Autograf zaginiony.

399. O niedolo!

Pierwodr.: *Kur. Litew.* 1907 nr 267; przedr. *Bluszcz* 1907 nr 52 (29 grudnia).

Autograf w Arch. E. O. nr 106.

[Historia byłego powstańca Leona Przełomskiego i wezwanie do składki publicznej na jego rzecz].

400. List E. Orzeszkowej. [List na zjazd słowiański w Pradze 28 lipca 1908 na ręce Antoniego Żwana].

Pierwodr.: *Kur. Warsz.* 1908 nr 210 (31 lipca); toż *Dzien. Powsz.* 1908 nr 209 (1 sierpnia); toż przedr.: *Kur. Litew.* 1908 nr 166 (4 sierpnia); *Kur. Pol.* 1908 nr 211; *Dzien. Kijowski* 1908 nr 155; *Dzien. Pozn.* 1908 nr 177; *Kur. Pozn.* 1908 nr 179; *Dzien. Chicagowski* 1908 nr 192; *Dzien. Pol.* 1908 nr 354.

Autograf oraz kopia obcą ręką, zatytułowana „Odezwa do Czechów" w Arch. E. O. nr 225.

Wyd. nast.: W art. K. W.: Dwa listy do Czechów [E. Orzeszkowej i Władysława Mickiewicza]. *Tyg. Mód i Powieści* 1908 nr 33 (15 sierpnia).

401. List E. Orzeszkowej. [Do red. *Pobudki*].

Pierwodr.: *Pobudka* (Wil.) 1908 nr 3/4 (październik/listopad).

Autograf zaginiony.

402. [List do K. Jeżewskiego w sprawie opieki nad dziećmi].

Pierwodr.: *Wiek Nowy* 1908 nr 2066.

Autograf zaginiony.

403. W sprawie chełmskiej. (List E. Orzeszkowej).

[List otwarty do Piotra Rocheverre'a].

Pierwodr. w jęz. pol.: *Kur. Warsz.* 1909 nr 177 (29 czerwca). Wyd. nast. z drobnymi opuszczeniami: *Goniec Wil.* 1909 nr 135 (1 lipca); *Kur. Litew.* 1909 nr 135 (1 lipca); *Dzien. Kijowski* 1909 nr 135; *Dzien. Pozn.* 1909 nr 148 Dodatek; *Dzien. Chicagowski* 1909 nr 170; *Przegl.* (Lw.) 1909 nr 148; *Ziemia Lubel.* 1909 nr 177; *Nowa Reforma* 1909 nr 294.

Autograf zaginiony.

Druk. w jęz. franc.: *L'Opinion* (Paryż) 1909 nr 27 (3 lipca).

Fot. z *Kur. Litew.* 1909 nr 135 w Arch. E. O. nr 538; fot. z *Gońca Wil.* 1909 nr 135, tamże nr 670; fot. z *Dzien. Chicagowskiego* 1909 nr 170, tamże nr 593.

Fotokopie art. dot. sprawy pol. i listu E. Orzeszkowej do P. Rocheverre'a z 1909 z pisma *L'Opinion* 1909 nr 23 i 27 zawierają m.in. art. P. Rocheverre: Le Projet de démembrement de la Pologne Russe; List do niego E. Orzeszkowej w art.: La Question russo-polonaise. Zob. Arch. E. O. nr 703.

404. [List do Towarzystwa Polskiego Domu im. Orzeszkowej we Lwowie na ręce Józefa Kallenbacha].

Pierwodr. fragm.: *Ster* (W-wa) 1910 nr 7/8 (lipiec/sierpień); przedr. *Tyg. Ilustr.* 1910 nr 46.

Autograf zaginiony.

[Fragm. listu druk. w art.: Odezwa. Dat.: Lwów, w maju 1910 roku].

ZACHOWANE W RĘKOPISACH

405. [List do red. pisma „Dla Głodnych"]. Powst. 1880 lub 1888.

Autograf w Bibl. Jagiel. w „Zbiorze autografów Władysława Górskiego". Fot. autografu w Arch. E. O. nr 662.

406. [List do red. *Kuriera Warszawskiego* z 1885].

Autograf w Bibl. Nar. w W-wie sygn. 6711. Fot. autografu w Arch. E. O. nr 695.

407. [List do Komitetu budowy pomnika Tytusa Chałubińskiego z 28 marca 1902].

Autograf w zbiorach Muzeum Tatrzańskiego im. T. Chałubińskiego w Zakopanem sygn. 162 k. 98. Fot. autografu w Arch. E. O. nr 886.

408. [List do Zarządu Towarzystwa Krzewienia Oświaty w Łodzi, zapewne z 1907].

Autograf w zbiorach Wojewódzkiego Arch. Państwowego w Łodzi, zbiory Bartoszewiczów nr 371. Fot. autografu w Arch. E. O. nr 605.

409. [List otwarty? inc.:] „Wśród zatrutej atmosfery..." Dat.: 23 XII 1907 r. z Grodna.

Autograf w zbiorach Lit. Akademii Nauk w Wilnie sygn. LRK-328. Fot. autografu w Arch. E. O. nr 631. (Por. też nr 630).

410. [Listy do Komitetu obchodu rocznicy urodzin Juliusza Słowackiego we Lwowie. 1908–1909].

Autograf był w posiadaniu Wiktora Hahna. Fot. autografu w Arch. E. O. nr 514.

411. [List rodziców polskich do biskupa o interwencję u rządu, by nauka religii odbywała się w języku narodowym].

Autograf-brulion bez daty z tytułem obcą ręką: „List do Biskupa" w Arch. E. O. nr 223.

PRZEMÓWIENIA I ARTYKUŁY ZWIĄZANE Z JUBILEUSZAMI

1892

412. [Jedno z przemówień jubileuszowych z 1892, inc.:] „Przybyliście tutaj, Dostojni Państwo, pomimo przestrzeni rozległej..."

Pierwodr.: Ogł. E. Jankowski w Komentarzu do wyd.: Listy zebrane. T. 3. Wr. 1956 s. 422–423.

Autograf-brulion oraz czystopis obcej ręki w Arch. E. O. nr 457.

1907

413. Odpowiedź Orzeszkowej. Dat.: Grodno, d. 8/I 1907 r.

Pierwodr.: *Dzien. Wil.* 1907 nr 16 (3 lutego).

Autograf zaginiony.

Fot. pierwodr. oraz „Adresu" skierowanego do Orzeszkowej, dat.: Łapy 23 XII 1906, druk. w *Dzien. Wil.* 1907 nr 16 pod wspólnym tytułem: Jubileusz Orzeszkowej, w Arch. E. O. nr 671.

414. [Mowa z okazji 40-lecia pracy pisarskiej do delegacji społeczeństwa, przyjętej w Grodnie 16 czerwca 1907].

Pierwodr.: *Kur. Litew.* 1907 nr 126 (21 czerwca); toż *Dzien. Wil.* 1907 nr 130 (21 czerwca); toż *Kur. Warsz.* 1907 nr 169 (21 czerwca); toż przedr. *Bluszcz* 1907 nr 26 (30 czerwca); *Dzien. Chicagowski* 1907 nr 161.

Autograf-brulion w Arch. E. O. nr 227.

Fot. pierwodr. w Arch. E. O. nr 227; fot. przemówienia druk. w *Dzien. Wil.* 1907 nr 130 w Arch. E. O. nr 673.

Wycinek z *Kur. Litew.* 1907 nr 126 w Arch. E. O. nr 544.

[Mowa Orzeszkowej zakończona parafrazą wiersza J. Słowackiego: Testament mój].

415. Podziękowanie E. Orzeszkowej. Dat.: Grodno, 5 lipca 1907.

Pierwodr.: *Słowo* 1907 nr 183 (11 lipca); toż *Tyg. Ilustr.* 1907 nr 28 (13 lipca); toż przedr.; *Nowa Gaz.* 1907 nr 103; *Kur. Warsz.* 1907 nr 158; *Kur. Pozn.* 1907 nr 158.

Autograf zaginiony.

[Podziękowanie nadesłane do warszawskiego Komitetu jubil. ku uczczeniu 40-letniej działalności literackiej i społecznej Orzeszkowej. Komitet przesłał to pismo do red. pisma z prośbą o zamieszczenie].

416. Podziękowanie.

Pierwodr.: *Kur. Pozn.* 1907 nr 237; toż *Dzien. Pozn.* 1907 nr 237.

Autograf zaginiony.

[Podziękowanie Orzeszkowej za album pamiątkowy przesłany przez Komitet Polek z Poznania z okazji jej jubileuszu].

417. Podziękowanie Orzeszkowej dla Polaków berlińskich.

Pierwodr.: *Kur. Pozn.* 1907 nr 241.

Autograf zaginiony.

418. Przemówienie jubileuszowe.

Autograf bez daty oraz fragm. tekstu w wersji brulionowej w Arch. E. O. nr 813.

TELEGRAMY

419. [Depesza do „Russkiej Mysli" druk. w art.:] Wymiana telegramów.

Pierwodr.: *Kraj* 1895 nr 6; toż *Gaz. Warsz.* 1895 nr 52.

Fot. treści telegramu druk. w *Kraju* 1895 nr 6 w Arch. E. O. nr 575.

420. [Telegram wysłany do W. Golcewa w związku z jego jubileuszem w 1903. Tekst w jęz. franc.].

Tekst cytowany w art.: S. Fiszman, A. Semczuk: Listy E. Orzeszkowej do Wiktora Golcewa i Michała Stasiulewicza. *Slavia Orientalis* (W-wa) 1957 nr 1 s. 293.

Telegram przechowywany w Bibl. im. Lenina w Moskwie. W. Golcew nr XVI s. 64.

[W 1902 Orzeszkowa przesłała W. Golcewowi swoją fotografię z dedykacją, która zaginęła, ale tekst dedykacji w jęz. ros. przytoczony w *Slavia Orientalis*, jw. s. 292].

421. Depesza kondolencyjna na ręce wdowy po śp. Janie Gadomskim.

Pierwodr.: *Gaz. Pol.* 1906 nr 298.

422. [Telegram wysłany na zjazd kobiet polskich w Warszawie, obradujący 12 czerwca 1907].

Pierwodr.: *Bluszcz* 1907 nr 26 (30 czerwca); przedr. *Nowe Słowo* 1907 nr 14/15.

423. [Telegram z okazji przyjęcia wycieczki czeskiej w Warszawie 13 czerwca 1909, podpisany wspólnie z Wł. St. Reymontem].

Pierwodr.: pm.: Chwile zbratania. *Ster* 1909 nr 7/8 s. 261 (lipiec/sierpień); toż przedr. *Nowa Gaz.* 1909 nr 366.

424. [Telegram z okazji przyjęcia gości czeskich przez red. *Bluszczu*].

Pierwodr.: pm.: Chwile zbratania. *Ster* 1909 nr 7/8 s. 264 (lipiec/sierpień).

[Ten telegram, inc.:] „W charakterze honorowego członka Koła Ziemianek...".

425. [Telegram do Komitetu wystawy prac kobiet w Kaliszu w 1909].

Pierwodr.: *Słowo i Czyn* (Wil.) 1909 nr 2 (14 października); toż *Kur. Litew.* 1909 nr 212 [pt. Orzeszkowa do Kaliszanek]; przedr. *Zgoda* (Chicago) 1909 nr 47 Wyd. dla kobiet.

Fot. telegramu druk. w *Kur. Litew.* 1909 nr 212 w Arch. E. O. nr 539.

426. [Notatki, m.in. z „Historii Anglii" T. Macaulaya].

Autografy w Arch. E. O. nr 240, 241.

427. [Notatki z lektury, pol. i franc.]. Powst. 1877–1878.

Autografy w Arch. E. O. nr 816.

428. [Notatki z książek dot. kultury i cywilizacji Grecji]. Powst. 1879–1880.

Autografy w Arch. E. O. nr 239.

429. Spis artystycznych piękności i filozoficznych prawd zawartych w jednej z najnowszych powieści polskich.

Autograf zapewne z lat siedemdziesiątych w Arch. E. O. nr 810.

430. [Notatki dot. spraw żydowskich, zwłaszcza pracy H. Graetza „Geschichte der Juden"]. Powst. 1880.

Autografy w Arch. E. O. nr 242.

431. [Notatki z książek o sprawach żydowskich, m.in. H. Cohena „Les Pharisiens", Souzy'ego „Les réligions... de l'Asie", E. Renana „Saint Paul" oraz spis książek o Żydach, pożyczonych od L. Méyeta, i drugi spis książek o Żydach]. Powst. 1880.

Autografy w Arch. E. O. nr 243.

432. [Notatki z dzieła Herberta Spencera w tłumaczeniu franc. pt. „Principes de la Sociologie"]. Powst. 1880.

Autografy w Arch. E. O. nr 244.

433. [Notatki z dzieła Franciszka Laurent „Études sur l'histoire de l'Humanité" – t. V]. Powst. 1880.

Autografy w Arch. E. O. nr 245.

434. [Notatki z dzieła Jana Lubbocka w tłumaczeniu franc. pt. „L'Homme avant l'Histoire"]. Powst. 1880.

Autografy w Arch. E. O. nr 246.

435. [Notatki z dzieła Edwarda Tylora w tłumaczeniu franc. pt. „Civilisation primitive..."]. Powst. 1880.

Autografy w Arch. E. O. nr 247.

436. [Notatki z dzieła Henryka Baudrillart „Histoire du Luxe privé et publie... depuis l'antiquité jusqu'à nos jours"]. Powst. 1880.

Autografy w Arch. E. O. nr 248.

437. [Wywiad na temat kierunków myśli politycznej z notatkami Czesława Jankowskiego]. Powst. 1898.

Oryginał w Bibl. Litew. Akademii Nauk w Wilnie sygn. ČJ-95; fot. notatek E. Orzeszkowej z wywiadu przeprowadzonego przez C. Jankowskiego w Arch. E. O. nr 660.

438. [Notatki z pracy Alfreda Fouillée „Umysłowość i fizyczność. Z powodu doświadczeń hypnotycznych"]. Powst. 1899?

Autografy w Arch. E. O. nr 250.

439. [Drobiazgi archiwalne]. Powst. 1899–1905.

[K. 1: Wiersz ku czci E. Orzeszkowej autorstwa Or-Ota, Nałęczów 1905; k. 2; Dedykacja na fot. E. Orzeszkowej dla Witalisa Ostromęckiego z 1899; k. 3: Dedykacja na fot. E. Orzeszkowej dla Jadwigi Ostromęckiej; k. 4: Aforyzm E. Orzeszkowej z 1904].

Kopie maszynowe wg oryginałów ze zbiorów rodziny Kruszewskich w Warszawie. Zob. Arch. E. O. nr 1013.

440. [Materiały dot. jubileuszu M. Konopnickiej]. Powst. ok. 1902.

[Adresy, listy składek, spis list składkowych, k. 15 wycinek: „Jubileusz Marii Konopnickiej". Przeważają zapiski ręką Orzeszkowej].

Zob. Arch. E. O. nr 850.

441. Dla gwiazdkowego N^ru^ Kłosów.

Autograf w Arch. E. O. nr 209.

442. Ludnościowe stosunki na Litwie i tak zwana kwestia litewska.

Kopia w Arch. E. O. nr 217.

443. [Wyznanie wiary].

Kopia w Arch. E. O. nr 224.

444. [Wezwanie do komunikowania wiadomości o Litwie].

Autograf bez zakończenia w Arch. E. O. nr 229.

445. [Notatki z literatury polskiej. Tytuł obcą rękę: Notatki do literatury].
Autograf w Arch. E. O. nr 255.

446. [Notatki, materiały, konspekty z literatury powszechnej].
Autografy w Arch. E. O. nr 256.

447. [Notatki z dzieł pisarzy rzymskich i o sprawach rzymskich, m.in. z Cycerona i innych].
Autografy w Arch. E. O. nr 257.

448. [Notatki z dzieł biskupa Bougaud z cyklu „Chrystianizm i czasy obecne"].
Autografy pol. i franc. w Arch. E. O. nr 258.

449. [Notatki z cytatami z różnych autorów m.in. Ujejskiego, Korzona].
Autografy w Arch. E. O. nr 259.

450. [Notatki z dzieła Karola Klement: „Michał Anioł, Leonardo da Vinci, Rafael"].
Autografy w Arch. E. O. nr 260.

451. [Notatki z dzieła Salomona Muncka „Palestine. Description géographique, historique et archéologique"].
Autografy, część obcą ręką w Arch. E. O. nr 261.

452. [Notatki i inne materiały].
Oryginały w Bibl. Litew. Akademii Nauk w Wilnie sygn. LRK 9 i 39; fot. w Arch. E. O. nr 663.

453. [Notatki z lektury pol. i franc.].
Autografy z różnych lat w Arch. E. O. nr 825.

454. [Notatki różne, zapiski folklorystyczne, adresy, rachunki w jęz. pol. i białorus.].
Autografy z różnych lat w Arch. E. O. nr 849.

PRACE EDYTORSKIE

455. Z jednego strumienia. Szesnaście nowel przez dziesięciu autorów. Z przedmową E. Orzeszkowej. W-wa 1905. Wyd. nast. Z jednego strumienia. Nowele. Pod redakcją i z przedmową E. Orzeszkowej. Słowo wstępne i przypisy: G. Pauszer-Klonowska. W-wa 1960.

Zbiór nowel o tematyce żydowskiej.

456. *Kurier Litewski* 1907 nr 94–134.

[W powyższych numerach: Kierowniczka literacka E: Orzeszkowa].

457. Journal parlé. To i owo, jedno z drugiem nic. Gazeta druskienicka, literacko-artystyczno-satyryczno-filozoficzno-humorystyczno-żadna. Numer pierwszy i ostatni.

[Niedruk.]

[Tu teksty różnych autorów zebrane przez E. Orzeszkową w 1905. Jej autorstwa: Artykuł wstępny; Z rąk do rąk; Do mojej Matki. Kocham Cię!].

Rkps zob. Arch. E. O. nr 1024.

WYDANIA ZBIOROWE I WYBORY TWÓRCZOŚCI

Wydania za życia i po śmierci Orzeszkowej.

Przyjęto za wybór już dwa utwory wydane razem.

458. Z różnych sfer. Nowele i obrazki. Seria pierwsza. T. 1–2. W-wa 1879 Gebethner i Wolff. [Cenz. dla obu tomów: 21 luty (5 marzec) 1879; na okładce t. 1–2 data: 1880]. [T. 3] Seria nowa. Lw. 1882 Wyd. A. Bartoszewicz.

Pierwotnie zbiór miał nosić tytuł: Dole i niedole.

Zawartość:

T. 1. Stracony. Z opowiadań prawnika. Nowela; Dziwak. Z opowiadań prawnika. Nowela; Pani Luiza. Z opowiadań prawnika. Nowela; Szara dola. Z opowiadań prawnika. Nowela.

T. 2. Julianka. Obrazek miejski; Czternasta część. Obrazek miejski; „Silny Samson". Obrazek miejski; Milord. Obrazek miejski.

T. 3. Sielanka nieróżowa; Daj kwiatek!; Złota nitka; Zefirek.

Wyd. nast.: Tanie zbior. wyd. powieści. T. 31–35. W-wa 1886 [tu zmieniony układ i poszerzona zawartość]; Pisma. T. 6–8. W-wa 1937 (tu dodano utwory: Widma; Bańka mydlana); Pisma zebrane. T. 16–18. W-wa 1949 [zawartość jak w wyd. z 1937].

Dedykacja w t. 1: Temu, który przez pół stulecia był pocieszycielem i mistrzem narodu swego, J. I. Kraszewskiemu w roku 50-letniego jubileuszu pisarskiej i obywatelskiej jego działalności zbiór ten drobnych prac mych jako hołd wielkiej czci i wdzięczności ofiaruje Autorka.

Przekład szwedz.: Från olika Sfärer. Tłum. E. Weer [E. Wester]. Sztokholm 1904.

[Poszczególne nowele były przedrukowywane wiele razy w różnych układach utworów oraz tłum. na kilka obcych języków].

459. Tanie zbiorowe wydanie powieści. T. 1–47. W-wa 1884–1889. S. Lewental. [Tytuł t. 41–47: Tanie zbiorowe wydanie pism].

Przedmowa autorki w t. 1 s. I–VIII: Do czytelników. Dat.: Grodno 1884 r. Styczeń.

Zawartość:

T. 1 (1884): Ostatnia miłość. Powieść.

T. 2 (1884): Z życia realisty. Obrazek.

T. 3 (1884): W klatce. Powieść.

T. 4–5 (1884): Na prowincji. Powieść. Cz. 1–2.

T. 6–9 (1884): Pamiętnik Wacławy ze wspomnień młodej panny ułożony. Powieść. Cz. 1–4.

T. 10–12 (1884): Pan Graba. Powieść w trzech częściach.

T. 13 (1885): Cnotliwi. Powieść.

T: 14 (1885): Wesoła teoria i smutna praktyka. Opowiadanie.

T. 15–18 (1885): Na dnie sumienia. Powieść w czterech częściach.

T. 19 (1885): Marta. Powieść.

T. 20–22 (1885): Eli Makower. Powieść w trzech tomach.

T. 23–24 (1885): Rodzina Brochwiczów. Powieść w dwóch tomach.

T. 25–26 (1885–1886): Pompalińscy. Powieść w dwóch częściach.

T. 27 (1886): Maria. Powieść.

T. 28–29 (1886): Meir Ezofowicz. Powieść w dwóch tomach.

T. 30 (1886): Sylwek Cmentarnik. Powieść.

T. 31–35 (1886): Z różnych sfer. Nowele i obrazki. T. 1–5. Por. poz. 458.

T. 31: Początek powieści; Rozstajne drogi; Syn stolarza; Obrazek z lat głodowych; Szara dola. Z opowiadań prawnika. Nowela.

T. 32: [Dedykowany J. I. Kraszewskiemu] Stracony. Z opowiadań prawnika. Nowela; Dziwak. Z opowiadań prawnika. Nowela; Pani Luiza. Z opowiadań prawnika. Nowela.

T. 33: Sielanka nieróżowa; Daj kwiatek; Zefirek; Złota nitka.

T. 34: Julianka. Obrazek miejski; Czternasta część. Obrazek miejski; „Silny Samson". Obrazek miejski.

T. 35: Milord. Obrazek miejski; Widma; Bańka mydlana. Obrazek miejski.

T. 36 (1886): Zygmunt Ławicz i jego koledzy. Powieść.

T. 37 (1888): Powieści wiejskie. Niziny. Powieść. Z ilustr. E. M. Andriollego.

T. 38 (1888): Powieści wiejskie. Dziurdziowie. Powieść. Z ilustr. E. M. Andriollego.

T. 39 (1888): Drobiazgi. – Z pożogi. I. Dom Batorego. II. Tam na błoniu błyszczy kwiecie... III. Wazon aurykli. IV. Stary jawor. V. W kamiennych ścianach. VI. Dumny szewc. VII. Jaskółki. – Za doliną róż; Echo; Sen Abarysa; „Pokociło się" i „Dam nogę". Scena z życia dwóch braci; toż wyd. nast. W-wa 1892.

T. 40 (1888): Stare obrazki. –

Turia; Hasło; Asylum; Legenda; Nieśmiertelny; Myszy morskie; Kassandra; Perła szczęścia. Baśń grecka; Z greckich podań.

T. 41 (1888): O kobiecie. –

O kobiecie polskiej; O kobiecie indyjskiej; Listy o kobietach. [W tekście tytuły zmienione:] O kobiecie polskiej. Studium pisane dla angielskiej zbiorowej książki Stantona: „O kobietach w Europie". Dat.: Rok 1882; Z ulotnych kartek „O kobiecie indyjskiej"; O sprawach kobiet. I–III; toż wyd. nast. W-wa 1891.

T. 42 (1888): Kilka słów o kobietach. [Z przedmową autorki: Do Czytelniczek. Dat.: Warszawa d. 29 Lipca (10 sierpnia) 1874 r.]; toż wyd. nast. W-wa 1893.

T. 43 (1888): Patriotyzm i kosmopolityzm. Studium społeczne.

T. 44 (1888 i 1889): Powieści wiejskie. Cham. Powieść. [Część egzemplarzy t. 44 ukazała się z datą: 1888].

T. 45 (1888 i 1889)–46, 47 (1889): Nad Niemnem. Powieść w trzech tomach; toż wyd. 2 W-wa 1891.
[Część egzemplarzy t. 45 ukazała się z datą: 1888].

460. [Dzieła]. T. 1: Panna Antonina. T. 2: W zimowy wieczór. W-wa 1888 Gebethner i Wolff. [T. 1 antedat.; ukazał się w grudniu 1887].

Zawartość:

T. 1: Panna Antonina; Dobra pani; Romanowa.

Dedykacja: Panu Leopoldowi Méyetowi. Proszę Cię, drogi przyjacielu, abyś te pyłki dostrzeżone i podjęte na drogach ludzkiego życia przyjąć raczył jako pamiątkę naszej dawnej szczerej i niezachwianej przyjaźni. El. Orzeszkowa

t. 2: A... B... C...; Przy dochodzeniu śledczym; Tadeusz; Gedali; W zimowy wieczór.

461. Melancholicy. Nowele. T. 1–2. W-wa 1896 (właśc. grudzień 1895) Gebethner i Wolff.

Wyd. nast.: Pisma. T. 23–24. W-wa 1939; Pisma zebrane. T. 28–29. W-wa 1949.

Pierwotny tytuł: Z pomroku. – Poszczególne nowele powst. 1889–1894.

W t. 1 przedmowa dedykowana: „Panu Janowi Karłowiczowi". Powst. w końcu listopada 1894. Autograf-czystopis przedmowy znajdował się w zbiorach Bibl. Ordynacji Kras.; uległ zniszcz. w 1944. Autograf-brulion należący do zbiorów Tow. im. E. Orzeszkowej – zaginął.

Zawartość:

T. 1: Z pomroku; Zrozpaczony; Jedna setna; Światło w ruinach; Ogniwa.

T. 2: Ascetka; Wielki; Bracia.

Przekład ros.:

Mielancholiki. Tłum. W. Ławrow. – Odna sotaja. – Bratja. – Swiet w razwalinach. – Tień. – Iz sumieriek. Moskwa 1900.

462. Trzy nowele. 1) A... B... C... 2) W zimowy wieczór. 3) Dobra pani. [Wstęp:] T. Jeske-Choiński: Trzy nowele E. Orzeszkowej. W-wa [1897] *Bibl. Dzieł Wybor.* nr 6.

Dedykacja:

Panu Leopoldowi Méyetowi. Proszę Cię, drogi przyjacielu, abyś te pyłki, spostrzeżone i podjęte na drogach ludzkiego życia, przyjąć raczył jako pamiątkę naszej dawnej, szczerej i niezachwianej przyjaźni El. Orzeszkowa

463. Iskry. Nowele. W-wa 1898 Gebethner i Wolff.

Wyd. nast.: Z przedmową Z. Dębickiego. T. 1–2. W-wa 1907 *Bibl. Dzieł Wybor.* nr 512–513; Pisma zebrane. T. 31. W-wa 1951.

Pierwotny planowany tytuł: Iskierki.

Zawartość:

Daleko; Liść uschły; Kariery; Czy pamiętasz?; Siteczko; Ani kawaleczka!; Śmierć domu; Babunia; Panna Róża; Krzak bzu.

Opowiadania druk. poprzednio w czasop. 1889–1897.

Przekłady:

czes.: Jiskry. [Tłum.:] J. Rozvoda. Praga 1901 *Svetová Knihovna* t. 223–224; wyd. nast.: Praga (1929).

[Tu pominięto opowiadania: Krzak bzu; Panna Róża]

ros.: Iskry. [Tłum.:] I. Enbułajewa. Moskwa 1900.

słowac.: Iskry. [Tłum. i oprac.] J. Gazdík. [Posłowie:] H. Ivaničková. Bratysława 1959 *Malá Svetová Knižnica* t. 32.

464. Pisma. T. 1–4. Z przedmową P. Chmielowskiego. W-wa 1899 H. Wawelberg.

Przedmowa P. Chmielowskiego w t. 1 s. I–XXXIX: Eliza Orzeszkowa. Dat.: Zakopane, 17 czerwca 1898 r.

Zawartość:

T. 1: Nad Niemnem.

T. 2: Pieśń przerwana; Dwa bieguny; Bracia; Światło w ruinach.

T. 3: Meir Ezofowicz; „Silny Samson". Obrazek miejski; Gedali; Ogniwa.

T. 4: Niziny; Dziurdziowie; Cham.

465. Przy dochodzeniu śledczym. Nowele. W-wa 1900 *Bibl. Dzieł Wybor.* nr 139.

Zawartość:

Przy dochodzeniu śledczym; Panna Antonina; Romanowa; Tadeusz.

[Cenz. 13 (25) lipca 1900].

466. Chwile. W-wa 1901 Gebethner i Wolff.

Wyd. nast. Pisma zebrane. T. 32. W-wa 1951 Dziewięć opowiadań z lat 1895–1901; drukowane poprzednio w czasop.

Zawartość:

Dymy. Sielanka; Porcelanka. Nowela; Zagadka; Co mówił stary klon?; Wśród kwiatów; Wesele Wiesiołka. Bajka; Kiedy u nas o zmroku...; Moment; Z różnych dróg.

Przekład czes.:

Chvíle. Se svolením spisovatelky z polštiny přeložil V. Kredba. Praga 1907 *Z cizích literatur* t. 11.

Zawartość:

Dýmy. Selanka; Porcelánka. Novella; Hádanka; Co říkal starý klen?; Mezi květy; Veselíkova svatba. Pohádka; Když u nás za soumraku...; Moment; S různých cest.

467. Przędze. W-wa 1903 Gebethner i Wolff.

Wyd. nast.: Pisma zebrane. T. 34. W-wa 1950.

[Zbiór nowel powst. 1888–1902].

Zawartość:

I. Z pyłów przydrożnych

Sam na sam; Chochlik-Psotnik; Dwie; Cień; Niepoprawny.

II. Z fantazji

Tytan, faun i nimfa. Baśń grecka; Po co? Bajka; Rocznica; Czego po świecie szukał Smutek; Pytania.

Przekład czes.: Z prachu cest. Tłum. B. Jasnov. Praga 1911 Večerni zábavy r. XXXII t. 4.

468. Siteczko. Czy pamiętasz? W-wa 1907 *Biblioteczka Uniw. Lud.* 8 [od wyd. 5:] *Biblioteczka Uniw. Lud. i Młodzieży Szk.* 8.

Wyd. nast.: wyd. nowe W-wa [1912]; wyd. nowe W-wa 1918; W-wa [ok. 1922]; W-wa [1923]; wyd. 5 W-wa 1927; wyd. 6 W-wa 1929; wyd. 7 W-wa 1931; wyd. 8 W-wa 1933; wyd. 9 W-wa 1934.

468 a. Daleko. Kariery. W-wa 1909 *Biblioteczka Uniw. Lud. i Młodzieży Szk.* 135. Wyd. nowe W-wa [1923].

469. Gloria victis. Wil. 1910 W. Makowski. [Zbiorek pięciu nowel zatytułowany od ostatniego utworu].

Zawartość:

Oni. (R. 1863); Oficer (R. 1863); Hekuba. (R. 1863); Bóg wie kto. (R. 1863); Gloria victis. (R. 1863).

Wyd. nast. skrócone: Wil. [1913] [Oficer. Hekuba. Bóg wie kto]; Wil. [1922] [Gloria victis. Oni. Oficer].

Wyd. nast. powiększone w wyd.: Pisma. T. 25. W-wa 1928 (tu dołączono nowele: Panna Róża; Śmierć domu); toż wyd. nast. Londyn 1946.

W t. 36 Pism zebranych (1951) tomik z 1910 poszerzono o „Dziwną historię".

Przekłady:

r o s.: Tłum. E. i I. Leontiewych. Moskwa 1911; wyd. nast. Moskwa 1918.

s z w e d z.: Gloria victis! (Hell de besegrade!). Tłum. E. Weer [E. Wester]. Sztokholm 1908 [Przekład z rękop.].

470. Pisma. Wydanie zbiorowe zupełne ze wstępem A. Drogoszewskiego. T. 1–18, 24, 25. W-wa 1912–1914, 1927, 1928 Gebethner i Wolff.

Wstęp A. Drogoszewskiego w t. 1 s. I–XCV: Eliza Orzeszkowa 1842–1910; toż odb. W-wa 1912.

[T. 19–23 nie ukazały się z powodu wybuchu wojny w 1914 r. Do druku były przygotowane utwory: Rodzina Brochwiczów; Maria; Kilka słów o kobietach; Pomniejsze utwory publicystyczne].

Zawartość:

T. 1 (1912): Obrazek z lat głodowych i inne utwory. –
Obrazek z lat głodowych; Za doliną róż; Echo; Niziny; Tadeusz; Cień; W zimowy wieczór.

T. 2–3 (1912): Nad Niemnem. Powieść w dwóch częściach; toż wyd. nowe. W-wa 1925; toż wyd. 3 W-wa 1927; toż wyd. 4 W-wa 1930; toż wyd. 5 W-wa 1934; toż wyd. 6 W-wa 1936.

T. 4 (1912): Dziurdziowie. Cham. –
Dziurdziowie; Cham.

T. 5 (1912): Anastazja. Bene nati. –
Anastazja; Bene nati. Powieść wiejska; toż wyd. nast. W-wa 1925.

T. 6 (1912)–7 (1913): Eli Makower. Cz. I–II.

T. 8 (1913): Meir Ezofowicz; toż wyd. 2 W-wa 1926; toż wyd. 3 W-wa 1936.

T. 9 (1913): O Żydach i kwestii żydowskiej. –
O Żydach i kwestii żydowskiej; „Silny Samson". Obrazek miejski; Daj kwiatek; Gedali; Ogniwa; O nacjonalizmie żydowskim.

T. 10 (1913): Początek powieści i inne nowele. –
Początek powieści; Rozstajne drogi; Syn stolarza; Ostatnia miłość.

T. 11 (1913): Na prowincji.

T. 12 (1913): W klatce. Z życia realisty. –
W klatce; Z życia realisty.

T. 13–14 (1913): Pan Graba. Cz. I–II.

T. 15–16 (1913): Pamiętnik Wacławy ze wspomnień młodej panny. Cz. I–II.

T. 17 (1914): Wesoła teoria i smutna praktyka. Pajęczyna. –
Wesoła teoria i smutna praktyka. Opowiadanie; Pajęczyna. Obrazek.

T. 18 (1914): Marta. Powieść.

T. 24 (1927): Dwa bieguny.

T. 25 (1928): Gloria victis.

[Na odwrocie k. tytułowej nota A. Drogoszewskiego: „Do pięciu nowel objętych tomem pod ogólnym tytułem „Gloria victis" z r. 1910 w wydaniu niniejszym, wychodzącym w moim układzie, dołączono dwie nowe: „Panna Róża" i „Śmierć domu", jako ściśle związane ideowo z powyższym cyklem"].

Oni; Oficer (R. 1863); Hekuba (R. 1863); Bóg wie kto; Panna Róża; Śmierć domu; Gloria victis (R. 1863).

471. Ostatnie nowele. W-wa 1921 Gebethner i Wolff.

Zawartość:

W grobie etruskim; Magon; Wiedźma; Szczęśliwa; Kto winien?; Rotszyldówna; Pani Dudkowa. Wspomnienie; Z myśli wieczornych. – Któż się przed Tobą ostoi?; W ogniu pracy i łez...; Jest on jeszcze bardzo oddalony...; Słyszy to wieczór...; Że raz jeszcze...; Zmiłuj się nad nami!; Tak szeptał tuman czarny...; Kędy płyną dwa złote ruczaje...; Cicho, cicho na leśnej polanie...; Nad brzegiem Renu stali...; – Gdzie szczęście?; Wielki.

472. Nowele i szkice. W-wa [1921] Gebethner i Wolff.

Zawartość:

Trzy uderzenia dzwonu; Serce dzwonu; Urywek z rozmowy; Było ich trzy; Śpiewna; Pytanie; Trzy chwile; Słowo; Mowa; Literatura; Kilka słów o Słowackim; „Prometeusz i Syzyf"; Małe stworzenie; Z rąk do rąk; Przypomnij!; O Janie Kochanowskim odczyt w Grodnie w 1908 r.; Na wspaniałej Wilhelmsstrasse; Muzy; O Zygmuncie Krasińskim; Excelsior!; Niemen. Zdjęcie migawkowe.

473. Pisma. T. 1–24. Redaktorzy: A. Drogoszewski, L. B. Świderski. W-wa 1937–1939 Pod Znakiem Polskiej Akademii Literatury.

[Wyd. nieukończone. Zapowiedziano tomów 30. Poszczególne tomy L. B. Świderski opatrzył cennymi notami bibliograficznymi zawierającymi informacje o autografach, pierwodrukach i kolejnych wznowieniach. Noty te przedr. w całości lub z drobnymi zmianami w wyd.: Pisma zebrane. T. 1, 2, 8, 10–15, 17–20, 23–27, 29. W-wa 1947–1953].

Przedmowy w t. 1: [Z. Nałkowska: Słowo wstępne pt.:] Polska Akademia Literatury; J. Iwaszkiewicz: Eliza Orzeszkowa; Od Redakcji: [Ogólne zasady wydania].

Zawartość:

T. 1 (1937): Pierwsze utwory. –
Obrazek z lat głodowych; Początek powieści; Ostatnia miłość.

T. 2 (1937): W klatce.

T. 3 (1937): Marta.

T. 4–5 (1937): Meir Ezofowicz. T. 1–2.

T. 6–8 (1937): Z różnych sfer. T. 1–3. –

T. 6 [Dedykowany J. I. Kraszewskiemu]: Stracony. (Z opowiadań prawnika); Dziwak. (Z opowiadań prawnika); Pani Luiza. (Z opowiadań prawnika); Szara dola. (Z opowiadań prawnika).

T. 7: Julianka. Obrazek miejski; Czternasta część. Obrazek miejski; „Silny Samson". Obrazek miejski; Milord. Obrazek miejski.

T. 8: Sielanka nieróżowa. Obrazek miejski; Daj kwiatek! [tu ogł. z autografu]; Złota nitka; Zefirek. Obrazek z życia kobiet; Widma; Bańka mydlana.

T. 9 (1937): Pierwotni.

T. 10 (1937): Mirtala.

T. 11 (1938): Panna Antonina. –

Panna Antonina; Dobra pani; Romanowa.

T. 12. (1938): Niziny.

T. 13 (1938): Dziurdziowie.

T. 14 (1938): W zimowy wieczór. –
A...b...c...; Przy dochodzeniu śledczym; Tadeusz; Gedali; W zimowy wieczór; W zimowy wieczór. Scena z życia wiejskiego [tu pierwodr.].

T. 15–17 (1938): Nad Niemnem. T. 1–3. Ponadto w t. 17 s. 255–256: [Notatka podająca „Osoby" zamierzonej inscenizacji i ich krótka charakterystyka. Ogł. z autografu znajdującego się wówczas w Muzeum w Grodnie, ofiarowanego tam przez Zofię Gorzkowską, sekretarkę Orzeszkowej].

T. 18 (1938): Cham.

T. 19 (1938): Bene nati. Powieść wiejska.

T. 20 (1938): Dwa bieguny.

T. 21 (1939): Australczyk.

T. 22 (1939): Jędza. Pieśń przerwana. –

T. 23–24 (1939): Melancholicy. T. 1–2.

[Nie wydane tomy miały zawierać: t. 25 Iskry, t. 26 Argonauci, t. 27 Anastazja, t. 28 Przędze, t. 29 Ad astra, t. 30 Gloria victis].

474. Wybór pism. Moskwa 1944 *Biblioteczka Związku Patriotów Pol. w ZSRR*.

Zawartość:

Obrazek z lat głodowych; A... B... C...; Ogniwa; Echo; Tadeusz; Nad Niemnem [fragm.].

475. Opowiadania. Newtown 1946 *Bibl. Autorów Pol.* nr 119.

Zawartość:

Obrazek z lat głodowych; A... B... C...; Ogniwa; Echo; Tadeusz; Nad Niemnem [fragm.].

476. Wybór pism. Paryż 1946 *Książka Polska we Francji*. [Wydawnictwo Rady Narodowej Polaków we Francji].

Zawartość:

Obrazek z lat głodowych; A... B... C...; Echo; Tadeusz; Nad Niemnem [fragm.]

477. [Wybór nowel] Gloria Victis. T. I. Panna Róża. [T. II]. Londyn 1946 Wydawnictwo Światowego Związku Polaków z-za Granicy. [Wyd. W. Jastrzębowski].

[W t. I nota A. Drogoszewskiego: „Do pięciu nowel, objętych tomem pod ogólnym tytułem „Gloria victis" z r. 1910 w wydaniu niniejszym, wychodzącym w moim układzie, dołączono dwie nowe: „Panna Róża" i „Śmierć domu", jako ściśle związane ideowo z powyższym cyklem"].

Zawartość:

T. I: Oni, Oficer (R. 1863); Bóg wie kto; Śmierć domu; Gloria victis (R. 1863).

T. II: Panna Róża; Hekuba (R. 1863).

478. Pisma zebrane pod red. J. Krzyżanowskiego. T. 1-52. W-wa 1947–1953 Książka i Wiedza [Tomy z lat 1947–1948: Spółdzielnia Wydawnicza „Wiedza"].

[T. 1, 2, 8–29 przedr. za wyd.: Pisma. T. 1–24. Redaktorzy: A. Drogoszewski, L. B. Świderski. W-wa 1937–1939 Pod Znakiem Polskiej Akademii Literatury. Tu też przedr. za L. B. Świderskim noty bibliograficzne w całości lub z drobnymi zmianami].

W t. 1 s. VII–XLVI wstęp M. Żmigrodzkiej oraz s. XLIX–LVII J. Krzyżanowskiego: O „Pismach" Elizy Orzeszkowej.

Zawartość:

T. 1 (1953): Pierwsze utwory. –
Obrazek z lat głodowych; Początek powieści; Ostatnia miłość.

T. 2 (1950): W klatce.

T. 3 (1951): Na prowincji.

T. 4 (1951): Cnotliwi.

T. 5–6 (1950): Pan Graba. T. 1–2.

T. 7 (1950): Wesoła teoria i smutna praktyka.

T. 8 (1949): Marta; toż wyd. 2 W-wa 1951; toż wyd. 3 W-wa 1952.

T. 9–10 (1947): Meir Ezofowicz. Wstępem opatrzył J. Krzyżanowski; toż wyd. 2 [bez wstępu] W-wa 1950; toż wyd. 3 [bez wstępu] W-wa 1951.

T: 11 (1949): Pierwotni.

T. 12 [mylnie druk.: 15] (1949): W zimowy wieczór. –
A... B... C...; Przy dochodzeniu śledczym; Tadeusz; Gedali; W zimowy wieczór; W zimowy wieczór. Scena z życia wiejskiego.

T. 13 (1948): Niziny.

T. 14 (1948): Dziurdziowie.

T. 15 (1948): Cham.

T. 16–18 (1949): Z różnych sfer. T. 1–3. –

T. 16 [Dedykowany J. I. Kraszewskiemu]: Stracony (Z opowiadań prawnika); Dziwak (Z opowiadań prawnika); Pani Luiza (Z opowiadań prawnika); Szara dola (Z opowiadań prawnika).

T. 17: Julianka. Obrazek miejski; Czternasta część. Obrazek miejski; „Silny Samson". Obrazek miejski; Milord. Obrazek miejski.

T. 18: Sielanka nieróżowa. Obrazek miejski; Daj kwiatek!; Złota nitka; Zefirek. Obrazek z życia kobiet; Widma; Bańka mydlana.

T. 19 (1950): Mirtala.

T. 20 (1949): Panna Antonina. –
Panna Antonina; Dobra pani; Romanowa.

T. 21–23 (1947): Nad Niemnem. Wstępem opatrzył J. Krzyżanowski. [Ponadto w t. 23 s. 287–289: Notatka podająca „Osoby" zamierzonej inscenizacji i ich krótka charakterystyka]; toż wyd. 2 [bez wstępu i bez notatki podającej „Osoby" zamierzonej inscenizacji, ale z notą bibliograficzną w t. 3 s. 277–281] W-wa 1951; toż wyd. 3 (przedr. wyd. 2) W-wa 1952.

T. 24 (1948): Bene nati. Powieść wiejska.

T. 25 (1948): Jędza. Pieśń przerwana. -
Jędza; Pieśń przerwana; toż wyd. 2 W-wa 1950; toż wyd. 3 W-wa 1951.

T. 26 (1949): Dwa bieguny; toż wyd. 2 W-wa 1950.

T. 27 (1949): Australczyk.

T. 28–29 (1949): Melancholicy. T. 1–2.

T. 30 (1950): Argonauci; toż wyd. 2 W-wa 1951.

T. 31 (1951): Iskry. –

T. 32 (1951): Chwile. –

T. 33 (1950): Anastazja;... I pieśń niech zapłacze.

T. 34 (1950): Przędze. –

T. 35 (1950): Ad astra. Dwugłos. [Współautor: Tadeusz Garbowski].

T. 36 (1951): Gloria victis. –

Oni (R. 1863); Oficer (R. 1863); Hekuba (R. 1863); Bóg wie kto (R. 1863); Gloria victis (R. 1863); Dziwna historia.

[Zbiór pięciu nowel „Gloria victis" z 1910 został tu poszerzony o „Dziwną historię". Pierwodr. *Przegl. Powsz.* 1904 nr 2437].

T. 37 (1952): Z życia realisty. –

Z życia realisty. (Obrazek). Rozstajne drogi; Syn stolarza; Zacni złodzieje; Pajęczyna. (Obrazek).

T. 38–40 (1950): Pamiętnik Wacławy ze wspomnień młodej panny.

T. 41–42 (1951): Na dnie sumienia. T. 1–2.

T. 43–44 (1950): Eli Makower. T. 1–2.

T. 45 (1950): Pompalińscy.

T. 46–47 (1951): Rodzina Brochwiczów. T. 1–2.

T. 48 (1951): Maria.

T. 49 (1951): Sylwek Cmentarnik; Zygmunt Ławicz i jego koledzy.

T. 50 (1951): Czciciel potęgi. Stare obrazki. – Czciciel potęgi; Stare obrazki; Turia; Hasło; Azylum; Legenda; Nieśmiertelny; Myszy morskie; Perła szczęścia. Baśń grecka; Z greckich podań; W grobie etruskim; Magon.

[Tytuł „Stare obrazki" powtórzono za wyd. zbior. S. Lewentala. T. 40. W-wa 1888, choć usunięto z tego tomu „Kassandrę", którą włączono do t. 52. W-wa 1952, a dodano utwory: „W grobie etruskim" i „Magon", ogłoszone w zbiorku: Ostatnie nowele. W-wa 1921].

T. 51 (1952): Drobiazgi. T. 1. - Z pożogi. I. Dom Batorego; II. Tam na błoniu błyszczy kwiecie...; III. Wazon aurykli; IV. Stary jawor; V. W kamiennych ścianach; VI. Dumny szewc; VII. Jaskółki. – Za doliną róż; Echo; Sen Abarysa; Anioły; Przygoda Jasia; Baśń; Kto je rozsądzi; Posucha; O rycerzu miłującym; Obrazek grecki; Złota hrabinka (Spisały W. Z. Kościałkowska i El. Orzeszkowa).

[Tytuł „Drobiazgi" powtórzono za wyd. zbior. S. Lewentala. T. 39. W-wa 1888, choć zmieniono zawartość. Przesunięto do t. 52. W-wa 1952 obrazek dramatyczny: „Pokociło się" i „Dam nogę", a dołączono kilka innych utworów].

T. 52 (1952): Drobiazgi. T. 2. –

N o w e l e i s z k i c e:

Bez duszy; Wiedźma; Rotszyldówna; Pani Dudkowa. Wspomnienie; Trzy chwile; Trzy uderzenia dzwonu; Małe stworzenie; Na wspaniałej Wilhelmsstrasse; Muzy; Wielki.

O b r a z k i a n t y c z n e:

Via Appia. Wyjątek z powieści; Tytus Kwinkcjusz Flamininus; Gdzie szczęście?; Ardelion.

W r a ż e n i a i p r z y p o w i e ś c i:

Serce dzwonu; Urywek z rozmowy; Pytanie; Przypomnij!; Z rąk do rąk; Z myśli wieczornych. – Któż się przed Tobą ostoi?; W ogniu pracy i łez:..; Jest on jeszcze bardzo oddalony...; Słyszy to wieczór...; Że raz jeszcze...; Zmiłuj się nad nami!; Tak szeptał tuman czarny...; Kiedy płyną dwa złote ruczaje...; Cicho, cicho na leśnej polanie...; Nad brzegiem Renu stali...

S z k i c e k r a j o z n a w c z e:

Ludzie i kwiaty nad Niemnem; Oblicze Matki; Niemen. Zdjęcie migawkowe.

U t w o r y d r a m a t y c z n e:

Pokociło się i Dam nogę; Kasandra; Święty bicz. Obraz w 3 częściach; Westalka.

[Tytuł zbioru „Drobiazgi" powtórzono za S. Lewentalem w wyd. zbior. T. 39. W-wa 1888, choć z tego tomu wzięto tylko obrazek: „Pokociło się" i „Dam nogę"].

479. Wybór nowel. W-wa 1948 Spółdzielnia Wydawnicza „Wiedza".

Z a w a r t o ś ć:

W zimowy wieczór; Romanowa; Pani Dudkowa. Wspomnienie; Panna Róża; Panna Antonina; Światło w ruinach; A... B... C...; Dobra pani; Daj kwiatek!; Gedali; Ogniwa.

480. Nowele. W-wa 1949 Książka i Wiedza.

Z a w a r t o ś ć:

Sielanka nieróżowa. Obrazek miejski; Szara dola. (Z opowiadań prawnika); „Silny Samson". Obrazek miejski; Panna Antonina; Dobra pani; Romanowa; A... B... C...; W zimowy wieczór; Tadeusz; Przy dochodzeniu śledczym; Ogniwa.

481. Wybór nowel. T. 1–2. W-wa 1950 Komitet Upowszechnienia Książki „Książka i Wiedza".

Z a w a r t o ś ć:

T. 1: Sielanka nieróżowa. Obrazek miejski; Szara dola. (Z opowiadań prawnika); „Silny Samson". Obrazek miejski; Panna Antonina.

T. 2: Dobra pani; Romanowa; A... B... C...; W zimowy wieczór; Tadeusz; Przy dochodzeniu śledczym; Ogniwa.

482. Sielanka nieróżowa. (Obrazek miejski). Tadeusz. Oprac. C. Roszkowski. W-wa 1951 *Mała Bibl. „Książki i Wiedzy"* 33.

483. Panna Antonina i inne opowiadania. W-wa 1952 *Bibl. Przyjaciółki* (Książka i Wiedza).

Z a w a r t o ś ć:

Panna Antonina; Dobra pani; Romanowa; Panna Róża; Czternasta część.

484. Wybór pism. Oprac. i wstępem opatrzyła M. Żmigrodzka. W-wa 1952 Książka i Wiedza.

Wstęp M. Żmigrodzkiej s. VII–XXXII.

Z a w a r t o ś ć:

P o w i e ś c i

Meir Ezofowicz; Zygmunt Ławicz i jego koledzy; Niziny; Dziurdziowie; Nad Niemnem.

N o w e l e

Obrazek z lat głodowych; Pani Luzia (Z opowiadań prawnika); Daj kwiatek; Czternasta część (Obrazek miejski); Sielanka nieróżowa (Obrazek miejski); Tadeusz; Gedali; Myszy morskie; Chochlik-psotnik; Liść uschły.

P u b l i c y s t y k a

[Fragm. następujących artykułów i rozpraw:]

O „Historii cywilizacji angielskiej" przez Henryka Tomasza Buckle'a; Do czyniącego zarzuty sprawozdaniu o dziele Buckle'a; Kilka uwag nad powieścią; Kilka słów o kobietach; O jednej z najpilniejszych potrzeb społeczeństwa naszego; Listy o literaturze; O wpływie nauki na rozwój miłosierdzia; O niedolach dziecięcych. Odczyt p. Elizy Orzeszkowej, miany d. 13 marca rb. w sali Magistratu Warszawskiego, na rzecz Towarzystwa Osad Rolnych; O powieściach T. T. Jeża z rzutem oka na powieść w ogóle. Studium; Patriotyzm i kosmopolityzm. Studium społeczne; O Żydach i kwestii żydowskiej.

L i s t y

Do T. T. Jeża fragm. 9 listów z 1879–1881; do I. Franki fragm. 2 listów z 1886; do M. Konopnickiej list z 1890; do M. Bałuckiego fragm. listu z 1894.

485. Nowele. W-wa 1953 *Bibl. Przyjaciółki.* Czytelnik.

Wstęp s. 3–8.

Z a w a r t o ś ć:

Obrazek z lat głodowych; Julianka. Obrazek miejski; Sielanka nieróżowa. Obrazek miejski; Daj kwiatek!; Tadeusz.

486. Opowiadania. Wil. 1953 Państwowe Wydawnictwo Lit. Pięknej Litewskiej SRR.

Z a w a r t o ś ć:

Obrazek z lat głodowych; Marta (Urywek z powieści); Cham (Urywek z powieści).

487. Dzieła wybrane w dwunastu tomach. Komitet red.: J. Krzyżanowski, J. Z. Jakubowski, M. Żmigrodzka. – Wstępem opatrzyła M. Żmigrodzka. T. 1–12. W-wa 1953–1954 Czytelnik.

Wstęp M. Żmigrodzkiej w t. 1 s. 5–42.

Zawartość:

T. 1 (1953): Marta. [Posłowie: Z. Żabicki. Przypisy: W. Billip]; toż wyd. nast. W-wa 1954.

T. 2 (1953): Meir Ezofowicz. T. 1–2. [Posłowie: J. Krzyżanowski. Przypisy: M. Bokszczanin; s. 406–422 Słowniczek]; toż wyd. nast. W-wa 1954.

T. 3 (1954): Zygmunt Ławicz i jego koledzy. [Posłowie: M. Żmigrodzka. Przypisy: M. Grabowska].

T. 4–5 (1954): Niziny. Dziurdziowie. [Posłowie: M. Żmigrodzka. Przypisy: M. Staszewska].

T. 6–8 (1954): Nad Niemnem. [Posłowie: J. Krzyżanowski. Przypisy: E. Jankowski].

T. 9 (1954): Cham. [Posłowie: M. Żmigrodzka. Przypisy: M. Grabowska].

T. 10 (1954): Nowele. (T. 1). –

[Wstęp: J. Z. Jakubowski. Przypisy: M. Grabowska]. Obrazek z lat głodowych; Szara dola (Z opowiadań prawnika); „Silny Samson". Obrazek miejski; Julianka. Obrazek miejski; Sielanka nerółowa. Obrazek miejski.

T. 11 (1954): Nowele. (T. 2). –

[Przypisy: M. Grabowska].

Panna Antonina; Dobra pani; Romanowa; A... B... C...; Gedali; Tadeusz. Obrazek wiejski; W zimowy wieczór; Tam na błoniu błyszczy kwiecie... [drugi obrazek z cyklu szkiców „Z pożogi"]; Echo.

T. 12 (1954): Nowele. (T. 3). –

[Przypisy: M. Grabowska].

Muzy; Jędza; Liść uschły; Pani Dudkowa. Wspomnienie; Hekuba (R. 1863).

488. Dziurdziowie. Cham. Kr. [1956] *Bibl. Pol.* Wyd. Literackie.

489. Orzeszkowa. Sienkiewicz. Prus: O literaturze. Wyboru dokonał, posłowiem i przypisami opatrzył Z. Najder. W-wa 1956 Czytelnik.

Posłowie Z. Najdera s. 437–471.

Tu E. Orzeszkowej:

Początek powieści (1866) [Przedsłowie]; Kilka uwag nad powieścią (1866). [Fragmenty]; Kilka słów o przekładach (1872). [Fragmenty]; Listy o literaturze. List I Wiek XIX i tegocześni poeci (1873). [Fragmenty]; O powieściach T. T. Jeża z rzutem oka na powieść w ogóle. Studium (1879). [Fragmenty]; List do T. T. Jeża, dat. st.st.: 7/11 1879. Grodno. [Fragment]; List do T. T. Jeża, dat. st.st.: 25/3 [18] 80, Grodno [Fragment]; [Powieść obyczajowa J. I. Kraszewskiego] Drugie dziesięciolecie (1840–1850). [Fragmenty]; Do czytelników (1884). [Przedmowa do t. 1 Taniego zbior. wyd. powieści]; O smutku i śmiechu w literaturze (1891). [Fragment]; List do A. Drogoszewskiego, dat. st.st.: 22/III 1903 r., Grodno. [Fragment]; List do A. Drogoszewskiego dat. st.st.: 16/IV 1903 Grodno. [Fragment].

490. Dzieła wybrane. T. 1–12. W-wa 1957 Czytelnik.

[Teksty wg Dzieł wybranych w dwunastu tomach. W-wa 1953–1954].

Zawartość:

T. 1: Marta. [Przypisy: W. Billip].

T. 2: Meir Ezofowicz. T. 1–2. [Przypisy: M. Bokszczanin; s. 406–418 Słowniczek].

T. 3: Zygmunt Ławicz i jego koledzy. [Przypisy: M. Grabowska].

T. 4–5: Niziny. Dziurdziowie. [Przypisy: M. Staszewska].

T. 6–8: Nad Niemnem. [Przypisy: E. Jankowski].

T. 9: Cham. [Przypisy: M. Grabowska].

T. 10–12: Nowele. T. 1–3. (Przypisy: M. Grabowska).

[Zawartość jw. poz. 487 t. 10–12].

491. Opowiadania. W-wa 1958 Czytelnik; toż wyd. nast.: W-wa 1963; W-wa 1970; W-wa 1973.

Od redakcji s. 395–397.

Zawartość:

Julianka. Obrazek miejski; Panna Antonina; Romanowa; Tadeusz. Obrazek miejski; W zimowy wieczór; Pieśń przerwana; Ogniwa.

492. Dobra pani. – A... B... C... W-wa 1958 Czytelnik.

Wyd. nast.: W-wa 1959; W-wa 1960; W-wa 1960 (XI); wyd. 5 W-wa 1962; wyd. 6. Wstęp K. Kuliczkowska. W-wa 1965; toż W-wa 1967; toż W-wa 1968.

493. Pisma krytycznoliterackie. Zebrał i oprac. E. Jankowski. Wr 1959 Z prac IBL PAN. Red. naukowy: J. Baculewski. Zakład Narodowy im. Ossolińskich.

Zawartość:

Od wydawcy s. 5–20.

Kilka uwag nad powieścią; O przekładach; Listy o literaturze. List I. Wiek XIX i tegocześni poeci; List E. Orzeszkowej do p. Marii Szeligi, autorki powieści „Bez opieki"; O powieściach T. T. Jeża z rzutem oka na powieść w ogóle. Studium; Drugie dziesięciolecie (1840–1850); Polemika; [Artykuł polemiczny nie do druku]; List otwarty do pana Walerego Przyborowskiego; Z dziejów piśmiennictwa naszego; Do czytelników [Przedmowa do Taniego Zbiorowego Wydania Powieści]; O rzeczy mało znanej; Muzy; Listy z ustronia. II [O powieści „Le Disciple" P. Bourgeta]; [Gama uczuć ludzkich...]; O smutku i śmiechu w literaturze; Powieść a nowela; Przed osiemnastu laty; Excelsior!; Gwiazda wschodzi; Dwa głosy [List do Redakcji „Ruskiej Myśli"]; Emigracja zdolności; O Janie Kochanowskim. Drobny szkic; Eliza Orzeszkowa o Zygmuncie Krasińskim; O Zygmuncie Krasińskim. Z rękopisów pośmiertnych; Przedmowa [do „Z jednego strumienia"]; Literatura; O książkach. I. Maria Konopnicka: „Prometeusz i Syzyf"; O książkach. II. Maurycy Maeterlinck: „L'Intelligence des fleurs" (O rozumie kwiatów); O książkach. III. Adolf Nowaczyński: „Dymitr Joannowicz, car Samozwaniec, czyli polskie na Moskwie gody. – Kronika dramatyczna"; Orzeszkowa o Tołstoju; Na mogiłę Deotymy; O książkach. IV Ignacy Chrzanowski: „Historia literatury niepodległej Polski"; Słowo [Wariant I. O „Sonetach krymskich" Mickiewicza]; Słowo [Wariant II]; Kilka słów o Słowackim; O Lilii, Róży i harfiarzach; O książkach. V. Zuzanna Rabska: „Zanim światła pogasną..."; Przedmowa [do „Po szczęście" Zachariasza Ćwirki]; Przedmowa [do „Doli" Eugenii Żmijewskiej]; [Parę słów o Asnyku]; Słowo wstępne [Mowa];

Dodatek – Bilans literacki Elizy Orzeszkowej.

494. Opowiadania. Wstępem opatrzył J. Detko. W-wa 1967. Czytelnik. Wyd. nast.: W-wa 1979; W-wa 1982; W-wa 1994.

[Teksty wg Dzieł wybranych w dwunastu tomach. W-wa 1954. Na odwrocie k. tytułowej: Lektura szkolna dla klasy VI i VII].

Wstęp J. Detki s. 5–8.

Zawartość:

Panna Antonina; Dobra pani; Romanowa; A... B... C...; Ogniwa; Gloria victis (R. 1863).

495. A... B... C.... Dobra pani. W-wa 1968 Książka i Wiedza.

496. Opowiadania. W-wa 1970 Czytelnik. Wyd. nast.: W-wa 1971 [właśc. 1972] *Bibl. Klasyki Pol. i Obcej*; W-wa 1973.

Zawartość:

Julianka. Obrazek miejski; Panna Antonina; Dobra pani; Romanowa; A... b... c...; Tadeusz. Obrazek wiejski; W zimowy wieczór; Pieśń przerwana; Ogniwa; Gloria victis (R. 1863).

497. Niziny. Dziurdziowie. W-wa 1974 Czytelnik.

498. Anastazja... I pieśń niech zapłacze. W-wa 1977 Czytelnik.

499. A... b... c... Gloria victis. W-wa 1982 Iskry.

500. Tadeusz. A... B... C... Rzeszów 1985 Krajowa Agencja Wydawnicza.

501. Gloria victis. Rysunki A. Grottgera z cyklu „Polonia". W-wa 1986 Czytelnik.

Zawartość:

Oni (R. 1863); Oficer (R. 1863); Hekuba (R. 1863); Bóg wie kto (R. 1863); Gloria victis (R. 1863); Dziwna historia; Śmierć domu; Panna Róża.

502. Panna Antonina i inne nowele. Wybór: B. Walczyna. Posłowie: A. Nofer-Ładyka. W-wa 1986 Nasza Księgarnia.

Zawartość:

Daj kwiatek!; Gedali; Tadeusz; Panna Antonina; Dobra pani; A... B... C...; Liść uschły; Siteczko; Oni; Bóg wie kto; Pani Dudkowa. Wspomnienie.

503. Niziny. Dziurdziowie. Cham. W-wa 1991 Czytelnik.

504. A... B... C... i inne opowiadania. W-wa 1992 Nasza Księgarnia.

Zawartość:

A... B... C...; Dobra pani; Tadeusz.

505. Opowiadania wybrane. Wybór i oprac. J. Fąfara. Rzeszów 1992 Krajowa Agencja Wydawnicza. Wyd. 2 Rzeszów 1993.

Zawartość:

Dobra pani; A... B... C...; Tadeusz. Obrazek wiejski; Gloria victis (R. 1863).

506. A... b... c... Dobra pani. W-wa 1994 „Kama". Wyd. nast. W-wa 1997.

507. Dobra pani. A... b... c... Tor. 1994 Wydawnictwo „C & T Edition".

508. Wybór nowel. Gloria victis. A... b... c... Dobra pani. Łódź 1996 Wydawnictwo „Adalex".

WYBORY TWÓRCZOŚCI W PRZEKŁADACH

Białoruskie:

509. Wybranaje. [Tłum.:] J. Bryl, J. Bjaganskaja. [Przedmowa:] W. Gapawa. Mińsk 1975 Mastackaja Literatura.

Zawartość:

Zimowym wieczeram [W zimowy wieczór]; Tadeusz; Ramanicha [Romanowa]; A... B... C...; Cham.

510. Izbrannoje. [Posłowie:] W. Gapowa. Mińsk 1985.

Zawartość:

Niziny; Dzjurdzi [Dziurdziowie]; W prowincji [Na prowincji].

Bułgarskie:

511. Gospożica Antonina. [Tłum.:] M. Iwanowa. Sofia 1978.

Zawartość:

[Wstęp:] B. Biolczew: Talant, otdaden na swoja narod. – Daj mi swete [Daj kwiatek]; Blago detelka [Dobra pani]; Gospożica Antonina [Panna Antonina]; Tadeusz; A... B... C...; Echo.

Chińskie:

512. Tuan-p'ien siao-szno-tsi. [Wybór opowiadań]. [Tłum.:] Szy-Jou-Sung. Pekin 1957.

513. O No Szy Ko Wa. Sio szo xiang. [Wybór opowiadań]. [Tłum. z przekł. ros.:] Szy Yuo Sza. Pekin 1983.

Czeskie

514. Ztracený. Náčrtek z vypravováni právnikova. – Přeludy. Povidka. Se svolenim spisovatelky přeložil C. Frič. Praga [1882] *Ceská Bibl. Rodinná* t. 2.

Zawartość:

Stracony; Widma.

515. Jiskry. [Tłum.:] J. Rozvoda. Praga 1901 *Svetová Knihovna* t. 223–224; wyd. nast. Praga [1929].

Zawartość:

Daleko; Uschnutý list [Liść uschły]; Kariéry [Kariery]; Pomatáš sa? [Czy pamiętasz?]; Sitko [Siteczko]; Ani kúštik [Ani kawałeczka!]; Smrt' doma [Śmierć domu]; Babička [Babunia].

Por. Iskry. Nowele. W-wa 1898. Z tego zbioru pominięto w przekł.: Krzak bzu; Panna Róża.

516. Chvíle. [Tłum.:] V. Kredba. Praga 1907 *Z cizich literatur* t. 11.

Zawartość:

Dýmy. Selanka [Dymy. Sielanka]; Porcelánka. Novella [Porcelanka. Nowela]; Hádanka [Zagadka]; Co řikal starý klen? [Co mówił stary klon?]; Mezi kvety [Wśród kwiatów]; Veselíkova svatba. Pohádka [Wesele Wiesiołka. Bajka]; Když u nas za soumraku... [Kiedy u nas o zmroku...]; Moment; Z rûzných cest [Z różnych dróg].

Por. Chwile. W-wa 1901.

517. Světlo v ssutínách. – Bratri. [Tłum.:] J. Sajic. Praga 1916 *Vecerni Zábavy* t. 5–6.

Zawartość:

Światło w ruinach; Bracia.

518. Tré povídek. (V zimni večer. Slečna Růža. Světlo v zřiceninách). [Tłum.:] A. Černy. Praga 1917 *Světová Knihovna* 1275/77.

Zawartość:

W zimowy wieczór; Panna Róża; Światło w ruinach.

519. A piseň at' pláce, a jiné povídky. [Tłum.:] J. Rozvoda. Rokycany 1923 *Krameriova Knihovna Čes. Lidu.* S. II t. 15.

Zawartość:

... I pieśń niech zapłacze i inne opowiadania.

520. Přerušena piseň a jiné povídky. [Tłum.:] J. Rozvoda. Novy Bydzor b.r.

Zawartość:

Pieśń przerwana i inne opowiadania.

521. Iskry. [Tłum. i oprac.:] J. Gazdík. [Posłowie:] H. Ivanicková. Bratysława 1959 *Malá Svetová Knižnica* sv. 32.

Zawartość:

Daleko; Uschnutý list [Liść uschły]; Kariéry [Kariery]; Pomatáš sa? [Czy pamiętasz?]; Sitko [Siteczko]; Ani kúštik [Ani kawałeczka]; Smrt' doma [Śmierć domu]; Babička [Babunia]; Slečna Róża [Panna Róża]; Orgovánový ker [Krzak bzu].

Francuskie

522. Idylles brisées (Le Chant interrompu; Une lueur au milieu des ruines; La Touffe de lilas; Par une soirée d'hiver. Tłum. W. Zabiełło. Paryż 1903. [Przekład autoryzowany].

Zawartość:

Pieśń przerwana; Światło w ruinach; Krzak bzu; W zimowy wieczór.

Gruzińskie

523. [Wybór opowiadań].
[Wstęp:] G. Cickišvili. Tbilisi 1963.

Litewskie

524. Lenku novelės. [Wybór opowiadań]. Wil. 1951.

Łotewskie

525. E. Orzeszkowa i M. Konopnicka: Nelaimīgié. Stāsti. [Nowele]. Ilustr. A. Apsīts. Ryga 1930 *Jaunības Bibliotēka* nr 93/94.

Mołdawskie

526. Powiestir'. [Wybór utworów]. Tłum. M. Bruchis. Wstęp: I. Mateckaja. Kiszyniów 1956.
Zawartość:
I. Mateckaja: Preface; 1. An die foamiete [Obrazek z lat głodowych]; 2. Idile triste [Sielanka nieróżowa]; 3. Silfida [Zefirek]; 4. Tadieusz [Tadeusz].

Niemieckie

527. Verlorene Seelen. Novellen. Tłum. A. Erlich. Wr. 1887.
Zawartość:
Nebelbilder [Widma]; Jule. Erzählung [Julianka].

528. Zwei Erzählungen: Simson der Held. Der Sonnerstrahl. Berlin 1889.
Zawartość:
Simson der Held [Silny Samson]; Der Sonnerstrahl [W zimowy wieczór].

529. Der starke Simson und Anderes. [Tłum. F. Landesberger]. Berlin 1903.
Zawartość:
Der starke Simson [Silny Samson]; Gedalje [Gedali]; Die Uhr [Ogniwa].

530. Stolze Seelen. Roman. Die böse Sieben. Roman. [Tłum. M. Blumberg]. Regensburg 1903 *Hausschatz-Bibl.* 3.
Zawartość:
Stolze Seelen [Bene nati]; Die böse Sieben [Jędza].

531. An einem Winterabend. Erzählungen. [Tłum.:] K. Harrer, W. Pruss. [Posłowie:] E. Dieckmann. Lipsk 1963 *Reclams Universal-Bibliothek.*
Zawartość:
Ein Bild aus den Hungerjahren [Obrazek z lat głodowych]. [Tłum.:] K. Harrer; Tadeusz. [Tłum.:] K. Harrer; Ein einem Winterabend [W zimowy wieczór]. [Tłum.:] W. Pruss; Die Kette [Ogniwa]. [Tłum.:] W. Pruss.

Rosyjskie:

532. Powiesti i razskazy. [Tłum.:] W. Ławrow. T. 1–2. Moskwa 1895–1900 *Russkaja Mysl.*
Zawartość:
T. 1: Sierienkaja Idillija [Sielanka nieróżowa]; Silnyj Samson [Silny Samson]; Cham; Podwiżnica [Ascetka].
T. 2: Ni kłoczka [Ani kawałeczka]; Smiert' doma [Śmierć domu]; S pożara [Z pożogi]; Czetyrnadcataja czast' [Czternasta część]; Julijanka; Momient.

533. Miłord – Babuszka. [Tłum.:] W. Ławrow. Moskwa 1896 *Bibl. „Russkoj Mysli"* V; toż wyd. 2 Moskwa 1904.
Zawartość:
Miłord; Babuszka [Babunia].

534. Panna Roza. – Wielikij. – Sriedi cwietow. (Razskazy). [Tłum.:] W. Ławrow. Moskwa 1898 *Bibl. „Russkoj Mysli"* XII.
Zawartość:
Panna Roza [Panna Róża]; Wielikij [Wielki]; Sriedi cwietow [Wśród kwiatów].

535. Sobranije soczinienij. [Tłum.:] F. W. Dombrowski. T. 1–3. Petersb. 1899.
Zawartość:
T. 1: Cham, t. 2: Nad Niemanom. Roman w 3 czastjach. Cz. 1–2; t. 3: Nad Niemanom. Cz. 3; Bene nati.

536. Iskry. [Tłum.:] I. Enbułajewa. Moskwa 1900.
Zawartość:
Daleko; Suchoj List [Liść uschły]; Kariery; Pomnisz li ty? [Czy pamiętasz?]; Siteczko; Ni kusoczka [Ani kawałeczka]; Smiert' doma [Śmierć domu]; Babuszka [Babunia]; Panna Ruża [Panna Róża]; Kust sirieni [Krzak bzu].

537. Miełancholiki. – Odna sotaja. – Bratja. – Swiet w razwalinach. – Tien'. – Iz sumieriek. [Tłum.:] W. Ławrow. Moskwa 1900.
Zawartość:
Odna sotaja [Jedna setna]; Bratja [Bracia]; Swiet w razwalinach [Światło w ruinach]; Tien' [Cień]; Iz sumieriek [Z pomroku].

538. Dwa polusa. – Cham. Kijów 1902.
Zawartość:
Dwa polusa [Dwa bieguny]; Cham; Prierwannaja piesn' [Pieśń przerwana]; Bratja [Bracia]; Nad Niemanom; Silnyj Samson.

539. Miłord. Kartinka iz gorodskoj żyzni. – Babuszka. Moskwa 1902. [Zob. Morszczinier s. 59].

540. Powiesti i razskazy. [Tłum.:] W. Ławrow. Pier. pod red. S. S. Zielinskogo [Zielińskiego]. Kijów 1902.
Zawartość:
Zwienja [Ogniwa]; Silnyj Samson [Silny Samson]; Prierwannaja idillija [Pieśń przerwana]; T'ma [Z pomroku].

541. Sobranije soczinienij w dwienadcati tomach. S portrietom awtora i wstupitielnoj statiej. Pier. pod ried. S. S. Zielinskogo. Kijów 1902 *Bibl. Izbrannych Bielletristow.*
Zawartość:
T. 1–2: Nad Niemanom; toż wyd. 2 Kijów 1904.
T. 3–4: Meir Ezofowicz; toż wyd. 2 Kijów 1904.
T. 5: Wied'ma [Dziurdziowie]; „Silnyj Samson".
T. 6: Prierwannaj idillija [Pieśń przerwana]; T'ma [Z pomroku].
T. 7: Anastasija (Powiest); Kust sirieni (Razskaz) [Krzak bzu].

T. 8: Argonawty.
T. 9: Dwa polusa [Dwa bieguny].
T. 10: Odna sotaja [Jedna setna]; Cham.
T. 11: Awstralijec [Australczyk].
T. 12: Nieskolko słow o żenszczinach [Kilka słów o kobietach].

542. Połnoje sobranije soczinienij w 8-mi tomach. S portrietom awtora. [Tłum.:] A. Bronowickaja. T. 1, 4–7. [Tłum.:] Ja. Ja. T. 2–3, 8. Kijów 1902–1910.

Zawartość:

T. 1 (1902): Dwa polusa [Dwa bieguny]; Cham; Prierwannaja piesn' [Pieśń przerwana]; Bratja [Bracia]; Nad Niemanom; Silnyj Samson.
T. 2 (1902): Na dnie sowiesti [Na dnie sumienia]; Pan Graba.
T. 3 (1902): Eli Makowier; Marta; Sigizmund Ławicz i jego towariszczi [Zygmunt Ławicz i jego koledzy]; Awstralijec [Australczyk].
T. 4 (1902): Dniewnik Wacławy [Pamiętnik Wacławy]; Bene nati; Swiet w razwalinach [Światło w ruinach]; Uzy [Ogniwa].
T. 5 (1903): Pampalinskie [Pompalińscy]; W zimnyj wieczer [W zimowy wieczór]; A... B... C...; W prowincii [Na prowincji]; Meir Ezofowicz.
T. 6 (1904): Siemja Brochwicziej [Rodzina Brochwiczów]; Argonawty; Marija; Iz żyzni riealista [Z życia realisty].
T. 7 (1904): W kletkie [W klatce]; Silwiek Mogilszczik [Sylwek Cmentarnik]; „Mienszaja bratja" [Niziny]; Turia; Nowiełly i kartinki.
T. 8 (1910): Powiesti i razskazy.

543. Cham. – Kust sirieni. – Odna sotaja. [Tłum.:] S. S. Zielinski. Kijów 1903.

Zawartość:

Cham; Kust sirieni [Krzak bzu]; Odna sotaja [Jedna setna].

544. W prowincii. Mejer Ezofowicz. Kijów 1903.

Zawartość:

W prowincji [Na prowincji]; Mejer Ezofowicz [Meir Ezofowicz].

545. Powiesti i razskazy. [Tłum.:] W. Ławrow. Moskwa 1906 *Bibl. dla Siemiji i Szkoły*; toż wyd. 2 Moskwa 1918.

Zawartość:

Ni kłoczka [Ani kawałeczka]; Dym [Dymy]; Czetyri kartinki; Żemczużyna sczastja [Perła szczęścia].
[Zawartość podana za Morszczinierem, s. 59].

546. Sobranije soczinienij. S portrietom awtora, awtografom, biografijej i wstupitielnoj statiej. Pier. pod red. S. S. Zielinskogo. T. 1–12. Petersb. 1907–1909 *Wsiemirnaja Bibl.*

Zawartość:

T. 1–2 (1907): Nad Niemanom.
T. 3 (1907): Meir Ezofowicz.
T. 4 (1907): Argonawty (Powiest); Prierwannaja idillija [Pieśń przerwana].
T. 5 (1907): T'ma (Powiest) [Z pomroku]; Dwa polusa (Powiest) [Dwa bieguny].
T. 6 (1907): Awstralijec [Australczyk]; Anastasija [Anastazja].
T. 7 (1907): Wied'ma [Dziurdziowie]; Cham.
T. 8 (1909): Ad astra (K zwiezdam). Duet. [Tłum.:] S. Michajłowa.
T. 9 (1908): Bene nati. Razskaz. [Tłum.:] A. S. Bornsztein.
T. 10 (1908): Eli Makowier. Roman. [Tłum.:] A. S. Borsztein.
T. 11 (1909): Eli Makowier; Razskazy (Silnyj Samson; Gedali; Daj cwietok).
T. 12 (1909): Nieskolko słow o żenszczinach [Kilka słów o kobietach]; Razskazy.

547. Silnyj Samson. – Gedali. – Zwienja [Ogniwa].
Pier. E. i I. Leontiewych.
[W zbiorze:] Iz odnogo rusła. T. 2. Moskwa 1914 *Uniwiersalnaja Bibl.* nr 390.

548. Dobraja pani i drugije razskazy. [Tłum.:] S. Michajłowa-Sztern. Moskwa 1916 *Narodno-Szkolnaja Bibl.* Wyd. 2 Moskwa 1918.

Zawartość:

Dobraja pani; Daj cwietok [Daj kwiatek!]; Julijanka.

549. Izbrannyje proizwiedienija. T. 1–2. Moskwa 1948 OGIZ.

Zawartość:

T. 1: Nad Niemanom. [Tłum.:] W. Ławrow; Meir Ezofowicz. [Tłum.:] I. Smidowicz.
T. 2: Wied'ma [Dziurdziowie]. [Tłum.:] N. Sławiatinski; Cham. [Tłum.:] N. Nikolskaja; Bene nati. [Tłum.:] E. Riftina; W golodnyj god [Obrazek z lat głodowych]. [Tłum.:] N. Nikolskaja; Czetyrnadcataja czast' [Czternasta część]. [Tłum.:] W. Ławrow; Daj cwietok! [Daj kwiatek]. [Tłum.:] K. Marciszewskaja; Echo. [Tłum.:] L. M. Frenkel; Prierwannaja idillija [Pieśń przerwana]. [Tłum.:] N. Nikolskaja.

550. Soczinienija w piati tomach. [Wstęp:] E. Cybienko: Eliza Orzeszko. T. 1–5. Moskwa 1953–1954.

Zawartość:

T. 1 (1953): Marta. [Tłum.:] Ja. Krotowskaja; Meir Ezofowicz. [Tłum.:] M. Abkina.
T. 2 (1954): Niziny. [Tłum.:] E. Waliszewskaja; Dziurdzi. [Tłum.:] E. Riftina; Cham. [Tłum.:] M. Abkina.
T. 3 (1954): Nad Niemanom. [Tłum.:] W. Ławrow.
T. 4 (1954): Bene nati (Błagorodnyje). [Tłum.:] E. Riftina; Prierwannaja idillija [Pieśń przerwana]. [Tłum.:] E. Riftina; Argonawty. [Tłum.:] E. Riftina.
T. 5 (1954): Razskazy.
W gołodnyje gody [Obrazek z lat głodowych]. [Tłum.:] Ju. Mirskaja; Julijanka. [Tłum.:] E. Żywowa; Czetyrnadcataja czast' [Czternasta część]. [Tłum.:] W. Ławrow; Nieradostnaja idillija [Sielanka nieróżowa]. [Tłum.:] M. Abkina; Silfida [Zefirek]; [Tłum.:] E. Żiwowa; Panna Antonina. [Tłum.:] B. Abramow; Dobraja pani. [Tłum.:] N. Kislakowa; Romanowa. [Tłum.:] N. Krymowa; A... B... C... [Tłum.:] N. Krymowa; Tadieusz. [Tłum.:] N. Podolskaja; Zimnyj wieczer. [Tłum.:] E. Riftina; Echo. [Tłum.:] Ju. Mirskaja.

551. Razskazy. [Wstęp:] I. Mateckaja. Moskwa 1954.

Zawartość:

W gołodnyje gody [Obrazek z lat głodowych]. [Tłum.:] Ju. Mirskaja; Nieradostnaja idillija [Sielanka nieróżowa]. [Tłum.:] M. Abkina; Silfida [Zefirek]. [Tłum.:] E. Żywowa; Tadieusz. [Tłum.:] N. Podolskaja.
[Nakład 165 000 egzemplarzy].

552. Izbrannoje. Posłowie: W. Gapowa. Minsk 1985.

Zawartość:

Niziny; Dziurdzi [Dziurdziowie]; W prowincji [Na prowincji].

553. Gospoda Pompalinskie. Cham. [Tłum.:] N. Podolska, M. E. Abkina. [Posłowie:] O. S. Smirnowa. Moskwa 1987.

Zawartość:

Pompalińscy; Cham.

554. Sobranije soczinienij w szesti tomach. Red. D. Szimilis. Predisłowije: E. Cybienko. T. 1–4. Moskwa 1991–1995 [t. 5–6 jeszcze nie ukazały się].

Zawartość:

T. 1 (1991): Posledniaja lubow [Ostatnia miłość]. [Tłum.:] O. Smirnowa; W prowincii [Na prowincji]. T. 1. [Tłum.:] T. Lur. T. 2 [Tłum.:] M. Landman.

T. 2 (1991): Marta. [Tłum.:] Ja. Krotowskij; Meir Ezofowicz. [Tłum.:] M. Abkina.

T. 3 (1991): Niziny. [Tłum.:] E. Waliszewskij; Dziurdzi. [Tłum.:] E. Riftina; Cham. [Tłum.:] M. Abkina.

T. 4 (1995): Nad Niemanom [Nad Niemnem]. [Tłum.:] W. Ławrow.

Rumuńskie:

555. Julianka. [Wybór opowiadań]. [Tłum.:] O. Zaicik. Bukareszt 1962.

Serbochorwackie

556. Izabrane pripovijesti. Preveo i uvodom popratio I. Velikanović. T. 1–2. Zagrzeb 1900–1903 *Slavenska Knjižnica* izdaje *Matica Hrvatska* kn. 8, 11.

T. 1: Is. V.: Eliza Orzeszko. Život i djela.

Smrt doma [Śmierć domu]; Bracá [Bracia]; Seljacina (Ham) [Cham];

T. 2: Bakica [Babunia]; Jeka [Echo]; Za ruzinom dolinom [Za doliną róż]; Karijere [Kariery]; Mylord. Gradska slika [Milord]; Bene nati. Seoska pripovijest [Bene nati].

557. Milord. – Čudnovat čovek. [Tłum.:] L. R. Knezević. Belgrad 1925 *Odabrana dela poljske književnosti* kn. 3.

Zawartość:

Milord; Dziwak.

Słowackie

558. Iskry. [Tłum.:] J. Gazdík. Doslov napisala H. Ivaničkova. Bratysława 1959 *Malá Svetová Knižnica* t. 32.

Zawartość:

Daleko; Uschnutý list [Liść uschły]; Kariéry [Kariery]; Pamätáš sa? [Czy pamiętasz?]; Sitko [Siteczko]; Ani kúštik [Ani kawaleczka]; Smrt' doma [Śmierć domu]; Babička [Babunia]; Slečna Roža [Panna Róża]; Orgovánový ker [Krzak bzu].

Szwedzkie

559. Ljusstrålar. Berättelser. Overs. E. Weer [E. Wester]. Sztokholm 1902.

Zawartość:

Ljusstrålar [Światło w ruinach]; Farmor [Babunia]; Husets död [Śmierć domu]; En gåta [Zagadka]; Starke Simson [Silny Samson].

560. Syster Gertrud jämte flera berättelser. Overs. E. Weer [E. Wester]. Sztokholm 1904.

Zawartość:

Syster Gertrud [Ascetka]; Sången [Moment]; På skilda vägar [Z różnych dróg].

561. Gloria victis! [Hell de besegrade!]. Bemyndigad öfversättning från polskan af E. Weer [tłum. z rękop. E. Wester]. Sztokholm 1908.

Zawartość:

Gloria victis!; De våra [Oni]; Officern [Oficer]; En sällsam historia [Dziwna historia].

Ukraińskie:

562. Zymowyj weczir. Opowidannia. Pier. M. Korsunśkyj-Turczaninow. Moskwa 1902.

563. A... B... C... Opowidannia. Charków 1927; toż wyd. 2 Charków 1928.

564. Wybrany twory. Uporiadkuwały O. Ezernicka ta H. Salko. Za red. O. Popowa Charków 1929.

Zawartość:

Zymowoho wieczora [W zimowy wieczór]; Dobra pani; „Tam u łuzi sijajut' kwity" [Z pożogi. II]; Mejir Ezofowycz; Daj kwitoczku [Daj kwiatek].

565. Wybrany twory. [Wstęp:] G. Werwes: Eliza Orzeszko. Kijów 1950.

Zawartość:

Cham. Powist. [Tłum.:] M. Prigara; Dobra pani. [Tłum.:] I. Wilde; Malunok z hołodnych lit [Obrazek z lat głodowych]. [Tłum.:] O. Meduszczenko; A... B... C... [Tłum.:] O. Warkentin; Czotyrnadcata czastyna. Kartynka z miskoho żyttia [Czternasta część]. [Tłum.:] W. Zachidnij.

566. Powisti. Opowidannia. [Wstęp:] G. Werwes: Eliza Orzeszko. Kijów 1952.

Zawartość:

Malunok z holodskich lit [Obrazek z lat głodowych]. [Tłum.:] O. Meduszczenko; Czotyrnadcata czastyna. Kartynka z miskoho żittia [Czternasta część]. [Tłum.:] W Zachidnij i Ju. Nazarenko; Dobra pani. [Tłum.:] I. Wilde; A... B... C... [Tłum.:] O. Warkentin; Zymowoho wieczora [W zimowy wieczór]. [Tłum.:] O. Zarwa; Pererwana pisnia [Pieśń przerwana]. [Tłum.:] W. Strutynśkyj; Dziurdzi (Widma). [Tłum.:] O Meduszczenko; Cham. [Tłum.:] M. Prigara.

567. Opowidannia ta powisti. [Wstęp:] G. Werwes: Eliza Orzeszko. Kijów 1956.

Zawartość:

Opowidannija

Malunok z hołodnych lit [Obrazek z lat głodowych]. [Tłum.:] O. Meduszczenko; Czotyrnadcata czastyna [Czternasta część]. [Tłum.:] W. Zachidnij i Ju. Nazarenko; Dobra pani. [Tłum.:] I. Wilde; A... B... C... [Tłum.:] O. Warkentin; Zymowoho weczora [W zimowy wieczór]. [Tłum.:] O. Zarwa; Pererwana pisnia [Pieśń przerwana]. [Tłum.:] W. Strutynśkyj.

P o w i s t i
Dziurdzi (Wid'ma). [Tłum.:] O. Meduszczenko; Cham. [Tłum.:] M. Prigara.

Ż y d o w s k i e:

568. Geklibene szriften. [Wybór utworów]. Jidisz fun Olgin. Mit akritisz – biografiszen artiklen fun Baal-Machszowajs (Dr Eljaszew). Wilno b.r. [ok. 1914].
[Sześć opowiadań].

LISTY E. ORZESZKOWEJ

Układ chronologiczny według daty pierwodruku

569. A. Brykczyński: Charakterystyka religijna Orzeszkowej. *Dzien. Powsz.* 1910 nr 141.

M.in. list do Antoniego Brykczyńskiego z 1909; toż przedr.: *Przegl. Powsz.* 1910 t. 106 s. 394–395; *Tyg. Mód i Powieści* 1910 nr 26.

570. B. Kutyłowski: E. Orzeszkowa. *Kwart. Litew.* 1910 t. 2 z. 6.

M.in. list do Jana Obsta z 1909.

571. Sześć listów nieznanych E. Orzeszkowej do Fr. Rawity Gawrońskiego. *Litwa i Ruś* 1913 z. 6 s. 48–58.

M.in. 6 listów z 1881–1906 ze zbiorów red. pisma Jana Obsta.

572. Z listów do Matjasa Bersohna. *Nowe Życie* (W-wa) 1924 t. 2 z. 4 s. 54.

M.in. list do Matjasa Bersohna z 1878. Ten list i 5 innych znajdowało się w Muzeum im. M. Bersohna przy „Żydowskiej Gminie Wyznaniowej w Warszawie"; zapewne zniszcz. w 1944.

573. E. Orzeszkowej w hołdzie. Grodno 1929.

M.in. 9 listów z 1898–1909 do Mariana Zdziechowskiego.

574. Listy. Staraniem Komitetu Wydawniczego Tow. im. E. Orzeszkowej w składzie: Prof. Aureli Drogoszewski, Jadwiga Holenderska, Ludwik Brunon Świderski. T. I, II cz. I, II. W-wa 1937–1938 Nakładem Tow. im. E. Orzeszkowej. Z zasiłku Funduszu Kultury Narodowej.

Zawartość:

T. I (1937): Dwugłosy. J. I. Kraszewski – T. T. Jeż [Z. Miłkowski] – M. Bałucki – M. Konopnicka – St. Krzemiński – H. Skirmuntt – Wł. St. Reymont.

Pod kierunkiem prof. J. Ujejskiego oprac. L. B. Świderski.

T. II. Cz. I (1938): Do literatów i ludzi nauki: Jan Karłowicz – Franciszek Gawroński – Henryk Nusbaum – Tadeusz Garbowski.

Pod kierunkiem prof. J. Ujejskiego oprac. L. B. Świderski.

T. II. Cz. II (1938): Do literatów i ludzi nauki: J. Sawicka – W. Z. Kościałkowska – J. Łuszczewska – Ign. Baranowski – J. Kotarbiński – K. Zdziechowski – A. Drogoszewski – E. Żmijewska – M. Cz. Przewóska – M. Dubiecki – I. Franko – J. Vrchlický – M. Wolska.

Oprac. L. B. Świderski.

[Inf. o istniejących wówczas autografach zob. Komentarze E. Jankowskiego w wyd: Listy zebrane. T. 1–9. W-wa 1954–1981 IBL PAN].

575. Listy nieznane. E. Orzeszkowa do Walerego Przyborowskiego. Wyd. M. Romankówna. *Prace Polonist.* S. V. Łódź 1947 i odb. Łódź 1947 Tow. Lit. im. A. Mickiewicza.

Zawartość:

Do Walerego Przyborowskiego 11 listów i 2 karty pocztowe z 1880. Autografy w oprawnym tomiku korespondencji będącym w posiadaniu prywatnym. W 1946 M. Romankówna otrzymała go z rąk S. Pigonia w celu publikacji.

576. Z. Rabska: Fragment z pamiętnika „Moje życie z książką". *Caritas* 1951 nr 8.

M.in. list do Jadwigi Krausharowej z 1898, matki Z. Rabskiej.

577. J. Śliziński: Korespondencja E. Orzeszkowa – F. A. Hora. *Pam. Lit.* R. 40: 1952 s. 381–393.

M.in. 15 listów do Franciszka Alojzego Hory z 1880–1885.

578. T. D. [T. Dubiecki?]: Nieznany list E. Orzeszkowej. *Tyg. Powsz.* 1953 nr 6.

M.in. list do Mariana Dubieckiego z 1907.

579. Listy zebrane. Do druku przygotował i komentarzem opatrzył E. Jankowski. T. 1–9. Wr. 1954–1981 IBL PAN.

T. 1–3 pod red. J. Baculewskiego; t. 4–5 red. naukowy: J. Baculewski.

T. 1 (1954): Do redaktorów i wydawców: Józefa Sikorskiego, Gebethnera i Wolffa, Franciszka Salezego Lewentala, Wacława Makowskiego, Erazma Piltza, Stanisława Posnera.

Zawartość:

E. Jankowski: Przedmowa.

Do Józefa Sikorskiego 52 listy z 1866–1873. Autografy w Arch. E. O. Autografy 2 fragm. listów w Bibl. Ossol. sygn. 12000/III.

Do firmy księgarskiej Gebethner i Wolff 59 listów z 1870–1903. Autografy w Arch. E. O.

Do Franciszka Salezego Lewentala 48 listów z 1877–1897. Autografy w Arch. E. O.

Do Wacława Makowskiego 38 listów z 1879–1909. Autografy w Arch. E. O.

Do Erazma Piltza 66 listów z 1883–1909. Autografy w Arch. E. O.

Do Stanisława Posnera 51 listów z 1903–1905. Autografy w Arch. E. O.

T. 2 (1955): Do Leopolda Méyeta.

Zawartość:

Do Leopolda Méyeta 337 listów z 1876–1909. Znaczna część listów, przechowywana w Bibl. Kras., uległa zniszcz. w 1944. Zachowany zbiór ponad 300 listów w Arch. E. O. nr 323. Wydawca dołączył tu fragm. listów, głównie z cytat Orzeszkowej w jej korespondencji z innymi osobami.

T. 3 (1956): Do literatów i ludzi nauki: Jana Karłowicza, Franciszka Rawity-Gawrońskiego, Henryka Nusbauma, Tadeusza Garbowskiego.

Zawartość:

Do Jana Karłowicza 86 listów z 1879–1896. Autografy znajdowały się w lwowskim Ossolineum sygn. 4311–4369 oraz w wileńskim Tow. Przyjaciół Nauk, obecnie zaginione. Kopie maszynowe 3 listów w Arch. E. O. nr 309. W zbiorach Bronisława Nadolskiego znajdują się odpisy i notaty z rękopisów Ossolineum, dokonane w 1937.

L. B. Świderski przygotowując wydanie „Listów" Orzeszkowej miał dostęp do 124 listów, ale wydrukował jedynie 49 (T. II. Cz. I. W-wa 1938).

Do Franciszka Rawity-Gawrońskiego 10 listów z 1881–1906. Autografy 4 listów w zbiorach Juliana Krzyżanowskiego.

Do Henryka Nusbauma 35 listów z 1883–1909. Autografy w Arch. E. O.

Do Tadeusza Garbowskiego 218 listów z 1899–1910. Autografy w Arch. E. O. nr 504.

T. 4 (1954): Do literatów i ludzi nauki:
Józefy Sawickiej [Ostoi], Wilhelminy Zyndram Kościałkowskiej, Jadwigi Łuszczewskiej [Deotymy], Ignacego Baranowskiego, Józefa Kotarbińskiego, Kazimierza Zdziechowskiego, Aurelego Drogoszewskiego, Eugenii Żmijewskiej, Marii Czesławy Przewóskiej, Mariana Dubieckiego.

Zawartość:

Do Józefy Sawickiej [Ostoi] 26 listów z 1882–1908. Autografy 37 listów znajdowało się w Tow. im. E. Orzeszkowej w W-wie, obecnie zaginione. Autografy 3 listów w zbiorach Tow. Przyjaciół Nauk w Wil. również zaginęły.

Do Wilhelminy Zyndram Kościałkowskiej 9 listów z 1886–1908. Autografy 16 listów znajdowały się w zbiorach Tow. Przyjaciół Nauk w Wil., obecnie zaginione.

Do Jadwigi Łuszczewskiej [Deotymy] 2 listy z 1897. Autografy w Bibl. Kras., uległy zniszcz. w 1944.

Do Ignacego Baranowskiego 39 listów z 1897–1905. Autografy 58 listów, przechowywane w mieszkaniu Z. Szweykowskiego w W-wie, uległy zniszcz. w 1944. Fragm. listów w odpisach Adama Wrzoska przed 1939 udostępniono E. Jankowskiemu.

Do Józefa Kotarbińskiego 13 listów z 1895–1909. Autografy w Arch. E. O. oraz w Bibl. Nar. w W-wie sygn. 7045 i 7046.

Do Kazimierza Zdziechowskiego 8 listów z 1900–1908. Autografy w Arch. E. O.

Do Aurelego Drogoszewskiego 56 listów z 1902–1907. Autografy 55 listów w Arch. E. O.

Do Eugenii Żmijewskiej 14 listów z 1904–1909. Autografy w zbiorach Tow. im. E. Orzeszkowej w W-wie, obecnie zaginione.

Do Marii Czesławy Przewóskiej 12 listów z 1905–1909. Autografy udostępniła adresatka L. B. Świderskiemu przed 1939, obecnie zaginione z wyjątkiem jednego listu z 27 X 1909, który odnalazł się w Bibl. Nar. w W-wie sygn. 2884. Jeden autograf-brulion listu z 23 II 1906 w Arch. E. O. nr 204.

Do Mariana Dubieckiego 3 listy z 1907. Autografy 2 listów, znanych L. B. Świderskiemu, zaginęły. Pierwodr. trzeciego listu w *Tyg. Powsz.* 1953 nr 6.

T. 5 (1961): Do przyjaciół:
Tadeusza Bochwica, Jana Bochwica, Janiny Szoberówny.

Zawartość:

Do Tadeusza Bochwica 209 listów z 1908–1910. Autografy w Arch. E. O. nr 289.

Do Jana Bochwica 3 listy z 1908–1909. Autografy w Arch. E. O. nr 288.

Do Janiny Szoberówny 17 listów z 1908–1909. Autografy w Arch. E. O. nr 350 i 611.

T. 6 (1967): Do pisarzy:
Józefa Ignacego Kraszewskiego, Zygmunta Fortunata Miłkowskiego [T. T. Jeża], Marii Konopnickiej, Michała Bałuckiego, Władysława Stanisława Reymonta.

Zawartość:

Do Józefa Ignacego Kraszewskiego 13 listów z 1865–1881. Autografy w Bibl. Jagiel. sygn. 6524 IV.

Do Zygmunta Fortunata Miłkowskiego 41 listów z 1876–1883. Autografy 64 listów w Zbiorach Raperswilskich w W-wie uległy zniszcz. w 1944.

Do Marii Konopnickiej 60 listów z 1879–1909. Autografy 52 listów w Arch. E. O. nr 310; jeden list z 1884 w zbiorach Muz. Kujawskiego we Włocławku oraz drugi list z 1884 w Bibl. Publ. m. st. W-wy sygn. 750.

Do Michała Bałuckiego 16 listów z 1881–1897. Autografy 15 listów w Bibl. Publ. m. st. W-wy akc. 2629. Jeden list przedr. z art. J. Korzennego: Listy Bałuckiego do Arnošta Schwaba-Polabskiego. *Pam. Lit.* R. 52: 1961 z. 3.

Do Władysława Stanisława Reymonta 14 listów z 1908–1910. Autografy 13 listów w Bibl. Publ. m. st. W-wy akc. 2629.

T. 7 (1971): Do rodziny, przyjaciół i korespondentów różnych: Lucyny Kotarbińskiej, Edwarda Pawłowicza, Hipolita Wawelberga, Jerzego Aleksandrowicza, Witolda Czeczotta, Franciszka Godlewskiego i innych.

Zawartość:

Do Leontyny [nazwisko adresatki nieznane] 2 listy z 1864. Autografy w zbiorach Jana Samsonowicza, udostępnione wydawcy przez Jerzego Pelca.

Do gen. Aleksandra L. Potapowa list w jęz. franc. z 1864. Autograf w Centralnym Państw. Arch. Litewskiej SRR w Wil. sygn. f. 478.

Do ks. Franciszka Sławianowskiego list z 1865. Autograf w „Kopiarzu prywatnym" Orzeszkowej w Arch. E. O. nr 238.

Do Anieli Sikorskiej 3 listy z 1867–1868. Autografy w Arch. E. O. nr 341.

Do Joanny Majewskiej i jej rodziny 40 listów z 1874–1909. Autografy w zbiorach Walentego Miklaszewskiego przed 1939, obecnie zaginione. Kopie sporządzone dla Tow. im. E. Orzeszkowej w W-wie przechowywane są w Arch. E. O. nr 739 i 745 [tu jeden list do Walentego Miklaszewskiego].

Do Bronisławy Fajwelson [Golde] 2 listy z 1881. Autografy w Arch. E. O. nr 296.

Do Stefanii Skrobońskiej 2 listy z 1886–1887. Autografy w Arch. E. O. nr 348.

Do Lucyny Kotarbińskiej 84 listy z 1887–1910. Autografy 81 listów w Bibl. Nar. w W-wie sygn. 7044, kopie maszynowe 2 listów z 1889 i 1898 w papierach po L. B. Świderskim w Arch. E. O. Fragm. listu z 1910 w art. L. Kotarbińskiej: Z ostatnich chwil spędzonych z Orzeszkową. *Kur. Warsz.* 1910 nr 136.

Do Edwarda Pawłowicza 22 listy z 1888–1908. Autografy 20 listów w Bibl. Ossol. sygn. 6813/I, 12039/II, jeden list z 1888 w Bibl. Akademii Nauk USRR we Lw. (dawna sygn. L. 2758) i jeden list z 1904 w Miejskiej Bibl. Publ. im. Raczyńskich w Pozn. sygn. 1491.

Do Jadwigi Ostromęckiej i jej sióstr 95 listów z 1889–1909. Autografy 89 listów do Jadwigi Ostromęckiej w Arch. E. O. nr 331, 328 i 394. Autografy 6 listów do jej sióstr Marii i Gabrieli Ostromęckich z 1902–1909 w zbiorach Ireny z Kruszewskich Skórskiej.

Do Zofii Mokrzeckiej 2 listy z 1890. Autografy w Bibl. Ossol. sygn. 4813/I.

Do rodziny Wawelbergów 14 listów z 1891–1902. Autografy 3 listów do Hipolita Wawelberga w Arch. E. O. nr 352; kopia listu do Ludwiki Wawelbergowej w papierach po L. B. Świderskim w Arch. E. O., kopie 6 listów do Jadwigi Wawelberg w Arch. E. O. nr 743.

Do Jerzego Aleksandrowicza list z 1891. Autograf w Bibl. Publ. m. st. W-wy akc. 2629.

Do Kazimierza Poniatowskiego 69 listów z 1892–1907. Autografy w Arch. E. O. nr 338.

Do ks. Witolda Czeczotta 8 listów z 1895–1906. Autografy zaginęły. Tu przedr. z art.: J. Czeczott: E. Orzeszkowa. (Ze wspomnień osobistych). *Myśl Katolicka* 1910 nr 30–40 (z przerwami); odb. Częstochowa 1911.

Do Teresy Silbersteinowej 2 listy z 1896, 1898. Autografy w Bibl. Publ. m. st. W-wy akc. 2629.

Do Kazimiery i Klemensa Kruszewskich 42 listy z 1898–1909. Autografy w Arch. E. O. nr 315 i 331.

Do Franciszka Godlewskiego 12 listów z 1898–1902. Autografy w Bibl. Publ. m. st. W-wy akc. 2629.

Do Władysławy Ćwierdzińskiej list z 1899. Kopia obcej ręki w Arch. E. O. nr 294.

Do Marii Godlewskiej 2 listy z 1899, 1903. Autografy w Bibl. Publ. m. st. W-wy akc. 2629.

Do ks. Michała Rutkowskiego 14 listów z 1903–1908. Autografy w zbiorach ojców paulinów na Jasnej Górze (Arch. Clari Montis Czenstochoviensis) nr 2307.

Do Alfonsa Szaniawskiego list z 1905. Autograf-brulion oraz kopia obcej ręki w Arch. E. O. nr 349.

Do Wiktorii Modlińskiej 2 listy z 1906, 1909. Autografy w Bibl. Publ. m. st. W-wy akc. 2629.

T. 8 (1976): Do literatów i ludzi nauki: Ludwika Jenikego, Jana Baudouin de Courtenay, Piotra Chmielowskiego, Adama Wiślickiego, Stanisława Krzemińskiego, Lucjana Rydla, Antoniego Wodzińskiego, Maryli Wolskiej, Henryka Sienkiewicza i innych.

[Tu 441 listów do 79 adresatów z 1866–1910]

Zawartość:

Do Ludwika Jenikego 5 fragm. listów z 1866–1887. Autografy zaginęły.

Do Jana Kantego Gregorowicza 2 listy z 1870, 1877. Autograf listu z 1870 w Muz. Nar. w Kr. sygn. N.S. 83188, a drugiego z 1877 w Bibl. Nar. w W-wie sygn. III 8840.

Do Władysława Nowickiego list z 1876. Autograf zaginął.

Do Aleksandra Świętochowskiego 2 listy z 1876 i 1904. Autograf listu z 1876 w zbiorach Bibl. Nar. w W-wie sygn. 2674, a drugiego z 1904 w prywatnych zbiorach Marii Świętochowskiej-Grosmanowej.

Do Natalii Dzierżkówny fragm. 3 listów z 1877, 1902 i 1905.

Do Jadwigi Krausharowej 10 listów z 1878–1904. Autografy 4 listów w zbiorach Bibl. Nar. w W-wie sygn. 2730, reszta zaginęła.

Do Włodzimierza Spasowicza 9 listów z 1878–1892. Autograf 1 listu znajdował się w Národním Museum w Pradze, sygn. 21 A 5, obecnie przechowywany jest w Literární Archiv Památníku Písemnictví w Pradze; pozostałe 8 listów zachowało się w kopiach maszynowych w papierach po L. B. Świderskim w Arch. E. O.

Do Konrada Prószyńskiego list z 1879. Autograf w Bibl. Nar. w W-wie sygn. 5962.

Do Walerego Przyborowskiego 16 listów z 1879–1883. Autografy 13 listów z 1880 w Bibl. Jagiel. akc. 87/58; dwa listy w Bibl. Ossol. sygn. 13602/I i jeden autograf-brulion w Arch. E. O. nr 823.

Do Jana Baudouin de Courtenay 16 listów z 1880–1903. Autografy w Arch. E. O. nr 510.

Do Piotra Chmielowskiego 11 listów z 1881–1897. Autografy 5 listów w Arch. E. O. nr 293, 1 fragm. w autografie-brulionie, tamże nr 822 oraz 1 list w kopii maszynowej, tamże nr 898; autografy 4 listów w zbiorach Państwowego Muz. Hist.-Archeolog. w Grodnie, sygn. 24349.

Do Władysława Maleszewskiego 22 listy z 1881–1909. Autografy w zbiorach Bibl. Nar. w W-wie sygn. 7056.

Do Aleksandra Kraushara 5 listów z 1881–1904. Autografy przechowywane w Bibl. Nar. w W-wie zaginęły – poza jednym, sygn. 2729. Kopie maszynowe w papierach po L. B. Świderskim w Arch. E. O.

Do Ludwika Masłowskiego 3 listy z 1883. Autografy w zbiorach Miejskiej Bibl. Publ. w Bydgoszczy sygn. 633.

Do Edwarda Leo 2 listy z 1883 i 1885. Autograf jednego listu w zbiorach Bibl. Nar. w W-wie sygn. III 8840, drugiego w zbiorach Bibl. Jagiel. sygn. 7890/III.

Do Władysława Mickiewicza 6 listów z 1883–1904. Autografy ze zbiorów Bibl. Pol. w Paryżu, obecnie przechowywane jako depozyt w Muz. Literatury im. A. Mickiewicza w W-wie.

Do Henryka Biegeleisena 2 listy z 1885. Autografy w zbiorach Bibl. Ossol. sygn. 6256/I.

Do Henryka Elzenberga 14 listów z 1885–1887. Autografy 13 listów w Arch. E. O. nr 545; jeden fragm. przedr. z *Dzien. Łódzkiego* 1885 nr 147.

Do Romualdy Baudouin de Courtenay 10 listów z 1886–1899. Autografy 10 listów w Arch. E. O. nr 511.

Do Wincentego Korotyńskiego 16 listów z 1886–1888. Autografy 14 listów w zbiorach Muz. Literatury im. A. Mickiewicza w W-wie sygn. 420, autograf jednego listu [adresowany do wydawców *Tyg. Ilustr.*] w Bibl. PAN w Kr. sygn. 6899 oraz autograf jednego listu w Arch. E. O. nr 454.

Do Antoniego Pietkiewicza 2 listy z 1887. Autografy nie zachowały się, ale istnieją kopie jednego listu i jednej depeszy w kopiarzu Orzeszkowej przechowywanym w Muz. Literatury im. A. Mickiewicza w W-wie inw. 180.

Do Julii Kaleńskiej list z 1887. Przechowywany w kopiarzu Orzeszkowej w Muz. Literatury im. A. Mickiewicza w W-wie inw. 180.

Do Stanisława Jana Czarnowskiego list z 1887. Autograf zaginął. Ogł. adresat: Pamiętniki... *Warszawa* 1927 z. 23 s. 26–27.

Do Zenona Przesmyckiego 3 listy z 1887–1888. Autografy w zbiorach Bibl. Nar. w W-wie sygn. 2857.

Do Zygmunta Sarneckiego 13 listów z 1887–1895. Autografy w Bibl. Jagiel. sygn. 6716 III.

Do Adama Wiślickiego 9 listów z 1888–1893. Autografy w Bibl. Publ. m. st. W-wy sygn. 2533.

Do Franciszka Krčeka list z 1889. Autograf w Bibl. Akademii Nauk USRR we Lw., dawne zbiory Ossolineum.

Do Marii Napieralskiej 2 listy z 1889. Kopie maszynowe w papierach po L. B. Świderskim w Arch. E. O.

Do Czesława Jankowskiego 9 listów z 1889–1907. Autografy 7 listów w zbiorach Bibl. Litewskiej Akademii Nauk w Wil. sygn. CJ-95, jednego listu w Bibl. Uniw. Łódz. sygn. 5092. Jeden list ogł. adresat w książce: Z czeczotkowej szkatułki. Odgłosy ginącego świata. Wil. 1926 s. 60–61.

Do Marii Wysłouchowej 4 listy z 1890–1900. Autograf jednego listu w Bibl. Nar. w W-wie sygn. 7601, drugiego w zbiorach Janiny Garbaczowskiej. Dwa fragm. listów w art.: Potęga ducha. Dod. lit.-nauk. do *Kur. Lw.* pt. *Na ziemi naszej* 1910 nr 11.

Do Zygmunta Kaczkowskiego list z 1890. Jedyny zachowany list w kopii maszynowej w papierach po L. B. Świderskim w Arch. E. O. Autografy listów nie określonej ilości i dat uległy zniszcz. w 1944.

Do Dionizego Henkla 2 listy z 1890. Autografy w Arch. E. O. nr 303.

Do Stanisława Krzemińskiego 9 listów z 1891–1898. Autografy uległy zniszcz. w 1944. Zachowały się kopie tych listów sporządzone ręcznie przez L. B. Świderskiego w 1936 (własność prywatna). Ponadto kopie maszynowe 5 listów znajdują się w papierach po L. B. Świderskim w Arch. E. O.; pozostałe 4 listy były druk. w t. I Listów E. Orzeszkowej. W-wa 1937.

Do Franciszka Olszewskiego list z 1891. Autograf znajdował się w zbiorach Mieczysława Rulikowskiego. Tu druk. na podstawie odpisu sporządzonego przez Andrzeja Ryszkiewicza.

Do Jadwigi Marcinowskiej 7 listów i jeden do jej matki z 1892–1898. Kopie maszynowe w papierach po L. B. Świderskim w Arch. E. O.

Do Władysława Bogusławskiego 2 listy z 1892. Autografy-bruliony w Arch. E. O. nr 460.

Do Anieli Korngutówny 6 listów z 1893–1907. Autografy w zbiorach Centralnego Państw. Arch. Litewskiej SRR w Wil. f. 1135 op. 15 n. 2. Kopia jednego z tych listów w Bibl. Ossol. sygn. 7195/II.

Do Józefy Cybulskiej-Bąkowskiej 3 listy z 1894–1897. Autograf jednego listu w Bibl. Nar. w W-wie sygn. 9326, autogr. 2 listów w zbiorach Wojewódzkiego Arch. Państw. m. st. W-wy.

Do Wincentego Łosia 5 listów z 1894–1901. Autografy przechowywane przed 1939 w Bibl. Nar. w W-wie, zaginęły. Zachowały się ich kopie maszynowe w papierach po L. B. Świderskim w Arch. E. O.

Do Lucjana Rydla 7 listów z 1895–1900. Autografy w Bibl. Nar. w W-wie sygn. 7260.

Do Józefa Tokarzewicza list z 1896. Autograf-brulion w Arch. E. O. nr 351.

Do Antoniego Wodzińskiego 10 listów z 1896–1904. Autografy 6 listów w Miejskiej Bibl. Publ. im. E. Raczyńskiego w Pozn. sygn. 1491. Ponadto 3 listy i 1 fragm. ogł. adresat: E. Orzeszkowa (Autobiografia w listach). *Bibl. Warsz.* 1910 t. 3. Tłum. ros. tych listów w piśmie *Russkoje Bogatstwo* 1910.

Do Mariana Zdziechowskiego 12 listów z 1898–1909. Autografy 11 listów w Bibl. Uniw. w Wil. sygn. C. t. XXIX nr 1288 (Arch. M. Zdziechowskiego); 9 z nich ogł. adresat: Listy E. Orzeszkowej do prof. M. Zdziechowskiego. W: Elizie Orzeszkowej w hołdzie. Grodno 1929. Autograf 1 listu w Bibl. Publ. m. st. W-wy sygn. 2629.

Do Maryli Wolskiej 11 listów z 1898–1909. Autografy tych listów w zbiorach Arch. Pawlikowskich w Zakopanem na Kozińcu.

Do Henryka Sienkiewicza 2 listy z 1899, 1903. Autografy w Bibl. Ossol. sygn. 13349/II.

Do Julii Terpiłowskiej 2 listy z 1900. Autograf 1 listu w Bibl. Nar. w W-wie sygn. 7108, fragm. drugiego listu pochodzi z listu Terpiłowskiej, gdzie został przez nią zacytowany. Zob. listy Terpiłowskiej w Arch. E. O.

Do Zuzanny Rabskiej 6 listów z 1900–1909. Autografy w Bibl. Nar. w W-wie sygn. 2727.

Do Henryka Skirmuntta 8 listów z 1901–1908. Autograf brulionowej wersji jednego listu z 1901 w Arch. E. O. nr 345, reszta autografów zaginęła. Kopie wszystkich 8 listów przechowywane są w Grodnie w Państw. Muz. Hist.-Archeolog. sygn. 24349; kopie maszynowe 3 listów w papierach po L. B. Świderskim w Arch. E. O.

Do Emmy Jeleńskiej-Dmochowskiej 15 listów z 1901–1908. Autografy 13 listów w Centralnym Państw. Arch. Litewskiej SRR w Wil. sygn. f. 1135, op. 15 n. 22; autografy 2 listów w Bibl. Litewskiej Akademii Nauk w Wil. sygn. LRK-39.

Do Leona Rygiera 3 listy z 1902. Autografy zaginęły. Fragm. 3 listów w art. adresata: Na grób E. Orzeszkowej. *Kur. Poranny* 1910 nr 140.

Do Zofii Zubowej 15 listów z 1902–1909. Autografy w Arch. E. O. nr 357.

Do Ludwiki Życkiej 36 listów z 1903–1909. Autografy w Centralnym Państw. Arch. Litewskiej SRR w Wil. sygn. f. 1135, op. 15.

Do Anny Róg list z 1903. Autograf w Bibl. Publ. m. st. W-wy akc. 2629.

Do Jana Gadomskiego list z 1903. Autograf w Arch. E. O. nr 304.

Do Ferdynanda Hoesicka 4 listy z 1903. Autografy w Bibl. Nar. w W-wie sygn. 7126.

Do Stanisława Graybnera 2 listy z 1903–1904. Autograf jednego listu w Bibl. Ossol. sygn. 12039/III, drugiego w Miejskiej Bibl. Publ. im. E. Raczyńskich w Pozn. sygn. 1491.

Do Wandy Grot-Bęczkowskiej 2 listy z 1903. Autograf jednego listu w Arch. E. O. nr 286, drugiego w Bibl. Ossol. sygn. 12751/II.

Do Feliksa Brodowskiego list z 1904. Autografy zaginęły. Kopia obcej ręki w Bibl. Nar. w W-wie sygn. 7141.

Do Wilhelma Fedmana 5 listów z 1904–1907. Autografy w Bibl. Ossol. sygn. 12282/III.

Do Jana Bełcikowskiego list z 1904. Autograf w zbiorach Juliana Krzyżanowskiego.

Do Ignacego Balińskiego 5 listów z 1904–1906. Autografy w Arch. E. O. nr 285.

Do Jana Pawelskiego 14 listów z 1904–1910 [ostatni list z 1910 napisała Maria Obrębska na życzenie Orzeszkowej]. Autografy w zbiorach Juliana Krzyżanowskiego.

Do Jana Brzezińskiego list z 1905. Autograf w Arch. E. O. nr 455.

Do Aliny Świderskiej list z 1905. Autograf w Bibl. Jagiel. w zbiorze autografów Ciechanowskiej, bez sygn.

Do Cecylii Walewskiej list z 1906. Autograf 2 kart listu w Arch. E. O. nr 546. Fragm. listu w arch. adresatki [podp. pseud. Selika]: Jej wczasy. *Wędrowiec* 1906 nr 11. Fragm. listu zachowanego w autografie ogł. C. Walewska: Orzeszkowa jako publicystka. *Wędrowiec* 1906 nr 11.

Do Antoniego Sikorskiego 16 listów z 1906–1910. Autografy w Arch. E. O. sygn. 343.

Do Konstancji Łozińskiej-Staniszewskiej list z 1906. Autograf w Bibl. Publ. m. st. W-wy sygn. 2629, wśród listów do nie rozpoznanych adresatów.

Do Kazimiery Gadomskiej 2 listy z 1906. Jeden list w kopii maszynowej w papierach po L. B. Świderskim w Arch. E. O.; tekst drugiego [właśc. depeszy kondolencyjnej] druk. w *Gaz. Pol.* 1906 nr 278.

Do Władysława Bukowińskiego 3 listy z 1907–1908. Autografy w Arch. E. O. nr 292.

Do Zofii Seidlerowej 2 listy z 1907–1908. Autografy zaginęły. Fragm. 2 listów ogł. w art. A. P.: Zofia Seidlerowa. Lata 1905–1918. *Bluszcz* 1935 nr 50/51.

Do Jana Lorentowicza 2 listy z 1907. Autografy zaginęły. Kopie maszynowe w papierach po L. B. Świderskim w Arch. E. O.

Do Antoniego Brykczyńskiego list z 1907. Autograf w Muz. Nar. w Kr. sygn. NS 83187.

Do Gustawa Daniłowskiego list z 1908. Autograf w Bibl. Nar. w W-wie sygn. 2984.

Do Tadeusza Piniego list z 1908. Autograf zaginął. Kopia maszynowa w Arch. E. O. nr 897.

Do Ignacego Chrzanowskiego 3 listy z 1908–1909. Autografy w Bibl. Publ. m. st. W-wy akc. 2629.

Do Zdzisława Dębickiego list z 1908. Autograf zaginął. Kopia maszynowa w papierach po L. B. Świderskim w Arch. E. O.

Do Walerego Gostomskiego list z 1909. Autograf zaginął. Fragm. listu ogł. adresat: Praca u podstaw w powie-

ściach Orzeszkowej. *Przegl. Powsz.* 1909 t. 104; odb. Kr. 1910.

Do Wandy Stanisławskiej list z 1909. Kopia listu z dopiskiem Orzeszkowej w Bibl. Publ. m. st. W-wy akc. 2629.

Do Jana Obsta list z 1909. Autograf w Bibl. Litewskiej Akademii Nauk w Wil. sygn. JOK-1080.

T. 9 (1981): Do znajomych i przyjaciół: Juliana Łukaszewskiego, Nikodema Erazma Iwanowskiego, Edmunda Jankowskiego, Jadwigi z Nusbaumów Holenderskiej, Mariana Manteuffla, Konstantego Skirmuntta, Józefa Boguskiego, Antoniego Kamieńskiego, Aleksandra Lednickiego i innych.

[Tu 491 listów do 21 adresatów z 1880–1909]

Zawartość:

Do Apolonii Makowskiej i jej syna Wacława 38 listów z 1880–1904. Autografy 32 listów, wraz z ręcznymi kopiami sporządzonymi przez W. Wejtkę, w Wojewódzkiej i Miejskiej Bibl. Publ. im. H. Łopacińskiego w Lubl. sygn. 1942, ponadto jedna depesza, tamże nr 1941. Autografy 2 listów znajdują się w Wil., jeden w Centralnym Państw. Arch. Litewskiej SRR sygn. f. 1135, op. 8, n. 2, drugi w Bibl. Uniw. im. W. Kapsukasa [dawne Arch. M. Zdziechowskiego, C. t. XXIX nr 1288]. Autograf jednego listu do Wacława Makowskiego–syna w Bibl. im. H. Łopacińskiego sygn. 1942, kopia drugiego listu, tamże sygn. 1941.

Do Juliana Łukaszewskiego 17 listów z 1880–1892. Autografy 16 listów w Bibl. Ossol. sygn. 4397/I. Kopia jednego listu do Zarządu Bibl. Pol. w Rumunii w papierach po L. B. Świderskim w Arch. E. O.

Do Nikodema Erazma Iwanowskiego 28 listów z 1882–1891. Autografy 23 listów w Bibl. Litewskiej Akademii Nauk w Wil., ale udostępniane są jedynie fotokopie sygn. F. 27–85. Autografy 5 listów w Centralnej Państw. Bibl. Litewskiej SRR w Wil. sygn. F. 18.

Do Wincentego Chełmińskiego list z 1882. Autograf listu w Wojewódzkiej i Miejskiej Bibl. Publ. im. H. Łopacińskiego w Lubl. sygn. 1942.

Do Edmunda Jankowskiego 7 listów z 1882–1906. Autografy w Arch. E. O. nr 307.

Do Hortensji Lewentalowej 8 listów z 1890-1909. Autografy w Bibl. Nar. w W-wie sygn. II 7152.

Do Jana Grzeżulki 30 listów z 1895-1909. Autografy w Arch. E. O. nr 302.

Do Jadwigi Holenderskiej i jej męża Bernarda 177 listów z 1898-1909. Autografy 175 listów do J. z Nusbaumów Holenderskiej w Arch. E. O. nr 328 i 482. Autograf jednego listu w Bibl. Publ. m. st. W-wy akc. 2629. Autograf jednego listu do Bernarda Holenderskiego w Arch. E. O. nr 305.

Do Mariana Manteuffla 18 listów z 1898-1908. Autografy w Arch. E. O. nr 322.

Do Marii Nusbaumowej 6 listów z 1899-1907. Autografy w Arch. E. O. nr 329 i 358.

Do Konstantego Skirmuntta 55 listów z 1899-1909. Autografy w Arch. E. O. nr 347. Kopie maszynowe tych listów w Bibl. Publ. m. st. W-wy akc. 2629; ręczne kopie w Państw. Muz. Hist.-Archeolog. w Grodnie.

Do Wandy Nusbaumówny 47 listów z 1899-1909. Autografy 46 listów w Arch. E. O. nr 877. Autograf jednego listu w zbiorach Ireny Wojtowicz.

Do Józefa Jerzego Boguskiego 4 listy z 1900-1907. Autografy w Arch. E. O. nr 290.

Do Czesława Nusbauma list z 1900. Autografy w Arch. E. O. nr 326.

Do Antoniego Kamieńskiego 4 listy z 1901. Autografy w Państw. Muz. Hist.-Archeolog. w Grodnie sygn. 24349.

Do Wacława Kościałkowskiego list z 1901. Autograf w Bibl. Ossol. sygn. 12028/II.

Do Wandy Bartkiewiczowej 12 listów z 1901-1909. Autografy zaginęły. Kopie w Arch. E. O. nr 742.

Do Aleksandra Lednickiego 3 listy z 1902-1903. Autografy w Arch. PAN w W-wie sygn. III-123 j. 43.

Do Heleny Gubrynowiczowej 9 listów z 1903-1904. Autografy w Bibl. Nar. w W-wie sygn. 7153.

Do Jadwigi Skirmunttówny 5 listów z 1903-1908. Autografy w Arch. E. O. nr 346.

Do Jadwigi Łukowskiej 20 listów z 1903-1909. Autografy w Bibl. Ossol. sygn. 12028/II i 13890/II.

580. Listy E. Orzeszkowej do Wukoła Ławrowa. Wyd. i oprac. Z. Barański, M. Jakóbiec [wyd. i oprac.]: *Slavia Orientalis* (W-wa) 1957 t. 6 s. 233-289 i nadb.

Zawartość:

Do Wukoła Ławrowa 47 listów z 1891-1905 w przekładzie na jęz. ros. przez adresata.

Autografy 48 listów w jęz. pol. zaginęły. Jeden list z 1894 zaginął znacznie wcześniej i nie został tłum. na jęz. ros. Listy w jęz. ros., częściowo przygotowane do druku przez adresata, w Arch. W. Ławrowa w Państwowym Arch. Literatury w Moskwie.

Fragm. listów z 1895-1898 tłum. z jęz. ros. na jęz. pol. ogł. *Tyg. Mód i Powieści* 1911 nr 33-34; toż *Na Ziemi Naszej* 1911 nr 14 Dod. lit.-nauk. *Kur. Lw.*

581. Listy E. Orzeszkowej do Wiktora Golcewa i Michała Stasiulewicza. Wyd. i oprac. S. Fiszman, A. Semczuk *Slavia Orientalis* (W-wa) 1957 t. 6 s. 290-298 i nadb.

Zawartość:

Do Wiktora Golcewa 3 listy z 1891, 1895 i 1905 w jęz. franc. oraz 3 listy z 1899, 1902 i 1905 w jęz. pol.

Autografy tych listów w Bibl. im. Lenina w Moskwie t. 5 nr 69.

Do Michała Stasiulewicza 4 listy z 1892–1899 w jęz. pol.

Autografy listów w Instytucie Rosyjskiej Akademii Nauk ZSRR (Dom Puszkinowski) w Leningradzie nr 250/303.

582. Orzeszkowa do J. Sikorskiego. *Słowo Powsz.* 1958 nr 57.

M.in. list do Józefa Sikorskiego z 1872.

583. J. Dużyk: Z korespondencji Franciszka Vondráčka. *Roczn. Bibl. PAN w Kr.* R. 5: 1959 s. 181–182.

M.in. 2 listy do F. Vondráčka z 1892, 1898.

584. A. Markiewicz: Szlakiem najpiękniejszej legendy. *5 Rzek* 1960 nr 2.

M.in. fragm. listu do Franciszka Godlewskiego z 1898.

585. M. Kukiel: Listy Orzeszkowej do redakcji „Promienia". *Wiad.* (Londyn) 1962 nr 36.

M.in. 3 listy do red. czasopisma „Promień" z 1904.

586. W. Słodkowski: Z korespondencji Konopnickiej i Orzeszkowej ze Świętochowskim. *Pam. Lit.* R. 58: 1967 z. 4 s. 539–543.

M.in. list do Aleksandra Świętochowskiego z 1904; przedr. w: Listy zebrane. T. 8. Wr. 1976 s. 17.

587. Maria Konopnicka: Korespondencja. T. II Konopnicka – Orzeszkowa 1879–1910. Oprac. E. Jankowski. Wr. 1972 IBL PAN.

Zawartość:

Do Marii Konopnickiej 63 listy z 1879–1909. Autografy 52 listów w Arch. E. O. nr 310; jeden list z 1884 w zbiorach Muz. Kujawskiego we Włocławku oraz drugi list z 1884 w Bibl. Publ. m. st. W-wy sygn. 750.

[Wyd. wcześniejsze 60 listów E. Orzeszkowej do M. Konopnickiej w t. 6 Listów zebranych E. Orzeszkowej. Wr. 1967. – W obecnym wyd. dodano 3 fragm. odnalezionych listów Orzeszkowej].

588. H. Baran: Some materials from the archive of the Tropovskij family. W: For W. Weintraub. Essays in Polish literature, Language and History presented on the occasion of his 65 th Birthday. Haga 1975.

M.in. list do Jewgienija Tropowskogo z 1904.

589. Z. J. Adamczyk: Kieleccy potomkowie Andrzeja Korczyńskiego. *Przemiany* (Kielce) 1976 nr 8.

M. in. list do L. Kamieńskiej z 1895; autograf w posiadaniu Anny Strzałkowskiej w Kielcach.

590. G. Pauszer-Klonowska: Nieznane listy E. Orzeszkowej do „Maniusi-Sybiraczki" [Marii Dmochowskiej z Kamieńskich]. *Życie Lit.* 1976 nr 45.

M.in. fragm. listów i kart do Marii Dmochowskiej z 1901–1910, będących w posiadaniu jej syna.

591. A. Bogucka: Nieznany list E. Orzeszkowej. *Gwiazda Polarna* (Stevens Point) 1981 nr 20.

M.in. list do Józefa Kallenbacha z 1908. Pierwodr. w Biuletynie Koła Studentek Wyższych Uczelni we Lwowie 1930–1931.

592. A. Baczewski: Nieznany autograf z albumu i list E. Orzeszkowej. *Ruch Lit.* 1984 z. 3.

M.in. list do Antoniego Osuchowskiego z 1907.

593. K. Kolińska: Nowe listy E. Orzeszkowej. *Twórczość* 1987 nr 12.

M.in. 30 listów do Jadwigi Eysymonttówny, późniejszej Kunickiej, z 1897–1904. Zbiór listów w posiadaniu rodziny Kunickich. Fragm. 16 listów z 1897–1904 ogł. K. Kolińska: Nieznane listy pani Elizy. *Polityka* 1985 nr 29.

MATERIAŁY

ZIELNIKI

1. Zielniczek z kwiatami dla Ryszarda. Poniemun 1890. Album w Bibl. Nar. w W-wie akc. 8077.

2. [Zielnik]. Dat.: 1890 r. Grodno.

Album z wklejonymi roślinami w Bibl. Ossol. akc. 101/65.

[Tekst wpisany na początku albumu:] „Idźcie, kochane, nadniemeńskie kwiatki nad Pełtwię i proście tam ludzi możnych o kawałeczek chleba dla biednych i głodnych!

Eliza Orzeszkowa"

[Na wstępnej karcie:] „Dla siebie to robiłam. Dziękuję tym, przez których tę moją robotę poświęcić mogę moim cierpiącym rodakom".

Zawartość:

30 tablic z zasuszonymi kwiatami, naklejonymi na materiał, oprawnych w zielony safian z zamknięciem na dwie mosiężne klamry.

3. Panneau kwiatowe [nieco uszkodzone].

Dar Czesława Nusbauma [w szkle] w Arch. E. O. nr 791.

ARCHIWALIA

Wycinki, fotokopie i rękopisy artykułów dotyczących Orzeszkowej z 1883–1983 w Arch. E. O. w W-wie.

4. S. Haltsonen: E. Orzeszko ja Suomi. Powst. 1968.
Tłum. przez E. Byczyńską z jęz. fińskiego pt. E. Orzeszkowa a Finlandia. Maszynopis.
Zob. Arch. E. O. nr 781.

5. J. Zielińska: Nazwy botaniczne w listach [Orzeszkowej] do J. Aleksandrowicza i Z. Mokrzeckiej. Maszynopis z 1969.
Zob. Arch. E. O. nr 782.

6. B. Hryniewiecki: Przyroda w twórczości E. Orzeszkowej. Maszynopis z czasu II wojny światowej. Dar autora.
Zob. Arch. E. O. nr 794.

7. Z. Rothertowa: Wspomnienie o E. Orzeszkowej spisane przez... według opowiadania Katarzyny z Zajączkowskich Rogowskiej, która znała osobiście pisarkę. Nie druk.
Zob. Arch. E. O. nr 795.

8. W. Humięcka: Dwa style w powieści E. Orzeszkowej „... I pieśń niech zapłacze!" Maszynopis pracy mgr. pod kierunkiem J. Krzyżanowskiego w 1950 r. Dar autorki.
Zob. Arch. E. O. nr 796.

9. J. Kornacki: „Przedmieście" Orzeszkowej. Maszynopis odczytu powst. w 50-ą rocznicę śmierci E. Orzeszkowej. Powst. 1960. Nie druk. Dar autora.
Zob. Arch. E. O. nr 801.

10. S. Kołaczkowski: Epika Orzeszkowej. Autograf autora zapewne nie druk.
Zob. Arch. E. O. nr 835.

11. L. Méyet: [Notatka bibliograficzna]. Powst. 1895?
Zob. Arch. E. O. nr 860.

12. Z. Dąbrowska: [Wspomnienie o Orzeszkowej]. Powst. 1954.
Zob. Arch. E. O. nr 869.

13. W. Nusbaumówna: [Dot. wypowiedzi Orzeszkowej z 4 IV 1910 r.]. Maszynopis k. 1.
Zob. Arch. E. O. nr 870.

14. K. Skirmuntt: Moje wspomnienia. Kopia fragm. maszynopisu dot. E. Orzeszkowej. Maszynopis w Bibl. Głównej Uniw. M. Kopernika w Toruniu, rkps 1008, akc. 23/65.
Zob. Arch. E. O. nr 904.

15. L. Méyet: O puściznę literacką po śp. Orzeszkowej. Rkps nie druk. z 24 czerwca 1910 r.
Zob. Arch. E. O. nr 992.

16. E. Rajkiewicz-Kanińska: Ziołolecznictwo ludowe w publikacjach etnograficznych E. Orzeszkowej. Praca magisterska przeznaczona do druku w „Źródłach do dziejów etnofarmacji i zielarstwa w Polsce". Cz. I. Powst. 1983. Dar autorki.
Zob. Arch. E. O. nr 1030.

VARIA

17. W. Zahorski: Katalog przedmiotów zapisanych przez śp. E. Orzeszkową w depozyt Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Wilnie. Fot. katalogu w Bibl. Lit. Akademii Nauk w Wil. sygn. LRK-208.
Zob. rkps w Arch. E. O. nr 640.

18. Materiały archiwalne w zbiorach prywatnych red. Floriana Sokołowa po ojcu Nahumie, przechowywane w Londynie, m.in. „Quelques considérations de la pensée polonaise". Powst. 1893–1910.
Fot. tych materiałów zob. w Arch. E. O. nr 664.

19. Jubileusz E. Orzeszkowej 1906–1907.
[Tu drobiazgi archiwalne, fot. afiszów i podobizny adresu z książki: „Jako lecące na wyraj żurawie"].
Zob. Arch. E. O. nr 715.

20. Drobiazgi archiwalne.
[Tu m.in. bilet wizytowy Orzeszkowej, pokwitowanie honorarium za „Czciciela potęgi"]
Zob. Arch. E. O. nr 726.

21. X. i X.: Damskie prelekcje w sali Ratuszowej. Fot. spr. satyrycznego z odczytu E. Orzeszkowej „O wpływie nauki na rozwój miłosierdzia". *Kolce* 1875 nr 12.
Zob. Arch. E. O. nr 728.

22. X. Y. Z.: O niedolach dziecięcych. Odczyt pani E. Orzeszkowej dnia 13 marca b.r. Powst. 1876. Fot. spr. satyrycznego. *Kolce* 1876 nr 12.
Zob. Arch. E. O. nr 729.

23. J. Zuber: [Cztery akwarele do noweli] Mago Wielki. *Wieczory Pol.* 1909.
Fotokopia zob. Arch. E. O. nr 754.

24. N. Dzierżkówna: Do p. Elizy Orzeszkowej 10 I 1899.
[Fot. wiersza, przechowywanego wśród listów do M. i Z. Gorzkowskich, w Centralnym Państwowym Arch. Litew. SRR sygn. 1135].
Zob. Arch. E. O. nr 769.

25. „Odpis zupełny" aktu zgonu Piotra Orzeszki z r. 1874 z Urzędu Stanu Cywilnego W-wa Śródmieście 18.396/1874.
Zob. Arch. E. O. nr 779.

26. Materiały archiwalne Tow. im. E. Orzeszkowej w W-wie.
[9 fascykułów, k. 795].
Zob. Arch. E. O. nr 784.

27. Materiały związane głównie z jubileuszami E. Orzeszkowej, także wiersze na jej cześć, rękopisy i druki.
Zob. Arch. E. O. nr 793.

28. Depesze nadesłane z powodu jubileuszu E. Orzeszkowej, a także z kondolencjami do Komitetu pogrzebowego po śmierci pisarki. Pol., franc., niem., ros. 1891, 1910.
Zob. Arch. E. O. nr 798.

29. Wypisy i cytaty z utworów poetyckich różnych autorów, m.in. k. 1–3 Kochanowski, k. 4 Słowacki, k. 5 Konopnicka, k. 6–7 Krasiński.
Zob. Arch. E. O. nr 819.

30. Kartki z różnych utworów. [Tytuł obcą ręką].
Autografy z różnych lat w Arch. E. O. nr 820.

31. Archiwalia różne.
[Tu m.in. bilet wizytowy, wycinek z adnotacją dot. Z. Ćwirki, widokówki Grodna].
Zob. Arch. E. O. nr 834.

32. W. Zahorski: Zbiór pamiątek po E. Orzeszkowej. [Przechowywany w Tow. Przyjaciół Nauk w Wil., inf. po 1912 r.]
Zob. Arch. E. O. nr 839.

33. Prospekt Taniego Zbiorowego Wydania Powieści E. Orzeszkowej u S. Lewentala. Powst. 1883. Druk.
Zob. Arch. E. O. nr 858.

34. 18 sztuk fot. z wystawy zorganizowanej w IBL PAN pt. E. Orzeszkowa w czterdziestą rocznicę śmierci 1910–1950.
Zob. Arch. E. O. nr 882.

35. Statut Tow. Przyjaciół im. E. Orzeszkowej w Warszawie z 16 marca 1920 r. Ofiarował Marian Albiński.
Zob. Arch. E. O. nr 958.

36. Program uroczystego przedstawienia w Grodnie ku uczczeniu XXV rocznicy zgonu E. Orzeszkowej. Fotokopia programu z oryginału w Bibl. Publ. im. H. Łopacińskiego w Lubl. sygn. 1941.
Zob. Arch. E. O. nr 1002.

37. Komitet Budowy Pomnika E. Orzeszkowej, Grodno.
Zaproszenie na odsłonięcie pomnika w dniu 15 X 1929 r. Druk ze zbiorów T. Turkowskiego.
Zob. Arch. E. O. nr 1009.

LISTY DO E. ORZESZKOWEJ

Układ chronologiczny według daty pierwodruku.

PUBLIKOWANE

38. E. Orzeszkowej w hołdzie. Grodno 1929.

M.in. 2 listy M. Konopnickiej z 1906, 1910, jeden list T. T. Jeża [Z. Miłkowskiego] z 1879 oraz fragm. listu L. Méyeta z 1887.

39. Na górnych szlakach duszy i myśli polskiej. *Express Por.* 1929 nr 291.

M.in. list M. Konopnickiej bez daty, fragm. listu T. T. Jeża [Z. Miłkowskiego] z 1881 oraz fragm. listu S. Krzemińskiego z 1891. Listy te zostały przekazane red. przez Jadwigę Holenderską i Wandę Nusbaumównę.

40. Listy. Staraniem Komitetu Wydawniczego Tow. im. E. Orzeszkowej w składzie: A. Drogoszewski, J. Holenderska, L. B. Świderski.

T. 1: Dwugłosy. Pod kierunkiem J. Ujejskiego oprac. L. B. Świderski. W-wa 1937.

M.in.: 5 listów M. Bałuckiego z 1882–1897, 32 listy M. Konopnickiej z 1890–1910, 2 listy J. I. Kraszewskiego z 1879, 1881, 7 listów S. Krzemińskiego z 1891–1910, 27 listów T. T. Jeża [Z. Miłkowskiego] z 1879–1893, 7 listów W. Reymonta z 1908–1910, 3 listy H. Skirmuntta z 1903–1908; w Dodatku: 20 listów M. Konopnickiej z 1879–1889, 4 listy A. Świętochowskiego z 1886–1891.

T. 2 cz. 1: Do literatów i ludzi nauki. W-wa 1938.

M.in. fragm. listów różnych osób do E. O.

T. 2 cz. 2: Do literatów i ludzi nauki. W-wa 1938.

M.in.: list J. Sawickiej z 1904 (s. 20).

Dodatek I: E. Orzeszkowa Iwan Franko (1886–1888). Dwugłos. Oprac. Oleg Sztul. Tu 6 listów I. Franki z 1886–1888.

Dodatek II: List J. Vrhlický z 2 kwietnia 1891 oraz przekł. na jęz. pol. Oprac. A. Sieczkowski.

Dodatek III: 10 listów M. Wolskiej z 1898–1909.

41. M. Czapska: „Smugi jasne na tle zmroku..." *Wiad. Lit.* 1938 nr 30.

M.in. list F. Godlewskiego z 1906.

42. M. Ż. [M. Żmigrodzka]: Po 40-tu latach. Listy M. Konopnickiej do E. Orzeszkowej. *Wieś* 1950 nr 42.

M.in. 6 listów z 1879 i jeden z 1905.

43. E. Jankowski: Druga część „Antka". *Wieś* 1951 nr 13.

M.in. list L. Dziadula z 1883 i fragm. listów z 1883, 1889, 1890 oraz fragm. 2 listów E. Jankowskiego z 1882.

44. E. Jankowski: Z nie drukowanej korespondencji Asnyka. *Pam. Lit.* R. 42: 1951 z 3/4 s. 1062–1967 i odb.

M.in. 4 listy A. Asnyka z 1882, 1890 oraz fragm. listu J. Kotarbińskiego z 1895.

45. S. Treugutt: Listy Krasnohorskiej do Orzeszkowej. *Pam. Lit.* R. 40: 1952 s. 366–379.

M.in. 9 listów z 1881–1883.

46. J. Śliziński: Korespondencja E. Orzeszkowa – F. A. Hora. *Pam. Lit.* R. 40: 1952 s. 380–394.

M.in. 10 listów F. A. Hory z 1881–1886 i jeden list jego syna Jarosława Hory z 1885.

47. J. Śliziński: Trzy listy E. Orzeszkowej do E. Krasnohorskiej. *Przegl. Zach.* 1954 t. 2.

M.in. list S. Podlipskiej do E. Orzeszkowej z 1893.

48. E. Jankowski: O „polskim" epizodzie Szaloma Asza. *Przegl. Hum.* 1959 nr 3.

M.in. 2 listy S. Asza z 1904 i 1906 oraz fragm. listów W. Husarskiej z 1904.

49. S. Aleksandrowicz: Listy F. Baguszewicza do E. Ożeszki. *Literatura i Mastactva* (białorus.) 1961 z 21 II.

50. A. Dygasiński: Listy. Wstęp: J. Z. Jakubowski. Komentarz: A. Górski. Oprac. T. Nuckowski. Wr. 1972 s. 796–797.

M.in. list A. Dygasińskiego z 1881.

51. M. Konopnicka: Korespondencja. T. 2: Konopnicka – Orzeszkowa 1879–1910. Oprac. E. Jankowski. Wr. 1972.

M.in. 120 listów M. Konopnickiej z 1879–1910.

52. E. Jankowski: Komentarze. Do wyd.: E. Orzeszkowa: Listy zebrane. T. 1–9. Wr. 1954–1981.

M.in. listy w całości i we fragm. od różnych osób z Arch. E. O.

T. 3. Wr. 1956 s. 411–412: List J. Wieniawskiego z 1885.

T. 4. Wr. 1958 s. 287–291, 304–305: 2 listy W. Zyndram-Kościałkowskiej z 1886; 2 listy J. Łuszczewskiej [Deotymy].

T. 5. Wr. 1961 s. 326, 343–344: 2 listy W. Czeczotta z 1908.

T. 6. Wr. 1967 s. 317, 386–387, 490: List L. Jenikego z 1884; list T. T. Jeża [Z. Miłkowskiego] z 1881; list T. Choińskiego z 1883.

T. 7. Wr. 1971 s. 530–531, 539, 542, 549–550, 619–621, 631–633: List F. Godlewskiego z 1906; 2 listy H. Wawelberga z 1891 i 1895; list J. Aleksandrowicza z 1891; list W. Ćwierdzińskiej z 1899; obszerny fragm. listu W. Modlińskiej z 1906.

53. J. Benešić: Osiem lat w Warszawie. (Kronika). Tłum. D. Cirlić-Straszyńska. Oprac. H. Kirchner. W-wa 1985.

M.in. 2 listy J. Benešicia z 1900.

PRZECHOWYWANE W RĘKOPISACH

Po nazwisku autora podano w nawiasie ogólną liczbę listów od danej osoby (o ile była większa niż jeden)

54. Korespondencja z 1878–1910 licząca 7581 sztuk listów i fragm. ze zbiorów Tow. im. E. Orzeszkowej, ze zbiorów J. i J. Michalskich, ze zbiorów L. B. Świderskiego oraz od osób prywatnych, w Archiwum E. Orzeszkowej w IBL PAN w W-wie.

55. Zbiór listów w Bibl. Publ. m. st. W-wy akc. 2629.

Listy od następujących: J. Baudouin de Courtenay [fragm.], R. Baudouin de Courtenay (2), J. Cybulska Bąkowska, J. J. Boguski (2), P. Chmielowski, W. Czeczott (2), G. Daniłowski, F. Godlewski (4), J. K. Gregorowicz (fragm.), J. Grzeżułka i jego żona Stefania (3 wśród korespondentów nie zidentyfikowanych), J. Holenderska (27), A. Korngutówna, L. Kotarbińska, Kazimiera, Klemens i Mieczysław Kruszewscy (7), A. Lednicki (2), H. z Bersohnów Lewentalowa (2), J. Lorentowicz, J. z Kościałkowskich Łukowska (wśród korespondentów nie zidentyfikowanych), J. Majewska (3), M. Manteuffel (4), J. Marcinowska (3), W. Nusbaumówna (2), J. Ostromęcka (6), E. Pawłowicz (4), J. K. Poniatowski (6), W. Przyborowski (2), L. Rydel (3), K. Skirmuntt (2), H. Wawelberg (2), M. Wolska (4).

Ponadto odezwa do E. Orzeszkowej podpisana przez H. Sienkiewicza i A. Osuchowskiego z 14 II 1903 w sprawie akcji ratunkowej dla dwóch zakładów szkolnych na Śląsku Cieszyńskim.

56. Zbiór prywatny J. Krzyżanowskiego.

Listy od następujących: F. Rawita Gawroński (2), M. Konopnicka (118).

57. List C. Nusbauma w posiadaniu jego rodziny. [Zob. E. Orzeszkowa: Listy zebrane. T. 9 s. 415].

UTWORY POŚWIĘCONE ORZESZKOWEJ

(Zestawienie nie pretenduje do kompletności).

58. Z. Przesmycki-Miriam: Święty ogień. Legenda bretońska. (Pani El. Orzeszkowej) [wiersz]. *Przegl. Lit. Dod. do Kraju* 1888 nr 3; przedr.: w zbiorku: Z czary młodości. Kr. 1893; *Biesiada Lit.* 1913 nr 27; w zbiorku: Wybór poezji. Kr. 1982 s. 122–125; przedr. J. Sosnowski: Śmierć czarownicy! W-wa 1993 s. 34–36. – M. Konopnicka: Błogosławieństwo „Nizin" – E. Orzeszkowej [wiersz]. W: Upominek. Książka zbior. na cześć E. Orzeszkowej (1866–1891). Kr.–Petersb. 1893 s. 38–40. – H. Merzbach: E. Orzeszkowej [wiersz]. Tamże s. 51. – A. Korngutówna: Dwa światy. Nowela. *Roczn.* (Sambor) 1897/1898 t. 21 s. 17–102. – Or-Ot. [A. Oppman]: [Wiersz bez tytułu, inc.:] „Garść bliskich Tobie duszy Twej słuchaczy...". Dat.: 18 VIII 1905. Ogł. E. Jankowski w Komentarzach do wyd.: E. Orzeszkowa: Listy zebrane. T. 7. Wr. 1971 s. 605–606. – A. Górski: E. Orzeszkowa. (Impresja). *Nasz Kraj* 1906 t. 2 nr 26. – S. Wrzesiński: Prolog wypowiedziany na cześć E. Orzeszkowej. *Praca* (Pozn.) 1906 nr 45. – I. Baliński: Do Orzeszkowej [wiersz]. *Kur. Warsz.* 1907 nr 157. – Bożydar [E. Bogdanowicz]: E. Orzeszkowej w hołdzie [wiersz]. *Kur. Warsz.* 1907 nr 157. – Jerzy Orwicz [N. Dzierżkówna]: E. Orzeszkowej [wiersz]. *Biesiada Lit.* 1907 nr 23. – M. Konopnicka: Ku uczczeniu E. Orzeszkowej [wiersz]. *Kur. Warsz.* 1907 nr 157. – L. Rydel: E. Orzeszkowej [wiersz]. *Kur. Warsz.* 1907 nr 157. – H. Sienkiewicz: Dzwonnik. [Nowela]. *Tyg. Ilustr.* 1907 nr 4; przedr. *Kur. Litew.* 1907 nr 12 [Dedykacja: „E. Orzeszkowej w hołdzie dla jej talentu i obywatelskich zasług"]. – K. Tetmajer: Wyzwolenie Pani E. Orzeszkowej [wiersz]. *Kur. Warsz.* 1907 nr 157.

59. F. Arnsztajnowa: Na śmierć kapłanki [wiersz]. *Izraelita* 1910 nr 6. – H. Kohn: *** [wiersz inc.:] „Pół prawie wieku...". *Izraelita* 1910 nr 6. – H. Nusbaum: Na nutę Eklesiastes. Kr. 1910 [Parafraza biblijna poświęcona pamięci E. Orzeszkowej]. – Or-Ot. [A. Oppman]: Gloria victis! Pamięci E. Orzeszkowej [wiersz]. *Tyg. Ilustr.* 1910 nr 23. – J. Mori [J. Rembowska z Moesów]: Na mogiłę E. Orzeszkowej [wiersz]. *Kur. Por.* 1910 nr 144. – Czesław Halicz [C. Rosenblattowa]: Pamięci E. Orzeszkowej [wiersz] *Nowa Gaz.* 1910 nr 236. – J. A. Święcicki: E. Orzeszkowej [wiersz]. *Kur. Warsz.* 1910 nr 23. – K. Tetmajer: Pamięci Orzeszkowej [impresja]. *Tyg. Ilustr.* 1910 nr 23. – A. Zylbersztajnowa: Pamięci E. Orzeszkowej [wiersz]. *Izraelita* 1910 nr 6. – K. Laskowski: Nad trumną śp. E. Orzeszkowej [wiersz] *Kal. Tow. Szkoły Lud. na r. 1911*. Kr. 1911 s. 22.

60. J. Korulska: Pamięci Orzeszkowej [wiersz]. W.: E. Orzeszkowej w hołdzie. Grodno 1929. – H. Rostafińska-Choynowska: Eliza [opowiadanie]. *Rodzina Pol.* 1935 nr 8. – W. z Kamockich-Stanisławska: Matka. Dramat [adapt. sceniczna noweli „Hekuba"]. [Zob. P. Grzegorczyk: Diariusz kultury polskiej „styczeń–czerwiec" 1935. *Ruch Lit.* 1935 nr 6 oraz E. Jankowski w Komentarzach do wyd.: E. Orzeszkowa: Listy zebrane. T. 8. Wr. 1976 s. 539]. – R. Z. [R. Zrębowicz]: Rozmowa z E. Orzeszkową. (Wywiad fikcyjny). *Tyg. Ilustr.* 1937 nr 13. – F. Kuraś: E. Orzeszkowej w hołdzie (fragment). W książce: Wiersze i pamiętniki. W-wa 1954 s. 41. – A. Marianowicz: Wiersz w obronie Orzeszkowej. W książce: Urwanie głowy. W-wa 1976 *Bibl. Stańczyka* s. 48–49.

K. Kolińska: Orzeszkowa, złote ptaki i terroryści. W-wa 1996 [Vie romancée].

OPRACOWANIA

BIBLIOGRAFIE, OMÓWIENIA STANU BADAŃ

Zob. też artykuły przeglądowe w dziale: Zagraniczna recepcja Orzeszkowej

1. Bilans literacki E. Orzeszkowej. *Kraj* 1891 nr 50; przedr. w wyd.: E. Orzeszkowa: Pisma krytycznoliterackie. Zebrał i oprac. E. Jankowski. Wr. 1959 IBL PAN s. 561–588.

Wykaz dzieł wraz z krótkimi streszczeniami oprac. przez Orzeszkową, ukończony w połowie października 1891, został zamieszczony w jubileuszowym numerze z okazji 25-lecia jej działalności literackiej. Autograf-brulion w Arch. E. O. nr 252.

2. Chronologiczny spis tytułów dzieł własnych w języku polskim i francuskim od r. 1866–1893. Rkps. w Arch. E. O. nr 251.

Zestawienie bibliograficzne bez daty powst.

3. Zestawienie bibliograficzne dzieł Orzeszkowej i prac o niej. Rkps. w Arch. E. O. nr 799.

Zestawienie wykonane zapewne na zlecenie Jadwigi Holenderskiej, przede wszystkim z *Kraju*, *Ogniwa*, *Bluszczu*, *Głosu*, *Ateneum* i in.

4. G. Korbut: Literatura polska od początków do wojny światowej. Wyd. 2 powiększone. T. 4. W-wa 1931 s. 122–126.

5. H. Michalak: E. Orzeszkowa. 1841–1910. Poradnik bibliograficzny. W-wa 1960. Wyd. 2 W-wa 1966.

Rec.: W. Słodkowski. *Polonistyka* 1961 nr 2.

6. E. Jankowski: Wykaz ważniejszych pozycji bibliograficznych. W książce: E. Orzeszkowa. W-wa 1964 Ludzie Żywi t. 6 s. 653–662.

Wyd. nast.: wyd. 2 W-wa 1966, wyd. 3 W-wa 1973, wyd. 4 W-wa 1980, wyd. 5 W-wa 1988.

7. J. Detko: Wykaz ważniejszych opracowań o Orzeszkowej; Bibliografie utworów Orzeszkowej. W książce: Orzeszkowa wobec tradycji narodowowyzwoleńczych. (Zarys monograficzny). W-wa 1965 s. 297–303.

8. M. Żmigrodzka: E. Orzeszkowa 1841–1910. Bibliografia. W: Obraz lit. pol. S. 4. T. 2. W-wa 1966 s. 65–81.

9. J. Detko: Bibliografia utworów Orzeszkowej; Ważniejsze opracowania o Orzeszkowej. W książce: E. Orzeszkowa. W-wa 1971 s. 458–468.

10. Bibliografia filozofii polskiej 1865–1895 w oparciu o materiały zebrane przez A. Bara pod kierunkiem A. Kadler oprac. Zespół... T. 3. W-wa 1971 s. 271–273.

11. Orzeszkowa E. [Hasło w:] Bibliografia literackiej zawartości czasopism polskich XIX i XX wieku (do 1939 r.). Kartoteka w IBL PAN, W-wa, ul. Nowy Świat 72.

NUMERY CZASOPISM POŚWIĘCONE ORZESZKOWEJ

Z ich zawartości podano tylko pozycje dotyczące Orzeszkowej.
Pozycje te powtórnie uwzględnione w odpowiednich miejscach bibliografii.

12. *Świat* 1891 nr 19 (1 października).

P. Chmielowski: Z życia E. Orzeszkowej; W. Marrené: Powieści ze starożytnego świata E. Orzeszkowej [dokończenie w nr 20]; P. Chmielowski: Powieści ludowe E. Orzeszkowej [dokończenie w nr 20]; M. Szeliga [M. Czarnowska-Loévy]: Pisma E. Orzeszkowej w kwestii kobiecej; L. Méyet: U siebie.

13. *Kraj* 1891 nr 50 (25 grudnia).

J. Kotarbiński: U Orzeszkowej; E. Orzeszkowa: Zwierzenia; W. Gomulicki: E. Orzeszkowa. (Sylwetka); R. Baudouin de Courtenay: Młode pokolenie kobiet w powieściach Orzeszkowej; M. Obrębski: Na zgliszczach; W. Gomulicki: Przy pożarze. (Rok 1885); M. Konopnicka: Dla życia; W. Marrené: Kwestia kobieca w powieściach Orzeszkowej; Ostoja [J. Sawicka]: Stara panna w utworach Orzeszkowej; H. Gliński: Pierwszy i ostatni utwór E. Orzeszkowej; C. Jankowski: „Pan Graba"; B. Kutyłowski: Równianki; J. K. K. [J. Kotarbiński]: Sprawa żydowska w powieściach i pismach Orzeszkowej; L. Połoński: Cechy twórczości E. Orzeszkowej; W. Golcew: Orzeszkowa w literaturze ruskiej; E. Jelinek: Orzeszkowa w Czechach; Bilans literacki E. Orzeszkowej; Dowody uznania dla Orzeszkowej; Przekłady dzieł E. Orzeszkowej na obce języki.

14. *Bluszcz* 1906 nr 14 (8 kwietnia).

M. Gawalewicz: Pierwszy utwór E. Orzeszkowej; H. Nusbaum: E. Orzeszkowa i zagadnienia społeczne; J. Kotarbiński: E. Orzeszkowa i jej zasługi w sprawie kobiecej [dokończenie w nr 15–16]; Bożymir [J. Podhorska-Okołów]: Na cześć E. Orzeszkowej [wiersz]; S. Podhorska-Okołów: Głos młodej Polski w hołdzie Orzeszkowej; E. Żmijewska: E. Orzeszkowa wobec ziemianek; Józefowa [L.] Kotarbińska: Orzeszkowa u siebie; H. Ada: Orzeszkowej – cześć! Kilka słów od kobiet; Z. Seidlerowa: Wyraz uznania dla E. Orzeszkowej u obcych.

15. *Biesiada Literacka* 1907 nr 23 (7 czerwca).

M. Synoradzki: Ku uczczeniu czterdziestoletnich zasług autorskich i obywatelskich E. Orzeszkowej; J. Kotarbiński: E. Orzeszkowa i jej zasługi dla sprawy narodowej; Krytyka o działalności autorskiej Orzeszkowej; Orzeszkowa o sobie; Orzeszkowa u siebie; J. Orwicz [N. Dzierzkówna]: E. Orzeszkowa [wiersz]; E. Orzeszkowa: Pierwsze utwory poetyckie. Kwiat i kobieta. Tęsknota.

16. *Bluszcz* 1907 nr 23 (9 czerwca) Numer jubileuszowy.

E. Orzeszkowa: Do Niej!; M. Konopnicka: Ku uczczeniu E. Orzeszkowej [wiersz]; Z. Seidlerowa: Od Redakcji; I. Baliński: Do Orzeszkowej [wiersz]; W. M. Kozłowski: Zagadnienie dekadentyzmu i cywilizacji w powieściach Orzeszkowej; n.: W hołdzie E. Orzeszkowej. (Słowa pod muzykę Piotra Maszyńskiego([wiersz]; Bożymir [J. Podhorska-Okołów]: Pozdrowienie [wiersz]; E. Żmijewska: Orędownictwo cierpienia w powieściach Orzeszkowej; S. Podhorska-Okołów: In hoc signo vicisti [kilka sentencji]; A. Pilecki: Orzeszkowa w dobie pozytywizmu; S. Korczak: Pokłon E. Orzeszkowej w 40-letnią rocznicę Jej działalności literackiej [impresja częściowo wierszowana]; T. Konczyński: Bene nati; W. Dzierżanowski: E. Orzeszkowej [wiersz]; T. Prażmowska: Sprzed lat piętnastu; A. Tripplinówna: Hołd wdzięczności Dostojnej Jubilatce E. Orzeszkowej; M. Komornicka: [Wiersz, inc.:] „Swą fotografię przesłałam Pani..."; F. hr. Skarbkowa: [Kilka uwag, inc.:] „Na odezwę, wzywającą siostrzyce-Polki..."; A. Storchówna: [Kilka uwag, inc.:] „Niech mi będzie wolno...".

17. *Kurier Warszawski* 1907 nr 157 (9 czerwca).

W. Rabski: Orzeszkowa; M. Konopnicka: Ku uczczeniu E. Orzeszkowej [wiersz]; Bożydar [E. Bogdanowicz]: E. Orzeszkowej w hołdzie [wiersz]; I. Baliński: Do Orzeszkowej [wiersz]; L. Rydel: E. Orzeszkowej [wiersz]; K. Tetmajer: Wyzwolenie. Pani E. Orzeszkowej w dniu Jej jubileuszu w hołdzie [wiersz].

18. *Bluszcz* 1907 nr 26 (20 czerwca).

E. Orzeszkowa: Podziękowanie. (Wypowiedziane w Grodnie na uroczystości d. 16-go b.m.); M. Konopnicka: Bądźmy jednością. Przemówienie wygłoszone na obchodzie literacko-artystycznym ku czci Orzeszkowej; Bożydar [E. Bogdanowicz]: 9 VI 1907 r. E. Orzeszkowej – w hołdzie [wiersz]; Zjazd kobiet polskich. Drugie posiedzenie Sekcji prawno-politycznej dnia 12-go Czerwca; Dar jubileuszowy [dot. zbiórki pieniędzy na ufundowanie Instytutu pedagogicznego imienia Orzeszkowej]; Echa jubileuszu.

19. *Izraelita* 1910 nr 6 (27 maja)

H. Kohn: *** [wiersz, inc.: „Pół prawie wieku..."]; Z. Kramsztyk: Znaczenie dla narodu; W. Feldman: Ku pamięci; S. A. Kempner: [Notatka, inc.: Jaką moc zbawienną miały „matczyne" słowa Orzeszkowej..."]; R. Centnerszwerowa: Jej uczuć perły i myśli przędza...; J. A. Hertz: Wielkie słowo; F. Arnsztajnowa: Na śmierć kapłanki [wiersz]; L. Lichtenbaum: „Ogniwa"; J. Dicksteinówna: Kwiatek Chaimka; M. Sterling: Orzeszkowa – jako artystka; H. Fidler: Wielkiemu duchowi; A. Zylbersztajnowa: Pamięci E. Orzeszkowej [wiersz]; Leo Belmont [L. Blumental]: Żydzi Orzeszkowej (o „Meirze Ezofowiczu); J. M. Muszkowski: Miłość czynna; E. Orzeszkowa: Myśli z utworów; S. Wertensteinowa: „Mój kamień mogilny mieć będzie napis braterstwo i zgoda"; R. C. [R. Centnerszwerowa]: Dwerka. (Obrazek z ulic Grodna); Notatka bibliograficzna; Ostatnie

chwile; P. ZUBOWICZ: Pamięci E. Orzeszkowej jako pionierce asymilacji; N. LIKIERT: Jeszcze o Niej; Uczczenie pamięci Orzeszkowej przez Żydów; Mowa dra H. NUSBAUMA. W imieniu gminy żydowskiej w Warszawie; Konkurs imienia Orzeszkowej [Red. *Izraelity* ogłosiła konkurs Jej imienia na najlepszą metodę nauki języka pol. dla ludu żydowskiego].

20. *Bluszcz* 1910 nr 22 (28 maja).

J. Oksza [J. KISIELEWSKA]: Jej testament; E. ŻMIJEWSKA: Podzwonne nad grobem E. Orzeszkowej; T. PRAŻMOWSKA: W hołdzie czci ś.p. E. Orzeszkowej.

21. *Tygodnik Ilustrowany* 1910 nr 23 (4 czerwca).

E. ORZESZKOWA: Z teki pośmiertnej. I. Życzenia; II. Poselstwo; III. Bóg i cnota; IV. Kobieta; V. Do myśli; VI. W dzień jesienny; VII. Do zbiegłych lat; VIII. W inny świat; W. GOMULICKI: Przy świeżym grobie. (Przypomnień kilka); K. TETMAJER: Pamięci Orzeszkowej [impresja]; OR-OT [A. OPPMAN]: Gloria victis! Pamięci Orzeszkowej [wiersz]; L. WŁODEK: Powieści – czyny;.....: Nie spełnione zamiary; H. GALLE: Orzeszkowa i „Tygodnik Ilustrowany".

22. *Tygodnik Wileński* 1925 nr 10 (14 czerwca).

S. CYWIŃSKI: Wielkość E. Orzeszkowej. W 15 lat po śmierci największej polskiej pisarki; W. MAKOWSKI, S. C. [S. CYWIŃSKI]: Listy Orzeszkowej do Jana Karłowicza [fragm. ze zbiorów Wil. Tow. Przyj. Nauk, gdzie przechowywano 63 listy Orzeszkowej do J. Karłowicza]; Faksymil listu Orzeszkowej do p. Wacławowej Makowskiej (ze zbiorów p. W. Makowskiego). Dat.: 10/X 87; E. ORZESZKOWA: Utwór pośmiertny [inc.: „Przez wiele lat Oreston..."; utwór wpisany na fotografii Orzeszkowej ofiarowanej J. Karłowiczowi].

23. *Kobieta Współczesna* 1932 nr 23/24 (12 czerwca).

Towarzystwo im. E. Orzeszkowej: [Inf. o działalności Tow., m.in. o zgromadzeniu 730 listów Orzeszkowej oraz 10 000 listów do niej]; REDAKCJA: [Słowo wstępne]; H. BOGUSZEWSKA: Seweryna; A. DROGOSZEWSKI: Życie i twórczość Orzeszkowej; S. KOŁACZKOWSKI: Orzeszkowa wobec zagadnień kultury; A. DROGOSZEWSKI: Orzeszkowa a pozytywizm; Z. SZMYDTOWA: Powstanie styczniowe w twórczości Orzeszkowej; I. JABŁOWSKA: O nową kobietę; E. DĘBNICKA: Księgarnia w Wilnie; C. WOJEŃSKA: Ich listy [tu m.in. fragm. korespondencji E. Orzeszkowej i Marii Konopnickiej z 1884–1909; ponadto dołączono dwa listy Orzeszkowej do A. Drogoszewskiego z 1903 i 1906]; L. KOTARBIŃSKA: Pamiętam... (Fragment z większej całości wspomnień); J. HOLENDERSKA: U Orzeszkowej. Ze wspomnień...; I. JABŁOWSKA: Dom i serce otworem; E. DĘBNICKA: Książki wyczerpane.

Rec.: L. KOTARBIŃSKA: *Rodzina Pol.* 1932 nr 7.

24. *Tygodnik Ilustrowany* 1937 nr 13 (28 marca).

[Redakcja pisma poświęciła ten numer Orzeszkowej w 50-lecie ukazania się „Nad Niemnem" w *Tygodniku Ilustrowanym*].

S. KOŁACZKOWSKI: Epika Orzeszkowej; K. ŚWIECZEWSKI: Orzeszkowa a „Tygodnik Ilustrowany"; E. ORZESZKOWA: Niemen [proza poetycka, inc.: „Pozdrawiam cię, dawny bohaterze snów moich..."]; P. HULKA-LASKOWSKI: E. Orzeszkowa; R. Z.: Rozmowa z E. Orzeszkową. (Wywiad fikcyjny); E. ORZESZKOWA: Herkules i Psyche [to 2 listy do Ellen Wester z 30 X 1904 i 24 I 1905]; L. B. ŚWIDERSKI: O genezie Nad Niemnem; [A. DROGOSZEWSKI, L. B. ŚWIDERSKI]: Od Redakcji „Pism" Orzeszkowej.

MONOGRAFIE, ZARYSY MONOGRAFICZNE, ZBIORY STUDIÓW I MATERIAŁÓW

25. Upominek. Książka zbiorowa na cześć E. Orzeszkowej (1866–1891). Kr.–Petersb. 1893.

Zawartość: M. Konopnicka: Błogosławieństwo „Nizin" – E. Orzeszkowej [wiersz]; H. Merzbach: E. Orzeszkowej [wiersz]; M. Karasowski: A.B.C.; H. Wernic: Znaczenie wychowawcze pism E. Orzeszkowej; M. Wysłouchowa: Głosy z nizin; M. Zdziechowski: Pod wrażeniem „Chama".

Rec.: *Tyg. Ilustr.* 1893 nr 204. – T. J. Ch. [T. Jeske-Choiński]. *Słowo* 1906 nr 352. – S. Antudziewicz. *Kur. Por.* 1936 nr 136.

26. A. Drogoszewski: Wstęp. [W:] E. Orzeszkowa: Pisma. T. 1. W-wa 1912. Wyd. osob.: E. Orzeszkowa. W-wa 1912. Wyd. 2 pt. E. Orzeszkowa 1841–1910. W-wa 1933.

Rec.: Andrz. B. [A. Boleski]. *Nowe Tory* 1913 z. 4/5 s. 232–234. – E. Czekalski. *Przegl. Wil.* 1913 nr 20/21. – M. Kridl. *Bibl. Warsz.* 1913 t. 1 s. 581–587. – Z. L. Zaleski. *Książka* 1913 nr 11. – K. Wojciechowski. *Pam. Lit.* R. 13: 1914/1915 z. 1 s. 115–117. – W. Hahn. *Nowa Książka* 1934 z. 6. – R. [T. Sinko] *Kur. Lit.-Nauk.* 1934 nr 9.

27. Ich spowiedź. Wyniki ankiety dla uczczenia Orzeszkowej. W-wa [1912].

Zawartość: I. Moszczeńska: Odeszła od nas – ale nas nie opuściła; J. Dicksteinówna: Wtedy i dziś; C. Walewska: Ankieta dla uczczenia Orzeszkowej. – Część I. Wielki dzwon Marty [tu 20 wypowiedzi dot. „Marty" Orzeszkowej]. – Część II. Wrażenia ogólne [tu 20 wypowiedzi o twórczości Orzeszkowej oraz jeden wiersz, podp.: Domosława R. Zienkiewiczowa]. – Odgłosy ankiety w prasie.

28. E. Orzeszkowej w hołdzie. Grodno 1929.

Zawartość: W. Sieroszewski: [Słowo wstępne]; I. Moszczeńska: O życiu i pracach Orzeszkowej; JOT.-SAW.: E. Orzeszkowa jako pionierka ruchu kobiecego; S. Ziemak: Ziemia rodzinna w twórczości Orzeszkowej; M. Zdziechowski: Listy; Listy E. Orzeszkowej do M. Zdziechowskiego [tu 9 listów z 1898–1909]; Do E. Orzeszkowej [tu listy: od T. T. Jeża z 1879, od L. Méyeta fragm. z 1887, od M. Konopnickiej 2 listy z 1905 i 1909]; E. Bałosowa: Kilka słów o kulcie E. Orzeszkowej w Grodnie: J. Jodkowski: Pamiątki po E. Orzeszkowej w Grodnie; H. Romer: Zdobycz polska. (Z okazji wznoszonego w Grodnie pomnika E. Orzeszkowej, ten list do wieńca). – Nad grobem Orzeszkowej: J. Korulska: Pamięci Orzeszkowej [wiersz]; H. Nusbaum: Z dnia pogrzebu ś.p. E. Orzeszkowej; S. Nostitz-Jackowska: Nad grobem E. Orzeszkowej dnia 17 V 1924; Odczyt wygłoszony przez P. Bałosową w Seminarium Żeńskim im. E. Orzeszkowej w Grodnie w 1928 r.; Od Wydziału Wykonawczego Komitetu Budowy Pomnika E. Orzeszkowej w Grodnie: Rodacy!

Rec.: E. Czekalski. *Świat* 1929 nr 42. – Z. Dębicki. *Kur. Warsz.* 1929 nr 279. – C. Wojeńska. *Kobieta Współcz.* 1929 nr 42. – K. Czachowski. *Wiad. Lit.* 1930 nr 328. – L. Silberstein: *Slavische Rundschau* (Berlin) 1930 s. 199–200.

29. Z. Klarner: E. Orzeszkowa. W-wa 1947 Z cyklu: Portrety lit. z. 15.

Rec.: j.d.n. *Słowo Powsz.* 1949 nr 131.

30. M. Romankówna: Na nowych drogach. Studia o E. Orzeszkowej. Kr. 1948 [właśc. grudzień 1947].

Zawartość: Dwa światy. Ewolucja poglądów E. Orzeszkowej od Klementyny Tańskiej do Henryka Tomasza Buckle'a; O prawa człowieka. Hasła emancypacyjne kobiet w życiu, teorii i twórczości E. Orzeszkowej; Orzeszkowa a Spencer.

Rec. H. Krajewska: Studium o Orzeszkowej. *Dzien. Lit.* 1948 nr 34. – T. Ulewicz: Mówimy o Orzeszkowej. *Odra* 1948 nr 12/13. – H. Markiewicz: Prace o pozytywizmie 1946 – 1949. *Pam. Lit.* R. 41: 1950 z. 1 s. 228–230.

31. E. Jankowski: E. Orzeszkowa. W-wa 1964 *Ludzie Żywi* t. 6. Wyd. nast.: wyd. 2 W-wa 1966, wyd. 3 W-wa 1973, wyd. 4 W-wa 1980, wyd. 5 W-wa 1988.

Rec.: P. Bagiński. *Polonistyka* 1964 nr 5. – C. Błońska. *Widnokrąg* 1964 nr 41. – M. Grabowska. *Nowe Książki* 1964 nr 21. – J. Iwaszkiewicz. *Życie W-wy* 1964 nr 185. – W. Kowalski. *Za i Przeciw* 1964 nr 36. – Z. Kwiecińska. *Trybuna Ludu* 1964 nr 242. – S. Lichański. *Tyg. Kult.* 1964 nr 43. – W. Nawrocki. *Życie Lit.* 1964 nr 40. – E. Porębski. *Express Wiecz.* 1964 nr 164. – J. Rohoziński. *Tyg. Demokratyczny* 1964 nr 51. – Z. Starowieyska-Morstinowa. *Tyg. Powsz.* 1964 nr 52. Polem.: Polonistka. Tamże 1965 nr 5; J. Ziemski. Tamże 1965 nr 9; Z. Starowieyska-Morstinowa. Tamże 1965 nr 9. – T. Syga. *Stolica* 1964 nr 43. – T. Brzostowski. *Życie i Myśl* 1965 nr 3/4. – A. Maldis. *Połymja* (Mińsk) 1965 nr 12. – K. Brzozowska. *Wiad.* (Londyn) 1967 nr 27. – S. Lichański: Portret Orzeszkowej w książce: Cienie i profile. Studia i szkice. W-wa 1967 s. 83–88. – W. Pasternak. *Ruch Lit.* 1967 nr 2. – J. K. [J. Koprowski]. *Literatura* 1973 nr 26. – J. Wilhelmi. *Kultura* 1973 nr 27. – Z. Umiński. *Kierunki* 1981 nr 31.

E. Jankowski: [Autostreszczenie]. Tłum. na jęz. franc. L. Grobelak. W: Literary Studies in Poland. Études Littéraires en Pologne. Wr. 1980 *IBL PAN* t. 6: The positivism.

32. M. Żmigrodzka: Orzeszkowa. Młodość pozytywizmu. W-wa 1965 *IBL PAN*.

Rec. T. Bujnicki. *Ruch Lit.* 1965 nr 6. – S. Sandler. *Nowe Książki* 1965 nr 15. – W. Wang. *Polonistyka* 1965 nr 4. – J. Goślicki. *Życie Lit.* 1966 nr 1. – I. M. [I. Mamcarz]. *Ri-*

cerche Slavistiche (Florencja) 1966 s. 321–322. – Z. Żabicki. *Pam. Lit.* R. 57: 1966 z. 3 s. 336–341.

33. M. Żmigrodzka: E. Orzeszkowa 1841–1910. W: *Obraz lit. pol. XIX i XX w.* S. 4. T. 2. W-wa 1966 s. 7–81.

34. Studia o twórczości E. Orzeszkowej. Red.: J. Paszek. Kat. 1989 *Prace Nauk. Uniw. Śląskiego w Kat.* nr 1058.

Zawartość: J. Paszek: „Kryształowo spokojne zmysły" („Maria" i „Marta" E. Orzeszkowej); H. Bursztyńska: Szkoła realistycznego doświadczenia. (O nowelistyce Orzeszkowej z lat 1879–1888); K. Kłosińska: Zepsuty romans („Dwa bieguny" i „Ad astra" wśród powieści „o wieku nerwowym"); J. Jakóbczyk: Sienkiewicz, Prus, Orzeszkowa w wirach rewolucji 1905–1907; K. Kralkowska-Gątkowska: Zwyciężeni i „geniusz natury" (Cykl powstańczy „Gloria victis"); K. Handke: O właściwościach prywatnego języka E. Orzeszkowej.

Rec.: Z. Dżedzyk. *Ruch Lit.* 1991 nr 5.

35. W świecie E. Orzeszkowej. Prace Monograficzne t. 107 pod red. H. Bursztyńskiej. Kr. 1990 Wydawnictwo Nauk. WSP.

Zawartość: Od redakcji; A. Martuszewska: Początki powieści E. Orzeszkowej; A. Gurbiel: O „Dziurdziach" E. Orzeszkowej; K. Kłosiński: Folklor białoruski w powieściach chłopskich Orzeszkowej; T. Bujnicki: Tragedia w „ułamku zwierciadła". Analiza „Tadeusza" Orzeszkowej; H. Bursztyńska: O nowelach E. Orzeszkowej z lat 1896–1903; J. Bachórz: Symbolika Niemna w eposie powieściowym Orzeszkowej; M. Białota: Dramatopisarstwo E. Orzeszkowej; S. Musijenko: Motywy grodzieńskie w twórczości Orzeszkowej i Nałkowskiej. Wybrane aspekty porównawcze. (Tłum. z jęz. rosyjskiego H. Bursztyńska); S. Spass: E. Orzeszkowa i 1905 rok. (Tłum. z jęz. rosyjskiego H. Bursztyńska); K. Gajda: Aureli Drogoszewski – krytyk Orzeszkowej con amore; M. Zięba: E. Orzeszkowa jako księgarz i wydawca; Z. Łopatkiewicz: Z edytorskich zagadek E. Orzeszkowej. O rękopisie „Z przeszłości" Marii Konopnickiej; T. Rittel: „Pamiętnik Wacławy" E. Orzeszkowej jako przedmiot analizy pragmatycznojęzykowej; E. Koniusz: Polszczyzna kresowa w „Nad Niemnem"; M. Rachwałowa: Socjolingwistyczna funkcja zwrotów do adresata w „Nad Niemnem" E. Orzeszkowej; K. Handke: Zewnętrzna charakterystyka języka korespondencji E. Orzeszkowej; T. Budrewicz: Przedmiotowość – scjentyzm – styl. (Konteksty stylu Konopnickiej, Orzeszkowej i Prusa).

36. Nowe stulecie trójcy powieściopisarzy. Praca zbior. pod red. nauk. A. Z. Makowieckiego. W-wa 1992 Wydawnictwa Uniw. Warsz.

Tu o E. Orzeszkowej:

A. Martuszewska: Prawdopodobieństwo i symbol w pozytywistycznych arcydziełach; A. Z. Makowiecki: Czym żyła Warszawa w 1887 roku?; A. Staniszewski: Trójca powieściopisarzy w ludowej tradycji i kulturze mieszkańców zaboru pruskiego; E. Ihnatowicz: Czego nie ma w „Nad Niemnem"?; G. Borkowska: O „centrum" powieściowego świata w „Nad Niemnem" E. Orzeszkowej; J. Tynecki: „Nad Niemnem" w perspektywie „Bene nati"; E. Łoch: Topos dworu w „Nad Niemnem" i wybranych utworów nowelistycznych E. Orzeszkowej.

37. E. Jankowski: Z różnych sfer. Studia i portrety. W-wa 1994 Tow. Lit. im. A. Mickiewicza.

Tu o E. Orzeszkowej:

Orzeszkowa i jej współcześni

Śladami pani Elizy...; Orzeszkowa na napoleońskim trakcie; Warszawskie meandry Orzeszkowej; Druga część „Antka"; Z dziejów znajomości Orzeszkowej z Sienkiewiczem; Razem czy „po osobno"? Konopnicka – Orzeszkowa; Europejski sukces E. Orzeszkowej; Rydel – poeta „zaśmieszony"; O „polskim" epizodzie Szaloma Asza; „Klejnot pióra mądrego i szlachetnego". W setną rocznicę urodzin Ignacego Chrzanowskiego.

38. Powroty do E. Orzeszkowej (1995–1996). Red.: H. Bursztyńska. Grodno 1997 Stowarzyszenie Grodnian.

Zawartość: Redaktor [H. Bursztyńska]: Wprowadzenie; W. W. Karpinskij: Struktura mirowozrienija E. Orzeszko; P. Borek: Kontakty E. Orzeszkowej z Marianem Zdziechowskim; I. Płonka-Zeller: Z recepcji powieści E. Orzeszkowej Dwa bieguny i Ad astra; E. Z. Cybienko: Tworczestwo E. Orzeszko w Rossii; M. Jackiewicz: E. Orzeszkowa i Litwini; B. Kowalski: Dzieła E. Orzeszkowej na ekranie; J. Bachórz: Nad Niemnem E. Orzeszkowej: idea pracy; H. Bursztyńska: Z Archiwów Grodna o Orzeszkowej; S. Musijenko: Historia pewnego pomnika; S. Drozd: Nadnijomanskaja madonna (abo sladami E. Ażeszki); Ju. Gardzejei: Ljosam zwjazanija z E. Ażeszkaj (Grodzienskija farnyja katalickija mogiłki); R. Akinczyc, Ju. Gardzejei: E. Ażeszka i sjamja Abrembskich; W. Renikowa: Towarzystwo im. E. Orzeszkowej: geneza, rozwój, kontynuacja.

OPRACOWANIA OGÓLNE, UJĘCIA SYNTETYCZNE, ARTYKUŁY OKOLICZNOŚCIOWE

Zob. też w działach: Jubileusze, Zagraniczna recepcja Orzeszkowej, Wspomnienia pośmiertne.
Pominięto mniej ważne artykuły popularne, zwłaszcza anonimowe lub podpisane kryptonimem, a także drobne notatki.

39. P. Chmielowski: Powieści pani E. Orzeszko. *Przegl. Tyg.* 1870 nr 1; przedr. w książce: Pisma krytycznoliterackie. T. 1. W-wa 1961 s. 345–350. – Kropka [P. Chmielowski]: Powieści w 1869 roku. *Bibl. Warsz.* 1870 t. 2 z. 3 s. 478–479. – D. Henkiel: Przegląd piśmienniczy. *Tyg. Ilustr.* 1871 nr 205–206. – A. G. Bem: Nasi powieściopisarze. – E. Orzeszko. *Opiekun Dom.* 1873 nr 32–35; przedr. w książkach: Studia i szkice literackie. W-wa 1904 s. 299–316; Pisma krytyczne. W-wa 1963 s. 98–111. – E. Burzyńska: Kilka uwag o powieściach E. Orzeszko. *Tyg. Mód i Powieści* 1876 nr 26–27. – S. M. Rzętkowski: E. Orzeszkowa. *Tyg. Ilustr.* 1876 nr 13. – E. Orzeszkowa. *J. Ungra Kal. Warsz. Ilustr. na r. 1878.* W-wa 1877 s. 32–34. – J. I. Kraszewski: Listy z zakątka. *Biesiada Lit.* 1879 nr 173. – L. C. Frič: E. Ořešková. Nástin životopisný. *Národni listy* (Praga) 1881 nr 166. – F. Suryn: Najnowsi powieściopisarze polscy i ich kierunek. *Tyg. Ilustr.* 1881 nr 272–273, 275. E. Jelinek: E. Orzeszkowa. *Zořa* (Morawy) 1882 s. 133–160. – W. Gomulicki: Współcześni. III. E. Orzeszkowa. *Kur. Codz.* 1883 nr 279. – M. G. [M. Gawalewicz]: Nasze autorki. *Tyg. Powsz.* 1884 nr 20–21. – H. Gliński: E. Orzeszkowa. Szkic biograficzno-literacki. *Gwiazda. Kal.* (Petersb.) 1884 s. 45–55. T. Jeske-Choiński: Pierwsze powieści E. Orzeszkowej. *Kur. Warsz.* 1884 nr 149 b. – T. Jeske-Choiński: Dalsze powieści E. Orzeszkowej. *Kur. Warsz.* 1884 nr 336 b. – J. Kotarbiński: E. Orzeszkowa i jej celniejsze powieści pod względem społecznym. *Kraj* 1884 nr 44–47. – G. Karpeles: Die polnische George Sand. *Gegenwart* (Berlin) 1885 nr 19 (fotokopia w Arch. E. O. nr 730). – E. Zoryan [E. Sedlaczek]: Powieści E. Orzeszkowej. *Kłosy* 1885 nr 1032–1033. – Poseł Prawdy [A. Świętochowski]: Orzeszkowa jako przedmiot do szkicu malarskiego. *Prawda* 1885 nr 48. – Poseł Prawdy [A. Świętochowski]: Nasza Joanna d'Arc, E. Orzeszkowa. *Prawda* 1885 nr 51. – K. Kaszewski: E. Orzeszkowa (Sylwetka). *Echo Muz., Teatr i Artyst.* 1886 nr 157. – Kamienny [J. Jeleński]: Złote pióro, czyli złożenie hołdu pani E. Orzeszkowej. *Rola* 1887 nr 14. – T. Jeske-Choiński: Sylwetki literackie. I. E. Orzeszkowa. *Tyg. Mód i Powieści* 1887 nr 20–22; przedr. w książkach: Typy i ideały pozytywnej beletrystyki polskiej. W-wa 1888 s. 1–31; Pozytywizm w nauce i literaturze. W-wa 1908 (pt. Ideały młodości E. Orzeszkowej). – A. Mazanowski: E. Orzeszkowa. *Przegl. Tyg. Dod. Mies.* 1887 t. 1 s. 477–504, 659–689. – E. Jelinek: Dvě přitelkyně českého národa na Litvě. *Nar. Listy* 1888 z 11 IV (fotokopia w Arch. E. O. nr 718) – T. Jeske-Choiński: Nowości Orzeszkowej. *Kur. Warsz.* 1888 nr 41. – M. Konopnicka: E. Orzeszkowa. *Gaz. Pol.* 1888 nr 206. – J. Kotarbiński: Orzeszkowa jako nowelistka. *Tyg. Ilustr.* 1888 nr 302. – E. Przewóski: Naturalizm w naszej literaturze. *Przegl. Lit. Dod. do Kraju* 1888 nr 37. – Ostoja [J. Sawicka]: Postacie ludowe w beletrystyce. *Przegl. Lit. Dod. do Kraju* 1888 nr 32, 34.

40. W. Gasztowtt: Mme E. Orzeszko. *Bulletin Polonais* (Paryż) 1890 nr 45. – R. Baudouin de Courtenay: Młode pokolenie kobiet w powieściach Orzeszkowej. *Kraj* 1891 nr 50. – P. Chmielowski: Powieści ludowe E. Orzeszkowej. *Świat* 1891 nr 19–20; przedr. w książce: Pisma krytycznoliterackie. T. 1. W-wa 1961 s. 373–389. – W. A. Golcew: O powiestiach E. Orzeszkowoj. *Russkaja Mysl* (Moskwa) 1891 nr 9. – Tenże: Orzeszkowa w literaturze ruskiej. *Kraj* 1891 nr 50. – W. Gomulicki: E. Orzeszkowa. (Sylwetka). *Gaz. Nar.* 1891 nr 311; toż *Kraj* 1891 nr 50; *Kur. Lw.* nr 361. E.

JELINEK: Orzeszkowa w Czechach. *Kraj* 1891 nr 50. – T. JESKE-CHOIŃSKI: E. Orzeszkowa. *Niwa* 1891 nr 24. – M. KONOPNICKA: Dla życia. *Kraj* 1891 nr 50. – Taż: O powieściach ludowych Orzeszkowej. *Kur. Lw.* 1891 nr 362. – W. MARRENÉ: Powieści ze starożytnego świata E. Orzeszkowej. *Świat* 1891 nr 19–20. – J. NITOWSKI: Stadium. *Myśl* 1891 nr 4–10. – L. POŁOŃSKI: Cechy twórczości E. Orzeszkowej. *Kraj* 1891 nr 50. – Poseł Prawdy [A. ŚWIĘTOCHOWSKI]: Liberum veto. *Prawda* 1891 nr 11. – R. BAUDOUIN de COURTENAY: E. Orzeszkowa. Itogi 25-letniej litieraturnoj diejatielnosti. *Siewiernyj Wiestnik* (Petersb.) 1892 nr 12. – P. CHMIELOWSKI: Powieści społeczne E. Orzeszkowej. *Świat* 1892 nr 1–4; przedr. w książce: Pisma krytycznoliterackie. T. 1. W-wa 1961 s. 390–415. – Br. Chrz. [B. CHRZANOWSKI]: Dawne typy ruskich beletrystów w nowożytnej literaturze polskiej. *Prawda* 1892 nr 36–38. – W. MARRENÉ: E. Orzeszkowa. *Przew. Nauk. i Lit.* 1892 s. 160–173. – L. W. [L. WASILEWSKI]: Szwedzi o Orzeszkowej. *Kraj* 1892 nr 22. – E. Orzeszko. *Bulletin Polonais* (Paryż) 1892 nr 55. – T. JESKE-CHOIŃSKI: Dwie powieści. *Kur. Warsz.* 1893 nr 312. – I. MATUSZEWSKI: Z dogmatem. *Przegl. Tyg.* 1893 nr 41; przedr. w książce: Z pism. T. 2. W-wa 1965 s. 36–42. – H. MONAT: U E. Orzeszkowej. *Gaz. Nar.* 1893 nr 6. – H. WERNIC: Znaczenie wychowawcze pism E. Orzeszkowej. W: Upominek. Książka zbior. na cześć E. Orzeszkowej (1866–1891). Kr.–Petersb. 1893 s. 562–564. – H. WITKOWSKA: Tendencje pedagogiczne w powieściach Orzeszkowej. *Przegl. Pedag.* 1893 s. 198–199.

41. M. CEBRIKOWA: Romany i powiesti E. Orzeszkowoj. *Russkaja Mysl* (Moskwa) 1894 nr 4, 6–7. [Nawiązanie: Kritika russka Orzeszkowoj]. *Kraj* 1894 nr 19. – I. MOSZCZEŃSKA: Polka w ciągu bieżącego stulecia. VI. E. Orzeszkowa i Maria Konopnicka. *Przegl. Pozn.* 1894 nr 11. – Urbanus [W. GOMULICKI]: Kronika warszawska. *Kraj* 1895 nr 25, 26. – T. JESKE-CHOIŃSKI: Nowele Orzeszkowej. *Głos Nar.* 1895 nr 283, 285; toż *Kur. Warsz.* 1895 nr 330. – L. WASILEWSKI: Ženska otazka a jeji slovanská spisovatelka (E. Orzeszkowa). *Naše doba* (czes.) 1895 s. 10–11. – P. CHMIELOWSKI: Świeży zwrot w powieściach E. Orzeszkowej. *Ateneum* 1896 t. 1 s. 539–564; przedr. w książce: Pisma krytycznoliterackie. T. 1. W-wa 1961 s. 416–442. – Szeliga [M. CZARNOWSKA-LOÉVY]: Les Hommes féministes. *Revue Encyclopédique* (Paryż) 1896 listopad. – E. Jerlicz [B. LEŚNIEWSKI]: Współczesne autorki. E. Orzeszkowa. Studium literackie. *Ateneum* 1896 t. 3 s. 466–491, t. 4 s. 67–91. – L. WASILEWSKI: Z niw słowiańskich. Studium o Orzeszkowej po czesku i po rusku. *Tydzień* (Lw.) 1896 nr 1–9. – Tenże: Z niw słowiańskich. (Krytyka rosyjska o E. Orzeszkowej i Henryku Sienkiewiczu). *Tydzień* 1896 nr 21. – W. Z. KOŚCIAŁKOWSKA: Ś.p. Stanisław Nahorski. *Tyg. Ilustr.* 1897 nr 1. – J. NITOWSKI: E. Orzeszkowa. *Bluszcz* 1897 nr 3–8. – S. RZEWUSKI: La littérature polonaise contemporaine. *Revue Encyclopédique* (Paryż) 1897 z 30 X. – A. WODZIŃSKI: Les femmes auteurs en Pologne (E. Orzeszko). *Nouvelle Revue* (Paryż) 1897 t. 107. – A. GÓRSKI: E. Orzeszkowa. Impresja. *Życie* 1898 nr 7; toż *Przegl. Tyg.* 1899 nr 6; przedr. w książce: Glossy o ludziach i ideach. W-wa 1930 s. 13–17. – L. KOTARBIŃSKA: Orzeszkowa u siebie. Kr. 1898. – Minos [J. ŁOZIŃSKI: Uroczystość Orzeszkowej. *Głos Nar.* 1898 nr 90. – M. ZDZIECHOWSKI: E. Orzeszkowa w swych ostatnich utworach. *Przegl. Pol.* 1898 t. 128 s. 247–274; przedr. w książce: Szkice literackie I. W-wa 1900 s. 211–242. – P. CHMIELOWSKI: [Wstęp do:] E. Orzeszkowa: Pisma. T. 1. W-wa 1899 s. I–XXXIX.

42. P. CHMIELOWSKI: Beletrystyka nasza z roku zeszłego. *Pogląd na Świat* (Kr.) 1900 nr 4. – A. DROGOSZEWSKI: E. Orzeszkowa. *Bibl. Warsz.* 1900 t. 3 s. 494–516, t. 4 s. 51–78. Polem.: M. RUTKOWSKI: Z powodu artykułu p. A. Drogoszewskiego p.t. E. Orzeszkowa. *Rola* 1901 nr 9. – B. LUTOMSKI: W galerii postaci Orzeszkowej. *Gaz. Pol.* 1900 nr 207–210. – Kamienny [J. JELEŃSKI]: Na posterunku. *Rola* 1901 nr 10. – Z. KOŚCIESZA: Ze wspomnień dziennikarza. *Rola* 1901 nr 14. – Janko [J. KOZAKIEWICZ]: U E. Orzeszkowej w Berlinie. Interwiew. *Tyg. Nar.* 1901 nr 36. – W. M. KOZŁOWSKI: Idea etyczno-społeczna w ostatnich powieściach E. Orzeszkowej. *Pogląd na Świat* 1901 nr 7/9–12 i odb. Kr. 1902. Rec.: I. CHRZANOWSKI. *Książka* 1902 nr 11; S. W. [S. WOMELA]. *Tydzień. Dod. do Kur. Lw.* 1902 nr 11. – A. NOWICKI: Humor Orzeszkowej. *Kur. Sosnowiecki* 1901 nr 50; przedr. *Pam. Lubel. Kal. Ilustr.* 1905 s. 64. – L. RYGIER: Polki we współczesnej literaturze i sztuce. III. E. Orzeszkowa. *Bluszcz* 1902 nr 45–46. – J. NITOWSKI: E. Orzeszkowa. W-wa 1903 *Książki dla wszystkich* 117. – F. O. TENCAJOLI: Una scrittrice polacca: E. Orzeszko. *La Vita Internationale* (Mediolan) 1903. – A. G. BEM: E. Orzeszkowa. W książce: Studia i szkice literackie. W-wa 1904 s. 299–316. – Ch. [A. CHOŁONIEWSKI]: Naród i ludzkość. *Kraj* 1905 nr 12. – J. WIŚNIOWSKI: E. Orzeszkowa. W książce: Nowela polska. I. Brody 1905 s. 19–23 *Arcydzieła Pol. i Obcych Pisarzy* t. 38.

43. J. Sten [L. Bruner]: E. Orzeszkowa. W książce: Szkice krytyczne. Lw. 1906 s. 185–196. – S. Brzozowski: E. Orzeszkowa. *Przegl. Społ.* 1906 nr 12–13; przedr. w książkach: Współczesna powieść polska. Stanisławów–W-wa [1906], Dzieła wszystkie. T. VI. W-wa 1936 s. 42–48. – W. Czeczott: Romantyczka czy pozytywistka? W: Jako lecące na wyraj żurawie... E. Orzeszkowej Polacy z nad Newy. Petersb. 1906 s. 18–19. – W. F. [W. Feldman]: Czterdziestolecie E. Orzeszkowej. *Krytyka* 1906 t. 2 z. 8/9 s. 105–112. – F. Galiński: E. Orzeszkowa jako obywatelka. *Wędrowiec* 1906 nr 11. – T. S. Grabowski: Orzeszkowa. W 40-letni jubileusz jej pracy pisarskiej. Kr. 1906. Wyd. nast.: Kr. 1907. – M. Jarmund: Nowoczesna kobieta u Orzeszkowej. *Nasz Kraj* 1906 t. 2 nr 26. – G. Kahn: E. Orzeszko. *Le Siècle* (Paryż) 1906 z 9 lipca. – M. Konopnicka: E. Orzeszkowa. *Nowa Gaz.* 1906 nr 58. – A. Krukowski: E. Orzeszko. Petersb. 1906. – J. Marcinowska: Czterdziestolecie obywatelskiej pracy. *Myśl Pol.* 1906 nr 33. – B. Merwin: E. Orzeszkowa a współczesne pokolenie. *Nasz Kraj* 1906 t. 2 nr 26. – H. Nusbaum: E. Orzeszkowa i zagadnienia społeczne. *Bluszcz* 1906 nr 14. – M. C. Przewóska: E. Orzeszkowa w literaturze i ruchu kobiecym. Lw. 1906. Wyd. 2 Kr. 1909. Rec.: x [W. Feldman]. *Nasz Kraj* 1906 t. 2 nr 26; L. Kulczycki. *Tydzień* (Lw.) 1906 nr 38; K. Wojciechowski. *Pam. Lit.* R. 5: 1906 z. 3 s. 364–365; B. Chlebowski. *Książka* 1909 nr 7; cw. [C. Walewska]. *Prawda* 1909 nr 21. – Z. Seidlerowa: Wyraz uznania dla E. Orzeszkowej. *Bluszcz* 1906 nr 14. – C. Walewska: Orzeszkowa jako publicystka. *Wędrowiec* 1906 nr 11.

44. G. Glass: Jasna dusza. *Kur. Lw.* 1907 nr 58, 60, 64, 66, 68. – N. Golant: E. Orzeszkowa. *Pester Lloyd* (Budapeszt) 1907 nr 171. – T. Grabowski: E. Orzeszkowa. Szkic jubileuszowy. *Przegl. Pol.* 1907 t. 163 s. 457–481; odb. Kr. 1907. Rec.: I. Chrzanowski. *Książka* 1907 nr 12. – B. H. [B. Hertz]: Orzeszkowa – obywatelka. *Kur. Litew.* 1907 nr 121. – M. Jaworska: Czterdziestolecie E. Orzeszkowej w literaturze i społeczeństwie. *Baczność* 1907 nr 4/5–6/7. – W. Kiślańska: Ostatnie prace o E. Orzeszkowej. *Literatura i Sztuka* 1907 nr 3. Dod. do *Nowej Gaz.* nr 60. – J. Kleiner: E. Orzeszkowa. *Zgoda* (Chicago) 1907 nr 4 Wyd. dla mężczyzn. – W. Kosiakiewicz: Orzeszkowa wobec prądów literackich doby wczorajszej. *Słowo* 1907 nr 152. – I. Kosmowska: E. Orzeszkowa. *Zorza Warsz.* 1907 nr 22–23. – J. Kotarbiński: E. Orzeszkowa. *Literatura i Sztuka* 1907 nr 3. Dod. do *Nowej Gaz.* nr 60. – Tenże: E. Orzeszkowa i jej zasługi dla sprawy narodowej. *Biesiada Lit.* 1907 nr 23. – W. M. Kozłowski: Zagadnienie dekadentyzmu i cywilizacji w powieściach Orzeszkowej. *Bluszcz* 1907 nr 23. – J. Marcinowska: E. Orzeszkowa, jej życie i pisma. W-wa 1907. – A. Mazanowski: Czym dla nas Orzeszkowa? *Znicz* (Kr.) 1907 nr 15. – E. Paszkowski: Wpływ Orzeszkowej na rozwój myśli polskiej na kresach. *Gaz. Pol.* 1907 nr 158. – A. Pilecki: Orzeszkowa w dobie pozytywizmu. *Bluszcz* 1907 nr 23. – W. Prokesch: E. Orzeszkowa (1866–1907). *Zgoda* (Chicago) 1907 nr 14 Wyd. dla kobiet. – T. P. [T. Prószyński]: E. Orzeszkowa. *Gaz. Świąteczna* 1907 nr 24. – L. Szepielewicz: E. Orzeszko. Litieraturnaja charaktieristika. *Wiestnik Jewropy* (Moskwa) 1907 nr 9. – W. Tetmajer: E. Orzeszkowa. *Tyg. Ilustr.* 1907 nr 23. – E. Żmijewska: Orędownictwo cierpienia w powieściach Orzeszkowej. *Bluszcz* 1907 nr 23. – T. Jeske-Choiński: Ideały młodości E. Orzeszkowej. W książce: Pozytywizm w nauce i literaturze. W-wa 1908 s. 151–181. – J. Oksza [J. Kisielewska]: Kobieta w naszej literaturze współczesnej. *Bluszcz* 1908 nr 52. – J. Świeżowicz: E. Orzeszkowa. *Znicz* 1908 nr 8–9. – W. Gostomski: Praca u podstaw w powieściach Orzeszkowej. *Przegl. Pol.* 1909 t. 104 s. 1–14, 204–221; 1910 t. 105 s. 83–100, 202–216, 362–371; odb. Kr. 1910.

45. A. Brykczyński: Charakterystyka religijna Orzeszkowej. *Dzien. Powsz.* 1910 nr 141. – R. Centnerszwerowa: Jej uczuć perły i myśli przędza... *Izraelita* 1910 nr 6. – P. Chmielowski: E. Orzeszkowa w literaturze polskiej. *Nowa Gaz.* 1910 nr 225. – J. Dicksteinówna: Orzeszkowa a wyzwolenie kobiety. *Prawda* 1910 nr 28. – A. Drogoszewski: E. Orzeszkowa. *Sfinks* 1910 t. 4 z. 11 s. 398–427. – Tenże: E. Orzeszkowa. *Wiedza* (Wil.) 1910 t. 1 s. 704–710. – W. Feldman: Ku pamięci. *Izraelita* 1910 nr 6. – H. Fidler: Wielkiemu duchowi. *Izraelita* 1910 nr 6. – H. Galle: Orzeszkowa i „Tygodnik Ilustrowany". *Tyg. Ilustr.* 1910 nr 23. – J. Łada [J. Gnatowski]: E. Orzeszkowa. Próba syntezy. *Przegl. Katol.* 1910 nr 22–23. – W. Gomulicki: Przy świeżym grobie. (Przypomnień kilka). *Tyg. Ilustr.* 1910 nr 23. – J. A. Hertz: Wielkie słowo. *Izraelita* 1910 nr 6. – C. Jankowski: E. Orzeszkowa. Dzieje żywota. *Słowo* 1910 nr 222. – T. Jaworski: E. Orzeszkowa. *Praca* 1910 nr 22–23. – A. Jodziewicz: E. Orzeszkowa a Rosjanie. *Kur. Litew.* 1910 nr 137. – J. Kallenbach: Hołd Orze-

szkowej. *Słowo Pol.* 1910 nr 308, 310, 312. – H. S. Kamieński: E. Orzeszkowa. *Trybuna* 1910 nr 9. – W. Kosiakiewicz: Dwie idee Orzeszkowej. *Słowo* 1910 nr 227. – Z. Kramsztyk: Znaczenie dla narodu. *Izraelita* 1910 nr 6. – V. Kredba: E. Orzeszkowa. *Narodni Listy* (Praga) 1910 nr 141. – A. Lange: E. Orzeszkowa. *Prawda* 1910 nr 22. – N. Likiert: Jeszcze o Niej. *Izraelita* 1910 nr 6. – J. Marcinowska: Ostatnia książka E. Orzeszkowej. *Gaz. Warsz.* 1910 nr 214. – Taż: Spuścizna E. Orzeszkowej. *Przew. Oświatowy* 1910 nr 7/8/9. – I. Moszczeńska: O życiu i pracach Orzeszkowej. W-wa [1910]. – J. M. Muszkowski: Miłość czynna. *Izraelita* 1910 nr 6. – M. Rettinger: Sztuka Orzeszkowej. *Widnokręgi* 1910 nr 14. – M. Rolle: E. Orzeszkowa. *Gaz. Lw.* 1910 nr 112. – S. Rzewuski: E. Orzeszkowa. *L'Action* (Paryż) 1910 z 16 lipca. – Ostoja [J. Sawicka]: E. Orzeszkowa jako nauczycielka narodu. *Nowe Tory* 1910 z. 5. – L. Sowiński: E. Orzeszkowa w literaturze polskiej. *Nowa Gaz.* 1910 nr 227. – P. Spławińska: Ideały wychowawcze E. Orzeszkowej. *Głos Nauczycielstwa Lud.* 1910 s. 173–174. – M. Sterling: Orzeszkowa – jako artystka. *Izraelita* 1910 nr 6. – A. Strzelecki: Powieść polska 1909/10. I. (E. Orzeszkowa. – „Wiry" Henryka Sienkiewicza – Marian Gawalewicz). *Sfinks* 1910 t. 4 s. 82–90. – M. Synoradzki: Z Warszawy. *Biesiada Lit.* 1910 nr 22 [o religijności Orzeszkowej]. – L. Włodek: Powieści – czyny. *Tyg. Ilustr.* 1910 nr 23. – J. Zagorskij: E. Orzeszko. *Moskowskij Jeżeniedielnik* 1910 nr 23. – Z. L. Zaleski: E. Orzeszkowa. *Książka* 1910 nr 7; przedr. w książce: Dzieło i twórca. W-wa 1914 s. 223–233. – P. Zubowicz: Pamięci E. Orzeszkowej jako pionierce asymilacji. *Izraelita* 1910 nr 6.

46. W. Czeczott: E. Orzeszkowa. Częstochowa 1911. – H. Galle: Drogi twórczości E. Orzeszkowej. *Bibl. Warsz.* 1911 t. 2 s. 432–470. – St. M-ski [S. Miłkowski]: E. Orzeszkowa i jej duch. *Czyn i Słowo* (Wil.) 1911 nr 28. – [B. Stapińska]: Orzeszkowa i jej utwory. *Przyj. Ludu* 1911 nr 11. – E. Żmijewska: Orzeszkowa. *Przegl. Wielkopol.* 1911 nr 13–14. – Taż: Orzeszkowa jako kobieta. *Dzien. Kijowski* 1911 nr 124. – A. Jensen: Polonica w szwedzkiej literaturze. Cz. III. *Pam. Lit.* R. 9: 1912 s. 281–283. – F. Rudnicka: Idea społeczna w twórczości Orzeszkowej. *Gaz. Kujawska* (Włocławek) 1912 nr 113. – J. Dicksteinówna: Orzeszkowa a wyzwolenie kobiety; Orzeszkowej na grób. W książce: „Prometeusz – Paraklet". W-wa 1913 s. 157–160, 166–174. – F. Rawita-Gawroński: E. Orzeszkowa i Kijów. *Nowa Gaz.* 1913 nr 412–420.

47. W. Rzymowski: Z marzeń demokratyzmu polskiego. *Myśl Pol.* 1914 nr 1. – Z. L. Zaleski: E. Orzeszkowa. W książce: Dzieło i twórca. W-wa 1914 s. 223–233. – J. Kotarbiński: Tendencyjność w utworach Orzeszkowej. *Rozwaga* (W-wa) 1915 nr 5. – D. K. Lilienfeld [K. L. Krzewski]: Pierwszy rok twórczości E. Orzeszkowej. *Rozwaga* 1915 nr 5–6. J. Topass: Un écrivain polonais. E. Orzeszko. *La Pologne* (Paryż) 1917 nr 12. – H. Ducraine [H. Hulewicz]: Le femme polonaise... Paryż 1918 s. 171–172. – H. Romer: E. Orzeszkowa (W dziesiątą rocznicę zgonu). *Kobieta Pol.* 1920 nr 5/6/7. – L. Życka: Strażniczka duszy narodowej. *Gaz. Warsz.* 1920 nr 216. – A. Lange: La littérature polonaise contemporaine. *Le Journal de Pologne* (W-wa) 1924 nr 229. – Wat [A. Chwat]: Powrót do Orzeszkowej. *Przegl. Wil.* 1925 nr 6. – S. Cywiński: Wielkość E. Orzeszkowej. *Tyg. Wil.* 1925 nr 6. – J. Iwaszkiewicz: O znakomitej autorce E. Orzeszkowej. *Wiad. Lit.* 1925 nr 18. – J. Kwiek: E. Orzeszkowa (W 15 rocznicę śmierci). *Młoda Pol.* (Kr.) 1925 nr 11–12. – W. Makowski: Wspomnienia starego księgarza na tle osobistych przeżyć. Młodym kolegom po fachu w 52-ą rocznicę pracy mojej. Cz. II. Rok 1879–1893. *Przegl. Księgarski* 1925 nr 7–8, 10. – Tenże: Wspomnienie o E. Orzeszkowej. Powst. ok. 1925. Ogł. z rękop. i oprac. J. Starnawski. *Twórczość* 1956 z. 1. – K. Czachowski: Orzeszkowa o Sieroszewskim. *Wiad. Lit.* 1926 nr 39. – E. Czekalski: Sienkiewicz i Orzeszkowa na indeksie. *Rzeczpospolita* 1927 nr 307. – J. Iwaszkiewicz: Przypominamy Orzeszkową. *Wiad. Lit.* 1927 nr 19. – S. Baczyński: E. Orzeszkowa. W-wa 1928 *Charakterystyki lit.*; toż w książce: Nasi powieściopisarze. W-wa [1928] s. 7–58. – Eleuter [J. Iwaszkiewicz]: E. Orzeszkowa. *La Pologne Littéraire* (W-wa) 1928 nr 17.

48. M. Dąbrowska: Orzeszkowa. *Pam. Warsz.* 1929 z. 4 s. 162–168. – H. Huszcza-Winnicka: Światło zachodzącego słońca w twórczości Orzeszkowej. *Kobieta Współcz.* 1929 nr 42. – L. Jahołkowska-Koszutska: Pamięci Orzeszkowej. W książce: O kobiecie współczesnej i o kobiecie przyszłości. W-wa 1929 s. 92–97. – K. Krzewski: Pani Eliza Orzeszko. *Gaz. Pol.* 1929 nr 7–8, 10–12, 14–15, 17 [Rękopis w Arch. E. O. nr 604]. – H. Obiezierska: E. Orzeszkowa. *Słowo* 1929 nr 241–242. – J. Podhorska-Okołów: Orzeszkowa – twórczyni życia polskiego. *Bluszcz* 1929

nr 45. – L. Pomirowski: E. Orzeszkowa. (Z powodu uroczystości wystawienia pomnika powieściopisarki w Grodnie). *Kur. Por.* 1929 nr 291. – M. Rolle: E. Orzeszkowa w pismach i w czynie. *Gaz. Lw.* 1929 nr 240. – H. Romer: Pamięci wielkiej pisarki i obywatelki. *Wiad. Lit.* 1929 nr 241. – J. W. Rzutkowski: Wartości moralne utworów E. Orzeszkowej. *Rodzina Pol.* 1929 nr 11. – N. Samotyhowa: E. Orzeszkowa. Z cyklu „Książki dzieciństwa". *Kobieta Współcz.* 1929 nr 42. – K. Tr. [K. Troczyński]: E. Orzeszkowa. *Dzien. Pozn.* 1929 nr 243. – P. Żukowski: Stosunek rządu rosyjskiego do E. Orzeszkowej. *Przeszłość* 1929 nr 9. – A. Drogoszewski: E. Orzeszkowa (6 VI 1841 – 18 V 1910). W XX-ą rocznicę zgonu. *Iskry* 1930 nr 22. – A. Górski. E. Orzeszkowa. W książce: Glossy o ludziach i ideach. W-wa 1930 s. 13–17. – H. Mościcki: Ze wspomnień o Orzeszkowej. (W dwudziestą rocznicą zgonu). *Kur. Warsz.* 1930 nr 134. – Z. Nałkowska: Słowo o E. Orzeszkowej. *Praca Obywatelska* 1930 nr 7. – J. Topass: Élise Orzeszko (1842–1910). W książce: Visages d'écrivains. Les aspects du roman polonais. Paryż 1930.

49. E. Dębnicka: Książki wyczerpane. *Kobieta Współcz.* 1932 nr 23/24. – I. Jabłowska: Dom i serce otworem. *Kobieta Współcz.* 1932 nr 23/24. – S. Kołaczkowski: O nowe ujęcie Orzeszkowej. *Polonista* 1932 z. 5 s. 193–197. – J. Staniewski: Białoruska twórczość ludowa w utworach E. Orzeszkowej. *Przegl. Wil.* 1932 nr 12–13. – W Sowietach nie wolno pisać o Żeromskim i Orzeszkowej. *Polonia* (Kat.) 1932 nr 2801. – W. Korycki: E. Orzeszkowa. *Rubikon* 1933 nr 21/22. – G. Pauszer: Prawdziwa Orzeszkowa. *Sygnały* 1933 nr 37. – T. Sinko: Hellada i Roma w Polsce. Lw. 1933 s. 231–240. – L. Siberstein: Literární mynýra E. Orzeszkové. W: Księga referatów II Międzynarodowego Zjazdu Slawistów. Sekcja II. Historia literatury. W-wa 1934 s. 144–148.

50. W. Arcimowicz: 25-ta rocznica trzech zgonów. *Kur. Wil.* 1935 nr 322–323. – J. B. [J. Babiński]: Obiady czwartkowe. *Merkuriusz Pol. Ordynaryjny* 1935 nr 39 [Orzeszkowa a Conrad-Korzeniowski]. – S. Cywiński: Dedykacje książek Orzeszkowej. *Dzien. Wil.* 1935 nr 144. – Tenże: Mit o filosemityzmie Orzeszkowej. *Warsz. Dzien. Nar.* 1935 nr 21. – Tenże: O renesans Orzeszkowej. *Dzien. Wil.* 1935 nr 144. – Tenże: Spowiedź Orzeszkowej. *Dzien. Wil.* 1935 nr 172. – M. Czapska: „Pani Orzeszkowa". *Czas* 1935 nr 353. – A. Drogoszewski: Pogadanka o E. Orzeszkowej w 25 rocznicę jej śmierci. W-wa 1935. – L. Fryde: Orzeszkowa wobec prądów epoki. *Pion* 1935 nr 24. – L. F. [L. Fryde]: W dwudziestą piątą rocznicę śmierci E. Orzeszkowej. *Świat* 1935 nr 24. – J. H. [J. Holenderska]: Pogadanka o E. Orzeszkowej w 25 rocznicę jej śmierci. W-wa 1935 *Wydawnictwo Tow. im. E. Orzeszkowej.* – H. Huszcza-Winnicka: Powracająca fala. *Gaz. Pol.* 1935 nr 137. – N. Jastrzębska: E. Orzeszkowa. *Bluszcz* 1935 nr 21. – L. Kotarbińska: 25 lat ubiegło od zgonu E. Orzeszkowej. *Rodzina Pol.* 1935 nr 8. – K. Lilienfeld [K. Krzewski]: Rok 1866 w twórczości E. Orzeszkowej. *Którzy idziemy...* 1935 nr 21. – J. Lenartowiczowa: E. Orzeszkowa. *Przodownica* 1935 nr 13. – J. Lorentowicz: La Pologne en France. Essai d'une bibliographie raisonnée. Paryż 1935 s. 62, 87. – Z. Miszewska: E. Orzeszkowa na tle swojej epoki. *Praca Obywatelska* 1935 nr 13. – I. Pannenkowa: E. Orzeszkowa i obcy. *Kur. Warsz.* 1935 nr 243. – Taż: W 25-lecie zgonu Orzeszkowej. *Kur. Warsz.* 1935 nr 146. – G. Pauszer: Pierwszy druk E. Orzeszkowej. *Bluszcz* 1935 nr 21. – J. Podhorska-Okołów: Renesans Orzeszkowej. *Pion* 1935 nr 25; przedr. w książce: Kobiety piszą. W-wa 1938 s. 7–11. – Ebrem [E. Poryndza-Nacka]: O wielkiej twórczyni E. Orzeszkowej w 25-tą rocznicę jej śmierci. *Gaz. Tyg.* (Kielce) 1935 nr 18–19. – J. Tumidajski: E. Orzeszkowa. W 25-lecie śmierci. *Dzien. Pozn.* 1935 nr 119. – Tenże: Niesłuszne uprzedzenia. *Prosto z Mostu* 1935 nr 22. – S. Ziemak: Słowa, pieśń i czyn. (W XXV rocznicę zgonu E. Orzeszkowej). *Polska Zbrojna* 1935 nr 137. – J. Gr.: W 25-cio lecie zgonu Orzeszkowej. Dedykacje książek Orzeszkowej. *Warsz. Dzien. Nar.* 1935 nr 1.

51. I. Krzywicka: Młoda Orzeszkowa. *Wiad. Lit.* 1936 nr 53/54. Polem.: Z. Starowieyska-Morstinowa: *Kur. Por.* 1937 nr 60. – J. N. Miller: E. Orzeszkowa 1842–1910. *Robotnik* 1936 nr 162. – J. N. M. [J. N. Miller]: E. Orzeszkowa. *Naprzód* 1936 nr 164. – G. Pauszer: Szlakiem Orzeszkowej. (Reportaż literacki). *Tyg. Ilustr.* 1936 nr 5. – T. Skwarnicka: Dzień powszedni E. Orzeszkowej. *Polska Zbrojna* 1936 nr 135. – W. Śledziński: Dziedzice legendy Bohatyrowiczów. *Kur. Por.* 1936 nr 138. – W. Ś. [W. Śledziński]: 25-lecie zgonu E. Orzeszkowej w Grodnie. Miasto tradycji i szczególnego uroku. *Kur. Por.* 1936 nr 136.– L. B. Świderski: E. Orzeszkowa. Wyznanie wiary. *Pion* 1936 nr 38. – W. Wejtko: Wspomnienie o E. Orzeszkowej. *Słowo* (Wil.) 1936 nr 135. – I. Zawilska: Orzeszkowa o prasie. Z okazji uroczystości w Grodnie ku czci autor-

ki „Nad Niemnem". *Tempo Dnia* (Kr.) 1936 nr 137. – S. ZIEMAK: Wielka pisarka i obywatelka. (W XXVI rocznicę zgonu E. Orzeszkowej). *Myśl Pol.* 1936 nr 9.

52. K. B. [K. BEYLIN]: Pani Orzeszkowa plotkuje... Warszawa z ubiegłego stulecia. *Express Por.* (Kielce–Radom) 1937 nr 86. – A. BIGAY-ULIANOWSKA: Orzeszkowa o Konradzie Korzeniowskim. *Kur. Lit.-Nauk.* 1937 nr 15. – W. CHARKIEWICZ: Miłość, prawda, walka. *Słowo* (Wil.) 1937 nr 72. – A. DROGOSZEWSKI: E. Orzeszkowa 1841–1910. *Gaz. Lw.* 1937 nr 55–56; toż. *Tydzień Kult.-Lit.* Dod. do *Głosu Nar.* 1937 nr 11. – F. GODLEWSKI: Rewelacje nieznane. Perypetie wielkiej autorki (E. Orzeszkowej). *Kur. Por.* 1937 nr 258. – R. W. HOROSZKIEWICZ: Horki. Z terenu opowieści powstańczych Orzeszkowej. *Oczerety* 1937 nr 2. – P. HULKA-LASKOWSKI: E. Orzeszkowa. *Tyg. Ilustr.* 1937 nr 13. – J. IWASZKIEWICZ: Orzeszkowa dzisiaj. *Wiad. Lit.* 1937 nr 12; toż jako przedmowa do wyd.: E. Orzeszkowa: Pisma. T. 1. W-wa 1937. – M. JĘDRZEJCÓWNA: E. Orzeszkowa. *Wici* 1937 nr 20. – J. KADEN-BANDROWSKI: Pisma E. Orzeszkowej. *Gaz. Pol.* 1937 nr 86. – S. KOŁACZKOWSKI: Orzeszkowa bez formułek. *Prosto z Mostu* 1937 nr 44. – Z. KONARZEWSKI: Orzeszkowa o swoich współczesnych. *Czas* 1937 nr 86. – I. KUŻMIŃSKA: Krytyka i twórca. *Tyg. Ilustr.* 1937 nr 39. – W. LUTOSŁAWSKI: Wskrzeszenie Orzeszkowej. *Prosto z Mostu* 1937 nr 15/16. – J. N. MILLER: Renesans Orzeszkowej. *Robotnik* (Radom) 1937 nr 166; toż *Robotnik* (W–wa) 1937 nr 181. – M. PIECHAL: Renesans Orzeszkowej. *Gaz. Pol.* 1937 nr 104. – W. SOBKOWIAK: O pisarzu, który poprawiał Orzeszkową. *Kultura* (Pozn.) 1937 nr 22 [dot. S. Krzemińskiego]. – S. STANDIG: O E. Orzeszkowej. *Ster* 1937 nr 37. – L. ŚLIWIŃSKI: Bałucki w oczach Orzeszkowej. *Polska Zbrojna w Kulturę.* Dod. do *Polski Zbrojnej* 1937 nr 27. – L. B. ŚWIDERSKI: E. Orzeszkowa. Z powodu 50-lecia „Nad Niemnem". *Bluszcz* 1937 nr 13. – Tenże: Twórczość E. Orzeszkowej obrazem jej obfitego w dramaty życia. *Kur. Zach.* (Sosnowiec) 1937 nr 80. – K. ŚWIECZEWSKI: Orzeszkowa a „Tygodnik Ilustrowany". *Tyg. Ilustr.* 1937 nr 13. Polem.: W. SIEROSZEWSKI. *Tyg. Ilustr.* 1937 nr 22. – Gardiner [W. TOŁŁOCZKO]: Ze wspomnień o autorce „Nad Niemnem". *Przegl. Wil.* 1937 nr 3. – T. WIWATOWSKI: Dzisiejszość Orzeszkowej. *Express Por.* (Kielce–Radom) 1937 nr 148.

53. K. B. [K. BEYLIN]: Młode, gorące serce 60-letniej E. Orzeszkowej. *Express Por.* (Kielce–Radom) 1938 nr 272. – K. BYSTRZYŃSKI: Pegaz i wół. *Kultura* (Pozn.) 1938 nr 17. – K. CZACHOWSKI: Pierwsze powieści Orzeszkowej. *Gaz. Pol.* 1938 nr 57. – P. HULKA-LASKOWSKI: E. Orzeszkowa a dzień dzisiejszy. *Tyg. Ilustr.* 1938 nr 13. – S. KOMAR: Patriotyczno społeczna wartość twórczości Orzeszkowej. *Polska Zbrojna* 1938 nr 136. – J. N. MILLER: Orzeszkowa wobec rewolucji 1905 roku. *Robotnik* (Radom) 1938 nr 266; toż *Robotnik* (W-wa) 1938 nr 337. – F. MLECZKO: W kręgu społecznej myśli Orzeszkowej. *Kur. Por.* 1938 nr 201. – H. NAGLEROWA: Renesans Orzeszkowej. *Praca Obywatelska* 1938 nr 11. – G. PAUSZER: Prawdziwa Orzeszkowa. *Sygnały* 1938 nr 37. – G. TIMOFIEJEW: Humanitaryzm Orzeszkowej czyni jej dzieła aktualnymi i dzisiaj. *Ilustr. Rewia Tyg.* (Łódź) 1938 nr 31 (Specjalny dod. *Głosu Por.* do nr 215). – Wysz. [J. WYSZOMIRSKI]: Z notatnika. *Słowo* (Wil.) 1938 nr 338.

54. J. HULEWICZ: Sprawa wyższego wykształcenia kobiet w Polsce w wieku XIX. W: Arch. Komisji do Dziejów Oświaty i Szkolnictwa w Polsce. Kr. 1939 PAU nr 5 s. 171–174. – S. KOMAR: Obywatelski imperatyw Orzeszkowej. *Polska Zbrojna* 1939 nr 139. – F. MLECZKO: Wieś w twórczości Orzeszkowej. *Wieś i Państwo* 1939 s. 523–530. – H. MUSZYŃSKA: W 29 rocznicę zgonu E. Orzeszkowej. Kapłanka niegasnącego płomienia. *Kur. Por.* 1939 nr 137. – I. PANNENKOWA: Ziemiański i chłopski epos E. Orzeszkowej. *Polonia* (Kat.) 1939 nr 5187. – L. B. ŚWIDERSKI: Ekspiacja E. Orzeszkowej. *Kultura* 1939 nr 1. – W. WOŚ: Orzeszkowa a Kraszewski. W: Księga zbior. ku czci J. I. Kraszewskiego. Łuck 1939 s. 285–308. – H. ZASADA: Orzeszkowa jakiej nie znaliśmy. *Niemen* (Grodno) 1939 nr 1. – Życie i twórczość E. Orzeszkowej. *Dzien. Pozn.* 1939 nr 73.

55. A. BIGAY-MIANOWSKA: Społeczeństwo polskie w twórczości E. Orzeszkowej. Kr. [1944 Wyd. konspiracyjne]. Wyd. nast. Kr. [1948]. Rec.: J. K-i [J. KRZYŻANOWSKI]: Z ostatnich wydawnictw. *Nauka i Sztuka* 1945 nr 2/3; H. VOGLER: Studium nieczystej wody. *Odrodzenie* 1945 nr 44; J. KULCZYCKA-SALONI. *Zagadnienia Lit.* 1946 z. 3; (ar). *Kur. Wielkopol.* 1948 nr 52; H. MARKIEWICZ: Prace o pozytywizmie, 1946–1949. *Pam. Lit.* R. 41: 1950 z. 1 s. 230. – B. DUDZIŃSKI: Trzeba przypomnieć twórczość Orzeszkowej. *Głos Ludu* 1945 nr 335. – K. GÓRSKI: Dorobek pisarski Orzeszkowej i jej aktualność. *Ziemia Pomorska* 1945 nr 106. – Wysz. [J. WYSZOMIRSKI]: „Pani Eliza". *Dzien. Łódz.* 1945 nr 31. – S. ZIEMAK: E. Orzeszkowa (W 35 rocznicę zgonu Pisarki i Obywatelki). *Ziemia Pomorska* 1945 nr 59. – K.

CZACHOWSKI: Aktualność Orzeszkowej. *Rzeczpospolita* 1946 nr 254. – E. KOŁACZKOWSKA: Ze szkiców o E. Orzeszkowej. *Tyg. Warsz.* 1946 nr 26. – J. KRZYŻANOWSKI: Uczony i powieściopisarka. *Rzeczpospolita* 1946 nr 282 [I. Chrzanowski i E. Orzeszkowa]. – H. PIEKARSKA: Wkład kobiety w literaturę polską. *Świetlica Kr.* 1946 nr 6. – D. WAWRZYKOWSKA-WIERCIOCHOWA: E. Orzeszkowa jako obywatelka, pisarka i hetmanka ruchu kobiecego. *Praca Kobiet* 1946 nr 10. – K. W. ZAWODZIŃSKI: E. Orzeszkowa. *Odrodzenie* 1946 nr 35; przedr. w książkach: Stulecie trójcy powieściopisarzy. Łódź 1947 s. 35–45; Opowieści o powieści. Kr. 1963 s. 147–153. Rec. m.in.: A. HUTNIKIEWICZ. *Arkona* 1948 nr 1–3; E. KORZENIEWSKA. *Kuźnica* 1948 nr 4; S. PAPÉE. *Dzien. Lit.* 1948 nr 2; (ar). *Kur. Wielkopol.* 1948 nr 25. – S. ZIEMAK: Wielka pisarka i obywatelka. *Ziemia Pomorska* 1946 nr 141. – K. CZACHOWSKI: Polskie powieści o chłopach przed Reymontem (Kraszewski, Jeż, Orzeszkowa, Sewer, Sienkiewicz, Junosza, Prus, Dygasiński, Karczewski). W książce: Pod piórem. Kr. 1947 s. 72–77. – (k) [K. JELONKIEWICZ]: Wielka emancypantka. *Polska Zbrojna* 1947 nr 224. – Z. KLARNER: E. Orzeszkowa. W-wa 1947 Z cyklu: Portrety lit. z. 15. Rec.: j.d.n. *Słowo Powsz.* 1949 nr 131. – K. KOSIŃSKA: E. Orzeszkowa. *Dzien. Lud.* 1947 nr 270. – M. ROMANKÓWNA: Orzeszkowa a literatura rosyjska. *Spr. z Czynności i Posiedzeń Łódz. Tow. Nauk.* 1947 nr 1 s. 31–36 i odb. – A. ZALESKI: E. Orzeszkowa. (Próba syntezy). *Odnowa* 1947 nr 9.

56. K. CZACHOWSKI: Nad Prusem i koło Orzeszkowej. *Dzien. Lit.* 1948 nr 9. – H. MARKIEWICZ: Kłopoty z Orzeszkową. *Nowiny Lit.* 1948 nr 15. – J. STARNAWSKI: Sumienność etnograficzna. *Wieś* 1948 nr 3. – T. ULEWICZ: Mówimy o Orzeszkowej. *Odra* 1948 nr 12/13. – C. ZGORZELSKI: Orzeszkowa – wczoraj i dziś. *Tyg. Powsz.* 1948 nr 25. – M. ŻMIGRODZKA: Etnografizm a realizm. *Wieś* 1948 nr 3. – Taż: O wznowieniach powieści Orzeszkowej. *Polonistyka* 1948 nr 3. – K. GAWARECKA: Z działu rękopiśmiennego Biblioteki H. Łopacińskiego. *Życie Lubel.* 1949 nr 35. – H. MARKIEWICZ: Orzeszkowa – pisarka społeczna. *Dzien. Lit.* 1949 nr 5/6. – T. SARNECKI: Nowe drogi kultury ludowej. *Dzien. Lit.* 1949 nr 283. – M. ŻMIGRODZKA: „Kwestia chłopska" E. Orzeszkowej. *Twórczość* 1949 z. 2–3; przedr. w: Pozytywizm. Cz. 1. Wr. 1950 s. 127–180.

57. D. GODLEWSKA: E. Orzeszkowa wobec rozpoczynającej się epoki imperializmu. *Przyjaciółka* 1950 nr 5. – L. GOMOLICKI: Pozytywizm polski w świetle krytyki rosyjskiej. W: Pozytywizm. Cz. 1. Wr. 1950 s. 375–394. – M. JAKÓBIEC: Literatura rosyjska wśród Polaków w okresie pozytywizmu. Wr. 1950 s. 29–30. – M. ŻMIGRODZKA: Debiut literacki E. Orzeszkowej. Rok 1866. *Prace Polonist.* S. 8: 1950 s. 147–188. – Taż: Młoda Orzeszkowa. *Wieś* 1950 nr 26. – Taż: Początek powieści. *Nowa Kultura* 1950 nr 14. – M. N. R.: O rękopisach E. Orzeszkowej. *Trybuna Wolności* 1950 nr 20. – A. CZERMIŃSKI: Czytając dzieła Orzeszkowej... *Sprawy i Ludzie* 1951 nr 31 Dod. do *Gaz. Robotniczej*; toż *Świat i My* 1952 nr 26. – M. ŻMIGRODZKA: E. Orzeszkowa. W-wa 1951 *Mała Biblioteczka Tow. Wiedzy Powsz.* S. 7: Lit.-Artyst. – M. KUSA: Związki Orzeszkowej z teatrem. *Teatr* 1952 nr 16. – K. WOJCIECHOWSKI: Oświata ludowa 1863–1905 w Królestwie Polskim i Galicji. W-wa 1954. – W. I. GAPOWA: E. Orzeszko i ukrainskaja litieratura. *Uczonyje zapiski Minskogo Piedagogiczeskogo Instituta* (Mińsk) 1955 t. 4 s. 152–182. – Taż: Proizwiedienija E. Orzeszkowej o biełoruskom kriestjanstwie. *Kratkije soobszczenija Instituta Sławianowiedienija Akademii Nauk SSSR.* T. 16. Moskwa 1955 s. 105–114.

58. Ju. L. BUŁACHOWSKAJA: Razwitije riealizma w tworczestwie E. Orzeszko konca 60-ch siered iny 80-ch godow. Kijów 1956. – G. KOSIŃSKA: Orzeszkowa nieznana. *Ilustr. Kur. Pol.* 1956 nr 114. – J. KRZYŻANOWSKI: Henryk Sienkiewicz. Kalendarz życia i twórczości. W-wa 1956. – Orzeszkowa, Sienkiewicz, Prus o literaturze. Wyboru dokonał, posłowiem i przypisami opatrzył Z. NAJDER. W-wa 1956. Rec.: SAD [W. SADKOWSKI]. *Trybuna Ludu* 1956 nr 230; B. KŘEMENÁK. Slovanský Přehled (Praga) 1957 nr 2; Z. ŻABICKI. *Nowe Sygnały* 1957 nr 8. – H. DUNINÓWNA: Ci, których nie znałam. W książce: Ci, których znałam. W-wa 1957 s. 272–273. – J. KOBYLAŃSKI: O autorce „Nad Niemnem". *Słowo na Warmii* 1957 nr 20.

59. Ju. L. BUŁACHOWSKAJA: Idejni i tworczy zwiazki E. Orzeszkowoj z predstawszykamy rosijskoj ta ukrajinskoj literatur. W: Miżsłowianski Literaturny Wzajemyny. Kijów 1958 s. 136–155. – Taż: Rost riealisticzeskich tiendiencij w tworczestwie E. Orzeszkowoj konca 60-tych – sieriediny 80 godow XIX wieka. W: Sławianskije Litieratury. Sbornik statiej. Leningrad 1958 s. 19–43. – Z. GOSTKOWSKI: Kwestia narodowa na łamach „Dziennika Łódzkiego". *Kultura i Społeczeństwo* 1958 t. 4. – A. J. GRIBOWSKAJA: E. Orzeszko w ocienkie russkoj kritiki. W: Trudy katiedry russkoj litieratury Lwowskogo Uniwersitieta. Lw. 1958 t. 2 s.

219–240. – E. Jankowski: Sprawozdanie z podróży naukowej do Wilna i Grodna – „Śladami E. Orzeszkowej". *Pam. Lit.* R. 49: 1958 z. 3 s. 329–334. – G. Maver: Letteratura polacca. Estratto dalla Storia delle letterature moderne d'Europa e d'America. Mediolan 1958 s. 363–366. – G. Pauszer-Klonowska: Pani Eliza. Opowieść o E. Orzeszkowej. W-wa 1958. Wyd. nast.: wyd. 2 W-wa 1960, wyd. 3 W-wa 1963 [razem: Światło znad Niemna]; wyd. 4 W-wa 1973, wyd. 5 popr. W-wa 1981, wyd. 6 W-wa 1989. Rec.: K. Kuliczkowska. *Nowe Książki* 1958 nr 11; A. Świderska. *Życie Lit.* 1958 nr 32; (z.ż) [Z. Żabicki]. *Życie Lit.* 1958 nr 30; K. Meloch. *Nowa Kultura* 1961 nr 23; S. Treugutt. *Przegl. Kult.* 1961 nr 49; W. W. Rosołek. *ITD* 1982 nr 7. – J. Płomieński: Obrona Orzeszkowej i Prusa. *Kierunki* 1958 nr 48. – M. Warneńska: Mała Elizka i wielka Eliza. *Przyjaźń* 1958 nr 39. – Taż: Orzeszkowa zawsze nam bliska. *Poradnik Bibliotekarza* 1958 nr 9/10. – S. Ziemak: Dzieło Orzeszkowej wiecznie żywe. (W 48 rocznicę śmierci). *Dzien. Lit.* 1958 nr 131. – S. Frybes: E. Orzeszkowa (1841–1910). W: Polska krytyka literacka (1800–1918). Materiały. T. III. W-wa 1959 s. 409–415. – A. J. Gribowskaja: E. Orzeszko i russkaja litieratura. Lw. 1959. – J. Iwaszkiewicz: Pieśni przerwane pani Elizy. *Życie W-wy* 1959 nr 28. – J. Rosnowska: Drogi pani Elizy. *Argumenty* 1959 nr 26. – Je. Sadowskij: Nowyje materiały do E. Ożeszko. *Woprosy Litieratury* 1959 nr 5.

60. J. Bečka: Dílo E. Orzeszkowé a M. Konopnické v české kultuře. *Slovanský Přehled* (Praga) 1960 nr 5. – E. Z. Cybienko: E. Orzeszko i Bolesław Prus w sowriemiennoj im russkoj kritice. *Sławianskaja Fiłołogija* (ros.) 1960 nr 3. – O. Gribowskaja: E. Orzeszko w borbie za riealizm polskoj litieratury. *Pytannia słowianskoj fiłołogii* (Lw.) 1960 nr 1. – J. Z. Jakubowski: Dwie rocznice. W pięćdziesiątą rocznicę śmierci Konopnickiej i Orzeszkowej. *Polonistyka* 1960 nr 5. – E. Jankowski: Dwie Warszawy E. Orzeszkowej (W 50-lecie zgonu). *Stolica* 1960 nr 24. – A. Kijowski: Orzeszkowa jako krytyk. *Twórczość* 1960 nr 7. – S. Kościałkowski: Orzeszkowa o swoim ojcu. *Wiad.* (Londyn) 1960 nr 2. – I. Lubaszewska: [Rozmowa z Gustawem Buszyńskim na temat jego osobistych wspomnień o Orzeszkowej]. *Express Wiecz.* 1960 nr 129. – U. Malaszewski: Twory E. Ażeszka. *Literatura i Mastactwa* (białorus.) 1960 nr 73. – J. Michajława: Tut żiła piśmiennica. *Grodzenskaja Prauda* [Grodno] 1960 nr 98. – J. N. Miller: Dzieło życia Orzeszkowej to służba narodowa (W pięćdziesiątą rocznicę śmierci). *Głos Pracy* 1960 nr 121. – M. Pasjancowa: M. Ażeszka i bełaruskaja literatura. *Grodzenskaja Prauda* (Grodno) 1960 z 18 maja. – G. Pauszer-Klonowska: Dlaczego zapomnieliśmy o Orzeszkowej? *Nowiny Rzeszowskie* 1960 nr 85; toż *Kultura i Życie* 1960 nr 11. – Taż: E. Orzeszkowa (W 50-lecie śmierci). *Życie W-wy* 1960 nr 118; toż *Nowiny Rzeszowskie* 1960 nr 126. – Taż: W sprawie rocznicy E. Orzeszkowej. *Nowa Kultura* 1960 nr 9. – P. Pestrak: Newiadomyja piśmy Ė. Ażeszka. *Zvjazda* (białorus.) 1960 z 2 lutego. – S. Petrow: Jubilej polskoj pisatielnicy. (K 50-letiju so dnia smierti E. Orzeszko). *Wiestnik Moskowskogo Uniwersitieta* S. 7: 1960 z. 4 Fiłologija, Żurnalistika. – W. Timofiejewa: Piewiec uniżennych i oskorblennych (K 50-letiju to dnia smerti E. Ożeszko). *Znamja Junosti* (białorus.) 1960 nr 99. – A. Verba: E. Orzeszko i Ukraina. *Nasza Kultura* (W-wa) 1960 nr 5.

61. J. Detko: Głos w dyskusji o pozytywizmie (Popowstaniowy debiut Orzeszkowej). *Przegl. Hum.* 1961 nr 1. Nawiąz.: Szperacz [M. Danilewiczowa]: „Wczesna" Orzeszkowa. *Wiad.* (Londyn) 1961 nr 17. – Tenże: Narodowy aspekt kwestii żydowskiej u E. Orzeszkowej. *Biul. Żyd. Instytutu Hist.* 1961 nr 40. – S. Drozd: Sliadami E. Ażeszka. *Literatura i Mastactva* (białorus.) 1961 nr 90. – P. Hertz: Szkoła pani Elizy. W książce: Domena polska. W-wa 1961. – E. Jankowski: E. Orzeszka i Franciszek Bohuszewicz. [Tłum. na jęz. białorus.]. *Niwa* (Białystok) 1961 nr 1. – A. Maldzis: E. Ażeszka u Ludwinowie. *Czyrwonaja Zorka* (białorus.) 1961 z 13, 17, 20 maja. – L. Miraczycki: Sliadami piśmiennicy. *Zwiazda* (białorus.) 1961 z 14 listopada. – G. Pauszer-Klonowska: Światło znad Niemna. Opowieść o E. Orzeszkowej. W-wa 1961. Wyd. nast.: wyd. 2 W-wa 1963 [razem: Pani Eliza. Opowieść o E. Orzeszkowej], wyd. 3 W-wa 1967. Rec.: K. Kuliczkowska. *Nowe Książki* 1961 nr 20; A. Maldzis. *Literatura i Mastactwa* (białorus.) 1961 z 7 lipca. – M. Warneńska: Z „Onwilu" do „Ongrodu". W książce: Śladami pisarzy. W-wa 1961 s. 84–126. Wyd. nast.: wyd. 2 W-wa 1961, wyd. 3 przejrzane i poszerz. W-wa 1964, wyd. 4 popr. i uzup. W-wa 1972. – J. Chałasiński: Spencer's Socjology as Assimilated by the Intellectuals in Britain, Poland and America. *The Polish Sociological Bulletin Quarterly of the Polish Sociological Association* (Wr.) 1962 nr 1/2. – J. Krzyżanowski: W kręgu wielkich realistów. W-wa 1962.

62. E. Z. Cybienko: E. Orzeszko i russkaja litieratura. *Sławianskaja Fiłołogija* (Moskwa) 1963 t. 5 s. 401–435; przedr. w książce: Iz istorii polsko-ruskich litieraturnych swijaziej XIX–XX ww. Moskwa 1978. – E. Jankowski: Europejski sukces E. Orzeszkowej. W: Z polskich studiów slawistycznych. S. II. W-wa 1963 s. 183–221; przedr. w książce: Z różnych sfer. W-wa 1994 s. 185–219. – A. Maldzis: Iz istorii izdatielskoj diejatielnosti E. Orzeszko (1879–1882 gg.). *Litieratura sławianskich narodow* (ros.) 1963 nr 8. – J. Mrozik: Das polnische Bauerntum in Werk E. Orzeszko. Monachium 1963. – G. Pauszer-Klonowska: Kłopoty z portretem Orzeszkowej. *Kultura* 1963 nr 11. – M. Żmigrodzka: Dwie powstańcze legendy Orzeszkowej. *Pam. Lit.* R. 54: 1963 z. 4 s. 333–348. – M. Dąbrowska: Orzeszkowa. W książce: Pisma rozproszone. T. 2. Kr. 1964 s. 507–514. – A. Maldzis: Białorusko-polskie związki literackie w ostatnim trzydziestoleciu XIX wieku. *Slavia Orientalis* (W-wa) 1964 nr 3. – J. Detko: Orzeszkowa wobec tradycji narodowowyzwoleńczych. Zarys monograficzny. W-wa 1965. Rec.: J. Iwaszkiewicz. *Życie W-wy* 1965 nr 111; S. Sandler. *Nowe Książki* 1965 nr 17; M. Cybulska. *Polonistyka* 1966 nr 5; M. Czapska. *Kultura* (Paryż) 1966 nr 1/2. – I. Matuszewski: E. Orzeszkowa: Z dogmatem. W książce: Z pism. T. 2: O twórczości i twórcach. Oprac. S. Sandler: Przypisy: J. Kamionkowa. W-wa 1965. – D. J. Welsh: Two talkative authors: Orzeszkowa and George Eliot. *The Polish Review* (Nowy Jork i W-wa) 1965 nr 1 i nadb. – M. Żmigrodzka: Modernizm polski w oczach pozytywistki. W: Z problemów literatury polskiej XX wieku. T. 1. W-wa 1965 s. 52–79.

63. E. Łaganowski: E. Ořeško (K 125-letiju w duja roždienija pisatielnicy). *Karogs* (łotew.) 1966 nr 6. – I. Łoziński: Zwiezdy jedinienija (O swiaziach pisatielnicy s diejiatelami ukr. kultury). *Literaturna Ukrajina* 1966 z 14 czerwca. – W. Pasternak: „Najlepszym synem ojczyzny – człowiek najlepszy" (O problemie patriotycznego wychowania społeczeństwa w twórczości E. Orzeszkowej). *Kwart. Rzeszowski* 1966 nr 3. – Tenże: Nauczycielka narodu. (W rocznicę debiutu E. Orzeszkowej). *Widnokrąg* 1966 nr 47. – Z. Szweykowski: E. Orzeszkowa. *Wielka enc. powsz.* 1966 t. 8 s. 322–323. – E. Jankowski: „Klejnot pióra mądrego i szlachetnego" (W setną rocznicę urodzin Ignacego Chrzanowskiego). *Ruch Lit.* 1967 z. 3; przedr. w książce: Z różnych sfer. W-wa 1994 s. 233–240. – W. Pasternak: Problemy oświaty i wychowania w twórczości nowelistycznej i powieściowej E. Orzeszkowej. *Biul. Polonist.* 1967 nr 28. – J. Chałasiński: Kultura i naród. Studia i szkice. W-wa 1968. – S. Kołaczkowski: Pisma wybrane. T. 1. W-wa 1968 s. 430–463. – W. Pasternak: Problemy oświaty i wychowania w twórczości nowelistycznej i powieściowej E. Orzeszkowej do roku 1880. *Roczn. Nauk.-Dydakt. WSP Rzeszowskie Nauki Hum.* 1968 z. 3 (5) s. 25–81 i nadb. – J. Skarbek: Koncepcja nauki w pozytywizmie polskim. Wr. 1968. – T. Syga: Dwie Warszawy E. Orzeszkowej. *Stolica* 1968 nr 48. – Tenże: Orzeszkowa i inni. *Stolica* 1968 nr 19. – W. Gapowa: E. Ażeszka. Życcë i tworczasc'. [Tłum. z jęz. ros. na jęz. białorus.:] U. Damaszewicz. Mińsk 1969. Rec.: Ju. L. Bułachowskaja: *Radianske Literaturoznawstwo* (Kijów) 1969 nr 11; M. Praskovic: O naszej zemlacke. *Zvezda* (białorus.) 1969 z 2 grudnia; W. Kazberuk. *Woprosy Litieratury* (Moskwa) 1971 nr 5; M. Praskowic. *Neman* (Mińsk) 1971 nr 1; W. Rudczyk *Kontrasty* (Białystok) 1971 nr 6. – E. Jankowski: Razem czy „po osobno"? Konopnicka – Orzeszkowa. W: Konopnicka i współczesny jej świat literacki. Szkice historyczno-literackie. W-wa 1969 s. 81–169; przedr. w książce: Z różnych sfer. W-wa 1994 s. 135–184. – J. Kulczycka-Saloni: Estetyczna doktryna Zoli a poglądy realistów polskich na istotę powieści i zadania powieściopisarza. W: Europejskie związki literatury polskiej. W-wa 1969 s. 349–374. – W. Pasternak: O problemach wychowania moralnego w twórczości E. Orzeszkowej po roku 1880. *Roczn. Nauk.-Dydakt. WSP Rzeszowskie Nauki Hum.* 1969 z. 4 (6) s. 19–31 i nadb.

64. W. S. Agrikolianskij: E. Orzeszko. Mietodiczeskije matieriały k wieczeru, poswiassczennomu 60-lietiju so dnia smierti. Moskwa 1970. – A. Martuszewska: Pozycja narratora w powieściach tendencyjnych E. Orzeszkowej. Gdańsk 1970 *Seria Monografii* nr 35. Rec.: H. Markiewicz. *Życie Lit.* 1971 nr 30. – J. Detko: E. Orzeszkowa. W-wa 1971. Rec.: M. Kabata: *Nowe Książki* 1972 nr 4. – M. Romankówna: E. Orzeszkowa. Kr. 1971 *Nauka dla Wszystkich* nr 140. – M. Żmigrodzka: Pozytywizm E. Orzeszkowej. *Pam. Lit.* R. 62; 1971 z. 4 s. 47–68. – A. Goszczyńska: Najpiękniejsze marzenie i najciernistsza praca E. Orzeszkowej. *Księgarz* 1972 nr 2. – S. Velea: Scriitori polonezi. Studii monografice. Bukareszt 1972. Rec.: D. Bieńkowska. *Literatura* 1972 nr 25. – G. D. Verves: Tam, gdzie Ikwy srebrne fale płyną. Z dziejów stosunków

literackich polsko-ukraińskich w XIX i XX wieku. Z ukr. przełożyli M. Jurkowski. Red. M. Jakóbiec. W-wa 1972. Rec.: J. Iwaszkiewicz. *Życie W-wy* 1972 nr 301. – J. Surynowa-Wyczółkowska: Sylwetki. *Głos Kobiet* (Londyn) 1973 nr 71. – M. Strzałkowa: Autour du romantisme (Orzeszkowa et Sue. Fredro l'Européen). W książce: Au carrefour d'inspiration. Études de littérature comparée. Kr. 1975 *Zesz. Nauk. UJ* nr 387. – T. J. Żółciński: E. Orzeszkowa. W: Sławne Polki. W-wa 1975 Tow. Łączności z Polonią Zagran. „Polonia". – J. Barczyński: Narracja i tendencja. O powieściach tendencyjnych E. Orzeszkowej. Wr. 1976 *PAN*. – M. Kościński: Cenna pamiątka po E. Orzeszkowej. *Sztandar Ludu* (Lubl.) 1976 nr 156. – J. Łuczyńska: Orzeszkowa, autoportret posągowy. *Pam. Pol.* 1976 nr 1/4. – A. Baczewski: E. Orzeszkowa jako krytyk literacki. *Biul. Polonist.* 1977 nr 1. – A. Martuszewska: Od „Dzikiej" do „Dzikuski". (Przemiany funkcji natury w powieści). W: Przestrzeń i literatura. Studia pod red. M. Głowińskiego i A. Okopień Sławińskiej. Wr. 1978 *IBL PAN*.

65. E. Jankowski: Orzeszkowa E. W: *Pol. Słownik Biogr.* T. 24: 1979 z. 101 s. 311–320. – M. Romankówna: Dygasiński a Orzeszkowa. W: O Adolfie Dygasińskim. Materiały z sesji nauk. w 75-lecie śmierci pisarza. Kielce 18–19 maja 1977. Red. nauk. H. Wolny. Kielce 1979. – K. Ziemba: Szkic o niepodległości i literaturze. *Punkt. Almanach gdańskich środowisk twórczych* 1979 nr 8. – E. Owczarz: Kraszewski, Orzeszkowa i Prus o powieści. Studium porównawcze. *Ruch Lit.* 1980 z. 1. – R. Popkowicz-Tajchert: Żywa mądrość i czujące serce epoki. *Słowo Powsz.* 1980 nr 114. – W. Tyburski: W kręgu pozytywistycznych ideałów. W: Księga pam. ku czci prof. T. Czeżowskiego. Tor. 1980 s. 55–73. – M. Zaczyński: Odpowiedź E. Orzeszkowej na ankietę lwowskiego „Promienia". *Ruch Lit.* 1980 z. 5. – A. Baczewski: E. Orzeszkowa jako krytyk literacki. Zielona Góra 1981. – B. Mazan: Orzeszkowa i „Nowiny" Aleksandra Świętochowskiego. *Prace Polonist.* S. 37: 1981 s. 241–264. – P. Lehr-Spławiński: E. Orzeszkowa (1841–1910). W: Polskie koncepcje teoretycznoliterackie w wieku XIX. Antologia pod red. E. Czaplejewicza, K. Rutkowskiego. W-wa 1982. – H. Nakonieczny: Historyczne źródła w rzymskich powieściach Kraszewskiego, Orzeszkowej, Sienkiewicza. *Prace Nauk. Uniw. Śląskiego w Kat.* 1982 Nr 458: *Prace Historycznoliterackie* t. 18 s. 96–112. – J. Broda: Związki Orzeszkowej ze Śląskiem. *Poglądy* 1983 nr 9. – J. Koprowski: Autorka z Grodna. *Tu i Teraz* 1983 nr 2.

66. A. Baczewski: Nieznany autograf z albumu i list E. Orzeszkowej. *Ruch Lit.* 1984 z. 3 [karta z albumu zapewne Wandy z Nusbaumów i list do Antoniego Osuchowskiego z 1907]. – B. Burdziel: Prus, Orzeszkowa i inni o pornografii. Zapomniane wypowiedzi w ankiecie lwowskiej Sodalicji Akademickiej z 1909 roku. *Pam. Lit.* R. 75: 1984 z. 1 s. 249–254. – T. Burek: 1863 po 1905. *Puls* (Londyn) 1984 nr 27. – B. Noworolska: E. Orzeszkowa o narodzie na tle poglądów epoki. *Zesz. Nauk. Uniw. Warsz. Filia w Białymstoku. Humanistyka. Dział: Filol. Pol.* 1984 z. 44 t. 8 s. 145–190. – G. D. Werwes: E. Ożeszko. W książce: Polska literatura i Ukrajina. Literaturnokrytyczni narysy. Kijów 1984. – S. Bubień: Ksiądz Witold Czeczott (1846–1929). Zarys biograficzny. *Studia Teolog.* (Białystok) 1985 t. 3 [tu m.in. o sporach i polem. z E. O. w 1891–1910]. – Programy i dyskusje literackie okresu pozytywizmu. Oprac. J. Kulczycka-Saloni. Wr. 1985 *BN* I nr 249. – H. Kowalska: Dojrzeć kruszec pod patyną. 145-lecie urodzin E. Orzeszkowej. *Kierunki* 1986 nr 23. – W. Olkusz: E. Orzeszkowej poglądy na sztuki plastyczne. *Pam. Lit.* R. 77: 1986 z. 2 s. 65–86. – Przełom antypozytywistyczny w polskiej świadomości kulturowej końca XIX wieku. Wr. 1986 [tu: J. Bachórz: Pozytywistka na rozdrożu; G. Borkowska: Wątek ruskinowski w późnej twórczości E. Orzeszkowej; A. Martuszewska: Niektóre przemiany prozy narracyjnej polskiego pozytywizmu]. – G. Borkowska: Dialog powieściowy i jego konteksty. (Na podstawie twórczości E. Orzeszkowej). Wr. 1988 *IBL PAN*. – Z. Nałkowska: Dzienniki IV 1930–1939. Cz. 2 (1935–1939). Oprac. H. Kirchner. W-wa 1988 s. 102.

67. H. Bursztyńska: Szkoła realistycznego doświadczenia (O nowelistyce Orzeszkowej z lat 1879–1888). W: Studia o twórczości E. Orzeszkowej. Kat. 1989 *Prace Nauk. UŚ w Kat.* nr 1058. – J. Jakubczyk: Sienkiewicz, Prus, Orzeszkowa. W: Studia o twórczości E. Orzeszkowej. Kat. 1989 *Prace Nauk. UŚ w Kat.* nr 1058. – J. Kulczycka-Saloni: Wśród swoich czy wśród obcych? Refleksje nad losami bohaterów powieściowych E. Orzeszkowej, Bolesława Prusa, Marii Rodziewiczówny, Władysława Sabowskiego i Henryka Sienkiewicza. *Przegl. Hum.* 1989 nr 7. – A. Mazur, J. Tomkowski: Królestwo starych zegarów. Myślenie o czasie w późnych utworach Orzeszkowej. *Pam. Lit.* R. 80: 1989 z. 4 s.

27–45; toż w: „Lalka" i inne. Studia w stulecie polskiej powieści realistycznej. W-wa 1992 s. 145–164. – T. Zienkiewicz: Związki E. Orzeszkowej z Kijowem (1884–1910). *Studia i Materiały WSP w Olsztynie* 1989 nr 10. – H. Bursztyńska: O nowelach E. Orzeszkowej z lat 1896–1903. W: W świecie E. Orzeszkowej. Kr. 1990. – K. Kłosiński: Mimesis w chłopskich powieściach Orzeszkowej. Kat. 1990 *Prace Uniw. Śląskiego w Kat.* nr 1129. Rec. B. Noworolska. *Pam. Lit.* R. 84: 1993 z. 3/4 s. 193–197. – Z. Łopatkiewicz: Z edytorskich zagadek E. Orzeszkowej. O rękopisie „Z przeszłości" Marii Konopnickiej. W: W świecie E. Orzeszkowej. Kr. 1990. – A. Martuszewska: Początki powieści E. Orzeszkowej. W: W świecie E. Orzeszkowej. Kr. 1990. – S. Spass: E. Orzeszkowa i 1905 rok. [Tłum. z jęz. ros. H. Bursztyńska]. W: W świecie E. Orzeszkowej. Kr. 1990.

68. E. Ihnatowicz: E. Orzeszkowa „Opowiadania". W-wa 1991. – E. Łoch: Człowiek i przestrzeń w twórczości nowelistycznej E. Orzeszkowej; Narrator pierwszoosobowy i jego konteksty w strukturze utworów nowelistycznych E. Orzeszkowej. W książce: Między autorem – narratorem – bohaterem a czytelnikiem XIX i XX wieku. Studia o nowelistyce polskiej. Lubl. 1991. – J. Bachórz: Sienkiewicz – Orzeszkowa – Prus: spotkania u szczytu twórczości. W: „Lalka" i inne. Studia w stulecie polskiej powieści realistycznej. W-wa 1992 s. 9–28. – G. Borkowska: E. Orzeszkowa. W: Warszawa pozytywistów. W-wa 1992 s. 103–114. – Taż: Manifesty nowelistów i kryzys epickości. W: „Lalka" i inne. Studia w stulecie polskiej powieści realistycznej. W-wa 1992 s. 165–176. – J. Kulczycka-Saloni: E. Orzeszkowa w poszukiwaniu prawd, których nie wolno głosić. W: Naturalizm i naturaliści w Polsce. W-wa 1992. – A. Staniszewski: Trójca powieściopisarzy w ludowej tradycji i kulturze mieszkańców zaboru pruskiego. W: Nowe stulecie trójcy powieściopisarzy. W-wa 1992. – S. Fita: E. Orzeszkowa w poszukiwaniu religii. W: Religijne tradycje literatury polskiej. T. 8: Problematyka religijna w literaturze pozytywizmu i Młodej Polski. Lubl. 1993. – M. Kreft: Deprecjacja przestrzeni miasta w twórczości E. Orzeszkowej. W: Miasto, kultura, literatura. Wiek XIX. Materiały sesji naukowej Gdańsk 15–16 lutego 1993. Gdańsk 1993 s. 125–144. – B. Noworolska: Pierwsza po Mickiewiczu. (Naród i program dlań w twórczości E. Orzeszkowej). W: A. Mickiewicz. Pam. konferencji w Nowogródku. Sankt-Petersb. 1993 s. 89–102. – J. Tomkowski: Mój pozytywizm. W-wa 1993.

69. E. Jankowski: Warszawskie meandry Orzeszkowej. W książce: Z różnych sfer. W-wa 1993 s. 53–99. – G. Leszczyński: Pozytywiści w świecie wyobraźni. *Przegl. Hum.* 1994 nr 1. – A. Martuszewska: Mit o parabolicznych formach polskiego pozytywizmu. W: Kryzys czy przełom. Studia z teorii i historii literatury. Kr. 1994 s. 237–246. – T. Zienkiewicz: Związki E. Orzeszkowej z Ziemią Mińską. *Zesz. Nauk. WSP Olsztyn. Prace Filol.* 1995 z. 1 s. 75–88. – A. Baczewski: Natura, człowiek, naturalizm: o powieściach wiejskich E. Orzeszkowej – Niziny, Dziurdziowie, Cham. Rzeszów 1996. – G. Borkowska: Orzeszkowa i strategia mimikry; Orzeszkowa: Autokorekta i problem granic. W książce: Cudzoziemki. Studia o polskiej prozie kobiecej. W-wa 1996 *IBL PAN.* Rec.: A. Martuszewska. *Ruch. Lit.* 1997 z. 4; T. Walas. *Tyg. Powsz.* 1997 nr 18. – Z. Nałkowska: Dzienniki V 1939–1944. Oprac. H. Kirchner. W-wa 1996 [zwłaszcza s. 72, 431].

JUBILEUSZE

1891

70. Helota [M. OBRĘBSKI]: Listy z prowincji. Grodno, 6 lipca. Nieco o uczcie dla Orzeszkowej w Poniemuniu. *Kraj* 1891 nr 29. - Adres do E. Orzeszkowej. *Kraj* 1891 nr 27; toż *Ojczyzna* (Lw.) 1891 nr 8 [dot. albumu ilustr. przez Tadeusza Popiela z napisem: Żydówki-Polki E. Orzeszkowej w dowód czci i uwielbienia 1866–1891]. – Dowody uznania dla Orzeszkowej. *Kraj* 1891 nr 50 [tu m.in. wymieniono: Dyplom czeskiego koła lit. Umelecka Beseda w Pradze, wyrazy uznania od pisarzy czeskich oraz dyplom honorowy Czytelni dla kobiet we Lwowie]. – Uczta dla E. Orzeszkowej i Władysława Spasowicza. *Dzien. Pol.* (Lw.) 1891 nr 218. – R.: E. Orzeszko. *Bulletin Polonais* (Paryż) 1892 nr 55. – J. BOJANOWSKA: Fragment wspomnień z tajnego obchodu jubileuszu 25-lecia E. Orzeszkowej. *Kur. Por.* 1930 nr 109. – S. SEMPOŁOWSKA: Jubileusz Orzeszkowej (1891 r.). Panna Stefania opowiada. Zanotowała D. Wawrzykowska-Wierciochowa. W: S. Sempołowska: Pisma. T. 1. W-wa 1960 s. 141–152. – J. IWASZKIEWICZ: Jubileusze. *Życie W-wy* 1973 nr 288 [dot. jubileuszu 25-lecia twórczości E. Orzeszkowej w Grodnie w 1892 i w W-wie w 1893]. – B. WERNICHOWSKA: Urok dawnych jubileuszy... *Wiedza i Życie* 1980 nr 7.

1906

71. H. ADA: Orzeszkowej – cześć! Kilka słów od kobiet. *Bluszcz* 1906 nr 14. – W. BARANOWSKI. *Kur. Litew.* 1906 nr 120. – S. BRZOZOWSKI: E. Orzeszkowa. *Przegl. Społ.* (W-wa) 1906 nr 12–13. – M. GORECKA: Élise Orzeszko. *Bulletin Polonais* (Paryż) 1906 nr 221. – T. S. GRABOWSKI: Jubilej E. Orzeszkove. *Savremennik* (Zagrzeb) 1906 nr 10. – Tenże: Orzeszkowa. W 40-letni jubileusz jej pracy literackiej. Kr. 1906. – A. KARPOWICZ: Jubilatka. Odczyt wygłoszony 26 listopada w „Lutni" wileńskiej. *Dzien. Wil.* 1906 nr 80–81. – J. Oksza [J. KISIELEWSKA]: Czterdziestolecie E. Orzeszkowej. *Tyg. Ilustr.* 1906 nr 33. – M. KONOPNICKA: E. Orzeszkowa. *Nowa Gaz.* 1906 nr 58; toż w jęz. franc.: Élise Orzeszko. *Bulletin Polonais* (Paryż) 1906 nr 220. – Taż: Odezwa. *Bluszcz* 1906 nr 28 [w sprawie jubileuszu]; toż przedr.: *Gaz. Wil.* 1906 nr 57, *Kur. Lw.* 1906 nr 185, *Kur. Warsz.* 1906 nr 186, *Tyg. Ilustr.* 1906 nr 28, *Wędrowiec* 1906 nr 28. – L. S. K. [L. KOROTYŃSKI]: Czterdziestolecie literackie Orzeszkowej. *Kur. Warsz.* 1906 nr 24. – W. ZYNDRAM-KOŚCIAŁKOWSKA: Jubileusz E. Orzeszkowej. *Gaz. Pol.* 1906 nr 250; toż. *Kur. Litew.* 1906 nr 194, *Kur. Lw.* 1906 nr 250. – Taż: W sprawie uczczenia jubileuszu E. Orzeszkowej przez grodnian. *Bluszcz* 1906 nr 38; toż. *Kur. Warsz.* 1906 nr 251. – J. KOTARBIŃSKI: E. Orzeszkowa. *Kur. Warsz.* 1906 nr 110. – S. OKULICZ: W rocznicę. *Dzien. Wil.* 1906 nr 74. – W. Pr. [W. PROKESCH]: E. Orzeszkowa. *Nowa Reforma* 1906 nr 87. – L. RYDEL: Czterdziestolecie E. Orzeszkowej. *Przegl. Powsz.* 1906 t. 91 z. 8 s. 1–5. – Z. S. [Z. SEIDLEROWA]: Jubileusz Orzeszkowej. Bluszcz 1906 nr 14. – A. SZYCÓWNA: Ku czci E. Orzeszkowej. *Nowe Tory* 1906 s. 908–913. – Taż: Odezwa. *Bluszcz* 1906 nr 28 [w sprawie jubileuszu]; toż. *Kur. Warsz.* 1906 nr 186. – H. WIERZBA: E. Orzeszkowa *Dzien. Cieszyński* 1906 nr 231. – E. ŻMIJEWSKA: Czterdzieści lat pracy. E. Orzeszkowa. *Dzien. Kijowski* 1906 nr 3; toż *Świat* 1906 nr 5. – Taż: Uczczenie E. Orzeszkowej. *Ognisko* 1906 nr 2.

72. G. N.: Orzeszkowa. *Ognisko* 1906 nr 6. – Jeden z wielu: Wieczór na cześć Orzeszkowej. *Dzien. Wil.* 1906 nr 93. – Rewera: Hołd Orzeszkowej. *Praca* (Pozn.) 1906 s. 1692–1693. – S. O.: Wieczór Orzeszkowej. *Dzien. Wil.* 1906 nr 75. – Z.: Czterdziestoletni jubileusz twórczości literackiej E. Orzeszkowej. *Gaz. Kołomyjska* 1906 nr 40. – Ż. F.: Wieczór Orzeszkowej. *Kur. Litew.* 1906 nr 270. – o: Jubileusz Orzeszkowej. *Kur. Litew.* 1906 nr 25.

73. [Anonimowe notatki:] *Bluszcz* 1906 nr 28;

Biesiada Lit. nr 29; *Dobra Gospodyni* (W-wa) nr 51; *Dzien. Berliński* nr 290; *Dzien. Kijowski* nr 134; *Dzien. Pozn.* nr 224, 248; *Dzien. Wil.* nr 75; *Gaz. Nar.* nr 132; *gaz. Samborska* nr 49; *Kur. Litew.* nr 25, 293; *Kur. Lw.* nr 101; *Kur. Warsz.* nr 103, 283, 329, 330, 348; *Naród* nr 32; *Nasz Kraj* nr 26; *Nowa Gaz.* nr 87, 99, 102, 155, 175; *Nowe Tory* (W-wa) s. 707–709, 817–819; *Piast* (Inowrocław) nr 40; *Praca* (Pozn.) nr 9, 30; *Rola* nr 13; *Świat* nr 47; *Tyg. Ilustr.* nr 28.

1907

74. I. Baliński: Orzeszkowa. (Sylwetka jubileuszowa). *Goniec Por. i Wiecz.* 1907 nr 60–61. – A. Bandrowska: Ku czci E. Orzeszkowej. *Zgoda* (Chicago) 1907 nr 14 Wyd. dla kobiet. – W. Baranowski: E. Orzeszkowa w Grodnie. *Świat* 1907 nr 23. – Z. B. [Z. Bielicka]: Zjazd kobiet polskich. *Bluszcz* 1907 nr 25. – E. Chwalewik: O E. Orzeszkowej. *Ludzkość* 1907 nr 22, 25. – cz. [C. Jankowski?]: Jubileusz E. Orzeszkowej. *Nowa Reforma* 1907 nr 116. – A. Dobrowolski: Obchód w Filharmonii. *Kur. Warsz.* 1907 nr 159. – T. Grabowski: E. Orzeszkowa. Szkic jubileuszowy. *Przegl. Pol.* 1907 t. 3 s. 457–481. – Tenże: Jubileusz Orzeszkowej w Galicji. *Czas.* 1907 nr 57. – E. Haecker: E. Orzeszkowa. *Naprzód* 1907 nr 68. – R. Horowiczowa: W sprawie jubileuszu E. Orzeszkowej. *Rozwój* (Łódź) 1907 nr 96. – A. Karpowicz: E. Orzeszkowa. *Przegl. Oświatowy* 1907 nr 1; toż *Mies. Tow. Szkoły Lud.* 1907 s. 3–6. – M. Konopnicka: Bądźmy jednością. Przemówienie wygłoszone na obchodzie literacko-artystycznym ku czci Orzeszkowej. *Bluszcz* 1907 nr 26; toż przedr.: *Dzien. Chicagowski* 1907 nr 162, *Kur. Warsz.* 1907 nr 159, *Słowo Pol.* 1907 nr 272. – Taż: Odezwa w sprawie jubileuszu E. Orzeszkowej. *Dzien. Pozn.* 1907 nr 66. – J. Kotarbiński: Na cześć Orzeszkowej. Przemówienie podczas uroczystości Jej jubileuszu. *Dzien. Wil.* 1907 nr 132 [rkps w Arch. E. O. nr 677]. – Tenże: Echa jubileuszowe. *Kur. Warsz.* 1907 nr 161. – Bh. K. [B. Kutyłowski]: Jubileusz. *Przegl. Lit.* Dod. do *Kraju* 1907 nr 18. – J. Ligęza: Jubileusz E. Orzeszkowej. *Nasz Kraj* 1907 t. 3 nr 12. – J. L. [J. Lorentowicz]: Jubileusz Orzeszkowej. *Nowa Gaz.* 1907 nr 63. – K. L. [K. Lutosławski?]: Obchód jubileuszowy E. Orzeszkowej. *Goniec Por. i Wiecz.* 1907 nr 262. – J. Maurer: E. Orzeszkowa. *Mies. Pedag.* (Cieszyn) 1907 nr 4. – Z. Morawska: Jubileusz E. Orzeszkowej. *Wieczory Rodz.* 1907 nr 23. – W. Osuchowska: Jeszcze o zjeździe kobiet w Warszawie. *Dzien. Wil.* 1907 nr 159. – E. Paszkowski: Jubileusz E. Orzeszkowej w Kijowie. *Gaz. Pol.* 1907 nr 98. – Tenże: Słowo wstępne wypowiedziane ku czci jubilatki w Kijowie 25 IV. *Dzien. Kijowski* 1907 nr 71. – B. Podlewski: E. Orzeszkowa. *Nowe Słowo* (Kr.) 1907 nr 12. – T. P. [T. Prażmowska?]: E. Orzeszkowa. *Gaz. Świąteczna* (W-wa) 1907 nr 24. – W. Prokesch: E. Orzeszkowa (1866–1907). *Nowa Reforma* 1907 nr 114. – M. Cz. P. [M. Przewóska]: Z Zakopanego. *Bluszcz* 1907 nr 6. – W. Rabski: Orzeszkowa. *Kur. Warsz.* 1907 nr 157. – Orka [M. Rajchmanowa]: Uczczenie E. Orzeszkowej. *Bluszcz* 1907 nr 13. – J. Rosé: Przemówienie. *Dzien. Berliński* 1907 nr 230. – Z. Seidlerowa: Od Redakcji. *Bluszcz* 1907 nr 23. – Z. S. [Z. Seidlerowa]: Uczczenie E. Orzeszkowej. *Bluszcz* 1907 nr 18. – S. Spitzer: Ku czci E. Orzeszkowej. *Wychowanie i Oświata* 1907 s. 110. – W. Studnicki: Z jubileuszu Orzeszkowej. *Dzien. Wil.* 1907 nr 127 [Fotokopia w Arch. E. O. nr 676]. – M. Synoradzki: Ku uczczeniu 40-letnich zasług autorskich i obywatelskich E. Orzeszkowej. *Biesiada Lit.* 1907 nr 23. – A. Tripplinówna: Hołd wdzięczności Dostojnej Jubilatce E. Orzeszkowej. *Bluszcz* 1907 nr 23. – L. Uziębło: Orzeszkowa w Wilnie. *Kur. Litew.* 1907 nr 121. – E. Żmijewska: Od Niej i dla Niej. *Słowo* 1907 nr 152.

75. A. J.: E. Orzeszkowa. *Mies. Tow. Szkoły Lud.* (Kr.) 1907 s. 24–27. – A. Ż.: Wieczór jubileuszowy E. Orzeszkowej. *Kur. Litew.* 1907 nr 35. – Dr. Sz.: Obchód Orzeszkowej w Berlinie. *Dzien. Chicagowski* 1907 nr 254. – (I.): Grodno – Orzeszkowej. *Kur. Warsz.* 1907 nr 166. – M. S.: Wieczór autorów na cześć Orzeszkowej. *Nowa Reforma* 1907 nr 38. – J. B.: Uroczystość Orzeszkowej w teatrze. *Kur. Litew.* 1907 nr 63 [rkps w Arch. E. O. nr 714]. – M. Z.: Jubileusz Orzeszkowej. *Zorza Warsz.* 1907 nr 24. – R.: Note sur les oeuvres d'É. Orzeszko. *Bulletin Polonais* (Paryż) 1907 s. 223. – s.: Z sali odczytów. *Bluszcz* 1907 nr 4. – s.: Uroczystości jubileuszowe w Grodnie. *Bluszcz* 1907 nr 25. – Ski: Dzień jubileuszowy w Grodnie. *Kur. Litew.* 1907 nr 122. – Spektator: Dzień Orzeszkowej w Żytomierzu. *Dzien. Kijowski* 1907 nr 124. – Szreniawa: Obchód ku uczczeniu E. Orzeszkowej. *Bluszcz* 1907 nr 16. – Szreniawa: Jubileusz Orzeszkowej w Warszawie. *Dzien. Kijowski* 1907 nr 108. – Uczestnik: Biała Cerkiew – Orzeszkowej. *Dzien. Kijowski* 1907 nr 99. – Władysław M.: Obchód jubileuszowy Orzeszkowej w Grodnie. *Nowa Gaz.*

1907 nr 77. – Ż.: (Przedstawienie jubileuszowe ku czci Orzeszkowej). *Kur. Warsz.* 1907 nr 168. – Uczczenie E. Orzeszkowej. *Dzien. Wil.* 1907 nr 96 [rkps w Arch. E. O. nr 675]. – Wieczór Orzeszkowej w Moskwie. *Dzien. Wil.* 1907 nr 61 [fot. art. w Arch. E. O. nr 674].

76. [Anonimowe notatki:] *Bibl. Warsz.* 1907 t. 2 s. 595–599; *Biesiada Lit.* nr 22, 23; *Biesiada Pol.* nr 2; *Bluszcz* nr 20, 22, 26; *Czas* nr 252; *Dzien. Chicagowski* nr 15; *Dzien. Cieszyński* nr 17; *Dzien. Kijowski* nr 66, 70, 71; *Dzien. Powsz.* nr 103; *Dzien. Pozn.* nr 100; *Dzien. Wil.* nr 16, 95, 110; *Głos Nar.* nr 112, 238; *Głos. Pol.* (Tarnopol) nr 13; *Izraelita* nr 23; *Jedność* (Lw.) nr 1; *Kraj* nr 35; *Kur. Litew.* nr 118–120; *Kur. Pozn.* nr 133–135; *Kur. Warsz.* nr 157–161; *Nowa Gaz.* nr 39, 41, 59, 61, 63; *Ojczyzna* (Kr.) nr 7, 8; *Praca* (Pozn.) nr 24; *Prawo Ludu* (Kr.) nr 10; *Przegl. Lit.* Dod. do *Kraju* nr 20; *Przegl. Por.* nr 14, 16, 157–159; *Słowo Pol.* (Lw.) nr 35, 169; *Ster* nr 5; *Świat* nr 21; *Tyg. Ilustr.* nr 12; *Zgoda* [Chicago] nr 27, 45 Wyd. dla kobiet.

1908

77. z. [Z. Bielicka]: U Orzeszkowej. (Echa jubileuszu). *Bluszcz* 1908 nr 3. – L. K. [L. Kotarbińska]: Z Grodna. *Tyg. Mód i Powieści* 1908 nr 3. – L. M. [L. Méyet]: Ku czci Orzeszkowej. *Tyg. Ilustr.* 1908 nr 2. – (–): Ku czci Orzeszkowej. *Kur. Pol.* 1908 nr 12. – Dar Orzeszkowej. *Dzien. Pozn.* 1908 nr 8. – Grodno. Uczczenie Orzeszkowej. *Dzien. Wil.* 1908 nr 2. – Hołd dla Orzeszkowej. *Głos Narodu* 1908 nr 21. – Kraków Orzeszkowej. *Głos Narodu* 1908 nr 115. – Hołd jubileuszowy Orzeszkowej. *Nowa Gaz.* 1908 nr 19. – Orzeszkowa w Mińsku. *Kur. Litew.* 1908 nr 178.

OMÓWIENIA UTWORÓW LITERACKICH PROZĄ

A... B... C...

78. S. Zdziarski: I. Przekłady z polskiego. *Tyg. Ilustr.* 1899 nr 24. – M. Limanowski: Teatr na Pohulance; Wieczór Orzeszkowej. *Słowo* (Wil.) 1929 nr 261. – Hro. [H. Romer-Ochenkowska]: Teatr na Pohulance. Nowela „A.B.C."; Fragment z „Gloria victis"; „W zimowy wieczór" E. Orzeszkowej. *Kur. Wil.* 1929 nr 258. – [Ważniejsze wstępy w wyd. „A.B.C.":] Oprac. M. Romankówna. W-wa 1947; Oprac. E. Jankowski. W-wa 1962; Oprac. K. Kuliczkowska. W-wa 1968 i wyd. nast. – A. Urbańczyk: Kogo na co stać? *Życie Lit.* 1968 nr 39.

Ad astra

79. J. Sten [L. Bruner]. *Krytyka* 1904 t. 2 s. 349–352. – J. Flach. *Przegl. Pol.* 1904 t. 1 s. 572–575. – C. Jankowski. *Kur. Warsz.* 1904 nr 332. – T. Jeske-Choiński: Kwiaty i chwasty. *Bluszcz* 1904 nr 45. – Tenże: Listy literackie z Warszawy. *Gaz. Lw.* 1904 nr 219–220. – M. Konopnicka. *Tyg. Ilustr.* 1904 nr 43–45; toż w książce: O Beniowskim. W-wa 1911 s. 79–106. – M. A. K. [W. Makowski] *Głos* 1904 nr 37. – A. Śliwiński. *Prawda* 1904 nr 43. – *Przegl. Polit., Społ. i Lit.* 1904 nr 184–186. – H. C. [H. Ceysinger]. *Tyg. Mód i Powieści* 1905 nr 26. – A. Drogoszewski. *Ogniwo* 1905 nr 1–3. – K. Irzykowski: Glossy do współczesnej literatury polskiej. *Głos* 1905 nr 3 i 10. – W. Jabłonowski: Dwugłos. *Wędrowiec* 1905 nr 5–6 [fotokopia w Arch. E. O. nr 881]. – J. Pawelski: Ostatnie syntetyczne słowo w twórczości Orzeszkowej. *Przegl. Powsz.* 1905 t. 88 s. 118–133. – J. Niećko. *Drużyna* 1912 nr 13–14. – K. Irzykowski: Czyn i słowo. Lw. 1913 s. 127–138; wyd. nast. Kr. 1980. – A. Grzymała-Siedlecki: „Ad astra" po 30 latach. *Kur. Warsz.* 1935 nr 125. – W. R. [W. Rzymowski]. *Kur. Por.* 1935 nr 114. – Eleuter [J. Iwaszkiewicz]: Symfonia patetyczna. *Wiad. Lit.* 1936 nr 31. – W. Śledziński: Nieznany fragment „Ad astra". *Wiad. Lit.* 1936 nr 36. – Nieznany rękopis Orzeszkowej. *Dzien. Pozn.* 1936 nr 194. – J. Garbaczowska: Droga E. Orzeszkowej ad astra w świetle jej korespondencji. W: Księga pam. [...] J. Kleinera. Łódź 1949 s. 421–438 i nadb. – G. Kosińska. *Kamena* 1960 nr 10. – T. Gicgier. *Kontrasty* (Białystok) 1973 nr 11. – Tenże: Motyw białowieski. *Odgłosy* 1979 nr 5; toż w książce: O człowieku, któremu wystarczał ogarek. W-wa 1979. – K. Kłosińska: Zepsuty romans („Dwa bieguny" i „Ad astra" wśród powieści o „wieku nerwowym"). W: Studia o twórczości E. Orzeszkowej pod red. J. Paszka. Kat. 1989.

Ad astra. Tłum. P. Maternová. Praga 1911.

80. V. Kredba. *Slovanský Prehled* (Praga) 1912 s. 248–249.

Anastazja

81. J. Sten [L. Bruner]. *Krytyka* 1903 t. 1 s. 375–376; toż *Głos* 1903 nr 20. – J. Flach. *Przegl. Pol.* 1903 t. 2 s. 341–345. – H. Galle. *Gaz. Pol.* 1903 nr 132; toż: *Książka* 1903 nr 7; *Tyg. Ilustr.* 1903 nr 36. – W. Gomulicki: *Kraj* 1903 nr 9 *Życie i Sztuka*. – A. Grzymała-Siedlecki. *Głos Nar.* 1903 nr 106. – T. Jeske-Choiński. *Kur. Warsz.* 1903 nr 94; toż *Gaz. Lw.* 1903 nr 290. – W. Mourner. *Ogniwo* 1903 nr 23–24. – (Mre.) [M. Rolle]. *Gaz. Lw.* 1903 nr 209. – A. Śliwiński. *Prawda* 1903 nr 37. – A. S. *Tyg. Mód i Powieści* 1903 nr 10. – *Bluszcz* 1903 nr 10. – *Gaz. Warsz.* 1903 nr 76. – *Przegl. Polit., Społ. i Lit.* 1903 nr 85. – *Wędrowiec* 1903 nr 26. – M. H. *Gaz. Nar.* 1904 nr 174. – A. Maldzis: Heroinia i jeje prototip (Istorija powiesti „Anastasija"). *Rabotnica i Sialanka* (Mińsk) 1971 nr 3. – J. Iwaszkiewicz. *Życie W-wy* 1977 nr 244.

82. Anastazja. Sztuka w 3 aktach z powieści E. Orzeszkowej przerobił A. Walewski. Wyst.: 12 III 1904 w Kr. Rec.: F. Konieczny. *Przegl. Pol.* 1904 t. 4 s. 166–167. – *Głos Nar.* 1904 nr 74. – *Ilustracja Pol.* 1904 nr 11. – J. Kotarbiński: W służbie sztuki i poezji. W-wa 1929 s. 201.

Ardelion

83. E. Jankowski: „Ardelion" E. Orzeszko-

wej (1881–1883). *Pam. Lit.* R. 40: 1952 s. 306–365 i odb. – J. DETKO: O „Ardelionie" Orzeszkowej (Uwagi nad rękopisem). *Przegl. Hum.* 1964 nr 2.

Argonauci

84. (–) [A. LANGE]: Argonauci w opałach. *Głos* 1899 nr 29. – S. ZDZIARSKI: I. Przekłady z polskiego. *Tyg. Ilustr.* 1899 nr 31. – „Ciekawy" zatarg. *Niwa Pol.* 1899 nr 30 [dot. druku „Argonautów" w *Wiestniku Jewropy*]. – Wyjaśnienie p. Orzeszkowej. *Kraj* 1899 nr 29; toż *Niwa Pol.* 1899 nr 32. – *Gaz. Pol.* 1899 nr 162. – P. CHMIELOWSKI: Argonauci. *Kur. Codz.* 1900 nr 126. – W. F. [W. FELDMAN]: „Argonauci". Nowa powieść E. Orzeszkowej. *Kraj* 1900 nr 5 Dział ilustr. – J. FLACH. *Przegl. Pol.* 1900 t. 1 z. 2 s. 359–364. – T. JESKE-CHOIŃSKI: Dziś a wczoraj. Medytacje literackie. *Wędrowiec* 1900 nr 14. – I. MOSZCZEŃSKA. *Głos* 1900 nr 8. – J. NOWIŃSKI. *Ateneum* 1900 t. 3 s. 393–396. – J. PAWELSKI. *Przegl. Powsz.* 1900 t. 65 s. 446–447. – Michał R-e [M. ROLLE]. *Gaz. Lw.* 1900 nr 137. – A. SIEDLECKI. *Słowo* 1900 nr 266–267. – Lach [L. STRASZEWICZ]. *Mies. Kur. Pol.* 1900 t. 1 z. 2. – M. WITOROŻ. *Podgórzanin* (Podgórze) 1900 nr 4. – J. Z. [J. ZAKRZEWSKI]. *Tyg. Ilustr.* 1900 nr 11. – Argonauci za granicą. *Tyg. Ilustr.* 1900 nr 18. – L. O. *Tydzień* (Lw.) 1900 nr 20. – (R). *Wędrowiec* 1900 nr 14. – *Biesiada Lit.* 1900 t. 50 nr 41. – *Gaz. Warsz.* 1900 nr 43. – *Przegl. Polit., Społ. i Lit.* 1900 nr 126. – L. REINSCHMIDT. *Bluszcz* 1901 nr 13. – y [I. MATUSZEWSKI]: Beletryści polscy w literaturze europejskiej. II. E. Orzeszkowa. *Tyg. Ilustr.* 1902 nr 15.

85. Z. WASILEWSKI: „Przygody „Astronautów". *Kur. Pozn.* 1929 nr 600. – T. JESKE-CHOIŃSKI. *Kur. Warsz.* 1930 nr 81. – J. KULCZYCKA-SALONI: Wśród swoich czy wśród obcych? Refleksje nad losami bohaterów powieściowych E. Orzeszkowej, Bolesława Prusa, Marii Rodziewiczówny, Władysława Sabowskiego i Henryka Sienkiewicza. *Przegl. Hum.* 1989 nr 7.

Wyst.: W-wa, T. Mały 1908. Adapt. scen. autorki i A. Sikorskiego.

86. Rec.: Ad. D. [A. DOBROWOLSKI]. *Kur. Warsz.* 1908 nr 290. – G. KEMPNER. *Nowa Gaz.* 1908 nr 482. – J. KISIELEWSKI. *Głos* 1908 nr 204. – Czekan. *Bluszcz* 1908 nr 46. – *Przegl. Por.* 1908 nr 291. – A. SIKORSKI: Ze wspomnień o E. Orzeszkowej. (W trzecią rocznicę zgonu). *Echo Lit.-Artyst.* 1913 z. 5 s. 616–619.

Ascetka

87. W. Cz. [W. CZECZOTT]. *Przegl. Katol.* 1891 nr 33. – K. NIEDZIAŁKOWSKI: O chrześcijańską zasadę. (Asceci w rzeczywistości i wyobraźni współczesnych literatów i artystów). T. 1. W-wa 1895. Rec.: L. WAŁĘGA. *Przegl. Powsz.* 1897 t. 54 s. 94–109. – K. ŁASTAWIECKI. *Dzien. Bałtycki* 1975 nr 277.

Australczyk

88. W. BUKOWIŃSKI: Najnowsza powieść Orzeszkowej. *Gaz. Pol.* 1895 nr 262. – L. BYSTROWICKI. *Głos* 1895 nr 10. – Z. Ch. [Z. CHĄDZYŃSKI?]. *Słowo* 1895 nr 256. – Audax [K. EHRENBERG]: Jeszcze jeden odstępca! („Australczyk" E. Orzeszkowej). *Niwa* 1895 nr 26–28. – A. LANGE. *Przegl. Tyg.* 1895 nr 42. (Nawiąz.: *Niwa* 1895 nr 32). – *Niwa* 1895 nr 31. – *Przegl. Polit., Społ. i Lit.* 1895 nr 281. – T. J. Orlicz [T. JESKE-CHOIŃSKI]. *Rola* 1896 nr 28. – A. M. [A. z MYCIELSKICH LISIECKA]. *Gaz. Lw.* 1896 nr 132–135. – J. T. Hodi [J. TOKARZEWICZ]. *Prawda* 1896 nr 7. – K. ZDZIECHOWSKI. *Przegl. Lit.* 1896 nr 8. – J. R-S. *Gaz. Warsz.* 1896 nr 32. – Zbisław. *Przegl. Pozn.* 1896 nr 11. – C. *Przegl. Pol.* 1896 t. 1 s. 187–191. – *Przegl. Polit., Społ. i Lit.* 1896 nr 131. – I. CHARSZEWSKI: Odrodzenie religijne w nauce, w literaturze i w życiu. *Niwa* 1897 nr 10–11. – J. KULCZYCKA-SALONI: Wśród swoich czy wśród obcych? Refleksje nad losami bohaterów powieściowych E. Orzeszkowej, Bolesława Prusa, Marii Rodziewiczówny, Władysława Sabowskiego i Henryka Sienkiewicza. *Przegl. Hum.* 1989 nr 7.

Babunia

89. Nul. [A. WIŚLICKI]. *Przegl. Tyg.* 1896 nr 7. – S. ZDZIARSKI: I. Przekłady z polskiego. *Tyg. Ilustr.* 1899 nr 24.

Bańka mydlana

90. K – n [W. CHEŁMIŃSKI]. *Kur. Codz.* 1883 nr 80.

Beata

91. E. JANKOWSKI: E. Orzeszkowej „Beata". *Arch. Lit.* T. 2. Miscellanea lit. 1864–1910. Wr. 1957 s. 443–446. – M. PUCHALSKA. *Pam. Lit.* R. 50: 1959 z. 1 s. 261.

Bene nati

92. P. CHMIELOWSKI: E. Orzeszkowa. [Wyd. jako wstęp do:] Bene nati. Kr.–Petersb. 1891 s. I–LXV. – H. GLIŃSKI: Pierwszy i ostatni utwór E. Orzeszkowej. *Kraj* 1891 nr 50. – W. GOMULICKI: *Kur. Codz.* 1892 nr 238. – T. JESKE-CHOIŃSKI: Bene nati Orzeszkowej. *Kur. Warsz.* 1892 nr 128; toż *Przegl. Polit., Społ. i Lit.* 1892 nr 129; *Wiek* 1892 nr 122. – Tenże. *Tyg. Ilustr.* 1892 nr

124–125. – K. Kaszewski. *Bibl. Warsz.* 1892 t. 2 s. 568–578. – S. K. [S. Krzemiński]: Dwa najnowsze utwory Orzeszkowej. *Bluszcz* 1892 nr 36–37. – W. Marrené: *Nowa Reforma* 1892 nr 116–117; toż *Przegl. Tyg.* 1892 nr 21. – Jur.: O powieści E. Orzeszkowej „Bene nati". *Kraj* 1892 nr 31. Polem.: (p). *Głos* 1892 nr 34. – P. M. *Przegl. Pol.* 1892 t. 4 z. 12 s. 719–724. – *Kronika Rodz.* 1892 nr 10. – T. S. [T. Smarzewski]. *Gaz. Pol.* 1893 nr 95–96. – L. Str. [L. Straszewicz]. *Niwa* 1893 nr 5. – T. Konczyński. *Bluszcz* 1907 nr 23. – I. Reniewiecka: Bene nati E. Orzeszkowej. W-wa [1929] *Charakterystyki lit.* nr 70. – J. Tynecki: „Nad Niemnem" w perspektywie „Bene nati". W: Nowe stulecie trójcy powieściopisarzy. Praca zbior. pod red. A. Z. Makowieckiego. W-wa 1992.

P r z e r ó b k a

93. Harde dusze. Sztuka w 5 aktach, a 6 odsłonach, przerobiona podług powieści E. Orzeszkowej przez Z. Sarneckiego. W y s t.: Lw. 1895, Pozn. 1895, Kr. 1895 i 1898, W-wa 1895 i 1910, Grodno 1905 i 1907, Wil. 1906, 1907 i 1910. Rec.: W. Bogusławski: *Bibl. Warsz.* 1895 t. 3 s. 333–334; toż *Gaz. Pol.* 1895 nr 136. – K. E. [K. Ehrenberg]. *Czas* 1895 nr 37. – M. Gawalewicz. *Bluszcz* 1895 nr 25–26. – *** [A. Krechowiecki]. *Gaz. Lw.* 1895 nr 90. – E. Lubowski. *Tyg. Ilustr.* 1895 nr 25. – Sęp [W. Maleszewski]. *Biesiada Lit.* 1895 nr 25. – W. Prokesch. *Echo Muz., Teatr. i Artyst.* 1895 nr 8. – A. Rajchman. *Echo Muz., Teatr. i Artyst.* 1895 nr 25. – St. R. [S. Rossowski]. *Dzien. Pol.* (Lw.) 1895 nr 108. – Z. Sarnecki. *Dzien. Pozn.* 1895 nr 76. – L. Śliwowski. *Dzien. dla Wszystkich* 1895 nr 136–137. – K. Zalewski. *Kur. Warsz.* 1895 nr 165–166. – B. *Monitor* (Lw.) 1895 nr 4; *Biesiada Lit.* 1895 nr 30. – a.c. [A. Chołoniewski]. *Dzien. Pol.* (Lw.) 1898 nr 163. – Wł. Śl. [W. Ślizień]. *Dzien. Wil.* 1907 nr 13. – Zastępca. *Kur. Litew.* 1907 nr 13. – C. [S. Cywiński]. *Kur. Litew.* 1910 nr 113. – bh. [B. Hertz]. *Głos* 1918 nr 327. – *Kur. Pol.* 1918 nr 237. – *Kur. Warsz.* 1918 nr 270. – Z. Dobrzańska: Grałam przed E. Orzeszkową. *Twórczość* 1961 z. 4. – M. Białota: Dramatopisarstwo E. Orzeszkowej. W: W świecie E. Orzeszkowej. Prace Monograficzne t. 107 pod red. H. Bursztyńskiej. Kr. 1990.

T ł u m. s z w e d z.: E. Weer [E. Wester]. Sztokholm 1898.

94. cw. *Tyg. Ilustr.* 1899 nr 1.

C h a m

95. T. G. Brodowski: Oczekiwania i obawy. *Prawda* 1889 nr 16–17. – B. Chrz. [B. Chrzanowski]: Pesymizm chłopski. *Głos* 1889 nr 14. – Item [G. Czernicki]. *Rola* 1889 nr 23. – T. Jeske-Choiński: Beletrystyka wiejska. *Niwa* 1889 nr 9. – Tenże: Nowe powieści i powiastki. *Niwa* 1889 nr 21. – Tenże: Z literatury powieściowej. *Gaz. Lw.* 1889 nr 133–134. – K. Kaszewski. *Kłosy* 1889 nr 1227. – M. Konopnicka. *Gaz. Pol.* 1889 nr 259. – J. Kotarbiński: *Przegl. Tyg.* 1889 nr 36–37. – W. Marrené: *Dzien. Łódzki* 1889 nr 39. – A. N. [A. Nowicki]. *Życie* (W-wa) 1889 nr 4. – S. Tarnowski. *Słowo* 1889 nr 254. – S. T. [S. Tarnowski]. *Przegl. Pol.* 1889 t. 2 s. 371–373. – *Gaz. Warsz.* 1889 nr 327. – A. K. [K. Ehrenberg]. *Przegl. Akademicki* (Kr.) 1890 s. 41. – A. M. *Dom Pol.* 1890 nr 3. – M. Zdziechowski: Pod wrażeniem „Chama". W: Upominek. Książka zbior. na cześć E. Orzeszkowej (1866–1891). Kr.–Petersb. 1893 s. 598–599. – T. Konczyński: Dzieło natchnienia. „Cham". *Literatura i Sztuka* 1907 nr 3. Dod. do *Nowej Gaz.* nr 60. – J. Iwaszkiewicz. *Wiad. Lit.* 1926 nr 18 (122). – W. Jankowski: Opowieść wigilijna E. Orzeszkowej. *Kur. Lit.-Nauk.* 1931 nr 52; toż *Ilustr. Kur. Codz.* 1931 nr 356. – J. A. [J. Archita]: Pięćdziesięciolecie „Chama" E. Orzeszkowej. *Polonia* (Kat.) 1938 nr 4966. – J. K. [J. Kisielewski]. *Tęcza* 1938 nr 12. – S. Pigoń: Uwłaszczenie literackie chłopa. (W półwiecze „Chama" Orzeszkowej). *Myśl Nar.* 1938 nr 22; przedr. w książkach: Drzewiej i wczoraj. Wśród zagadnień kultury i literatury. Kr. 1966; Na drogach kultury ludowej. W-wa 1974.

96. B. Dudziński: „Cham" po latach wielu. *Głos Ludu* 1947 nr 274. – M. Kierczyńska: Wznowienie pięknej powieści. *Trybuna Wolności* 1947 nr 23; toż *Echo* 1948 nr 1. – E. Korzeniewska: Wznowienie „Chama". *Kuźnica* 1948 nr 1–2. – Z. Z. [Z. Waleronówna]: Dwie powieści o chłopach. *Zielony Sztandar* 1948 nr 8. – M. Żmigrodzka: Literackie uwłaszczenie chłopa (o „Chamie" Orzeszkowej). *Wieś* 1948 nr 23. – Taż: „Kwestia chłopska" E. Orzeszkowej. *Twórczość* 1949 nr 3. – P. G. [P. Grzegorczyk]: Tolstoj i Orzeszkowa. *Twórczość* 1961 nr 4. – J. Krzyżanowski: O „Chamie" Orzeszkowej. W książce: W kręgu wielkich realistów. W-wa 1962 s. 196–203. – K. Kłosiński: Mimesis w chłopskich powieściach Orzeszkowej. Kat. 1990 *Prace Nauk. UŚ w Kat.* nr 1129. – M. Głowiński: „Cham", czyli pani Bovary nad brzegami Niemna. W: „Lalka" i inne. Studia w stulecie polskiej powieści realistycznej. W-wa 1992 s. 129–143. – T. Budrewicz: „Cham" i problemy porozumienia. *Rocz. Komisji Hist.-Lit.* R. 29/30: 1992/93 s. 43–53. – M. Jackie-

WICZ: Uwagi o białoruskiej twórczości ludowej w powieściach E. Orzeszkowej „Dziurdziowie" i „Cham". W: Polsko-wschodniosłowiańskie powiązania kulturowe, literackie i językowe. Olsztyn 1994 s. 121–126. – K. BIEDRZYCKI: Czytam „Chama". *Znak* 1996 nr 2 [Odpowiedź na ankietę: Po co mi pozytywizm?].

Przeróbki

97. K. ŁOZIŃSKA-(STANISZEWSKA): Cham. Sztuka w 4 aktach. Przeróbka z powieści E. Orzeszkowej.

Wyst.: Kijów 1907, W-wa 1907, Wil. 1909. Rec.: A. DOBROWOLSKI. *Kur. Warsz.* 1907 nr 306. – S. K. [S. KOZŁOWSKI]. *Gaz. Codz.* 1907 nr 95. – *Kur. Por.* 1907 nr 309. – *Kur. Warsz.* 1907 nr 306. – F. H. [F. HRYNIEWICZ]. *Goniec. Wil.* 1909 nr 268 [rkps w Arch. E. O. nr 683]. – C. *Kur. Litew.* 1909 nr 269.

98. Cham. Przeróbka filmowa w 1931 dokonana przez M. SZYJKOWSKIEGO. Rec.: M. LIMANOWSKI: Grodno i film Orzeszkowej. *Słowo* 1931 nr 127. – H. L. [H. LIŃSKI]: Dzieło Orzeszkowej na ekranie. *Ilustr. Kur. Codz.* 1931 nr 48. – *Ilustr. Kur. Codz.* 1932 nr 44. – *Kur. Zach.* (Sosnowiec) 1932 nr 305. – *Nowiny Częstochowskie* 1932 nr 2. – (mich) [J. MICHALCZAK]. *Dzien. Pol.* 1987 nr 65 [dot. podarowania kopii filmu Filmotece Pol.].

99. Cham. Scenariusz na motywach powieści E. Orzeszkowej: J. HEN. Reż.: L. ADAMIK. Film TV 1980. Rec.: M. MARSZAŁEK. *Ekran* 1980 nr 19. – H. SAMSONOWSKA. *Kino* 1980 nr 5. – A. TATARKIEWICZ. *Kultura* 1980 nr 21. – A. ZWANIECKI. *Tyg. Kult.* 1980 nr 20. – (bk) [B. KAŹMIERCZAK]. *Ekran* 1984 nr 22.

100. Chám. Tłum. H. TEIGOVÁ. Posłowie: K. KREJČI. Praga 1953. Rec.: M. POCHOPOVÁ. *Host do Domu* (Brno) 1954 nr 5.

101. Le Rustre. Tłum. V. ACHÈRES. Wstęp: P. CAZIN. Paryż 1954. Rec.: R. KEMP. *Les Nouvelles Littéraires* (Paryż) 1955 z 27 stycznia. – A. WURMSER. *Les Lettres Françaises* (Paryż) 1955 nr 566.

Chłopski adwokat zob. Niziny

Cień

102. M. ŻMIGRODZKA: „Kwestia chłopska" E. Orzeszkowej. *Twórczość* 1949 nr 3.

Chochlik-Psotnik

Tłum. ros.: A. Sacharowa. *Syn Otieczestwa* (Petersb.) 1891 nr 24.

103. Zob. *Kraj* 1891 nr 36, 39.

Cnotliwi

104. A. Ś. [A. ŚWIĘTOCHOWSKI]. *Przegl. Tyg.* 1871 nr 26. – *Tyg. Ilustr.* 1885 nr 117. – *Tyg. Mód i Powieści* 1885 nr 12.

Czciciel potęgi

105. *Tyg. Ilustr.* 1890 nr 10, 12. – A. P. ORDYŃSKI. *Głos* 1891 nr 25; toż *Kur. Lw.* 1891 nr 26. – *Ateneum* 1891 t. 4 s. 582. – W. MARRENÉ. *Nowa Reforma* 1892 nr 34. – H. C. [H. CEYSINGER]. *Tyg. Mód i Powieści* 1903 nr 26. – ut. [I. MATUSZEWSKI]. *Tyg. Ilustr.* 1903 nr 39. – *Przegl. Polit., Społ. i Lit.* 1903 nr 151. – H. GALLE. *Książka* 1904 nr 1. – W. WIECKI. *Przegl. Powsz.* 1904 t. 81 s. 109. – Włast [M. KOMORNICKA]. *Chimera* 1905 t. 9 s. 332–333.

Tłum. niem.: M. Blumberg. Berlin [1902]. Zob. *Kraj. Życie i Sztuka* 1902 nr 3.

Czternasta część

106. T. W.: Echa warszawskie. *Przegl. Tyg.* 1883 nr 42.

Daj kwiatek

107. J. DICKSTEINÓWNA: Kwiatek Chaimka. *Izraelita* 1910 nr 6; przedr. w książce: Prometeusz – Paraklet. Studia, szkice, głosy. W-wa 1913 s. 161–165. – B. Merwin [B. MENKES]: O moralność (na marginesie nowel E. Orzeszkowej Daj kwiatek. *Jedność* (Lw.) 1910 nr 17.

Dobra pani

108. *Ateneum* 1883 t. 1 z. 3 s. 553. – S. ZDZIARSKI: I. Przekłady z polskiego. *Tyg. Ilustr.* 1899 nr 31.

Dwa bieguny

109. S. Olenycz [B. CHRZANOWSKI]. *Prawda* 1893 nr 51. – R. Skrzycki [R. DMOWSKI]. *Głos* 1893 nr 44. – -cj.- [C. JANKOWSKI]. *Tyg. Ilustr.* 1893 nr 207. – T. JESKE-CHOIŃSKI. *Kur. Warsz.* 1893 nr 312; toż *Przegl. Polit., Społ. i Lit.* 1893 nr 273. – J. KOTARBIŃSKI. *Gaz. Pol.* 1893 nr 190. – I. MATUSZEWSKI. *Przegl. Tyg.* 1893 nr 41. – Sigma [W. PRZYBOROWSKI]. *Gaz. Warsz.* 1893 nr 256. – P. M. *Przegl. Pol.* 1893 t. 2 s. 440–444. – P. *Wiek* 1893 nr 214. – J. BADENI. *Przegl. Powsz.* 1894 t. 41 s. 126–127. – B. CHRZANOWSKI: Współczesna powieść polska. *Niwa* 1894 nr 10–11. – T. JESKE-CHOIŃSKI. *Gaz. Lw.* 1894 nr 9. – L. B. ŚWIDERSKI: Dzieje jednej powieści. *Kur. Lit.-Nauk.* 1938 nr 51; 1939 nr 1. – P. GRZEGORCZYK: „Z kapeluszem w ręku pośrodku salonu..." *Prosto z Mostu* 1939 nr 21. – J. IWASZKIEWICZ: W obronie „Dwóch biegunów". *Wiad. Lit.* 1939 nr 22. – J. M. ŚWIĘCICKI:

„Bez dogmatu" Orzeszkowej. *Tyg. Powsz.* 1947 nr 12. – J. KOPROWSKI: Wśród klasyków prozy polskiej. *Ilustr. Kur. Pol.* 1949 nr 227. – S. ŻÓŁKIEWSKI: Dwa bieguny realizmu. *Kuźnica* 1949 nr 37. – (mn). *Echo Krak.* 1949 nr 227. – W. MACIĄG. *Życie Lit.* 1959 nr 23. – A. MARTUSZEWSKA: Od „Dzikiej" do „Dzikuski" [I. Zarzyckiej]. Przemiany funkcji natury w powieści. W: Przestrzeń i literatura. Wr. 1978 s. 211–227. – K. KŁOSIŃSKA: Zepsuty romans („Dwa bieguny" i „Ad astra" wśród powieści o „wieku nerwowym"). W: Studia o twórczości E. Orzeszkowej pod red. J. Paszka. Kat. 1989.

T ł u m. s z w e d z.: E. Weer [E. Wester]. Sztokholm 1897.

110. Rzeczy polskie w obcych literaturach. *Przegl. Lit.* 1897 nr 10.

D z i u r d z i o w i e

111. W. MARRENÉ: Listy z Warszawy. *Dzien. Łódz.* 1886 nr 72–73. – A. M. *Tyg. Beletrystyczny i Nauk.* 1886 nr 17. – T. JESKE-CHOIŃSKI. *Gaz. Lw.* 1888 nr 195. – K. KASZEWSKI. *Kłosy* 1888 nr 1203. – *Kraj. Życie i Sztuka* 1902 nr 3. – J. IWASZKIEWICZ: „Dziurdziowie" Orzeszkowej. *Wiad. Lit.* 1926 nr 18. – Tenże. *Wiad. Lit.* 1926 nr 122. – *Myśl Nar.* 1931 nr 55. – P. GRZEGORCZYK: Literatura polska w przekładach (1928–1932). *Roczn. Lit.* 1932 s. 319–320. – B. NOWINA. *Razem* 1949 nr 15/16. – T. SARNECKI. *Kur. Codz.* 1949 nr 85. – L. SOBIERAJSKI. *Wieś* 1949 nr 30/31. – M. ŻMIGRODZKA: „Kwestia chłopska" E. Orzeszkowej. *Twórczość* 1949 nr 3. – F. SOCHAJ. *Wieś* 1954 nr 9. – A. GURBIEL: O „Dziurdziach" E. Orzeszkowej. W: W świecie E. Orzeszkowej. Kr. 1990. – J. SOSNOWSKI: Śmierć czarownicy. W książce: Śmierć czarownicy! Szkice o literaturze i wątpieniu. W-wa 1993 s. 23–33. – T. BUDREWICZ: Apelacja w sprawie „Dziurdziów". *Ruch Lit.* 1994 z. 5/6.

P r z e r ó b k a

112. Dziurdziowie. Adaptacja sceniczna A. MILSKIEJ. Wstępem zaopatrzył J. BACULEWSKI. W-wa 1949. Rec.: *Teatr Lud.* 1949 s. 488–489.

T ł u m. r o s.: N. Gros. Petersb. 1890.

113. L. WASILEWSKI: Przekłady na język ruski. *Przegl. Lit.* Dod. do *Kraju* 1890 nr 48.

E l i M a k o w e r

114. J. A. COHN. *Izraelita* 1876 nr 15–17. – G. C. [G. CZERNICKI]. *Wiek* 1876 nr 67–68. – A. P. [A. PILECKI]. *Opiekun Dom.* 1876 nr 3; toż *Przegl. Tyg.* 1876 nr 3. – *Tyg. Mód i Powieści* 1876 nr 28–29. – T. Ch. [T. JESKE-CHOIŃSKI]. *Niwa* 1885 z. 264. – W. DZIEDUSZYCKA. *Gaz. Lw.* 1891 nr 199.

E x c e l s i o r

115. „Excelsior" Orzeszkowej. *Przegl. Lit.* 1897 nr 21.

G e d a l i

116. T. T. Jeż [Z. MIŁKOWSKI]. *Przegl. Tyg.* 1884 nr 46. – [Wyd. pt. K r a m a r z. Obrazek wiejski. W-wa 1885]. Rec.: H. BIEGELEISEN. *Kraj* 1885 nr 44. – W. NOWICKI. *Przegl. Pedag.* 1885 s. 490–492. – Wiat. [J. L. POPŁAWSKI]. *Prawda* 1885 nr 23. – *Izraelita* 1885 nr 19. – Ign. S. [I. SUESSER]. *Ojczyzna* (Lw.) 1887 nr 11. – *Kur. Pol.* 1899 nr 69.

G l o r i a v i c t i s

117. Konfiskata Orzeszkowej. *Słowo Pol.* 1911 nr 378 [inf. o konfiskacie ros. przekładów]. – J. DETKO: „Gloria victis" E. Orzeszkowej. *Prace Polonist.* S. 18: 1962 s. 161–192. – B. KLEIN: Znaleziono w archiwum [fragm.] „Gloria victis". *Czerwony Sztandar* (Wil.) 1971 nr 128. – M. J. KOWALCZYK: Filozofia śmierci i życia – o dwóch utworach E. Orzeszkowej: „Hekuba" i „Gloria victis". W: Nowela – opowiadanie (ewolucja gatunku). Kielce 1994 s. 59–70. – K. SUROWIEC: Gloria victis – dziejowa pamiątka „gasnącego pokolenia". *Zesz. Nauk. WSP Rzeszów. Hist. Lit.* 1994 z. 2 s. 115–123.

H a r d e d u s z e zob. B e n e n a t i

H e k u b a

118. M. J. KOWALCZYK: Filozofia śmierci i życia – o dwóch utworach E. Orzeszkowej: „Hekuba" i „Gloria victis". W: Nowela – opowiadanie (ewolucja gatunku). Kielce 1994 s. 59–70.

...I p i e ś ń n i e c h z a p ł a c z e!

119. J. FLACH. *Przegl. Pol.* 1905 t. 2 s. 338–340. – hg [H. GALLE]. *Tyg. Ilustr.* 1905 nr 42. – J. KOTARBIŃSKI. *Gaz. Warsz.* 1905 nr 204. – J. L. [J. LORENTOWICZ]. *Gaz. Pol.* 1905 nr 232. – A. ŚLIWIŃSKI. *Krytyka* 1905 t. 2 s. 362–364. – W. WIECKI. *Przegl. Powsz.* 1905 t. 88 s. 397–398. – *Przegl. Polit., Społ. i Lit.* 1905 nr 244. – H. GALLE. *Książka* 1906 nr 1. – W. Pr. [W. PROKESCH]. *Nowa Reforma* 1906 nr 27. – J. IWASZKIEWICZ. *Życie W-wy* 1977 nr 244.

J ę d z a

120. mns. [M. MASSONIUS]: „Jędza" Orzeszkowej. *Kraj* 1891 nr 13. – M. [K.

MORAWSKA?]. *Przegl. Pol.* 1891 t. 2 s. 420–421. – [E. NIEWIADOMSKI]. *Kur. Pol.* 1891 nr 4. – Zyg. Piet. [Z. PIETKIEWICZ]. *Prawda* 1891 nr 17. – Rz. [S. RZĘTKOWSKI]. *Tyg. Mód i Powieści* 1891 nr 5. – *Ateneum* 1891 t. 2 s. 375–376. – J. BADENI. *Przegl. Powsz.* 1892 t. 34 s. 88–89.

J u l i a n k a

121. M. ŻMIGRODZKA: Julianka – obrazek miejski E. Orzeszkowej. W: Nowela. Opowiadanie. Gawęda. Interpretacja małych form narracyjnych. Red. K. Bartoszyński, M. Jasińska-Wojtkowska, S. Sawicki. W-wa 1974. Wyd. 2 poszerz. W-wa 1979.

T ł u m. c z e s.: A. Obermanová. Praga 1964.

122. Rec.: O. SYROVÁTKA: *Zlatý Máj* (Praga) 1965 nr 1.

K a s a n d r a

123. M. BIAŁOTA: Dramatopisarstwo E. Orzeszkowej. W: W świecie E. Orzeszkowej. Prace Monograficzne t. 107 pod red. H. Bursztyńskiej. Kr. 1990.

K r a m a r z zob. G e d a l i

L u d z i e i k w i a t y n a d N i e m n e m

124. A. DYGASIŃSKI: „Wisła". *Życie* 1888 nr 47. – R. Lubicz [H. ŁOPACIŃSKI]: „Wisła". *Życie* 1889 nr 8. – R. Lubicz [H. ŁOPACIŃSKI]: Z dziedziny ludoznawstwa „Wisła" 1890 t. 4 z. 1. – *Życie* 1890 nr 32.

M a r i a

125. J. PASZEK: „Kryształowo spokojne zmysły" („Maria" i „Marta" E. Orzeszkowej). W: Studia o twórczości E. Orzeszkowej pod red. J. Paszka. Kat. 1989.

M a r t a

126. J. K. KOTARBIŃSKI. *Przegl. Tyg.* 1873 nr 38. – Edm. I. [E. IDZIKOWSKI]. *Kaliszanin* 1874 nr 74. – W. MARRENÉ: *Dzien. Łódz.* 1886 nr 102. – K. GÓRSKI: Klotylda i Marta. Dwie postacie kobiece w twórczości Orzeszkowej. *Tyg. Ilustr.* 1937 nr 36. – Orzeszkowa i Prus po japońsku. *Dzien. Lud.* 1957 nr 140. – E. UDALSKA: Z brulionów Antoniego Sygietyńskiego. *Przegl. Hum.* 1967 nr 2 [dot. notatek rękop. z 1878–1882 na temat „Marty"]. – T. SYGA. *Stolica* 1968 nr 19. – K. KRAŚNIEWSKA: Recepcja „Marty" E. Orzeszkowej wśród słuchaczek uniwersytetów ludowych. *Roczn. Bibl. Nar.* (W-wa) 1969 t. 9 s. 87–126; przedr. w książce: Czytelnictwo kobiet. W-wa 1973 *Z Badań nad Czytelnictwem* 14. – M. RAMSZA: O E. Orzeszkowej i jej powieści „Marta". *Ogniwo* (Czeski Cieszyn) 1983/1984 nr 7. – J. PASZEK: „Kryształowo spokojne zmysły" („Maria" i „Marta" E. Orzeszkowej). W: Studia o twórczości E. Orzeszkowej pod red. J. Paszka. Kat. 1989.

T ł u m. h e b r.: E. N. Frenk. W-wa b.r.

127. J. WARSZAWIAK: Przekłady hebrajskie z literatury polskiej. *Mies. żyd.* (W-wa) 1932 t. 1 s. 93.

T ł u m. j a p.: M. Hikosaka. Przekład z esperanto miał ukazać się w Tokio ok. 1911; Rikuro Kiyomi. Tokio 1929.

128. L. K. [L. KOTARBIŃSKA]: W Japonii – tłumaczą „Martę" Orzeszkowej. *Tyg. Mód i Powieści* 1911 nr 1. – (P): Japonia żywo interesuje się literaturą polską. *Ilustr. Kur. Codz.* 1928 nr 83. – Orzeszkowa po japońsku. *Rzeczpospolita* 1928 nr 27.

F i l m j a p.

129. T. H.: Z ruchu esperanckiego na całym świecie. *Ilustr. Kur. Codz.* 1930 nr 150 [o tłum. „Marty" na esperanto, jęz. japoński i sfilmowaniu jej w Japonii]. – „Martę" E. Orzeszkowej „nakręcają" w Japonii. *Ilustr. Kur. Codz.* 1931 nr 188.

M e i r E z o f o w i c z

130. P. CHMIELOWSKI: *Nowiny* 1878 nr 89. – [J. GADOMSKI?]. *Tyg. Romansów i Powieści* 1878 nr 474 i 509. – J. A. COHN (KON). *Izraelita* 1879 nr 2–4. – J. K. K. [J. KOTARBIŃSKI]. *Przegl. Tyg.* 1879 nr 2. – J. I. KRASZEWSKI: „Meir Ezofowicz", powieść E. Orzeszkowej. *Biesiada Lit.* 1879 nr 173; przedr. w książce: Kraszewski o powieściopisarzach i powieści. Oprac. S. BURKOT. W-wa 1962 s. 212–213. – [Z. MIŁKOWSKI]. *Nowiny* 1879 nr 11. – R. NAŁĘCZ. *Przegl. Pol.* 1879 t. 3 s. 313–318. – W. K. Z. [W. K. ZIELIŃSKI]. *Tyg. Powsz.* 1879 nr 3. – J. *Kur. Codz.* 1879 nr 5. – S. TARNOWSKI: Z najnowszych powieści polskich. *Przegl. Pol.* 1881 t. 4 s. 368–372. – [F. ŁAGOWSKI]. *Tyg. Ilustr.* 1884 nr 93 [wzmianka o niem. przekł. Meira Ezofowicza przez L. Brix]. – Kamienny [J. JELEŃSKI]. *Rola* 1885 nr 22. – G. KARPELES. *Ojczyzna* (Lw.) 1885 nr 13 [fragm. w tłum. na jęz. pol. z jego art. o E. Orzeszkowej, zamieszczonego w piśmie *Gegenwart*, dot. Meira Ezofowicza i innych jej utworów o tematyce żydowskiej]. – J. WOLFF: Żyd ministrem króla Zygmunta. [Fragm. pt.:] Rodzina Ezofowiczów. *Izraelita* 1885 nr 12–13. – A. ZIEMIAŃSKI. *Rola* 1885 nr 24. – H. LEW: Meir Ezofowicz i Jojne Firułkes. *Izraelita* 1898 nr 32–34. – Leo Belmont [L. BLUMENTAL]: Żydzi Orzeszkowej

(o „Meirze Ezofowiczu"). *Wędrowiec* 1906 nr 11; toż *Izraelita* 1910 nr 6. – H. Czerwiński. *Izraelita* 1907 nr 21–22. – M. Muret: Un roman de moeurs juives. *Journal des Débats* (Paryż) 1910 z 27 marca. – Wł. T. [W. Tołłoczko]: Rodowód Meira Ezofowicza. *Przegl. Wil.* 1923 nr 1. – J. Iwaszkiewicz. *Wiad. Lit.* 1927 nr 175. – E. Korecki: Meir Ezofowicz E. Orzeszkowej. W-wa [1932] *Charakterystyki lit.* 85. – E. Marwicki: Meir Ezofowicz. Geneza, ocena, charakterystyka postaci, szczegółowe treści. Łódź [1933] *Książnica Krytyk Lit.* nr 51/52. – L. B. Świderski: Jak spreparowano „Meira Ezofowicza". *Prosto z Mostu* 1937 nr 19 [dot. tekstu druk. w *Kłosach* 1878 t. 26 nr 653–689]. – S. B.: Orzeszkowa matką ONR-u? Czyli jak pismo p. Piaseckiego chce spreparować „Meira Ezofowicza". *Dzien. Lud.* 1937 nr 121.

131. Meir Ezofowicz. Wstępem opatrzył J. Krzyżanowski. W-wa 1947. R e c. i o m ó w.: I. Czermakowa. *Nowiny Lit.* 1948 nr 26. – H. Markiewicz: Kłopoty z Orzeszkową. *Nowiny Lit.* 1948 nr 15. – H. Wielowieyska: Dwa dramaty Meira Ezofowicza. *Robotnik* 1948 nr 196. – M. Żmigrodzka: O wznowieniach powieści Orzeszkowej. *Polonistyka* 1948 nr 3. – J. Krzyżanowski: Historia małego miasteczka. W książce: W kręgu wielkich realistów. W-wa 1962 s. 167–182. – A. Tatarkiewicz: Salon odrzuconych. *Kultura* 1975 nr 4. – M. Giergielewicz: Poprzednicy Meira Ezofowicza. *Wiad.* (Londyn) 1978 nr 10; przedr. w książce: Studia i spotkania literackie. W-wa 1983. – M. Romankówna: „Meir Ezofowicz" w przekładzie francuskim V. Tissot. Podał do druku J. Starnawski. *Roczn. Przemyski* 1983 t. 22/23 s. 155–165.

P r z e r ó b k i

132. A. Marek [M. Arnstein]: Jehuda Lubrowicz. Sztuka w 5 aktach osnuta na tle stosunków żydowskich z muzyką i śpiewami, zaczerpnięta z powieści E. Orzeszkowej „Meir Ezofowicz".

W y s t.: W-wa 1901. Rec.: H. Cohn (Kon). *Izraelita* 1901 nr 32. – A. Niemojewski: Meir Ezofowicz na scenie. *Kur. Codz.* 1901 nr 221.

133. Meir Ezofowicz. Przerobił na scenę J. Piasecki.

W y s t.: Kr. 1902. Rec.: Takipan. *Kurierek Krak.* 1902 nr 77.

134. A. Kallas [A. Korngut]: Meir Ezofowicz. Sztuka w pięciu aktach. Przerobiła z powieści na scenę... Lw.–Złoczów [1907]. W y s t.: Wil. 1907, 1909, Lw. 1911. Rec.: W. Baranowski. *Kur. Litew.* 1907 nr 131. – x [W. Feldman?]. *Nasz Kraj* 1907 nr 19. – E. Węsławska. *Dzien. Wil.* 1909 nr 136. – wlw. [W. Wąsowicz]. *Gaz. Powsz.* 1910 nr 214. – (stw.) [S. Wasylewski]. *Gaz. Por.* (Lw.) 1911 nr 387. – E. B. *Jedność* (Lw.) 1911 nr 41.

135. Meir Ezofowicz. Adapt. scen.: I. Kamińska.

W y s t.: W-wa 1954–1965. Gościnnie w wielu miastach w kraju i za granicą. Rec.: Z. Greń. *Echo Tygodnia* 1954 nr 4. – J. Makowski. *Nowy Tor* (Bydgoszcz) 1954 nr 22. – J. Sztaudynger. *Teatr* 1954 nr 4. – H. Vogler. *Życie Lit.* 1954 nr 4. – J. Witt. *Nowy Tor* 1954 nr 22. – W. Dostan. *Trybuna Ludu* 1956 nr 257. – (ebon) [E. Boniecka]. *Kur. Pol.* 1957 nr 9. – Z. Broncel. *Kultura* 1957 nr 5. – Z. Kon. *Dzien. Pol. i Dzien. Żołnierza* (Londyn) 1957 nr 80. – J. Ostrowski. *Orzeł Biały* (Londyn) 1957 nr 14. – E. Stróżecka. *Teatr i Film* 1957 nr 5. – T. Terlecki. *Wiad.* (Londyn) 1957 nr 18. – O. Trilling. *Teatr* 1957 z. 8. – WIS [S. Więckowski]: Teatr Żydowski zaproszony do Berlina. *Przyjaźń* 1957 nr 33. – S. Wójcicki. *Trybuna Ludu* 1957 nr 88. – P. Zaremba. Orzeł Biały (Londyn) 1957 nr 15. – KR. ZB. [K. Zbijewska]: Ida Kamińska o występach w Berlinie. *Dzien. Pol.* 1957 nr 260. – I. Kamińska. *Dzien. Lud.* 1961 nr 150 [wywiad przeprowadził S. Ziemak]. – W. Korneluk. *Kultura i Życie* 1961 nr 6. – Z. K. [Z. Kwiecińska]. *Trybuna Ludu* 1965 nr 26. – (i.o.l.) [J. Ochnio-Lubaszewska]. *Express Wiecz.* 1965 nr 22.

136. T ł u m. a n g.: Iza Young pt. Meir Ezofowitch. Nowy Jork 1898. Rec.: *Zgoda* (Chicago) 1898 nr 14. – C. S. de Soissons pt. An Obscure Apostle. A Dramatic Story. Londyn 1899. Rec.: S. Zdziarski: I. Przekłady z polskiego. *Tyg. Ilustr.* 1899 nr 31.

137. T ł u m. c z e s.: F. Hrivna pt. Meir Ezofovič. Praga 1953. Rec.: J. Svoboda. *Křesťanská Revue* (czes.) 1959 nr 5.

138. T ł u m. f r a n c.: V. Tissot. Paryż 1888. Omów.: M. Romankówna: „Meir Ezofowicz" w przekładzie francuskim V. Tissot. Podał do druku J. Starnawski. *Roczn. Przemyski* 1983 t. 22/23 s. 155–165. – W. Mickiewicz. Paryż 1983. Zob. Z. Bobowicz. *Kultura* (Paryż) 1984 nr 5.

139. T ł u m. n i e m.: L. Brüxen [L. Brix]. Drezno i Lipsk 1885 (właśc. 1884). Rec. R. L. [R. Lowenfeld]. *Nord und Süd* 1884 z 1 XII. – L. von Sacher-Masoch: Ein polnischer Roman. *Auf der Höhe* 1884 (inf. zob. *Kraj* 1884 nr 48). – J. Karłowicz. *Prawda* 1885 nr 2.

140. T ł u m. s e r b s k o - c h o r w.: S. Sub-

otin. Nowy Sad 1955. Rec.: D. Brozović. *Vjesnik* (Zagrzeb) 1955 nr 3332 z 27 XI. – S. Subotin. *Književnost* (Belgrad) 1955 nr 11.

Mirtala

141. *Biesiada Lit.* 1886 t. 22 nr 51. – J. Kotarbiński: *Życie* (Kr.) 1887 nr 5. – (nr.) [S. Rossowski]. *Ojczyzna* (Lw.) 1887 nr 9. – H. C. [H. Ceysinger]. *Tyg. Mód i Powieści* 1903 nr 26. – H. Kohn. *Izraelita* 1903 nr 27–28. – *Przegl. Polit., Społ. i Lit.* 1903 nr 157. – H. Galle. *Książka* 1904 nr 2. – Włast [M. Komornicka]. *Chimera* 1905 t. 9 s. 507–508. – A. Z. [A. Zahorska]. *Przegl. Katol.* 1938 nr 10.

Moment

142. S. Zdziarski: I. Przekłady z polskiego. *Tyg. Ilustr.* 1899 nr 31.

Na dnie sumienia

143. A. G. B. [A. Bem]. *Niwa* 1873 nr 38. – J. K. K. [J. Kotarbiński]. *Przegl. Tyg.* 1873 nr 22. – L. Sz. W. [L. Szczerbowicz-Wieczór]. *Tyg. Mód i Powieści* 1873 nr 20. – *Wiek* 1873 nr 65. – M. Strzałkowa: Dwa studia porównawcze (Prus i Balzac, Orzeszkowa i Sue). *Spr. z Posiedzeń Komisji PAN. Oddz. w Kr.* 1959 t. 1–6 s. 35–37.

Nad Niemnem

144. B. [R. Baudouin de Courtenay?]. *Przegl. Powsz.* 1888 t. 19 s. 99–101. – W. Janicki: Nowości literackie. *Echo Muz., Teatr. i Artyst.* 1888 nr 241. – L. Jenike: Jeszcze słówko o powieści Orzeszkowej „Nad Niemnem". *Życie* 1888 nr 41. – W. Marrené: Dwór i chata w powieści. *Przegl. Tyg.* 1888 nr 6. – A. Nowicki. *Życie* 1888 nr 40. – J. L. Popławski: Dwa światy. *Głos* 1888 nr 43–46; przedr. w książce: Szkice literackie i naukowe. W-wa 1910 s. 30–65. – Ostoja [J. Sawicka]. *Kur. Codz.* 1888 nr 151. – E. Siwiński. *Przegl. Tyg.* 1888 nr 27–29. – A.S. [A. Świętochowski]. *Prawda* 1888 nr 22. – J. Tretiak. *Przegl. Lit.* Dod. do *Kraju* 1888 nr 42–43. – gh.: Najpiękniejsza powieść Orzeszkowej. *Kraj* 1888 nr 43. – P. Chmielowski: *Ateneum* 1889 t. 1 s. 317–325. – Fr. Rawita [Gawroński]. *Kłosy* 1889 t. 49 nr 1272–1273. – A. M. L. [A. z Mycielskich Lisicka]. *Przegl. Pol.* 1889 t. 3 z. 8 s. 408–413. – C. Jellenta [N. Hirszband]: Talent na rynku. *Prawda* 1890 nr 50. – S. E. *Bulletin Polonais...* (Paryż) 1890 nr 45. – C. Jellenta [N. Hirszband]: Potomstwo Pana Tadeusza. *Głos* 1897 nr 20. – cw. *Tyg. Ilustr.* 1899 nr 1.

145. Alf. [L. Abramowicz]. *Kur. Litew.* 1907 nr 121. – D. K. L. [K. Krzewski Lilienfeld]: Trzy mogiły. *Którzy idziemy* (Kr.) 1913 s. 46–51. – S. Jeżowski: Orzeszkowej „Nad Niemnem". Tarnów 1922 *Bibl. Krytyczna* 25. – J. Iwaszkiewicz. *Wiad. Lit.* 1925 nr 70. – A. B.: Nad Niemnem E. Orzeszkowej. W-wa 1925. – E. Korecki: Nad Niemnem E. Orzeszkowej. W-wa [1929] *Charakterystyki Lit.* nr 23. – P. Krzowski: Problemy społeczne w „Nad Niemnem" E. Orzeszkowej. *Słowo Zamojskie* 1929 nr 4–7. – B. Rydzewski: Bohatyrowicze. *Źródła Mocy* 1929 z. 5 s. 15–21. – R. Grosmanówna: Dwa pokolenia. *Filomata* 1931 nr 30. – K. Kosołowski: E. Orzeszkowa. Nad Niemnem. Komentarz, geneza, dokładna treść, charakterystyka osób. Łódź [1931] *Książnica Krytyk Lit.* nr 37. – H. Huszcza-Winnicka: Fala niemeńska. Z powodu pięćdziesięciolecia „Nad Niemnem". *Gaz. Pol.* 1934 nr 90. – A. K. Chylewska: Lipcowa książka („Nad Niemnem"). *Praca Obywatelska* (W-wa) 1937 nr 14 [dot. skreśleń cenzury w „Nad Niemnem"]. – A. Grzymała-Siedlecki: Na 50-lecie „Nad Niemnem". *Kur. Warsz.* 1937 nr 80. – S. Kołaczkowski: Epika Orzeszkowej. *Tyg. Ilustr.* 1937 nr 13. – A. Makowska: Przed pół wiekiem. Miejsca i ludzie wśród których pisała Orzeszkowa „Nad Niemnem". *Słowo* (Wil.) 1937 nr 72 [fotokopia w Arch. E. O. nr 996]. – L. B. Świderski: O genezie „Nad Niemnem". *Tyg. Ilustr.* 1937 nr 13. – Złote gody „Nad Niemnem". *Kur. Lit.-Nauk.* 1937 nr 12; toż *Polonia* (Kat.) 1937 nr 4459. – T. Wiwatowski: Nieoczekiwany sens „Nad Niemnem". *Prosto z Mostu* 1938 nr 53. – A. Zahorska: O nowym wydaniu. *Kultura* (Pozn.) 1938 nr 48. – J. Tumidajski: Uwagi na marginesie „Nad Niemnem". Niedostatki talentu Orzeszkowej. *Kultura* (Pozn.) 1939 nr 13.

146. S. Jeżowski: E. Orzeszkowa: Nad Niemnem. Kr. 1946. – H. Radziukinas: Nad Niemnem E. Orzeszkowej. Lubl. 1946. *Charakterystyki Lit.* z. 7. – J. Krzyżanowski: Wstęp. W wyd.: Nad Niemnem. T. 1. W-wa 1947 [Pisma zebrane t. 21]. Rec. H. Markiewicz: Kłopoty z Orzeszkową. *Nowiny Lit.* 1948 nr 15. – E. C.: Powieść o człowieku i ziemi. *Głos Pomorza* 1948 nr 96. – M. Piszczatowski: Idylla pańsko-chłopska w literaturze polskiej. W: Księga pam. [...] J. Kleinera. Łódź 1949 s. 195–212 i nadb. – J. M. Święcicki: O kryzysie patriarchalizmu w literaturze. *Przegl. Powsz.* 1949 t. 228 s. 58–68. – V. Kabakčieva. *Narodna mladež* (Sofia) 1956 s. 238. – „Panorama życia Słowian". *Życie Lit.* 1956 nr 17. – J. Kobylański: O autorce „Nad Niemnem". *Słowo*

na Warmii 1957 nr 20. – A. Piorunowa: „Kartka z dziejów polsko-szwedzkich". *Pam. Lit.* R. 49: 1958 z. 3 s. 334–337. – M. Warneńska: Nad Niemnem... *Trybuna Ludu* 1958 nr 222. – W. Achremowiczowa: Nad Niemnem E. Orzeszkowej. W-wa 1959 *Bibl. Analiz Lit.* 1. Wyd. nast.: wyd. 2 W-a 1962, wyd. 3 W-wa 1965, wyd. 4 W-wa 1971. Rec.: J. Iwaszkiewicz: Poetyka Orzeszkowej. *Życie W-wy* 1971 nr 303. – A. Markiewicz: Szlakiem najpiękniejszej legendy. *5 Rzek* 1960 nr 2. – S. Świrko: Folklor podlaski w „Nad Niemnem" Orzeszkowej. *Literatura Lud.* 1960 nr 2/3. – J. Krzyżanowski: Epos Orzeszkowej. W książce: W kręgu wielkich realistów. W-wa 1962 s. 183–195. – J. Detko: Chłopi w powstaniu styczniowym w literaturze polskiej lat 1864–1914. *Roczn. Dziejów Ruchu Lud.* (W-wa) 1964 nr 6. – J. Cieślikowski: „Nad Niemnem" E. Orzeszkowej. Rozważania nad semiotyką mitów religijnych. *Pam. Lit.* R. 60: 1969 z. 2 s. 65–80 [fotokopia w Arch. E. O. nr 995]. Omów.: Dedal. *Twórczość* 1969 nr 9.

147. I. Jotkiałło: Wieś owiana legendą. (Śladami bohaterów „Nad Niemnem"). *Czerwony Sztandar* (Wil.) 1970 nr 49. – T. Bujnicki: Powieść staroświecka i współczesna. *Życie Lit.* 1972 nr 9. – A. Nofer-Ładyka: O romantyczności antyromantyków. W: Z polskich studiów slawistycznych. S. 4: 1972 cz. 2: Nauka o literaturze s. 61–65. – S. Eile: Ideał powieści pozytywistycznej, „Nad Niemnem" Orzeszkowej. *Pam. Lit.* R. 65: 1974 z. 1 s. 83–105; przedr. w: Pozytywizm. Wybór tekstów z literatury naukowej. Kr. 1975; w jęz. ang. pt. „Nad Niemnem" (The Niemen country) by E. Orzeszkowa – the ideal positivist novel. Tłum. A. Kukulska. W: Literary Studies in Poland. *Études Littéraires en Pologne* (Wr.) 1980 t. 6 s. 57–70. – G. Pauszer-Klonowska: Król kirgiski. *Tyg. Kult.* 1974 nr 15 [o Janie Kamieńskim, prototypie Andrzeja Korczyńskiego z „Nad Niemnem"]. – Z. J. Adamczyk: Kieleccy potomkowie Andrzeja Korczyńskiego. *Przemiany* (Kielce) 1976 nr 8 [fotokopia w Arch. E. O. nr 963]. – Dyskusja. „Nad Niemnem" E. Orzeszkowej. [Wypowiedzi:] S. Bortnowski, T. Bujnicki, W. Maciąg. *Życie Lit.* 1977 nr 18. – B. Paprocka: Wieść i pieśń gminna w „Nad Niemnem" E. Orzeszkowej. *Annales Universitatis M. Curie-Skłodowska. Sectio F: Humaniora* 1978/1979 t. 33/34 s. 191–206.

148. J. Bachórz: „Nad Niemnem" E. Orzeszkowej czyli o „kazuistyce sumienia". *Polonistyka* 1983 nr 10. – T. Soldatenko: Obraz awtora u prozy E. Orzeszko 80-ch rokiw XIX st. *Problemy Słowianoznawstwa* [Lw.] 1984 nr 29. – Tenże: Poètika prozy E. Orzeszko 80-ch godow. Belorus. Cikl roman „Nad Nemanom". Kijów 1984. – G. Pyszko. *Ogniwo* [Czeski Cieszyn] 1985/1986 nr 2. – M. Krassowski: Orzeszkowa: Dojrzewanie do arcydzieła. *Odrodzenie* 1986 nr 2. – S. Dmochowski: „Nad Niemnem". Rozmowę przeprowadziła G. Pauszer-Klonowska. *Kontrasty* 1987 nr 5. – M. Warneńska: Nad Niemnem. *Kontrasty* 1987 nr 4. – K. i L. Kujawscy: „Nad Niemnem" E. Orzeszkowej. W-wa 1988 *Bibl. Analiz Lit.* 65 [m.in. Materiały: Tło historyczne; Literaturoznawcy o „Nad Niemnem"; Bibliografia]. – J. Bachórz: Symbolika Niemna w eposie powieściowym Orzeszkowej. W: W świecie E. Orzeszkowej. Kr. 1990. – B. Wachowicz: Echa nad Niemnem. *Kontrasty* 1990 nr 5/6, 7. – E. Szonert: „Nad Niemnem" E. Orzeszkowej – powieść o ciągłości pokoleń. W: Powieść polska XIX w. Lubl. 1992 s. 191–198. – Nowe stulecie trójcy powieściopisarzy. Praca zbior. pod red. nauk. A. Z. Makowieckiego. W-wa 1992 [tu m.in.: A. Martuszewska: Prawdopodobieństwo i symbol w pozytywistycznych arcydziełach; A. Z. Makowiecki: Czym żyła Warszawa w 1887 roku?; A. Staniszewski: Trójca powieściopisarzy w ludowej tradycji i kulturze mieszkańców zaboru pruskiego; E. Ihnatowicz: Czego nie ma w „Nad Niemnem"?; G. Borkowska: O „centrum" powieściowego świata w „Nad Niemnem" E. Orzeszkowej; J. Tynecki: „Nad Niemnem" w perspektywie „Bene nati"; E. Łoch: Topos dworu w „Nad Niemnem" i wybranych utworach nowelistycznych E. Orzeszkowej]. – E. Ihnatowicz: Sztuka przekonywania w „Nad Niemnem". W: Polska powieść XIX i XX wieku. Interpretacje – analizy – konteksty. T. 1. Lubl. 1993 s. 251–264. – B. Wachowicz: „Ty jesteś jak zdrowie". Z Mickiewiczem nad Wilią i świtezią, ze Słowackim w Krzemieńcu, z Orzeszkową nad Niemnem. W-wa 1993. Wyd. nast.: wyd. 2 uzup. W-wa 1994, wyd. 3 W-wa 1994. – B. Gorska: „Nad Niemnem" dziś. *Polonistyka* 1994 nr 8. – C. Miłosz: Uzupełnienie do wiersza. *Dekada Lit.* 1994 nr 5. – A. Baczewski: Nad Niemnem. Natura i człowiek. Rzeszów 1995. – E. Ihnatowicz: Symetria realiów i antynomia powieści. „Nad Niemnem". W książce: Literacki świat rzeczy. O realiach powieści obyczajowej. W-wa 1995 s. 65–116.

P r z e r ó b k i

149. Nad Niemnem. Powieść. Wyd. [przerobiła i skróciła] A. Morzkowska. Lw. 1902 *Bibl.*

Macierzy Pol. nr 17. Rec.: H. GALLE. *Książka* 1903 nr 7.

W y s t.:

150. Nad Niemnem. Adapt. sceniczna i reż.: K. Barnaś. Wyst. Tarnów, T. Ziemi Krakowskiej im. L. Solskiego 1969. Rec.: E. MORAWIEC. *Życie Lit.* 1969 nr 20.

A d a p t. f i l m o w e

151. Nad Niemnem. Realizacja dla Baltic-Filmu w 1939. Autor scenariusza i dialogów: J. Iwaszkiewicz. Reż.: W. Jakubowska i K. Szołowski. Zdjęcia: St. Wohl. Film miał wejść na ekrany we wrześniu 1939. Rec.: J. M. SZANCER: Jak powstaje film „Nad Niemnem". *As* 1939 nr 20. – (b): Nowe filmy polskie. *Ilustr. Kur. Codz.* 1939 nr 142. – A. LESZCZYŃSKI: Wspomnienia o pierwszej ekranizacji powieści E. Orzeszkowej. *Stolica* 1987 nr 11.

152. Nad Niemnem. Scenariusz na podstawie powieści E. Orzeszkowej: K. Radowicz. Reż.: Z. Kuźmiński. Zespół „profil".

Wywiad z reż. Z. Kuźmińskim na temat realizacji filmu przeprowadził J. ŚWIERAD. *Delta. Dod. do Głosu Wybrzeża* (Gdańsk) 1985 nr 29.

Art. i notatki dot. realizacji filmu: T. KALITA. *Życie W-wy* 1985 nr 203. – K. KANOWNIK. *Zarzewie* 1985 nr 51/52. – J. LEONARD. *Film* 1985 nr 45. – J. LUBICZ-LISOWSKI. *Stolica* 1985 nr 44. – O. PACEWICZ. *Gaz. Współcz.* 1985 nr 204. – *Dzien. Lit.* 1985 nr 203.

Film wszedł na ekrany w 1986.

153. Rec. m.in.: K. DEMIDOWICZ. *Stolica* 1987 nr 13. – J. DIETRICH: O filmowej adaptacji „Nad Niemnem". *Polonistyka* 1987 nr 2. – E. DOLIŃSKA. *Film* 1987 nr 5. – A. GRZEGORCZYK. *Odgłosy* 1987 nr 7. – B. KAŹMIERCZAK. *Ekran* 1987 nr 4. – M. MANIEWSKI. *Kino* 1987 nr 4. – J. MARX. *Kultura* 1987 nr 8. – M. PAWLICKI. *Tyg. Kult.* 1987 nr 17. – M. SADOWSKI. *Rzeczpospolita* 1987 nr 6. – J. KULCZYCKA-SALONI. *Polityka* 1987 nr 14. – F. SNOPEK. *Film* 1987 nr 19. – T. SZYMA. *Tyg. Powsz.* 1987 nr 9. – E. KOROLEWICZ-ŚLEDZIEWSKA. *Polityka* 1987 nr 9. Polem.: A. TATARKIEWICZ. Tamże nr 13; T. WOJCIECHOWSKA. Tamże nr 17.

A d a p t. r a d i o w e

154. Nad Niemnem. Cz. I–II. Adapt.: K. Radowicz. Reż.: M. Szczepkowska, K. Radowicz. Nadano: Gdańsk, T. Polskiego Radia 20 i 23 sierpnia 1972. Rec.: W. KRZEMIŃSKA. *Zwierciadło* 1972 nr 40.

155. Nad Niemnem. Adapt.: A. Lisowska-Niepokólczycka. Reż.: Z. Rakowiecka. Nadano: W-wa, T. Polskiego Radia 9 sierpnia – 17 września (18 odcinków) 1976. [Wywiad z Z. RAKOWIECKĄ przeprowadziła G. MICHAŁOWSKA. *Radio i Telewizja* 1976 nr 33].

A d a p t. T V

156. Adapt.: K. Radowicz pt. Justyna. Reż.: M. Okopiński. Wyst. TV Gdańsk, 22 grudnia 1974 i 7 września 1975. Zob. J. N. [J. NARKOWICZ]. *Tyg. Morski* (Gdańsk) 1974 nr 49 [reportaż ze zdjęć plenerowych]. – Rec.: B. KANOLD. *Dzien. Bałtycki* 1974 nr 302.

N i z i n y

157. T. T. Jeż [Z. MIŁKOWSKI]. *Przegl. Tyg.* 1884 nr 46. – Krytyk rosyjski o „Nizinach". *Kraj* 1885 nr 36. – K. KASZEWSKI. *Bibl. Warsz.* 1886 t. 4 s. 144–148. – J. KOTARBIŃSKI: Powieści wiejskie. I. E. Orzeszkowej „Niziny". *Głos* 1886 nr 1. – W. MARRENÉ: Listy z Warszawy. *Dzien. Łódz.* 1886 nr 72; toż *Świt* 1886 nr 107. – M. Bohusz [J. K. POTOCKI]. *Prawda* 1886 nr 13. – St. M. Rz. [S. M. RZĘTKOWSKI]. *Kur. Codz.* 1886 nr 157. – Ostoja [J. SAWICKA]. *Kraj.* Dział lit. 1886 nr 14. – St. *Biesiada Lit.* 1886 t. 22 nr 30. – *Ateneum* 1886 t. 2 s. 380–382. – M. ŻMIGRODZKA: „Kwestia chłopska" E. Orzeszkowej. *Twórczość* 1949 nr 2. – K. KŁOSIŃSKI: Mimesis w chłopskich powieściach Orzeszkowej. Kat. 1990 *Prace Nauk. Uniw. Śląskiego w Kat.* nr 1129.

P r z e r ó b k i

158. Chłopski adwokat. Przeróbka z powieści „Niziny". W-wa 1890. Rec.: F.: Wydawnictwa ludowe. *Kłosy* 1890 t. 50 nr 1301. – Pan Kaprowski. Obrazek. W-wa 1905. Rec.: F. MORZYCKA. *Książka* 1905 nr 11. – Niziny. Sztuka w 4 odsłonach. Udramatyzowała W. Bruner-Niczowa. Wstępem opatrzyła M. Kierczyńska. W-wa 1948 *Biblioteczka Świetlicowa* nr 15; wyd. 2 W-wa 1949. Rec.: M. KIERCZYŃSKA. *Teatr Lud.* 1949 s. 307. – M. ŻMIGRODZKA: „Kwestia chłopska" E. Orzeszkowej. *Twórczość* 1949 nr 2.

O b r a z e k z l a t g ł o d o w y c h

159. S. M. RZĘTKOWSKI: Posiedzenia redakcyjne „Tygodnika Ilustrowanego". *Tyg. Ilustr.* 1889 nr 354. – H. GLIŃSKI: Pierwszy i ostatni utwór E. Orzeszkowej. *Kraj* 1891 nr 50. – [M. GAWALEWICZ]: Pierwszy utwór E. Orzeszkowej. *Bluszcz* 1906 nr 14. – L. JENIKE: Ze wspomnień. T. 2. W-wa [1910] s. 57–59. – J. Oksza [J. KISIELEWSKA]. *Bluszcz* 1910 nr 32. – Pierwszy utwór Orzeszkowej. *Kur. Litew.*

1910 nr 104. – G. Pauszer: Pierwszy druk E. Orzeszkowej. *Bluszcz* 1935 nr 21. – G. Topola: Przy książce E. Orzeszkowej. *Głos Robotniczy* 1947 nr 155. – M. Żmigrodzka: „Kwestia chłopska" E. Orzeszkowej. *Twórczość* 1949 nr 2. – Taż: Debiut literacki E. Orzeszkowej. Rok 1866. *Prace Polonist.* S. 8: 1950 s. 147–188.

O f i c e r

160. R. W. Horoszkiewicz: Horki (z terenu opowieści powstańczych Orzeszkowej). *Oczerety* 1937 nr 2.

O g n i w a

161. J. Ohr. *Izraelita* 1895 nr 24. – Notatki literackie. *Życie i Sztuka. Ilustr. dod. „Kraju"* 1901 nr 36. – L. Lichtenbaum: „Ogniwa". *Izraelita* 1910 nr 6.

O n i

162. Konfiskata Orzeszkowej. *Słowo Pol.* 1911 nr 378 [inf. o konfiskacie ros. przekładów].

O s t a t n i a m i ł o ś ć

163. J. Pracki. *Tyg. Mód* 1868 nr 14. – T. Ch. [T. Jeske-Choiński]. *Niwa* 1884 z. 225. – *Kraj* 1884 nr 11. – W. Lutosławski: Pierwsza powieść Orzeszkowej. *Prosto z Mostu* 1937 nr 20.

P a j ę c z y n a

164. *Gaz. Wielkopol.* 1872 nr 2.

P a m i ę t n i k W a c ł a w y

165. D. Henkiel. *Tyg. Ilustr.* 1872 nr 244. – Pojata. *Gaz.* 1872 nr 252. – A. Martuszewska: „Pamiętnik Wacławy" E. Orzeszkowej – pozytywistyczny bestseller końca lat pięćdziesiątych XX w. W: Książka pokolenia. W kręgu lektur polskich doby postyczniowej. Białystok 1994 s. 163–172.

P a n G r a b a

166. Leon cł....k: Słówko o żydzie Wigdorze w powieści pani Orzeszkowej „Pan Graba" w tygodniku Romansów zamieszczonej. *Izraelita* 1870 nr 30. – P. Ch. [P. Chmielowski]. *Opiekun Dom.* 1872 nr 29. – D. Henkiel. *Tyg. Ilustr.* 1872 nr 248. – K. Kaszewski. *Bluszcz* 1872 nr 51–52. – H. Sienkiewicz. *Wieniec* 1872 nr 85–87. – A. Świętochowski. *Przegl. Tyg.* 1872 nr 32. – *Warsz. Roczn. Lit.* 1872 s. 89. – C. Jankowski: „Pan Graba". *Kraj* 1891 nr 50.

P a n K a p r o w s k i zob. N i z i n y

P a n n a A n t o n i n a

167. K. Kaszewski. *Bibl. Warsz.* 1888 t. 1 s. 444–451. – W. J. *Echo Muz., Teatr. i Artyst.* 1888 nr 225.

P i e r w o t n i

168. *Kur. Codz.* 1883 nr 55, 211. – *Przegl. Tyg.* 1883 nr 49–51. – Wiat. [J. L. Popławski]. *Prawda* 1884 nr 17; przedr. w książce: Szkice literackie i naukowe. W-wa 1910 s. 22–29. – J. T. H. [J. Tokarzewicz]: Realizm w powieści naszej. *Kraj* 1884 nr 13–14, 20. – W. B. *Kraj* 1884 nr 8. – A. M. *Dwutyg. dla Kobiet* 1884 nr 21.

P i e ś ń p r z e r w a n a

169. R. Baudouin de Courtenay. *Kraj* 1896 nr 11. – C. [W. Czermak?]. *Przegl. Pol.* 1896 t. 3 s. 709–714. – A. Gruszecki. *Kur. Codz.* 1896 nr 54; toż *Kur. Lw.* 1896 nr 177. – Cz. J. [C. Jankowski]. *Tyg. Ilustr.* 1896 nr 19. – T. Jeske-Choiński. *Gaz. Lw.* 1896 nr 121. – T. J. Orlicz [T. Jeske-Choiński]. *Rola* 1896 nr 28. – K. J. Nitman. *Gaz. Lw.* 1896 nr 64. – L. Rydel. *Gaz. Pol.* 1896 nr 44; toż *Przegl. Polit., Społ. i Lit.* 1896 nr 50. – *** [J. Tokarzewicz]. *Prawda* 1896 nr 50. – R. Zawiliński. *Przegl. Tyg.* 1896 nr 3. – Ch. *Słowo* 1896 nr 67. – J. Iwaszkiewicz: Anty-Trędowata. *Życie W-wy* 1963 nr 71.

P r z e r ó b k a

170. Pieśń przerwana. Obrazek sceniczny w 1-ym akcie przez E. Orzeszkową i Zygmunta Przybylskiego. W-wa 1900.

W y s t.: W-wa 1901–1902. Rec. A. Dobrowolski. *Kur. Por.* 1902 nr 148. – E. Lubowski. *Kur. Codz.* 1902 nr 147. – K. Zalewski. *Wiek Ilustr.* 1902 nr 145.

„P o k o c i ł o s i ę" i „D a m n o g ę"

171. -§- [H. Sienkiewicz]. *Gaz. Pol.* 1880 nr 288. [Polem: E. Orzeszkowa]. *Wiek* 1881 nr 14–16. – R. B. [R. Buczyński]. *Niwa* 1881 nr 150–154. – J. K. [J. Kotarbiński] *Nowiny* 1881 nr 1. – *Tyg. Mód i Powieści* 1881 nr 4.

172. Pokociło się i Dam nogę, obrazek sceniczny w 1 akcie.

W y s t.: Pozn. 1896. Rec.: Cz. *Dzien. Pozn.* 1896 nr 290. – M. Białota: Dramatopisarstwo E. Orzeszkowej. Prace Monograficzne t. 107 pod red. H. Bursztyńskiej. Kr. 1990.

P o m p a l i ń s c y

173. J. T. [J. Tretiak]. *Tydzień Lit., Artyst., Nauk. i Społ.* 1877 nr 45. – W. Marrené: *Dzien. Łódzki* 1886 nr 102.

P o r c e l a n k a

174. S. ZDZIARSKI: I. Przekłady z polskiego. *Tyg. Ilustr.* 1899 nr 31

P r z y g o d a J a s i a

175. Z. LIBROWICZ: Przyczynek bibliograficzny. *Kraj* 1892 nr 7. – An. Sm. *Gaz. Pol.* 1896 nr 291. – F. *Tyg. Mód i Powieści* 1896 nr 50. – *Gaz. Warsz.* 1896 nr 335. – L. ŻYCKA. *Kur. Litew.* 1912 nr 275. – S. STUDNICKA. *Kur. Litew.* 1913 nr 286.

P y t a n i a

176. A. MAZUR: Fantazja pozytywistów – czyli „Pytania" E. Orzeszkowej. *Zesz. Nauk. Filologia Pol. WSP Opole* 1994 z. 34 s. 5–12.

R o m a n o w a

177. A. M. *Dwutyg. dla Kobiet* 1885 nr 8. – Cez. Jel. [C. JELLENTA]. *Prawda* 1892 nr 15 [właściwe nazwisko: N. HIRSZBAND].

R o t s z y l d ó w n a

178. Elkan. *Izraelita* 1890 nr 3.

S e n A b a r y s a

179. M. BIAŁOTA: Dramatopisarstwo E. Orzeszkowej. W: W świecie E. Orzeszkowej. Prace Monograficzne t. 107 pod red. H. Bursztyńskiej. Kr. 1990.

S i l n y S a m s o n

180. M. B. [M. BANDROWSKA]. *Słowo Pol.* 1905 nr 270.

T ł u m. r o s.: *Otieczestwiennyje Zapiski* (Petersb.) 1880 nr 8.

Przekłady polskich autorów na język rosyjski. *Nowiny* 1881 nr 12.

S y l w e k C m e n t a r n i k

181. Łada [L. BOHDANOWICZ?]. *Niwa* 1882 z. 179. – J. KOTARBIŃSKI. *Prawda* 1882 nr 23. – W. M. [W. MARRENÉ:]. *Przegl. Tyg.* 1882 nr 21. – *Dwutyg. dla Kobiet* 1882 nr 19. – *Tyg. Powsz.* 1882 nr 26.

Ś w i ę t y b i c z

182. S. LINOWSKA: Z antyku Orzeszkowej. Nie wydany dramat pt. „Święty bicz". *Meander* 1951 nr 8/9–10. – M. BIAŁOTA: Dramatopisarstwo E. Orzeszkowej. W: W świecie E. Orzeszkowej. Prace Monograficzne t. 107 pod red. H. Bursztyńskiej. Kr. 1990.

T a d e u s z

183. M. ROMANKÓWNA: Kilka słów o „Tadeuszu" Orzeszkowej. *Twórczość* 1949 nr 6. – M. ŻMIGRODZKA: „Kwestia chłopska" E. Orzeszkowej. *Twórczość* 1949 nr 2–3. – T. BUJNICKI: Tragedia w „ułamku zwierciadła". Analiza „Tadeusza" Orzeszkowej. W: W świecie E. Orzeszkowej. Prace Monograficzne t. 107 pod red. H. Bursztyńskiej. Kr. 1990.

W k l a t c e

184. K. KASZEWSKI. *Kłosy* 1870 nr 270. – T. Ch. [T. JESKE-CHOIŃSKI]. *Niwa* 1884 z. 227.

W z i m o w y w i e c z ó r

185. M. ŻMIGRODZKA: „Kwestia chłopska" E. Orzeszkowej. *Twórczość* 1949 nr 3.

P r z e r ó b k i

W zimowy wieczór. Scena z życia wiejskiego. (Tekst przerobiony na scenę przez E. Orzeszkową).

W y s t.: Grodno 1906–1907, W-wa 1908, Wil. 1908.

186. E. WĘSŁAWSKA: Z teatru. *Goniec Wil.* 1908 nr 170. – M. LIMANOWSKI: Teatr na Pohulance. – Wieczór Orzeszkowej. *Słowo* [Wil.] 1929 nr 261. – Hr. [H. ROMER-OCHENKOWSKA]: „Teatr na Pohulance. Nowela „A.B.C." – Fragment „Gloria victis" – „W zimowy wieczór" E. Orzeszkowej. *Kur. Wil.* 1929 nr 258. – Zymowyj weczyr. Przerobił i tłum. na jęz. ukr. M. Starycki. Wyst. jako dramat dwuaktowy: Odessa 1898.

187. [Notatka]. *Kraj* 1898 nr 20. – J. L. BUŁACHOWSKA. *Sławianskije Litieraturoznawstwo i Folkłoristika* (Kijów) 1986 z. 15 s. 16–23.

W e s t a l k a

188. P. Cham. [P. CHMIELOWSKI]. *Wędrowiec* 1892 nr 18. – K. KASZEWSKI. *Bibl. Warsz.* 1892 t. 2 s. 578–582. – S. K. [S. KRZEMIŃSKI]. *Bluszcz* 1892 nr 36–37. – W. MARRENÉ. *Przegl. Tyg.* 1892 nr 19, 91; toż *Echo Muz., Teatr. i Artyst.* 1892 nr 452. – A. S. [A. ŚWIĘTOCHOWSKI]: Utwory niewieście. *Prawda* 1892 nr 33. – *Ateneum* 1892 t. 2 s. 576–578. – *Kronika Rodz.* 1892 nr 10.

W y s t.: Kr. 1898.

189. L. SZCZEPAŃSKI. *Życie* 1898 nr 7. – *Kraj* 1898 nr 3, 6. – Zrzęda. *Kraj* 1898 nr 6. – M. BIAŁOTA: Dramatopisarstwo E. Orzeszkowej. W: W świecie E. Orzeszkowej. Prace Monograficzne t. 107 pod red. H. Bursztyńskiej. Kr. 1990.

W i d m a

190. Litwos [H. SIENKIEWICZ]. *Niwa* 1881 t.

19 z. 147. – S. Tarnowski. *Niwa* 1881 t. 20 z. 157–158. – B. L. [B. Limanowski]. *Nowiny* 1881 nr 125. – A. Gruszecki. *Nowiny* 1882 nr 24. – J. Kotarbiński. *Bibl. Warsz.* 1882 t. 1 s. 463–466. – W. Marrené-Morzkowska. *Przegl. Tyg.* 1882 nr 3–5. – D. Zgliński. *Prawda* 1882 nr 7. – *Ateneum* 1882 t. 1 s. 186. – *Tyg. Powsz.* 1882 nr 3. – *Bibl. Warsz.* 1883 t. 1 s. 188–189. – Kreska [J. Klaczko?]. *Kur. Codz.* 1887 nr 43.

[Wóz Żagornanta]

191. L. B. Świderski: Komentarz do wyd.: E. Orzeszkowa: Listy. T. 2 cz. 2. W-wa 1938 s. 366–367 [tu omówiono fragm. i nadano tytuł]. – E. Jankowski: Komentarze do wyd.: E. Orzeszkowa: Listy zebrane. T. 2. Wr. 1955 s. 350–351. – M. Białota: Dramatopisarstwo E. Orzeszkowej. W: W świecie E. Orzeszkowej. Prace Monograficzne t. 107. Kr. 1990.

Z życia realisty

192. T. Ch. [T. Jeske-Choiński]. *Niwa* 1884 z. 227. – *Kraj* 1884 nr 12. – J. Tynecki: Dwaj panowie z Liège. O bohaterach „Z życia realisty" Orzeszkowej i „Rodziny Połanieckich" Sienkiewicza. Aspekty socjograficzne. *Prace Polonist.* S. 36: 1980 s. 31–50.

Złota hrabinka

193. L. B. Świderski: „Niefortunna spółka". *Prosto z Mostu* 1936 nr 12 [o przyjaźni i współpracy E. Orzeszkowej z W. Kościałkowską].

Zygmunt Ławicz i jego koledzy

194. *Przegl. Lit.* Dod. do *Kraju* 1887 nr 4. – M. Żmigrodzka: Wstęp. W wyd.: Zygmunt Ławicz i jego koledzy. W-wa 1952, W-wa 1954.

OMÓWIENIA UTWORÓW LITERACKICH WIERSZEM

G r z e s z n i c y

195. E. Jankowski: Próby wierszopisarskie Orzeszkowej. *Prace Polonist.* S. 10: 1952 s. 224 i nadb.

K w i a t i k o b i e t a

196. O. Lech... [G. Olechowski]: Poezje E. Orzeszkowej. *Kur. Warsz.* 1907 nr 102; przedr. *Dzien. Chicagowski* 1907 nr 120. – E. Jankowski: Próby wierszopisarskie Orzeszkowej. *Prace Polonist.* S. 10: 1952 s. 228 i nadb.

M a r z e n i e

197. E. Jankowski: Próby wierszopisarskie Orzeszkowej. *Prace Polonist.* S. 10: 1952 s. 225–228 i nadb. – J. Bazylewicz: Nieznany wiersz E. Orzeszkowej. *Dzien. Pol. i Dzien. Żołnierza* (Londyn) 1980 nr 55.

P r z e c i e ż t o b y ł o t y l k o b l a d y m o d b i c i e m... [Wierszowany list do T. Garbowskiego z 3 VIII 1908]

198. L. B. Świderski w wyd.: E. Orzeszkowa: Listy. T. 2 cz. 1 W-wa–Grodno 1938 s. 265–266. – J. Garbaczowska: Droga E. Orzeszkowej Ad astra w świetle jej korespondencji. W: Księga pam. [...] ku czci J. Kleinera. Łódź 1949 s. 437–438. – E. Jankowski: E. Orzeszkowa. W-wa 1964 s. 507 i w wyd. nast.

T ę s k n o t a

199. O. Lech... [G. Olechowski]: Poezje E. Orzeszkowej. *Kur. Warsz.* 1907 nr 102; przedr. *Dzien. Chicagowski* 1907 nr 120. – E. Jankowski: Próby wierszopisarskie Orzeszkowej. *Prace Polonist.* S. 10: 1952 s. 228 i nadb.

Ż y ł a m z W a m i, c i e r p i a ł a m... [wiersz bez tytułu będący parafrazą utworu J. Słowackiego: Testament mój]

200. E. Jankowski: Próby wierszopisarskie Orzeszkowej. *Prace Polonist.* S. 10: 1952 s. 231–232 i nadb.

OMÓWIENIA PRZEKŁADÓW

201. E. Jankowski: Próby wierszopisarskie Orzeszkowej. *Prace Polonist.* S. 10: 1952 s. 223–233.

OMÓWIENIA PRAC INNYCH

A. PRACE KRYTYCZNE NA TEMATY LITERATURY I SPRAW SPOŁECZNYCH

202. [Odczyt w sali Ratuszowej na korzyść Osad Rolnych i Przytułków Rzemieślniczych dla małoletnich przestępców. Sprawozdanie:] F. H. L. [F. H. Lewestam]. *Wiek* 1875 nr 61. – [O wpływie nauki na rozwój miłosierdzia. Lw. 1876 (właśc. 1875). Rec.:] – St. – *Kur. Codz.* 1875 nr 61; P. Ch. [P. Chmielowski]. *Niwa* 1876 t. 9 s. 786–787. – [O niedolach dziecięcych. Rec.:] X. Y. Z. [K. Bartoszewicz]: Odczyty w sali ratuszowej. O niedolach dziecięcych. Odczyt pani E. Orzeszkowej. *Kolce* 1876 nr 12; *Kron. Rodz.* 1876 nr 7. – [O powieściach T. T. Jeża z rzutem oka na powieści w ogóle. Studium. *Niwa* 1879 t. 15. Rec.:] P. Chmielowski. *Tyg. Ilustr.* 1879 t. 8 nr 190; S. Frybes. *Polska krytyka literacka (1800–1918). Materiały*. t. III. W-wa 1959 s. 445–447.

203. [Patriotyzm i kosmopolityzm. Studium społeczne. Wil. 1880. Rec.:] R. Buczyński. *Ekonomista* 1880 nr 19/20; K. Kaszewski. *Kłosy* 1880 t. 30 nr 776, 778; T. T. Jeż [Z. Miłkowski]. *Przegl. Tyg.* 1880 nr 10; A. Rembowski. *Niwa* 1880 t. 17 z. 127; toż w: Pisma. T. 2. W-wa 1902 s. 626–649; A. R. [A. Rembowski?] *Wiek* 1880 nr 103–104; A. Świętochowski. *Nowiny* 1880 nr 80, 86; (m). *Przegl. Tyg.* 1880 nr 9; QUIS. *Tyg. Romansów i Powieści* 1880 nr 587; *Ateneum* 1880 t. 1 z. 3; T. T. Jeż [Z. Miłkowski]. *Tydzień Pol.* 1881 t. 10 nr 19; M. Straszewski. *Echo* 1881 nr 34–35; J. Kotarbiński. *Prawda* 1882 nr 27; [A. Mazanowski]. *Przegl. Tyg.* 1889 nr 7; J. K. [J. Kotarbiński?]. *Nasz Dom* (W-wa) 1914 nr 43. – W. Wolert. *Rozwaga* 1915 nr 5.

204. S. Roszkowski: O społecznej wartości nauki. (Polemika z Orzeszkową). *Przegl. Lit.* Dod. do *Kraju* 1890 nr 10/11–12/13. – M. C. Przewóska: Kronika miesięczna. *Ateneum* 1891 t. 2 s. 610–612 [o art. E. O.: O smutku i śmiechu w literaturze. *Kur. Codz.* 1891 nr 81]. – W. Lutosławski: Emigracja zdolności. Odpowiedź Orzeszkowej. W książce: Iskierki warszawskie. S. 1. W-wa 1911 s. 71–110 [dot. rozprawy E. O. druk. *Kraj* 1899 nr 16]. – [O Zygmuncie Krasińskim. *Kur. Lw.* 1912 nr 79–95. Rec.:] J. Koller. *Pam. Lit.* 1912 z. 3 s. 476–477. – K. Wóycicki: Walka na Parnasie i o Parnas. W-wa 1928 s. 94–103, 188–197 [dot. publicystyki E. O.]. – M. Romankówna: Oblicze Matki E. Orzeszkowej. *Orli Lot* (Kr.) 1947 nr 5/6 [dot. studium E. O. druk. *Kraj* 1899 nr 43–45]. – K. Ziemba: Szkic o niepodległości i literaturze. *Punkt* 1979 nr 8 [dot. pism publicystycznych E. O.]. – M. Zaczyński: Odpowiedź E. Orzeszkowej na ankietę lwowskiego „Promienia". *Ruch Lit.* 1980 z. 5. – B. Mazan: Orzeszkowa i „Nowiny" A. Świętochowskiego. *Prace Polonist.* S. 37: 1981 s. 241–264.

B. ARTYKUŁY, LISTY OTWARTE I NOTATKI O TZW. KWESTII KOBIECEJ

205. [Kilka słów o kobietach. *Tyg. Mód* 1870 nr 40–44, 48–53. Wyd. osob. Lw. 1873. Rec.:] *Niwa* 1872 nr 3–4; T. Prażmowska. *Kronika Rodzinna* 1873 nr 17; T. S. [T. Szumski?]. *Dzien. Pol.* (Lw.) 1873 nr 204; [A. Świętochowski]. *Przegl. Tyg.* 1873 nr 45–46; I. S. *Opiekun Dom.* 1873 nr 52/53; *Wiek* 1873 nr 133–134; M. Glücksberg. *Kłosy* 1874 nr 444. – M. Szeliga [M. Czarnowska Loévy]: Odpowiedź... na list p. E. Orzeszkowej. *Opiekun Dom.* 1874 nr 45 [list E. O. w nr 41–44]. – [O kobiecie; Kilka słów o kobietach. W: Tanie zbior. wyd. powieści. T. 41–42. W-wa 1888. Rec.:] M. G. [M. Gawalewicz]: Orzeszkowa o kobietach. *Kur. Codz.* 1888 nr 313; M. Konopnicka. *Gaz. Pol.* 1888 nr 253–254; M. Szeliga [M. Czarnowska Loévy]: Pisma E. Orzeszkowej w kwestii kobiecej. *Świat* 1891 nr 19. – M. G. [M. Gawalewicz]: Kronika tygodniowa. *Tyg. Ilustr.* 1890 nr 4. – J. Kotarbiński: Odczyt Orzeszkowej o „Równouprawnieniu kobiet". *Gaz. Pol.* 1897 nr 16. – Tenże: Stu-

dium Orzeszkowej „O Polce". *Przegl. Lit.* 1897 nr 5; toż *Gaz. Pol.* 1897 nr 47. – Lubicz [M. Świderska]: Korespondencja z Krakowa. *Tyg. Ilustr.* 1897 nr 9 [dot. odczytu E. O.: Równouprawnienie kobiet wobec nauki, pracy i dostojności ludzkiej]. – T. Ż.: Orzeszkowa o kobiecie polskiej. *Kraj* 1897 nr 37 Dział lit.-artyst. s. 369–370 [tu inf., że w *Revue des Revues* w zesz. z 1 i 15 sierpnia 1897 E. O. zamieściła art.: La femme polonaise. W przypisku red. pochlebna charakterystyka działalności lit. autorki]. – [List do kobiet niemieckich i o Polce – Francuzom. W-wa 1900. Rec.:] W. Gomulicki. *Kraj* 1900 nr 27; Z. Sarnecki. *Wiek Ilustr.* 1900 nr 157; – sp. *Prawda* 1900 nr 20; *Pogląd na Świat* 1901 nr 7/8/9. – M. Przewóska: E. Orzeszkowa i jej stanowisko w ruchu kobiecym. *Świat Kobiecy* (W-wa) 1905 s. 1–3, 13–14, 25–26, 37–39, 49–52. – E. Żmijewska: Sprawy kobiece. *Ognisko* 1905 nr 9. – J. Kotarbiński: E. Orzeszkowa i jej zasługi w sprawie kobiecej. *Bluszcz* 1906 nr 14–16. – P. Kuczalska-Reinschmit: Orzeszkowa w ruchu kobiecym. *Wędrowiec* 1906 nr 11. – J. Podhorska-Okołów: Głos Młodej Polski w hołdzie Orzeszkowej. *Bluszcz* 1906 nr 14. – E. Żmijewska: E. Orzeszkowa wobec ziemianek. *Bluszcz* 1906 nr 14. – J. Oksza [J. Kisielewska]: Zjazd kobiet polskich w Warszawie z okazji jubileuszu Orzeszkowej. *Ruch Chrześcijańsko-Społ.* (Pozn.) 1907 s. 529–533. – K. Ostachiewiczowa: E. Orzeszkowa o równe prawa dla kobiet. *Nowe Słowo* 1907 nr 14/15. – Bolesław Prus: Kronika tygodniowa. *Tyg. Ilustr.* 1907 nr 25 [charakterystyka E. O. w związku ze Zjazdem kobiet polskich]. – E. Żmijewska: Co mamy od Niej? *Bluszcz* 1907 nr 2. – Taż: Kobieta o Orzeszkowej. *Kur. Litew.* 1907 nr 123. – B. Jastrzębska: Zarys polityczny działalności kobiet polskich. *Bluszcz* 1908 nr 52. – J. Dicksteinówna: Orzeszkowa a wyzwolenie kobiety. *Prawda* 1910 nr 28. – Taż: Stanowisko Orzeszkowej wobec sprawy kobiecej. *Nowa Gaz.* 1910 nr 253. – T. Lubińska: E. Orzeszkowa. Referat wygłoszony na „Wieczorze ku czci E. Orzeszkowej" w Związku równouprawnienia kobiet polskich. *Ster* 1910 nr 5/6. – M. C. Przewóska: Ruchu kobiecego twórcze hasła. *Kur. Warsz.* 1911 nr 149. – C. Walewska: Wpływ Orzeszkowej na nasze kobiety współczesne. *Kur. Wil.* 1911 nr 4; toż *Kur. Warsz.* 1911 nr 16. – I. Orski: Ich spowiedź. *Nowa Gaz.* 1912 nr 225 [omówienie wyników ankiety o wpływie „Marty" wśród kobiet]. – D. Ś.: Dwie feministki. *Praca* 1919 nr 39 [dot. E. Orzeszkowej i M. Konopnickiej].

206. I. Jabłowska: O nową kobietę. *Kobieta Współcz.* 1932 nr 23/24. – Z. Smolińska: Kobieta w literaturze. (Orzeszkowa i Rodziewiczówna). *Kuźnia Młodych* 1932 nr 2. – Archiwista [W. Tołłoczko]: E. Orzeszkowa a emancypantki litewskie. *Przegl. Wil.* 1934 nr 8. – M. Wróblewska: E. Orzeszkowa jako wychowawczyni kobiety. *Przodownica* (W-wa) 1934 nr 1. – A. Siwadłowska: Rola E. Orzeszkowej w emancypacji kobiet polskich. *Ilustr. Kur. Pol.* 1935 nr 133. – W. Kiślańska: E. Orzeszkowa jako wychowawczyni kobiety z lat 1880–1900. *Płomyk* 1937/38 nr 26. – C. Mykita-Glensk: Zapomniana odezwa E. Orzeszkowej do Górno-Ślązaczek. *Kal. Opolski na r. 1968* [wyd. 1967] s. 60-63.

C. LISTY

207. A. Brykczyński: Charakterystyka religijna Orzeszkowej. *Dzien. Powsz.* 1910 nr 141 [tu m.in. o liście E. O. do A. Brykczyńskiego z 1909]. – W. Gomulicki: Przy świeżym grobie. (Przypomnień kilka). *Tyg. Ilustr.* 1910 nr 23. – J. Pawelski: E. Orzeszkowa. *Przegl. Powsz.* 1910 t. 106 s. 395–396 [na s. 393–395 autor przytoczył fragm. art. A. Brykczyńskiego wraz z listem E. O.]. – A. Wodziński: E. Orzeszkowa. (Autobiografia w listach). *Bibl. Warsz.* 1910 t. 3 s. 1–2. – W. Kłyszewski: Z korespondencji E. Orzeszkowej. *Świat* 1911 nr 5. – Z listów Orzeszkowej do rosyjskiego tłumacza. *Tyg. Mód i Powieści* 1911 nr 33–34 [tu fragm. listów z 1895–1898 do W. M. Ławrowa]; toż w jęz. ros. *Siewiernyj Gołos* 1911 nr 1685. – K. Wojciechowski: Powieść a nowela. (Listy E. Orzeszkowej i P. Chmielowskiego). *Pam. Lit.* R. 12: 1913 z. 2 s. 200–205. – Z puścizny po E. Orzeszkowej. *Tyg. Ilustr.* 1914 nr 20. – W 10-tą rocznicę śmierci E. Orzeszkowej. *Gaz. Wiecz.* (Lw.) 1920 nr 5241. – I. Baranowski: Pamiętniki (1840–1862). Wyd. A. Wrzosek. Pozn. 1923 Pozn. Tow. Przyj. Nauk t. 49. Rec.: S. Papée: Notatki literackie Baranowskiego. *Dzien. Pozn.* 1923 nr 144. – S. C. [S. Cywiński]: Listy Orzeszkowej do Jana Karłowicza. *Tyg. Wil.* 1925 nr 10, 12. – W. X. M.: E. Orzeszkowa w listach swoich współczesnych. *Dzien. Wil.* 1929 nr 284.

208. Towarzystwo im. E. Orzeszkowej. *Ruch Lit.* 1930 nr 4 [dot. zbioru listów z 1878–1910 w ilości ponad 10 000 sztuk]. – A. Drogoszewski: Z korespondencji E. Orzeszkowej. *Pam. Warsz.* 1931 nr 7/9. – K. Pu-

SZKAREWICZ: Ein Brief von E. Orzeszkowa an Saltykow-Szczedrin. *Zeitschrift für slawische Philologie* (Lipsk) 1931 t. 8 s. 433–436. Rec.: M. ALTBAUER. *Balticoslavica* (Wil.) 1933 s. 129. – C. WOJEŃSKA: Ich listy. *Kobieta Współcz.* 1932 nr 23/24 [tu podano błędną inf. o liście E. O. do M. Konopnickiej z 1890; list ten został napisany przez W. Kościałkowską]. – L. KAMYKOWSKI: Z teki redaktorskiej W. Olechnowiczowej. Listy Prusa, Konopnickiej, Orzeszkowej. *Ruch Lit.* 1933 nr 1/2. – J. W. KOBYLAŃSKI: Nieznane listy Orzeszkowej. *Tyg. Ilustr.* 1933 nr 36 [tu 6 listów do Józefy Szlezygierówny z 1889–1896]. – W. A. [W. ANTONIEWICZ?]: (Z nieznanej korespondencji). E. Orzeszkowa we współpracy z Litwinkami. *Zaułek* 1934 nr 2. – T. DUBIECKI: E. Orzeszkowa o roku 1863 i Romualdzie Traugucie. Z nie publikowanej korespondencji po śp. Marianie Dubieckim. *Gaz. Pol.* 1934 nr 21. – L. F. [L. FRYDE]: W dwudziestą piątą rocznicę śmierci E. Orzeszkowej. *Świat* 1935 nr 24. – J. P. [J. POPOWSKA]: Listy E. Orzeszkowej. *Dzien. Pozn.* 1936 nr 117. – L. B. ŚWIDERSKI: Orzeszkowa i Reymont. (Listy). *Prosto z Mostu* 1936 nr 10. – Tenże: Orzeszkowa w Białowieży. *Gaz. Pol.* 1936 nr 136. – Tenże: Wyjaśnienie w sprawie listów E. Orzeszkowej. *Kur. Wil.* 1936 nr 135. – S. ZIEMAK: E. Orzeszkowa w świetle swoich listów. *Kur. Wil.* 1936 nr 135. – Listy E. Orzeszkowej. *Kur. Lit.-Nauk.* 1936 nr 43. – Listy E. Orzeszkowej. *Pion* 1936 nr 37. – Listy E. Orzeszkowej. W przededniu ukazania się ich w druku. *Polonia* (Kat.) 1936 nr 4301. – Rozwiana legenda o starszej pani z prowincji. *Dzien. Pozn.* 1936 nr 215. – S. KOŁACZKOWSKI: Orzeszkowa w listach. *Marchołt* 1936/37 nr 3.

209. Listy. T. 1: Dwugłosy. Pod kierunkiem J. Ujejskiego oprac. L. B. Świderski. W-wa 1937.

Rec.: F. BIELAK: Dwa pokolenia – dwa pamiętniki. *Głos Nar.* 1937 nr 136. – R. BRANDSTAETTER: Święta pani w mroku wściekłych osłów. *Ster* 1937 nr 24. – I. CHRZANOWSKI. *Nowa Książka* 1937 z. 4. – M. DĄBROWSKA: Listy i pisma Orzeszkowej. *Wiad. Lit.* 1937 nr 20; toż w książce: Pisma rozproszone. T. 2. Kr. 1964 s. 515–524. – W. HAHN: Z listów Marii Konopnickiej o Lwowie. *Polska Zbrojna w kulturę* (W-wa) 1937 nr 23. – P. HULKA-LASKOWSKI. *Życie Lit.* 1937 z. 4. – E. J. JANKOWSKI: Pani Eliza pisze listy. *Kultura* (Pozn.) 1937 nr 17. – Z. KONARZEWSKI: Listy Orzeszkowej. *Czas* 1937 nr 73. – J. A. KRÓL: Listy, listy... *Pion* 1937 nr 31. – J. N. MILLER: Listy E. Orzeszkowej. *Naprzód* 1937 nr 81; toż *Robotnik* (Radom) 1937 nr 76; toż *Robotnik* (W-wa) 1937 nr 80. – B. NADOLSKI: Korespondencja Orzeszkowej z Janem Karłowiczem. *Kur. Lit.-Nauk.* 1937 nr 37. – R. [T. SINKO]. *Kur. Lit.-Nauk.* 1937 nr 13. – S. SKWARCZYŃSKA: Pierwszy tom listów Orzeszkowej. *Ruch Lit.* 1937 nr 7/8. – Z. STAROWIEYSKA-MORSTINOWA: Ciekawa spuścizna znakomitej pisarki. Listy E. Orzeszkowej. *Kur. Por.* 1937 nr 143. – Taż: W perspektywie czasu. (Obraz polskiej literatury w listach E. Orzeszkowej). *Przegl. Powsz.* 1937 t. 216 s. 20–36. – S. WASYLEWSKI: Przyjaciółki. *Gaz. Pol.* 1937 nr 92. – J. WIELEŻYŃSKA: Listy Orzeszkowej. *Droga* 1937 s. 209–211. – Herkules i Psyche. *Tyg. Ilustr.* 1937 nr 13 [dot. listów do Ellen Wester z 1904, 1905]. – *Bluszcz* 1937 nr 13. – J. HULEWICZ. *Kwart. Hist.* 1938 s. 295–300.

210. Listy. T. 2 cz. 1–2: Do literatów i ludzi nauki. Oprac. L. B. Świderski. W-wa–Grodno 1938 (cz. 1 pod kierunkiem J. Ujejskiego).

Rec.: A. BRÜCKNER. *Nowa Książka* 1938 z. 10 s. 584. – Z. CIECHANOWSKA. *Przegl. Powsz.* 1938 t. 220 s. 91–94. – M. HULEWICZOWA: „Plotki i wiadomostki" literackie w listach pani Orzeszkowej. *Polonia* (Kat.) 1938 nr 4979. – P. HULKA-LASKOWSKI: Ludzie i dzieła. *Czarno na Białym* 1938 nr 49. – H. HUSZCZA-WINNICKA: Listy – zwierzenia. *Gaz. Pol.* 1938 nr 326. – J. IWASZKIEWICZ: Listy E. Orzeszkowej. *Ateneum* 1938 nr 1. – j.k. [J. KISIELEWSKI]. *Tęcza* 1938 nr 12. – B. NADOLSKI. *Pam. Lit.* R. 35: 1938 s. 327–330. – S. PIGOŃ: Wspomnienia. *Rocz. Lit.* 1938 s. 92–113. – R. [T. SINKO]. *Kur. Lit.-Nauk.* 1938 nr 18. – G. TIMOFIEJEW: Od Orzeszkowej do współczesnych. *Wymiary* (Łódź) 1938 nr 4. – S. WASYLEWSKI: W konfesjonale Orzeszkowej. *Gaz. Pol.* 1938 nr 347. – J. WIELEŻYŃSKA: Listy E. Orzeszkowej. *Dzien. Lud.* 1938 nr 142–143. – Taż: Znów listy. *Pion* 1938 nr 19. – Listy do literatów. *Warsz. Dzien. Nar.* 1938 nr 290. – *Myśl Nar.* 1938 nr 37. – Z. CIECHANOWSKA. *Przegl. Powsz.* 1939 t. 221 s. 376–379. – E. J. JANKOWSKI: Spacer pod palmami. *Kultura* (Pozn.) 1939 nr 7. – S. KOŁACZKOWSKI: O listach Orzeszkowej. *Prosto z Mostu* 1939 nr 8. – B. NADOLSKI: Literatura w niewoli cenzury. (Na marginesie lektury listów Orzeszkowej). *Kur. Lit.-Nauk.* 1939 nr 15. – W. WOŚ: Orzeszkowa a Kraszewski. W: Księga ku czci J. I. Kraszewskiego. Łuck 1939.

211. M. S. WOZNIAK: E. Orzeszko i Iwan Franko u wzajemnonu lystuwanni. *Literaturna Krytyka* 1940 nr 6; przedr. w książce: Z żyttia i tworczosty Iwana Franka. Kijów 1955 – M.

Romankówna: Listy nieznane. E. Orzeszkowa do Walerego Przyborowskiego. *Prace Polonist.* S. 5; 1947 s. 121–144 i odb. – J. Garbaczowska: *Droga* E. Orzeszkowej Ad astra w świetle jej korespondencji. *Księga pam. ku uczczeniu... J. Kleinera*. Łódź 1949 s. 421–438 i nadb. – (P-k.) [E. Polak?]: Listy Orzeszkowej to kopalnia ciekawego materiału. *Echo Kr.* 1949 nr 310. – K. Beylin: Korespondencja E. Orzeszkowej z Iwanem Franko. *Echo Kr.* 1951 nr 7. – E. Jankowski: Z nie drukowanej korespondencji Asnyka. *Pam. Lit.* R. 42: 1951 z. 3/4 s. 1057–1062 i nadb. – T. Mikulski: Zapomniany list Orzeszkowej do Szczedrina. *Zesz. Wr.* 1951 nr 2. – Z. Rabska: Fragment z pamiętnika „Moje życie z książką". *Caritas* 1951 nr 8. – E. Jankowski: Próby wierszopisarskie Orzeszkowej. *Prace Polonist.* S. 10: 1952 s. 224. – J. Śliziński: Korespondencja: E. Orzeszkowa – F. A. Hora. *Pam. Lit.* R. 40: 1952 s. 380–394. – S. Treugutt: Listy Krasnohorskiej do Orzeszkowej. *Pam. Lit.* R. 40: 1952 s. 366–379. – T. D. [T. Dubiecki]: Nieznany list E. Orzeszkowej. *Tyg. Powsz.* 1953 nr 6; przedr. *Głos* (Londyn) 1954 nr 1/2. – [Ogłoszenie IBL PAN o poszukiwaniu listów i rękopisów E. O.:] Orzeszkowa E. Korespondencje. *Nowa Kultura* 1953 nr 46; toż *Życie Lit.* 1953 nr 45. – Z. Kwiecińska: Korespondencja E. Orzeszkowej z I. Franką. *Tryb. Ludu* 1954 nr 146. – A. Piorunowa: Listy pisarzy. *Polonistyka* 1954 nr 4. – J. Śliziński: J. Koněrza zapomniany polonofil czeski. *Pam. Słowiański* 1954 nr 1. – Tenże: Kontakty literacko-artystyczne czesko-polskie. Trzy listy E. Orzeszkowej do Eliški Krásnohorskiej. *Przegl. Zach.* 1954 nr 5/6. – Z listów I. Franki i E. Orzeszkowej. *Nowa Kultura* 1954 nr 21.

212. Listy zebrane. T. 1–9. Do druku przygotował i komentarzem opatrzył E. Jankowski. Wr. 1954–1981 IBL PAN.

Rec. [t. 1]: A. Piorunowa. *Polonistyka* 1954 nr 4. – J. J. Lipski. *Pam. Lit.* R. 46: 1955 z. 3 s. 284–293. – Z. Żabicki. *Życie Lit.* 1955 nr 38 [tu też o t. 2]. – [t. 2–4]: J. Iwaszkiewicz. *Życie W-wy* 1959 nr 28, 34. – Z. Woźnicka. *Tryb. Lit.* 1959 nr 1/2. – [t. 5]: Z. Kozarynowa. *Wiad.* (Londyn) 1962 nr 5. – J. Iwaszkiewicz. *Życie W-wy* 1963 nr 167. – [t. 6]: W. Błachut. *Życie Lit.* 1967 nr 48. – J. Iwaszkiewicz. *Życie W-wy* 1967 nr 185; przedr. w książce: Ludzie i książki. W-wa 1970. Wyd. nast.: W-wa 1983. – T. Syga. *Stolica* 1968 nr 2. – [t. 7]: W. Dobrzyńska. *Nowe Książki* 1971 nr 13. – J. W. Gomulicki. *Roczn. Lit.* 1971 s. 163–166. – J. Iwaszkiewicz. *Życie W-wy* 1971 nr 105. – A. K. [A. Kasiewicz]. *Wiad.* 1971 nr 21. – T. Syga. *Stolica* 1972 nr 22. – [t. 1–7]: S. Fita. *Pam. Lit.* R. 65: 1974 z. 2 s. 352–368. – [t. 8]: S. Fita. *Roczn. Lit.* 1976 s. 172–176. – J. Bartnicka. *Nowe Książki* 1977 nr 23. – Eleuter [J. Iwaszkiewicz]. *Twórczość* 1977 nr 5. – T. Syga. *Stolica* 1977 nr 45. – [t. 9]: K. Czejarek. *Głos Pracy* 1981 nr 233. – Z. Umiński. *Kierunki* 1981 nr 31. – S. Fita. *Roczn. Lit.* 1981 [wyd. 1986] s. 152–156.

213. W. Leopold: Dzieje pewnej przyjaźni. Z listów Orzeszkowej i Konopnickiej. *Przyjaciółka* 1955 nr 15. – K. Nast. [K. Nastula-Oborska]. *Nowa Kultura* 1955 nr 39. – J. Śliziński: Kontakty E. Orzeszkowej z Czechami. *Przegl. Zach.* 1955 t. 3 [tu m.in. list E. O. do E. Jelinka]. – Z. Żabicki: „Prywatna" Orzeszkowa. *Życie Lit.* 1955 nr 38. – Z. Mołochówna: Iwan Franko i E. Orzeszkowa. *Gaz. Kujawska* 1956 nr 231; toż przedr.: *Gaz. Pomorska* 1956 nr 231; *Gaz. Toruńska* 1956 nr 231; *Żołnierz Pol. Lud.* 1956 nr 233. – Z listów E. Orzeszkowej. *Ziemia i Morze* 1956 nr 21. – Z. Barański, M. Jakóbiec: Listy E. Orzeszkowej do Wukoła Ławrowa. *Slavia Orientalis* (W-wa) 1957 t. 6 i nadb. – S. Fiszman, A. Semczuk: Listy E. Orzeszkowej do Wiktora Golcewa i Michała Stasiulewicza. *Slavia Orientalis* (W-wa) 1957 t. 6 i nadb. – (O.J.) [O. Jędrzejczyk]: O „zielonym mieście", korespondencji Franko z Orzeszkową i wrażeniach z Krakowa. *Gaz. Kr.* 1957 nr 270. – M. Kasterska: Ostatnia powieść E. Orzeszkowej. *Horyzonty* 1957 z. 13. – bkž [B. Křemenák]: 160 neznáných dopisu E. Orzeszkové. *Slovanský Přehled* (Praga) 1957 nr 9 [tu m.in. inf. o nieznanych listach E. O. w miejskim arch. w Grodnie]. – L. Mikusiński: E. Orzeszkowa w świetle nieznanych listów kowieńsko-wileńskich. *Spr. Tow. Przyj. Nauk.* 1957 nr 3 s. 261–265. J. Surynowa-Wyczółkowska: Warszawa państwa Wyczółkowskich. (Z tego cyklu:) Małka Szwarcenkopf i inne problemy. *Wiad.* (Londyn) 1957 nr 16/17. – O nieznanych listach E. Orzeszkowej w Muzeum Historyczno-Krajoznawczym w Grodnie. *Życie Lit.* 1957 nr 32; toż przedr.: *Tryb. Ludu* 1957 nr 211; *Sławjane* 1957 nr 6. – S. Grigoriew: Grodzieńskie odkrycie. (Nowe listy E. Orzeszkowej). *Kraj Rad* (W-wa) 1958 nr 14. – J. Iwaszkiewicz: Jeszcze jedna paczka listów. *Życie W-wy* 1959 nr 34. – Je. Sadowski: Nowyje matieriały ob E. Orzeszko. *Woprosy Litieratury* 1959 nr 5 [dot. odnalezionej korespondencji E. O. w Grodnie].

214. P. Pestrak: Neviadomyja piśmy E. Ażeszki. *Zviazda* (białorus.) 1960 nr 27. – S. Aleksandrowicz: Listy F. Baguszewicza do E.

Orzeszkowej. *Literatura i Mastactwa* (białorus.) 1961 z 21 II. – E. Jankowski: E. Orzeszka i Franciszak Bohuszewicz. (Tłum. na jęz. białorus.) *Niwa* (Białystok) 1961 nr 1. – M. Kukiel: Listy Orzeszkowej do redakcji „Promienia". *Wiad.* (Londyn) 1962 nr 36. – M. Szypowska: Konopnicka, jakiej nie znamy. W-wa 1963. Wyd. 2 W-wa 1965. – W. Słodkowski: Z korespondencji Konopnickiej i Orzeszkowej ze Świętochowskim. *Pam. Lit.* R. 58: 1967 z. 4 s. 539–543. – T. Syga: Opinie pani Elizy. *Stolica* 1968 nr 2. – W. Gira Sirijos: Mają listy swoje losy... *Współczesność* 1970 nr 6. – J. Grygiel: Wielcy korespondenci zapomnianego literata. *Widnokrąg* (Rzeszów) 1971 nr 9 [dot. korespondencji J. Wiśniowskiego]. – Listy znanych pisarzy odnaleziono w Krakowie. *Życie W-wy* 1971 nr 24 [tu o listach E. O. do J. Wiśniowskiego]. – W. E. Smirnowa:Piśma E. Orzeszkowoj ku W. Ławrowu. *Naucznyje Trudy Moskowskogo Instituta Mieżdunarodnych Otnoszenij. Woprosy Jazyka i Litieratury* (Moskwa) 1975 nr 14. – Z. J. Adamczyk: Kieleccy potomkowie Andrzeja Korczyńskiego. *Przemiany* (Kielce) 1976 nr 8 [tu m.in. list E. O. do Leony Kamieńskiej z 1895]. – G. Pauszer-Klonowska: Nieznane listy E. Orzeszkowej do „Maniusi-Sybiraczki" [Marii Dmochowskiej z Kamieńskich]. *Życie Lit.* 1976 nr 45. – J. Bartnicka: Z grodzieńskiej samotni. *Nowe Książki* 1977 nr 23. – A. Bogucka: Nieznany list E. Orzeszkowej. *Gwiazda Polarna* (Stevens Point) 1981 nr 20 [tu list do J. Kallenbacha z 1908]. – O. I. Gribowskaja, M. Ju. Kosienko: Iz epistolarnogo nasledija W. Orzeszkowoj i Iwan Franko. *Ukrajinśke Literaturoznawstwo* (Lw.) 1982 nr 38. – Z listów do E. Orzeszkowej. *Nowiny* (Krosno, Przemyśl, Rzeszów, Tarnobrzeg) 1982 nr 100 [tu m.in. list M. Konopnickiej z 2 IV 1879]. – A. Baczewski: Nieznany autograf z albumu i list E. Orzeszkowej. *Ruch Lit.* 1984 z. 3 [tu m.in. list do Antoniego Osuchowskiego z 1907]. – G. Macenko. *Kraj Rad* (W-wa) 1984 nr 20; toż *Czerwony Sztandar* (Wil.) 1985 nr 300 [dot. odnalezienia 7 listów E. Orzeszkowej do Piotra Chmielowskiego w Bibl. Akademii Nauk. Ukraińskiej SRR we Lw.]. – K. Kolińska: Nieznane listy pani Elizy. *Polityka* 1985 nr 29. – K. Kolińska: Nowe listy E. Orzeszkowej. *Twórczość* 1987 nr 12 [dot. 30 listów z 1897–1904 do rodziny Kunickich].

D. PAMIĘTNIKI

215. A. Dobrowolski: „Zwierzenia" Orzeszkowej. *Kur. Pol.* 1892 nr 6. – L. Méyet: Z rodzinnych wspomnień Orzeszkowej. *Tyg. Ilustr.* 1907 nr 23. – Pamiętnik Orzeszkowej. *Dzien. Berliński* 1907 nr 135. – A. Wodziński: E. Orzeszkowa. (Autobiografia w listach). *Bibl. Warsz.* 1910 t. 3 s. 1–2. – L. Méyet: Słowo wstępne do Pamiętnika E. Orzeszkowej. *Kur. Warsz.* 1911 nr 24. – Tenże: Posłowie do Pamiętnika E. Orzeszkowej. *Kur. Warsz.* 1911 nr 39. – Z puścizny po E. Orzeszkowej. (W czwartą rocznicę zgonu 18 V). *Tyg. Ilustr.* 1914 nr 20. – H. Mościcki: Ze wspomnień o Orzeszkowej. (W dwudziestą rocznicę zgonu). *Kur. Warsz.* 1930 nr 134. – F. Bielak: Dwa pokolenia – dwa pamiętniki. *Głos Nar.* 1937 nr 136. – E. Jankowski: E. Orzeszkowa. W-wa 1964 *Ludzie Żywi* s. 460, 471–474 i w wyd. nast. – J. Krzyżanowski: O pamiętniczkach Orzeszkowej. W: E. Orzeszkowa: O sobie... W-wa 1974. – J. Łuczyńska: Orzeszkowej autokonterfekt posągowy. *Pamiętnikarstwo Pol.* (Łódź) 1976 nr 1/4.

E. ZIELNIKI

216. B. Kutyłowski: Równianki. *Kraj* 1891 nr 50. – J. Starnawski: Sumienność etnograficzna. *Wieś* 1948 nr 3. – M. Żmigrodzka: Etnografizm a realizm. *Wieś* 1948 nr 3. – (Zu) [Z. Czajkowska]: Sukcesy, wspomnienia i... album Orzeszkowej – przywiozła z ZSRR Filharmonia Narodowa. *Słowo Powsz.* 1959 nr 265 [o albumie ofiarowanym niegdyś S. Nahorskiemu przez E. O.]. – J. Bartyś: Materiały fotograficzne E. Orzeszkowej dotyczące etnografii Podola i Besarabii, w zbiorach Biblioteki Uniwersytetu Łódzkiego. *Studia Etnograf.* 1965 t. 7 s. 147–181. – Botaniczne hobby E. Orzeszkowej. *Kultura.* 1966 nr 8. – E. Jankowski: Komentarze. W: E. Orzeszkowa: Listy zebrane. T. 7. Wr. 1971 s. 536–538, 548–550.

OMÓWIENIA WYDAŃ ZBIOROWYCH I WYBORÓW TWÓRCZOŚCI

Układ wg chronologii pierwszych wydań

Z różnych sfer. Nowele i obrazki. Seria pierwsza. T. 1–2. W-wa 1879. [T. 3] Seria nowa. Lw. 1882.

217. J. K. K. [J. KOTARBIŃSKI]. *Przegl. Tyg.* 1879 nr 46. – *Tyg. Powsz.* 1879 nr 42. – P. CHMIELOWSKI. *Ateneum* 1880 t. 1 z. 2 s. 318–332. – H. ELZENBERG. *Tydzień* (Piotrków) 1880 nr 2. – W. MARRENÉ. *Bibl. Warsz.* 1880 t. 1 s. 400–410. – w. ZYNDRAM-KOŚCIAŁKOWSKA. *Niwa* 1881 z. 150–154. – P. CHMIELOWSKI. *Ateneum* 1882 t. 2 z. 3 s. 565–571. – H. SIENKIEWICZ. *Słowo* 1882 nr 37. – *Dwutyg. dla kobiet* 1882 nr 13. – *Tyg. Powsz.* 1882 nr 15.

Tanie zbiorowe wydanie powieści.
T. 1–47. W-wa 1884–1889.

218. Zbiorowe wydanie powieści p. E. Orzeszkowej. [Zapowiedź wydawnicza]. *Przegl. Katol.* 1883 nr 48. – E. Zoryan [E. SEDLACZEK]. *Kłosy* 1885 t. 40 nr 1032–1033.

[Dzieła]. T. 1: Panna Antonina. T. 2: W zimowy wieczór. W-wa 1888.

219. C. Jellenta [N. HIRSZBAND]. *Prawda* 1888 nr 13–14. – K. KASZEWSKI. *Bibl. Warsz.* 1888 t. 1 s. 444–451. – M. KONOPNICKA. *Gaz. Pol.* 1888 nr 206; toż *Kur. Lw.* 1888 nr 162–163 [fotokopia w Arch. E. O. nr 875]. – J. KOTARBIŃSKI: Orzeszkowa jako nowelistka. *Tyg. Ilustr.* 1888 nr 301–302. – E. SIWIŃSKI. *Przegl. Tyg.* 1888 nr 6. – T. J. STECKI. *Przegl. Powsz.* 1888 t. 18 s. 113–115. – W. J. *Echo Muz., Teatr. i Artyst.* 1888 nr 225. – *Ateneum* 1888 t. 2 s. 166–168. – *Wiek* 1888 nr 117–122. 124. – J. Ter. [J. TERPIŁOWSKA]. *Życie* 1889 nr 18. – P. M. [P. MIKLAVEC?] *Przegl. Pol.* 1889 t. 2 z. 6 s. 595–598.

Melancholicy. Nowele. T. 1–2. W-wa 1896 (właśc. 1895) i wyd. nast.

220. R. BAUDOUIN de COURTENAY: „Melancholicy". Nowele E. Orzeszkowej. Studium Literackie. *Ster* (Lw.) 1895 nr 1–2. – W. GOMULICKI: Książka i dziennik. *Kraj* 1895 nr 44. – T. JESKE-CHOIŃSKI: Nowele Orzeszkowej. *Przegl. Polit., Społ. i Lit.* 1895 nr 288. – L. RYDEL. *Gaz. Pol.* 1895 nr 266–267. – B. *Gaz. Nar.* 1895 nr 309. – *Kur. Codz.* 1895 nr 318. – K. BARTOSZEWICZ: Pesymiści i melancholicy. *Przegl. Lit.* 1896 nr 3; toż *Przegl. Pozn.* 1896 nr 9–12; toż *Wędrowiec* 1896 nr 49–52. – Ch. [I. CHRZANOWSKI]: Orzeszkowa i Kowerska. *Słowo* 1896 nr 38. – C [W. CZERMAK?]. *Przegl. Pol.* 1896 t. 3 s. 704–709. – W. JABŁONOWSKI. *Głos* 1896 nr 14. – Cj [C. JANKOWSKI]. *Tyg. Ilustr.* 1896 nr 1. – T. JESKE-CHOIŃSKI. *Gaz. Lw.* 1896 nr 34. – T. J. Orlicz [T. JESKE-CHOIŃSKI]. *Rola* 1896 nr 23. – W. KARCZEWSKI. *Bibl. Warsz.* 1896 t. 2 s. 367–368. – J. NITOWSKI. *Bluszcz* 1896 nr 20. – F. R. [F. RAWITA-GAWROŃSKI]. *Gaz. Lw.* 1896 nr 167. – J. R-s. [J. TOKARZEWICZ]. *Gaz. Warsz.* 1896 nr 69. – J. T. Hodi [J. TOKARZEWICZ]. *Prawda* 1896 nr 9. – *Biesiada Lit.* 1896 t. 41 nr 4. – S. WASILEWSKI: Humanitaryzm Orzeszkowej. *Odra* 1949 nr 49/50.

Iskry. Nowele. W-wa 1898 (właśc. 1897).

221. *Przegl. Polit., Społ. i Lit.* 1897 nr 294. – J. BADENI. *Przegl. Powsz.* 1898 t. 59 s. 417–418. – P. CHMIELOWSKI. *Kur. Codz.* 1898 nr 81. – (Ch) [I. CHRZANOWSKI]. *Słowo* 1898 nr 177. – A. DROGOSZEWSKI. *Bibl. Warsz.* 1898 t. 3 s. 162–167. – W. JABŁONOWSKI. *Głos* 1898 nr 34. – Cz. J. [C. JANKOWSKI]. *Tyg. Ilustr.* 1898 nr 11. – K. KASZEWSKI. *Gaz. Pol.* 1898 nr 87. – A. MAZANOWSKI. *Przegl. Lit.* 1898 nr 6. – Michał R-e [M. ROLLE]. *Gaz. Lw.* 1898 nr 104. – L. RUTKOWSKI. *Ateneum* 1898 t. 2 s. 167–170. – F. SIEDLECKI. *Życie* 1898 nr 12. – K. ZDZIECHOWSKI. *Prawda* 1898 nr 15–16. – I. MOSZCZEŃSKA. *Przegl. Tyg.* 1899 nr 9. – S. ZDZIARSKI: I. Przekłady z polskiego. *Tyg. Ilustr.* 1899 nr 31. – *Slovanský Přehled* (Praga) 1899 s. 59.

P i s m a. T. 1–4. Z przedmową P. Chmielowskiego. W-wa 1899.

222. H. LEW: Z powodu ostatniego wydania dzieł Orzeszkowej. *Izraelita* 1899 nr 27–29, 31. – (Alf. L.) [A. LOR]. *Izraelita* 1899 nr 26.

C h w i l e. W-wa 1901.

223. W. BUKOWIŃSKI. *Prawa* 1901 nr 40. – H. C. [H. CEYSINGER]. *Tyg. Mód i Powieści* 1901 nr 11. – A. DROGOSZEWSKI. *Bibl. Warsz.* 1901 t. 3 s. 570–573. – H. GALLE. *Ateneum* 1901 t. 2 z. 3 s. 982–984. – W. GOMULICKI. Kraj 1901 nr 7. – T. JESKE-CHOIŃSKI. *Gaz. Nar.* 1901 nr 266; toż *Kur. Warsz.* 1901 nr 253. – J. PAWELSKI. *Przegl. Powsz.* 1901 t. 69 s. 445–448. – S. P. [S. PIEŃKOWSKI]. *Książka* 1901 nr 3. – A. STRZELECKI. *Słowo* 1901 nr 100. – P. *Przegl. Pol.* 1901 t. 1 s. 166–171. – s. *Krytyka* 1901 t. 1 s. 134. – Włast. [M. KOMORNICKA]. *Chimera* 1902 z. 13 s. 152.

P r z ę d z e. W-wa 1903.

224. W. GOMULICKI: Nowy zwrot w twórczości Orzeszkowej. *Kraj* 1903 nr 27 *Życie i Sztuka*. Dod. do „Kraju". – T. JESKE-CHOIŃSKI. *Kur. Warsz.* 1903 nr 238. – Z. SARNECKI. *Nowa Reforma* 1903 nr 265–266. – A. STRZELECKI. *Słowo* 1903 nr 223. – A. ŚLIWIŃSKI. *Prawda* 1903 nr 37. – K. Ł. [K. ŁAGANOWSKI?] *Bluszcz* 1903 nr 46. – *Przegl. Polit., Społ. i Lit.* 1903 nr 153. – J. FLACH. *Przegl. Pol.* 1903/1904 t. 2 s. 344–345. – H. GALLE. *Książka* 1904 nr 2. – J. L. [J. LEMAŃSKI]. *Chimera* 1904 t. 7 s. 433–434.

G l o r i a v i c t i s. Wil. 1910 i w y d. n a s t.

225. E. CZEKALSKI. *Prawda* 1910 nr 23. – Z. DĘBICKI. *Kur. Warsz.* 1910 nr 123. – H. GALLE. *Książka* 1910 nr 10. – T. MIELCARZEWICZ. *Praca* 1910 nr 17. – E. PASZKOWSKI. *Dzien. Kijowski* 1910 nr 38. – -rad-leski [K. ZALESKI]. *Ziemia Lubel.* 1910 nr 113. – O'Cean (pseud.?). *Pobudka* (Wil.) 1910 nr 4. – Mrówka. *Przegl. Katol.* 1910 nr 30. – M. *Goniec Wil.* 1910 nr 13. – ***. *Przegl. Powsz.* 1910 t. 108 s. 92–93. – R. W. HOROSZKIEWICZ: Horki i Orzeszkowej „Gloria victis". *Pion* 1937 nr 35. – J. DETKO: „Gloria victis" E. Orzeszkowej. *Prace Polonist.* S. 18: 1962 s. 161–192. – K. KRALKOWSKA-GĄTKOWSKA: Zwyciężeni i „geniusz natury" (Cykl powstańczy „Gloria victis"). W: Studia o twórczości E. Orzeszkowej pod red. J. Paszka. Kat. 1989.

P i s m a. W y d a n i e z b i o r o w e z u p e ł n e. Wstęp A. Drogoszewskiego. T. 1–18, 24, 25. W-wa 1912–1914, 1927, 1928.

226. Č [A. ČERNY]. *Slovanský Přehled* (Praga) 1913 s. 332–333 [rec. t. 1–5]. – Z. DĘBICKI: „Pisma" E. Orzeszkowej. *Tyg. Ilustr.* 1913 nr 10; toż *Przegl. Bibliogr.* 1913 nr 2. – H. GALLE. *Bibl. Warsz.* 1913 t. 3 s. 525–527 [rec. t. 1–9]. – W. G. [W. GRUBIŃSKI]. *Kur. Por.* 1913 nr 55. – J. O. [J. KISIELEWSKA]. *Tyg. Pol.* 1913 nr 10. – T. MIELCARZEWICZ. *Praca* 1913 nr 13 [rec. t. 1–5]. – Tenże. *Praca* 1913 nr 31 [rec. t. 6–9]. – Ed. P. [E. PASZKOWSKI]. *Dzien. Kijowski* 1913 nr 40. – Dr. M. Sz. [M. SZYJKOWSKI]. *Przegl. Powsz.* 1913 t. 120 s. 455–456 [rec. t. 1–14]. – A. ŚWIDERSKA. *Słowo Pol.* 1913 nr 528 [rec. t. 14]. – *Tyg. Ilustr.* 1913 nr 26. – K. B. [K. BEYLIN]. *Kur. Pol.* 1927 nr 139 [rec. t. 24]. – Č [A. ČERNY]. *Slovanský Přehled* (Praga) 1929 s. 307 [rec. t. 25].

O s t a t n i e n o w e l e. W-wa 1921.

227. (Sdl) [A. GRZYMAŁA-SIEDLECKI]. *Rzeczpospolita* 1921 nr 273.

P i s m a. T. 1–24. Red.: A. Drogoszewski, L. B. Świderski. W-wa 1937–1939 PAL.

228. S. PIGOŃ: Wznowienia literackie. *Roczn. Lit.* 1935 s. 110–111 [dot. przygotowywanego wyd. zbior.]. – Od Redakcji „Pism" Orzeszkowej. *Tyg. Ilustr.* 1937 nr 13 [dot. zasad wyd. oraz uwagi o cenzurze i „poprawianiu" tekstów E. Orzeszkowej]. – L. B. ŚWIDERSKI: Noty. W wyd.: Pisma. T. 1–24. W-wa 1937–1939; przedr. w wyd.: Pisma zebrane. T. 1, 2, 8, 10–15, 17–20, 23–27, 29. W-wa 1947–1953. – A. BAR. *Tydzień Kult.-Lit.* Dod. do *Głosu Nar.* 1937 nr 24. – F. BIELAK. *Roczn. Lit.* 1937 s. 105–107 i 117–118. – M. DĄBROWSKA. *Wiad. Lit.* 1937 nr 20 [dot. t. 1 Pism]. – M. DĄBROWSKA: Listy i pisma Orzeszkowej. *Sygnały* 1937 nr 29. – K. GÓRSKI: Zbiorowe wydanie pism E. Orzeszkowej. *Słowo* (Wil.) 1937 nr 85. – K. GÓRSKI: Pierwszy tom „Pism" Orzeszkowej. *Słowo* (Wil.) 1937 nr 116. – P. HULKA-LASKOWSKI. *Zwiastun Ewangelicki* (W-wa) 1937 nr 49 [rec. t. 1–6]. – H. HUSZCZA-WINNICKA. *Gaz. Pol.* 1937 nr 350 [rec. t. 6 i 7]. – J. IWASZKIEWICZ: Orzeszkowa dzisiaj. *Wiad. Lit.* 1937 nr 12; toż jako przedmowa do wyd.: Pisma. T. 1. W-wa 1937 *PAL*. – E. JANUSZKIEWICZ: Całość problematów pani Elizy. *Polonia* (Kat.) 1937 nr 4525. – Tenże: Pani Eliza w całości? *Dzien. Pozn.* 1937 nr 132. – J. KADEN-BANDROWSKI. *Gaz. Pol.* 1937 nr 86 [rec. t. 1]. – S. KOŁACZKOWSKI: Z powodu wydania zbiorowego pism Orzeszkowej. *Kuźnica* (Kat.) 1937

nr 12. – K. Krzewski: Czytając Orzeszkową... (Z powodu nowego wydania pism). *Gaz. Pol.* 1937 nr 139–140. – J. N. Miller: Renesans Orzeszkowej. *Naprzód* 1937 nr 182 [rec. t. 1–4]. – W. Sobkowiak: Orzeszkowa w nowej szacie. *Kultura* (Pozn.) 1937 nr 40. – Tenże: Renesans Orzeszkowej. *Kultura* (Pozn.) 1937 nr 18. – K. Wyka: Powieść staroświecka. *Gaz. Pol.* 1937 nr 194 [rec. t. 2]. – A. Zahorska: Zbiorowe wydanie Orzeszkowej. *Przegl. Katol.* 1937 nr 46.

229. W. Ch. [W. Charkiewicz]. *Słowo* (Wil.) 1938 nr 67. – A. Drogoszewski: Kilka uwag o wydaniu zbiorowym „Pism" E. Orzeszkowej. *Tyg. Ilustr.* 1938 nr 21. – Tenże: O wydaniu „Pism" E. Orzeszkowej. *Pion* 1938 nr 20. – A. Grzymała-Siedlecki: Zbiorowe wydanie Orzeszkowej. *Kur. Warsz.* 1938 nr 141. – H. Huszcza-Winnicka. *Gaz. Pol.* 1938 nr 65 [rec. t. 8]. – Taż. *Gaz. Pol.* 1938 nr 113 [rec. t. 10–12]. – Taż. *Gaz. Pol.* 1938 nr 295 [rec. t. 13]. – Taż. *Gaz. Pol.* 1938 nr 221 [rec. t. 14]. – Taż. *Gaz. Pol.* 1938 nr 322 [red. t. 15–17]. – Taż. *Gaz. Pol.* 1938 nr 355 [rec. t. 18–19]. – S. Kołaczkowski: Nowe zbiorowe wydanie pism Orzeszkowej. *Nowa Książka* 1938 z. 5 s. 257–259. – J. N. Miller: Orzeszkowa w nowym wydaniu. *Naprzód* 1938 nr 66; toż *Robotnik* (Radom) 1938 nr 53; *Robotnik* (W-wa) 1938 nr 65. – I. Pannenkowa: Renesans Orzeszkowej. Pisma E. Orzeszkowej pod red. Drogoszewskiego i Świderskiego. *Polonia* (Kat.) 1938 nr 4920. – L. Piwiński: Nowe wydanie pism E. Orzeszkowej. *Życie Lit.* 1938 nr 1. – *Słowo* (Wil.) 1938 nr 333 [rec. t. 18 i 21]. – W. Ch. [W. Charkiewicz]. *Słowo* (Wil.) 1939 nr 44 [rec. t. 20]. – K. Czachowski: Nowe wydania klasyków polskich. *Kur.-Lit. Nauk.* 1939 nr 28. – H. Huszcza-Winnicka. Gaz. Pol. 1939 nr 117 [rec. t. 16]. – Taż. *Gaz. Pol.* 1939 nr 91 [rec. t. 20]. – Taż. *Gaz. Pol.* 1939 nr 146 [rec. t. 22]. – T. Wiwatowski: Autorka sumienia. (Wydanie zbiorowe dzieł E. Orzeszkowej). *Kronika Polski i Świata* 1939 nr 17.

P i s m a z e b r a n e pod red. J. Krzyżanowskiego. T. 1–52. W-wa 1947–1953.

230. E. Korzeniewska: Bez odpowiedzi. *Kuźnica* 1950 nr 9 [rec. t. 16–18]. – T. Jodełka: Kiedy ukaże się tom „Pism" Orzeszkowej? *Przegl. Kult.* 1954 nr 28 [dot. trudności wydawniczych].

P i s m a k r y t y c z n o l i t e r a c k i e. Oprac. E. Jankowski. Wr. 1959.

231. P. Hertz: Z dziennika lektury. *Nowa Kultura* 1960 nr 11. – A. Kijowski: Orzeszkowa jako krytyk. *Twórczość* 1960 nr 7.

O p o w i a d a n i a. Wybór i posłowie: J. Detko. Wyd. 3 (właśc. 7). W-wa 1979.

232. J. Iwaszkiewicz: *Życie W-wy* 1979 nr 199.

P a n n a A n t o n i n a i i n n e n o w e l e. Wybór: B. Walczyna. Posłowie: A. Nofer-Ładyka. W-wa 1986.

233. G. Leszczyński: *Nowe Książki* 1987 nr 7/8.

PONADTO:

M y ś l i E. O r z e s z k o w e j. Zebrała z jej dzieł H. Z. Kr. 1903 (właśc. 1902).

234. G.: Wydawnictwa dla dzieci i młodzieży. *Kraj* 1902 nr 50.

Z ł o t e m y ś l i. Zebrała J. Zarębianka. W-wa 1903.

235. A. Drogoszewski: *Ogniwo* 1903 nr 12. – T. Jeske-Choiński. *Kur. Warsz.* 1903 nr 17.

OMÓWIENIA WYBORÓW TWÓRCZOŚCI W PRZEKŁADACH

B u ł g a r s k i

236. Gospozica Antonina. Tłum. M. Iwanowa. Sofia 1978.
B. Asenow. *ABW* (Sofia) 1979 nr 29.

OMÓWIENIA POSZCZEGÓLNYCH PROBLEMÓW DOTYCZĄCYCH TWÓRCZOŚCI ORZESZKOWEJ

Problemy języka i struktury utworów

237. H. Kurkowska: Składnia w utworach Orzeszkowej. *Poradnik Język.* 1951 z. 8, 10. – M. Altbauer. *Jęz. Pol.* 1955 nr 4 [dot. zapożyczeń z jęz. hebr.]. – Ju. L. Bulachowska: Iz sposterežeń nad typołohieju stylu (E. Ožeszko i ukrajinśka proza 30–90 gg. XIX st.). W: Ukrajinśka kultura u jiji internacjonalnych zwjazkach... Kijów 1971 s. 160–161. – E. Komarowski: Elementy języka białoruskiego w twórczości E. Orzeszkowej. *Slavia Orientalis* (W-wa) 1971 nr 4. – W. Monach: Folklor białoruski w twórczości E. Orzeszkowej. *Slavia Orientalis* (W-wa) 1971 nr 3. – A. Piatkevicz: Staronka kulturnaha jadnannja. *Belaruski Kalandar na 1971 hod...* (Białystok) 1971 s. 72–75. – M. Pankiewicz: Z dziejów walki o język polski w mieście Orzeszkowej. *Przegl. Hist.-Oświatowy* 1972 nr 2. – J. Barczyński: Z zagadnień dyskursywności narracji. *Prace Lit.* 1973 nr 15 s. 173–191 *Acta Univ. Wratislaviensis* nr 200. – A. Martuszewska: Poetyka polskiej powieści dojrzałego realizmu (1876–1895). Wr. 1977 *PAN*. – Taż: Od „Dzikiej" do „Dzikuski". (Przemiany funkcji natury w powieści). W: Przestrzeń i literatura. Studia pod red. M. Głowińskiego i A. Okopień Sławińskiej. Wr. 1978 *IBL PAN*. – J. Bielecka: Rosyjskie zapożyczenia semantyczne w pismach E. Orzeszkowej. *Slavia Orientalis* (W-wa) 1979 nr 3. – Taż: Zapożyczenia składniowe w pismach E. Orzeszkowej. *Przegl. Rusycystyczny* 1980 z. 2. – W. Monach: Folklor białoruski w twórczości Mickiewicza, Syrokomli i Orzeszkowej. *Biul. Slawist.* 1980 z. 5.

238. C. Sappok: Gramatische und rhytmische Gliederung (Beobachtungen zu sprachlichen Besonderheiten polnischer prosarhytmischer Texte). *Die Welt der Slaven* (Monachium) 1982 z. 1 s. 185–202. – J. Latkowska: Rosyjskie zapożyczenia strukturalne w języku polskich pisarzy kresowych XIX wieku. *Kieleckie Studia Rusycystyczne* (Kielce) 1983 t. 1 s. 168–178. – B. Tichoniuk: O tzw. rusycyzmach semantycznych w języku E. Orzeszkowej. W: Studia i Materiały WSP Zielona Góra 1984 t. 14: Filologia ros. s. 211–220. – W. Monach: Kresowizmy i wschodniosłowiańskie elementy leksykalne i frazeologiczne w języku utworów i pism Orzeszkowej. *Studia Polono-Slavica-Orientalia* (Wr.) 1985 t. 9 s. 39–63. – K. Handke: Regionalizmy w korespondencji E. Orzeszkowej. W: Język i jego odmiany w aspekcie porównawczym. Wr. 1986 s. 105–117. – Tenże: O właściwościach prywatnego języka E. Orzeszkowej. W: Studia o twórczości E. Orzeszkowej. Kat. 1989 *Prace Nauk. Uniw. Śląskiego w Kat.* nr 1058. – T. Budrewicz: Przedmiotowość – scjentyzm – styl. (Konteksty stylu Konopnickiej, Orzeszkowej i Prusa). W: W świecie E. Orzeszkowej. Kr. 1990. – K. Handke: Zewnętrzna charakterystyka języka korespondencji E. Orzeszkowej. W: W świecie E. Orzeszkowej. Kr. 1990. – E. Koniusz: Polszczyzna kresowa w „Nad Niemnem". W: W świecie E. Orzeszkowej. Kr. 1990. – M. Rachwałowa: Socjolingwistyczna funkcja zwrotów do adresata w „Nad Niemnem" E. Orzeszkowej. W: W świecie E. Orzeszkowej. Kr. 1990. – T. Rittel: „Pamiętnik Wacławy" E. Orzeszkowej jako przedmiot analizy pragmatychojęzykowej. W: W świecie E. Orzeszkowej. Kr. 1990. – E. Łoch: Człowiek i przestrzeń w twórczości nowelistycznej E. Orzeszkowej; Narrator pierwszoosobowy i jego konteksty w strukturze utworów nowelistycznych E. Orzeszkowej. W książce: Między autorem – narratorem – bohaterem a czytelnikiem XIX i XX wieku. Studia o nowelistyce polskiej. Lubl. 1991. – K. Kłosiński: Mimetyzm i „teatralność": przykład chłopskich powieści Orzeszkowej. W: „Lalka" i inne. Studia w stulecie polskiej powieści realistycznej. W-wa 1992 s. 111–127.

Ludowość twórczości Orzeszkowej

239. T. Jeske-Choiński: Powieści wiejskie E. Orzeszkowej. *Kur. Warsz.* 1886 nr 57. – P. Chmielowski: Powieści ludowe E. Orzeszkowej. *Świat* 1891 nr 19–20. – C. Halicz [C. Rosenblattowa]: Chłopskie powieści E. Orzeszkowej. *Wędrowiec* 1906 nr 11. – I. Staniewski: Białoruska twórczość ludowa w utworach Orzeszkowej. *Przegl. Wil.* 1932 nr 12–13 [fotokopia w Arch. E. O. nr 700]. – Wieś i chłop w twórczości E. Orzeszkowej. *Znicz* (Kr.) 1938 nr 7. – F. Mleczko: Wieś w twórczości Orzeszkowej. *Wieś i Państwo* (Lw.) 1939 s. 523–530. – I. Pannenkowa: Ziemiański i chłopski epos E. Orzeszkowej. *Polonia* (Kat.) 1939 nr 5187. – M. Żmigrodzka: „Kwestia chłopska" E. Orzeszkowej. *Twórczość* 1949 z. 2–3; toż w: Pozytywizm. Cz. 1. Wr. 1950 s. 127–180 [nawiąz.: M. Romankówna: Kilka słów o „Tadeuszu" Orzeszkowej. *Twórczość* 1949 z. 6]. – U. Szeszko: Bełaruskaja wioska ù tworcasci E. Ożeszkowaj. *Niwa* 1956 nr 29. – S. Świrko: Folklor w „Nad Niemnem" Orzeszkowej. *Literatura Lud.* 1960 nr 2/3. – A. Budzyński: Wieś w twórczości E. Orzeszkowej. *Zielony Sztandar* (W-wa) 1966 nr 46. – K. Kłosiński: Folklor białoruski w powieściach chłopskich Orzeszkowej. W: W świecie E. Orzeszkowej. Kr. 1990. – Tenże: Mimesis w chłopskich powieściach Orzeszkowej. Kat. 1990 *Prace Nauk. Uniw. Śląskiego w Kat.* nr 1129. Rec.: B. Noworolska. *Pam. Lit.* R. 84: 1993 z. 3/4 s. 193–197.

Motywy i tematy
Zob. też: Orzeszkowa a Żydzi

a) Kobieta

240. W. Marrené: Kobieta w powieści naszej. *Świt* 1885 nr 86–91. – R. Baudouin de Courtenay: Młode pokolenie kobiet w powieściach Orzeszkowej. *Kraj* 1891 nr 50. – W. Marrené: Kwestia kobieca w powieściach Orzeszkowej. *Kraj* 1891 nr 50. – Ostoja [J. Sawicka]: Stara panna w utworach Orzeszkowej. *Kraj* 1891 nr 50. – P. Spławińska: Postacie niewieście w pismach E. Orzeszkowej. *Przegl. Tyg. Dod. Mies.* 1896 t. 1 s. 23–34. – [J] Ostoja Sawicka: Miłość w powieściach Orzeszkowej. *Literatura i Sztuka* 1907 nr 3. Dod. do *Nowej Gaz.* nr 60. – Savitri [H. Elzenberg-Zahorska]: Typy kobiet w polskiej literaturze współczesnej. *Tyg. Ilustr.* 1911 nr 29–30. – Zofia S. [Z. Szleyen?]: Stanowisko kobiety w twórczości E. Orzeszkowej. *Kur. Por.* 1929 nr 508. – K. Topińska: Kobieta Polka w literaturze. *Walka Ludu* 1946 nr 108. – K. Gąsiorowska: Portrait of Lady in Polish Positivist Fiction. *Slavic and European Journal* (USA) 1976 t. 20 nr 3.

b) Zagadnienia społeczne

241. P. Chmielowski: Powieści społeczne E. Orzeszkowej. *Świat* 1892 nr 1–4. – E. Chwalewik: Zagadnienia społeczne w utworach Orzeszkowej. *Literatura i Sztuka* 1907 nr 3. Dod. do *Nowej Gaz.* nr 60. – A. Siwadłowska: Społeczeństwo polskie w powieściach E. Orzeszkowej. *Kur. Lit.-Nauk.* 1935 nr 19. – A. Bigay-Mianowska: Społeczeństwo polskie w twórczości E. Orzeszkowej. Kr. [1944]. Wyd. nast. Kr. [1948]. Rec.: J. K-i [J. Krzyżanowski]: Z ostatnich wydawnictw. *Nauka i Sztuka* 1945 nr 2/3; H. Vogler: Studium nieczystej wody. *Odrodzenie* 1945 nr 44; J. Kulczycka-Saloni. *Zagadnienia Lit.* 1946 z. 3; (ar). *Kur. Wielkopol.* 1948 nr 52; H. Markiewicz: Prace o pozytywizmie, 1946–1949. *Pam. Lit.* R. 41: 1950 z. 1 s. 230. – S. Musijenko: Motywy grodzieńskie w twórczości Orzeszkowej i Nałkowskiej. Wybrane aspekty porównawcze. (Tłum. z jęz. ros. H. Bursztyńska). W: W świecie E. Orzeszkowej. Kr. 1990.

c) Rok 1863

242. Z. Mosiewicz: Rok 63 w twórczości Orzeszkowej. *Dzien. Kijowski* 1910 nr 147. – Z. Szmydtowa: Powstanie styczniowe w twórczości Orzeszkowej. *Kobieta Współcz.* 1932 nr 22–23. – T. Dubiecki: E. Orzeszkowa o roku 1863 i Romualdzie Traugucie. Z nie publikowanej korespondencji po ś.p. Marianie Dubieckim. *Gaz. Pol.* 1934 nr 21. – A. Siwadłowska: Powstanie styczniowe w życiu i twórczości E. Orzeszkowej. *Kur. Lit.-Nauk.* 1936 nr 3. – A. Gr. [A. Grodzicki]: Powstanie styczniowe jako motyw w literaturze polskiej. *Polonia* (Kat.) 1937 nr 4410. – M. Żmigrodzka: Dwie powstańcze legendy Orzeszkowej. *Pam. Lit.* R. 54: 1963 z. 4 s. 333–348 [fotokopia w Arch. E. O. nr 994]. – J. Detko: Chłopi w powstaniu styczniowym w literaturze polskiej lat 1864–1914. *Roczn. Dziejów Ruchu Lud.* 1964 nr 6. – Tenże: Dziedzictwo powstania styczniowego w twórczości E. Orzeszkowej. W: Dziedzictwo literackie powstania styczniowego. W-wa 1964 s. 171–212; toż w: O literaturze polskiej. Materiały. Wybór i oprac. A. Z. Makowiecki. W-wa 1970. – A. Martuszewska: Motywy patriotyczne w pozytywistycznej powieści tendencyjnej. W: Literatura południa wieku. Red. J. Maciejewski. W-wa 1992 s. 129–148.

d) Przyroda

243. S. Stankiewicz: Przyroda nadniemeńska w utworach E. Orzeszkowej. *Przegl. Wil.* 1933 nr 9–14. – Botaniczne hobby E. Orzeszkowej. *Kultura* 1966 nr 8. – J. Zielińska: Nazwy botaniczne w listach [Orzeszkowej] do J. Aleksandrowicza i Z. Mokrzeckiej. Maszynopis z 1969 r. w Arch. E. O. nr 782. Fragm. cyt. E. Jankowski w Komentarzach do wyd.: E. Orzeszkowa: Listy zebrane. T. 7. Wr. 1971 s. 537–538, 548. – B. Noworolska: Problem natury w twórczości E. Orzeszkowej. *Biul. Polonist.* 1981 nr 1/2. – A. Spólnik: Funkcja roślin w wybranych utworach E. Orzeszkowej. *Roczn. Nauk.-Dydaktyczny. Prace Język. WSP Kr.* 1994 z. 8 s. 239–243. – J. Wawrzyńczyk: Tajemnicza „brunetka" E. Orzeszkowej. *Opuscula Polonica et Russica* (Tor.) 1994 t. 2 s. 99–101 [dot. rośliny o nazwie „brunelka"].

e) Powieści tendencyjne

244. A. Martuszewska: Pozycja narratora w powieściach tendencyjnych E. Orzeszkowej. Gdańsk 1970. Rec.: J. Kulczycka-Saloni. *Roczn. Lit.* 1977 s. 282–285. – J. Barczyński: Narracja i tendencja. O powieściach tendencyjnych E. Orzeszkowej. Wr. 1976 *PAN*. – G. Borkowska: Dialog powieściowy i jego konteksty. (Na podstawie twórczości E. Orzeszkowej). Wr. 1988 *IBL PAN*. Rec.: J. Leociak. *Nowe Książki* 1988 nr 9. – K. Kłosiński: Mimesis w chłopskich powieściach Orzeszkowej. Kat. 1990. Rec.: B. Noworolska. *Pam. Lit.* R. 84: 1993 z. 3/4 s. 193–197. – E. Łoch: Człowiek i przestrzeń w twórczości nowelistycznej E. Orzeszkowej; Narrator pierwszoosobowy i jego konteksty w strukturze utworów nowelistycznych E. Orzeszkowej. W książce: Między autorem – narratorem – bohaterem a czytelnikiem XIX i XX wieku. Studia o nowelistyce polskiej. Lubl. 1961. – Tenże: Topos dworu w „Nad Niemnem" i wybranych utworach nowelistycznych E. Orzeszkowej. W: Nowe stulecie trójcy powieściopisarzy. W-wa 1992. – E. Jankowski: Warszawskie meandry Orzeszkowej. W książce: Z różnych sfer. W-wa 1994 s. 53–99.

O r z e s z k o w a a Ż y d z i

245. W. Marrené: Kwestia żydowska w powieści spółczesnej. Studium. *Tyg. Ilustr.* 1879 nr 200–202. – [E. Orzeszkowa: O Żydach i kwestii żydowskiej. Wil. 1882. Rec.:] A. J. Cohn. *Izraelita* 1882 nr 20–21; J. Kotarbiński: W obronie Żydów (E. Orzeszkowa w studium o Żydach). *Prawda* 1882 nr 27; A. Kraushar. *Kłosy* 1882 nr 890; L. L.-da [J. Löb Lewanda]. *Russkij Jewriej* 1882 nr 24; *Ateneum* 1882 t. 3 z. 1; *Izraelita* 1882 nr 47; *Ojczyzna* (Lw.) 1882 nr 11–12. – Kamienny [J. Jeleński]: Apoteozowanie Żydów przez p. Orzeszkową i apoteozowanie p. Orzeszkowej przez „niezależne" dziennikarstwo warszawskie. *Rola* 1888 nr 49. – W. Feldman: Typy ekonomiczne w pracach na tle żydowskim E. Orzeszkowej. *Ojczyzna* 1891 nr 8. – J. Kotarbiński: Powieści żydowskie E. Orzeszkowej. *Świat* 1891 nr 20. – J. K. K. [J. Kotarbiński]: Sprawa żydowska w powieściach i pismach Orzeszkowej. *Kraj* 1891 nr 50. – A. Salomowa: Kobieta żydowska w pracach E. Orzeszkowej. *Ojczyzna* 1891 nr 8. – J. J. [J. Jeleński]: Hołd Żydów złożony pani Orzeszkowej. *Rola* 1901 nr 20. – Hołd Orzeszkowej. *Izraelita* 1901 nr 18 [tekst adresu wręczonego E. O. przez deputację Żydów wileńskich]. – Hołd Żydów złożony Orzeszkowej. *Kraj* 1901 nr 16; toż *Gaz. Warsz.* 1901 nr 122. – Hołd Żydów dla Orzeszkowej. *Zgoda* (Chicago) 1902 nr 22 Wyd. dla niewiast. – C. Endelmanowa: Żydówka we współczesnej beletrystyce polskiej. (Studium krytyczne). *Izraelita* 1902 nr 7.

246. [Z jednego strumienia. Szesnaście nowel przez dziesięciu autorów. Z przedmową E. Orzeszkowej. W-wa 1905. Rec.:] J. Sten [L. Bruner]. *Krytyka* 1904 t. 2 s. 436–440; W. Gomulicki: Żydzi w nowelach i powieściach. *Kraj* 1905 nr 23; Włast [M. Komornicka]. *Chimera* 1905 t. 9 z. 27 s. 500–501; J. Lorentowicz: Wśród książek. *Gaz. Pol.* 1905 nr 72, 121. – L. Belmont [L. Blumental]: Żydzi Orzeszkowej. *Wędrowiec* 1906 nr 11. – K. Gieysztor: Żydzi, my i Orzeszkowa. *Jako lecące na wyraj żurawie* 1906 s. 56. – Sęp [W. Maleszewski]: Z Warszawy. *Biesiada Lit.* 1906 t. 61 nr 16 [o działalności E. O. wśród mas żydowskich i przyznaniu jej nagrody Komana]. A. Schröder: Żydzi Orzeszkowej. *Nasz Kraj* 1906 t. 2 nr 26. – Jug.: „Jewriejskaja Żyzń" o E. Orzeszkowej. *Izraelita* 1906 nr 44. – L.R.: Żydzi Orzeszkowej. *Reforma* (W-wa) 1906 nr 42. – H. [H. Czerwiński?]: Sprzed dwudziestu pięciu lat. *Izraelita* 1907 nr 1 [25 lat od wystąpienia Orzeszkowej w kwestii żydowskiej]. – Z. Dębicki: Powieści żydowskie E. Orzeszkowej w historii literatury naszej. *Kur. Warsz.* 1910 nr 143. – B. Merwin [B. Menkes]: E. Orzeszkowa a Żydzi polscy. *Nowa Reforma* 1910 nr 233. – J. M. Muszkowski: Typy żydowskie w literaturze polskiej. Odczyt popularny. *Izraelita* 1911 nr 18–19. – J. Wasercug: Orzeszkowa o nacjonalizmie żydowskim. *Izraelita* 1911 nr 40. – Orzeszkowa o nacjonali-

źmie żydowskim. *Kur. Wil.* 1911 nr 217; toż *Jedność* 1911 nr 33; *Kur. Warsz.* 1911 nr 264. – T. JESKE-CHOIŃSKI: E. Orzeszkowej „Eli Makower" i „Meir Ezofowicz". W książce: Żyd w powieści polskiej. W-wa 1914 s. 31–44. – Ch. [A. CHOŁONIEWSKI]: Orzeszkowa i Żydzi. *Głos. Nar.* 1919 nr 109. – S. CYWIŃSKI: Czy Orzeszkowa była filosemitką czy antysemitką? *Dzien. Wil.* 1925 nr 125. – S. JANICKI: Antysemityzm Orzeszkowej. *Myśl Nar.* 1925 nr 30. – E. Orzeszkowa jako bojowniczka praw żydowskich. *Nasz Przegl.* (W-wa) 1929 nr 287. – C. SZABAD: Orzeszkowa a szkoła żydowska. *Kur. Wil.* 1931 nr 164. – S. CYWIŃSKI: Mit o filosemityźmie Orzeszkowej. *Warsz. Dzien. Nar.* 1935 nr 1; toż *Dzien. Wil.* 1935 nr 165. – I. BUTKIEWICZÓWNA: Powieści i nowele żydowskie E. Orzeszkowej. Lubl. 1937. Rec.: A. DROGOSZEWSKI. *Nowa Książka* 1937 z. 10 s. 590; S. STENDIG. *Ster* 1937 nr 37. – P. HULKA-LASKOWSKI: Orzeszkowa, Jeż-Miłkowski i Żydzi. *Nowy Dzien.* (Kr.) 1937 nr 87. – O Żydach i kwestii żydowskiej. Wywiad fikcyjny przeprowadził Z. ŚLIWIŃSKI: *Sygnały* 1937 nr 26. – Antypaństwowa Orzeszkowa. *Epoka* (W-wa) 1939 nr 13 [o E. O. jako zwolenniczce równouprawnienia Żydów]. – J. DETKO: Narodowy aspekt kwestii żydowskiej u E. Orzeszkowej. *Biul. Żyd. Instytutu Hist.* 1961 nr 40. – H. GRYNBERG: The Jewish theme in Polish Positivism. *The Polish Review* (Nowy Jork) 1980 t. 25 nr 3/4. – N. MENDECKI: Die jüdische Frage bei E. Orzeszko (1841–1910) – „Meir Ezofowicz". *Collectanea Theologica* 1986 fasc. spec. s. 175–181.

Zagraniczna recepcja Orzeszkowej

247. L. WASILEWSKI: Przekłady na język ruski. *Przegl. Lit.* Dod. do *Kraju* 1890 nr 48. – W. GOLCEW: Orzeszkowa w literaturze ruskiej. *Kraj* 1891 nr 50. – E. JELINEK: Orzeszkowa w Czechach. *Kraj* 1891 nr 50. – Dowody uznania dla Orzeszkowej. *Kraj* 1891 nr 50. – Przekłady dzieł E. Orzeszkowej na obce języki. *Kraj* 1891 nr 50. – L. W. [L. WASILEWSKI]: Szwedzi o Orzeszkowej. *Kraj* 1892 nr 22. – Krytyka ruska o Orzeszkowej. *Kraj* 1894 nr 19. – L. P. [L. POŁOŃSKI: Literatura polska w Szwecji. Kraj 1897 nr 44. – Rzeczy polskie w obcych literaturach. *Przegl. Lit.* 1897 nr 10. – S. ZDZIARSKI: I. Przekłady z polskiego. *Tyg. Ilustr.* 1899 nr 24, 31. – Anglicy o E. Orzeszkowej. *Kraj* 1899 nr 6. – Orzeszkowa za granicą. *Kraj* 1899 nr 6; toż *Czas* 1899 nr 32. – y [I. MATUSZEWSKI]: Beletryści polscy w literaturze europejskiej. II. E. Orzeszkowa. *Tyg. Ilustr.* 1902 nr 15. – K. OPACKA: Cudzoziemcy o nas. *Gaz. Lw.* 1904 nr 67–68. – Aldor [W. DĄBROWSKI]: Głos francuski o Orzeszkowej. *Słowo Pol.* 1910 nr 232. – A. JODZIEWICZ: E. Orzeszkowa a Rosjanie. *Kur. Litew.* 1910 nr 137. – V. KREDBA: E. Orzeszkowa. *Národni Listy* 1910 nr 141. – Litwini o Orzeszkowej. *Kur. Litew.* 1910 nr 110.

248. A. JENSEN: Polonica w szwedzkiej literaturze. Cz. III. *Pam. Lit.* R. 9: 1912 z. 2 s. 281–283. – S. WĘDKIEWICZ: La Suède et la Pologne. Essai d'une bibliographie des publications suèdoises concernant la Pologne. Sztokholm 1918 s. 60, 79, 82–83. – (T. M.) [T. MIKULSKI]: Z literatury zagranicznej. *Myśl Nar.* 1931 nr 55. – P. GRZEGORCZYK: Literatura polska w przekładach (1928–1932). *Roczn. Lit.* za r. 1932 s. 319–320. – J. WARSZAWIAK: Przekłady hebrajskie z literatury polskiej. *Mies. Żyd.* (W-wa) 1932 t. 1 s. 93. – J. LORENTOWICZ: La Pologne en France. Essai d'une bibliographie raisonnée. Paryż 1935 s. 62, 87. – M. ROMANKÓWNA: Orzeszkowa a literatura rosyjska. *Spr. z Czynności i Posiedzeń Łódz. Tow. Nauk.* 1947 nr 1. – J. BENEŠIC': Bibliografski prègled hrvatskih i srpskih prijevoda iz polske literature od god 1835 do 1947. W: Danasnja Poljska... Zagrzeb 1948. – M. ROMANKÓWNA: Tłumaczenia Orzeszkowej na języki obce. (Materiały i uwagi). *Spr. PAU* 1948 t. 49 nr 5 s. 225–230 i nadb. – Maria e Marina BERSANO BEGEY: La Polonia in Italia. Saggio bibliografico 1799–1948. Turyn 1949 s. 99–100. – M. MORSZCZINIER: Chudożestwiennaja litieratura stran narodnoj diemokratii w pieriewodach na russkij jazyk... Polsza... Moskwa 1951. – K. OLIWA: Przekłady czeskie z literatury polskiej. Zarys bibliografii druków zwartych. *Przegl. Zach.* 1951 nr 3/4. – J. ŚLIZIŃSKI: E. Orzeszkowa i G. Zapolska a Czesi. *Przegl. Zach.* 1955 nr 9/12 s. 64–111. – A. I. GRIBOWSKAJA: E. Orzeszko w ocienkie russkoj kritiki. *Lwowskij Gos. Uniwiersitiet im. I. Franko. Litieraturowiedienije* 1958 t. 2. – Taż: E. Orzeszko w russkich pieriewodach. W: Słowjanske Literaturne jednanja. Lw. 1958.

249. S. ALEKSANDROWICZ: Staronki bratnjaj drużby... Mińsk 1960 s. 188–189. – B. SOWIŃSKA: Książki polskie w ZSRR. Wysokie nakłady – duża poczytność. *Życie W-wy* 1961 nr 26. – Z. BARAŃSKI: Literatura polska w Rosji na przełomie XIX i XX w. Wr. 1962. – E. Z. CYBIENKO: E. Orzeszko i russkaja litieratura. *Sławianskaja Filołogija* (Moskwa) 1963 t. 5 s. 401–435; przedr. w książce: Iz istorii polsko-russkich litieraturnych swiaziej XIX–XX ww. Moskwa 1978. – A. MALDZIS: Białorusko-pol-

skie związki literackie w ostatnim trzydziestoleciu XIX wieku. *Slavia Orientalis* (W-wa) 1964 nr 3. – A. Verba [A. Serednicki]: E. Orzeszko i Ukraina. *Ukrajinśkyj Kalendar* (Kijów) 1970 s. 226–228. – S. Velea: E. Orzeszko. Ideile si lumea operei. W: Studii de Literatura Universala. Bukareszt 1970. – M. W. Kuzyk: H. Senkewycz, B. Prus i E. Ożeszko w ukrajinśkych perekładach. W: Ukrajinśka kultura u jiji internacjonalnych zwjazkach... Kijów 1971 s. 206–207.

250. M. C. Skuncke: A Polish woman writer in Sweden E. Orzeszko. W: *Studia Maritima*. Red. E. Cieślak. Wr. 1985 t. 5 s. 127–138. – A. Stuk: Miłośnikom twórczości E. Orzeszkowej. *Kraj Rad* (W-wa) 1985 nr 48 [dot. popularności utworów E. O. na Białorusi]. – M. C. Skuncke: Suplement [do art.: Nagroda Nobla dla E. Orzeszkowej?]: E. Orzeszkowa w Szwecji – Nota bibliograficzna. W: Zwierciadła Północy. Związki i paralele literatur polskiej i skandynawskiej. W-wa 1991 s. 100–103 [zob. też Przypisy].

OPRACOWANIA BIOGRAFICZNE

Zarysy całościowe oraz omówienia poszczególnych okresów biografii

251. S. M. Rzętkowski: E. Orzeszkowa. *Tyg. Ilustr.* 1876 nr 13. – W. Zyndram-Kościałkowska: E. Orzeszkowa. Szkic biograficzny. *Kłosy* 1881 nr 812–1814. – H. Gliński: E. Orzeszkowa. Szkic biograficzno-literacki. *Gwiazda. Kal. petersb. ilustr. na r. przestępny 1884*. Petersb. 1884 s. 45–55. – T. T. Jeż [Z. Miłkowski]: [Biogram E. Orzeszkowej]. W wyd.: T. Stanton: The Woman Question in Europe. Londyn 1884; przekł. pol. K. Sosnowskiego. Zob. T. Stanton: Kwestia kobieca w Europie. (The Woman Question in Europe). W-wa 1885 s. 280–282; toż przedr. w Komentarzach do Listów zebranych. T. 6. W-wa 1967 s. 403–404.

252. P. Chmielowski: Z życia E. Orzeszkowej. *Świat* 1891 nr 19. – W. Gomulicki: E. Orzeszkowa. (Sylwetka). *Kraj* 1891 nr 50. – Tenże: Przy pożarze. (Rok 1885). *Kraj* 1891 nr 50. – J. Kotarbiński: U Orzeszkowej. *Kraj* 1891 nr 50. – L. Méyet: U siebie. *Świat* 1891 nr 19. – M. Obrębski: Na zgliszczach. *Kraj* 1891 nr 50. – H. Monat: U pani E. Orzeszkowej. *Przedświt* (Lw.) 1893 nr 2–3; toż *Gaz. Nar.* 1893 nr 6 [rkps w Arch. E. O. nr 10008]. – A. Wodziński: Les femmes auteurs en Pologne (M-me E. Orzeszko). *Nouvelle Revue* (Paryż) 1897 [początek r.] – C. Jankowski: U E. Orzeszkowej. Wrażenia z wycieczki do Grodna. *Kraj* 1898 nr 49. – Józefowa [L.] Kotarbińska: Orzeszkowa u siebie. Kr. 1898; toż przedr. *Bluszcz* 1906 nr 14; *Czas* 1907 nr 57. – W. Maleszewski: Z Orzeszkowej życia. *Biesiada Lit.* 1901 nr 1. – I. Charszewski: Wrażenia grodzieńskie. *Wędrowiec* 1905 nr 41. – M. Srokowski: Po latach 40. *Wędrowiec* 1906 nr 11. – Selika [C. Walewska]: Jej wczasy. *Wędrowiec* 1906 nr 11. – Ze wspomnień Jelinka O E. Orzeszkowej. *Nowa Reforma* 1906 nr 87.

253. Józefowa [L.] Kotarbińska: Ze wspomnień. Dwie chwile. *Dzien. Wil.* 1907 nr 142 [rkps w Arch. E. O. nr 678]. – L. Méyet: Z rodzinnych wspomnień Orzeszkowej. *Tyg. Ilustr.* 1907 nr 23. – T. Prażmowska: Sprzed lat piętnastu. *Bluszcz* 1907 nr 23. – Z. Sadowska: Wrażenia z pobytu u E. Orzeszkowej. *Ster* 1907 nr 6. – M. Ślizień: Wrażenia z Grodna. U E. Orzeszkowej. *Dzien. Wil.* 1907 nr 63 [rkps w Arch. E. O. nr 680]. – M. Ślizieniówna: Z Florianowa. *Goniec Wil.* 1908 nr 162 [rkps w Arch. E. O. nr 682]. – E. Żmijewska: W litewskim dworze. *Przegl.* (Lw.) 1908 nr 209–212; toż *Słowo* 1908 nr 243. – L. Życka: U Orzeszkowej. *Kur. Lw.* 1908 nr 214; toż *Goniec Wil.* 1910 nr 29 [rkps w Arch. E. O. nr 679]. – J. Kotarbiński: Z wakacji na Litwie. *Kur. Warsz.* 1909 nr 252. – W. Ślizień: Kartki z podróży. II. Florianów. *Goniec Wil.* 1909 nr 159 [rkps w Arch. E. O. nr 681]. – Mar S. [M. Śliziеniówna]: Letnie wczasy autorki „Nad Niemnem". *Tyg. Ilustr.* 1909 nr 34.

254. R. C. [R. Centnerszwerowa]: Dwerka. (Obrazek z ulic Grodna). *Izraelita* 1910 nr 6. – W. Czeczott: E. Orzeszkowa. (Ze wspomnień osobistych). *Myśl Katol.* (Częstochowa) 1910 nr 30–40; wyd. osob. Częstochowa 1911 [fotokopia w Arch. E. O. nr 629]. – C. Jankowski: E. Orzeszkowa. Dzieje żywota. *Słowo* 1910 nr 222. – St. A. K. [S. A. Kempner]: Wspomnienia. *Nowa Gaz.* 1910 nr 224. – L. Kotarbińska: Z ostatnich chwil spędzonych z Orzeszkową. *Tyg. Mód i Powieści* 1910 nr 22; przedr.: *Kur. Warsz.* 1910 nr 136; *Dzien. Chicagowski* 1910 nr 126. – Taż: Z pobytu w Wilnie z Orzeszkową. *Tyg. Mód i Powieści* 1910 nr 9. – J. Kotarbiński: Z Orzeszkową w Wilnie. *Nowa Reforma* 1910 nr 88. – W. Maleszewski: Ze wspomnień o Orzeszkowej. *Kur. Warsz.* 1910 nr 164. – H. Nusbaum: E. Orzeszkowa jako człowiek i obywatel. *Kur. Warsz.* 1910 nr 156; przedr. *Dzien. Chicagowski* 1910 nr 187. – L. Uziębło: Orzeszkowa w Wilnie. *Kur. Litew.* 1910 nr 104. – A. Wodziński: E. Orzeszkowa. (Autobiografia w listach). *Bibl. Warsz.* 1910 t. 3. – E. Żmijewska: Orzeszkowa jako kobieta. *Kur. Pozn.* 1910 nr 295. – L. Życka: Pamięci E.

Orzeszkowej – Marii Konopnickiej. *Tyg. Wil.* 1910 nr 1; przedr. *Na Ziemi Naszej* 1911 nr 2.

255. A. Sikorski: Ze wspomnień o E. Orzeszkowej. (W trzecią rocznicę zgonu). *Echo Lit.-Artyst.* 1913 nr 5. – L. S. K. [L. S. Korotyński]: Koleżanki. Z życia dwu wielkich niewiast polskich. *Goniec Kujawski* (Inowrocław) 1916 nr 55. – H. Nusbaum: E. Orzeszkowa ocala Romualda Traugutta. *Rozwaga* 1916 nr 7. – K. L. Krzewski [K. Lilienfeld]: Ziunia Pawłowska. (Dzieciństwo Orzeszkowej). *Bluszcz* 1925 nr 7–10 [fotokopia w Arch. E. O. nr 619]. – W. Makowski: Wspomnienie o E. Orzeszkowej. [Powst. ok. 1925]. Ogł. z rękop. i oprac. J. Starnawski. *Twórczość* 1956 z. 1. – A. Wrzosek: [Wstęp do wyd.:] Pamiętniki Ignacego Baranowskiego (1840–1862). *Roczn. Tow. Przyj. Nauk Pozn.* 1926 t. 49 s. 42–47 [o przyjaźni E. Orzeszkowej z I. Baranowskim]. – W. Czeczott: Ze wspomnień osobistych. *Przegl. Powsz.* 1927 t. 176 s. 225–231.

256. K. Bielańska: Kornel Ujejski o Orzeszkowej. Wspomnienie. *Kobieta Współcz.* 1929 nr 42. – A. Makowska: Orzeszkowa w Wilnie. *Kur. Wil.* 1929 nr 258 [fotokopia art. w Arch. E. O. nr 997] – Z. Nałkowska: Tam gdzie żyła i tworzyła E. Orzeszkowa. *Express Por.* (W-wa) 1929 nr 291. – C. Walewska: Moje pierwsze i ostatnie spotkanie z E. Orzeszkową. *Kobieta Współcz.* 1929 nr 42. – L. Życka: Ze wspomnień o Orzeszkowej. *Dzien. Wil.* 1929 nr 242, 255/256. – Ze wspomnień o Orzeszkowej. *Kur. Por.* 1929 nr 337. – H. Mościcki: Ze wspomnień o Orzeszkowej. (W dwudziestą rocznicę zgonu). *Kur. Warsz.* 1930 nr 134. – K. Borkiewicz: E. Orzeszkowa i Maria Konopnicka. (Biografia i analiza dzieł). Lw. 1931. – A. H.: Z moich wspomnień. E. Orzeszkowa. *Polska* 1931 nr 55; toż *Rzeczpospolita* 1931 nr 55. – J. Holenderska: U Orzeszkowej. *Kobieta Współcz.* 1932 nr 23/24.

257. F. Godlewski: Pani Orzeszkowa. (Wspomnienie). *Gaz. Pol.* 1933 nr 191–225. Wyd. osob. W-wa 1934 (właśc. 1933).

Rec.: B. Duchiński. *Robotnik* 1933 nr 431. – M. Kridl. *Roczn. Lit.* 1933 s. 286. – H. Romer. *Kur. Wil.* 1933 nr 280. – R. [T. Sinko]. *Kur. Lit.-Nauk.* 1933 nr 50. – Gardiner [W. Tołłoczko]. *Przegl. Wil.* 1933 nr 17. [rkps w Arch. E. O. nr 701]. – W. Hahn. *Nowa Książka* 1934 z. 2 s. 65–66. – M. Stecowa. *Dziś i Jutro* 1935/1936 nr 4.

258. G. Pauszer: Jak Orzeszkowa pomagała powstańcom. *Iskry* 1934/1935 nr 20. – S. Cywiński: Spowiedź Orzeszkowej. *Warsz. Dzien. Nar.* 1935 nr 28. – T. Grabowski: Wspomnienia. (25-lecie zgonu Orzeszkowej). *Kur. Pozn.* 1935 nr 228. – B. Nadolski: Orzeszkowa opiekunką Biblioteki Polskiej w Rumunii. *Ruch. Lit.* 1935 nr 7/8. – G. Pauszer: Jak Orzeszkowa przewiozła Traugutta. *Tyg. Ilustr.* 1935 nr 4. – H. Romer: Orzeszkowa... Rodziewiczówna. *Kur. Wil.* 1935 nr 158. – T. Skwarnicka: Dzień powszedni E. Orzeszkowej. *Kur. Wil.* 1935 nr 245; toż *Polska Zbrojna* 1936 nr 135. – Z. K.: Ze wspomnień osobistych o E. Orzeszkowej. *Dzien. Wil.* 1935 nr 144; toż *Warsz. Dzien. Nar.* 1935 nr 1. – G. Pauszer: Za Polskę. Kiedy E. Orzeszkowa była małą Ziunią. *Iskry* 1935/1936 nr 13.

259. K. Górski: Stanisław Krzemiński. Człowiek i pisarz. Wil. 1936 s. 111–114 [o przyjaźni S. Krzemińskiego z E. Orzeszkową]. – P. Kon: E. Orzeszkowa a generał-gubernator wileński. Wymiana depesz o wieczór literacki w Druskienikach. *Kur. Wil.* 1936 nr 4. – I. Krzywicka: Młoda Orzeszkowa. *Wiad. Lit.* 1936 nr 53/54. – G. Pauszer: Szlakiem Orzeszkowej. (Reportaż literacki). *Tyg. Ilustr.* 1936 nr 5. – A. Siwadłowska: Powstanie styczniowe w życiu i twórczości E. Orzeszkowej. *Kur. Lit.-Nauk.* 1935 nr 3. – L.B. Świderski: Eliza i Zygmunt. *Prosto z Mostu* 1936 nr 7 [dot. Z. Święcickiego]. – Tenże: Karta z dziejów kobiety. (Z nieznanych szczegółów życia E. Orzeszkowej). *Kur. Lit.-Nauk.* 1936 nr 20. – Tenże: Orzeszkowa w Białowieży. *Gaz. Pol.* 1936 nr 136. – W. Wejtko: Wspomnienia o E. Orzeszkowej. *Słowo* 1936 nr 135. – S. Ziemak: Orzeszkowa w pamięci Grodna. *Kur. Lit.-Nauk.* 1936 nr 20.

260. I. Krzywicka: Mała Lizia. *Wiad. Lit.* 1937 nr 11. Polem.: eses [S. Essmanowski]: Gdyby ciocia miała wąsy... *Tyg. Ilustr.* 1937 nr 11. – A. Makowska: Przed pół wiekiem. Miejsce i ludzie wśród których pisała Orzeszkowa „Nad Niemnem". *Słowo* 1937 nr 72. – G. Pauszer: Z życia Orzeszkowej. Szkic literacki. *Bluszcz* 1937 nr 30. – Gardiner [W. Tołłoczko]: Ze wspomnień o autorce „Nad Niemnem". *Przegl. Wil.* 1937 nr 3 [fotokopia w Arch. E. O. nr 1007]. – M. Czapska: „Smugi jasne na tle zmroku"... *Wiad. Lit.* 1938 nr 30. – I. Sławińska: Dzieje pewnej przyjaźni. (Miłość w życiu Orzeszkowej). *Tyg. Ilustr.* 1939 nr 19; przedr. *Radio i Świat* 1945 nr 15.

261. J. P. [J. Piechocki]: O Stanisławie Krzemińskim i E. Orzeszkowej (XXXIII Środa literacka). *Ziemia Pomorska* 1946 nr 150 [dot.

prelekcji K. Górskiego o S. Krzemińskim i E. Orzeszkowej]. – E. JANKOWSKI: Druga część „Antka". *Wieś* 1951 nr 13 [dot. działalności społecznej Orzeszkowej oraz jej opieki nad młodym wiejskim talentem L. Dziadulem]; przedr. w książce: Z różnych sfer. W-wa 1994 s. 100–104. – J. ŚLIZIŃSKI: Przyjaźń E. Orzeszkowej z Edwardem Jelinkiem. *Zwrot* 1953 nr 11–12. – M. S. WOZNIAK: E. Orzeszko i Iwan Franko u wzajemnomu listuwanni. W książce: Z żyttia i tworczosti Iwana Franka. Kijów 1955 s. 111–135. – Z. GOSTKOWSKI: E. Orzeszkowa, Henryk Elzenberg i firma Schreiblera a założenie „Dziennika Łódzkiego" (1884–1892). *Przegl. Nauk Hist. i Społ.* 1956 s. 330–363. Rec.: W. ZAJĄCZKOWSKI. *Roczn. Łódz.* 1958 t. 2. – E. JANKOWSKI: Z dziejów znajomości Orzeszkowej z Sienkiewiczem. *Pam. Lit.* R. 48: 1956 z. 4 s. 474–509 i nadb.; przedr. w książce: Z różnych sfer. W-wa 1994 s. 105–134. – J. KULAGA: E. Orzeszkowa jako księgarz i wydawca. *Głos Księgarza* 1956 nr 48. – M. WARNEŃSKA: Dzieje jednej miłości. *Kulisy* 1957 nr 34. – S. ZIEMAK: Życie oddane ludziom. *Dzien. Lud.* 1957 nr 99. – E. JANKOWSKI: Śladami pani Elizy... *Twórczość* 1958 z. 1; przedr. w książce: Z różnych sfer. W-wa 1994 s. 7–21. – T. SYGA: Wizyta u pani Elizy. *Poradnik Bibliotekarza* 1958 nr 11. – M. WARNEŃSKA: Mała Elizka i wielka Eliza. *Przyjaźń* 1958 nr 39. – E. JANKOWSKI: O „polskim" epizodzie Szaloma Asza. *Przegl. Hum.* 1959 nr 3; przedr. w książce: Z różnych sfer. W-wa 1994 s. 227–232.

262. G. BUSZYŃSKI: Pamiętam Orzeszkową. *Teatr* 1960 nr 17. – K. JABŁOŃSKA: Fraucymer Pani Elizy (E. Orzeszkowa jako pedagog). *Głos Nauczycielski* 1960 nr 20. – E. JANKOWSKI: Dwie Warszawy E. Orzeszkowej. *Stolica* 1960 nr 24. – S. KOŚCIAŁKOWSKI: Orzeszkowa o moim ojcu. *Wiad.* (Londyn) 1960 nr 2. – A. MARKIEWICZ: Druskienickie wakacje. W pięćdziesiątą rocznicę zgonu E. Orzeszkowej. *5 Rzek* (Ciechanów) 1960 nr 2. – S. PODHORSKA-OKOŁÓW: Maria i Eliza. *Twórczość* 1960 nr 10. – A. ŚWIDERSKA: Wspomnienia o E. Orzeszkowej. *5 Rzek* 1960 nr 4.

263. Z. KOZARYNOWA: Ostatnia przyjaźń Orzeszkowej. *Wiad.* (Londyn) 1962 nr 5. – R. ZRĘBOWICZ: Pani Eliza. W książce: Spotkania z czasem. Łódź 1962 s. 41–44. – H. PRZEWOSKA: E. Orzeszkowa. W: Parnas polski we wspomnieniu i anegdocie. Od Niemcewicza do Wyspiańskiego. W-wa 1964 s. 131–148. – M. ŻMIGRODZKA: Autobiografistyka Orzeszkowej. *Prace Polonist.* S. 20: 1964 s. 295–308. – R. ŁYCZYWEK: Adwokat – literat – bibliofil. *Palestra* 1966 nr 8 [o kontaktach L. Méyeta z E. Orzeszkową]. – K. MACKIEWICZ: Czasy grodzieńskie... Zanotował M. JAGOSZEWSKI. *Dzien. Łódz.* 1966 nr 32. – G. PAUSZER-KLONOWSKA: Nieznane dzieje powstańca doktora Florentego Orzeszki. *Problemy* 1966 nr 1. – H. JANKOWSKA: Miłość w życiu E. Orzeszkowej. *Tydzień Pol.* (Londyn) 1967 nr 13. – G. PAUSZER-KLONOWSKA: Zwykłe sprawy niezwykłych ludzi. Lubl. 1967. Wyd. 2. Lubl. 1978. Rec.: Z. J. ADAMCZYK. *Polonistyka* 1968 nr 1; A. DZIENISZEWSKA. *Nowe Książki* 1968 nr 8. – S. BURKOT: Kraszewski i Orzeszkowa. *Ruch Lit.* 1968 nr 6. – K. JABŁOŃSKA: E. Orzeszkowej marzenia o szczęściu. *Nad Wartą* (Częstochowa) 1969 nr 3.

264. H. DUNINÓWNA: Wojownicza pani Waleria. W książce: Waszawskie nowinki. 1815–1900. W-wa 1970 s. 225–231 [o W. Marrené-Morzkowskiej i jej przyjaźni z E. Orzeszkową]. – E. JANKOWSKI: Orzeszkowa na napoleońskim trakcie. *Pam. Lit.* R. 64: 1973 z. 3 s. 47–81; przedr. w książce: Z różnych sfer. W-wa 1994 s. 22–52. – A. STANISZEWSKI: Mężczyźni ich życia. E. Orzeszkowa. *Panorama Północy* (Olsztyn) 1975 nr 7. – J. BAZYLEWICZ: Śladami E. Orzeszkowej. *Dzien. Pol. i Dzien. Żołnierza* (Londyn) 1976 nr 262. – B. BIAŁOKOZOWICZ: Lew Tołstoj w oczach pisarzy polskich. *Pokolenia* 1978 nr 4. – H. CYBIENKO: E. Orzeszkowa a Lew Tołstoj. W: Wokół spuścizny Lwa Tołstoja. Red. A. SEMCZUK. W-wa 1979. – E. JANKOWSKI: Orzeszkowa z Pawłowskich 2 v. Nahorska E. *Pol. Słownik Biogr.* T. 24 (1979) s. 311–320. – R. POPKOWICZ-TAJCHERT: Żywa mądrość i czujące serce epoki. *Słowo Powsz.* 1980 nr 114 [wycinek w Arch. E. O. nr 1021].

265. J. BRODA: Związki Orzeszkowej ze Śląskiem. *Poglądy* (Kat.) 1983 nr 9. – K. KOLIŃSKA: Matka i pani Eliza. (Z wizytą u J. Kunickiego). *Stolica* 1984 nr 28–29. – Taż: Drugi mąż pani Elizy. *Życie Lit.* 1987 nr 28. – B. WACHOWICZ: „W ojczyźnie serce me zostało". Szlakiem Mickiewicza, Słowackiego, Chopina, Sienkiewicza, Orzeszkowej, Reymonta, Żeromskiego, Wańkowicza. W-wa 1991. – Taż: „Ty jesteś jak zdrowie". Z Mickiewiczem nad Wilią i Świtezią. Ze Słowackim w Krzemieńcu. Z Orzeszkową nad Niemnem. W-wa 1993. Wyd. nast.: wyd. 2 uzup. W-wa 1994, wyd. 3 uzup. W-wa 1994. – E. JANKOWSKI: Warszawskie meandry Orzeszkowej. W książce: Z różnych sfer. W-wa 1994 s. 53–99. – G. BORKOWSKA: Orzeszkowa i strategia mimikry. W książce: Cudzoziemki. Studia o polskiej prozie kobiecej. W-wa 1996 IBL PAN.

266. Ponadto biograficzna opowieść (vie romancée): K. Kolińska: Orzeszkowa, złote ptaki i terroryści. W-wa 1996.

W y d a w n i c t w o i k s i ę g a r n i a E. O r z e s z k o w e j

267. T. T. Jeż [Z. Miłkowski]: Listy z zagranicy. *Nowiny* 1879 nr 306 [m.in. o założonej przez E. Orzeszkową firmie wydawniczej]. – *Dzien. Pozn.* 1879 nr 194. – *Nowiny* 1879 nr 231. – *Nowiny* 1879 nr 250. – P. Chmielowski: Wydawnictwa Orzeszkowej w Wilnie. *Biesiada Lit.* 1881 s. 317. – H. Elzenberg: Wydawnictwa wileńskie. *Tydzień* (Piotrków) 1881 nr 2. – Litwos [H. Sienkiewicz]: Wydawnictwo pani Orzeszkowej. *Niwa* 1881 z. 166. – [*Kal. Litew. na r. 1882*. Rec.:] *Tyg. Ilustr.* 1881 nr 302. – Wydawnictwa E. Orzeszkowej. *Ateneum* 1881 t. 1 z. 1 s. 178. – Wydawnictwa E. Orzeszkowej w Wilnie. *Ateneum* 1881 t. 4 z. 1 s. 188. – L. Uziębło: Kalendarze Orzeszkowej. *Kur. Litew.* 1910 nr 127. – Tenże: O wydawnictwach Orzeszkowej. *Kur. Litew.* 1910 nr 143. – W. Makowski: Wspomnienia starego księgarza na tle osobistych przeżyć. Młodym kolegom po fachu w 52-ą rocznicę pracy mojej. Cz. II. Rok 1879–1893. *Przegl. Księgarski* 1925 nr 7–8, 10. – Tenże: Wspomnienie o E. Orzeszkowej. Powst. ok. 1925. Ogł. z rękop. i oprac. J. Starnawski. *Twórczość* 1956 z. 1. – E. Dębnicka: Księgarnia w Wilnie. *Kobieta Współcz.* 1932 nr 23/24. – L. B. Świderski: E. Orzeszkowa i Erazm Piltz. *Czas* 1936 nr 81. – Przyczynki do dziejów księgarstwa w Polsce pt. „E. Orzeszkowa i Sp." w Wilnie. *Przegl. Księgarski* 1936 nr 23.

268. S. Rosiak: Księgarnia „E. Orzeszkowa i S-ka" w Wilnie. *Kur. Lit.-Nauk.* 1937 nr 42. – Tenże: Księgarnia „E. Orzeszkowa i S-ka" w Wilnie 1879–1882. Wil. 1938 *Biblioteczka Wil.* nr 8 [Rec.: T. Bujnicki. *Słowo* (Wil.) 1938 nr 170; M. Dunajówna. *Ateneum Wil.* 1938 z. 2 s. 314–317; M. Hulewiczowa. Polonia (Kat.) 1939 nr 5194]. – L. B. Świderski: Ekspiacja E. Orzeszkowej. *Kultura* (Pozn.) 1939 nr 1. – J. Kulaga: E. Orzeszkowa jako księgarz i wydawca. *Głos Księgarza* 1956 nr 48. – M. Warneńska: Gdy Orzeszkowa była księgarzem... *Problemy* 1957 z. 6 [Taż: Wyjaśnienie. Tamże z. 11]. – (kb): E. Orzeszkowa założycielką księgarni w Wilnie. *Życie W-wy* 1963 nr 94. – A. Goszczyńska: Najpiękniejsze marzenie i najciernistsza praca E. Orzeszkowej. *Księgarz* 1972 nr 2. – L. Siekacka: Księgarnia E. Orzeszkowej w Wilnie. *Czerwony Sztandar* (Wil.) 1979 nr 171. – K. Gajda: Aureli Drogoszewski – krytyk Orzeszkowej con amore. W: W świecie E. Orzeszkowej. Kr. 1990. – M. Zięba: E. Orzeszkowa jako księgarz i wydawca. W: W świecie E. Orzeszkowej. Kr. 1990.

Dokumenty dotyczące księgarni „E. Orzeszkowa i Sp." w Wilnie z 1879–1881 w Bibl. im. H. Łopacińskiego w Lubl. sygn. 2024, 2026.

S p r a w a n a g r o d y N o b l a d l a O r z e s z k o w e j

269. Nagroda Nobla i E. Orzeszkowa. *Nowiny dla Wszystkich* (Kr.) 1905 nr 98. – L. B. Świderski: O nagrodę Nobla dla Orzeszkowej. *Gaz. Pol.* 1936 nr 90. – E. Jankowski: Europejski sukces E. Orzeszkowej. W: Z polskich studiów slawistycznych. S. 2: Nauka o literaturze. W-wa 1963 s. 183–221 [na s. 184 fragm. dokumentu z 1904 z Arch. Bibl. Nobla w Sztokholmie z wieloma podpisami dot. Orzeszkowej jako kandydatki do nagrody Nobla]; przedr. w książce: Z różnych sfer. W-wa 1994. – Tenże: E. Orzeszkowa. W-wa 1964 s. 527–544 [na s. 534–538 memoriał w jęz. franc. pod red. J. Kallenbacha. Zob. Arch. E. O. nr 751] i w wyd. nast. – Z. Ciesielski: Zbliżenia skandynawsko-polskie. Szkice o kontaktach kulturalnych w XIX i XX wieku. Gdańsk 1972 s. 143–145. – R. Janisławski: Kiedy E. Orzeszkowa kandydowała do nagrody Nobla. *Express Pozn.* 1973 nr 298; toż *Wieści* 1973 nr 41. – D. Wawrzykowska-Wierciochowa: Listy w sprawie Nagrody Nobla dla E. Orzeszkowej. *Pamiętnikarstwo Pol.* 1973 nr 3/4 s. 125–132 [m.in. 3 listy M. Jankowskiej-Mendelsonowej do Ellen Key z 1904]. – M. Sprusiński: Wokół Nobla czyli szansa Elizy. *Literatura* 1978 nr 32. – M. C. Skuncke: Nagroda Nobla dla E. Orzeszkowej? Tłum. G. Cendrowska. W: Zwierciadła Północy. Związki i paralele literatur: polskiej i skandynawskiej. W-wa 1991 s. 88–99 [autorka korzystała m.in. z nie publikowanych dokumentów z Arch. Komitetu Noblowskiego w Akademii Szwedzkiej].

O s t a t n i e c h w i l e. Ś m i e r ć

270. [Anonimowe doniesienia związane ze zgonem i przygotowaniami do pogrzebu:] Śmierć E. Orzeszkowej. *Dzien. Chicagowski* nr 126. – Ostatnie chwile Orzeszkowej. *Dzien. Kijowski* nr 120; toż: *Gaz. Powsz.* (Kr.) nr 114; *Gaz. Warsz.* nr 134; *Kur. Pozn.* nr 115; *Nowa Gaz.* nr 223. – Zgon Orzeszkowej. Głosy prasy polskiej. *Dzien. Kijowski* nr 123. – Echa zgonu Orzeszkowej. *Dzien. Kijowski* nr 129. – Śmierć E. Orzeszkowej. *Gaz. Pol.* (Chicago) nr 21. –

Przed pogrzebem Orzeszkowej. *Gaz. Warsz.* nr 137. – Po zgonie Orzeszkowej. *Gaz. Warsz.* nr 138. – Po zgonie Orzeszkowej. *Goniec Codz.* nr 49. – Przed pogrzebem Orzeszkowej. *Goniec Codz.* nr 51. – E. Orzeszkowa umarła. *Izraelita* nr 5. – Zgon E. Orzeszkowej. *Krytyka* t. 2 z. 6. – Po zgonie Orzeszkowej. *Kur. Litew.* nr 103, 105, 196, 107. – Uczczenie pamięci Orzeszkowej. *Kur. Litew.* nr 109, 114. – Przed pogrzebem E. Orzeszkowej. *Kur. Por.* nr 139–141. – Po zgonie Orzeszkowej. *Nowa Gaz.* nr 224, 225, 227, 235, 239. – Przed pogrzebem Orzeszkowej. *Nowa Gaz.* nr 229–231. – Za duszę Orzeszkowej. *Odrodzenie* nr 13. – Zgon E. Orzeszkowej! *Prawda* nr 21. – E. Orzeszkowa. *Prawo Ludu* (Kr.) nr 22. – Śp. E. Orzeszkowa. *Prąd* nr 5. – Zgon słynnej Polki. *Wielkopolanin* (Pittsburg) nr 21. – E. Orzeszkowa. *Zgoda* (Chicago) nr 21 Wyd. dla mężczyzn.

271. Ks. W. Czeczott: Mowa żałobna wypowiedziana dn. 20 maja 1910 r. w kościele św. Katarzyny w Petersburgu na nabożeństwie za duszę śp. E. Orzeszkowej. Wil. 1910.

P o g r z e b

272. [Mowy pogrzebowe] L. Jahołkowska-Koszutska, S. Kijeński, J. Kotarbiński, Z. Kramsztyk, K. Król, H. Nusbaum, E. Paszkowski. *Kur. Litew.* 1910 nr 106; toż *Bluszcz* 1910 nr 23. – S. Kijeński. W-wa 1910. – S. Miłkowski. *Goniec Codz.* 1910 nr 57; toż *Słowo i Czyn* 1911 nr 28.

273. [Anonimowe inf. o pogrzebie i sprawozdania:] *Dzien. Kijowski* nr 126; *Dzien. Chicagowski* nr 131; *Dzien. Pozn.* nr 116–119; *Gaz. Pol.* (Chicago) nr 24; *Gaz. Warsz.* nr 139; *Głos. Nar.* nr 135, 138; *Goniec Codz.* nr 49, 50, 52; *Kur. Por.* nr 142; *Kur. Pozn.* nr 119; *Nowa Gaz.* nr 232, 233; *Odrodzenie* nr 12; *Słowo Pol.* nr 234; *Tyg. Ilustr.* nr 22.

W s p o m n i e n i a p o ś m i e r t n e

274. Z. Abramowicz: Pamięci E. Orzeszkowej. *Wiad. Codz.* (W-wa) 1910 nr 120. – Leo Belmont [L. Blumental]: E. Orzeszko. *Pola Esperantisto* (W-wa) 1910 nr 6–7. – J. Pawelski: E. Orzeszkowa. *Przegl. Powsz.* 1910 t. 106 s. 393–395. – M. Brzeziński: E. Orzeszkowa. *Zorza* (W-wa) 1910 nr 21. – S. B. [S. Burnewska]: E. Orzeszkowa. *Promyk* 1910 nr 21. – M. Czosnowska: Pamięci E. Orzeszkowej. *Dzien. Kijowski* 1910 nr 132. – W. Dalecka: E. Orzeszkowa. *Pobudka* 1910 nr 4. – J. Dickstein: E. Orzeszkowa – czym była i czym będzie. *Odrodzenie* 1910 nr 12. – Z. Dębicki: E. Orzeszkowa. *Kur. Warsz.* 1910 nr 135, 137. – W. Feldman. *Izraelita* 1910 nr 6. – M. Gacki: Śp. E. Orzeszkowa. *Wiad. Codz.* 1910 nr 124. – W. Gomulicki: Przy świeżym grobie. (Przypomnień kilka). *Tyg. Ilustr.* 1910 nr 23. – A. Gornfeld: Pamiati E. Orzeszko. *Russkoje Bogatstwo* (Petersb.) 1910 nr 5. – C. Jankowski: Orzeszkowa. *Tyg. Ilustr.* 1910 nr 22. – E. Jeleńska: Jej dusza. *Kur. Warsz.* 1910 nr 146. – Rolicz [S. Jeleński]: Na posterunku. *Rola* 1910 nr 23. – H. S. Kamieński: E. Orzeszkowa. *Trybuna* 1910 nr 9. – Cz. K. [C. Kędzierski]: E. Orzeszkowa. *Kur. Pozn.* 1910 nr 114–116. – J. Oksza [J. Kisielewska]: Jej testament. *Bluszcz* 1910 nr 22; przedr. *Zgoda* (Chicago) 1910 nr 25 Wyd. dla kobiet [dot. działalności społ. E. O.]. – W. Kosiakiewicz: E. Orzeszkowa. *Świat* 1910 nr 22. – J. Kotarbiński: Dzieło Orzeszkowej. *Nowa Gaz.* 1910 nr 223. – Tenże: E. Orzeszkowa. *Tyg. Mód i Powieści* 1910 nr 22. – S. Poraj [S. Koźmiński?]: Z nadniemeńskiej mogiły. *Kur. Por.* 1910 nr 143. – B. Kutyłowski: E. Orzeszkowa. *Kwart. Litew.* (Petersb.) 1910 t. 2 z. 6. – A. Lange: E. Orzeszkowa. *Prawda* 1910 nr 22. – W. Maleszewski: Dwa klejnoty żałobne. *Kur. Warsz.* 1910 nr 302. – B. Merwin [B. Menkes]: E. Orzeszkowa. *Jedność* (Lw.) 1910 nr 20. – Tenże: Śp. E. Orzeszkowa. Głos Żyda-Polaka. *Słowo Pol.* 1910 nr 228. – H. Nusbaum: E. Orzeszkowa (Nekrolog). *Kur. Warsz.* 1910 nr 135. – S. Okulicz: Uczcijmy Jej pamięć. *Kur. Litew.* 1910 nr 204. – E. Paszkowski: *Dzien. Kijowski* 1910 nr 118. – T. Prażmowska: W hołdzie czci ś.p. E. Orzeszkowej. *Bluszcz* 1910 nr 22. – W. Prokesch: E. Orzeszkowa. *Nowa Reforma* 1910 nr 223; toż *Dzien. Chicagowski* 1910 nr 133. – M. C. Przewóska: Ku czci E. Orzeszkowej. *Gaz. Warsz.* 1910 nr 151. – Taż: Z duchowego testamentu E. Orzeszkowej. *Bluszcz* 1910 nr 24. – L. Rygier: Na grób E. Orzeszkowej. Wspomnienie. *Kur. Por.* 1910 nr 140. – N. Schipper: Śp. E. Orzeszkowa. *Wychowanie i Oświata* (Lw.) 1910 nr 46/48. – M. S. [M. Synoradzki]: E. Orzeszkowa. Wspomnienie pośmiertne. *Wieczory Rodz.* 1910 nr 22. – S. Tarnowski: E. Orzeszkowa. Wspomnienie pośmiertne. *Przegl. Pol.* 1910 t. 4 s. 391–393. – L. W. [L. Włodek]: Ś.p. E. Orzeszkowa. *Bibl. Warsz.* 1910 t. 2. – Z. L. Zaleski: E. Orzeszkowa. *Gaz. Warsz.* 1910 nr 136; toż *Książka* 1910 nr 7. – M. Zn... a [M. Szczepańska-Znatowicz]: E. Orzeszkowa (Wspomnienie pośmiertne). *Teka Wil.* 1910 nr 4. – E. Żmijewska: Wspomnienie. *Dzien. Pozn.* 1910 nr 114; toż *Dzien. Chicagowski* 1910 nr

126; *Nowa Gaz.* 1910 nr 224; *Wielkopolanin* (Pittsburg) 1910 nr 23. – D.: Ze wspomnień. *Kur. Litew.* 1910 nr 104. – K. M.: E. Orzeszkowa (1842–1910). *Promień* (Lw.) 1910 nr 7. – R. R.: E. Orzeszkowa. *Rola* 1910 nr 22. – W. M.: E. Orzeszkowa (1842–18 maja 1910). *Nasz Kraj* (Lw.) 1910 nr 100. – Z.: E. Orzeszkowa. *Szkoła* 1910 z. 6 s. 423–427. – ...: Niespełnione zamiary. *Tyg. Ilustr.* 1910 nr 23.

275. [Anonimowe wspomnienia pośmiertne i nekrologi:] *Czas.* 1910 nr 222, 223; *Dzien. Chicagowski* nr 176; *Dzien. Cieszyński* nr 114, 126; *Dzien. Pozn.* nr 114, 121; *Gaz. Powsz.* nr 113; *Gaz. Warsz.* nr 133; *Głos Nar.* nr 132; *Goniec Codz.* nr 48; *Goniec Wieczorny* nr 233; *Kur. Litew.* nr 110; *Kur. Pol.* nr 136; *Kur. Por.* nr 137; *Na Naszej Ziemi* (Lw.) nr 11; *Naprzód* nr 113; *Nowa Reforma* nr 222; *Rodzina i Szkoła* s. 129–131; *Scena i Sztuka* (W-wa) nr 21; *Słowo Pol.* nr 227, 259; *Szkoła* z. 6 s. 422–423; *Świat* nr 21; *Ziemia* (W-wa) s. 337; *Ziemia Lubel.* nr 134.

R o c z n i c a ś m i e r c i

276. L. Kotarbińska: Rocznica zgonu Orzeszkowej w Grodnie. *Tyg. Mód i Powieści* 1911 nr 22; toż *Kur. Warsz.* 1911 nr 139. – C. Pieniążek: E. Orzeszkowa. *Polak* (Kr.) 1911 s. 13–16. – H. Rzepecka: Głos zza świata. (Po rocznicy). *Kur. Pozn.* 1911 nr 160. – C. Walewska: Te, które odpowiedziały na wezwanie. *Nowa Gaz.* 1911 nr 23. – E. Żmijewska: W rocznicę śmierci Orzeszkowej. *Bluszcz* 1911 nr 21; przedr. *Kur. Warsz.* 1911 nr 136. – L. Życka: Wspomnienie roku 1910. Pamięci E. Orzeszkowej i Marii Konopnickiej. *Na Naszej Ziemi* (Lw.) 1911 nr 2. – Ostroga: Rocznica zgonu Orzeszkowej w Grodnie. *Kur. Wil.* 1911 nr 104.

277. Ostroga: W sprawie testamentu śp. E. Orzeszkowej. *Kur. Litew.* 1912 nr 233 [dot. działalności społ. E. O.]. – O testament E. Orzeszkowej. *Kur. Litew.* 1912 nr 229; przedr. *Gaz. Por. 2 grosze* 1912 nr 28.

P r z y c z y n k i r ó ż n e

278. Uczczenie zasług. *Kur. Por.* 1887 nr 82 [dot. ofiarowania E. O. pamiątkowego pióra przez deputację literatów]. – K. Cz. [K. Czapelski]: Z Krakowa. *Tyg. Ilustr.* 1898 nr 12 [m.in. o uroczystym wieczorze urządzonym w Teatrze Miejskim przez Czytelnię dla kobiet ku czci E. O.]. – Z. P-vi [Z. Parvi]: Listy krakowskie. *Przegl. Tyg.* 1898 nr 8 [sprawozdanie z wieczoru na cześć E. O.]. – Gamma [H. Galle?]: E. Orzeszkowa. *Tyg. Ilustr.* 1909 nr 11 [tu rycina podp.: „Medal jubileuszowy na cześć E. Orzeszkowej, wykonany przez p. Józefa Raszkę"]. – Model Orzeszkowej. *Tyg. Ilustr.* 1909 nr 25 [rycina przedstawiająca medal w nr 11]. – Medale Orzeszkowej. *Dzien. Pozn.* 1909 nr 158; toż *Kur. Pozn.* 1909 nr 155. – S. Ciesielska: Studentki – Orzeszkowej. *Ster* 1910 nr 7/8.

KULT POŚMIERTNY

279. J. Kallenbach: Hołd Orzeszkowej. (Odczyt na uroczystym obchodzie ku czci Orzeszkowej w sali ratuszowej we Lwowie dn. 24 czerwca 1910 r.). *Słowo Pol.* 1910 nr 308, 310, 312. – L. [J. Lorentowicz]: Na cześć Orzeszkowej i Konopnickiej. *Nowa Gaz.* 1910 nr 591. – E. Rydlewski: Prolog wygłoszony na obchodzie ku czci Orzeszkowej. *Kur. Pozn.* 1910 nr 286. – I. ZOR.: Pamięci Orzeszkowej. *Izraelita* 1910 nr 7. – Hołd cieniom śp. Orzeszkowej. *Słowo Pol.* 1910 nr 291.

280. Ankieta dla uczczenia E. Orzeszkowej. *Bluszcz* 1910 nr 43; przedr.: *Gaz. Powsz.* 1910 nr 158; *Izraelita* 1910 nr 13; *Ster* 1910 nr 7/8 [ankietę dot. wpływu utworów E. O. na życie kobiet polskich zredagowały: C. Walewska, I. Moszczeńska i J. Dicksteinówna]. – Ich spowiedź. Wyniki ankiety dla uczczenia Orzeszkowej. Z przedmową J. Dicksteinówny. W-wa [1911] [tu m.in.: wypowiedzi K. Gerliczowej, T. Prażmowskiej-Wołowskiej, M. Wysłouchowej]. – [Indywidualne wypowiedzi:] L. Kotarbińska: Co z przeczytanych pism Orzeszkowej największe na mnie wywarło wrażenie. *Tyg. Mód i Powieści* 1911 nr 47; Z. Morawska: W odpowiedzi na ankietę o dziełach Orzeszkowej. *Bluszcz* 1911 nr 19; C. Walewska: Wyniki ankiety dla uczczenia Orzeszkowej. *Bluszcz* 1911 nr 41; Nieśmiertelnej. Z powodu książki „Ich spowiedź". *Tyg. Mód i Powieści* 1912 nr 20.

281. C. K. Jankowski: Wystawa pamiątek po śp. Orzeszkowej. *Słowo i Czyn* (Wil.) 1911 nr 28. – L. Kotarbińska: Ze wspomnień. Zbiory i pamiątki po Orzeszkowej. Ochrona jej imienia. *Tyg. Mód i Powieści* 1911 nr 23. – M. Ary Leblond: Paryż dla Orzeszkowej i Konopnickiej. *Świat* 1911 nr 8. – C. Pieniążek: E. Orzeszkowa. *Polak* (Kr.) 1911 s. 13–16. – K. W. [K. Woźnicki]: Obchód Konopnickiej i Orzeszkowej. *Gaz. Warsz.* 1911 nr 55 [opis obchodu w Paryżu staraniem Komitetu francusko-polskiego]. – Beljot: Obchód Orzeszkowej i Konopnickiej w Paryżu. *Nowa Gaz.* 1911 nr 90. – R.: Pamiątki po Orzeszkowej. *Kur. Wil.* 1911 nr 114. – O puściznę Orzeszkowej. *Słowo Pol.* 1911 nr 72 [zawiadomienie pp. Obrębskich o przekazaniu praw autorskich na ich własność]. – Obchód Marii Konopnickiej i E. Orzeszkowej w Paryżu. *Tyg. Ilustr.* 1911 nr 9; przedr. *Dzien. Chicagowski* 1911 nr 146. – Wystawa „Orzeszkowej" w Wilnie. *Tyg. Ilustr.* 1911 nr 24. – Zbiory E. Orzeszkowej. *Głos Wielkopol.* 1911 nr 40.

282. J. Jodkowski: Grodno. Wil. 1923. – L - czyk [K. Leczycki?]: Wspomnienia i pamiątki. Z powodu 15-to lecia od daty zgonu E. Orzeszkowej-Nahorskiej. *Słowo* (Wil.) 1925 nr 116. – (eś): Wspomnienia i pamiątki. (Z powodu 15-to lecia od daty zgonu E. Orzeszkowej). *Słowo* (Wil.) 1925 nr 112. – Pomnik Orzeszkowej. *Gaz. Warsz.* 1927 nr 39. – Pomnik E. Orzeszkowej w Grodnie. *Epoka* (W-wa) 1928 nr 26. – Pomnik E. Orzeszkowej. *Gaz. Por.* 1928 nr 189.

283. M. Dąbrowska: Orzeszkowa. *Pam. Warsz.* 1929 z. 4; przedr. w wyd.: Maria Dąbrowska: Wstęp, wybór materiałów i przyp. Z. Libera. W-wa 1963. – Z. Dębicki: Pamięci E. Orzeszkowej. *Kur. Warsz.* 1929 nr 287. – a.k. [A. Korngut?]: Hołd pamięci E. Orzeszkowej. *Wiek Nowy* (Lw.) 1929 nr 8500. – A. Makowska: Orzeszkowa w Wilnie. *Kur. Warsz.* 1929 nr 258. – B. Mazowiecki: Nad mogiłą E. Orzeszkowej. *Kur. Lit.-Nauk.* 1929 nr 42. – H. Naglerowa: E. Orzeszkowa. *Praca Obywatelska* 1929 nr 1. – L. Piwiński: E. Orzeszkowa. *Kur. Por.* 1929 nr 291. – H. Romer: Pamięci wielkiej pisarki i obywatelki. *Kur. Wil.* 1929 nr 241. – Pil. [W. Stanisławska]: Akademia ku czci E. Orzeszkowej w Teatrze Wielkim. *Dzien. Wil.* 1929 nr 259. – Rady literackie Orzeszkowej. *Kobieta Współcz.* 1929 nr 42–43.

284. K. Leczycki: Odsłonięcie pomnika E. Orzeszkowej w Grodnie. *Słowo* (Wil.) 1929 nr 244. – Z. Nałkowska: Przemówienie na uroczystości odsłonięcia pomnika E. Orzeszkowej w Grodnie. *Kobieta Współcz.* 1929 nr 45; przedr. w książce: Widzenie bliskie i dalekie. W-wa 1957. – H. Romer-Ochenkowska: Odsłonięcie

pomnika Orzeszkowej w Grodnie. *Kur. Wil.* 1929 nr 242. – L. Pomirowski: E. Orzeszkowa. (Z powodu uroczystości wystawienia pomnika powieściopisarki w Grodnie). *Kur. Por.* 1929 nr 291. – T. Templer: E. Orzeszkowa. (Z okazji odsłonięcia pomnika w Grodnie). *Nowy Dzien.* (Kr.) 1929 nr 285. – H. Huszcza-Winnicka: Uśmiech miłości w posągu E. Orzeszkowej. *Głos Prawdy* 1929 nr 288. – J. Sokolicz-Wroczyński: Grodno ku czci Orzeszkowej. *Rzeczpospolita* 1929 nr 287. – Cz. N. R.: Grodno w hołdzie E. Orzeszkowej. *Kobieta Współcz.* 1929 nr 34.

285. [Anonimowe notatki z okazji odsłonięcia pomnika w Grodnie:] *Czas* 1929 nr 243; *Dzien. Wil.* nr 243; *Epoka* nr 289; *Express Por.* nr 292; *Gaz. Warsz.* nr 144, 302; *Głos Prawdy* nr 269; *Głos Wil.* nr 43; *Ilustr. Kur. Codz.* nr 289, 290; *Kur. Por.* nr 292; *Kur. Warsz.* nr 295; *Kur. Wil.* nr 239; *Nasz Przegl.* nr 287; *Przedświt* nr 289; *Rzeczpospolita* nr 287; *Słowo Pol.* nr 290; *Świat* nr 42; *Wiek Nowy* nr 8379.

286. T. Skwarnicka: Miasto E. Orzeszkowej. *Ilustr. Kur. Codz.* 1934 nr 177. – L. Życka: W dniu obchodu rocznicy zgonu E. Orzeszkowej. *Słowo* (Wil.) 1936 nr 135. – (So): W rocznicę zgonu Orzeszkowej. *Ilustr. Kur. Codz.* 1936 nr 135. – Grodno w 25 rocznicę śmierci E. Orzeszkowej. *Ilustr. Kur. Codz.* 1936 nr 139. – Świat E. Orzeszkowej. W 25-lecie zgonu. *Express Por.* (Kielce–Radom) 1936 nr 137. – Uroczystości ku czci E. Orzeszkowej w Grodnie. *Dzien. Pozn.* 1936 nr 118; przedr. *Kur. Por.* 1936 nr 139. – W 26 rocznicę zgonu E. Orzeszkowej. *Ostatnie Wiad.* (Kr.) 1936 nr 141. – Pomnik Orzeszkowej stanie w ogrodzie Praskim. *Dzien. Lud.* 1938 nr 310.

287. Al.D. [A. Dzienisiuk]: Druga „Środa literacka" w Bydgoszczy (E. Orzeszkowa i jej twórczość). *Trybuna Pomorska* 1945 nr 20. – S. Ziemak: Los pamiątek po Orzeszkowej. *Ziemia Pomorska* 1946 nr 280. – M. Warneńska: Z „Onwilu" do „Ongrodu". *Trybuna Ludu* 1957 nr 44. – Fundusz stypendialny im. B. Prusa i E. Orzeszkowej. *Życie W-wy* 1958 nr 303. – Uczczenie pamięci E. Orzeszkowej. *Życie W-wy* 1958 nr 161. – W Grodnie odsłonięto płytę pamiątkową ku czci E. Orzeszkowej. *Kierunki* 1958 nr 29. – F. Chrabowa; M. Peragut: *Grodzenskaja Prauda* (białorus.) 1960 z. 18. V [o materiałach i dokumentach w centr. archiwum BSRR]. – (zk) [Z. Kwieciński]. *Trybuna Ludu* 1960 nr 165 [o wieczornicy ku czci E. Orzeszkowej w W-wie]. – I. Michajława: Dom – pomnik. *Maladosc'* (białorus.) 1960 nr 5. – G. Pauszer-Klonowska. *Nowa Kultura* 1960 nr 9. – Ja. Sadowski. *Literatura i Mastactva* (białorus.) 1960 z 26 V. – (mw) [M. Warneńska]. *Trybuna Ludu* 1960 nr 139. – *Biuletyn Prasowy „Polonia"* 1960 nr 49 [notatka o wieczornicy w Londynie]. – Biedna pani Eliza. *Życie W-wy* 1960 nr 268 [notatka o zniszczeniu popiersia E. O. na Powiślu w W-wie]. – A. Stefanowicz: Mładszaja siestra Mickiewicza. (O domie-muzieje pisatielnicy w Grodno). *Czerwony Sztandar* (Wil.) 1964 nr 6. – *Życie W-wy* 1967 nr 272 [m.in. o wystawie w Grodnie; zob. też nr 298]. – Fundusz stypendialny im. B. Prusa i E. Orzeszkowej. *Chłopska Droga* 1968 nr 48.

288. Ślad pani Elizy. *Przekrój* 1970 nr 1300 [o pamiątkach w Grodnie]. – R. D. Kozin: Domik E. Orzeszko. *Pomniky Historyi i Kultury Belarusi* (Mińsk) 1971 nr 1. – Smugi na tle mroku. Wyst. TV 5 IX 1971. Powtórzenia: 30 I 1972; 8 IX 1974; 27 X 1977. Rec.: S. Pawłowski. *Ekran* 1971 nr 30; W. Egon. *Pomorze* 1972 nr 4. – Nieznane o nieznanych. [Z tego cyklu:] E. Orzeszkowa. Oprac. E. Elbanowska. Nadano: Pol. Radio 8 III 1973. – Muzeum E. Orzeszkowej w Grodnie. *Kultura* 1978 nr 6; *Magazyn Kult.* 1978 nr 3; *Życie Lit.* 1978 nr 17. – W. Strumiło. *Przyjaźń* 1979 nr 14. – [Notatka o nowych eksponatach Muzeum E. O. w Grodnie]. *Trybuna Ludu* 1980 nr 157; *Życie W-wy* 1980 nr 161. – Fundusz stypendialny im. B. Prusa i Orzeszkowej. *Życie W-wy* 1980 nr 148. – J. Kubik: Pamiątki po E. Orzeszkowej. *Express Ilustr.* (Łódź) 1983 nr 180 [w Bibl. Uniw. w Łodzi]. – Muzeum E. Orzeszkowej w Grodnie. *Literatura Radziecka* (Moskwa) 1983 nr 3. – [Wieczory w 75 rocznicę śmierci E. Orzeszkowej organizowane w Warszawie:] (d) [B. Dankowski]. *Dzien. Lud.* 1985 nr 263; T. Zaniewska. *Gaz. Współcz.* (Białystok, Łomża, Suwałki) 1985 nr 120. – E. Ihnatowicz: Stulecie trójcy powieściopisarzy. *Przegl. Hum.* 1988 nr 4/5 [spr. z Sesji w IBL PAN dot. twórczości Prusa, Orzeszkowej i Sienkiewicza]. – T. Zaniewska: Niekoronowana królowa Grodna. *Kierunki* 1988 nr 25 [dot. sesji lit. w Białymstoku i Żarnowcu]. – B. Górska: Dom nad Niemnem. *Polonistyka* 1994 nr 4.

INDEKSY

INDEKS UTWORÓW LITERACKICH ORZESZKOWEJ

Indeks obejmuje tytuły oryginalnych utworów literackich Orzeszkowej. Numery wskazują pozycje.

INDEKS NAZW OSOBOWYCH

Nie obejmuje postaci fikcyjnych, literackich, mitologicznych, a także nazw wchodzących w skład innej nazwy własnej, w tym również firmy wydawniczej (np. Gebethner i Wolff).

Nazwiska pisane grażdanką podano w transkrypcji według obowiązujących zasad, zgodnie z tradycją „Nowego Korbuta". W razie potrzeby dawano odsyłacz od formy transliterowanej.

Numery wskazują pozycje bibliograficzne, skrót M oznacza dział Materiały, O – dział Opracowania. Skrót s. kieruje do stron poprzedzających bibliografię.

SPIS TREŚCI

OPRACOWANIA

INDEKSY

BIBLIOGRAFIA LITERATURY POLSKIEJ
NOWY KORBUT

Dotychczas ukazały się:

Tomy 1–3: *Piśmiennictwo staropolskie*. Opracował zespół pod kierunkiem Romana Pollaka. Warszawa PIW 1963–1965.

Tomy 4–6: *Oświecenie*. Opracowała Elżbieta Aleksandrowska z zespołem. Warszawa PIW 1966–1972.

Tomy 7–9: *Romantyzm*. Opracował zespół pod kierownictwem Irminy Śliwińskiej i Stanisława Stupkiewicza. Warszawa PIW 1968–1972.

Tom 12: *Józef Ignacy Kraszewski. Zarys bibliograficzny*. Opracowali: Stanisław Stupkiewicz, Irmina Śliwińska, Wanda Roszkowska-Sykałowa. Kraków WL 1966.

Tomy 13–16: *Literatura Pozytywizmu i Młodej Polski*. Opracował zespół pod kierownictwem Zygmunta Szweykowskiego i Jarosława Maciejewskiego. Warszawa PIW 1970–1982.

Tom 17 vol. 1: *Bolesław Prus (Aleksander Głowacki)*. Opracowała Teresa Tyszkiewicz pod kierownictwem Zygmunta Szweykowskiego i Jarosława Maciejewskiego. Warszawa PIW 1981.

Tom 18 vol. 2: *Jan Kasprowicz*. Opracował Roman Loth. Wrocław Ossolineum 1994.

ISBN 83-04-04506-0